

F12.7

LISIÄ SUOMEN VIRALLISEEN TILASTOON.
BIDRAG TILL FINLANDS OFFICIELLA STATISTIK.

XI.

LÄÄKINTÖLAITOS.

UUSI JATKO 26.

LÄÄKINTÖHALLITUKSEN KERTOMUS

VUODELTA 1909.

□□

MEDICINALVERKET.

NY FÖLJD 26.

MEDICINALSTYRELSENS BERÄTTELSE

FÖR ÅR 1909.

□□

HELSINKI, 1911.
KEISARILLISEN SENAATIN KIRJAPAINO.

Tilastokirjasto
Statistikbiblioteket

Sisällysluettelo. — Innehållsförteckning.

I.	Yleinen terveys- ja sairashoito. — Allmänna hälso- och sjukvården.					
A.	Yleiskatsaus piirilääkärien ilmoituksista tarttuvien tautien esiintymisestä piireissä. — Öfversikt af provincialläkarenes uppgifter om smittosamma sjukdomars spridning inom distrikten.....	Refer. Med. rådet L. W. Fagerlund — pag.	2			
B.	Otteita piirilääkärien vuosikertomuksista. — Utdrag ur provincialläkarenes årsberättelser	» » » » » » — »	40			
C.	Otteita kaupunkien terveyshoitolaentakuntien kertomuksista. — Utdrag ur de af städerna hälsovårdsnämnder afgifna årsberättelserna	» » » » » » — »	94			
D.	Otteita kunnanlääkärien vuosikertomuksista. — Utdrag ur kommunalläkarenes årsberättelser...	» » » F. W. Westerlund — »	150			
E.	Toimenpiteitä koleravaaran johdosta. — Åtgärder med anledning af koleran.....	» » » L. W. Fagerlund — »	198			
II.	Suojelusrokottaminen. — Skyddsköppymplingen	» » » » » » — »	205			
III.	Sairashoitolaitokset. — Sjukvårdsinrättningarna.					
	Valtion sairashoitolaitokset	» Lääk. neuv. G. R. Idman — »	219			
	Yleisten sairashuoneitten lasareti-osastot	» » » » » » — »	243			
	Veneeristen tautien osastot ja ylimääräiset veneeriset sairashuoneet..	» » » » » » — »	336			
	Lapsenpäästölaitokset	» » » » » » — »	347			
	Mielisairaslaitokset	» » » » » » — »	357			

Kuntien sairaalat.....	Refer. Lääk. neuv. F. W. Westerlund —	pag. 376
Kertomus Takaharjun parantolan toiminnasta	» » » » »	— » 386
Årsberättelse från Nummela Sanatorium	» Med. rådet » »	— » 389
Årsberättelse från Hemmet för fallandesjuka å Räckhals	» » » » »	— » 403
Kuopion Langettavatautisten Hoitoyhdistyksen vuosikertomus	» » » » »	— » 405
Terveyslähde- ja kylpylaitokset. —		
Brunns- och badanstalterna	» » » L. W. Fagerlund —	» 406
IV. Kätilölaitos	» Lääk. neuv. G. R. Idman —	» 411
V. Rättsmedicin	» Med. rådet L. W. Fagerlund —	» 416
VI. Apoteksväsendet	» Assessor W. E. Grenman —	» 437
VII. Veterinärväsendet	» » Frih. O. v. Hellens —	» 456
VIII. Läkarepersonalen		— » 488
IX. Medicinalstyrelsen		— » 492
Tabell-Bilagor		— » I

Tulirokon, hinkuyskän, kurkkumädän ja kuristustaudin levenemistä Suomessa v. 1909 osoittavat kartat. — Kartor utvisande utbredning af skarlakansfeber, kikbosta, balsröta och strypsjuka i Finland år 1909.

Kartta tuberkuliinilla tutkimisen tuloksesta nautaeläimissä vuonna 1909. — Karta utvisande resultatet af undersökning med tuberkulin bland nötkreatur år 1909.

Täten saa Lääkintöhallitus syvim-
mässä alamaisuudessa Teidän Keisa-
rilliselle Majesteetillenne jättää kerto-
muksen Lääkintölaitoksesta Suomessa
vuodelta 1909.

Härmed får Medicinalstyrelsen i
djupaste underdånighet till Eders Kej-
serliga Majestät öfverlämna berättelse
om Medicinalverket i Finland för år
1909.

Richard Sievers.

F. W. Westerlund.

L. W. Fagerlund.

Werner Grénman.

Gust. Rud. Idman.

O. v. Hellens.

A. Yhteenvedo piirilääkärien ilmoituksista allamainittujen

A. Sammanställning af provincialläkarenes uppgifter om nedanangifna

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provincialläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Uudenmaan lääni.						
Nylands län.						
<i>Helsingin piiri.</i>						
<i>Helsingfors distrikt.</i>						
Askula	—	—	—	—	2	6, 7
Borgå landsf.	20	1, 2, 4, 5, 10, 11	—	—	1	7
Helsinge	56	1—6, 9—12	—	—	2	2, 8
Mäntsälä	4	1, 2, 10	—	—	—	—
Nurmijärvi	20	6, 7	—	—	—	—
Pornainen	—	—	—	—	—	—
Pukkila	24	4—7, 10, 12	—	—	—	—
Sibbo	1	12	—	—	—	—
Tuusula	9	2, 3, 10	—	—	1	9
<i>Lovisan piiri.</i>						
<i>Lovisa distrikt.</i>						
Anjala	12	1—3, 12	—	—	—	—
Artjärvi	—	—	—	—	—	—
Elimäki	21	1, 2, 5, 6	—	—	—	—
Iitti	58	1—5, 7, 8	—	—	6	4, 8
Jaala	38	3, 4	—	—	—	—
Lappträsk	17	3	—	—	—	—
Liljendal	—	—	—	—	—	—
Mörskom	56	1—4	—	—	—	—
Orimattila	17	2, 7—10	—	—	—	—
Perno	—	—	—	—	7	7
Strömfors	1	3	—	—	—	—

Huom. Sarekkeeseen I on merkitty taudin kohtausten lukumäärä, vaan kun sitä ei kitsee suuren määrän kohtauksia sisältävä kulkutauti, M kulkutauti sisältävä pienemmän kuluessa tauti on ilmestynyt, merkitsemällä niiden järjestysnumerot 1, 2, 3 j. n. e.

Obs. I kolumn I finnes antecknadtt antalet fall af sjukdomen, men då detta ej ens S betecknar epidemi med stort antal fall, M sådan med mindre antal samt E enstaka fall. ningsnummer 1, 2, 3 etc.

tautien esiintymisestä piirilääkäripiireissä vuonna 1909.

sjukdomars förekomst inom provincialläkaredistriktet under år 1909.

Hinku-yskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Antal.	Kuukausi. Månad.	Antal.	Kuukausi. Månad.	Antal.	Kuukausi. Månad.	Antal.	Kuukausi. Månad.	Antal.	Kuukausi. Månad.
—	—	—	—	2	2	—	—	—	—
26	4, 7, 11, 12	—	—	22	2, 3, 6—10, 12	1	2	E	2, 4, 5
20	11	8	1, 11	16	1, 2, 4, 5, 9, 11, 12	—	—	E	2
10	8	—	—	6	3, 6—8	—	—	E	2—4, 11, 12
11	11, 12	—	—	14	2, 9—12	—	—	40	1—6, 9, 10, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	3	7	—	—	—	—
2	12	—	—	5	2, 4, 5, 12	—	—	—	—
15	9, 10, 12	—	—	13	2, 4, 8, 10, 11	—	—	E	3
3	11, 12	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1	10	—	—	—	—	—	—
24	9, 10, 12	2	12	1	12	—	—	—	—
8	10, 12	—	—	38	8, 10—12	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	9, 11, 12	—	—	1	4	—	—	—	—
—	—	—	—	2	4	—	—	1	11
—	—	—	—	—	—	1	12	—	—
3	7	15	7, 9, 10	6	3, 7, 10—12	—	—	3	12
17	10, 11	—	—	4	7, 12	3	11	6	11, 12
7	11, 12	—	—	—	—	—	—	4	11, 12

ole voitu tarkalleen määrätä käytetään siihen joku merkityksistä S, M eli E, joista S määrän semmoisia ja E yksinäisiä kohtauksia. Sarekkeessa II mainitaan kuukaudet, joitten

närmelsevis kunnat uppgifvas, användes någon af beteckningarna S, M eller E, af hvilka I kolumn II angifvas månaderna, under hvilka sjukdomen förekommit, genom deras ord-

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provincialläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarntytus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
<i>Tammisaaren piiri.</i> <i>Ekenäs distrikt.</i>						
Bromarf.....	—	—	—	—	—	—
Degerby	1	1	—	—	—	—
Ekenäs landsf.....	—	—	—	—	—	—
Ingå	—	—	—	—	—	—
Karjalohja	—	—	—	—	—	—
Karis	—	—	—	—	—	—
Pojo	3	8	—	—	—	—
Sammatti	—	—	—	—	—	—
Snappertuna.....	—	—	8	9	—	—
Tenala.....	—	—	—	—	—	—
<i>Lohjan piiri</i> <i>Lojo distrikt.</i>						
Esbo	19	2, 3, 8, 9, 12	1	9	1	2
Kyrkslätt	18	2, 3, 8, 10, 12	E	2, 10	—	—
Lohja	1	5	—	—	—	—
Nummi	—	—	—	—	—	—
Pusula	—	—	—	—	—	—
Pyhäjärvi	—	—	—	—	—	—
Sjundeå	—	—	—	—	—	—
Vihti	1	10	—	—	—	—
<i>Turun ja Porin lääni.</i> <i>Åbo och Björneborgs län.</i>						
<i>Turun piiri.</i> <i>Åbo distrikt.</i>						
Eura	—	—	—	—	—	—
Kaarina	—	—	—	—	1	1
Kakskerta	—	—	—	—	—	—
Karinainen	—	—	—	—	—	—
Karuna	—	—	—	—	—	—
Koski	—	—	—	—	—	—
Kuusluoto	—	—	—	—	—	—
Lieto	—	—	—	—	—	—
Maaria	—	—	—	—	—	—
Marttila	—	—	—	—	—	—

[illegible]

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provincialläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tubkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Anat.	Kuukausi. Månad.	Luku. Anat.	Kuukausi. Månad.	Luku. Anat.	Kuukausi. Månad.
Masku	—	—	—	—	—	—
Naantalin maaseur.	—	—	—	—	—	—
Nousiainen	—	—	—	—	—	—
Oripää	—	—	—	—	—	—
Paattinen	1	11	—	—	—	—
Paimio	—	—	—	—	6	2
Pargas	1	9	—	—	—	—
Piikkiö	—	—	—	—	—	—
Prunkkala	—	—	—	—	—	—
Pöytyä	—	—	—	—	—	—
Raisio	—	—	8	5, 6	—	—
Rusko	—	—	—	—	—	—
Sauvo	—	—	—	—	—	—
Vahto	15	9, 11	—	—	—	—
Yläne	—	—	—	—	—	—
<i>Uudenkaupungin piiri.</i>						
<i>Nystads distrikt.</i>						
Iniö	—	—	—	—	—	—
Karjala	—	—	—	—	—	—
Kustavi	—	—	M	2—5	—	—
Laitila	—	—	S	8, 12	—	—
Lemo	—	—	—	—	—	—
Lokalhti	—	—	—	—	—	—
Mietoinen	—	—	—	—	—	—
Mynämäki	—	—	—	—	2	1, 3
Pyhämaa	—	—	—	—	—	—
Taivassalo	—	—	—	—	—	—
Uudenkaupungin maas.	—	—	—	—	—	—
Uusikirkko	—	—	6	6	2	7, 8
Vehmaa	—	—	—	—	—	—
Velkua	—	—	—	—	—	—
<i>Rymättylän piiri.</i>						
<i>Rimito distrikt.</i>						
Askainen	—	—	—	—	—	—
Houtskär	—	—	—	—	—	—
Korpo	—	—	—	—	—	—

[illegible]

Läsnit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallykaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tabkarokko. Messling.		Lävantanti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Merimasku.....	—	—	—	—	—	—
Nagu	—	—	—	—	2	8
Rymättylä.....	—	—	—	—	—	—
<i>Godbyn piiri.</i>						
<i>Godby distrikt.</i>						
Brändö	—	—	—	—	—	—
Eckerö	—	—	—	—	—	—
Finström	5	1, 10	—	—	—	—
Föglö	—	—	—	—	—	—
Geta	—	—	—	—	—	—
Hammarland	—	—	12	6, 7	—	—
Jomala	—	—	—	—	—	—
Kumlinge	—	—	—	—	—	—
Kökar	—	—	—	—	—	—
Lemland	—	—	—	—	—	—
Lumparland	—	—	—	—	—	—
Saltvik	1	4	—	—	—	—
Sottunga	—	—	—	—	—	—
Sund	—	—	—	—	—	—
Värdö	—	—	—	—	—	—
<i>Porin piiri.</i>						
<i>Björneborgs distrikt.</i>						
Ahlainen	S	1, 2	—	—	—	—
Eura	—	—	37	5—8	5	8
Eurajoki	—	—	—	—	E	11
Hinnerjoki	—	—	—	—	—	—
Honkilahti	—	—	—	—	—	—
Kiukainen.....	—	—	—	—	E	7—9
Kullaa.....	S	1—4	—	—	—	—
Lappi	—	—	E	7—11	E	7—9
Luvia	E	9, 10	—	—	E	9—11
Merikarvia	M	1	—	—	—	—
Nakkila	E	1—5	—	—	—	—
Normarkku	S	3—5, 9, 10	—	—	4	11
Pomarkku.....	E	4	—	—	—	—
Porin maaseur.....	S	1—10	—	—	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta.		Punatanti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristastauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
—	—	—	—	—	—	—	—	E	2-4
—	—	—	—	—	—	—	—	S	2-5
—	—	—	—	2	1, 4	—	—	E	2-4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	1-3, 6	—	—	—	—	—	—	4	1, 2, 6
16	2, 5-9	—	—	2	9, 10	—	—	22	1, 2, 5, 6, 8, 10-12
1	7	—	—	—	—	—	—	4	4, 6-8
1	9	—	—	1	9	—	—	3	2, 6, 11
10	1, 4-7, 10	—	—	—	—	—	—	20	1-7, 12
30	1-3	—	—	2	1, 11	—	—	41	1-6, 8-10, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	3	5, 6, 8
45	2-5, 7, 9	—	—	—	—	—	—	22	1-6, 9
3	5	—	—	—	—	—	—	2	3, 11
15	1-5, 7-9	—	—	—	—	—	—	16	1-3, 5-7, 11, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	1	5
—	—	—	—	—	—	—	—	7	1-3, 7
7	1, 3	—	—	—	—	—	—	1	5
E	1-3	—	—	—	—	—	—	S	1-12
—	—	—	—	E	1-12	—	—	S	1-12
S	6-11	—	—	—	—	—	—	S	1-12
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1-12
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1-12
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1-12
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1-12
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1-12
E	8-10	—	—	—	—	—	—	S	1-12
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1-12
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1-12
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1-12
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1-12
—	—	—	—	E	1, 7, 10, 12	—	—	S	1-12

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provincialläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tubkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Loku. Anat.	Kuukausi. Månad.	Loku. Anat.	Kuukausi. Månad.	Loku. Anat.	Kuukausi. Månad.
Rauman maaseur.	—	—	S	2—7	—	—
Siikainen	E	1—12	—	—	—	—
Ulvila	M	5—10	—	—	—	—
<i>Ikaalisten piiri.</i>						
<i>Ikaalis distrikt.</i>						
Honkajoki	—	—	—	—	—	—
Hämeenkyrö	M	1, 2	—	—	E	1, 11
Ikaalinen	E	4	M	1, 9	E	6
Jämijärvi	—	—	M	1	—	—
Kankaanpää	—	—	—	—	—	—
Karvia	—	—	—	—	—	—
Parkano	—	—	—	—	E	1, 2, 9
Viljakkala	2	12	—	—	—	—
<i>Tyrvään piiri.</i>						
<i>Tyrvis distrikt.</i>						
Karkku	4	5	—	—	—	—
Kiikka	44	1, 2, 4, 6, 7	—	—	—	—
Kiikoinen	M	1, 3, 5—7	—	—	—	—
Lavia	M	4, 9	—	—	—	—
Mouhijärvi	16	1, 3, 4, 7	—	—	15	5, 6
Suodenniemi	11	1, 2	—	—	—	—
Suoniemi	—	—	—	—	1	5
Tyrvää	1	5	—	—	10	1, 2, 7
<i>Salon piiri.</i>						
<i>Salo distrikt.</i>						
Angelniemi	—	—	—	—	—	—
Dragsfjärd	—	—	—	—	—	—
Finby	—	—	—	—	—	—
Halikko	—	—	—	—	9	1, 2
Hiittis	—	—	—	—	—	—
Kiikala	—	—	—	—	—	—
Kimito	—	—	—	—	8	1
Kisko	—	—	—	—	—	—
Kuusjoki	7	4, 5	—	—	—	—

[illegible]

Läänit, piirilääkäripäivät, pitäjät ja kappelit. Län, provincialläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarnttyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Muurla	—	—	—	—	—	—
Perniö	1	4	—	—	2	7
Pertteli	—	—	—	—	—	—
Salon kauppala	1	6	—	—	1	11
Suomusjärvi	—	—	—	—	—	—
Uskela	6	6, 7	—	—	3	1, 9, 10
Vestanfjärd	—	—	—	—	—	—
<i>Huittisten piiri.</i>						
<i>Hvittis distrikt.</i>						
Alastaro	6	2, 4	—	—	—	—
Harjavalta	—	—	—	—	—	—
Huittinen	33	6, 9—12	1	1	1	3
Kauvatsa	—	—	—	—	—	—
Kokemäki	43	2, 5—12	M	1, 3	—	—
Köyliö	—	—	—	—	—	—
Loimaa	4	12	—	—	—	—
Metsämaa	—	—	—	—	—	—
Punkalaidun	3	2	—	—	—	—
Säkylä	3	8	13	6—8	—	—
Vampula	1	9	1	11	—	—
<i>Hämeen lääni.</i>						
<i>Tavastehus län.</i>						
<i>Hämeenlinnan piiri.</i>						
<i>Tavastehus distrikt.</i>						
Hattula	2	6	—	—	—	—
Hauho	33	5—7	—	—	—	—
Hausjärvi	4	3, 7	—	—	—	—
Hämeenlinnan maaseur.	6	8, 11, 12	—	—	1	12
Janakkala	6	3, 5, 12	—	—	4	6, 12
Loppi	5	1, 3	—	—	10	2, 6, 7
Renko	49	2, 4, 5, 7, 10—12	—	—	—	—
Tuulois	11	3, 4	—	—	—	—
Tyrväntö	1	6	—	—	—	—
Vanaja	33	9—12	—	—	3	9, 11

Hinku-yskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
—	—	—	—	—	—	—	—	M	3, 4
—	—	—	—	—	—	—	—	M	4
—	—	—	—	—	—	—	—	M	3, 4
7	9, 10	—	—	1	6	—	—	M	2, 4
—	—	—	—	—	—	—	—	M	3, 4
E	4	—	—	—	—	—	—	M	2—4
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1, 2, 4
—	—	—	—	2	5	—	—	—	—
—	—	—	—	11	7—9	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1—3, 8, 12
—	—	—	—	7	1, 10, 12	—	—	—	—
—	—	—	—	7	1, 4, 7	—	—	9	2, 3
—	—	—	—	22	12	—	—	8	1
—	—	—	—	1	12	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1	2	9	9—11	—	—	S	1—3, 12
5	1, 6	—	—	3	8	—	—	5	1
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1, 11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	12	—	—	—	—
—	—	—	—	1	4	—	—	7	1—3
—	—	—	—	5	3, 12	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	5	2
—	—	—	—	5	3, 8—10, 12	—	—	S	1—4, 6, 10
38	7—9, 11, 12	3	2, 7	3	1, 4	—	—	16	1—4, 11
—	—	—	—	4	4	—	—	S	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	5	—	—	—	—
1	12	—	—	—	—	—	—	—	—

Läänit, piirilätkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provincialläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarnttyfus.	
	Luku. Anat.	Kuukausi. Mänad.	Luku. Anat.	Kuukausi. Mänad.	Luku. Anat.	Kuukausi. Mänad.
<i>Hollolan piiri.</i>						
<i>Hollola distrikt.</i>						
Asikkala.....	6	6, 9	E	11	1	6
Hollola.....	23	4, 6—8, 10—12	21	3, 5, 6	2	2, 9
Koski.....	25	7 10—12	—	—	3	6
Kärkölä.....	2	5	—	—	1	7
Lampi.....	—	—	—	—	45	4—8, 11
Nastola.....	—	—	—	—	—	—
Padasjoki.....	—	—	—	—	—	—
<i>Tammelan piiri.</i>						
<i>Tammela distrikt.</i>						
Akaa.....	23	1, 2, 4, 6, 8	—	—	1	1
Humpila.....	5	12	—	—	—	—
Jokioinen.....	34	1—3, 5	—	—	—	—
Kalvola.....	6	4, 5, 10	—	—	—	—
Kylmäkoski.....	7	2, 4, 5, 12	—	—	—	—
Perttula.....	3	1, 3	—	—	—	—
Somero.....	—	—	3	1, 10	1	6
Somerniemi.....	—	—	—	—	—	—
Sääksmäki.....	3	6	—	—	6	7, 8
Tammela.....	39	1—4	1	1	2	5, 10
Urjala.....	2	2	—	—	1	2
<i>Tampereen piiri.</i>						
<i>Tammerfors distrikt.</i>						
Kangasala.....	18	2, 3, 6	—	—	1	2
Lempäälä.....	—	—	—	—	—	—
Messukylä.....	3	9	—	—	—	—
Pirkkala.....	3	10—12	—	—	—	—
Pälkäne.....	51	2—6, 12	—	—	—	—
Sahalahti.....	M	3	—	—	—	—
Tottijärvi.....	—	—	—	—	—	—
Vesilahti.....	1	10	—	—	—	—
Ylöjärvi.....	—	—	—	—	—	—

[illegible]

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallykaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
<i>Jämsän piiri.</i>						
<i>Jämsä distrikt.</i>						
Eräjärvi.....	—	—	—	—	—	—
Jämsä.....	16	3, 6—8	E	1—6, 8	—	—
Korpilahti.....	S	1—12	E	3, 5, 7	—	—
Kuhmalahti.....	—	—	—	—	—	—
Kuhmoinen.....	E	4—10	M	3—5	1	8
Kuorevesi.....	—	—	M	12	—	—
Luopioinen.....	21	4—6, 9	—	—	—	—
Långelmäki.....	—	—	—	—	—	—
<i>Ruoveden piiri.</i>						
<i>Ruovesi distrikt.</i>						
Kuru.....	—	—	S	11	—	—
Orivesi.....	1	11	1	7	8	1—4, 8
Ruovesi.....	26	1—4	S	1, 2, 4, 5, 9-12	—	—
Teisko.....	—	—	—	—	—	—
<i>Viipurin lääni.</i>						
<i>Viborgs län.</i>						
<i>Viipurin piiri.</i>						
<i>Viborgs distrikt.</i>						
Johannes.....	—	—	S	1, 2	—	—
Koivisto.....	—	—	S	1—3, 11, 12	9	11, 12
Kuolemajärvi.....	7	5—7, 11	5	12	—	—
Lavansaari y. m. saar.....	—	—	10	2	—	—
Nuijamaa.....	6	6, 7	—	—	—	—
Säkkijärvi.....	165	1—5, 8, 10, 11	49	1, 2	—	—
Uusikirkko.....	6	6	—	—	1	11
Viipurin maaseur.....	87	1, 3—12	66	9—12	2	1—2
<i>Haminan piiri.</i>						
<i>Fredrikshamns distrikt.</i>						
Kymi.....	23	1, 3—6, 9, 11	—	—	2	8, 9
Miehikkälä.....	8	1, 2, 12	—	—	—	—
Pyhtää.....	4	1	—	—	—	—

Hinku-yskä Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Hulsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Antal.	Kuukausi. Månad.	Antal.	Kuukausi. Månad.	Antal.	Kuukausi. Månad.	Antal.	Kuukausi. Månad.	Antal.	Kuukausi. Månad.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34	3, 5, 7-10, 12	15	1, 4, 7-10, 12	23	1, 4, 6-10	—	—	108	1-6, 10-12
17	8-12	12	11, 12	E	1, 7, 8	—	—	E	1, 3-6, 11, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	E	11, 12	E	3, 8-12	—	—	M	4, 5, 9, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	9	1, 5, 11	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S	9-12	1	7	—	—	1	11	M	1-3, 10, 11
—	—	—	—	3	1, 4, 5	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S	6-9	—	—	9	7-9, 11	—	—	—	—
S	6-10	—	—	1	3	—	—	—	—
M	2	—	—	—	—	—	—	—	—
M	2, 3	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S	1, 6, 7, 10	—	—	2	11	—	—	6	1, 3
23	2, 5-8	2	1, 12	50	1-4, 6-8, 11, 12	—	—	27	1-4, 10-12
14	1, 2, 9-12	—	—	53	1-5, 7-12	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S	3-12	1	3	21	3, 5, 8, 9, 11, 12	—	—	15	3, 4
—	—	—	—	—	—	—	—	1	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Läinrit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallykaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tabkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Sippola	14	2—5	—	—	—	—
Suursaari y. m. saaria	—	—	M	9	—	—
Vehkalahti	38	1—4, 6—9, 11	M	2—4, 7	1	3
Virolahti	78	1—5, 8, 9	—	—	2	3, 8
<i>Lappeenrannan piiri.</i>						
<i>Villmanstrands distrikt.</i>						
Lappvesi	95	1—6, 9—12	M	1—4	E	1, 5, 12
Lemi	—	—	—	—	—	—
Luumäki	10	1, 2, 12	—	—	—	—
Savitaipale	3	2, 3	—	—	E	1
Suomenniemi	—	—	—	—	—	—
Taipalsaari	4	6, 7	M	1	E	1
Valkeala	70	1—5, 9—11	—	—	M	1, 2, 9
<i>Antrean piiri.</i>						
<i>St. Andreae distrikt.</i>						
Antrea	—	—	—	—	—	—
Joutseno	—	—	—	—	—	—
Jääski	4	6, 11	—	—	—	—
Kirvu	—	—	M	2	—	—
Rautjärvi	—	—	—	—	—	—
Ruokolahti	2	4	—	—	—	—
<i>Muolan piiri.</i>						
<i>Mohla distrikt.</i>						
Heinjoki	—	—	—	—	—	—
Kivennapa	134	1—6, 8, 9, 11, 12	12	2, 6, 9, 10, 12	2	4, 9
Muola	6	1, 2, 7, 11	7	6, 7, 12	6	1, 5—7, 12
Rautu	7	1	2	4	2	7
Valkjärvi	20	1—4, 6	—	—	—	—
Terijoki	69	1—6, 10, 11	16	2, 3, 5, 6, 9, 12	2	5, 11
<i>Käkisalmen piiri.</i>						
<i>Kexholms distrikt.</i>						
Hiitola	2	1	—	—	—	—
Ilmes	—	—	—	—	—	—
Kaukola	2	6, 10	3	8	1	7

Hinku-yskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Antal.	Kuukausi. Månad.	Antal.	Kuukausi. Månad.	Antal.	Kuukausi. Månad.	Antal.	Kuukausi. Månad.	Antal.	Kuukausi. Månad.
2	12	—	—	—	—	—	—	1	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	7—12	2	8, 10	13	1, 3, 5, 6, 9—11	—	—	7	4, 10, 12
—	—	12	1	21	1, 2, 8, 10—12	—	—	M	5, 11
S	1—12	E	7—12	M	1—4, 8—12	—	—	—	—
S	1—10	—	—	—	—	—	—	—	—
E	4	—	—	E	1, 8	—	—	—	—
—	—	—	—	E	1—4, 8—12	—	—	—	—
—	—	—	—	E	1—8	—	—	—	—
S	6—12	E	8	E	4	—	—	—	—
S	1—12	—	—	M	1—12	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	11	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M	10—12	3	12	19	1—3, 6, 8, 9	—	—	M	1—5, 11, 12
—	—	—	—	9	1, 3	—	—	17	1—3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M	10—12	—	—	2	4, 10	—	—	17	1, 2, 5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	2	10	—	—	—	—
2	11	5	6, 8	43	1-6, 8, 10, 12	—	—	E	2, 3, 5, 6, 12
88	3—7, 9—12	1	12	21	1-3, 6-8, 10-12	—	—	M	1, 12
—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
13	1, 9, 10	7	1, 7, 12	9	4, 7, 8, 11	—	—	—	—
33	4—8, 10—12	24	1—10	37	1, 2, 4-8, 10-12	7	5, 7, 10	134	1—12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	2, 4-6, 8, 11, 12	3	5, 9, 10	7	1, 2, 12	—	—	18	1—3, 5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	1, 2, 4, 6, 9, 11, 12	1	6	41	1, 2, 4, 6, 7, 11, 12	—	—	4	1, 2, 4

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provincialläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Käkisalmen maaseur.	5	3, 10, 11	2	7	1	8
Metsäpirtti.	4	3	—	—	—	—
Pyhäjärvi.	53	5—7, 9—12	—	—	6	6—8, 12
Räisälä.	31	5, 7, 11, 12	—	—	—	—
Sakkola.	8	3, 12	—	—	1	5
Tiurula.	—	—	—	—	—	—
<i>Kurkijoen piiri.</i>						
<i>Kronoborgs distrikt.</i>						
Jaakkima.	3	2, 4, 6	3	5, 6	7	1
Kurkijoki.	2	11, 12	—	—	—	—
Parikkala.	1	12	—	—	—	—
<i>Sortavalan piiri.</i>						
<i>Sortavala distrikt.</i>						
Ruskeala.	16	11, 12	—	—	—	—
Soanlahti.	—	—	—	—	—	—
Sortavalan maaseurak.	E	1	—	—	E	1, 11
Uukuniemi.	—	—	E	9	—	—
<i>Salmin piiri.</i>						
<i>Salmis distrikt.</i>						
Impilahti)	32	2, 3, 5	—	—	14	3—5, 11
Kitelä)						
Korpiselkä.	3	3	—	—	—	—
Salmi.	20	9, 10, 12	—	—	8	1, 2, 8
Suistamo.	10	5, 6	—	—	1	2
Suojärvi.	—	—	—	—	—	—
<i>Mikkelin lääni.</i>						
<i>St. Michels län.</i>						
<i>Mikkelin piiri.</i>						
<i>St. Michels distrikt.</i>						
Anttola.	17	1—3	—	—	—	—
Hirvensalmi.	30	5—7, 9—12	—	—	—	—

Hinku-yskä. Kikkhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustahti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Mänad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Mänad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Mänad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Mänad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Mänad.
25	3, 4, 6, 9—12	1	3	4	5, 7	—	—	9	1, 4, 12
—	—	—	—	8	2; 3, 8	—	—	1	4
6	9, 11	1	4	4	2, 7, 10	—	—	4	1, 4
1	11	—	—	—	—	—	—	12	1—3, 5
—	—	—	—	2	2, 10	—	—	14	1—4, 10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	10, 11	10	6, 9	5	3, 8	—	—	M	1, 2, 4, 5, 10-12
M	1, 2, 5, 11	—	—	35	1—6, 9—12	—	—	M	1—4, 11, 12
—	—	1	8	4	9, 12	—	—	M	1—4, 12
E	1	—	—	—	—	—	—	E	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
E	1—4	—	—	—	—	—	—	E	1, 2, 12
E	1	—	—	—	—	—	—	E	1, 2
S	3, 5, 7, 8	1	6	—	—	1	7	S	1, 2, 5, 8-10, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	7	2	6	1	1	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	11	1, 5
34	10—12	—	—	2	2	—	—	2	4, 5

Läänit, piirilaakaripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provincialläskaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tubkarokko. Messling.		Lavantaanti. Tarntyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi Månad.
Kangasniemi	20	2—5, 7—9	—	—	2	7
Mikkelin maaseur.	159	1—12	—	—	2	10, 11
Ristiina	18	2, 3, 6—9	—	—	—	—
<i>Heinolan piiri.</i>						
<i>Heinola distrikt.</i>						
Hartola	4	3, 7	4	7	—	—
Heinolan maaseur.	9	6, 7	—	—	—	—
Joutsa	11	1, 3	1	8	—	—
Leivonmäki	M	1	1	8	—	—
Luhanko	M	1	—	—	—	—
Mäntyharju	M	1—4, 6—10	M	1, 2, 12	2	1
Sysmä	17	1—3	20	1—4, 6	—	—
<i>Joroisten piiri.</i>						
<i>Jorois distrikt.</i>						
Haukivuori	2	4	20	3	—	—
Heinävesi	19	1—3	29	2—8	1	9
Joroinen	12	1—4, 10	9	10, 12	1	8
Juva	50	1—4, 6, 9—12	1	5	3	1, 5, 11
Jäppilä	—	—	—	—	—	—
Pieksämäki	1	5	—	—	—	—
<i>Savonlinnan piiri.</i>						
<i>Nyslotts distrikt.</i>						
Enonkoski	—	—	—	—	—	—
Kangaslampi	E	9, 10	—	—	—	—
Kerimäki	—	—	—	—	—	—
Puumala	34	1, 2, 4—7, 9	—	—	—	—
Rantasalmi	37	8, 9, 12	E	6, 9	5	8, 9
Savonranta	E	7, 8, 10	M	5, 6	—	—
Sulkava	S	2—5, 7—10	—	—	2	1
Sääminki	44	1—6, 9	1	4	8	1, 6, 11, 12

Hinku-yskä. Kikhosta.		Punatanti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
9	6, 11, 12	5	11	3	1, 2, 7	—	—	15	1
4	1, 2, 12	7	8, 10	2	5	—	—	12	1—3, 12
1	9	12	1, 2, 9—11	9	1, 2, 7—9	—	—	13	1
—	—	1	12	—	—	—	—	9	2—4, 6
—	—	—	—	5	10	—	—	—	—
—	—	6	6, 9	1	8	—	—	M	1—3
8	11	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
—	—	17	1, 5—8	5	2, 3, 9, 11	—	—	—	—
3	8, 9	11	1, 4, 7, 11	8	1, 2, 4—6	—	—	50	1—7, 9—12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	3—6, 8—10	—	—	2	2, 8	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	20	1—3, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	5	1, 4
—	—	—	—	4	3, 12	—	—	—	—
M	3	—	—	—	—	—	—	E	1, 3
—	—	—	—	1	12	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M	8—12	9	1, 7, 12	2	6	—	—	M	2
M	8—12	—	—	—	—	—	—	M	1, 2
M	7, 9—12	—	—	3	4, 5	—	—	M	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	E	—	—	6	1	—	—	—	—
M	5—12	8	1	2	3, 10	—	—	M	1, 2, 4

Läänit, piirilääkäripöytä, pitäjät ja kappelit. Län, provincialläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tubkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Kuopion lääni. Kuopio län. <i>Kuopion piiri.</i> <i>Kuopio distrikt.</i>						
Karttula	2	4	E	4, 10	—	—
Keitele	S	6—8	M	6, 8	—	—
Kuopion maaseur.	18	1—3, 12	—	—	9	11, 12
Maaninka	16	2, 3	3	10, 11	2	12
Pielavesi	3	1, 12	6	7, 8	8	3, 4, 9, 10
Tuusniemi	E	4	—	—	—	—
 <i>Rautalammin piiri.</i> <i>Rautalampi distrikt.</i>						
Hankasalmi	—	—	—	—	—	—
Leppävirta	97	1—3, 5—12	—	—	7	1—4, 12
Rautalampi	—	—	—	—	1	8
Suonenjoki	11	3, 4, 6	—	—	—	—
Vesanto	1	1	M	4, 5, 8—12	1	9
 <i>Iisalmen piiri.</i> <i>Iidensalmi distrikt.</i>						
Iisalmen maaseur.	8	3, 9, 11	—	—	5	1, 5, 11
Kiuruvesi	—	—	1	12	—	—
Lapinlahti	8	1—4	—	—	—	—
Muuruvesi	—	—	—	—	1	8
Nilsä	12	5, 6	M	4	—	—
 <i>Pielisjärven piiri.</i> <i>Pielisjärvi distrikt.</i>						
Juuka	8	4	12	1—3, 5	8	1, 2, 5—8
Nurmes	—	—	S	1—5	22	1—6, 10
Pielisjärvi	S	1, 2, 5	S	1—5	11	1, 2, 4, 10—12
Rautavaara	—	—	1	4	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumitä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Antal.	Luku. Månad.	Antal.	Luku. Månad.	Antal.	Luku. Månad.	Antal.	Luku. Månad.	Antal.	Luku. Månad.
24	1, 8, 9, 11	1	2	56	1, 2, 4-6, 8-11	—	—	4	1, 5
6	3	—	—	—	—	—	—	—	—
S	1, 5-7, 9	—	—	4	2, 10	—	—	—	—
40	9-12	—	—	5	2	—	—	—	—
S	3, 6-9, 11, 12	—	—	15	3-7, 10-12	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	4	11	3	4, 11	—	—	—	—
S	1-11	—	—	36	1-5, 7	—	—	—	—
S	7-12	—	—	15	1-4, 6, 7, 9-12	—	—	M	1, 2, 12
S	2-4, 6-12	—	—	25	1, 3-7, 10-12	—	—	M	1, 2, 12
E	7	—	—	—	—	—	—	6	2-4, 11
M	8-12	—	—	1	3	—	—	E	1
S	6-12	—	—	2	9, 12	—	—	—	—
4	12	—	—	—	—	—	—	E	1, 2, 12
5	1	—	—	—	—	—	—	—	—
S	4-8	—	—	2	1	—	—	—	—
5	7	3	6, 7	6	1, 7, 10, 11	—	—	34	2-6, 8-11
—	—	—	—	5	1, 7, 10, 12	—	—	—	—
—	—	6	1	4	7, 8	—	—	1	2
3	11	—	—	—	—	—	—	—	—

Läänit, piirilääkäripöytä, pitäjät ja kappelit. Län, provinciealläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarintyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
<i>Tohmajärven piiri.</i>						
<i>Tohmajärvi distrikt.</i>						
Ilomantsi	S	1,2,4,6,8,9,11,12	3	4	M	1, 2
Kesälahti	S	2, 4, 5	—	—	—	—
Kiihtelysvaara	2	4	—	5—	4	2
Kitee	M	1-3, 5, 10-12	E	3, 5	—	—
Pälkjärvi	S	1, 5, 12	—	—	—	—
Tohmajärvi	S	1—4, 11, 12	—	—	1	1
<i>Joensuu piiri.</i>						
<i>Joensuu distrikt.</i>						
Eno	—	—	—	—	—	—
Kaavi	—	—	—	—	—	—
Kontiolahti	—	—	S	5, 6	4	12
Kuusjärvi	—	—	S	3—10	—	—
Liperi	4	8	S	1—5, 11, 12	3	6, 8
Polvijärvi	—	—	S	3—12	—	—
Rääkkylä	M	3. 4, 9	S	4—6, 12	6	1
<i>Vaasan lääni.</i>						
<i>Vasa län.</i>						
<i>Vaasan piiri.</i>						
<i>Vasa distrikt.</i>						
Bergö	—	—	—	—	—	—
Isokyrö	3	1, 6	—	—	—	—
Jurva	—	—	—	—	—	—
Laihia	2	9	—	—	—	—
Malax	—	—	—	—	—	—
Mustasaari	19	3, 4, 8, 12	M	2	—	—
Petalax	—	—	—	—	—	—
Pörtom	—	—	—	—	—	—
Qveflax	33	5—8, 10—12	—	—	—	—
Replot	—	—	—	—	—	—
Solf	—	—	—	—	—	—
Vähäkyrö	15	10, 11	—	—	—	—
Ylistaro	87	2, 5, 6, 11	48	1, 3, 5, 6	2	1

Hinku-yskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Korkekumäta ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
—	—	—	—	E	1, 4, 6, 7, 9	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	10	—	—	21	9, 10	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	M	10, 11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	7	11	9	1—3, 10	—	—	—	—
E	8—10	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	2	1	—	—	—	—	—	—
S	8—10	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	E	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M	1	—	—	—	—	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	5	1, 4	—	—	E	2
M	1	—	—	—	—	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	4	—	—	—	—
—	—	—	—	4	10, 11	—	—	—	—
—	—	—	—	10	2, 5, 10, 11	—	—	11	1, 2

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provincialläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarnttyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
<i>Kristiinankaupungin piiri.</i>						
<i>Kristinestads distrikt.</i>						
Ilmajoki	—	—	—	—	1	3
Isojoki	—	—	—	—	—	—
Jalasjärvi	51	1—2, 5—11	1	7	—	—
Karijoki	—	—	—	—	—	—
Kauhajoki	—	—	1	12	—	—
Korsnäs	—	—	—	—	—	—
Kristinestads landsf.	—	—	—	—	—	—
Kurikka	4	7	—	—	—	—
Lappfjärd	—	—	—	—	—	—
Närpes	—	—	—	—	1	2
Peräseinäjoki	—	—	—	—	—	—
Seinäjoki	—	—	8	1—2, 4	2	1
Sideby	—	—	—	—	—	—
Teuva	—	—	—	—	—	—
Öfvermark	—	—	—	—	—	—
<i>Uudenkarlepyyn piiri.</i>						
<i>Nykarleby distrikt.</i>						
Alahärmä	3	3, 7, 11	5	5, 7, 8, 11	—	—
Jeppo	—	—	1	7	—	—
Kauhava	9	5—8	—	—	—	—
Lapua	1	3	8	4—8	—	—
Maxmo	2	4, 8	—	—	—	—
Munsala	—	—	—	—	—	—
Nurmo	—	—	1	5	1	9
Nykarleby landsf.	1	3	—	—	—	—
Oravais	—	—	—	—	—	—
Vörå	3	1	—	—	1	9
Ylihärmä	2	1, 7	2	5	3	6, 10
<i>Kokkolan piiri.</i>						
<i>Gamlakarleby distrikt.</i>						
Esse	—	—	M	3	—	—
Halsua	—	—	—	—	—	—
Himanka	—	—	—	—	2	7, 12

[illegible]

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciealläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tubkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Kannus	—	—	—	—	2	1
Kaustinen	—	—	E	12	—	—
Kokkolan maaseur.	14	9—11	—	—	—	—
Kronoby	6	10, 12	M	8, 9	—	—
Kälviä—Ullava	—	—	M	5	—	—
Larsmo	1	11	E	6	—	—
Lestijärvi	—	—	—	—	—	—
Lohdaja	—	—	—	—	—	—
Nedervetil	—	—	—	—	1	7
Pedersöre	M	6, 8—12	—	—	—	—
Perho	—	—	—	—	—	—
Purmo	3	6	—	—	—	—
Terijärvi	—	—	M	5, 11	—	—
Toholampi	—	—	—	—	—	—
Veteli	4	6	M	1, 5, 11	1	7
<i>Kuortaneen piiri.</i>						
<i>Kuortane distrikt.</i>						
Alajärvi	—	—	M	8	—	—
Alavus	4	7, 8	S	1—4, 6	—	—
Evijärvi	—	—	—	—	2	6
Keuruu	5	3	S	6, 7	2	1
Kortesjärvi	S	6, 7	S	3	1	8
Kuortane	S	1, 2, 8	—	—	2	6
Lappajärvi	—	—	—	—	—	—
Lehtimäki	—	—	M	12	—	—
Multia	—	—	—	—	—	—
Pihlajavesi	—	—	—	—	—	—
Soini	—	—	S	11, 12	—	—
Töysä	6	6, 12	—	—	—	—
Vimpeli	—	—	—	—	—	—
Virrat	S	1—3	S	2, 4—6, 9—12	—	—
Ätsäri	—	—	—	—	2	10
<i>Jyväskylän piiri.</i>						
<i>Jyväskylä distrikt.</i>						
Jyväskylän maaseur.	48	1, 3, 4, 7, 9—12	S	5, 6, 7	4	1, 12
Karstula	—	—	—	—	—	—
Kivijärvi	5	11	—	—	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Loku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Loku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Loku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Loku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Loku. Antal.	Kuukausi. Månad.
S	1-8, 10	—	—	3	1, 5, 10	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	M	4-6, 12
E	2	—	—	30	1-4, 6, 9, 10	—	—	E	1, 2, 5, 6, 10, 12
—	—	—	—	3	1, 5, 8	—	—	E	1, 6, 12
E	1	—	—	—	—	—	—	M	5, 10, 11
E	1	—	—	2	5, 8	—	—	M	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M	5-8	—	—	13	8, 10, 11	—	—	1	1
M	1, 2	—	—	—	—	—	—	—	—
E	1	—	—	18	1-6, 9	—	—	M	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1
—	—	—	—	—	—	—	—	M	4, 5
—	—	—	—	5	1, 6, 8	—	—	—	—
—	—	—	—	1	1	—	—	M	3-6, 12
M	8	—	—	5	6, 8	—	—	—	—
—	—	—	—	14	1, 2, 4, 5, 8, 11, 12	—	—	S	1, 2, 4, 10-12
—	—	—	—	1	8	—	—	—	—
S	7, 11	—	—	—	—	—	—	S	1
7	6	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	9	1, 4-6, 11, 12	—	—	S	1, 2, 5, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	6	—	—	10	4, 5, 11, 12	—	—	S	1, 3, 12
—	—	—	—	3	6, 8	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	6, 8, 12	—	—	1	6	—	—	S	1, 4, 5, 11, 12
S	5-8	8	7-9, 11	26	1, 2, 4, 6-12	—	—	S	1, 4, 12
S	5, 10, 12	—	—	10	1, 5, 9	—	—	—	—
S	9, 10	—	—	39	2, 9-11	—	—	—	—

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallääkaredistrikt. socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tubkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Annel.	Kuukausi. Månad.	Luku. Annel.	Kuukausi. Månad.	Luku. Annel.	Kuukausi. Månad.
Konginkangas.....	—	—	—	—	—	—
Laukaa	45	1, 3, 4, 9, 11	M	5	—	—
Petäjävesi	41	2—4, 8, 11	—	—	3	2, 3
Pihtipudas	—	—	—	—	—	—
Pylkönmäki	—	—	—	—	—	—
Saarijärvi	19	4, 6, 7, 12	6	7, 9	—	—
Sumiainen	—	—	72	4, 5, 6	—	—
Toivakka	1	11	—	—	—	—
Uurainen	—	—	—	—	—	—
Viitasaari	3	12	—	—	—	—
 Oulun lääni. Uleåborgs län. <i>Oulun piiri.</i> <i>Uleåborgs aistrikt.</i>						
Haukipudas	—	—	—	—	—	—
Ii	—	—	—	—	1	1
Kempele	3	10	M	1	—	—
Kiiminki	—	—	—	—	—	—
Kuivaniemi	—	—	—	—	—	—
Liminka	—	—	—	—	—	—
Lumijoki	—	—	—	—	—	—
Muhos	—	—	—	—	—	—
Oulun maaseur.	—	—	—	—	—	—
Oulunsalo	1	11	—	—	—	—
Temmes	—	—	—	—	—	—
Tyrnävä	2	8	—	—	—	—
Utajärvi	—	—	—	—	10	12
Ylikiminki	—	—	—	—	—	—
 <i>Raahen piiri.</i> <i>Brahestads distrikt.</i>						
Hailuoto	—	—	—	—	—	—
Paavola	—	—	—	—	—	—
Rantsila	7	3	—	—	—	—
Revonlahti	—	—	—	—	—	—
Salon emäseur.	—	—	—	—	—	—
Salon kappeli	—	—	—	—	—	—

Lääkintöhall. kert. v. 1909. — Medicinalst. ber. förår. 1909.

Läänit, piirilaakariipirit, pitäjät ja kappelit. Län, provincialläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Siikajoki	—	—	—	—	—	—
Vihanti	—	—	—	—	—	—
<i>Kalajoen piiri.</i>						
<i>Kalajoki distrikt.</i>						
Alavieska	—	—	—	—	4	3, 5, 10
Kalajoki	12	10, 11	—	—	34	2—6, 9—12
Merijärvi	—	—	M	5	4	6, 10
Oulainen	—	—	M	4, 5	1	11
Pyhäjoki	—	—	—	—	37	10—12
Rautio	—	—	—	—	4	8, 10
Sievi	—	—	—	—	—	—
Ylivieska	—	—	—	—	24	1—7, 10
<i>Haapajärven piiri.</i>						
<i>Haapajärvi distrikt.</i>						
Haapajärvi	—	—	3	12	—	—
Haapavesi	12	1, 4—8	3	4	9	11, 12
Kestilä	—	—	—	—	—	—
Kärsämäki	—	—	—	—	—	—
Nivala	—	—	1	12	13	1, 3, 4
Piippola	3	4	—	—	—	—
Pulkkila	5	4	—	—	—	—
Pyhäjärvi	—	—	M	8	—	—
Reisjärvi	—	—	—	—	—	—
<i>Kajaanin piiri.</i>						
<i>Kajana distrikt.</i>						
Hyrnsalmi	—	—	—	—	—	—
Kajaanin maaseur.	—	—	—	—	—	—
Kuhmoniemi	—	—	5	1—3	—	—
Paltamo	—	—	—	—	—	—
Puolanka	—	—	1	10	—	—
Ristijärvi	—	—	—	—	—	—
Sotkamo	—	—	—	—	5	3, 4, 6, 9, 12
Suomussalmi	—	—	4	4, 12	1	4
Säräisniemi	—	—	—	—	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	2	8
E	6—8, 10—12	—	—	3	1, 4, 10	—	—	M	1, 2, 5, 8, 12
—	—	—	—	1	3	—	—	—	—
1	4	—	—	7	1—3, 5	—	—	30	3, 9, 11, 12
—	—	—	—	M	2, 3	—	—	—	—
2	7	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M	1, 10, 12	—	—	5	4, 11	—	—	7	1—3, 6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	18	1—4, 7, 8, 11, 12	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M	8, 11	—	—	4	1, 2, 4	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S	1, 7—12	—	—	—	—	1	4	M	1, 2, 4
S	8—12	—	—	3	4, 8	—	—	—	—
S	1, 9—12	1	2	8	1—4, 7	—	—	4	1, 2
S	7—12	—	—	10	1, 2, 8, 10	—	—	—	—
S	11, 12	—	—	—	—	—	—	M	1, 3
S	8—12	—	—	—	—	—	—	M	1, 3
S	4, 9—12	—	—	10	2, 12	—	—	6	1, 2
S	1, 2, 4—12	—	—	3	1, 4, 6	—	—	M	3
S	11, 12	3	6, 12	1	12	—	—	—	—

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provincialläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantaanti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
<i>Tornion piiri.</i> <i>Torneå distrikt.</i>						
Alatornio	—	—	—	—	2	8
Karunki.....	—	—	—	—	—	—
Kemin maaseur.....	39	1—4, 5, 12	19	2, 4—6	—	—
Kolari	—	—	—	—	—	—
Simo	7	6—8	—	—	—	—
Tervola	22	1, 2	—	—	—	—
Turtola	—	—	—	—	—	—
Ylitornio	—	—	—	—	—	—
<i>Pudasjärven piiri.</i> <i>Pudasjärvi distrikt.</i>						
Kuusamo	—	—	S	2, 5, 10—12	—	—
Pudasjärvi	—	—	25	12	—	—
Taivalkoski	—	—	—	—	—	—
<i>Rovaniemen piiri.</i> <i>Rovaniemi distrikt.</i>						
Kemijärvi	16	2, 4—6	—	—	—	—
Kuolajärvi.....	—	—	—	—	—	—
Rovaniemi.....	S	1—7, 9, 11, 12	—	—	—	—
<i>Kittilän piiri.</i> <i>Kittilä distrikt.</i>						
Enontekiäinen.....	—	—	—	—	—	—
Inari.....	—	—	—	—	—	—
Kittilä	M	3, 11	—	—	—	—
Muonionniska	—	—	—	—	1	12
Sodankylä.....	—	1, 3, 4	—	—	—	—
Utsjoki	—	—	—	—	—	—

Cholera asiatica.

Nylands	län, Helsingfors distrikt, Helsinges	socken.....	2 fall I.
Tavastehus	» Tavastehus	» Hausjärvi	» 1 » I.
Viborgs	» Viborgs	» Björkö	» 3 » VII.
»	»	» Nykyrka	» 2 » X.
»	»	» Viborgs	» 4 » VI—VIII.
»	» Mohla	» Kivinebb	» 4 » VI, IX.
»	» Kexholms	» Pyhäjärvi	» 1 » VII.
»	» Salmis	» Salmis	» 1 » VII.

Meningitis cerebro-spinalis epidemica.

Nylands	län, Helsingfors distrikt, Borgå	socken.....	1 fall II.
Tavastehus	» Ruovesi	» Orivesi	» 1 » VII.
Viborgs	» Mohla	» Kivinebb	» 4 » V, VI.
»	» Kexholms	» Pyhäjärvi	» 2 » III, X.
St. Michels	» Heinola	» Sysmä	» 3 » I, V, XII.
Kuopio	» Kuopio	» Karttula	» 2 » III, IX.
»	» Rautalampi	» Vesanto	» 1 » II.
»	» Tohmajärvi	» Ilomants	» 2 » II.
Vasa	» Kristinestads	» Ilmola	» 2 » XII.
»	» Gamlakarleby	» Vetil	» 1 » IV.

Variolae.

Nylands	län, Helsingfors distrikt, Helsinges	socken..	1 fall VI.
Viborgs	» Viborgs	» Viborgs	» 1 » VII.
»	» Mohla	» Terijoki	» 1 » III.
»	» Kexholms	» Pyhäjärvi	» 5 » V.
»	» Sordavala	» Soanlaks	» 12 » V.
»	»	» Sordavala	» 29 » VII—X.
»	» Salmis	» Impilaks—Kitelä	» 15 » VI—VII.
»	»	» Salmis	» 14 » IV—IX.
»	»	» Suistamo	» 5 » IV, VI.
»	»	» Suojärvi	» 257 » III—V.
Kuopio	» Rautalampi	» Suonenjoki	» 1 » XI.
»	» Pielisjärvi	» Nurmes	» 8 » V, VI.
»	»	» Pielisjärvi	» 100 » III—VIII.
»	» Tohmajärvi	» Ilomants	» 28 » III, IV, VI, VII.
»	»	» Kiihtelysvaara	» 2 » VI, VII.
»	» Joensuu	» Eno	» 5 » V, VIII.
»	»	» Kontiolaks	» 8 » III, VI.
Uleåborgs	» Kalajoki	» Oulais	» 1 » IV.

Varicellae.

Nylands län, Ekenäs distrikt, »allmänt under vintern»	
» » Lojo » Lojo socken.....	4 fall II.
» » » » Pusula »	7 » VI.
» » » » Pyhäjärvi »	9 » VI.
Kuopio » Pielisjärvi » Nurmes »	2 » II.
» » » » Pielisjärvi »	5 » IV, V.

Typhus recurrens.

Viborgs län, Viborgs distrikt, Viborgs socken	12 fall III.
» » Mohla » Terijoki »	1 » VII.

Typhus exanthematicus.

Viborgs län, Villmanstrands distrikt, Lappvesi socken.....	3 fall VI.
» » Mohla » Terijoki »	1 » II.
Uleåborgs » Haapajärvi » Haapavesi »	15 » II. III

Mjältbrand.

Nylands län, Ekenäs distrikt, Ekenäs landsförsamling	1 fall VI.
--	------------

B. Otteita piirilääkärien vuosikertomuksista.

B. Utdrag ur provincialläkarenes årsberättelser.

Uudenmaan lääni. *Helsingin piiri.* Kuolevaisuus piirin maalaiskunnissa vuonna 1909 on ollut verrattain pieni. Tulirokkoa oli Helsingin maaseurakunnassa vuoden alkupuolellakin, mutta kulkutaudin valta oli jo voitettu, kun yhä vaikuttamaan jääneeseen toiseen väliaikaiseen sairaalaan Huopalahdessa saatiin eristetyiksi kaikki uudet sairaat joita ei viety Helsingin kaupunkiin. Mutta syksyllä rupesi taas vaara uhkaamaan. Syys-, loka- ja marraskuussa oli ilmennyt hajanaisia tapauksia. Sairaat tosin eristettiin mutta joulukuussa kävi ilmi, että parissa perheessä, Tikkurilan läheisyydessä kuten edellisetkin, oli tautia salattu. Kun tämä kuitenkin vihdoinkin tuli tietooni, ryhdyttiin ankariin toimenpiteisiin ja saatiin ympäristö piankin suojatuksi. Nurmijärven kunnassa, Hyvinkään tienoilla, ilmestyi kesäkuun alussa ja myöhemminkin tulirokkoa, yhteensä 20 tapusta. Kun tauti oli tullut yleisölle selväksi, sain niin lujaa tukea itse yleisön puolelta toimilleni, että tauti kerrassaan loppui jo heinäkuussa. Mäntsälässä ja Porvoon maaseurakunnassa osoitti tulirokko vuoden alussa myös uhkaavia leviämisen oireita. Edellisessä paikassa sain vaaran piankin torjutuksi, kun asetin sinne taas piirin kiertävän hoitajan. Käydessäni 9 p:nä helmikuuta Porvoon maaseurakunnassa tulirokko uhan takia huomasin siellä vaaran siksi suureksi, että vaadin kuntaa kohta panemaan tilapäisen kulkutautisairaalan kuntoon sekä sen ohessa palkkaamaan väliaikaisen kiertävän sairaanhoitajan, jonka tuli muutamien päivien väliajoilla kiertää uhattua seutua, jottei päästäisi salaamaan tautia, vaan saataisiin heti sairastuneet eristetyiksi. Saatuaan tällaista virallista tukea piirilääkäriltä ryhtyi Porvoon kunnanlääkäri pontevasti asiaa ajamaan, sairaala pantiin viipymättä kuntoon ja kiertävä hoitaja hankittiin, eikä minun tarvinnut sitten enää puuttua koko asiaan. Uhkaava epidemia rajoittui sielläkin siksi vähiin, että sairastuneiden koko luku vuoden loppuun saakka ei noussut kuin 20:een. Tuusulassakin ilmeni helmi-, maalisi- ja lokakuussa hajanaisia tapauksia, yhteensä 9, joista myöskin helposti olisi koitunut suurikin vaara ympäristölle, mutta niistä piti Tuusulan kunnanlääkäri tarmokkaasti huolta. Hän sai kuntansa terveydenhoitoviranomaiset

noudattamaan määräyksiään siksi tarkasti, ettei minun puolestani siellä laisinkaan tarvinnut puuttua asiaan. Suurinta huolta minulle kuitenkin yhteen aikaan tuotti Pukkilan kunnan syrjäisessä Toppilan kylässä huhtikuulla puhjennut epidemian alku. Huhtik. 24 p. sain näet tietää, että eräässä perheessä oli 5 sairasta. Ensimmäinen oli sairastunut 14 p. huhtik. Tartunta oli nähtävästi saatu välillisesti Myrskylästä. Antamalla taas käytettävänäni olevan sairaanhoitajan kiertää uhattua seutua kerta viikossa sain kansan siksi tarkasti noudattamaan määräyksiäni, että kesäkuussa jo luulin kaiken vaaran olevan ohi, vaikka kirkonkyläänkin oli ilmestynyt muutamia tapauksia, joista ensimmäinen sattui haudankaivajan perheessä. Mutta 13 p. heinäk. sain tietää, että pappilan puustellin vuokraajan 1-vuotias lapsi ja tämän 12-vuotias hoitaja olivat sairastuneet. Lähetin silloin kohta piiriin kiertävän hoitajan kulkemaan seutua ja ottamaan asioista tarkempaa selkoa, kunnes itse 18 p. s. k. pääsin paikalla käymään. Ja silloin tuli ilmi, että jo 25 p:nä kesäk. oli vuokraajan 4 vuotias poika sairastunut lievään, mutta selvään tulirokkoon (hän kesi vielä 18 p. heinäk.) Sairastuipa vielä vuokraajan paimenpoikakin, mutta hänkin lievästi. Kun kaikki tämä tuli yleisön tietoon, saatiin se siksi valppaaksi, että uhkaava vaara Pukkilassakin supistui koko pieneksi.

Kurkkumätääkin ilmeni piirissä vuoden kuluessa, mutta se ei sentään päässyt muodostamaan vaarallisia pesäpaikkoja, koska terveydenhoitoviranomaiset olivat valppaita.

Typhus abdominalistakin ilmeni muutamia hajanaisia tapauksia. Mutta nämäkin sairastajat joutuivat eristettyyn hoitoon, eivätkä saaneet mainittavaa tuhoa aikaan.

Tussis convulsiva ja influensa eivät v. 1909-kään jättäneet piiriä rauhaan, mutta näistä taudeista näkyy yleensä olevan jotensakin vaikea saada täysin luotettavia tietoja. Sanottavaa tuhoa eivät ne kuitenkaan tuottaneet. — Suurta huomiota sitävästoin herätti se seikka, kun tammikuun alussa koleraa ilmutui Pitäjämäen läheisyydessä Helsingin pitäjää, likellä Espoon rajaa. Väestö siitä aluksi kovasti säikähtyi, mutta tyyntyi piankin, kun Lääkintöhallitus asetti paikalle lääketiet. kandidaatin valvomaan mahdollisesti esiintyviä uusia tapauksia; eikä sellaisia ilmestynytkään muita kuin aluksi sairastunut leipuri Schataloff, joka sai taudin Pietarissa käydessä, ja häntä hoitanut vaimonsa. Edellinen kuoli, mutta jälkimmäinen parani Helsingin kolerasairaalassa, jossa hän yhteen aikaan lienee ollut hyvinkin huonona. Hän sai kuukausimääriä olla sairashuoneessa syystä, että koleravibrioneja yhä löydettiin ulostuksista. Sairastuneen pojan ulostuksissakin kuuluu olleen basililleja, vaikkei häneen ilmestynytkään minkäänlaisia tautisymptomeja.

Sipoosta minun lienee syytä mainita, että siellä äkkiä ilmestyi vuoden kuluessa koululapsissa 40 trakoomitapausta. Tartunnan toi kuntaan eräs lapsi

Helsingistä, mutta kunnanlääkärin tarmokkaan toiminnan kautta saatiin tauti siihen pysähtymään.

Yksi isorokkotapauskin ilmeni kuuleman mukaan kesäkuulla Wiaporissa.

Syfilistarkastuksia ei ole vuoden kuluessa tarvinnut suorittaa.

Terveyshoidollisissa olosuhteissa ei ole vuoden kuluessa tapahtunut mainittavampia muutoksia. Näyttää kuitenkin siltä kuin yleisö olisi käynyt valppaammaksi kulkutautien vastustamiseen nähden. Tällöin olen yhä enemmän voinut käyttää yleistä mielipidettä vaatimusteni tukena. Suuri edistysaskel on ollut se, että sekä Helsingin että Porvoon maaseurakunnat ovat perustaneet vakinaisia kulkutautisairaaloita. Helsingin kunta ei kuitenkaan ole vielä vakinaisesti avannut sairaalaansa, vaikka se jo on valmiina, kun ei kunta vielä kukaan ole saanut vastausta anomukseensa, jossa pyydettiin valtioapua oman lääkärin palkkaamiseksi sekä myös sairaalaa varten. Mutta tänäkin keväänä (1910) on kulkutautiosasto ollut väliaikaisesti toimessa Helsingin pitäjässä.

Kunnanlääkäreitä on Mäntsälässä, Nurmijärvellä ja Porvoon maaseurakunnassa sekä Tuusulassa ja Sipoossa yhteinen.

Kättilöitä on Askulassa, Pukkilassa ja Tuusulassa toiminut yksi kussakin. 2 on toiminut Helsingin maaseurakunnassa, Pornaisissa ja Sipoossa, 3 Mäntsälässä, 4 Porvoon maaseurakunnassa ja 5 Nurmijärven kunnassa.

Kiertäviä sairaanhoitajia on vakinaisesti toiminut Helsingin, Nurmijärven ja Tuusulan kunnissa. Mäntsälässä päätettiin jo 28/9 1908 ottaa kiertävä hoitaja, mutta virkaa ei ole vielä kukaan voitu julistaa avoimeksi, syystä ettei kunta ole saanut mitään vastausta valtioapu-anomukseensa. Sitäpaitsi on piirissä toiminut edelleenkin apunani kulkutautien vastustamiseksi Lääkintöhallituksen käyttövaroilla palkattu diakonissa. Hän asui Askulassa vuoden alusta helmikuun 6 pään, jolloin siirsin hänet tulirokon takia Mäntsälään. Täällä hän oleskeli kesäkuun 2 päivään. Kun silloin tulirokon vaara oli saatu Mäntsälässä torjutuksi, toimitin hänet takaisin Askulaan, jossa olen pitänyt häntä pääasiallisesti hänen kauttansa vähitellen totuttaakseni askulaiset kunnolliseen sairashoitajaan ja siten vieroittaakseni heidät, mikäli sairashoitoon tulee, erästä puolittain puoskaroivasta kättilöstä. Se onkin jo koko hyvästi luullakseni onnistunut. Askulasta on hän tehnyt vuoden kuluessa 10 matkaa Pukkilan kuntaan tulirokon takia ja hänen avullaan sain hyvinkin uhkaavan epidemian Pukkilassa tukahutetuksi samoin kuin Mäntsälässä kevätpuolella. Askulasta hän sai vuoden loppupuolellakin tulirokon jälkimaininkien takia käydä 3 eri kertaa Mäntsälässä. Pornaisiinkin hän teki yhden matkan, kun siellä levisi huhu, että olisi ilmennyt isoarokkoa, mutta tauti osottautui, kuten olin arvellutkin, vain viattomaksi ihotaudiksi. Vuoden kuluessa on hän hoitanut 163 sairasta. Desinfisioimisia on hän toimittanut 21 kertaa.

(Konr. Reijowaara.)

Ekenäs distrikt. I lungsot har, enligt prästerskapets uppgifter, dött 1,64 på tusen. Den närmast vanligast angifna dödsorsaken är kräfta, med 0,76 på tusen, och förefaller det som om denna dödsorsak under de senaste tio åren varit i ständigt stigande.

Vid en jämförelse af folkmängdsförhållandena i hela distriktet (städerna medräknade) under de senaste tio åren framgår, att nativiteten i förhållande till totala folkmängden, om ock med smärre fluktuationer, varit i stadigt nedåtgående: sålunda föddes år 1909 blott 30,0 ‰, femårsperioden 1908—1904 i medeltal 31,9 ‰ eller i det allra närmaste 32,0 ‰ och perioden 1903—1899 i medeltal 34,8 ‰. — Då ett liknande förhållande äfven observerats i Helsingfors distrikt, kan det knappast bero på en tillfällighet och förefaller därför anmärkningsvärdt nog.

Det allmänna hälsotillståndet i landskommunerna har varit synnerligen godt, hvarom äfven den låga dödligheten 13,4 på tusen, vittnar. Svårare epidemier hafva alls icke förekommit. Af i den allmänna tablån ej upptagna sjukdomar må nämnas varicellae, som under vintern uppträdde allmänt, åtminstone i de centrala delarna af distriktet, ehuru fallens antal, då ju läkare för denna åkomma sällan anlitas, ej ens närmelsevis kan bestämmas.

Af syphilis har intet fall från landskommunerna kommit till min kännedom.

Med anledning af befarad kolera under sommaren voro alla af Medicinalstyrelsen föreskrifna åtgärder vidtagna — några kolerafall visade sig dessbättre icke.

Inom distriktet fungera tre kommunalläkare d. v. s. i Ingå & Degerby, i Bromarf och i Pojo.

Barnmorskor finnas i alla kommuner, med undantag af Sammatti, som numera äfven beslutit antaga en sådan. Tyvärr saknas tillsvidare ambulatoriska sjuksköterskor i samtliga landskommuner. (Reinh. Fabritius.)

Lohjan piiri. Yleinen terveydentila piirissä ei ole tänäkään vuonna ollut tyydyttävä, sillä influensaa on esiintynyt kaikissa piirin kunnissa paitsi Pusulassa, kurkkumätää viidessä, tulirokkoa neljässä, vesirokkoa kolmessa, tuhkarokkoa ja hinkuyskää kahdessa sekä lavantautia, ruusua ja punatautia yhdessä kunnassa. Moniaita vesirokon tapauksia esiintyi Lohjalla helmikuussa sekä Pusulassa ja Pyhäjärvellä kesäkuussa.

Koska todenmukaista oli, että meidänkin maamme ainakin lämpimän sään tultua saisi lähemmin tutustua Pietarin kaupungissa liikkuvaan kolera-tautiin, kehoitin minä jo maaliskuussa kaikkien piirini kuntien esimiehiä, että nämä, neuvoteltuaan lääkäreinsä kanssa, varaisivat kullakin paikkakunnalla jostakin erillään olevasta talosta huoneen, jonne hätätilassa voisi eristää ja jossa saattaisi hoitaa puheenalaisilla seuduilla epäiltävin taudinoirein sairastuneet henkilöt. Kuhunkin kylään tulisi määrätä piirimies, joka lääkärille

ilmottaisi senlaatuiset taudintapaukset, joiden johdosta oli ryhdyttävä laajempiin toimenpiteisiin. Sitä paitsi olisi joka sairashuoneelle erityinen hoitajatar varalla pidettävä. Epäiltäviä taudintapauksia ei kumminkaan ilmestynyt.

Mitä paikkakunnallisiin tauteihin tulee niin ovat pitkälliset mahalaukkukatarrit vallitsevina täällä niinkuin muuallakin maassamme. Edelleen olen hoitanut useita hengityselinten katarria, luuvaloa ja veren vähyyttä potevia henkilöitä.

Kunnansairaalat Kirkkonummella ja Vihdissä ovat koko vuoden olleet yleisölle avoinna, asianomaisten kunnanlääkärien hoitamina. Kirkkonummen, Siuntion, Lohjan ja Vihdin vaivaistaloissa on pieniä osastoja etupäässä varattomia mielenvikaisia varten, ja on Kirkkonummen kunnanlääkäri hoitanut kahta ensimmäistä laitosta sekä Lohjan ja Vihdin kunnanlääkärit antaneet lääkärinapua mainittujen kuntien vaivaistaloissa.

Sittenkun Nummen kunta syyskuun 16 päivänä 1908 oli päättänyt hankkia itselleen kiertävän sairaanhoitajattaren ja hänelle laatitut ohjesäännöt, valittiin seuraavan tammikuun 11 päivänä sairaanhoitajatar ja ryhtyi hän kohta virantoimituksiinsa. Minun tarkastettuani ja puolestani hyväksyttyä yllämainitut ohjesäännöt vahvisti ne läänin Herra Kuvernööri syyskuun 17 päivänä noudatettaviksi. Tällainen epäilemättä hyödyllinen virkailija on toistaiseksi ainoa Lohjan piirilääkärikunnassa.

Veneristen tautien levenemisen estämiseksi toimitin huhtikuun 13 päivänä Espoon kunnan Nybyn talossa läänin Herra Kuvernöörin määräyksen mukaisesti yleisen venerisen tarkastuksen. Tällöin tutkittiin 26 sanottuun taloon ja ympäristöön kuuluvaa henkilöä ilman että ketään saastettua tavattiin. Yksityisiä epäluulon alaisia henkilöitä olen sitä paitsi kotonani tarkastanut ja joko itse hoitanut taikka Helsingin yleisen sairashuoneen kuppautauti-osastolle lähettänyt. (K. F. Walle.)

Turun ja Porin lääni. *Turun piiri.* Yleinen terveydentila on ollut jotakuinkin tyydyttävä. Kurkkumädän takia oli Paraisissa vähän aikaa toimessa kiertävä sairaanhoitajatar.

Kuolevaisuus keuhkotautiin tuhatta henkeä kohti on ollut piirissä 3,0 (3,1) eli 20 % kaikista kuolemantapauksista. Tilintekovuonna on tänne perustettu Turun seudun keuhkotautiparantolan kannatusyhdistys niminen seura, joka aikoo rakentaa Turun seudulle 10 sairassijaa käsittävän parantolan köyhiä potilaita varten. Jäsenmaksujen ja lahjain kautta yhdistys koettaa saada varoja mainittuun tarkoitukseen. Tähän saakka on saatu vain 100 kansalaista liittymään jäsenenä yhdistykseen vaikka vuosimaksu on ainoastaan 3 markkaa. Erästä kirkkokonsertista saatiin 1,180 markkaa.

Veneerillistä tarkastusta ei ole ollut tarvis kertaakaan toimittaa.

Kun keväällä näytti siltä, että Pietarissa liikkuva koleeratauti kevään tullen rupeaisi oikein kulkutaudin tavoin siellä riehumaan, ja siis helposti voisi tunkeutua tänne saakka, niin kehoitin kuntien kunnallislautakuntia ryhtymään samoihin toimenpiteisiin kuin edellisenä syksynä.

Paraisiin on tilintekovuonna perustettu sairastupa; »Pargas sjukstuguförening» niminen yhdistys avasi nimittäin siellä, Pargas malmilla, lähellä kunnanlääkärin asuntoa, lokakuun alussa 8 sairassijaa käsittävän sairastuvan.

(Johan Martola.)

Uudenkaupungin piiri. Yleinen terveyden tila piirissä on ollut verrattain hyvä. Kulkutauksista on liikkunut kurkkumätää Mynämäellä, Karjalassa ja Laitilassa sekä influenssaa vuoden alussa ja lopussa kaikissa kunnissa. Laitilassa kurkkumätä pääsi vallan huolestuttavaan vauhtiin, ja on jotenkin varmaa, ettei kaikkia tapauksia kunnallislautakunnan esimies ole ilmoittanut. Hyvinkin usein tapahtuu, että salataan kurkkutaudin tapauksia, jotta tällä tavoin päästäisiin varokeinojen noudattamisesta. On myöskin mainittava, että serumia yhä enemmän on ruvettu käyttämään. Kun kulkutautia on ilmestynyt johonkin kuntaan, on kuulutuksilla kunnassa ilmoitettu taudin torjumiskeinoista. Laitilassa olen itse käynyt järjestämässä toimenpiteitä taudin levenemisen ehkäisemiseksi. Mynämäen kunnanlääkäri on innolla lautakunnan esimiehen kanssa ryhtynyt toimenpiteihin kurkkumädän vastustamiseksi Mynämäen kunnassa, ja oli siellä vuoden lopussa kysymys tilapäisen sairaalan järjestämisestä.

Paikallistauteina mainittakoon kuten ennenkin, vatsakatarrit ja muut häiriöt ruuansulatuselimissä, keuhkokatarrit, rheumaattiset taudit, erittäin saaristokunnissa, joissa myöskin lapamato on hyvin yleinen. Neurasthenia on hyvin yleinen tauti naisissa, mutta esiintyy se myöskin miehissä. Keuhkotautisten kuolevaisuus oli 16 % kaikista 658 kuolemantapauksesta. Tohtori Arppe'n kirjanen keuhkotaudista on annettu kaikille keuhkotautisille.

Ihotaudeista ovat tavallisimmat: impetigo, eczema ja urticaria, sekä prurigo lapsissa.

Trachoma on hyvin harvinainen.

Kuppatauti aiheutti 2 tarkastusta. Toinen oli Pyhämään Rohdoisissa, jossa »joenkaivajat» olivat levittäneet tautia. Tällöin kaikkiaan 6 henkilöä lähetettiin sairaalaan. Toinen toimitettiin Uudellakirkolla, jossa pari henkilöä myöskin oli tartutettu. Muutamia gonorrhoea tapauksia olen huomannut. Ainoastaan yksi ensimmäisellä ikävuodella oleva lapsi on merkitty ripuliin kuolleeksi. Mahdollista on, että diagnoosi usein on epäselvä, mutta ainakin täytyy sanoa, että tämä tauti on verrattain harvinainen, ja pienten lasten hoito on jokseenkin säännöllinen ja hyvä. Rhachitista ja scrophulosia on vanhemmissa lapsissa paljon.

Uudellakirkolla ja Laitilassa asuu yksityisiä tutkinnon suorittaneita sairaanhoitajia, jotka ovat lääkärille suureksi avuksi sairashoidossa. Laitilassa on myöskin Diakonaattiyhdistys, joka toimitti kuntaan diakonissan joka oli siellä ainoastaan muutamia päiviä, en tiedä mistä syystä. (G. I. Rothström.)

Rimito distrikt. Enligt hvad jag under förefallna resor inom distriktet, genom de inkomna rapporterna och annorledes kunnat erfara, har allmänna hälsotillståndet i Rimito distrikt under år 1909 varit synnerligen godt, enär inga epidemier förekommit, fränsedt influensan, som uppträdde under förra hälften af året med mindre antal fall i de finska kommunerna, i Nagu likväl, i synnerhet i maj månad, med talrika fall. (A. A. Branders.)

Godby distrikt. Mässling uppträdde som lokalepidemi med 12 fall i Mörby by af Hammarlands socken. Sjukdomen infördes af en från Amerika återvändande familj, i hvilken ett barn insjuknade under resan och ett annat efter framkomsten. Att sjukdomen icke vann större utbredning, torde främst få tillskrifvas den lyckliga omständigheten, att sjukdomen uppträdde sommartid, då den i byn befintliga folkskolan icke var i verksamhet.

Badanstalten i Mariehamn var under året i verksamhet.

Den 22 maj fastställdes af guvernören »Helsovårdsordning för Vårdö kommun.» (Georg Hornborg.)

Porin piiri. Terveystila piirissä oli v. 1909:n kuluessa huono. Tulirokkoa liikkui jatkona edelliseltä vuodelta lukuisin tapauksin piirin keskiosassa ja hajanaisin tapauksin melkein kautta koko piirin. Kaikkiaan kuoli piirissä v. 1909 tulirokkoon 113 henkeä. Keskikesän aikana alkoi piirin eteläosassa ilmes-tyä hinkuyskää. Tauti on kuitenkin osottautunut verrattain lievänlaatuiseksi ja on aiheuttanut v. 1909 kuoleman kaikkiaan 15:ssä tapauksessa. Piirin etelä-osassa varsinkin Rauman maaseurakunnassa jatkui v. 1909 siellä edellisenä vuotena alkanut kurkkumätä- ja tuhkarokkoepidemia.

Tuhoisimpana tautina on v. 1909 niinkuin edellisinäkin vuosina esiintynyt tuberkulosi ja erittäinkin keuhkotuberkulosi, joka yhä osottaa taipumusta leviämiseen. Tähän tautiin kuoli v. 1909 koko piirissä 363 henkeä eli 20,3 % kuolleitten luvusta ja 3,6 tuhatta asukasta kohti. Suurin oli keuhkotautiin kuolevaisuus Nakkilassa, 5,1 ‰ ja Porin kaupungissa, 4,8 ‰. Pienin oli se Kullaalla 2,1 ‰ ja Lapissa sekä Honkilahdella, 2,4 ‰ kummassakin.

Muita kuolemansyitä tarkastellessa kiintyy huomio syöpään, johon v. 1909 ajalla on merkitty 44 henkeä kuolleeksi ja tapaturmiin, jotka v. 1909 ovat piirissä aiheuttaneet 47 kuolemantapausta. Myöskin murhien ja tappojen luku on verrattain suuri eli 10. Itsemurhia on tapahtunut v. 1909 ajalla piirissä 8.

Ilahuttavana ilmiönä on mainittava, että veneeriset taudit ja varsinkin syfilis yhä edelleen ovat osottaneet taipumusta vähentymiseen.

Kulkutautien leviämistä olen koettanut estää antamalla ohjeita tautien ehkäisemiseksi ja tautien luonnetta valaisevilla kirjoituksilla piirin sanomalehdissä. Missä kulkutauti on uhkaavana esiintynyt, on kunta jaettu sopiviin piireihin ja muodostettu vapaaehtoinen valvojakunta, jonka jäsenet saatujen ohjeiden mukaan ovat ottaneet ylläpitääksensä taistelua tautia vastaan — kukin alueellaan. Nämät vapaaehtoiset valvojat ovat yleensä toimineet innolla ja tunnollisesti työssään ja varsinkin niissä kunnissa, missä heillä lisäksi vielä on ollut sairaanhoitajatar apunaan, on tällä järjestelmällä saatu hyviä tuloksia.

Piirissä on v. 1909 ajalla toiminut 10 lääkäriä, nimittäin: 1 piirilääkäri, 1 yleisen sairashuoneen lääkäri, 5 kaupunkien palveluksessa olevaa lääkäriä, 2 kunnanlääkäriä ja 1 praktiseeraava lääkäri. Sairaanhoidossa on toiminut kaupungeissa 3 diakonitarta ja 2 sairaanhoitajaa sekä maalaiskunnissa 3 diakonitarta. Paitsi Porin yleistä sairashuonetta ja Porin kaupungin ylläpitämää sairaalaa ovat seuraavat hoitolaitokset yhä edelleen olleet toiminnassa piirissä: lääketieteen lisensiaattien Nyqvist'in ja Pikkaraisen yksityissairaala Porissa, »Sairaitten ystävät»-nimisen yhdistyksen ylläpitämä sairaala Raumalla, kätilöjen Kokki ja Sariolan yksityinen synnytyslaitos Raumalla, kauppaneuvoksetar E. Ahlström'in ylläpitämä vanhojen turvakoti Norrmarkussa ja tohtorin lesken, rouva O. Paqvalin'in virkistyskoti Eurassa. Seuraavissa piirin kunnissa on vaivaistalo: Porin ja Rauman kaupungeissa, Merikarvialla (avattu v. 1909), Ahlaisissa, Poomarkussa, Nakkilassa ja Eurajoella. Kaikissa näissä on osasto mielenvikaisia varten. Heikkomielisten hoitoa varten on sitä paitsi Porin maaseurakunnalla, Ulvilan, Ahlaisten, Kiukaisten, Luvian ja Kullaan kunnilla osä Harjavallan pitäjässä sijaitsevassa hourujen hoitolaitoksessa.

Piirissä on kuluneella vuodella toiminut 25 tutkinnon suorittanutta kätilöä, joista 10 kaupungeissa ja 15 maalla. Kaikilla muilla piirin kunnilla paitsi Porin ja Rauman maaseurakunnalla ja Kullaan kunnalla on tutkinnon suorittanut kätilö palveluksessaan. Kullaan kuntakin on sentään ryhtynyt sellaisiin toimenpiteisiin, että sinnekin pian saadaan opin käynyt kätilö. (Hj. Nordling.)

Ikaalisten piiri. Piirissä, jonka pinta-ala on 4,310 neliökilometriä, on eri seuduissa hyvin erilainen luonnonlaatu. Itä- ja kaakkoisosassa on sillä puhtaasti hämäläinen leima, muodostaen luonnonihania maisemia vaihtelevine kukkuloineen ja laaksoineen. Laaksojen syvimällä kohdalla leviää joukko suurempia tai pienempiä järviä, joista suurin osa laskee yli kolmen penikulman pituiseen Kyrösjärveen, joka komean Kyröskosken kautta on raivannut itselleen tien merta kohti.

Halki piirin käy itäänpäin aukeassa kaaressa Satakunnan selkä, joka täällä ensin Hämeen- ja pohjoisempana Pohjankankaan nimellä leviää laajoiksi ja autioiksi hietakankaiksi, jotka ovat osaksi metsättömiä, osaksi kituvaa mäntymetsää kasvavia ja jotka antavat seudulle kovin kolkon ja synkän näön.

Kankaiden välissä ovat lukuisat nevat ja suot, jotka täyttävät sangen suuren osan seutua; niiden joukossa on sellaisia kuten esim. Alkionkeidas Parkanon ja Karvian rajalla; jotka ovat toista kymmentä kilometriä pitkät.

Seutu Hämeen- ja Pohjankankaan länsipuolella on verrattain tasaista eikä ensinkään niin vesirikasta kuin itäinen puoli; myöskin täällä on lukemattomia vähäisiä nevoja, rämeitä ja korpia kiviroukkioisten mäkien välissä. Piirin pohjoisessa osassa on laajoja metsämaita, vaikka ne viime aikoina ovat paljon harventuneet tuhlauksen ja huonon hoidon vuoksi.

Ikaalisten piiri on korkein yläköseutu Lounais-Suomessa; keskip korkeus merestä on 100—125 metriä; korkeimpana oleva osa on Parkano eli noin 150 metriä, alin Venesjärven kulmakunta Kankaanpään pitäjässä (noin 60 mtr.)

Niinhyvin korkeuteensa nähden meren pinnasta lukien kuin muuten asemansa vuoksi on piirillä sisämaan ilmanala lämpimine kesineen, mutta verrattain kylmine lumisine talvineen. Monet suot ja nevat, joissa ei kaikkina suvina routa ollenkaan sula, muodostavat tietysti saman verran pahoja hallanpesäpaikkoja. Etenkin metsäkumilla turmelevat kesähallat usein maa-miehen vaivaloisen työn hedelmät, samalla kun suurempain järvien ranta-seudut säilyvät verrattain hyvin hallalta. Erittäin hallanarkana lienee Kankaanpään pitäjä pidettävä. Muuten on ilma puhdas ja raitis, ja on näissä metsäisissä seuduissa yleensä huomattavan pieni kuolevaisuus.

Maanlaatu on yleensä laihaa ja hiekkaista paitsi vesireittien rantaseuduilla. Nämät seudut ovatkin melkein ainoat, jotka ovat viljeltyjä. Hedelmättömät hiekkakankaat täyttävät, kuten jo mainittiin, suuren osan piirin alueesta. Nevoista ja soista ovat useat savipohjoisia ja viljelykseen kelpaavia, mutta yritteliäisyyttä ja niiden viljelemiseen tarvittavia pääomia puuttuu.

Jokseenkin harva onkin se väestö, joka täällä saa niukan elatuksensa. Keskimäärin on neliökilometrillä 11 henkeä. Ainoastaan Hämeenkyrö, jo vanhoista ajoista viljelty seutu, on vähän tiheämmin asuttu. Siellä on 16,40 asukasta neliökilometriä kohti.

Kyrösjärveen pistävällä niemellä sijaitseva Ikaalisten kauppala jää sekä väkilukunsa että liikkeensä suuruuden puolesta järeälle useammasta tavallisesta kirkonkylästä. Huonoilla kulkuneuvoilla varustettuna erittäinkin syksyin kevään ei sillä ole kehittymisen mahdollisuuttakaan. Ainoastaan koulupaikkana on sillä jonkinmoinen merkitys paikkakunnalle; siellä sijaitsee nimittäin 5-luokkainen yhteiskoulu, jonka oppilasluku kuitenkin on vähentymään päin.

Piirin väestö on, paitsi pohjoisimmassa osassa, hämäläistä rotua. Luonteeltaan on se »hämäläisempi kuin itse Hämeessä», hidas, hiljainen, saamaton ja huolimaton. Tämä arvostelu koskee erittäin ikaalilaisia ja kankaanpääläisiä. Hämeenkyröläiset osottavat jo hiukan suurempaa iloisuutta ja yleisten asiain harrastusta. Mutta erityisen poikkeuksen tekee kansa Karvian pitäjässä ja osassa

Kihniönperää Parkanon pitäjässä, joiden vilkkaampi ja työteliäämpi luonne osoittaa niiden sukulaisuutta Pohjanmaan asukasten kanssa. Väestö on muuten luonteeltaan rauhallista ja hyvinluontoista. Törkeät rikokset ovat sen-
vuoksi olleet jokseenkin harvinaisia, mutta sitä vastoin on jonkunlainen petol-
isuus ja kavaluus töissä ja toimissa tavallista.

Sivistys on yleensä alhaisella kannalla ja lukuhalu vähäinen. Sanomalehti-
kirjallisuus on vähän levinnyt ja ne harvat kirjat, jotka talonpojan kirjakokoel-
massa löytyvät, ovat melkein kauttaaltaan hengellistä laatua. Jokseenkin
monta kansakoulua toimii tosin, mutta suuri osa kouluijässä olevista lap-
sista ei käy niissä ja vielä harvemmat käyvät koko koulun läpi, vaan tyytyvät
1 à 2 luokan kurssiin.

Juoppous ei esiintyne nyttemmin enää suuressa määrässä. Sitä vastoin on
sukupuolinen moraali melkein kaikkialla jotensakin löyhä, jonka selvänä
todistuksena ovat lukuisat äpäralapset.

Maanviljelys on väestön pääelinkeino. Monin paikoin on sillä, kuten edellä
olevasta käy selville, taisteltava sekä karua maanlaatua että lukuisten suo-
maitten synnyttämää hallaa vastaan, mutta myös siellä, missä maanlaatu on
hedelmällisempää, ei maanviljelys ole varsin kehittyneellä kannalla. Sama
on karjanhoidon laita. Voin vienti näiltä seuduilta on vähäinen. Todistuk-
sena täällä vallitsevasta vähäisestä harrastuksesta hankkimaan enempiä tietoja
maanviljelyksessä mainittakoon, että niinä 23 vuotena, jolloin Ikaalisten pitä-
jässä sijaitseva Osaran maanviljelyskoulu oli toimestaan, ainoastaan 3 samasta
pitäjästä kotoisin olevaa oppilasta suoritti koulun maanviljelyskurssin.

Muuten saa melkoinen osa irtolaisväkeä elatuksensa metsän hakkuusta
sekä tukin vedätyksestä ja uitosta. Tervanpoltto, jota ennen suuressa mää-
rin harjoitettiin erittäinkin Karvian pitäjässä, on nyttemmin melkein koko-
naan jäänyt syrjään.

Vaikka piirissä on paljon järviä on kalastuksen taloudellinen merkitys
vähäarvoinen. Isossa Kyrösjärven on hyvin niukasti kaloja osittain syystä,
että kalojen kutupaikat järven laskemisen kautta hävisivät, osittain järjet-
töman kalanpyynnin takia.

Ainoa suurehko teollisuuslaitos piirissä on Kyröskosken puuhiomo- ja
paperitehdas, jossa työskentelee noin 300 henkeä. Useimmilla näistä on oma
pieni asuntonsa tehtaan läheisyydessä ja on niiden taloudellinen asema yli-
malkaan kiitettävällä kannalla. Mitään vahingollista vaikutusta tehtaan työstä
ei ole kuultu, vaan on väestön terveyden tila ollut yleensä hyvä.

Miesten vaatetuksesta ei ole erikoista sanottavaa. Sitä voipi pitää riit-
tävänä ja vuoden aikoihin soveltuvana. Samaa ei saata sanoa naisten

puvusta. Etenkin vatsanpohjan riittämätön suoja kylmää vastaan lienee pidettävä syynä moniin naistauteihin.

Maata omistavan rahvaan asumuksia ei voi erittäin moittia. Sitä vastoin ovat torpparien ja itsellisten mökit usein sekä huonosti varustetut — useimmissa tapauksissa puuttuu kaksinkertaiset eli sisäakkunat — että tilaan nähden riittämättömät. Ilmanvaihto on huono, etenkin kun asuintupia ei lämmitetä avonaisilla takoilla, jotka eivät anna tarpeeksi lämpöä hämäläisen mielestä, vaan suurilla muureilla, n. s. »pilarimuureilla», jotka varakkaiden taloissa tavallisesti ovat kaakeleilla päällystetyt, köyhempien asunnoissa taas valkoisiksi rapatut. Avonaisia takkoja asuinhuoneissa tavataan ainoastaan kansatieteellisesti Pohjanmaahan kuuluvissa osissa piiriä eli Karviassa ja Pohjois-Parkanossa. Mainita voi myös tämän yhteydessä, että äskenmainitussa osassa piiriä käytetään kaksikerroksisia, seinään kiinnitettyjä sänkyjä, jotka muuten eivät ole tavallisia näillä seuduilla.

Asumusten ja niiden ympäristön siisteys ei ole kehuttava. Hämeenkyrössä, joka on varakkaanlaista pitäjää, ja Karviassa ovat olot tässä suhteessa paremmat kuin muualla piirissä. Sauna on tietysti joka talossa ja torpassa, ja siellä ahkerasti, mielestäni liiankin ahkerasti, kylvetään. Sitä vastoin on makki useimmissa taloissa vielä tuntematon ylellisyys.

Rahvaan ravinto on yksinkertainen ja yksitoikkoinen. Kuiva, hapan leipä, piimä, vahvasti suolattu kala ja liha, perunat, ryyni- tai jauhuruuat. — melkein aina riittämättömästi ja huonosti keitetyt, — ovat tavallisia ruokalajeja sen pöydällä. Tämä, sekä vähän ravitseva että vaikeasti sulava ravinto on alkusyynä täällä niin lukuisasti esiintyviin ruuansulatuselinten tauteihin. Kahvia käytetään melkoisesti. Kaljaa ei saa talosta puuttua ja hapanpanta tai huonosti käynyttä kuten se usein on, on silläkin suuri osansa äsken mainittujen dyspeptisten häiriöiden synnyssä.

Varallisuussuhteet lienevät Hämeenkyrössä, joka toisiin kuntiin verraten on vanha kulttuuriseutu, jotensakin hyvät. Muu osa piiriä oli vielä ei täyttä miespolveakaan takaperin yleisesti tunnettu köyhyydestään, siitä nimitys »Turun läänin Lapinmaa» Nytemmin ovat olot melkoisesti muuttuneet parempaan päin, sittenkun väestölle ennen halveksituista metsistä on tullut säännöllinen rikkauden lähde. Jo pitkiä aikoja takaperin oli käsin sahattujen lautojen kuljetus lähinnä oleviin kaupunkeihin ollut melkoisena lisäansiona. Mutta vasta sitten, kun puutavarat ovat alkaneet olla Suomen etevin ja tärkein vientitavara, on metsätuotteiden arvo ja merkitys käynyt maata omistavalle väestölle entistä tärkeämmäksi, ja onkin varallisuus sen keskuudessa tämän tähden huomattavasti noussut. Lukuisten itsellisten ja mäkitupalaisten taloudellinen asema on sitä vastoin tukala, muun muassa sen vuoksi, että on niin harvoja tilaisuuksia työnansioon tarjolla. Ulkomailla vallitsevien alhaisten

puutavarahintain johdosta ovat metsätyöt tilitekovuonna tuntuvasti vähentyneet. Tämän tähden on halu muuttaa Amerikkaan yhä enemmän voittanut alaa irtolaisväen keskuudessa. Siirtolaisuuden suuruutta kuvaa sekin seikka, että esimerkiksi ainoastaan Ikaalisten pastorinvirastosta vuoden kuluessa otettiin kolmatta sataa todistusta Amerikkaan lähtöä varten.

Vaikka väestö onkin huolimatonta, niin kerjuu on kuitenkin harvinaista. Vaivaistaloja on Ikaalisissa ja Hämeenkyrössä. Muissa kunnissa ovat köyhät annetut yksityisten henkilöiden hoitoon. Tavallisesti jätetään elätteelle antaminen vähimmän vaativille julkisilla huutokaupoilla, jotka muistuttavat orjemarkkinoita. Kun ostaja useimmiten ei vastaanota köyhän hoitoa ihmisrakkaudesta, vaan voiton pyynnöstä, voipi kyllä arvata, että köyhäin kohtelu ei aina ole hyvä, vaikkakin kunnat määräämänsä katsantomiesten kautta koettavat sitä valvoa.

Molemmissa äsken mainituissa vaivaistaloissa on erityiset mielisairaiden osastot. Hämeenkyrön vaivaistalon mielisairasosastoa on vuoden kuluessa laajennettu, niin että siellä nyt on 13 koppia (entisiä oli 8).

Rintaa saavat lapset tavallisesti 1 $\frac{1}{2}$ —2 vuoden vanhoiksi, mutta sitäpaitsi usein pienestä alkaen »puppia» (toisen puremaa sekaruokaa) ja kahviakin.

Paikalliset taudit ovat olleet samat kuin ennen: keuhkotauti, ruuansulatushäiriöt, silmätaudit, etenkin conjunctivitis trachomatosa, scrophulosis ja rachitis. Botriocephalusta tavataan silloin tällöin erittäinkin Kyrösjärveä ympäröivissä seuduissa.

Keuhkotautiin kuoli papiston taulujen mukaan 116 henkeä eli 2,2 tuhatta asukasta kohti.

Kulkutauteja ei tilitekovuonna ole piirissä esiintynyt.

Tuoreita syfilistapauksia ei ole tullut tietooni. Yleistä tarkastusta ei ole toimitettu.

Yleisen terveydenhoidon alalla ei ole mitään edistystä merkittävänä. Kunnallislautakuntien puolelta osoitetaan tavallisesti mitä suurinta leväperäisyyttä tähän kuuluviin kysymyksiin nähden.

11 vuoteella varustettu sairaala on olemassa Ikaalisissa 1900 vuoden alkupuolelta. Kyröskosken sairaala, jossa on 5 sairassijaa, on koko vuoden ollut suljettu.

Vuoden kuluessa on Parkanon kuntaan hankittu diakonissa ja Ikaalisiin kiertävä sairaanhoitajatar. Molempien palkkaamiseksi on myönnetty valtion apu. Entiseltä on viime mainitussa pitäjässä sitä paitsi kirkollisen seurakunnan palkkaama n. k. diakonissa, joka kuitenkin ei ole saanut muuta opetusta sairaanhoidossa kuin mitä hän sairaanhoitajattaren apulaisena täkäläisessä sairaalassa on voinut itselleen hankkia.

Kuntien palkkaamia kättilöitä on Ikaalisissa 2. Toinen asuu itäisellä, toinen läntisellä puolella Kyrösjärveä. Muissa kunnissa on yksi paitsi Karviassa, jossa kuitenkin kättilöntutkinnon suorittanut talonemäntä on yksityisesti antanut kättilönäpua. Hämeenkyrön sekä Ikaalisten molemmat kättilöt ovat oikeutetut toimittamaan koneellista synnytystä. Huomautettava on, että Ikaalisten pitäjässä, jossa on yli 12,000 asukasta, käytettiin pitäjän 2 kättilöä yhteensä harvemmin apuna synnytystapauksissa kuin Jämijärven kättilöä, vaikka tämän pitäjän asukasluku on ainoastaan 3,664.

Piirissä on 4 kunnanlääkärikuntaa: Ikaalinen, Hämeenkyrö, Parkano ja Kankaanpää. Hakioiden puutteessa ovat kuitenkin kahden viimemainitun kunnan kunnanlääkärinvirat olleet avonaisina koko vuoden. Ikaalisten kunnasta muutti kunnanlääkäri pois kesäkuun 6 p:nä ja virka jäi joulukuun alkuun täyttämättä. (Alarik Achren.)

Tyrvään piiri. Keuhkotautiin on kuollut 119 henkeä, tehden 20,80 ‰ kaikista kuolleista ja 3,37 ‰ elävästä. Verrattaessa tätä kuolevaisuutta edellisiin vuosiin näyttää kuin tässäkin piirissä keuhkotauti hiljalleen olisi enenevässä, sillä vuonna 1905 oli kuolevaisuus tähän tautiin 3,06 ‰, v. 1906 2,74 ‰, v. 1907 3,32 ‰, v. 1908 3,12 ‰ ja nyt v. 1909 3,37 ‰. Piirin eri kunnissa on keuhkotautiin kuollut ensin Lavialla, 4,13 ‰, Tyrväällä 3,91 ‰, Kiikoisissa 3,90 ‰, Suodenniemellä 3,83 ‰, Karkussa 3,63 ‰, Suoniemellä 2,79 ‰, Mouhijärvellä 2,25 ‰ ja Kiikassa 1,67 ‰. Koko kuolevaisuus piirin eri kunnissa vaihtelee seuraavasti ja on suurin Suodenniemellä 22,61 ‰, Kiikoisissa 19,87 ‰, Lavialla 19,47 ‰, Karkussa 16,83 ‰, Kiikassa 15,31 ‰, Tyrväällä 14,37 ‰, Suoniemellä 12,53 ‰ ja Mouhijärvellä 11,68 ‰.

Kuten edellisenä vuonna, vaikuttaa tänäkin vuonna piirin verrattain suureen kuolevaisuuteen keuhkotauti, kulkutaudit ja pienten lasten kuolevaisuus. Silmään pistävä on se suuri eroavaisuus, mikä ilmenee eri kuntien kuolevaisuutta osottavissa luvuissa. Kun se nimittäin Suodenniemellä on suurin 22,61 ‰, on se Mouhijärvellä melkein puolta pienempi 11,68 ‰ ja kun se Lavialla ja Kiikoisissa on runsaasti 19 ‰, on se Tyrväällä ja Kiikassa ainoastaan jonkun verran yli 14 ja 15. Täytyy ainakin pintapuolisesti asiaa tarkastaessa taas tulla samaan johtopäätökseen, jonka jo viime vuosikertomuksessani esitin, että syynä suurimmaksi osaksi on kansan välinpitämättömyys lääkärin avun hankinnassa, kun katsovat matkan lääkärin luo niin pitkäksi, etteivät muka voi lääkäreitä sairailleen kustantaa. Erityisenä poikkeuksena tulee pitää Mouhijärvellä havaittavaa, harvinaisen pientä kuolevaisuutta, joka johtuu suureksi osaksi siitä, että siellä edellisenä vuonna oli muihin kuntiin nähden suurin kuolevaisuus, 24,23 ‰, että siellä silloin kuoli kovin monta keuhkotautista, jonka johdosta taas tänä vuonna vähempi määrä, ainoastaan 10 henkilöä, on kuollut keuhkotautiin ja vielä, että pienten lasten kuolevaisuus on ollut erittäin pieni.

Yleisen kuppatautitarkastuksen pidin tammikuun 29 p:nä Suodenniemen Taipaleen kylässä, missä ei ainoatakaan saastutettua tavattu, vaikka 21 miestä, 23 naista ja 5 lasta tarkastettiin. (Otto Meurman.)

Salon piiri. Tarttuvia tauteja liikkui piirissä verrattain vähän.

Tulirokkoa tavattiin Uskelassa 6 tapausta ja Kuusjoella 7 tapausta. Viimemainitussa kunnassa epidemia rajoittui vain yhden kansakoulun alueeseen. Tässä kansakoulussa oli ensin yksi oppilas sairastunut tulirokkoon ja palannut kouluun jo kesiytymisasteella ollessa. Seurauksena oli että hän itse kuoli, arvattavasti munuaistulehdukseen, ja muutamat toiset oppilaat saivat tartunnan.

Kuusjoella tapahtui kansankäsitystä erittäin kuvaava tapaus. Käydessäni siellä tautia tarkastamassa, näin erään renkipojan potevan tulirokkoa, jonka oireet eivät olleet vaarallisia. Sanoin hänelle, että hän pysyisi sisällä kuusi viikkoa, niin parantuisi hän toivottavasti hyvästi eikä tartuttaisi tautia toisiin. Noin kaksi eli kolme viikkoa sen jälkeen meni hän tukkijoelle, sairastui heti munuaistulehdukseen, jolloin häntä lähdettiin kuljettamaan kylmän sään vallitessa Metsämaahan, 50 kilom. matkan päähän jonkun kansanparantajan luo. Tälle matkalle hän kuoli. Hän ennätti kuitenkin tartuttaa taudin toiseen tukkilaiseen, joka myöskin kuoli.

Huomattava on, että tässäkään paikallis-epidemiassa ei kansakoulun-opettajattarella näy olleen aavistustakaan, mistä taudista oli kysymys. Tapaus, joka myöskin räikeästi osottaa, kuinka tärkeätä olisi, että yleinen terveydenhoito-oppi saatettaisiin pakolliseksi oppiaineeksi kaikissa alkeiskouluissa, ja opettajiksi aikoville vähän laajemmassa muodossa.

Ansaitsee mainita, että Kemiön kunnanlääkäri huomasi kolme variola vaccina-tapausta. Kaikki olivat tarttuneet yhdestä rokotetusta lapsesta.

Koleran varalta avattiin Salon kauppalassa, niinkuin asetus säättää, sairaala, joka oli vieläkin sijoitettuna samaan hankalaan paikkaan kuin edellisenäkin syksynä. Myöskin Kemiön, Dragsfjärdin ja Vestanfjärdin kunnissa ryhdyttiin varokeinoin.

Venerisiä tauteja ei huomaa paljon. Syfilis recens- tapausta en havainnut yhtäkään.

Mielisairasten hoidossa ei ole tapahtunut mitään muutosta. Lisäpaikkojen saanti hoitolaitoksiin tuntuu kuitenkin kipeän tarpeen. Tämä on tullut ilmi sitenkin, että kun viime vuonna otettiin puheeksi sairaalan perustaminen Salon tienoolle, ilmoittivat useain kuntain edustajat ehdoksi osanotolleen, että sen yhteyteen myöskin pitäisi perustaa mielisairasten hoitolaitos. Mainittu vaatimus näyttää kuitenkin käyvän yritykselle tuhoisaksi, katsoen tällöisen laitoksen suuriin perustamis- ja ylläpitämiskustannuksiin. (E. J. Wärén.)

Huittisten piiri. Terveys on ollut hyvänpuoleinen, kuolevaisuus 17 pro mille, alle vuoden vanhoja kuolleita on 2,8 pro mille. Syntyneitä on ollut 30 pro mille.

Tuberkuloosiin kuoli papiston antamien tietojen mukaan 200 henkeä eli 3,6 pro mille, eli kaikista kuolleista 21,2 %. Luku on huolestuttavan suuri, mutta ei luullakseni liioiteltu. Tieto taudin tarttuvaisuudesta on kyllä jokseenkin levinnyt, mutta neuvot jäävät tavallisesti seuraamatta, jonka vuoksi olisi hyvin toivottavaa saada tuberkuloosi-poliklinikka johonkin Kokemäen ja Loimijoen jokilaakson kuntaan.

Kulkutaudeista liikkui tulirokkoa seitsemässä piirin kunnista, mutta ainoastaan Kokemäellä ja Huittisissa suuremmassa määrin. Koetettiin ensin kirkkokuulutuksin, terveystoimikunnan avulla ja yleisin neuvoin taudin levenemistä ehkäistä, mutta ei onnistuttu. Vasta kun kuntiin perustettiin tulirokko-sairaalat — Kokemäellä huomautin asiasta useita kertoja — saatiin tauti rajoitetuksi. Asuntojen ahtauden vuoksi, varsinkin tiheästi asutuissa kyläpaikoissa, onkin kunnollinen eristäminen mahdotonta, eikä voida työläisperheissä, joissa vanhempien täytyy olla päivin useasti poissa, katsoa tulirokosta tervehtyviä lapsia ja heitä kokonaan toisista eristää, vaikka hyvää tahtoa olisi.

Piirin kaikissa kunnissa, paitsi Metsämaalla, on kättilöt. Näiden apua käytettiin noin 38,2 %:ssa synnytyksiä. Köyliön kunnassa on toiminut diakonissa.

Veneerisiä tauteja ei piirissä ole liikkunut. (R. Räihä v. t.)

Hämeen lääni. *Hämeenlinnan piiri.* Piirin kaikilla kunnilla on vahvistetut terveyshoidon ohjesäännöt. Nämä ovat omansa vähitellen kasvattamaan kansaa terveyshoidon tärkeyttä käsittämään, sikäli kun se tulee huomaneeksi olevan hyötyä ohjesääntöjen määräysten noudattamisesta.

Piirissä esiintyneistä endemisistä taudeista on luonnollisesti ensiksi mainittava niistä tuhoavin, tuberkulosi. Asianomaisten pappisvirastojen arvoistelmien mukaan on piirissä vuonna 1909 kuollut tuberkuloosiin 110 henkilöä, eli 13,3 % kaikista kuolleista. Edellisenä vuonna oli tämä luku 13,5. Molemmat luvut ovat keuhkotauti-kuolevaisuuden keskiarvoa alempia, mutta ponnistuksia on tehtävä, jotta ne saataisiin yhä vielä alenemaan. Hengityselinten tulehdustapauksia on tilivuoden kuluessa sattunut vähemmän kuin edellisenä vuonna. Lasten suolikatarreja on taas ollut suunnilleen saman verran. Kuppatautiset ovat pääasiallisesti hoidetut läänin sairaalassa. Vuoden kuluessa ei ole kuppataudin tähden toimitettu joukkotarkastusta. Struma on verrattain yleinen, mutta ei kehity vaikeahkoihin muotoihin.

1908 vuoden kesäksi oli koleraan varalta piirin useimmissa kunnissa kuntoonasetettu pienet tilapäiset sairaalat mahdollisten kolerasairasten ensi

hoitoa varten. Kun seuraavana kesänä taas peljättiin koleran alkavan raivota järjestettiin nyt keväällä 1909 väliaikaisia sairaaloita hoitajineen piirin kaikkiin kuntiin, ja lakkautettiin ne vasta vuoden lopussa.

Viime vuonna alkoi toimintansa Vanajan pitäjään. Hämeenlinnan rajalle, vuokrahuoneisiin järjestetty pieni hoitola tuberkulositautisia varten. Sen pani toimeen vapaaehtoisesti kootuilla varoilla ja »Keräyskomitean» kannatuksella Hämeenlinnan Naisyhdistys. (Karl von Fieandt.)

Hollolan piiri. Vuosi ei ole ollut edullinen terveydellisessä suhteessa. Vuoden alussa raivosi influensa ja sen jälkitaudit yli koko piirin. Taudinkohtauksia oli hyvin lukuisasti kaikkialla. Tulirokko, johon kuoli 85, ja vuoden lopussa kurkkumätä, johon kuoli 23 henkilöä papiston luetteloiden mukaan, pakoittivat avaamaan tilapäisiä kulkutautisairaita Lahden kaupungissa, Hollolan ja Kosken kunnissa. Kansaa on kumminkin hyvin epäluuloinen kulkutauti-sairaaloihin nähden. Ihmiset eivät tahdo tuoda sairaitaan niihin. Tapahtui vielä, että kun suurella vaivalla saatiin lapset sairaalaan, tulivat vanhemmat jo seuraavana päivänä ja ottivat lapsensa kotia.

Veneeriset taudit, etenkin gonorrhoe, ovat hyvin tavalliset varsinkin Lahden kaupungissa ja ympäristössä.

Sairaita ei ole piirissä ollenkaan lukuun ottamatta toht. v. Zweigberg'in synnytyslaitosta ja erästä Nastolan pitäjässä sijaitsevaa, 11 sairassijalla varustettua keuhkotautiparantolaa, jonka omistaa opettaja O. Granqvist. Nyt on kumminkin Lahden kaupungin uusi, komea sairaala valmistumaisiltaan ja onkin se hyvin tarpeellinen paikkakunnalla.

Kunnanlääkärejä on Hollolan, Asikkalan ja Padasjoen kunnissa. Lammin ja Koskella on yhteinen lääkäri. Kättilöitä on joka kunnassa. Diakonisseja on Hollolan, Kosken ja Lammin kunnissa. (Ernst Svanljung. v. t.)

Tammelan piiri. Terveydentila on piirissä ylimalkaan ollut vallan hyvä.

Endemillisistä taudeista on tuberkulosi kuten ennenkin esiintynyt hyvin lukuisasti koko piirissä. Veneriset taudit ovat sitä vastoin hyvin harvinaisia.

Urkajalan on rakennettu uusi kymmenellä vuoteella varustettu sairashuone. Kalvolassa on testamenttivaroilla perustettu sairaskoti, joka kuitenkin laatuunsa nähden on sairaalan ja vaivaistalon välimuoto.

Jokaisella kunnalla piirissä on oma, palkkaamansa kättilö, joka myöskin toimii rokottajana. Forssassa on synnytyslaitos, jota hoitaa Forssan osakeyhtiön palkkaama kättilö. (Georg v. Essen.)

Tampereen piiri. Terveydentila oli Tampereen piirissä vuonna 1909, mitä tarttuviin tautiin tulee, hyvä.

Sahalahdella piti Kangasalan kunnanlääkäri yleisen kuppatauditarkastuksen, mutta silloin olivat sairaat (4) jo sairaaloissa. (Osk. Londén.)

Jämsän piiri. Keuhkotautiin on ilmoitettu kuolleen 112 henkeä eli 2,43 ‰ — viime vuonna 149 — jakautuen eri kuntiin nähden seuraavasti: Jämsässä

44 eli 3,25, Korpilahdella 18 eli 1,85, Kuhmoisissa 21 eli 3,05, Kuorevedellä 9 eli 3,15, Längelmäellä 9 eli 2,08, Eräjärvellä 1 eli 0,51, Kuhmalahdella 4 eli 2,10, Luopioisissa 6 eli 1,39 ja Vehkajärvi-Pajulassa 0 tuhatta asukasta kohti.

Sairaalakysymys on jo parisen kymmentä vuotta ollut pohdinnanalaisena Jämsässä. Vihdoin päästiin asiassa niin pitkälle, että päätettiin perustaa kuntaan sairashuone. Tätä tarkoitusta varten pidettiin rahallisessa suhteessa hyvin onnistuneet arpajaiset maaliskuun 1 p:nä. Myöskin päätettiin ottaa kuntaan, Koskenpäälle, kolmas kättilö, joka myöskin olisi sairaanhoitajatar, ja on tämä tuuma nyttemmin toteutunut. (Otto Bergström.)

Ruoveden piiri. Kulkutauteja on vuoden kuluessa ollut vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Kuolevaisuus on v. 1909 ollut 1,000 asukasta kohti 14,9, siis vähempi kuin edellisenä vuonna.

Kroonillisista taudeista on keuhkotauti hyvin yleinen. Kuolevaisuus keuhkotautiin oli v. 1909 koko piirissä 18,6 % kaikista kuolemantapauksista, ja 2,8 1,000 asukasta kohti. Syfilistapauksia on ollut hyvin harvoja, eikä ole tarvinnut vuoden kuluessa pitää yleistä kuppataarkastusta.

Vaivaistaloja ei ole vielä piirissä, mutta Oriveden kunta rakennuttaa vaivaistalon, joka valmistuu vuonna 1910.

Tutkinnon suorittaneita kättilöjä on piirin kaikissa kunnissa, ja on kansa ruvennut yhä enemmän niitä käyttämään.

Vuoden kuluessa on yksityisen henkilön alotteesta rakennettu Ruoveden kirkonkylään 12 sairassijalla varustettu keuhkotautiparantola joka on kunnalle luovutettu ja vuoden 1910 alusta otetaan käytäntöön. (Edvin Roos.)

Viipurin lääni. Viipurin piiri. Suuri osa alueesta on sora- ja kangasmaata ja sen johdosta viljelemätöntä metsäseutua. Ilmasto ja maan laatu ovat terveydellisessä suhteessa hyvin suotuisat.

Viipurin ympäristölle on lukuisa työväestö asettunut asumaan, rakentaen laveita esikaupunkeja, joissa terveydelliset y. m. olot ovat epätyytyttävällä kannalla asukkaiden vähävaraisuuden ja huolimattomuuden takia.

Vaivaishoidon rasitukset ovat suuret Viipurin kaupungissa ja Viipurin maalaiskunnassa, huolimatta siitä, että näissä kunnissa, kuten myös Säkkijärven kunnassa on vaivaistaloja.

Paikalliset taudit ovat samat kuin suuressa osassa maata, nimittäin keuhkotauti, muut hengitys- ja ruuansulatus-elimissä esiintyvät taudit (lasten suolikatarrit näihin luettuina), ynnä reumatismi.

Veneriset taudit ovat olleet jotakuinkin entisellään ja läänin sairaalassa hoidettujen lukumäärä on ollut melkein sama kuin edellisenä vuonna.

Kulkutaudeista on tulirokkoa, kurkkumätää ja hinkuyskää liikkunut piirissä pitkin vuotta.

Tulirokkoa on toukokuulta 1906 lakkaamatta ollut Viipuriin esikaupungeissa enemmän tai vähemmän, huolimatta siitä, että melkein kaikki tietoon tulleet sairaat nykyään hoidetaan sairaalassa, ja desinfioiminen on toimitettu jokaisen sairastuneen kodissa, myös etempänä kaupungista olevissa kylissä. Tämä seikka johtunee siitä, että lievät taudinkohtaukset eivät luultavasti ollenkaan tule asianomaisten tietoon. Tulirokon ja kurkkumädän tarttuvaisuuden alkaa kuitenkin jo työkansakin tajuta, sillä joskus on tapahtunut, että samassa talossa asuva, tarttumista pelkäävä henkilö on ilmiantanut salassa pidetyn tulirokon tai kurkkumädän tapauksen.

Kurkkumätää on samoin kuin edellisinä vuosina ollut Viipurin piirissä kautta koko vuoden. Ennen vuotta 1900 oli kurkkumätä esiintynyt Viipurin piirissä ainoastaan yksityisinä kohtauksina, mutta vuodesta 1900 alkaen on mainittua tautia todettu seuraavat tapaukset:

Vuosiluku.	Viipurin maalaiskun.	Muissa kunnissa.	Yhteensä sairas- tuneita.
V. 1900	13	11	24
» 1901	8	7	15
» 1902	20	4	24
» 1903	44	1	45
» 1904	53	22	75
» 1905	79	64	143
» 1906	95	95	190
» 1907	68	105	173
» 1908	60	65	125
» 1909	53	62	115

Alkaen vuonna 1903 selvästi kulkutaudin tapaisena on kurkkumätää vuosi vuodelta voittanut yhä enemmän alaa. Eräissä kylissä on mainittua tautia ollut liikkeellä puolen vuotta ja kauemmankin. Huippuunsa sen valta nousi vuonna 1906, jonka jälkeen taudintapaukset ovat ruvenneet vähenemään.

Tavallisuuden mukaan on myös vuonna 1909 sattunut eräitä lavantaudin tapauksia, erittäinkin Koiviston pitäjässä, ja kuten ennenkin on tartunta alun pitäin saatu Pietarista.

Samasta lähteestä ovat peräisin 8 cholera asiatica- ja 12 tyfus rekurrens- tapauksia sekä yksi variola-kohtaus. (Edv. v. Weymarn.)

Haminan piiri. Kuolevaisuus oli vähempi kuin edellisinä vuotena (17,95 ‰) ja yleinen terveydentila myöskin parempi, sillä kulkutauteja liikkui vähemmän kuin vuonna 1908.

Venäjältä uhkaavan koleravaaran johdosta kehoitti läänin kuvernööri kiertokirjeessä heinäk. 26 päiv. 1909 kunnallislautakuntien esimiehiä sekä kruununnimismiehiä tarkoin noudattamaan asetusten määräyksiä koleran vastustamisesta. Seurauksena tästä oli, että väliaikaisia sairaaloita varten varattiin huoneita tahi ainakin päätettiin pitää huolta siitä, että tarvittaessa olisi huoneita saatavana, ja yleistä puhtautta koetettiin valvoa tavallista tarkemmin. Niinkuin edellisenä kesänä perustettiin tänäkin vuonna valtion kustantama sairaala Haapasaarelle ja Suursaarelle.

Keuhkotuberkuloosiin kuoli 125 henkilöä, joka on 12,32 % kuolleista ja 1,88 tuhatta asukasta kohti. Mitenkä keuhkotautiin kuolevaisuus koko piirissä ja eri kunnissa 15 viime vuotena on vaihdellut, näkyy seuraavasta taulusta.

Kunnan nimi.	1894—1898.		1899—1903.		1904—1908.		1894—1908.	
	Kuol-leiden luku-määri.	Tuhat-ta asu-kasta kohti.	Kuol-leiden luku-määri.	Tuhat-ta asu-kasta kohti.	Kuol-leiden luku-määri.	Tuhat-ta asu-kasta kohti.	Kuol-leiden luku-määri.	Tuhat-ta asu-kasta kohti.
Miehikkälä	44	1,91	48	2,3	57	2,6	149	2,46
Hamina	33	2,48	34	2,37	39	2,51	106	2,45
Vehkalahti	93	1,94	113	2	144	2,69	350	2,21
Pyhtää	35	2	39	2	54	2,5	128	2,17
Kymi	74	2	86	1,68	164	2,55	324	2,06
Virolahti	76	1,91	76	1,85	95	2,2	247	1,99
Kotka	47	1,89	49	1,59	78	1,85	174	1,78
Suursaari & Tytärsaari	19	3,16	8	1,26	5	0,78	32	1,73
Sippola	50	1,55	52	1,46	91	2,16	193	1,72
Koko piiri	471	1,99	505	1,87	727	2,34	1,703	2,09

Keskimääräinen kuolevaisuus keuhkotautiin 15-vuotiskautena 1894—1908 on siis koko piirissä ollut 2,09 pro mille.

Mitä paikallisiin tauteihin muuten tulee, ovat hermoston taudit (neuras-thenia) ja ruoansulatushäiriöt (dyspepsia chr.) sekä matotauti (botriocephalus) tavallisimmat, joiden takia sairast kääntyvät lääkärin puoleen. Minun huomiotani on myöskin herättänyt verrattain monta neuralgia lumbosacralis- ynnä ischiastapausta, jotka ovat esiintyneet praktiikassani. Struma naisissa on näillä tienoilla endeeminen.

Yleistä syfilistarkastusta ei ole tarvinnut vuoden kuluessa toimittaa.

(A. Th. Ehrström.)

Lappeenrannan piiri. Mitä kuolleisuuteen tulee, ovat varsinaiset kulkutaudit, kuten tavallista, suuressa määrin siihen vaikuttaneet ja huomattava-

on, että prosenttiluku on tilivuotena likipitään (= 14,6 %) sama kuin edellisenä vuotena. Kumminkaan ei tulirokko enää tilivuotena ole aiheuttanut niin suurta kuolleisuutta kuin edellisenä vuotena, jolloin tulirokkoon kuoli enemmän kuin puolet kaikista kulkutauteihin kuolleista (53,7 %), jota vastoin v:n 1909 kuoli vain 27,9 %. Sen sijaan on tänä vuotena hinkuyskä runsaasti lisännyt kulkutauteihin kuolleiden lukua.

Sekä Valkealassa että Lappeella oli tulirokkoisia varten varattu kunnan kustantama tilapäinen sairaala. Edellinen, joka tarkotukseensa perustettiin jo edellisen vuoden lokakuussa ja sijaitsi vuokrahuoneissa lähellä Kouvolan asemaa, oli toiminnassa heinäkuuhun asti, jolloin epidemia lakkasi. Siinä oli vuoden alusta lukien hoidettu kaikkiaan 72 potilasta (niistä 7 kuollut), joista kumminkin suuri osa oli kotosin Valkealan pitäjän ja piirilääkärin piirin ulkopuolelta. Vuoden loppukuukausina ilmaantui jälleen muutamia tulirokkotapauksia. Sairaat hoidettiin Valkealan kunnan kulkutauteja varten rakennuttamassa kunnallissairaalassa. Kun Lappeen pitäjässä tulirokko ei näyttänyt tahtovan asettua, oli jo v:n 1908:n lopussa päätetty panna kuntoon tilapäinen kuumesairala epidemian tukahuttamista varten. Seuraavan tammi-kuun 1 p:nä avattiin 10 vuoteella varustettu sairaala Siivolanmäki-nimisessä kyläryhmässä lähellä Lappeenrannan kaupunkia ja hoidettiin siinä kesäkuuhun asti, jolloin uusia potilaita ei enää ollut saatavissa, kaikkiaan 35 lasta, joista 7 kuoli. Näistä potilaista melkein kaikki oli sinne eristetty Lappeenrannan lähimmästä ympäristöstä. Silmin nähtävää oli, että tulirokon saastuttamien lapsien pikainen eristäminen muun kotiväen parista sairaalaan ja sitä seuraava perinpohjainen desinfioiminen oli tehokkain keino tehdä epidemian kulusta loppu. Luumäen kunta oli jo edellisenä vuotena anonut valtiolta lupaa saada käytettäväksensä Taavetissa sijaitsevan ent. reservikomppanian lasarettirakennuksen tulirokkoon sairastuneiden eristämistä varten. Tilivuotena tuli anomukseen suostumus, mutta niin myöhään, ettei rakennusta enää mainittuun tarkoitukseen tarvinnut käyttää.

Kesäkuussa ilmaantui äkkiä samaan aikaan Lappeen pitäjän likekkäin oleviin Kären ja Yllikkälän kyliin, jotka ovat noin peninkulman päässä Lappeenrannan kaupungista, 2:een taloon 3 tapausta pilkkukuumetta (typhus exanthem.). Mistä tämä tauti oli näihin kyliin tuotu jäi tietymättömäksi. Sairaiden eristämistä ja hoitamista varten onnistuttiin kohtakin saada käytettäväksi 3 kamaria Kären kylässä olevasta Inkilän talosta ja heille hoitajaksi kurssin suorittanut sairaanhoitajatar. Kaikeksi onneksi rajoittui epidemia näihin 3 tapaukseen.

Lopulla lokakuuta alkoi Valkealan pitäjän Mattilan kylässä Voikan tehtaan läheisyydessä pienehkö isorokkoepidemia, joka kesti vuoden viimeiset 3 kuukautta. Ensimmäiseksi sairastui erään tehtaan työmiehen perheessä 9-vuotias, aikanaan kyllä rokotettu tyttö ja kohta sen jälkeen toisessa työmiehen-

perheessä 2 lasta. Marraskuussa sairastui sittemmin vielä 9 ja joulukuussa 5 lasta, kaikki Voikan tehtaan läheisyydessä. Yhteensä sairasti isoarokkoa siis 17 henkilöä. Joulukuun 15:n jälkeen ei enää uusia tapauksia ilmestynyt. Kaikki sairastuneet eristettiin niin pian kuin mahdollista kunnan kunnallissairaalaan ja heidän kotinsa desinfioitiin formalinilla. Tietymättömäksi jää, mistä tarttuma oli tehtaalte tuotu, mutta suuresti epäillään erästä mustalaista, joka joku viikko ennen ensimmäistä taudintapausta oli ensiksi sairastuneen asunnossa ollut yötä. Äskenmainittujen eristämisen ja desinfioimistoimenpiteiden ohessa pantiin epidemian ehkäisemistarkoituksessa toimeen myös yleinen uudelleenrokotus, jolloin yhteensä 6:ssa rokotuskokouksessa 218 henkilöä rokotettiin uudestaan ja 70 lasta ensi kerta.

Yleisiä venerisiä tarkastuksia ei ole ollut tarvis toimittaa.

Paitsi Valkealassa ja Lappeenrannassa oli v. 1909 olemassa vaivaistalo myöskin Lappeen kunnassa. Tässä laitoksessa on sijaa ainakin 80 henkilölle. Marraskuussa otettiin siihen ensimmäiset hoidokkaat, ja on siinä eri rakennus mielisairaita varten.

Kiertäviä sairaanhoitajattaria oli Valkealassa, Luumäellä ja Taipalsaaressa kussakin 1 (kaikki seurakunnan diakonaattikassan kustantamia) sekä Lappeella 2, joista toinen on seurakunnan, toinen Lappeenrannan Rouvasväenyhdistyksen palkkaama.

Kunnanlääkäriä ei piirissä tilivuotena ollut vielä muualla kuin Savitaipaleessa.

Kuten edellä jo on mainittu, rakennutti Valkealan kunta itsellensä Kouvolaan aseman läheisyyteen pysyväsien kunnallissairaalan kulkutauteihin sairastuneiden henkilöiden hoitamista varten, ja on se lyhyellä oloajallansa näyttänyt sangen hyödylliseksi erityisesti tulirokkoa ja isoarokkoa vastustettaessa.

(K. A. Hällström.)

Antrean piiri. Verrattuna edellisiin vuosiin, oli yleinen terveydentila tässä piirissä vuonna 1909 erittäin hyvä. Tarttuvia tauteja ilmaantui nimittäin ai-noastaan muutamia, eikä niistä yksikään mainittavana epidemiana päässyt levenemään paljon synnyinpaikkaansa loitommalle, ennenkuin jo siihen loppuikin.

Endeemillisiä tauteja olivat, samoin kuin ennenkin, henkitorvien, mahalaukun ja suolien limakalvoissa esiintyvät tulehdukset, rakiitis, emän taudit ja struma.

Kuppatautia ei ole ollut monta kohtausta. Sairaajat ovat olleet läänin-sairaalassa hoidettavina.

Siltä varalta, että aasialaista koleraa ilmaantuisi näille tienoille, oli valtion puolesta Imatran läheisyyteen varustettu erityinen kolerasairaala hoitajattarineen ja kaikkine tarpeineen. Kuntienkin puolesta oltiin varuilla ja valvottiin mahdollisuuden mukaan siisteyden y. m. ylläpitämistä sekä kodeissa että niitten ulkopuolellakin.

Lopuksi en voi olla mainitsematta tuota kuuluisaa »luonnonparantaja-lääkärinä», Rouva Malin Bergström'iä, joka tässä piirissä (ja loitolla sen ulkopuolellakin) jo koko 1909 vuoden ajan on mitä innokkaimmin koettanut levittää saksalaisen »ihmetohtorin» Louis Kuhnen uutta lääketieteellistä oppia kaikkien tautien parantamiseksi, ja joka itse, apulaisineen, melkein uskottomassa määrässä käyttää tätä ihmeellistä kaikkien tautien parantamiskeinoa tuhansien apua hakevien sairaitten parantamiseksi.

Kaikki paikallisten lääkärien neuvot ja toimet tämän tuhoa tuottavan opin ja parannustavan hillitsemiseksi selitetään tietysti olevan vain ammattikateutta, jota rahvas on erittäin herkkä uskomaankin. (Alarik Fabritius.)

Muolan piiri. Väliaikainen sairastupa on ollut toimessa Terijoella. Noin 13 kil. Terijoen asemalta on Pitkäjärven keuhkotauti parantola. Noin 9 kil. Terijoelta on samaten Venäjän valtion, sotamiehiä varten, perustama suuri, 150 vuoteella varustettu parantola, joka sijaitsee Lintulan luostarin maalla.

Diphteria ja laryngitis croup. on hiukan lisääntynyt. Toissa vuonna oli ainoastaan 75 tapausta, viime vuonna 113. Köyhiä varten on edelleenkin saatu serumia Lääkintöhallitukselta. Isoarokkoa on sattunut ainoastaan yksi tapaus Terijoen kylässä. Tartunta oli saatu Venäjältä. Kolerasairaala on ollut avoinna Terijoen aseman läheisyydessä milt'ei koko vuoden. Se sulettiin vasta 1 p. marraskuuta, jolloin se paloikin poroksi. Sen ohessa on useissa kylissä Kivennavalla ollut valtion perustamia väliaikaisia kolerasairaaloita. Samoin on ollut laita Raudussakin.

Sekä Kivennavalla että Terijoella, on kirkollisten seurakuntien palveluksessa olevat kiertävät diakonissat.

Kätilöitä on joka kunnassa. Terijoella on yksityinen synnytyslaitos, jonka omistaja ja hoitaja on Rouva Pelkonen.

Vuoden kuluessa on ollut vain harvoja kuppataudin kohtauksia. Yleinen tarkastus toimitettiin Heinäjoen pitäjän Hevonsaaren kylässä, jolloin tavallisuuden mukaan ei tavattu ketään saastutettua. (Carl Gustafsson.)

Käkisalmen piiri. Käkisalmen piirissä on 40,119 asukasta, joista luterilaisia 39,045 ja kreikkalaiskatolilaisia 1,074. Syntyneitten luku oli hiukan pienempi kuin edellisenä vuonna, nimittäin 1,399, joka on 34,8 syntynyttä tuhatta asukasta kohti. Kuolleita oli 771, eli 19,2 ‰. Vuotta nuorempia kuolleita oli 188 eli 100:sta vuoden kuluessa syntyneestä 13,4. Kun viime vuonna ei ollut kulkutauteja suuresti liikkeellä, niin olisi luullut pienten lasten kuolevaisuuden alentuneen tuntuvasti, mutta se oli siitä huolimatta vieläkin 24,7 ‰ kaikista kuolleista. Tämä pienten lasten kuolevaisuus riippuu monista tekijöistä, jotka ovat joko yleisiä, kuten rahvaan sivistyskanta sekä se seikka, miten paljon käytetään ja ollaan tilaisuudessa käyttämään kätilöä ja lääkärinä synnytysissä ja lasten hoidossa, tai satunnaisia, kuten kulkutaudit ja yleinen sairaalloisuus.

Keuhkotautiin kuolleita oli papiston ilmoituksen mukaan 76, joka on 9,8 % koko kuolevaisuudesta ja 1,89 tuhatta asukasta kohti. Mutta keuhkotauti esiintyy aivan eri lailla eri seuduissa piiriä. Jos laskemme yhteen pohjoisten pitäjien, siis Hiitolan, Kaukolan, Räisälän ja Tiurilan väkiluvut, niin saamme 17,787 asukasta ja niissä on sattunut 53 kuolemantapausta keuhkotautiin, eli 2,92 tuhatta asukasta kohti. Eteläisissä pitäjissä taas on asukkaita 22,332 ja 23 kuolemantapausta keuhkotautiin, eli ainoastaan 1,03 ‰.

Huomattavin kulkutauti kuluvana vuonna oli tulirokko. Nuori kansa uskoo taudin tarttuvan, mutta vanhat ihmiset, varsinkin vaimonpuolet, eivät usko, vaan käyvät sairaita katsomassa, jonka vuoksi tulirokko varokeinoista huolimatta pääsi leviämään. Täydellinen desinfioiminen toimitettiin useissa taloissa, mutta ikävä kyllä eivät kaikki talot tulleet perinpohjin puhdistetuiksi, kuten jälestäpäin sain tietää.

Eksantemaateisista taudeista esiintyi vielä isorokko Sortanlahdessa, jonne sen kuletti Pietarista eräs puukauppias. Se rajoittui 5 tapaukseen. Revaksinaationia toimitettiin kyläkunnassa.

Muista kulkutaudeista kurkkumätää ja kuristustautia edelleenkin liikkui Kaukolassa (41 tapausta). Muissa pitäjissä se esiintyi ainoastaan yksityisin tapauksin.

Koleravarokeinot antoivat paljon puuhaa, sillä asunthygienian ja pihamaitten hoito on vielä hyvin alkuperäisellä kannalla. Lautakuntien välityksellä määrättiin jokaiseen taloon laitettavaksi käymälä eli makki. Sen mukaan kun olen saanut tietää, on tätä määräystä myös noudatettu. Asuntojen puhtaanapito s. o. viikottainen peseminen, on nähtävästi myös tullut yleisemmäksi, mutta ei kuitenkaan niin yleiseksi kuin olisi toivottava. Puhtauskäsitteitä on vaikea saada yhtäkkiä juurtumaan, ne vaativat pitempiaikaista työtä. Varokeinot koleran varalta ovat kumminkin vaikuttaneet jonkun verran asunthygienian ja pihamaitten puhtaanapidon parantamiseksi.

Koleratapauksista on mainittava, että eräs mies Pukinniemen vekselin Huona Hiitolassa sairastui koleraan ja joutui Viipurin kolerasairaalaan hoidettavaksi. Sortanlahdessa otettiin eräs laivamies kolerasairaalaan. Molemmat parantuivat.

Kätilöitä on joka kunnassa ja ovat Kaukolan ja Räisälän kätilöt pihtisynnytyskursin suorittaneita. (G. V. Levander.)

Kurkijoen piiri. Yleinen terveyden tila on kuluneena vuonna ollut hyvä erittäinkin syksytalvella. Kuitenkin oli verrattain paljo kurkkumädän kohtauksia ilmestynyt. Serum on vaikuttanut hyvin, mutta usein saapuu ilmoitus sairaasta, kun lapsi jo on kuollut tai kuolemaisillaan.

Kuppatautia olen tavannut 1 ja tippuria 4 kohtausta.

Kiertäviä diakonissoja on Kurkijoella 2 ja Jaakkimassa 1. Nämä saavat palkkansa vapaaehtoisesta diakonaattirahastosta. Parikkalassa on yksi diakonissa joka on vuotuista valtioapua nauttivan samarialaisseuran palkkaama. Kurkijoella sitä paitsi hoitaa diakonissa vaivaistaloa, jossa on 10 henkilölle sijaa. Sitä ylläpidetään vapaaehtoisella diakonaattirahastolla, ja kunta maksaa kunnan vaivashoidossa olevista. Parikkalassa on samarialaisseuran kustannuksella ylläpidetty Betania nimistä sairaskotia, jossa ajoittain hoidettiin tilapäisiä sairaita — 10 henkilöä heinäkuuhun asti — jolloin se suljettiin. Suurin osa niistä on ollut kunnanapua nauttivia köyhiä. Syksyllä aloitti Seura rakentaa suurehkoa sairaskotia, jota varten on pyydetty valtioapua.

(B. Standertskjöld.)

Sortavalan piiri. Tuhoisia kulkutauteja ei vuoden kuluessa piirissä ole liikkunut. Kumminkin yritti nykyään harvinainen kulkutauti, isorokko, saada jalansijaa kolmessa eri paikassa piiriä. Se tuli tänne Venäjän puolelta, matkustavaisten mustalaisten kanssa, joista kaksi joukkuetta Sortavalan piirissä pidätettiin tilapäisiin sairastaloihin. Kaikkiaan sairastui piirissä 41 henkilöä, mustalaiset näihin laskettuina, rokkoon. Kuolevaisuus oli verrattain suuri, nimittäin 10 henkilöä.

Hinkuyskä, joka monta vuotta perättäin on liikkunut piirissä, on vuoden loppupuolella melkein kokonaan tauonnut.

Yleensä on kuolevaisuus ollut pienempi kuin edellisinä vuosina.

(Werner Starck.)

Salmin piiri. Saadakseen helpommin oman kunnanlääkäriinsä korotti Suojärven kunta avustuksensa 500 markasta 1,000 markkaan vuodessa, mutta, koska valtion avustuksesta, jota jo v. 1908 oli haettu, ei kuulunut mitään, jäi Suojärvi ilman kunnanlääkäreä. Salmin kuntalaisten toivo saada oma lääkäriinsä on huolimatta siitä, että valtio on myöntänyt 1,500 markkaa ja kunta 2,000 markkaa vuotuisesti lääkärin palkkaamiseksi, jäänyt toteutumatta varmaankin apteekin ja sopivien asuinhuoneitten puutteen sekä otaksuttavien pienien tulojen takia.

Kaikista ponnistuksista huolimatta ei ole v. 1909 onnistunut saada kunnan palkkaamaa vakinaista sairaanhoitajataita Salmin piiriin. Suojärven kunnan jo v. 1908 tekemään anomukseen saada valtionavustus kiertelevän sairaanhoitajattaren palkkaamiseksi ei ole tullut vastausta. Impilahden kirkonkylässä on kyllä vuoden alkupuolelta asti ollut erään naisseuran kannattama diakonissa. Vaikka tämä diakonissa kuuluu saavan apua erästä kirkollisesta kollehtikassasta Impilahdella, näyttää kuitenkin olevan hyvin vaikea saada hänet liikkeelle tarvittaessa etenkin isorokkoa sairastavien hoitamista varten. Salmin piirissä liikkuvan isorokon takia on Suojärven ja Salmin kuntiin tilapäisesti hankittu sairaanhoitajattaria, mutta on tämä ollut vaikeata eikä niitä heti tarvittaessa ole voinut saadakaan.

Venäjällä kesän aikana puhjennut kolera ruton takia, joka meriteitse vilkkaan laiva- ja proomuliikkeen välityksellä sekä maitse matkustajien ja pyhinvaeltajien kautta uhkasi tunkeutua Salmin piiriin, pidettiin useita neuvotteluja Salmin ja Impilahden kunnallislautakuntien kanssa. Impilahden syviin lahtiin (satamiin) asetettiin 4 ja Salmin Tuleman ja Uuksun lahtiin 2 tarkastusmiestä, joiden tuli valvoa ihmisten terveydentilaa proomuilla ja laivoilla. Impilahden Sumerian ja Hunttilan kylissä sekä Salmin Uuksun ja Miinalan kylissä varattiin huoneita mahdollisesti ilmestyville kolerasairaille, ja levittämällä kirjasia koetettiin antaa yleisölle tietoja koleraa. Ruton vaara oli paljon suurempi kuin edellisinä vuosina ja asetti tämän takia Lääkintöhallitus tarkastuslääkärin, toimitti sairastuvan ja sairaanhoitajattaren Pöllön tulliasemalle sekä Virdelän tullipaikan läheisyyteen, josta maantie kulkee Salmista Venäjälle. Epäiltäviä taudinkohtauksia ilmestyi Salmin Uuksunlahdella olevassa proomussa ja Könsäsin kylässä sekä Pitkäsärannassa. Ulostukset tarkastettiin Helsingissä, mutta ei löytynyt kummabasiljeja. Heinäkuussa kuoli Pöllön sairashuoneessa eräs proomumies, joka 2 viikkoa sitä ennen oli tullut Pietarista sekä sittemmin oleskellut Salmin Karkun kylässä. Taudin oireet osoittivat cholera asiaticaa, mutta bakteriologista tutkimusta ei tehty, joten diagnoosi ei ole ihan varma.

Suurta huomiota herättää v. 1909 kuluessa etenkin Suojärvellä, mutta myöskin vähemmässä määrin Salmissa, Impilahdella ja Suistamolla esiintynyt isorokko. Jo v. 1908 oli isoarokkoa Petroskoilla ja sen läheisyydessä, josta tauti v. 1909 alussa levisi Suojärveä ja Salmia päin. Sieltä on tauti levinnyt Salmin piiriin ja tarttuma-ainetta yhä uudelleen virrannut sieltä, missä taudin vastustaminen kansan ollen hyvin alhaisella kehitysasteella on vielä vaikeampaa, kuin meillä. Taudin levittäjinä ovat erinomaisesti toimineet kiertelevät mustalaisperheet, joissa aina joku perheen jäsen on ollut rokossa ja joissa desinfisoimista tietenkään ei ole toimitettu. Nämä taudin istuttajat, joita kansa huolimatta kaikista neuvoista ja varoituksista suosii, olivat ylimalkaan taudin puhjettua hävinneet teille tietämättömille. Tärkeänä taudin leviämistä edistävänä seikkuna on mainittava, että kylällä on pyhimyksensä, jota määräpäivänä juhlietaan (praasdnikka), ja näihin juhlatilaisuuksiin kertyy vieraita naapurikylistä aina 30 ja useammankin kilometrin päästä. Sitä paitsi on varmaankin kokemukseen perustuva mielipide kansassa, että, jos et taudin tuloa odota, vaan nöyrästi käyt sitä kutsumassa (kokemassa) sekä ospitsaa (tautia) et suututa (tahtoo sanoa: täytät kaikki sairaan oikut), niin tauti käy helpommin (siis hämära käsite variolisatioonista); tautia ei siis saa estää levenemästä! Seurauksena on kaikkien eristämisen ja ehkäisemispuuhien johdonmukainen vastustaminen. Eräessä Suojärven kylässä olivat rokotetut heti rokottamisen jälkeen saipuaalla huolellisesti pesseet pistoksia, ja eräs mies

oli veitsellä kaivanut pois rokkoaineen pistoshaavoista! Eräässä kylässä oli sairas tovereineen mennyt viemään liinaan kerättyjä isorokkorupia naapuritaloon, jossa vielä ei ollut sairaita, sekä huuhtonut käsiään vesisaavissa. Tuskinpa voinee todellisuudessa lain nojalla pakottaa sairaita lähtemään sairastupiin ja synnyttäisi tämä sitä paitsi vielä suurempaa vastustusta ja koettaisi alhainen kansa vielä enemmän salata sairastapauksia. Varomattomuuksien kautta sekä ulkoapäin paikkakunnalle yhä virtaavan tarttuman kautta syntyisi yhä uusia isorokkotapauksia, joka rahvaan silmissä, syrjäpaikoissa, niin kuin Suojärvellä hävittäisi kansan luottamuksen eristämisen tepsiväisyyteen ja lisäytyisi tällä tavoin vastarinta. Sellaisella paikkakunnalla kuin Pitkässä-rannassa, jossa rahvas on jonkun verran valistunutta, on sairaita eristetty eri sairastupaan, muualla on asetettu vahteja. Taloissa, joissa taudin tapauksia on ollut, on desinfioitu lysoolilla ja formaliinilla. Matkoillani olen, mikäli mahdollista selitellyt taudin laatua yleisölle, ja on sivistynyt osa kansasta paikoitellen ollut suurena apuna. Asian näin ollen on ainoana pelastuksena syrjäisillä paikkakunnilla, etenkin Suojärvellä ja Salmassa, rokottamisen ja isorokkoa sairastamisen kautta saavutettu yleinen immunitetti. Sairaot ylimalkaan eivät käyttäneet lääkärin määräämiä lääkkeitä, vaan oli heillä omat parannuskeinonsa: sairaan ruumista hierottiin viinalla saunassa, jossa viinaa pantiin löylyksi; taudin alussa nautittiin viinaa humalaan asti, kamferttispriitä käytettiin (sisällisesti), sairaan oikkuja ja vaatimuksia toteltiin ehdottomasti (ett'ei rupi suuttuisi) j. n. e. Taudin ilmestyttyä Suojärvelle järjestettiin toiminta sillä tavoin, että uudestaan rokottaminen Salmin, Impilahden ja Suistamon rajan lähetyvillä olevissa kylissä sekä Korpiselän itäisissä kylissä huhtikuun alussa jo oli täydessä vauhdissa; Suojärvellä toimitettiin uudestaan rokottaminen kautta koko pitäjän. Venäjältä tunkeutui isorokko ensiksi Suojärvelle. Lukuunottamatta yllämainittuja syitä vaikutti tähän sekin seikka, että Suojärvelle, jossa maanviljelys on huonolla kannalla, kevättalvisin aina vedetään suuret määrät jauhoja (ja heiniäkin), satumalta olivat jauhot silloin paljon huokeammat Petroskoilla kuin Sortavalassa ja Koirinojassa. Tautia ilmestyi maaliskuun loppupuolella Kaidonjärven, Evanniemen, Moisionvaaran ja Jerosin kyliin (minun tietooni tullut 10 tapausta). Rokkoa ilmestyi huhtikuussa runsaasti (30 tapausta) ja toukokuussa hiukan vähemmän (23 tapausta). Koska rutto huolimatta siitä, että toukokuun 2 päivään oli rokotettu ainakin 1,115 henkilöä, jotka jo olivat täyttäneet 10 vuotta, ei ottanut tauotakseen, lähetti Lääkintöhallitus avustajaksi lääket. lisensiaatti L. Biaudet'in Toukokuun 30 p:nä päätti Suojärven lautakunta tohtori L. Biaudet'in ja piirilääkärin läsnäollessa jatkaa uudestaan rokottamista, kunnes kuntalaiset sakon uhalla olisivat rokotetut. Kunnan kättilö kieltäytyi: »en rupea hinnasta mistään rioiseen työhön, ei löydy kohtaa, jota ei olisi haukuttu edellisellä kiertomatkalla täysikasvuisia rokottaessa». Onneksi suostui poliisi P. Utriainen, joka on tar-

mokas mies ja perinpohjin tuntee Suojärven, tekemään yhden rokotuskiertomatkan tohtori Biaudet'in kanssa ympäri Suojärven pitäjää (tarkastaminen jäi suorittamatta). 1:stä päivästä kesäkuuta saatiin erityinen sairaanhoitajatar Suojärvelle. Matkoillaan otti tohtori Biaudet selvän isoonrokkoon sairastuneitten lukumäärästä, joka maalis-, huhti-, touko-, kesä- ja heinäkuukausina oli respective 15, 128, 90, 21, 3. Alussa oli isorokko lievää, niin että monessa sairaassa oli ainoastaan muutama rokko ja sairas oli tilanomaisena vain jonkun päivän; näin ollen oli helppokin salata tautia. Isorokkoepidemian jatkuessa tuli tauti kuitenkin yhä ankarammaksi. Tietävästi ilmestyi viimeinen isorokkotapaus 6 p:nä heinäkuuta, ja 15 p:nä elokuuta lähti sairaanhoitajatar pois. Isoonrokkoon oli sairastunut ainakin 257 henkilöä, joista 16 oli kuollut.

Salmiin tunkeutui tarttuma huhtikuussa Venäjältä Hyrsylän kylään, touku- kuussa Orusjärven kylään sekä keskikesän aikana Rajaselkään ja Manssilaan. Mustalaiset kulettivat tarttuman Tulemaan, Miinalaan, Räimälään ja Uuksuun. Sairaitten lukumäärä oli 14.

Alussa oli tauti laadultaan lievää, mutta myöhemmin tuli se ankarammaksi. Vahteja asetettiin sairaiden eristämistä valvomaan, ja sairaan läheisyydessä asuva rahvas rokotettiin niin täydellisesti kuin suinkin mahdollista. 14 p:nä heinäkuuta saapui sairaanhoitajatar, joka oli suurena apuna desinfisoidessa ja eristäessä. Olosuhteet olivat muutoin jotenkin samallaiset kuin Suojärvellä.

Impilahdella ilmestyi yhteensä 15 isorokkotapausta. Pitkäsärannassa sairastui mainittuun tautiin kesäkuulla eräs 10 vuotias rokottamaton tyttö sekä 2 tämän läheisyydessä asuvaa miestä, jotka olivat olleet työansiolla Salmassa. Heinäkuussa sairastui yllämainitun tytön 3 veljeä, joista 2 oli rokottamatonta, myöskin isoonrokkoon. Nämä sairastettiin erityiseen taloon hoidettaviksi. Yllämainitut 2 rokottamatonta miestä — 17 ja 20 vuoden ikäisiä — kuoli. Elokuussa ilmestyi lievälaatuinen isorokkotapaus. Sairasta hoidettiin kodissaan. Tauti oli luultavasti saanut alkunsa mustalaisista. Kerisyrjässä ilmestyneet isorokkotapaukset olivat varmaankin myös saaneet alkunsa mustalaisista. Ne olivat verraten lieviä. Eräs Leppäsyjärnkylän mies, joka oli ollut vieraissa edellisten luona, sairastui isoonrokkoon. Kytösyjärän kylässä huomattiin isorokko 6 vuotiaassa mustalaistyössä, joka eristettiin siellä taudin ajaksi. Impilahdella oli isorokkosairaan eristäminen ja uudestaan rokottaminen ympäristössä paljon helpommin toimitettavissa kuin Salmassa ja Suojärvellä.

Suistamolla ilmestyneet 4 tapausta Ahvenlammin ja Niinisyrjän kylissä olivat varmaankin saaneet alkunsa eräästä mustalaisperheestä, jolla on talo Soanlahden Kiekuan kylässä. Kesäkuussa kuoli eräs vanha mies Aletun kylässä isoonrokkoon. Tällöinkin oli tauti aiheutunut mustalaisista.

Impilahdella on vuoden alkukuukausina sekä vuoden lopussa ollut jotenkin suuri tulirokkoepidemia (6 kuolemantapausta), ja Kihlässä on tuhkarokkoa (joka ei ole tullut lääkärien tietoon) liikkunut jotenkin tasaisesti ympäri vuoden.

V. 1909 on Salmin piirilääkärin sekä Impilahden ja Suistamon kunnanlääkärin tietoon tullut yhteensä 35 veneerisen taudin tapausta.

Kuppatautitapaukset jakaantuivat pitäjiä kohti seuraavalla tavalla:

	v. 1909	v. 1908	v. 1907
Impilahti	3 henk.	6 henk.	17 henk.
Salmi	8 »	4 »	14 »
Suistamo	— »	1 »	1 »
Sortavala	— »	1 »	3 »
Ruskeala	1 »	1 »	— »
Tohmajärvi	— »	1 »	— »
Kurkijoki	1 »	— »	— »
Kuurinmaa	1 »	— »	— »
Räisälä	1 »	— »	— »
Yhteensä	15 henk.	14 henk.	35 henk.

Maata viljelevän kansan toimeentulo oli vuoden 1909 alkupuolella jotenkin huono. Sateisien ilmojen takia pilaantuivat heinät suuressa määrin, joten hinnat pysyivät korkeina. Puuliike on kuitenkin ollut paljon vilkkaampaa kuin edellisinä vuosina, jonka vuoksi irtaimen väestön toimeentulo huolimatta elintarpeiden korkeasta hinnasta oli jotenkin hyvä. (K. B. H. Fonselius.)

Mikkelin lääni. *Mikkelin piiri.* Kuolevaisuus on ollut yhtä suuri kuin viime vuonna, jolloin se oli jonkun verran suurempi kuin parina edellisenä vuonna. Kuolevaisuuden lisääntyminen 1—10 vuoden ikäisissä riippuu siitä seikasta, että paljon lapsia kuoli viime vuonna tulirokkoon.

Paikkakunnalliset taudit ovat edelleen: keuhkotauti, 76 kuolemantapausta, silmätaudit, pitkälliset tulehdukset ruoansulatuselimissä ynnä verenvähyys, johon usein on syynä paikkakunnalla hyvin yleinen bothriocephalus latus.

Vuonna 1909 ei toimitettu yhtään yleistä kuppataudintarkastusta Mikkelin piirilääkärin piirissä.

Terveystila piirissä oli vuonna 1909 jotensakin hyvä. Tulirokkotapauksia sattui kuitenkin enemmän kuin mitä moneen vuoteen on tapahtunut. Muita kulkutauteja liikkui enimmäkseen vain hajanaisin, siellä täällä ilmestyvin tapauksin.

Piirin kaikista maalaiskunnista yhteensä on ilmoitettu 244 tulirokkotapausta ja 95 kuolemantapausta, mikä tekisi 38,93 %. Tämä luku on kumminkin ilmeisesti liian suuri, sillä varma on, että sairastuneiden luku on paljon suurempi kuin mitä on tullut minun tietooni, muun muassa syystä, että moni lievä tapaus jää sairaan omaisten piirissäkin taudin oikeaan laatuun nähden aivan huomaamatta. Mikkelin maalaiskunnassa, jossa koko vuoden oli vakinainen kiertävä sairaanhoi-

tajatar toimessa, ja jossa hänen kauttansa tulirokkotapaukset tulivat tarkemmin kirjoihin merkityiksi, ilmoitettiin 159 sairastuneita ja 37 kuolleita, siis 23,28 %, mikä luku on paljon lähempänä todellisuutta.

Tulirokon vastustamista vaikeuttaa etupäässä taudin oma luonne siinä kohden, että vaikeahkojen taudintapausten ohessa ilmestyy paljon aivan helppojaakin, jotka eivät tule kenenkään tietoon, mutta yhtähyvin levittävät tartuntaa muualle. Toiseksi on merkittävä, että varsinainen maakansa on vastahakoista noudattamaan annettuja määräyksiä, etenkin mitä sairaiden eristämiseen tulee. Kielloista huolimatta toimeenpannaan vieläkin hautajaispitoja kulkutauteihin kuolleille. Tulirokon leviämistapoja kuvaavina kerrottakoon tässä pari tapausta: Toukokuulla ilmestyi muutamia tapauksia eräässä talossa Hirvensalmen pitäjän Monikkalan kylässä. Ainoastaan ensin sairastuneelle hankittiin lääkkeitä Mäntyharjun kunnanlääkäriltä, muut paranivat ilman erityistä hoitoa. Näiden joukossa oli 15-vuotias tyttö, joka oltuaan muutaman viikon sairaana, heti jalkeille päästyään meni kirkonkylään rippikouluun. Siellä asui hän erään kauppiaan keittiössä, maaten samassa sängyssä tämän 17-vuotiaan palvelijan kanssa, joka kumminkin säilyi taudilta nähtävästi siitä syystä, että hänellä lapsuudessa oli ollut tulirokko. Mutta kauppias itse sairastui ja kuoli neljän vuorokauden kulluttua. Eräässä talossa Mikkelin pitäjän Ihastjärven kylässä ilmestyi taas melkein samaan aikaan useita tulirokkotapauksia muutaman viikon väliajoilla. Niistä kuoli kolme, ja talonväki pani toimeen hautajaispidot, vaikka talossa vielä paraikaa oli sairaita, ja minä siellä käydessäni olin sen nimenomaan ankaraasti kieltänyt, vieläpä lainattiin tilaisuutta varten ruoka-astioita eräästä toisesta talosta, jonne tauti tietysti siten levisi, aikaansaaden neljä sairaustapausta, joista yksi päättyi kuoleamalla.

Muutaman kerran huomattiin, että kuljeskelevat mustalaiset olivat levittäneet tulirokon tartuntaa. Erääseen taloon Ristiinan pitäjän Kuomion kylässä tuli nimittäin mustalaisperhe sairaan lapsensa kanssa, joka muutaman päivän perästä kuoli. Vähän myöhemmin sairastui pari talon omaa lasta tulirokkoon. Asiasta annettiin kyllä tieto poliisiviranomaisille, mutta sillä välin olivat mustalaiset pötkineet tiehensä rajan yli naapuripitäjään Mäntyharjulle.

Pari kertaa sain selville, että tulirokon tartunta levisi kiertokoulun kautta (nimittäin helmikuulla Anttolan pitäjän Ruokolan kylässä ja syyskuulla Mikkelin pitäjän Vanhalan kylässä). Edellisessä paikassa suljettiin koulu heti, jälkimmäisestä tapauksesta sain tiedon vasta koulun siirryttyä muualle.

Taistelussa tulirokkoa vastaan oli minulla viime vuonna suurta apua Mikkelin maalaiskunnan vakinaisesta kiertävästä sairaanhoitajattaresta, joka toimi sekä neuvojana ja ohjaajana sairaiden hoidossa että myös piti huolta huoneiden puhdistamisesta.

Kun maaliskuun keskipaikoilla rupesi ilmestymään enemmän tulirokko-

tapauksia kaupungin pohjoispuolella olevassa esikaupungissa, Hauskan- ja Savonlahden kylissä, järjestettiin sinne tilapäinen kuumesairaala, joka avattiin 19 p:nä maaliskuuta. Se pidettiin auki 25 p:nä kesäkuuta ja otettiin siihen kaikkiaan 22 sairasta, joista 14 parani ja 7 kuoli.

Muista viime vuoden toimenpiteistä kulkutautien ehkäisemiseksi mainittakoon vielä, että kun helmikuun lopulla tekemilläni matkoilla Ristiinan pitäjän Närhilän kylään ja Hirvensalmen pitäjän Lelkolan kylään sain selville, että kurkkumätä oli levinnyt hautajaispitojen kautta toisesta kylästä toiseen, ja tästä seikasta ilmoitin virkaraporttissani läänin kuvernöörille, tämä määräsi uhkasakon terveyshoitosääntöjen rikkomisesta. Kun sittemmin ilmoitin ylempänä mainituista Mikkelin pitäjän Ihastjärven kylässä pidetyistä hautajaispidoista, määräsi kuvernööri, että asian johdosta oli nostettava kanne, joka kumminkin raukesi tyhjiin.

Kiertäviä sairaanhoitajia (diakonissoja) on ainoastaan Mikkelin kaupungissa ja Mikkelin maalaiskunnassa. Edellinen palkataan anniskeluyhtiön voittovaroista y. m. myönnettyillä varoilla, jälkimäinen taas n. k. »seurakunnan diakonaatin» keräämillä varoilla. (Aug. Hillbom.)

Heinolan piiri. Kansan sivistys nousee monien kansakoulujen vaikutuksesta nähtävästi joka vuosi. Siveydenkanta on jokseenkin hyvä. Kansan elämäntavat ovat hyvin yksinkertaiset. Täällä nousee aamuisin jo puoli neljän tahi neljän aikaan, mutta kello 7 tahi viimeistään kello 8 illalla kaikki jo nukkuvat. Tavallisesti on ruokana hapanta ruisleipää, perunoita ja suolakalaa, erittäinkin muikkuja, sekä hyvin rasvasta sianlihaa. Juomana on etupäässä kalja tai kuorittu maito. — Maanviljelys ja karjanhoito ovat pääelinkeinoina. Erittäinkin on alettu viljellä heinää rukiin asemesta paljon enemmän kuin ennen. Viime vuosina on joka pitäjään rakennettu osuusmeijereitä, ja maidon hinta tästä syystä on noussut, niin että kannattaa lisätä karjan määrää. Paikkakunnalle omittaisena järjestelynä mainittakoon, että melkein kaikki lehmät kantavat kevättalvella, ja siis tapahtuu usein, että vuoden alussa isoissakaan taloissa ei voi saada sen vertaa maitoa, että riittäisi pienille lapsille ja sairaille. Pienimmät lapset eivät kuitenkaan tästä kärsi juuri ensinkään, sillä miltei joka äiti imettää lapsensa. — Hyvin tuottavaa kalastusta harjoitetaan kesäisin lukuisissa järvissä. Metsästystäkin täällä harjoitetaan elinkeinona. — Puvuiksi käytetään yhä enemmän tehdaskankaita. Kotona kudottua sarkaa ja puolivillakangasta nähdään yhä harvemmin. — Isoissa taloissa ovat asunnot jotenkin hyvät ja isot. Kuitenkaan ei talvella lämmitetä muita huoneita kuin tupaa ja sitä huonetta, jossa isäntä ja emäntä nukkuvat. Pienissä taloissa ja suurehkoissa torpissa sisältää asunto tavallisesti tuvan ja yksi tahi kaksi kamaria. Enimmäkseen vain asutaan tuvassa. Ne huoneet, joita lämmitetään, pidetään niin kuumina kuin sauna, eikä niitä tuuleteta juuri koskaan. Harvoin näkee asunnoissa avatta-

via ikkunoita. Köyhin irtolaiskansa asuu usein huonoissa mökeissä tahi vanhoissa saunoissa. Savupirttejäkin löytyy täällä vielä hyvin monta. Pienimmissä asunnoissa ovat huoneet usein epäsiistejä. Kaikkialla ei ole vielä makkeja, mutta joka talossa, torpassa ja mökissä on sauna, jota käytetään pari kolme kertaa viikossa. — Varallisuus on jotenkin tasaisesti jaettu, joten paikkakunnalla ei ole monta oikein rikasta, mutta ei paljon hyvin köyhiäkään, paitsi osa irtolaisväestöä, joka on sangen köyhää. Yleinen varallisuus nousee nähtävästi.

Pikkulasten hoito on vuosi-vuodelta hiukan parantunut, mutta siinä on kuitenkin vielä paljon toivomisen varaa.

Viime marraskuussa avattiin Sysmässä Ainolan keuhkotautiparantola. Tämän omistaa »Keräystoimikunta», joka maksutta on vuokrannut sen »Sysmän kunnan terveystoimikunnalle», joka tätä varten perustettiin marraskuussa. Keräystoimikunta maksaa vielä 800 markan suuruisen vuotuisen apurahan terveystoimikunnalle. Valtioapua on Ainola myöskin nyt saanut. Parantola, joka on noin 4 kilometrin matkan päässä Sysmän kirkonkylästä ja ison Suopellon laivasiltaan vievän maantien varrella, on korkealla, kuivalla hiekkamaalla, jonka laaja petäjä-metsä suojelee pohjoistuulelta. Ainolassa on tilaa 16 sairaalle, vaikka se minusta on ahtaanlainen niin monelle. Kuukausimaksu on 50 markkaa. Potilaat saavat itse kustantaa tarvittavat lääkkeet ja pitovaatteittensa pesun.

Mäntyharjussa ja Joutsassa on koko vuoden kiertäviä sairaanhoitajattaria ollut toimessa; niitä käyttää kansa hyvin paljon. Niistä on vielä ollut se hyöty, että ne ovat valvoneet tartunnan leviämisen estämistä, kun ovat käyneet kulkutautia potevia hoitamassa, ja taudin jälkeen ja sen kuluessa ovat he puhdistaneet asunnon. Syysskuussa asetti Hartolan kunta sairaanhoitajattaren.

Keuhkotautiin kuoli 79 henkeä eli 9,15 % kaikista kuolleista (v. 1908 83 eli 8,89 %). Enimmät tapaukset on ilmoitettu Heinolan pitäjästä, Joutsasta ja Leivonmäeltä eli 18, 16 ja 5. Kuolevaisuus keuhkotautiin on siis vielä hyvin iso, mutta tuberkulosin vastustamisyhdistyksen työn ja Lääkintöhallituksen julkaisemien kirjasien vaikutuksesta on moni jo ruvennut käsittämään, että tämä tauti tarttuu ja ovat siis vähän varovaisempia kuin ennen. Nyt jo tapahtuu monasti, että tulee ihmisiä luokseni tutkituttamaan itsensä, onko heissä keuhkotauti, koska heitä on yskittänyt jonkun aikaa. Mutta pahasta tavastaan sylkeä lattialle kansa ei ole luopunut.

Yleinen terveydentila on ollut sangen hyvä. Paikkakunnallisina tauteina mainittakoon niinkuin ennenkin kroonillinen vatsakatarri ja trakomi, joka viime mainittu minusta on vähenemään päin. Niinpä ei luonani tilivuonna käynyt enempää kuin 16 trakomisairasta. Sitä paitsi sattuu paljon bothriocephalus latus-tapauksia. — Kansa koettaa täällä parantaa kaikkia tauteja hieromisella saunassa. Kun hieroja-nainen tulee, niin potilasta hierotaan pieniä ruoka- ja

lepoaikoja lukematta koko päivän, mutta vain sinä yhtenä päivänä. Ruusutippoja (*Mixtura simplex*) käytetään myöskin melkein kaikissa taudeissa.

Venerisiä tauteja on vähän. Parissa nuoressa miehessä oli gonorrhoe, eräässä nuoressa naisessa taas syfilis recens.

Kätilöjä oli kaikissa kunnissa paitsi Leivonmäessä. Tämä kunta sai kyllä valtioapua kätilön palkkaamiseen. Toimi julistettiin haettavaksi, ja kunta valitsi erään hakijoista, mutta tämä kieltäytyi tulemasta, joten Leivonmäki jäi ilman kätilöä koko vuodeksi. Kätilöjä käytetään hyvin vähän, he ovat olleet avustamassa ainoastaan vajaassa 17 %:ssa kaikista synnytyksistä. (Carl Höijer.)

Joroisten piiri. Yleinen terveydentila piirissä on tilivuonna ollut jotenkin hyvä ja tyydyttävä. Tosin on kulkutauteja tilivuoden kuluessa liikkunut piirissä, mutta näistä ovat ainoastaan tulirokko, tuhkarokko ja influensa olleet laajemmalti levinneinä. Muista kulkutaudeista mainittakoon vielä lavantauti, hinkuyskä ja kurkkumätä, mutta ovat nämät taudit olleet rajoittuneina eri pitäjiin ja sielläkin pienehköille aloille. Kuolevaisuus on myöskin ollut verrattain vähäinen, joten siis sairaus- ja terveyssuhteet piirissä voidaan sanoa jotenkin tyydyttäväiksi.

Juvan ja Heinäveden kunnanlääkärien tiedonantojen mukaan näkyy veneeristen tautien tapaukset näissä pitäjissä olleen lisääntymään päin viime vuonna. Piirin muissa kunnissa ei tauti ole lisääntynyt.

Tilivuonna en ole hoitanut yhtäkään keuhkotuberkulositapausta. Skrofulotisia lapsia on piirissä ylimalkaan vähäisen. Rachitis eli riisitauti on sitävastoin yleisesti levinnyt tauti tässä lääkäripiirissä.

Kiertäviä sairaanhoitajattaria ei ole tässä piirilääkäri-alueessa. Syyskuun 26 päivästä 1909 toimii Joroisten kunnassa seurakunnan diakonissa.

Joroisten piirilääkäri-alueessa on vaivaistaloja ainoastaan Joroisten ja Piekämäen pitäjissä. Näiden vaivaistalojen yhteydessä on erityiset rakennukset sekä sairaita että mielisairaita varten. (Lennart Svinhufvud.)

Savonlinnan piiri. Perintönä vuodelta 1908 on tulirokko 1909 esiintynyt kaikissa piirikuntaan kuuluvissa kunnissa paitsi Kerimäellä ja Enonkoskella, yhteensä, sen mukaan kuin tietooni on tullut, 164 tapausta. Samaan tautiin kuoli papiston ilmoitusten mukaan 100. Taudin leviämisen ehkäisemistä varten olen tehnyt matkoja, koettanut sairaanhoitajattarien avulla eristää sairaita, kuuluttanut kirkkoissa, jakanut lentokirjoja y. m. Sairanhoitajattaria on nykyisin Säämingin, Rantasalmen ja Sulkavan kunnissa, ja olen kehottanut muitakin kuntia tarpeen vaatiessa hankkimaan niitä itselleen.

Kesällä 1909 Venäjältä uhkaavan koleeravaaran johdosta kehotin laivareitin varrella olevia kuntia sopimaan huoneustoista, joita tarpeen vaatiessa voitaisiin käyttää koleerasairaaloina, ja muutamissa kunnissa noudatettiinkin kehotustani.

Veneerisiä tauteja on melkein samassa määrässä esiintynyt kuin viime vuonna. Kuppataudin suhteen olen seurannut samaa tapaa kuin ennenkin: olen

vaatinut kaikki henkilöt siinä talossa, jossa sellainen tapaus on ilmaantunut, tarkastettaviksi.
(Wilh. Snellman.)

Kuopion lääni. *Kuopion piiri.* Yleinen terveydentila on piirissä vuoden kuluessa ollut verrattain hyvä. Kuopion, Karttulan, Pielaveden, Maaningan ja Tuusniemen pitäjissä esiintyi tulirokko ainoastaan yksityisinä tapauksina, mutta Keitelelen pitäjässä levisi tauti kesän kuluessa ympäri pitäjää. Kaikeksi onneksi oli tauti tällä kertaa Keiteleellä lievää laatua, niin että 279:stä sairastuneesta kuoli ainoastaan 6. Huomata tulee että muissa pitäjissä löytyy kunnallisia sairaanhoitajattaria tahi diakonisseja, jotka valvovat että piirilääkärin määräyksiä noudatetaan, vaan Keiteleellä ei löydy tällaisia. Syksykesällä esiintyi Kuopion kaupungissa vaikeanlainen lavantauti epidemia. Sittenkun järvet jäätiväät ja laivaliike lakkasi esiintyi mainittu tauti yksityisinä tapauksina useissa Kallaveden rannalla olevissa kylissä. Asiata lähemmin tutkittaessa havaittiin että laivamiehet niissä laivoissa, jotka välittävät laivaliikettä Kuopiossa, kotiin palatessaan laivaliikkeen lakattua olivat sairastuneet yllämainittuun tautiin, ja siten saattaneet omaisensa. Todennäköisesti olivat he juoneet vettä satamassa (järvi-vettä käytetään kaupungissa juomavetenä) ja siten saaneet taudin. Kun sittemmin on tutkittu vettä satamassa niin huomattiin sen sisältävän lavantautibasiljeja. Sen kautta, että ryhdyttiin tarmokaisiin toimenpiteisiin taudin levenemisen ehkäisemiseksi, onnistuttiin useimmissa tapauksissa rajoittamaan tauti ainoastaan ensiksi sairastuneisiin.

Vuoden kuluessa on sekä Maaningan että Kuopion maalaiskunta saanut oman kunnanlääkäriinsä. Tuusniemen kunnanlääkärin toimi on ollut avonaisena, vaan mainittuun virkaan ei ole ilmaantunut ainoatakaan hakijaa.

(Mortimer Nykopp.)

Rautalammin piiri. Kuolevaisuus keuhkotautiin on tilivuonna ollut pienempi kuin 1908, nim. Hankasalmella 2,02, Leppävirroilla 2,20, Varkaudella 2,63, Rautalamella 2,44, Suonnejoella 1,10, Vesannolla 1,75 ja koko piirissä 2,02 %.

Katson olevan syytä mainita, että umpisuolen lisäksi tulehdus (appendicitis)-tapauksia sattui erittäin paljon ainakin Suonnejoen ja Rautalammin kunnissa. Kun siitä johtuvan operationin tulokset yleensä ovat olleet erittäin hyvät, ovat potilaat ainakin Suonnejoella, olleet hyvin halukkaat leikkuuttamaan pois umpisuoli-lisäkkeensä.

Kulkutauteja liikkui Rautalammin piirilääkärikunnassa seuraavasti:

Yksi isorokko (variola) tapaus sattui Suonnejoella marraskuussa. Tartunnan sai yksi rokottamaton lapsi samoilta tatarilaisilta kulkukauppioilta, jotka levittivät taudin Kuopion kaupunkiin, ostettujen nenäliinojen kautta. Rokottamalla

14 rokottamatonta lasta ja 146 ennen rokotettua saatiin taudin leveneminen ehkäistyksi.

Rautalammilte tuli lavantautia sairastamaan eräs sieltä kotoisin oleva sairaanhoitaja, joka oli ollut Tyrvään piirissä Mouhijärvellä lavantautisia hoitamassa. Hän parani, eikä tauti päässyt hänestä leviämään. (J. E. Rahm.)

Iisalmen piiri. Tulirokosta kulkutautina on vielä ollut maininkia edelliseltä vuodelta, yhteensä 28 tapausta eri pitäjissä. Entistä ankarammin koetettiin jokin lääkärien tietoon tullut sairas heti eristää. Erityisesti huolehdittiin, että eristäminen oli tehokasta. Sairaiden asunnot ja vaatteet puhdistettiin asianmukaisesti. Tällöin onnistuttiin verrattain hyvin, piirissä kun koko vuoden toimi valtiovaroilla palkattu sairaanhoitajatar.

Kuppatauti seuraa tukkilais-savotaa. Yleisiä tarkastuksia on ollut tarpeen pitää 2:ssa eri paikassa. Yhteensä tarkastettiin 96 epäiltyä henkilöä, joista ainoastaan yksi huomattiin taudin saastuttamaksi. Eräs oli tarkastuksesta poissa, mutta saapui viranomaisten ahdistamana kohta jälkeensä lääkäriin. Molemmat passitettiin kohta sairashuone-hoitoon. Sitäpaitsi olin kerran pakotettu matkustamaan tarkastusta pitääkseni Ju'an tehtaalle, mutta tehtaan lääkärin tarmokkaiden toimien kautta olivat kaikki saastutetut jo lähetetyt lasarettiin ja koko tehtaan väestö vähitellen tarkastettu, joten huomasin uuden tarkastuksen turhaksi, eikä myöhemmin ilmennytäkään yhtään kuppatautitapausta siellä.

Kulkutautien ehkäisemiseksi on formaliinidesinfisoimista käytetty yleisesti, joko sen on sitten toimittanut mainittu kulkutauti-hoitajatar tai kunnan palveluksessa oleva sairaanhoitajatar. Kulkutauteja koskevia tietoja on levitetty jakelemalla kirjasia. Myöskin olen aina paikassa, missä kulloinkin tauti on päässyt liikkeeseen, pitänyt esitelmiä siitä. Sitä paitsi olen julkaissut paikalliskunnan sanomalehdissä lyhykäisiä neuvonantoja taudin tuntemiseksi ja hoitamiseksi, samalla ilmoittaen tautipaikat ja varovaisuuskeinot. Tällaisia tietoja näyttää kansa jo mielellään rupeavan kuulemaan ja lukemaan. Ehkenpä aikaa voittaen tulee käsitys tautien tarttuvaisuudesta poistamaan tuon entisen vakauksen, että kukin tauti on vain »salliman» tuoma ja että sitä on turhaa jopa syntikin vastustaa. Kulkutaudin sattuessa pyydetään kernaasti piirihoitajatarta edes vähäksi aikaa opastamaan lääkärin määräämien neuvojen toimeenpanoa.

Iisalmen piirissä toimii, sittenkun Kiuruveden kunta onnistui saamaan syyskuulla lääkärin, 3 kunnanlääkäriä, nimittäin Iisalmella, Lapinlahdella ja Kiuruvedellä. Nilsin kunta ei vastaiseksi ole onnistunut saamaan omaa lääkäriä, vaan käypi Ju'an tehtaan ja Kaavin yhteinen lääkäri kerran viikossa Nilsin kirkolla antamassa apua tarvitseville. Muuruveden kunnan lääkäritarpeen tyydyttää tietysti samainen Ju'an tehtaan lääkäri, tehdas kun on muutamia kilometrin päässä Muuruveden kirkolta, ja lääkärin asunto on tehtaalla. Näin ollen

on Nilsia nykyisin ainoa kunta, joka on lääkäriä vailla. Virka on ollut avoinna, mutta turhaan on odotettu hakijoita. Toivottavasti lopultakin onnistutaan sentään saamaan tännekin oma lääkäri.

Sairaanhoitajattaria on paitsi Iisalmella ainoastaan Lapinlahden kunnalla. Hommat toki ovat käymässä vähin muissakin kunnissa, vaikkei vielä olekaan lopulliseen tulokseen päästy.

Sairashuoneita ei piirissä ole muuta kuin kuumesairaala Iisalmen kaupungissa.

Muista parannuspaikoista mainittakoon Runni-lähteet, joita Iisalmella on kolmekin, ja kaikkia ahkeraan käytetään. Jopa n. k. Kiuruveden runni yllättelee tulemaan kautta maan yleisesti tunnetuksi. Olosuhteet siellä voivat kyllä jo tyydyttää jonkunlaisia vaatimuksia. Mutta tuhatlukua lähentelevälle vedenjuomäärälle käyvät asunnot vieläkin ahtaiksi, vaikka joka soppeen sijoitettaisiinkin makuupaikkoja. Varakkaat voivat kyllä n. k. hotellista saada asuinpaikkoja, mutta eivät sielläkään huoneet riitä pohjoisesta ja etelästä, idästä ja lännestä kokoontuville, usein hyvinkin pitkämatkaisille terveyttä janooville tulokkaille. Valtioapua nauttivana laitoksena on täällä 15 vähävaraista saanut maksuttoman hoidon. Paikalla on ollut tarjona lääkärinhoitoakin, kun Runni-yhtiö sai kesäksi sinne asettumaan lääket. kand. Lautsian. Hierontaa toimittavat siellä useat oppineet, joskin myös useat oppimattomat hierojat. Runnilla on täydellinen vapaus käyttää mielin määrin sekä vettä että muita hoitokeinoja, siis minkä kukin luulee nahkansa kestäväksi. Siinä suhteessa on se vielä hyvin säilyttänyt kansanomaisen luonteensa. (Kalle Brax.)

Pielisjärven piiri. Kulkutaudeista on etupäässä mainittava variolae, jota ilmestyi Pielisjärvelle maaliskuun lopussa. Pielisjärveltä tauti levisi Nurmekseenkin eräiden hautajaisten kautta, joihin vieraita oli saapunut Nurmeksen rajakylästä. Useita henkilöitä sairastui. Taudin levenemisen ehkäisemiseksi pantiin toimeen yleinen rokotus Pielisjärvellä alkaen Venäjän rajalla olevista kylistä ja Nurmeksen eteläosasta saakka. Sairaats eristettiin mikäli mahdollista. Pielisjärvellä toimi kaiken aikaa kaksi ja usein kolmekin sairaanhoitajaa. Väliaikaisia sairaaloita järjestettiin. Nurmeksessa tauti ei päässyt leviämään. Siihen sairastui ainoastaan 8 henkeä, mutta Pielisjärvellä se raivosi elokuuhun saakka; sairastuneiden luku oli 100, joista 4 kuoli.

Venerisiä tauteja ei ole paljon. Ainoastaan gonorrhoe on jonkun verran lisääntynyt.

Etupäässä huomioon otettava tauti on niinkuin ennenkin tuberkulosi kaikissa eri muodoissaan. (O. Granholm.)

Tohmajärven piiri. Keuhkotauti on edelleenkin tuottanut suurinta tuhoa. Siihen on kuollut 120 henkilöä. Tulirokkokin on vaatinut tänä vuonna tavallista enemmän uhreja, 90 henkeä. Hinkuyskän ja kurkkumädän aiheuttamia kuole-

mantapauksia sattui: edellisiä 28 ja jälkimmäisiä 23. Viime vuonna olikin tavattoman paljon sairaita.

Kuppatauti levisi Ilomantsin pitäjässä suuresti saaden alkunsa Venäjän puolelta palaavilta tukkityömiehiltä, mutta se on nykyisin taas vähenemässä.

Outo vieras oli Ilomantsin pitäjässä vuoden alkupuoliskolla liikkuva isorokko, johon ei kumminkaan kuollut kuin pari kolme henkilöä, vaikka sairastavia oli useita kymmeniä.

Suurin sairaloisuus oli Ilomantsin pitäjässä, jossa yht'aikaa liikkui isoa- ja tulirokkoa, tuhkarokkoa ja kurkkumätää ja lisäksi vielä lavantautia. Kunta teki voitavansa rokotuttamalla puolet pitäjästä, palkkaamalla sairaanhoitajia ja asettamalla kuntoon sairastupia. Vihdoin saatiinkin taudit vähitellen taukoamaan. (Onni Ruuth.)

Joensuun piiri. Isoarokkoa ilmaantui piirissäni kaikkiaan 13 tapausta, joista 8 Kontiolahdella ja 5 Enossa. Maaliskuun 31 päivänä sairastui Mutalan kylässä Kontiolahden pitäjässä (Joensuun kaupungin läheisyydessä) eräs Venäjän Karjalasta kotoisin oleva ja äskensieltä Mutalaan tullut kulkukauppias isoonrokkoon. Hän eristettiin erityiseen asuntoon ja toimitettiin hänelle eri hoitaja. — Kontiolahden Paiholan kylässä sairastui kesäkuun 20 p:nä muuan palvelus-tyttö palveluspaikassaan mainittuun tautiin. Tarttuman oli hän saanut isänsä mökissä, jossa pari viikkoa sitten kolme hänen sisaruksistaan oli sairastanut lievää isoarokkoa. — Enossa ilmaantui ensimmäinen isorokkotapaus 15 p:nä toukokuuta, jolloin eräs Joensuun—Nurmeksen rautatien rakennustöissä oleva työmies sairastui isoonrokkoon. Nesterinsaaren kylässä Enon pitäjässä. Sairas siirrettiin Enon väliaikaiseen rautatiensairaalaan. Heti ensimmäisten sairastumistapausten jälkeen pantiin yleinen rokotus toimeen ja perinpohjainen puhdistus toimitettiin sairasten asunnoissa. Mistä tarttuma on tullut Enoon ja Paiholan kylään Kontiolahdella, ei ole varmasti saatu selville, mutta hyvin luultavaa on, että ainakin joissakin tapauksissa taudin levittäjinä ovat olleet venäläiset kulkukauppiaat. Tämä lienee sitäkin otaksuttavampaa, koska tautia on ilmestynyt salollekin, mökkeihin, joiden asukkaat eivät viikkomääriin ole olleet missään tekemisissä muiden ihmisten kanssa. Mökeissä on kuitenkin kulkukauppiaita liikkunut. Tämän ohessa mainittakoon vielä, että eräs Enossa sairastunut vaimo, joka ei uhallakaan rokotuttanut itseään yleisessä rokotustilaisuudessa (ivaten koko rokotusta), sairastui isoonrokkoon ja kuoli siihen.

Piirissäni on kunnanlääkäreitä Liperissä ja Kaavilla. Viimemainittu on samalla myöskin Nilsin kunnanlääkärinä sekä rautatielääkäri ja samalla väliaikainen kunnanlääkäri Enossa. Tämä lääkärintoimi lakkautettiin kuitenkin lokakuussa.

Kaikissa muissa piiriini kuuluvissa kunnissa on tutkinnon suorittanut kättilö paitse Kaavilla. (S. F. Parviainen.)

Vasa län. *Vasa distrikt.* År 1909 har hälsotillståndet inom distriktet ej varit tillfredsställande, i det att epidemiska sjukdomar så godt som hela året varit gängse. I synnerhet har scarlatina förekommit nästan året om. Den hufvudsakliga orsaken härtill står att söka i likgiltighet från vederbörande målsmäns sida. Ty i allmänhet fäster man sig ej så synnerligen mycket vid om barn insjukna, i synnerhet om sjukdomen ej råkar vara alltför dödande. Följden häraf är att i vanligaste fall flere ställen redan äro infekterade förr än det blir bekant, att sjukdomen finnes på orten.

Enligt prästerskapets förteckningar har dödligheten i lungsot utgjort: Mustasaari 2,6 ‰, Solf 1,4 ‰, Malaks 2,4 ‰, Petalaks 1,9 ‰, Pörtom 0,8 ‰, Kveflaks 1,4 ‰, Replot 2,1 ‰, Bergö 6,2 ‰, Ylistaro 3,4 ‰, Storkyro 3,2 ‰, Lillkyro 3,7 ‰, Laihela 3,3 ‰ och Jurva 3,2 ‰. Sedan Lillkyro och Bergö i december 1908 och Replot i januari 1909 beslutit, att obligatorisk desinfektion skulle ske efter hvarje person, som dött i lungsot, återstår numera endast Jurva, hvarest man ännu ej gått in på att göra något till hämmande af denna svåra sjukdom. I Storkyro, Mustasaari, Kveflaks, Solf, Pörtom, Replot och Bergö är ett vite af 50 mk utfäst. Då det emellertid visat sig, att i de flesta kommuner årligen en stor del ställen, där desinfektion bort ske, ej blifvit desinficerade, och man för mig framhållit som orsak härtill, att det vore omöjligt att ha reda på, när en person dött i lungsot, anhöll jag hos prästerskapet om, att vederbörande desinfektör, så snart en person anmälts hafva dött i lungsot, genast skulle få under rättelse härom. Sålunda hoppades jag få ändring till det bättre till stånd. Men i verkligheten gestaltar sig resultatet på följande sätt:

	Antalet döde i lungsot.	Antalet desinfektioner efter lungsot.
Mustasaari	25	33
Solf	7	7
Malaks	12	7
Petalaks	4	4
Pörtom	3	1
Kveflaks	7	4
Replot	8	0
Bergö	5	1
Ylistaro	37	16
Storkyro	29	10
Lillkyro	20	15
Laihia	26	10

Glädjande är, att tuberkulosdödligheten, som år 1904, då desinfektionen påbörjades i Malaks utgjorde 5 ‰, sedan dess stadigt aftagit hvarje år, så att

den nu utgör 2,4 mot 2,9 ‰ år 1908. Det ser sålunda ut som om redan nu en verkan af desinfektionen skulle skönjas.

Hufvudorsaken till lungsotens stora spridning här är onekligen att söka i infektion af bostäderna. Vill man hoppas på ett aftagande af tuberkolusdödligheten, måste dessa i första hand befrias från smittämne. Med tålamod skall detta nog lyckas, men man skall ej vänta att genom generationen ärfda ovanor i en hast skola kunna brytas. En märkbar förändring till det bättre har likväl inträdd i allmogens syn på saken. Numera tror nämligen en stor del af befolkningen, i synnerhet den yngre generationen, på att lungsoten är smittosam, och förstår att uppskatta faran af att utsätta sig för smitta.

Examinerad barnmorska finnes numera anställd i följande kommuner: Mustasaari, Kveflaks, Solf, Malaks, Bergö, Replot, Pörtom, Laihia, Ylistaro, Storkyro och Lillkyro, hvaremot Petalaks och Jurva ännu sakna sådan. Hennes biträde har anlitats i Mustasaari vid 54,0 ‰ af samtliga förlossningar, i Kveflaks vid 71,0 ‰, i Solf vid 75,3 ‰, i Replot vid 49,5 ‰, i Bergö vid 96,1 ‰, i Pörtom vid 71,7 ‰, i Malaks vid 54,8 ‰, i Ylistaro vid 43,1 ‰, i Storkyro vid 53,8 ‰, i Lillkyro vid 50,0 ‰ och i Laihia vid 16,6 ‰.

I Ylistaro är en andra barnmorska af behovet påkallad. Den, som nu är där anställd har biträdd vid 132 förlossningar, och torde ej hafva hunnit med flera. Det har därför redan varit fråga om, att en andra barnmorska skulle anställas, hvarför det endast är en tidsfråga, när denna brist blir afhjälpt. (G. Rosendal).

Kristiinankaupungin piiri. Piiriä on 1 p:stä tammikuuta vähän suurennettu siihen nähden, että sanotusta päivästä ennen Kuortaneen piiriin kuuluva Peräseinäjoen kylä samannimisessä pitäjässä siirrettiin tähän piiriin.

Yleinen terveydentila oli vuoden kuluessa jokseenkin tyydyttävä, vaikka ei juuri niin hyvä kuin vuonna 1908. Aivan kuin edelliseltä vuodelta saatuna perintönä liikkui Jalasjärvellä tulirokkoa kulkutaudin tavoin melkein kautta koko vuoden. Seinäjoella taas raivosi tuhkarokko alkupuolella vuotta sekä hinkuyskä samoilla tienoilla yhteensä nelisen kuukautta. Paikallisena epidemiana esiintyi taas viimeksi mainittu tauti Närpiössä, Öfvermarkissa ja Ilmajoella, samoin kurkkumätä Närpiössä. Muista tarttumataudeista on ainoastaan yksityisiä kohtauksia ilmestynyt.

Kroonilliset taudit ovat samat kuin ennenkin. Etusijalla on tuberkuloosi, johon papiston kuolevaisuustaulujen mukaan kuoli yhteensä 535 henkilöä eli 20 ‰ kaikista kuolleista.

Parannuksena sairashoidon alalla on merkittävä, että vuoden kuluessa Kurikassa on avattu kunnassa toimivan kannatusyhdistyksen aikaansaama keuhkotautiparantola, jossa on tilaa 20 potilaalle. Myöskin ilahuttavaa on, että

Jalasjärven kunta on päättänyt palkata diakonissan. Sitä ei kuitenkaan vielä ole saatu.

Yhden ainoan kuppataudintarkastuksen olen vuoden kuluessa toimitannut, Lappfjärdissa, jossa tutkin noin 100 henkilöä. Ei yhdessäkään tavattu silloin sanotun taudin oireita.

Kätilöitten luku oli vuoden kuluessa 21, niistä 6 kaupungeissa ja 15 maalaiskunnissa. (Torsten Munsterhielm.)

Nykarleby distrikt. Väderleken under sommaren 1909 var högst ogynnsam för växtligheten. Våren var kall och utan nämnvärd nederbörd. En sådan väderlek är högst gynnsam för ängsmaskens lefnadsvillkor. Hela distriktets äldre gräsvallar uppåtos därför af ängsmasken. Om nu våren redan var fattig på regn, så blef sommaren intill slutet af juli månad ännu fattigare på nederbörd. Sädesslagen stodo sig dock skäligen bra, ehuru de blefvo försenade, men då började mot slutet af sommaren och hela hösten fortgående ett oafbrutet regnande, hvilket försämrade rågens kvalité och försenade kornets och hafrans mognad så, att äfven dess kvalité delvis försämrades och delvis förstördes af höstfroster. Då sålunda äfven höskörden felslog, såg sig befolkningen nödsakad att decimera sin boskapsstam. Man kan med skäl räkna året 1909 till de sämre för jordbruket och dess näringar.

Fisket var för kustbon skäligen godt.

Emigrationen fortfar. Enligt uppskattning reser hvar 5 à 6 person till utlandet på arbetsförtjänst. De flesta återvändande emigranter vilja ej sysselsätta sig med arbete här hemma, då det betalas enligt deras förmenande så dåligt. De flesta resa åter ut på arbetsförtjänst. Då de förtjänat sig ett kapital, hvarmed de kunna köpa sig ett hemman, stanna de i landet. Då man invänder, att de nog kunna få sig jordparceller här hemma, svara de, att det är förenadt med så dryga kostnader och tager en så lång tid, att de ej våga sig på försöket.

Hälsotillståndet har oakadt missväxten dock varit jämförelsevis godt, men visar mortalitetsprocenten dock en betydlig förhöjning.

I Kauhava uppträdde på våren i april och maj månader enskilda fall af scärlatina, som i juni antogo en epidemisk karaktär.

I samråd med kommunalläkaren och hälsovårdsnämnden anskaffades en Berolina formalinapparat och antogs en sundhets uppsyningsman för desinficering och för besökande af de sjuka i hemmen. Epidemin upphörde i slutet af augusti månad.

Under året hafva Berolina formalinapparater anskaffats utom till Kauhava kommun äfven till Ylihärmä, Munsala och Nykarleby landsförsamling. I Jeppo finnes en formalinapparat, som matas med tabletter. Jeppo kommun har dessutom beslutit anskaffa en sprayapparat för desinficering af bostäder, som bebotts af personer, lidande af lungdot.

En hälsovårdsstadga har under redogörelseåret blifvit stadfäst för Oravais kommun. För Vörå, Maksmo och Alahärmä finnes stadgar uppgjorda, hvilka vänta på stadfästelse. De öfriga kommunerna hafva redan sådana.

Trenne kommunalläkare finnas, en i Lappo, en i Kauhava och en gemensam för Vörå, Maksmo och Oravais.

I Lappo, Kauhava, Munsala, Vörå och Nykarleby landsförsamling hafva under året ambulatoriska sjuksköterskor varit i verksamhet.

I Lappo uppehållas sedan flere år ett kommunalt sjukhus.

Nykarleby stads sjukhus med 10 sängar står färdigt att öppnas.

I staden finnes äfven ett barnbördshus med 4 sängar, hvilket eges af stads-läkaren och åtnjuter statsbidrag. Det har under året anlitats af 53 barnföderskor.

I Nykarleby landsförsamling upprätthålles sedan några år ett kommunalt sinnessjukhus. (Nils Durchman).

Kokkolan piiri. Kaikista taudeista on keuhkotauti kuolleisuuteen nähden yhä vielä asetettava etusijalle, vaikkakin tähän tautiin kuolleitten luku tilivuonna on 307 eli $4,25 \text{ ‰}$, siis osoittaen pientä alenemista verraten vuoteen 1908, jolloin se oli $4,89 \text{ ‰}$. Suurin oli kuolevaisuus keuhkotautiin Himangalla ($6,63 \text{ ‰}$), Eise'ssä ($5,89 \text{ ‰}$) ja Alavetelissä ($5,62 \text{ ‰}$) ja pienin kuolevaisuus tähän tautiin taas oli Kronoby'ssa ($1,13 \text{ ‰}$), Vetelissä ($1,76 \text{ ‰}$), Pietarsaassa ($2,44 \text{ ‰}$) ja Teerijärvellä ($2,57 \text{ ‰}$).

Lukuunottamatta Lestijärven ja Ullavan kuntia oli piirin kaikilla muilla kunnilla oma, tutkinnon suorittanut kättilönsä. Maaseurakuntain kättilöistä on ainoastaan Veteli-Kaustisen kättilö suorittanut tutkinnon koneellisessa lapsenpäästötaidossa. Kättilöä on käytetty piirin maaseurakunnissa keskimäärin 56,18 kertaa 100 synnytystä kohti, $54,2 \text{ ‰}$ v. 1908. Purmossa oli kättilön apuun turvauduttu 100 ‰ :ssa kaikista synnytyksistä. (Oswald Myrén.)

Kuortaneen piiri. Terveystila vuoden kuluessa ei ole piirissä ollut täysin tyydyttävä, sillä tuli- ja tuhkarokkoa, hinkuyskää, difteriaa ja influensaa on liikkunut jotenkin runsaasti.

Kuolevaisuus piirissä tilivuonna on ollut 14,5 tuhatta asukasta kohti (v. 1908 15,9). Keuhkotaudin uhriksi joutui 2,2 (v. 1908 2,5), eli $15,2 \text{ ‰}$ kaikista kuoleista.

Kunnanlääkärejä on Alavudella, Virroilla, Keuruulla, Alajärvellä ja Lappajärvellä.

Kättilöjä on Alavuden, Kuortaneen, Ätsäriin, Virtain, Keuruun, Pihlajaveden, Soinin ja Evijärven kunnissa.

Piirin molemmat seirashuoneet, toinen Virroilla ja toinen Keuruulla, ovat tilivuonna olleet käytännössä. (Henrik Borenus.)

Jyväskylän piiri. Piirissä on tätä nykyä muodostumaisillaan kolme uutta pitäjää: Toivakan, Äänekosken ja Pylkönmäen, joista kuitenkin ainoastaan

Toivakka on ehtinyt sekä kirkollisessa että kunnallisessa suhteessa päästä täysin itsenäiseksi.

Kun paikkakunnan pääelinkeinot, maanviljelys ja karjanhoito vielä yleisesti ovat jokseenkin alkuperäisellä kannalla, on maidonsaanti yleisesti talvisydännä niukka, ettei sitä ole antaa lapsillekaan. Samasta syystä, kuin myös yhteistoimintahengen puutteesta, ei meijeritalouskaan, joka muualla nielee paraimman ravintoarvon maidosta, ole ottanut paikkakunnalla menestyäkseen. Maidon asemasta annetaan lapsille kahvia ja kaljaa, joihin ne pian niin tottuvat, ettei maito enää maistu, vaikka sitä olisi saatavissa. Että tästä lasten ravintotila kärsii, on varmaa. Missä määrin nämä seikat vaikuttavat riisitaudin (rachitis) syntyyn, joka erittäinkin kevätpuoleen on lapsissa yleinen, on vaikea määrätä, sillä yleinen on myös talvella raittiin ilman pelko, joka ilmenee siten, ettei huoneita tuuleteta eikä viedä lapsia ummehtuneista huoneista ulkoilmaan. — Lukuisalle irtaimelle väestölle, joka yleensä elää hyvin ahtaissa oloissa, antaa metsätalous ruosaasti arsiota laajoilla kruununmailla ja lukuisilla sahayhtiöiden omistamilla tiloilla. Työnsaanti on näissä kuitenkin vain määrääkaista (sesonkityötä) sekä yleensä satunnaista, riippuen puutavarain hinnoista maailman markkinoilla sekä työmiesoloista, joten hätä epäedullisissa oloissa heti on käsissä, kuten parina viime vuonna. — Osa irtainta väestöä hakee vuosittain työnansiota Pohjanmaan rannikkoseuduille, etenkin Pietarsaareissa. Monen keuhkotauti onkin juuri peräisin näiltä matkoilta.

Amerikankuume on taas ollut paikkakunnalla tavallista yleisempi. Lääkärinapua on tähänkin kuumeeseen tarvittu. Ennenkuin lähdetään matkaan, tutkitutetaan onko silmissä vikaa, onko keuhkotautia y. m.

Kulkutauteja on tänä vuonna, samoin kuin edellisenä, liikkunut ympäri vuotta piirin useimmissa kunnissa.

Keuhkotauti on tavallisuuden mukaan vienyt useimmat uhrin, 234 eli 15,6 % kaikista kuolemantapauksista, 10,000 asukasta kohti siis 27,8 keuhkotautiin kuollutta, joka on edelliseen vuoteen verrattuna (24,8) odottamattoman suuri.

Kuntien ylläpitämiä sairashoitolaitoksia on, paitsi Jyväskylän kaupungin kuumesairaala, Saarijärvellä, Karstulassa ja Viitasaarella. Kun Karstulan sairaala lääkärin puutteen takia on koko vuoden ollut suljettu, alkoi toiminta Viitasaaren uudessa ja maalaisoloihin nähden suurenmoisessa sairaalassa helmikuun 1 p:nä 1909.

Diakonaattiyhdistyksen palkkaama, kiertävä sairaanhoitaja on toiminut Jyväskylän maalaiskunnassa ja Laukaassa. Pihtiputaalla on myöskin sairaanhoitajatar, jonka kunta on palkannut saaden valtiolta avustusta.

Kätilöitä on piirin kaikissa kunnissa, vastaperustetuissakin, paitsi Sumiaissa. (N. J. Arppe).

Oulun lääni. Oulun piiri. Yleinen terveydentila piirissäni vuonna 1909 on ollut verrattain hyvä, ja kulkutauteja liikkunut vähemmän kuin monena edellisenä vuotena. Kuolevaisuus on ollut alhaisempi kuin kymmenenä viime vuotena. Suurimman kuolevaisuuden ovat kuten edellisenäkin vuonna aiheuttaneet vanhuudenheikkous ja keuhkotauti, johon jälkimäiseen tautiin on kuollut kaikkiaan 152 henkeä, eli 13,89 ‰ kaikista kuolleista ja 2,26 kuolemantapausta tuhatta henkeä kohden. Piirin eri kunnissa on keuhkotautiin kuollut: Oulun kaupungissa 2,53 ‰, Oulun maaseurakunnassa 2,26 ‰, Oulun-Salossa 2,95 ‰, Haukiputaalla 0,53 ‰, Iissä 1,72 ‰, Kempeleessä 4,20 ‰, Kiimingissä 1,61 ‰, Kiviniemellä 0,89 ‰, Limingassa 2,34 ‰, Lumijoella 2,64 ‰, Muhoksella 3,36 ‰, Temmeksellä 2,66 ‰, Tyrnävällä 1,77 ‰, Utajärvellä 3,21 ‰ ja Ylikiimingissä 2,07 ‰.

Paikkakunnallisista taudeista ovat tavallisimmat, paitsi keuhkotautia, risatauti ja ruuansulatuselinten häiriöt. Risatauti ilmenee tavallisesti ihotaudin, silmätaudin ja rauhaispaiseiden muodossa. Vatsalaukkukatarri on maaväestön rasituksena. Syyt sen tavallisuuteen riippuvat etupäässä ravintoaineista ja näiden ravinnoksi valmistamisesta ja myöskin kansan yksitoikkoisesta ruokajärjestyksestä. Ravintoaineina ovat lapsuudesta alkaen: hapan leipä, perunat, silakka, suolainen sianliha ja separeeratusta maidosta valmistettu piimä. Milloin muita arvintoaineita käytetään, ovat ne huonosti valmistetut ja liian vähän keitetyt.

Useimmat difteriasairaat on toimitettu Oulun kaupungin kunnallissairaalaan tarttuvatautiosastolle.

Kuppatauti on piirissäni verrattain harvinainen. Usein on se muualtapäin tuotua, s. o. liikuskelevien tukkilaisten mukana paikkakunnalle siirtynyt. Yleinen kuppataudin tarkastus toimitettiin 30 päivänä maaliskuuta Muhoksen pitäjän Kylmälän kylässä. Tarkastus aiheutui siitä, että eräs vaimo rintalapsensa kanssa oli otettu hoitoon läänin sairaalan kuppatautiosastolle. Tarkastettavien joukosta, joita oli yli 50 henkeä, löytyi samasta talosta 2 lasta ja palvelija, joilla oli selvät kuppataudin oireet. 3 henkilöä määrättiin epäilyksen alaisina muuttamaan viikon perästä uudistettuun tarkastukseen. Eräässä torpan lapsessa luullaan ensiksi havaitun kuppataudin oireita. Tätä lasta oli vanhempien markkinoilla ollessa imetetty naapurin torpassa. Mainittu lapsi oli tartuttanut taudin imettäjäänsä ja tämä vuorostaan omaan rintalapseensa. Ensinmainitusta lapsesta on tauti myös tarttunut hänen sisarensa ja heidän hoitajattarensa. Ensiksi sairastuneeseen lapseen luullaan taudin tarttuneen torpassa majailevista tukkijunkkareista.

Vakinaisia sairaanhoitajattaria on vuoden kuluessa toiminut Limingassa, Kempeleessä, Tyrnävällä ja Iissä. Toukokuun 1 päivästä on myöskin Oulun Saloon saatu sairaanhoitajatar. Näistä on kukin suorittanut tehtävänsä huo-

lellisesti, tuottaen paikkakunnalleen suurta hyötyä. Oulun-Salon kunta on ainoa, jolla ei vielä ole valtioapua hoitajattarensa palkkaamiseksi. Kulkutautien levenemisen ehkäisemiseksi on piirilääkärin apuna oleva kiertävä sairaanhoitajatar toiminut kurkkumädän, tulirokon ja lavantaudin takia Oulun maaseurakunnassa, Tyrnävällä ja Utajärvellä tehden kulloinkin taudin saastuttamissa paikoissa perinpohjaisen puhdistuksen.

Temmeksen ja Kempeleen kunnat ovat ainoat, joilla ei ole palveluksessaan tutkinnon suorittanutta kättilöä. Kaikista synnytyksistä on kättilön apua käyttänyt: Oulun maaseurakunta 41,0 %, Haukipudas 48,6 %, Ii 31,6 %, Kiiminki 51,3 %, Kuivaniemi 38,0 %, Liminka 36,7 %, Lumijoki 66,1 %, Muhos 39,0 %, Tyrnävä 37,2 %, Utajärvi 11,5 % ja Ylikiiminki 14,0 %. (S. W. Liljeblom).

Raahen piiri. Raahen piirissä on vuosi 1909 ollut rauhallista. Kulkutau-teja ei ole ollut liikkeellä. Juuri nimeksi oli tulirokkoa ja kurkkumätää. Ei ole sattunut yhtäkään murhaa. Oikeuslääkeopillista ruumiinavausta ei myöskään ole tarvinnut toimittaa.

Kättilöitä on piiriin tullut yksi lisää, nimittäin Salon emäseurakuntaan, niin että, kun Siikajoella ja Revonlahdella on yhteinen, niitä nykyisin on joka kunnassa.

Kiertävien sairaanhoitajattarien luku on lisääntynyt kahdella. Täten on nykyään sairaanhoitajatar Hailuodossa, Rantsilassa ja Vihannissa. Valtion apua onkin nyttemmin myönnetty kaikille. (Edvard Pruntsi).

Kalajoen piiri. Mitä kulkutauteihin tulee, on lavantaudin (typhi abdom.) kohtauksia sattunut kaikissa piirin pitäjissä paitsi Sievissä. Tauti on ollut edellisen vuoden epidemian jatkoa. Ylivieskassa oli 33 ja Oulaisissa 9 sairasta. Yhteensä on vuoden kuluessa 108 henkilöä sairastanut lavantautia, joka on ollut erittäin lievä. Papiston antamien taulujen mukaan on 5 henkilöä kuollut lavantautiin. Luultavaa kumminkin on, että ainakin pari, kolme näistä on kuollut muuhun tautiin. Taudin levenemisen ehkäisemiseksi on ryhdytty tar-mokkaihin toimiin. Tarkkoja neuvoja on annettu varsinkin juomaveden suh-teen. Sairaana parannuttua ovat huoneet ja huonekalut puhdistetut formaliinilla y. m. Vuoden lopulla ei sattunutkaan enää yhtään äkillistä taudin koh-tausta piirissä.

Keuhkotautisia varten on Kalajoella Rahkon sairaskoti, joka on tänä vuonna ensi kerran saanut nauttia valtioapua. Potilaita oli kaikkiaan 32. (Werner Lindman).

Haapajärven piiri. Kuten ennenkin on keuhkotauti vaatinut enimmäk-sen uhrit, eli 17,7 % kaikista kuolleista, s. o. 3 kuolemantapausta tuhatta asukasta kohti.

Harvinaista oli, että myöskin pilkkukuumetta ilmestyi Haapavedelle. Tähän tautiin sairastui eräässä talossa 13 henkeä ja sitä paitse kansakoulun opettaja, joka oli käynyt siellä sairaita hoitamassa, sekä muuan toisesta talosta oleva oppilas. Tähän päättyi kuitenkin epidemia, joka ei aiheuttanut yhtäkään kuolemantapausta. Mistä tauti oli tuotu, en saanut selville.

Kuppataudin takia olen pitänyt 5 joukkotarkastusta, nim. Haapavedellä, Reisjärvellä ja Piippolassa kussakin yhden sekä Haapajärvellä 2. Kaikkiaan tarkastettiin näissä noin 400 henkilöä ja saatiin selville 4 taudintapausta. Sitä paitse on tietooni tullut osittain ennen, osittain jälkeen näiden joukkotarkastusten 20 syfilis recens-tapausta.

Kunnanlääkäreitä on ollut virassa: Nivalassa vuoden alusta, noin 2-vuotisen väliajan jälkeen, ja Pyhäjärvellä syyskuun 1 päivään saakka.

Kärsämäen kunta on piirissä ainoa, jolla ei ole tutkinnon suorittanutta kätilöä palveluksessaan. Kätilöistä ovat kaikki muut paitsi yksi suorittanut asianmukaisen tutkinnon. Kiertäviä sairaanhoitajia on Haapavedellä ja Pulkkilassa vakinaisessa palveluksessa. Heidän apuaan haetaan yleisesti. Niin on Haapaveden diakonissa käynyt 276 sairaan luona. Pulkkilan diakonissa on hoitanut 680 sairasta. Varsinaisen sairashoidon lisäksi ovat he toimittaneet desinfisoimisia ja muita puhdistustöitä sairaiden asunnoissa. Tilapäinen sairaanhoitaja oli palkattu lavantaudin vuoksi Nivalaan alkuvuodesta. Pulkkilan sairaanhoitoyhdistyksen sairaanhoitajalle on kuvernööri vahvistanut ohjesäännön.

Haapaveden kylpylaitosta, joka noin 20 vuotta on kesäisin tyydyttänyt pääasiallisesti paikkakunnan tarvetta terveyskylpylaitoksena, laajennettiin keväällä, niin että siinä nyt voidaan antaa noin 100 kylpyä päivässä. Laitos oli auki kesäk. 15 p:stä elokuun 30 p:ään, ja oli siellä varsinaisia kylpyvieraita alun toista sataa. (J. Alfr. Levonius).

Kajaanin piiri. Väkiluku on lisääntynyt kaikissa piiriini kuuluvissa kunnissa yhteensä 590 hengellä, niistä piiriin ainoassa kaupungissa, Kajaanissa, 152 hengellä. Asukasluvun entistä runsaampaan lisääntymiseen on vaikuttanut, ei ainoastaan syntyneiden entistä suurempi luku, vaan vieläkin enemmän se seikka, että piiriin on muualta muuttanut väkeä, jota hyvät työansiot ovat houkutelleet siirtymään Kajaanin kaupunkiin ja sen lähimpään ympäristöön.

Keuhkotautiin on suhteellisesti kuollut saman verran kuin ennenkin, eli 7,5 % kaikista kuolleista ja 1,15 henkilöä tuhatta asukasta kohti. Eri kunnissa on tuhannesta asukkaasta kuollut keuhkotautiin: Kajaanin kaupungissa 3,43, Säräisniemellä 1,66, Puolangalla 1,56, Ristijärvellä 1,29, Paltamossa 1,27, Vuolijoen ja Kuhmoniemellä 1,00, Suomussalmella 0,83, Hyrynsalmella 0,80, Sotkamossa 0,58 ja Kajaanin maalaiskunnassa 0,34.

Kuppatautia on tänäkin vuonna ollut useita tapauksia. Sairaajat ovat lähetetty Oulun lääninsairaalaan. Ainoastaan jotkut harvat, jotka itse ovat suorittaneet matkakulunsa, ovat olleet parannuksilla Kuopion lääninsairaalassa. Yleinen kuppatauditarkastus pidettiin Kajaanin maalaiskunnan Kivimäen kylässä, mutta yhtäkään kuppatautia potevaa ei siellä enää silloin tavattu.

Isonrokon vaara uhkaili myös sekä Venäjän että Nurmeksen puolelta, mutta mainittuun tautiin ei sairastunut ainoatakaan henkilöä. Varovaisuuden vuoksi toimitettiin uudestaanrokotusta niillä seuduilla sekä Kuhmoniemiellä ja Sotkamossa.

Sairaiden hoidossa ovat olleet tuntuvana apuna diakonissat, joita on Kajaanin kaupungissa kaksi sekä Suomussalmella ja Sotkamossa yksi. Puolangan kunta myös on jo hankkinut Kuvernöörin vahvistuksen diakonissaa koskevalle ohjesäännölle, joten on toivoa piankin saada sinne tuo sairaiden hoidolle kovin tärkeä apu. (Alexis Arvelin).

Tornion piiri. Alatornion ja Kolarin kunnissa on ensi ikävuodella olevia lapsia kuollut tavallista enemmän, edellisessä 45 (31 v. 1908) ja jälkimmäisessä 14 (4) sekä Tornion kaupungissa 9 (5); muualla vähemmän. Hinkuyskä näyttää aiheuttaneen useimmat kuolemantapaukset, 22; sitte ruuansulatushäiriöt, 16 tapauksessa.

Keuhkotautiin on kuollut kaikkiaan 105 henkeä, eli 16,6 % koko kuolleitten määrästä ja 2,79 tuhatta asukasta kohden.

Amerikaan muutto, oltuaan edellisenä vuonna jonkun verran lamassa, on taasen lisääntynyt. Sängen monet tarkastuttavat silmänsä trakoomin varalta.

Tuberkuloosin vastustamisyhdistyksen kehotuksesta olen maaliskuun alussa pitänyt esitelmän Simon kunnassa sekä levittänyt keuhkotautia käsittelevää kirjasta.

Kemin-Rovaniemen radan rakennusväestö on veneeristen tautien esiintymistä jonkun verran lisännyt. Kuppataudin vuoksi ei ole kuitenkaan yleistarkastusta tarvinnut piirin alueella toimittaa.

Tulirokkoepidemia on suoranaisesti jatkunut edelliseltä vuodelta. Se oli v:n 1908 lopussa, nousten pitkin Keminjoen vartta, ehtinyt läpi Kemin kunnan jo Tervolankin alueelle. Näissä kunnissa esiintyi vielä suuri määrä taudinkohtauksia. Lääkärien huomioon tuli tammikuun ajalla Kemin kunnassa 20 ja Tervolassa 19. Sittemmin rupesi tauti heikkenemään kesää kohden, joten koko vuonna Kemin kunnassa saatiin varmasti selville 39 tapausta ja Tervolassa 22, vaikka kohtausten lukumäärän todellisuudessa täytyy olla paljoa suuremman. Simon kunnan Vasankarin loukalla ilmaantui kesäkuulla tulirokko erään työmiehen perheeseen, jossa 5 lasta sairastui ja nuorin kuolikin. Tauti on luulta-

vasti kulkeutunut Kemistä päin. Täältä tuli tartunta todenmukaisesti Simoniemen kylään, jossa erään vierailevan herrasväen lapsi siihen kuoli heinäkuulla ja vielä elokuulla Kallion sahalla eräs nuorukainen sairastui. Molemmissa paikoissa oli käynyt yllä mainittu työmies, ennenkuin hänen asuntonsa puhdistusta oli ehditty toimittaa. Tauti, joka esiintyi ankaranlaisena, aiheutti usein jälkikipuna munuaistaudin. Nyt hankittiin Tervolankin kuntaan formaliinilla puhdistettaessa tarvittava kone, jommoisen Kemin ja Simon kunnat jo aikaisemmin olivat hankkineet. Puhdistamalla asunnot saatiin tauti talttumaan, joten se Simon kunnassa rajoittui näihin yksinäistapauksiin. Tulirokkoon kuolleiksi ilmoitettiin Kemin maaseurakunnassa 13, Simossa 2 ja Tervolassa 7 henkeä.

Eräässä Kemin Liedakkalan kylässä olevassa talossa sai pari palvelijaa pernaruttotartunnan käsiinsä. (J. Soini).

Pudasjärven piiri. Työansio oli pienempi kuin edellisinä vuosina, mutta kansa on kyllä tullut verrattain hyvästi toimeen.

Kuusamossa on koko vuoden kunnallissairaala ollut toimessa.

Vuoden kuluessa on valmistunut Pudasjärven kunnallissairaala. Valtionvaroista on kunnalle joulukuun 5:nä päivänä 1904 sekä helmikuun 4:nä päivänä 1908 myönnetty sairaalan rakentamista ja sisustamista varten 13,000 mk. sekä sairaalan ylläpitämistä varten 1,500 mk. vuodessa. Lääkintöhallitus on tammi-kuun 15 päivänä hyväksynyt sen tarkoitukseen käytettäväksi. Vuoden on siis sairaala ollut toimessa, ja voidaan sentähden jo lausua muutamia päätelmiä tämän johdosta. Kansa ei mielestäni ole käyttänyt sairaalaa, sikäli kuin toivottiin, ja riippuu tämä eri seikoista. Tähän asti ei näissä seuduissa ole ollut minkäänlaisia sairashoitolaitoksia olemassa. Kansa on sentähden hoitanut sairaansa siten, että sairastunut itse tahi useimmissa tapauksissa asiamies on kääntynyt joko suoraan apteekkiinkin »rohtoja» noutamaan tai taasen ensin lääkärin luokse »receptiä» pyytämään. Lähinnä olevaa sairaalaa, nimittäin Oulun läänin-sairaala, on vähän käytetty pitkien, hankaloiden matkojen ja isojen kustannuksien takia. Tällä tavalla on sairashoitoa tähän saakka suuresti laiminlyöty, joten kansa, joka nyt olisi tilaisuudessa saamaan hoitoa sairailleen, ei voi arvostella tätä etua, vaan yhä edelleenkin luulee apteekin lääkkeillä tulevansa toimeen.

Vähävaraisina ja tarkkoina ovat ihmiset välistä pitäneet sairaalan maksuja liian rasittavina. Maksut ovat olleet: kuntalaisilta Smk. 1: 50 vuorokaudelta sekä ulkokuntalaisille Smk. 1: 75, johon lisäksi tulee maksut lääkkeistä ja sideaineista. Verraten paikkakunnan hintoihin ovat nämä maksut mielestäni kohtuulliset. Huomattava on, että suuri osa sairaalan viime vuoden hoidokkaista on potenut kunnan kustannuksella. Heidän ei siis ole tarvinnut suorittaa minkäänlaisia maksuja.

Sairaalan puutteessa on lääkärin tähän asti ollut melkein mahdotonta tehdä pieniäkään leikkauksia, eivätkä kansanhimiset millään muotoa halua antautua leikattaviksi. On tapahtunut, että minua on kielletty aukaisemasta yksinkertaisia abscessejakin, vaikeahkoista leikkauksista puhumattakaan. Kerta kielsi eräs mies minua jyrkästi poikaansa leikkaamasta, vaikka ennustin, että poika kuolisi muuten. Poika, jolla oli empyema, kuolikin ja, kun nuhtelin isää tämän käytöksestä, vastasi hän, että kuolema riippuu Jumalasta eikä siihen voi ihminen mitään.

Huolimatta yllämainitusta on sairaalasta kumminkin ollut ja tulee vastaisuudessa yhä enemmän olemaan tälle laajalle ja harvasti asutulle seudulle suurta hyötyä.

Kiertävä sairaanhoitajatar on ainoastaan Pudasjärvellä. Hän on vuoden kuluessa hoitanut 216 henkilöä ja käynyt heidän luonaan 198 kertaa. (E. Mellberg).

Rovaniemen piiri. V. 1909 on keuhkotautiin kuollut vähemmän kuin entisinä vuosina: 49 henkeä eli 13 % kuolleista.

Kulkutaudeista on tulirokko ollut vaikein. Vuoden 1908 loppupuolella se levisi jotakuinkin laajalti täällä Rovaniemellä ja raivosi melkein ympäri vuoden, aikaansaattaen 42 kuolemantapausta. Tauti levisi myöskin Kemijärvelle, jossa 10 lasta kuoli huhti—syyskuussa.

Verestä kuppatautia en ole täällä havainnut. Tippureja olen hoitanut parisen kymmentä tapausta.

Kunnansairaala on Kuolajärvellä. (O. Sahlberg).

Kittilän piiri. Varmaankin on jokseenkin yleinen käsitys maassa se, että »Lapin raukoilla rajoilla» köyhyys on yleinen, että toimeentulo on niukka, että kurjuus vallitsee laajemmalti kuin muualla maassa. Ja onpa siihen luuloon suuria syitäkin, kun ottaa huomioon karun maan, josta viljelemällä vain vähän saa sekä pitkän, pimeän talven, joka on omansa ylimalkaan lamauttamaan toimintahalun. Näin ei kuitenkaan ole asiain laita. Rahaa on kaikilla tarpeeksi asti, kerjäläisiä ei tapaa. Suuren osan vuotta loikoilevat täysikasvuiset miehet pirttienpankoilla tupakoiden ja kahvia juoden. Tyttäret taas, olkootpa pienkin mökkiläisen, käyvät siististi puettuina rasittamatta itseään työn vai- valla. Kun jotakuta työhön vaaditaan, jos siihen ensinkään rupeavatkaan, niin otetaan tavaton palkka. Metsien myönnistä koottuja rahoja on vielä tallella useimmissa kylissä useilla talokkailla Etelälapissa ja edelleen on metsiä myötä- vinä, vaikka jo ollaan kulkemassa sitä aikaa kohti, jolloin pankeissa talletettujen pääomain koroilla ei eletä, sillä yksityisten metsät ovat aika kyytiä hupene- massa ja vinhaa vauhtia kuljetaan tätä luisuvaa pintaa alaspäin.

Saadakseni aikaan jonkinlaista taloudellista tilastoa esitän tässä kuntien antamien numerojen perusteella laskemani vuositulot keskimäärinä viimeiseltä 4:ltä vuodelta.

Karjanhoidosta	1,187,790 Smk.
Maanviljelyksestä	360,743 »
Kalastuksesta	63,750 »
Kotiteollisuudesta y. m.	57,070 »
Yhteensä 1,669,353 Smk.	

Tässä ovat hinnat lasketut niin matalina kuin mahdollista. Vuosina 1906—1909 ovat seuraavat suuret tukkiyhtiöt pienehköjä lukuunottamatta metsien ostoissa yksityisiltä, työpalkoissa y. m. maksaneet Lappiin kuuluiin kuntiin yhtiöjohtokuntain pyynnöstäni antamien arvoisten ilmoitusten mukaan keskimäärinä vuosittain:

Trävaruaktiebolaget Kemi	1,125,000 Smk.
Nordiska trävaruaktiebolaget	300,000 »
Ane Kurt & Comp. Aktiebolag	309,875 »
Yttersfors trävaruaktiebolag	299,000 »
Båtskärsnäs trävaruaktiebolag	91,000 »
Kruunun metsien hakkuun valvonta	27,100 »
Yhteensä 2,151,975 Smk.	

Tämä vuotuinen keskimäärä yhteenlaskettuna ylläolevaan summaan tekee siis yhteisen vuositulon 3,821,328 Smk. Kun tukkityömiehiä eli jätkiä, jotka eivät ole kirjoissa Lapissa, keskimäärin voi olettaa olevan noin 1,500—2,000, nousee niiden asukkaitten luku, jotka täällä ovat eläneet toimeentulostaan viimeisenä neljänä vuotena, noin 15,000:een henkeen. Lappiin joutuvista yhteisistä tuloista tulee joka asukasta kohti siis 255 Smk., joka keskikokoista, 6-henkistä perhekuntaa kohti tekee 1,530 mk. Tukkiyhtiöiden työmaana on ollut pääasiallisesti Etelä-Lappi eli Sodankylän, Kittilän ja Muonion kunnat, joihin on useita sahoja perustettu ja joissa myöskin varallisuutta on huomattavissa. Pohjoisosa elää paljon huonommissa oloissa. Mutta sielläkin on, Inarin Paatsjoella, alkamassa suuri tukinhakkuu, joka tulee kestämaan monia vuosia. Suuri osa jätkiä lähtee töiden päätyttyä muualle vieden mukanaan säästönsä. Suurin osa rahoja on kuitenkin kulunut elantokustannuksiin, spriiin hankintaan ja korttipeliin, sillä Pohjolan jätkä hävittää ansaitsemansa rahat yhtä helposti kuin hän on ne saanutkin.

Ylläolevista numeroista näemme, miten raha liikkuu perimmässä Pohjolassa. Tämä helppo rahan saanti vaikuttaa sen, että sitä ei pidetä samassa arvossa kuin muualla maassa. Sentakia ei myöskään täällä ryhdytä tosiyöhön maanviljelyksen alalla, sillä se vaatii verrattain suurta räsitusia ja tuottaa vain pientä rahantuloa. Mutta mikäli metsät vähenevät, sikäli muuttuvat ajat. Metsättömään turpeeseensa kiintynyt kansa, joka ei ole tottunut maasta elatustaan saamaan, muuttaa pois »Amerikan nisua syömään», niinkuin täällä sanotaan, samalla kun esi-isien Lappi jää työntekijäin puutteessa entistä karummaksi.

Lapsivuodekuumeeseen on Sodankylässä kuollut 3 henkilöä joista ei kukaan ollut hakenut kättilön apua, vaikka nuori, reipas kättilö on paikkakunnalla. Kättilöitä on kaikkiaan ollut vuoden kuluessa 6, joista 2 Sodankylässä, vanha kun muutti pois ja uusi astui sijaan. Inarin kättilö lähti syyspuolella vuotta pyydettyään virkalomaa Amerikkaan, jonne jäi. Sen jälkeen on virka ollut avoimeksi julistettuna useita kertoja, mutta ei ole ilmaantunut hakijoita. Utsjoki on edelleen ilman kättilöä.

Tippuria on ollut tukkilaisissa 6 tapausta. (F. Dickström.)

Väkiluku ja kuolevaisuus piirilääkäripiireihin kuuluvissa maaseurakunnissa*).
Folkmängd och dödlighet i de till provincialläkaredistriktet hörande landskommunerna*).

Läänit ja piirilääkäripiirit. Län och provincialläkaredistrikt.	Väkiluku vuoden 1909 lopulla. Folkmängd vid slutet af år 1909.	Vuonna 1909 syntyneitä. Födda under år 1909.	Vuonna 1909 kuolleita. Döde under år 1909.	Kuolleita 1,000 asukasta. khti. Döde på 1,000 innevänare.	Vuotta nuorempia lapsia kuoli vuoden kuluessa. Barn under 1 år döda under året.	100:sta vuoden kuluessa syn- tyneistä lapsista kuoli. Af 100 under året födda barn afdö.
Uudenmaan lääni. Nylands län.						
Helsingin piiri: Askula, <i>Borgå landf.</i> , Hel- singe, <i>Mäntsälä</i> , <i>Nurmijärvi</i> . Pornainen, Puk- kila, <i>Sibbo</i> , <i>Tuusula</i> . (Helsingin kaupunki)	66,994	2,132	1,083	16,2	241	11,3
Lovisa distrikt: Anjala, Artjärvi, <i>Elimäki</i> , Iitti, Jaala, Lappträsk, Liljendal, Mörskom, <i>Orimattila</i> , Perno, Strömfors. (Lovisa)	58,606	1,822	898	15,3	154	8,5
Ekenäs distrikt: <i>Bromarf</i> , <i>Degerby</i> , Ekenäs landsf., <i>Ingå</i> , Karjalohja, Karis, <i>Pojo</i> , Sam- matti, Snappertuna, Tenala, (Ekenäs)	32,715	985	440	13,4	83	8,4
Lohjan piiri: <i>Esbo</i> , <i>Kyrkslätt</i> , <i>Lohja</i> , Nummi, <i>Pusula</i> , <i>Pyhäjärvi</i> , Sjundeå, <i>Vihti</i> . (Lohja)	47,484	1,554	740	15,6	181	11,6
Turun ja Porin lääni. Åbo och Björneborgs län.						
Turun piiri: Eura, Kaarina, Kakskerta, Ka- rinainen, <i>Karuna</i> , Koski, Kuusluoto, Lieto, Maaria, Marttila, Masku, Naantalin maaseu- rak., Nousiainen, Paattinen, <i>Pargas</i> , <i>Paimio</i> , Piikkiö, Prunkkala, <i>Pöytyä</i> , Raisio, Rusko, <i>Sauvo</i> , Vahto, <i>Yläne</i> . (Åbo)	65,864	1,906	973	14,8	143	7,5
Uudenkaupungin piiri: Iniö, Karjala, Kustavi, Laitila, Lemo, Lokalahti, <i>Nietoinen</i> , <i>Mynä- mäki</i> , Pyhämaa, Taivassalo, Uudenkaupungin maaseurak., Uusikirkko, Vehmaa, Velkua. (Uusikaupunki)	39,641	1,001	590	14,9	96	9,6
Rimito distrikt: Askainen, Houtskär, Korpo, Merimasku, <i>Nagu</i> , Rymättylä. (Nådendal)	13,526	318	198	14,6	26	8,2
Godby distrikt: Brändö, Eckerö, Finström, Föglö, Geta, Hammarland, Jomala, Kum- linge, Kökar, Lemland, Lumparland, Saltvik, Sottunga, Sund, Vårdö. (Godby)	25,318	524	347	13,7	61	11,6

*) Papiston piirilääkäreille antamien ilmoituksien mukaan. Näitten kuntien nimet, joissa on kunnanlääkäri, ovat painetut kursiivikirjakeilla.

*) Enligt presterskapets till provincialläkarene lemnade uppgifter. Namnen på de kom-
muner, i hvilka kommunalläkare finnas, äro tryckta med kursiv stil.

Läänit ja piirilääkärintiirit. Län och provincialläkaredistrikt.	Väklän vuden 1909 lopulla. Folkning vid slutet af år 1909.	Vuonna 1909 syntyneitä. Födda under år 1909.	Vuonna 1909 kuolleita. Döde under år 1909.	Kuolleita 1,000 asukasta kohti. Döde på 1,000 innevägnare.	Vuotta nuorempia lapsia kuoli vuden kuineissa. Barn under 1 år döda under året.	100sta vuden kuineissa syn- tyneistä lapsista kuoli. Af 100 under året födda barn afdö.
Porin piiri: Ahlainen, <i>Eura</i> , Eurajoki, Hin- nerjoki, Honkilabti, <i>Kiukainen</i> , Kullaa, Lappi, Luvia, <i>Merikarvia</i> , Nakkila, Normarkku, Po- markku, Porin maaseurak., Rauman maa- seurak., <i>Siikainen</i> , Ulvila. (Pori).....	76,683	2,658	1,377	18,0	273	10,2
Ikaalisten piiri: Honkajoki, <i>Hämeenkyrö</i> , <i>Ikaa- linen</i> , Jämijärvi, Kankaanpää, Karvia, <i>Par- kano</i> , Viljakkala. (Ikaalinen).....	51,437	1,593	771	14,9	151	9,5
Tyrvään piiri: Karkku, Kiikka, Kiikoinen, Lavia, Mouhijärvi, Suodenniemi, Suoniemi, <i>Tyrvää</i> . (Karkku).....	35,354	1,101	572	16,2	96	8,7
Salon piiri: Angelniemi, <i>Dragsfjärd</i> , <i>Finby</i> , Halikko, Hiittis, Kiikkala, <i>Kimilo</i> , Kisko, Kuusjoki, Muurla, <i>Perniö</i> , Pertteli, Salon kauppala, Suomusjärvi, Uskela, <i>Vestanfjärd</i> . (Salon kauppala).....	50,372	1,587	757	15,0	158	10,0
Huittisten piiri: <i>Alastaro</i> , Harjavalta, <i>Huit- tinen</i> , Kauvatsa, <i>Kokemäki</i> , <i>Köyliö</i> , <i>Loimaa</i> , <i>Metsämaa</i> , <i>Oripää</i> , <i>Punkalaidun</i> , <i>Säkylä</i> , <i>Vampula</i> . (Huittinen).....	56,096	1,682	949	16,9	160	9,5
Hämeen lääni.						
Tavastehus län.						
Hämeenlinnan piiri: Hattula, Haubo, <i>Haus- järvi</i> , Hämeenlinnan maaseurak., <i>Janakkala</i> , <i>Loppi</i> , Renko, <i>Tuulois</i> , Tyrväntö, Vanaja. (Hämeenlinna).....	48,876	1,567	745	15,2	157	10,0
Hollolan piiri: <i>Asikkala</i> , <i>Hollola</i> , <i>Koski</i> , Kär- kölä, <i>Lampi</i> , Nastola, <i>Padasjoki</i> . (Lahti) ..	45,881	1,396	867	18,9	140	10,0
Tammelan piiri: <i>Akaa</i> , Humppila, <i>Jokioine</i> , Kalvola, Kymäkoski, Perttula, <i>Somero</i> , Somerniemi, <i>Sääksmäki</i> , <i>Tammela</i> , <i>Urpala</i> . (Forssa).....	62,589	2,050	965	15,4	203	9,9
Tampereen piiri: <i>Kangasala</i> , Lempäälä, Mes- sukylä, Pirkkala, <i>Pülkäne</i> , <i>Sahalahti</i> , Totti- järvi, Vesilahti, Ylöjärvi. (Tampere).....	42,643	1,379	631	14,8	114	8,3
Jämsän piiri: Eräjärvi, Jämsä, <i>Korpilahti</i> , Kuhmalahti, <i>Kuhmoinen</i> , <i>Kuorevesi</i> , <i>Luopioi- nen</i> , Längelmäki. (Jämsä).....	45,913	1,414	863	18,8	133	9,4
Ruoveden piiri: Kuru, <i>Orivesi</i> , <i>Ruovesi</i> , Teisko. (Ruovesi).....	33,619	1,065	504	14,9	97	9,1

Läänit ja piirilääkärintiirit. Län och provincialläkaredistrikt.	Väkiuku vuoden 1909 lopulla. Folkmängd vid slutet af år 1909.	Vuonna 1909 syntyneitä. Födda under år 1909	Vuonna 1909 kuolleita. Döde under år 1909.	Kuolleita 1,000 asukasta kohti. Döde på 1,000 inwohnare.	Vuotta nuorempia lapsia kuoli vuoden kuluessa. Barn under 1 år döda under året	100sta vuoden kuluessa syn- tyneistä lapsista kuoli. Af 100 under året födda barn afledo.
Viipurin lääni. Viborgs län.						
Viipurin piiri: Johannes, Koivisto, Kuolema- järvi, Lavansaari y. m. saaria, Säkijärvi, Uusikirkko, Viipurin maaseurakunta, (Viipuri)	93,947	3,335	1,748	18,6	472	14,2
Haminan piiri: Kymi, Miehkälä, Pyhtää, Sippola, Suursaari y. m. saaria, Vehkalahti, Virolahti. (Hamina)	53,426	1,723	813	15,2	160	9,3
Lappeenrannan piiri: Lappvesi, Lemi, Luu- mäki, Savitaipale, Suomenniemi, Taipalsaari, Valkeala. (Lappeenranta)	59,666	2,045	967	16,2	239	11,7
Antrean piiri: Antrea, Joutseno, Jääski Kirvu, Rautjärvi, Ruokolahti. (Jääski)	50,521	1,879	839	16,6	196	10,4
Muolan piiri: Heinjoki, Kivennapa, Muola Rautu, Valkjärvi. (Kivinebb, Raivola)	53,177	1,992	1,021	19,2	253	12,7
Käkisalmen piiri: Hiutola, Ilmes, Kaukola, Käkisalmen maaseurak., Metsäpirtti, Pyhä- järvi, Räisälä, Sakkola, Tiurula. (Käkisalmi)	38,703	1,347	736	19,0	186	13,8
Kurkijoen piiri: Jaakkima, Kurkijoki, Parik- kala. (Kurkijoki)	37,720	1,258	574	15,2	141	11,2
Sortavalan piiri: Ruskeala, Soanlahti, Sor- tavalan maaseurak., Ukunemi. (Sortavala)	33,133	1,174	582	17,6	152	12,9
Salmin piiri: Impilahti, Kitelä, Korpiselkä, Salmi, Suistamo, Suojärvi. (Kitelä, Pitkäranta)	38,368	1,488	832	21,7	227	15,3
Mikkelin lääni. St Michels län.						
Mikkelin piiri: Anttola, Hirvensalmi, Kan- gasniemi, Mikkelin maaseurak., Ristiina, (Mikkeli)	42,246	1,211	810	19,2	143	11,8
Heinolan piiri: Hartola, Heinolan maaseu- rak., Joutsa, Leivonmäki, Luhanko, Mänty- harju, Sysmä. (Joutsa)	46,929	1,393	840	17,9	157	11,3
Joroisten piiri: Haukivuori, Heinävesi, Jo- roinen, Juva, Jäppilä, Pieksämäki. (Joroinen)	47,902	1,466	813	17,0	132	9,0
Savonlinnan piiri: Enonkoski, Kangaslampi, Kerimäki, Puumala, Rantasalmi, Savonranta, Sulkava, Sääminki. (Savonlinna)	49,900	1,630	1,023	20,5	192	11,8

Läänit ja piirilääkäripäivät. Län och provincialläkaredistrikt.	Väki- luku Folk- mängd vid slutet af år 1909.	Vuonna 1909 syntyneitä. Födda under år 1909.	Vuonna 1909 kuolleita. Döde under år 1909.	Kuolleita 1000 asukkaasta kohden. Döde på 1,000 inwoyånare.	Vuotta nuorempia lapsia kuoli vuoden kulussa. Barn under 1 år döda under året.	100:sta vuoden kulussa syn- tyneistä lapsista kuoli. Af 100 under året födda barn afleda.
Kuopion lääni. Kuopio län.						
Kuopion piiri: <i>Karttula, Keitele,</i> Kuopion maaseurak, <i>Maaninka, Pielavesi,</i> Tuusniemi. (Kuopio)	55,381	1,754	892	16,1	158	9,0
Rautalammin piiri: <i>Hankasalmi, Leppävirta,</i> <i>Rautalampi,</i> Suonenjoki, <i>Vesanto.</i> (Suonen- joki)	46,025	1,412	752	16,3	132	9,3
Iisalmen piiri: <i>Iisalmen maaseurak., Kiuru-</i> <i>vesi,</i> Lapinlahti, Nilsia. (Iisalmi)	61,154	2,161	985	16,1	220	10,2
Pielisjärven piiri: <i>Juuka, Nurmes, Pielisjärvi,</i> <i>Rautavaara.</i> (Nurmes)	38,456	1,317	789	20,5	135	10,3
Tohmajärven piiri: <i>Ilomantsi, Kesälähti, Kiih-</i> <i>telysvara, Kitee, Pälkäjärvi, Tohmajärvi.</i> (Tohmajärvi)	50,940	1,672	1,048	20,6	216	12,9
Joensuun piiri: <i>Eno, Kaavi, Kontiolahti,</i> <i>Kuusjärvi, Liperi, Polvijärvi, Rääkkylä.</i> (Joensuu)	52,951	1,882	1,050	19,8	241	12,8
Vaasan lääni. Vasa län.						
Vasa distrikt: <i>Bergö, Isokyrö, Jurva, Laihia,</i> <i>Malax, Mustasaari, Petalax, Pörtom, Qveflax,</i> <i>Replot, Solf, Vähäkyrö, Ylistaro.</i> (Nikolaistad)	59,981	1,781	1,143	19,1	173	9,7
Kristiinankaupungin piiri: <i>Ilmajoki, Isojoki,</i> <i>Jalasjärvi, Karijoki, Kauhajoki, Korsnäs,</i> <i>Kristinestads landsf., Kurikka, Lappfjärd,</i> <i>Närpes, Peräseinäjoki, Seinäjoki, Sideby,</i> <i>Teuva, Öfvermark.</i> (Kristinestad)	104,251	3,123	1,673	16,0	363	11,6
Nykarleby distrikt: <i>Alahärmä, Jeppo, Kau-</i> <i>hava, Lapua, Muxmo, Munsala, Nurmo, Ny-</i> <i>karleby landsf., Oravais, Vörå, Ylihärmä,</i> (Nykarleby)	61,896	1,765	1,198	19,4	264	15,0
Kokkolan piiri: <i>Esse, Gamlakarlebylandsförs.</i> <i>Halsua, Himanka, Kannus, Kaustinen, Krono-</i> <i>by, Kälviä, Larsmo, Lestijärvi, Lohtaja, Ne-</i> <i>dervetil, Pedersöre, Perho, Purmo, Terijärvi,</i> <i>Toholampi, Ullava, Veteli.</i> (Gamlakarleby) ..	62,615	1,739	1,053	16,8	149	8,6

Läänit ja piirilääkärintpiirit. Län och provincialläkaredistrikt.	Väkiuku vuoden 1909 lopulla. Folk mängd vid slutet af år 1909.	Vuonna 1909 syntyneitä. Födda under år 1909.	Vuonna 1909 kuolleita. Döde under år 1909.	Kuolleita 1,000 asukasta kohti. Döde på 1,000 innevänare.	Vuotta nuorempia lapsia kuoli vuoden kulussa. Barn under 1 år döda under året.	100:sta vuoden kulussa syn- tyneistä lapsesta kuoli. Af 100 under året födda barn allédo.
Kuortaneen piiri: <i>Alajärvi, Alavus, Evijärvi, Keuruu, Korttesjärvi, Kuortane, Lappajärvi, Lehtimäki, Multia, Pihlajavesi, Soini, Töysä, Vimpeli, Virrat, Ätsäri.</i> (Alavus).....	85,615	2,814	1,250	14,6	266	9,5
Jyväskylän piiri: Jyväskylän maaseurak., <i>Karstula, Kivijärvi, Konginkangas, Laukaa, Petäjävesi, Pihtipudas, Saarijärvi, Sumiainen, Uurainen, Viitasaari.</i> (Saarijärvi)	80,760	2,529	1,436	17,8	284	11,2
Oulun lääni.						
Uleåborgs län.						
Oulun piiri: <i>Haukipudas, Ii, Kempele, Kii- minki, Kuivaniemi, Liminka, Lumijoki, Mu- hos, Oulun maaseurak., Oulunsalo, Temmes, Tyrnävä, Utajärvi, Ylikiminki.</i> (Oulu)....	48,250	1,609	685	14,2	168	10,4
Raahen piiri: <i>Hailuoto, Paavola, Rantsila, Revonlahti, Salon emäseurak., Salon kap- peli, Siikajoki, Vihanti.</i> (Raah)	21,882	626	354	16,2	61	9,7
Kalajoen piiri: <i>Alavieska, Kalajoki, Meri- järvi, Oulainen, Pyhäjoki, Rautio, Sievi, Yli- vieska.</i> (Kalajoki)	35,804	1,177	657	18,3	105	8,9
Haapajärven piiri: <i>Haapajärvi, Haapavesi, Kestilä, Kärämäki, Nivala, Piippola, Pulk- kila, Pyhäjärvi, Reisjärvi.</i> (Haapavesi)	43,057	1,478	759	17,6	139	9,4
Kajaanin piiri: <i>Hyrnsalmi, Kajaanin maa- seurak., Kuhmoniemi, Paltamo, Puolanka, Ristijärvi, Sotkamo, Suomussalmi, Säräis- niemi.</i> (Kajaani)	46,021	1,460	706	15,3	182	12,5
Tornion piiri: <i>Alatornio, Karunki, Kemin maaseurak., Kolari, Simo, Tervola, Turtola, Ylitornio.</i> (Kemi)	33,768	1,238	578	17,1	153	12,4
Pudasjärven piiri: <i>Kuusamo, Pudasjärvi, Tai- valkoski.</i> (Pudasjärvi)	24,936	828	403	16,2	116	14,0
Rovaniemen piiri: <i>Kemijärvi, Kuolajärvi, Rovaniemi.</i> (Rovaniemi)	20,597	790	388	18,8	114	14,4
Kittilän piiri: <i>Enontekiäinen, Inari, Kittilä, Muonionmiska, Sodankylä, Utsjoki.</i> (Kittilä)	13,890	513	194	14,0	51	9,9

C. Otteita kaupunkien terveyshoitolautakuntain kertomuksista vuodelta 1909.

C. Utdrag ur de af städernas hälsovårdsnämnder afgifna berättelserna för år 1909.

Helsingfors. Med afseende på den totala förekomsten af akuta sjukdomar har år 1909 förhållit sig betydligt gynnsammare än föregående år. Under år 1909 anmäldes 22,878 akuta sjukdomsfall mot 27,068 år 1908. Detta motsvarar för år 1909 en sjuksiffra af 169 på 1,000 innevånare samt för år 1908 en sjuksiffra af 209 på 1,000 personer.

De sjukdomar, som vållat det största antal sjukdomsfall voro akut lungkatarr, akut mag- och tarmkatarr, influensa, halsfluss och uretritis acuta.

Inalles äro under året anmälda 18,563 fall af dessa sjukdomar eller ungefär fyrafemtedelar (81,8 %) af alla sjukdomar.

Smittkoppor förekommo under år 1909 med endast 1 fall, som uppträdde i september. Den sjuka var en rysk handlandefru, som under vistelse i Ryssland ådragit sig sjukdomen. Genom hennes intagande å sjukhus och vidtagande af nödiga profylaktiska åtgärder förebyggdes sjukdomens vidare spridande.

Skarlakansfeber förekom under året med inalles 261 anmälda sjukdomsfall. Dessa utgjorde en fortsättning af den skarlakansfeber-epidemi, som tog sin början i september år 1906, och hvilken sedan dess oafbrutet fortbestått i staden med än tilltagande än aftagande frekvens utan att ännu hafva utslocknat.

Följande sjukdomsgrupper, hvilka äga en särskild betydelse för de allmänna hälsovårdsförhållandena, må här framhållas:

1. Tuberkulösa sjukdomar: lungsot, tuberkulös meningit och tuberkulos i andra organ, summa 386 fall, eller 22,8 % af hela antalet dödsfall och 2,9 på 1,000 innevånare.

2. Mag- och tarmkatarr 205 eller 12,2 % af dödsfallen och 1,8 på 1,000 innevånare.

3. Akuta lungsjukdomar: lunginflammation och lungkatarr, 180 fall eller 10,7 % af hela antalet dödsfall och 1,3 på 1,000 innevånare.

4. Kontagiösa och miasmatiska eller s. k. infektionssjukdomar inalles 136 fall eller 8,1 % af dödsfallen och 1,1 på 1,000 innevånare.

De 6 manliga distriktsläkarne äro efter den 1 juni 1907 antagna på 6 månaders uppsägning. Den kvinnliga distriktsläkaren är antagen tills vidare.

Stadens samtliga distriktsläkare, äfvensom den i stadens tjänst anställda kvinnliga läkaren, hafva, dels polikliniskt dels vid besök i patienternas hem, behandlat sammanlagdt 13,019 sjukdomsfall.

Genom tillbyggnad af en ny paviljong af sten i två våningar, blef antalet på medicinska afdelningen af Maria sjukhus sjukplatser under året förökadt med 128, så att medicinska afdelningen nu disponerar öfver inalles 214 sjukplatser, nämligen i den nya paviljongen 128, äldre stenpaviljongen 44, tuberkulospaviljongen 42, summa 218.

På grund af tilltagande platsbrist i vårdanstalten för sinnessjuka vid fattiggården ingick i början af året fattigvårdsstyrelsen till stadsfullmäktige med hemställan därom, att platsernas antal för sinnessjuka måtte ökas, samt i sådant afseende att för barnhemmet måtte upplåtas lokal annorstädes, förslagsvis på Helsingfors tillhöriga Äggelby gård, samt att den sålunda ledig blifvande lokalen å fattiggården blefve apterad till asyl för sinnesslöa kvinnor. Den 1:sta mars öfverflyttade barnhemmet till Äggelby. I den ledigblifna barnhemsbyggnaden intogos 20 sinnesslöa kvinnor.

Enär under slutet af året svår platsbrist hotade gjordes på förslag af hälsovårdsnämnden hos Stadsfullmäktige anhållan, att den å Grejus lediga karaktärsbyggnaden blefve stäld till fattigvårdsstyrelsens disposition i och för vård af sinnesslöa. Den 15:de december öfverfördes internerna från det förra barnhemmet till Grejus; i den disponibla byggnaden å fattiggården inhystes lugnare sinnesslöa kvinnor från sinnessjukhuset.

Å tuberkulossjukhuset å Grejus hafva under de 5 första månaderna af år 1909 vårdats 33 manliga patienter.

Redan under flere år hade det visat sig, att antalet sjukplatser, som Helsingfors stad haft att ställa till förfogande för tuberkulösa patienter, icke på långt när motsvarade det verkliga behovet. Ända till år 1905 funnos icke flere än cirka 40 platser för tuberkulosister å Maria sjukhus jämte ett af olika omständigheter beroende, växlande antal dylika å stadens fattiggård. Ofvannämnda år 1905 inrättades ett provisoriskt sjukhus å Grejus för 25 manliga patienter, hvarigenom den svåraste bristen på sjukplatser i någon mån afhjälptes. Dessutom bör nämnas, att under de 3—4 senaste åren genom Polikliniken för tuberkulösa försorg i staden inrättats mindre hem, dock icke i form af sjukhus, för 6—8 kvinnliga sjuka (tidvis, hafva sådana hem existerat äfven för manliga patienter), där dessa erhållit bostad och åtnjutit en viss vård för ringa eller ingen afgift. Emellertid visade sig dessa åtgärder fortfarande fullkomligt otill-

räckliga; antalet platssökande, svårt sjuka lungsotspatienter ökades ständigt så att behovet af ett större antal sjukplatser, särskildt under de sista månaderna af år 1907 och början af år 1908 blef allt mera trängande. Hälsovårdsnämnden beslöt på grund häraf att vidtaga åtgärder därhän, att den nyss färdigblifna och ännu ej för sitt egentliga ändamål behöfliga kolerabaracken å området Alkärr blef inredd till ett provisoriskt sjukhus för tuberkulösa. Detta sjukhus öppnades den 20 februari och stängdes den 11 juli 1908, då de sista kvarliggande patienterna öfverfördes till Maria sjukhus. Härefter återstodo återigen cirka 40 platser å Maria sjukhus samt 25 dylika å Grejus för stadens alla medellösa lungsotspatienter, hvilka dessutom numera, till stor del tack vare Poliklinikens för tuberkulösa värksamhet, till fromma för sin omgifning och sålunda äfven för hela stadens hygien, småningom vant sig att ifrigare än förut söka sig in på sjukhus. Under ett helt år, från sommaren 1908 till sommaren 1909, fortfor detta beklagliga förhållande, och någon annan utväg fanns icke än att förmå de sjuka att i sina hem eller stundom inneboende hos någon främmande familj invänta nästa lediga plats på sjukhus, hvarvid det ofta nog hände att den svårt angripna patienten aflidit, innan någon plats kunnat ställas till hans förfogande. I och för afhjälpan af dessa missförhållanden beslöto emellertid Stadsfullmäktige, på förslag af hälsovårdsnämnden, våren 1909 att, såsnart de stora tillbyggnaderna vid Maria sjukhus blifvit färdiga, det provisoriska sjukhuset i Humlebärg icke vidare skulle användas för patienter, lidande af olika invärtes sjukdomar, utan att detsamma skulle i sin helhet reserveras utselutande för lungsotspatienter.

Sålunda öppnades den 1 juni 1909 Humlebärgs sjukhus med 50 platser för Helsingfors stads medellösa lungsiktige. Samtidigt indrogs dock sjukhuset å Grejus med sina 25 platser, hvadan tillskottet af sjukhusplatser för af lungsot lidande faktiskt icke blef större än 25. Helsingfors stad eger således numera 90 å 100 platser, 42 på Maria sjukhus och cirka 50 å Humlebärg, att ställa till sina lungsiktige innevånares disposition, ett nog så ringa antal i förhållande till totalantalet af tuberkulos angripna fall.

Polikliniken, hvilken tidigare varit inrymd i Maria sjukhus tuberkulospaviljong, har under år 1909 erhållit en egen, särskild, i sjukhusets nya förvaltningsbyggnad belägen lokal, bestående af ett större väntrum med ingång från Lappviksgatan, ett mottagningsrum för läkaren äfvensom ett rum för diakonissan, hvilket sistnämnda rum tillika utgör förvaringsrum för poliklinikens förråd af kläder, spottkoppar etc. Öfverflyttningen af polikliniken till den nya lokalen försigick i början af september.

Hela antalet år 1909 behandlade sjukdomsfall uppgår till 1,706 och antalet polikliniska besök till 3,701.

Polikliniken har anlitats icke blott af patienter med lungåkommor, utan äfven af personer, hvilka på grund af hereditär belastning eller särskilda sjuk-

domssymptom befarat sig lida af lungshot. Undersökning af de sjukas upphostningar med afseende å förekomsten af tuberkelbaciller har utförts i alla fall, där expectoration förekommit. Så snart förekomsten af tuberkulos med säkerhet kunnat uteslutas hos de sjuka, hafva dessa hänvisats till erhållande af läkarebehandling å annat håll, medan alla tuberkulösa eller för tuberkulos misstänkta patienter tagits under poliklinikens speciella omvårdnad.

I afsikt att bland de lungsiktiga och deras anhöriga sprida kännedom om tuberkulosens natur och motarbeta sjukdomens spridning, hafva åt de tuberkulösa sjuka å polikliniken icke blott lämnats muntliga föreskrifter utan åt dem jämväl utdelats tryckta, korta, lättfattliga råd i hygieniskt hänseende äfvensom de af Medicinalstyrelsen i tryck utgifna ströskrifterna: »Om lungshot och andra tuberkulösa sjukdomar» af prof. H. Holsti och »Keuhkotaudista ja muista tuberkuloosista taudeista» af dr N. J. Arppe. Dessutom har hvarje af smittosam tuberkulos lidande person till låns erhållit en spottkopp (antingen af glas i fickformat eller en emaljerad bordsspottkopp), de medellösa därjämte lysol gratis i och för desinfektion af upphostningarna. Vid afflyttning eller dödsfall har, där sådant utan olägenhet kunnat ske, eller i inalles 40 fall, genom poliklinikens förmedling desinfektion af den lungsiktiges bostad utförts af hälsovårdsnämndens desinfektionspersonal. Vid dödsfall hafva därjämte den sjukas sängkläder och klädespersedlar desinficerats å stadens desinfektionsinrättning.

För vinnande af kännedom om de sjukas bostadsförhållanden, lefnadsvanor och medellöshetsgrad hafva besök gjorts i deras hem genom den vid polikliniken anställda diakonissan, och har hon under året gjort inalles 1,819 sådana hembesök.

Flere af bostäderna voro fuktiga, en del af dem därjämte ganska mörka; 47 familjer, hos hvilka tuberkulos förekom, hade hos sig inalles 69 inneboende; 44 tuberkulösa voro själfva inneboende, 2 lungsiktiga personer saknade bostad.

För att motarbeta tuberkulosens öfverförande till de sjukas omgifning har polikliniken sträfvat att åt lungsiktiga, hvilka varit inneboende hos friska familjer, anskaffa särskild bostad eller bereda dem plats å sjukhus. Under år 1909 har polikliniken sålunda vid Gräsviksgatan 5 förhyrt en lokal, bestående af 3 soliga rum, tambur och kök, i hvilken 11 af tuberkulos lidande kvinnor samtidigt kunnat erhålla bostad. Vid Vinkelgatan 12 hade polikliniken under vintern och våren förhyrt en lokal på 2 rum och tambur för 7 ogifta, manliga lungsiktiga, hvilka saknade lämplig bostad. Lokalerna, hvilka inredts af polikliniken, hafva stått under dennes uppsikt. Polikliniken har dessutom ombesörjt uppvärmningen, belysningen och städningen af lokalerna äfvensom tvätten af sänglinnet. För hindrande af tuberkelsmittans spridning hafva jämväl åt tuberkulösa familjer, hos hvilka friska personer innebott, utdelats hyresbidrag mot vilkor, att familjen afstått från att hos sig hålla inneboende. Sådana hyresbidrag hafva gifvits åt sammanlagdt 23 tuberkulösa familjer.

De flesta lungsiktiga, som anlitat polikliniken, hafva varit i större eller mindre grad medellösa. Polikliniken har i mån af sina tillgångar lämnat dem hjälp i form af lifsmedel, hyresbidrag, bränsle, medicin eller kläder. Såsom belysande för poliklinikens värksamhet må nämnas, att under år 1909 åt anstaltens tuberkulösa skyddslingar utdelades 27,049 liter oskummad mjölk, 299 kgr gryn, 136 kgr kött, 88 kgr smör, 300 st. bröd och 144 ägg.

Anslaget för år 1909 utgjorde 14,000 mark, hvartill kom ett under hösten 1909 af Stadsfullmäktige beviljadt tillskottsanslag, stort 2,000 mark eller sammanlagdt 16,000 mark. Efter afdrag af de vid polikliniken anställda funktionärernas löner återstå 13,120 mark, hvilken summa, användts hufvudsakligen till understöd åt de sjuka.

Polikliniken har förutom gåfvor i form af klädespersedlar, under året af tre välgörande privata personer fått mottaga inalles 1,835 mark 50 penni, hvartill kommer en summa af 500 mark, hvilken öfverlämnades till polikliniken i slutet af december 1908. Om från totalsumman 2,335 mark 50 penni afdrages 805 mark 88 penni, så återstå af de donerade medlen 1,529 mark 62 penni, hvilka reserverats för bestridande af oförutsedda utgifter under år 1910.

De i stadens tjänst anställda 7 kommunala sjuksköterskorna (diakonissorna) hafva biträdt distriktsläkarene vid vården af medellösa sjuka samt under året besökt 3,595 sjuka; sjukbesökens antal utgjorde 44,886.

Då den koleraepidemi, som började i S:t Petersburg under hösten 1908, alls icke afstannade under år 1909 nödgades Helsingfors stad öppenhålla sitt kolera-sjukhus under hela sistnämnda år ända till den 31 december, då detsamma med Medicinalstyrelsens begifvande stängdes.

Under året intogos å kolerasjukhuset 85 personer. Redan den 8 januari intogs den första patienten. Denna, en 48-årig kvinna, inhämtades genom kolera-anmälningstationens försorg från gården Fredsgatan 19, där hon hade en tillfällig bostad. Hennes man, en rysk handlande hade några dagar tidigare anländt från Petersburg och efter hemkomsten insjuknat i en svår sjukdom, som af allt att döma varit kolera, ehuru detta aldrig hann blifva bakteriologiskt konstateradt. Han vårdades af hustrun och afled i sitt hem i Sockenbacka i Helsingfors. Enkan infann sig sedermera i Helsingfors för att ombestyrja hans begrafning, men insjuknade härstädes den 8 januari på aftonen, då hon, såsom ofvan nämndes, inhämtades till sjukhuset. Hon var då synnerligen svårt angripen och företedde kliniskt en typisk form af cholera asiatica; också uppvisades påföljande natt å stadens bakteriologiska laboratorium kolera-vibrier i prof tagna från hennes uttömningar. Efter några veckors svår sjukdom blef hon återsteld, men kunde ej på länge blifva utskrifven, emedan hon företedde kolera-vibrier i sina uttömningar i de prof, som togos upprepade gånger, trots det att olika behandlingsmetoder företogos

för att få henne bacillfri. Detta lyckades först mot slutet af mars, så att hon kunde utskrifvas frisk den 30 mars.

Jämte ofvannämnda patient och samtidigt med henne intogos för observation alla de personer, som kommit i beröring med henne och kunde misstänkas möjligen vara kolerasmittade. Af alla dessa personer togos prof på deras uttömningar och uppdagades därvid att en åttaårig gosse, son till patienten i fråga, var s. k. bacillbärare, ehuru han för öfrigt var fullkomligt frisk. Hos ingen annan påträffades koleravibrier.

Förutom dessa intogos för observation flere andra personer, som antingen företedde misstänkta sjukdomssymptom eller också haft beröring med misstänkta patienter. Sammanlagdt utgjorde de på observation intagnas antal 53. Af dessa led 11 af gastro-enteritis eller enteritis acuta, 4 af cholera nostras och 2 af dysenteria; 36 företedde ej några sjukdomssymptom. Alla dessa utskrefvos friska, förutom den ena af dysenteripatienterna, som obotad öfverfördes till Maria sjukhus medicinska afdelning. Af alla dessa 53 hade 18 besökt Petersburg kort före intagningen.

Å desinfektionshärbärget intogos 30 personer.

Koleraanmälningsstationen, afsedd för mottagande af anmälningar om misstänkta och möjligen inträffade fall af kolera samt för vidtagande af alla däraf föranledda åtgärder, såsom de sjukas transport, utförande af desinfektioner, m. m. var under juli—september anordnad i en å staden tillhöriga gården N:o 10 vid Västra Kajen uppställd Döckers sjukbarack samt under den öfriga delen af året i stadens kolerabarack.

Under den tid koleraanmälningsstationen var placerad å kolerasjukhuset, blef läkare därifrån anlitad, hvarje gång någon patient skulle intagas. Därvid utkallades läkaren 14 gånger till patienter, som företedde sådana symptom, att de ej behöfde intagas å kolerasjukhuset. Bland dessa var ett fall af arsenikförgiftning, som inskickades till Maria sjukhus medicinska afdelning. Dessutom gjordes anmälan om en gosse, som dött af en ytterst häftig gastro-enterit, hvarför liket fördes till kolerabarackernas likhus, där det blef obduceradt; dödsorsaken visade sig vara septikämi (prof på tarminnehåll tillvaratogs och i detta påträffades icke koleravibrier).

Under året hafva stadsbarnmorskan inberäknad, 46 barnmorskor utöfvat privat praktik. De af dem förlösta barnsängskvinnornas antal utgjorde inalles 1,281.

Å sanitetsbyrån besiktigades under år 1909 inalles 769 personer. Af dessa voro 742 kvinnor, 22 män och 5 barn. Af kvinnorna hade 267 aldrig tidigare underkastats besiktning, 159 hade tidigare besiktigats å veneriska besiktningsbyrån, men ej å sanitetsbyrån, samt 316 redan under föregående år besiktigats å sanitetsbyrån. Dessutom hade af 7 personer, 5 kvinnor och 2 män, hvilka ej

tidigare undergått besiktning och som vägrat att personligen infinna sig på byrån aflämnats läkareintyg. Enligt dessa voro alla friska utom en kvinna, som genom byråns försorg intogs på sjukhus. 3 af kvinnorna hafva dock senare personligen infunnit sig på byrån och där besiktigats.

Besiktningarnas antal var 5,267; af dessa kommo 725 på de aldrig tidigare besiktigade kvinnorna, 22 på männen och 5 på barnen. Dessutom hafva 25 kvinnor, som underkastats upprepade besiktningar å byrån, någon gång ej personligen infunnit sig utan sändt intyg; dessas antal har varit 94.

Såsom betecknande för hvilka läkare, manliga eller kvinnliga, de sanitetsbyrån frekventerande kvinnorna uppsöka, då de tillåtas prestera intyg af privat läkare efter eget val må följande anföras. Af de 217 intyg, som under hela den tid sanitetsbyrån existerat dit inlevererats, hafva 191 utfärdats af manliga läkare och endast 26 af kvinnliga. Dessa senare hafva samtliga afgifvits af fröken dr. Elin Elmgren, som är föreningen Hvita bandets läkare, i hvilken egenskap hon utfärdat åtminstone de flesta på föreningens föranstaltan.

Af de 267 ej tidigare besiktigade kvinnorna hafva 136 uppkallats efter anmälan från polisen, 7 hafva kommit själfmant, de öfriga efter erhållen kallelse genom tillsyningsmännen.

Inalles hafva 1,134 besiktningar värkstälts å kvinnor, som med polisens tillhjälp instälts.

Af de 22 besiktigade männen voro 18 inställda af polisen, 2 kallade af sanitetsbyrån och 2 hade kommit själfmant.

Af läkare hafva 64 kvinnor anmälts som af patienter angifna smittokällor. Ehuru uppgifterna ofta varit synnerligen sväfvande hafva dock 48 eller 75 % anträffats. Af dessa voro 37 å byrån förut kända, 8 af dessa voro redan genom byråns försorg intagna på sjukhus då anmälningen kom byrån tillhanda. Af de öfriga 29 befunnos 23 vara sjuka, men hos 6 kunde inga symptom af venerisk sjukdom påvisas; 11 hade ej tidigare besiktigats och befunnos af dem 5 vara sjuka medan 6 ej erbjödo några symptom.

Från allmänheten hafva skriftliga anmälningar ingått, enligt hvilka 29 kvinnor uppgifvits som smittokällor. Då dessa angifvelser i de flesta fall synas vara tillkomna af illvilja hafva endast i 11 åtgärder vidtagits. 3 gälde tidigare af byrån kända kvinnor, och befunnos af dessa 2 sjuka, den tredje symptomfri. Af de öfriga 8, som ej tidigare haft något med byrån att skaffa, befans endast en sjuk, de öfriga voro utan symptom.

3 män hafva af läkare anmälts som smittokällor, af dessa befans en sjuk (syfilis recens), en frisk och den tredje kunde ej anträffas.

Genom byråns försorg hafva 18 kvinnor inackorderats i skyddshem; 14 i fru Mäkinens och 4 i frälsningsarméns. Till Hvita bandets skyddshem hafva inga af byrån rekommenderade kvinnor under året emottagits. Inalles har byrån be-

kostat inackordering för 25 kvinnor, 7, som afflyttat från orten, hafva erhållit resehjäl, för 2 har byrån bekostat arbetskurser, 2 hafva erhållit bidrag för inköp af arbetsmaskiner, 2 för medicin samt dessutom 23 för diverse andra ändamål.

Å den med byrån förenade polikliniken hafva 1 kvinna behandlats för sekundär, 3 för tertiär lues samt en för gonorré. 103 kvinnor hafva erhållit 131 mer eller mindre fullständiga injektionskuror under symptomfritt stadium af syfilis. En kvinna har tillåtits undergå behandling för sekundär lues, en annan för gonorré hos privat läkare.

Genom tillmötesgående af doktorerna Edv. Björkenheim och Osv. Streng hafva 144 blodprof tagna från 105 olika kvinnor erhållits undersökta enligt Wassermanns syfilisreaktion.

Hälsovårdsnämnden har under året hållit 43 sammanträden, vid hvilka förutom en mängd löpande ärenden, åtskilliga frågor af större vikt varit föremål för behandling.

Den 18 November beslöt nämnden efter förnyad behandling af frågan om ett nytt epidemisjukhus föreslå att stadsfullmäktige i förstärkt antal ville besluta:

att under år 1910, 1911 och 1912 (eventuellt 1913) å staden underlydande villaområdet N:o 43, Malm, låta uppföra ett kommunalt epidemisjukhus i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de till Stadsfullmäktiges tryckta handlingar N:o 20 för 1908 fogade eskissritningar sådana de finnas till särskilda delar ändrade i de till Stadsfullmäktiges tryckta handlingar N:o 38 för år 1909 fogade eskissritningar;

att i och för detta ändamål anvisa af lånemedel på längre återbetalningstid än två år en summa af 1,735,100 finska mark.

Och för inköp af den första uppsättningen af inventarier till sjukhuset anslå förslagsvis 100,000 mark.

samt att åt ordinarie Stadsfullmäktige öfverlämna:

att hos Kejserliga Senaten utvärka fastställelse å ofvannämnda beslut,

att bestämma det belopp, som för hvarje år bör komma till användning,

att för arbetets utförande tillsätta en byggnadsstyrelse, bestämma hufvudritningar och arbetsledning, äfvensom vidtaga öfriga åtgärder, hvilka för detta byggnadsföretags utförande påkallas.

Härjämte torde Stadsfullmäktige ytterligare besluta:

att uppdraga åt hälsovårdsnämnden, att i händelse nämnden efter samråd med byggnadsstyrelsen finner skäl därtill föreligga i sinom tid till Stadsfullmäktige inkomma med framställning om beviljande af nödiga anslag för uppförande af mässlingspaviljongen eventuellt äfven öfverläkarebostaden i samband med den öfriga sjukhusbyggnadskomplexen.

Från drätselkammaren hade hälsovårdsnämnden fått emottaga ett protokollsutdrag för den 8 april, hvarur framgick att ordningsmannen å Böhle hemman,

vid öfverläggning med kammarens ordförande och sekreterare framhållit att det vore nödvändigt, att å nämnda lägenhet, till undvikande af utbrytande epidemier, inrätta en mindre sjukstuga, vid hvilken jämväl skulle anställas en kommunal sjuksköterska eller diakonissa. Med anledning häraf hade kammaren beslutit öfversända ärendet till hälsovårdsnämnden för vidtagande af de åtgärder, som tilläfventyrs häraf kunde pröfvas vara af behovet påkallade.

För att icke betunga staden för detta ändamål med allt för dryga utgifter tänkte sig nämnden att det tillsvidare möjligen vore tillräckligt att en läkare under tre dagar i veckan på fastställda tider skulle värkställa emottagning i Böhle hemman. Men på det att läkarehjälp äfven de dagar, emottagning ej egde rum, skulle erhållas, borde ej mindre läkaren vara skyldig att alltid på kallelse infinna sig till de insjuknade utan ock en diakonissa anställas för att såväl emottaga sjukbud som ock för att biträda vid sjukvården i hemmen. Denna sak kunde enligt nämndens mening lämpligast anordnas, så, att staden inom Böhle hemmans område upphyrde en lokal om två rum, tambur och kök till bostad såväl för diakonissan som till mottagningslokal för läkaren.

Den 25 maj biföllo Stadsfullmäktige till nämndens ofvanstående framställning och den 3 juni anmälte förste stadsläkaren att lokal för ifrågavarande läkare-emottagningar blifvit upphyrd, att doktorn Väinö Dahlberg förklarar sig villig att värkställa läkareemottagningarna och att en diakonissa vid sjukstugan komme att anställas från den 15 i sagda månad.

Enligt meddelande från Magistraten af den 20 mars hade Guvernören i Nylands län den 13 i sagda månad till efterrättelse fastställt nya af Stadsfullmäktige antagna stadgar för Maria sjukhuset, hvilka stadgar finnas införda i stadens kommunala författningssamling för år 1909.

Emedan Helsingfors stad af Guvernören blifvit förklarad smittad af rabies canina och staden icke eger sådana burar, i hvilka hundar, misstänkta för rabies lämpligen kunde förvaras i och för observation, beslöt nämnden den 8 April sedan veterinären A. Höijer, hvilken förklarar sig villig att uti sin djurklinik, som han komme att förse med ett för ändamålet tillräckligt antal burar, och för en kostnad af, i ett för allt, 100 mk taga i förvar dylika hundar och hålla dem därstädes under observation uti inalles 67 dagar, hvaremot om antalet dagar under hvilka hundarna borde observeras, stege till flere borde därutöfver åt honom utbetalas en ersättning af 1 mk 50 pi per dag, att hos Stadsfullmäktige anhålla om beviljande af 100 marks anslag för ändamålet, emedan det för staden otvifvelaktigt vore fördelaktigare att ingå på detta aftal än att själf skaffa sig lämpliga rum och burar, hvilka antagligen under en lång tid härefter blefve obehöfliga och sannolikt komme att förrosta.

Till denna framställning biföllo Stadsfullmäktige den 20 april.

Emedan några assaneringsåtgärder icke torde vidtagas beträffande uttömningarna af de i smittosamma sjukdomar, såsom t. ex. i tyfus, insjuknade personer, hvilka vårdas i statens allmänna sjukhus härstädes, förrän uttömningarna genom afloppsledningarna nedsköljas uti kloakerna och icke håller vid statens patologiska inrättning vid värkstälda obduktioner af uti dylika sjukdomar aflidna personer beträffande det sköljningsvatten, som vid obduktionerna användes, beslöt nämnden den 7 juli att uti skrifvelse till allmänna sjukhusstyrelsens bepröfvande öfverlämna huruvida icke till förekommande af hamnvattnets förorenande med tyfus, eventuellt kolerabaciller, och däraf föranledda sanitära vådor för stadens innevånare, åtgärder för åstadkommande af sådan assanering borde vidtagas.

I bref af den 19 oktober, som föredrogs inför nämnden den 28 i sagda månad, meddelade styrelsen för allmänna sjukhuset att nödiga assaneringsåtgärder vidtagits och fortfarande vidtagas vid allmänna sjukhusets i Helsingfors särskilda sjukafdelningar och att patologiska inrättningen icke underlyder sjukhusstyrelsen, utan Kejserliga Alexanders Universitetet.

Med anledning häraf beslöt nämnden sistsagda dag att till prefektens för universitetets patologiska inrättnings bepröfvande öfverlämna huruvida skäl icke vore för handen, att till förekommande af hamnvattnets förorenande med tyfus, eventuellt kolerabaciller, och däraf föranledda sanitära vådor för stadens innevånare, åtgärder för åstadkommande af en assanering af det sköljningsvatten, som vid obduktionerna i patologiska inrättningen kommer till användning, borde vidtagas.

I samma ärende beslöt nämnden den 11 november att aflåta en skrifvelse till styrelsen för Maria sjukhus innehållande att sedan till hälsovårdsnämndens kännedom kommit att någon desinfektion af uttömningarna efter i smittosamma sjukdomar insjuknade i Maria sjukhus intagna patienter icke värkställas, förrän uttömningarna nedsköljas i kloakerna och icke håller af det sköljningsvatten, som kommer till användning vid obduktion af uti smittosamma sjukdomar aflidna personer, egde styrelsen att till nämnden inkomma med förslag till de åtgärder, hvilka för åstadkommande af antydda desinfektioner vid Maria sjukhus borde ifrågakomma.

Den 1 november hade stadens byggnadskontor till drätselkammaren inkommit med »förslag till afledning af spillvattnet från de väster om järnvägsbanken belägna trakterna af staden och trakterna i närheten af Diakonissanstalten så att någon förorening af Tölö vikens vatten icke behöfde ifrågakomma». Med anledning häraf infortrade drätselkammaren den 4 i sagda månad hälsovårdsnämndens yttrande i ärendet, och beslöt nämnden samma dag att till drätselkammaren afgifva följande betänkande:

»Byggnadskontoret föreslår att tvänne reningsstationer, enligt förslag af The Scandinavian Septic Tank Company, måtte inrättas och placeras, den ena vid Fredriksbärgs rangeringsbangård och den andra vid Diakonissanstalten samt att för reningsstationernas uppförande måtte anvisas resp. 47,400 eller 69,500 mark; och stöder byggnadskontoret sitt förslag på de goda resultat, som af sådana reningsstationer vunnits uti staden Hilleröd i Danmark.

Ehuruväl nämnden förutsätter att gynnsamma resultat af reningsstationer af nämnda slag skola erhållas äfven i vårt land, kan detta dock icke anses fullt säkert förrän resultaten äfven af den praktiska erfarenheten bekräftats. Klimatologiska och andra härstädes rådande, från danska förhållanden afvikande omständigheter kunna nämligen tänkas här störande invärka på de uti reningsstationerna försiggående processerna. Med anledning häraf finner nämnden sig icke hafva skäl att understöda förslaget att genast i början uppföra tvänne reningsstationer, utan endast en sådan. Beträffande frågan hvilken af de föreslagna då i främsta rummet borde komma till utförande hafva inom nämnden olika åsikter gjort sig gällande. För reningsstationernas förläggande till Fredriksbärg har anförts, att emedan det till denna station inkommande vattnet, i regel, icke är uppblandadt med mindre orent ytvatten, såsom fallet är med det vatten, som kommer att inflyta uti reningsstationen vid Diakonissanstalten, skulle ett säkrare resultat beträffande stationens renande förmåga erhållas från en station, anlagd vid Fredriksbärg än om stationen förlades till trakterna vid Diakonissanstalten. Mot reningsstationens placernig vid Fredriksbärg åter talar att alla på stationen nedlagda kostnader, i den händelse resultatet af stationens arbete icke blir gynnsamt, vore bortkastade, enär det orena vattnet från detta område i sådant fall måste afledas till en framdeles till utförande kommande afskärande kanal, medan åter reningsstationen vid Diakonissanstalten, som ej låter sig ledas till denna kanal, i alla händelser måste antagas medföra åtminstone någon nytta i framtiden. Med afseende å den stora hygieniska betydelse en reningsstation vid Fredriksbärg måste anses medföra samt med afseende å de tillförlitliga resultat som därifrån kunna om reningsmetodens effekt vinnas, har dock nämndens pluralitet enat sig om att föreslå denna stations anläggande såsom den första.

Vidare har byggnadskontoret föreslagit att, därest resultaten af kloakvattenreningen skulle visa sig tillfredsställande, en tredje reningsstation, afsedd för de från nordväst i Tölö viken af rinnande vattentillflöden skulle anläggas, att med utförandet af den föreslagna kloaken från Fredriksbärg till Hummelviken skulle få tillsvidare anstå, att förslaget om en med pumpvärk kombinerad afskärande kloak kring Tölö viken skulle lämnas beroende, att däremot ett anslag af 47,000 mark måtte i nästa års budget anvisas för en närmare angifven ombyggnad af den i Tölö viken vid Kaisaniemi vårdshus utmynnande kloaken och att beslut

mätte fattas om Tölö vikens upprensning genom inuddring samt förseende med strandskoning. Om samtliga dessa förslag anhåller nämnden få förena sig.

Hvad slutligen beträffar byggnadskontorets uttalande i frågan om anläggande af en redan länge omdiskuterad kanal förenande Tölövikens och Edesvikens, eventuellt Hummelvikens, får nämnden framhålla att därest de af byggnadskontoret föreslagna åtgärderna till förhindrande af vattnets i Tölö viken förorenande visa goda resultat, utförandet af berörda kanal ur hygienisk synpunkt icke torde hafva någon nämnvärd betydelse».

Med anledning af att sådana fall kunna inträffa, att en läkare bör kunna förordnas att i stadens intresse värkställa undersökningar af i staden bosatta personers hälsotillstånd, beslöt nämnden den 2 september att såsom dess åsikt till protokollet uttala, att sådana undersökningar enligt §§ 2 och 7 uti instruktionen för andre stadsläkaren fastställd den 21 december 1983 ankomma å honom, hvarhos nämnden bemyndigade dess ordförande och förste stadsläkaren hvar för sig eller gemensamt att i trängande fall å nämndens vägnar beordra andra stadsläkaren att värkställa dylika undersökningar.

Sedan drätselkammaren i remiss af den 8 april infordrat hälsovårdsnämndens yttrande om ifrågasatt förlängd utarrendering af ett staden tillhörigt vid Edesvikens beläget område, där »Helsingfors slaktinrättningsaktiebolag» för närvarande har sitt slakthus, till samma bolag och för samma ändamål, beslöt nämnden den 18 juni att uti till kammaren afgifvande utlåtande framhålla, att ehuru väl det nuvarande slakthuset, såsom komitén i frågan om inrättande af nytt slakthus anført, är så bristfällig och olämplig, att kontraktet angående dess disponerande icke på något villkor borde få förlängas, nämnden dock, enär nytt slakthus, icke kan fås till stånd före den 1 juni 1910, då tiden för det nugällande kontraktet utgår, ej ansåg sig kunna undgå att föreslå ett förnyande af ifrågavarande kontrakt på en kortare tid — 3, högst 5 år — under förutsättning att följande ur sanitär synpunkt nödvändiga anordningar vidtagas; nämligen:

att stranden under slakthuset rengöres och utfylles med sand. (Uti mom. 5 af nu gällande kontrakt finnes föreskrifvet att från stränderna bör undanskaffas där möjligen samlad orenlighet),

att hela slaktinrättningen förses med täkta afloppsledningar och dekompositionsbunn samt afledande kanal till djupt vatten d. v. s. ytterom utfyllningsbanken,

att »kontorens» i slakthuset väggar panelas och målas med ljus oljefärg och kontorsväggarna mot korridoren göras genombrutna (spjälväggar), kontorens lås förses med tvänne nycklar, af hvilka den ena handhafves af uppsyningsmannen på platsen, så att snygghet och ordning i kontoren från denna kunna öfvervakas, att kontoren och korridorerna förses med täta golf med aflopp,

att de kontor, hvilka sakna tillfredsställande belysning, ej användas,
att till benupplag användes särskildt rum och ej svinstallet, såsom för närvarande är fallet,

att renhållningen såväl inom som utom hus städse hålles tillfredsställande. Om detta under den kalla årstiden icke kan åstadkommas, borde inrättningen hållas stängd så länge kölden försvårar renhållningen,

att slakttiden inskränkes till från kl. 7 f. m. till 7 e. m.

Under år 1909 anställdes inalles 255 byggnadssyner; af dessa voro 138 s. k. första syner, hvilka afse utlåtande angående ritningar till afsedda byggnadsföretag; 117 voro afsyningar.

Af olika anledningar afstyrktes ritningarnas fastställande för 17 af nybyggnadsföretagen; för flertalet af dessa ändrades ritningarna sedermera så, att de kunde godkännas. Af förste stadsläkaren, som på hälsovårdsnämndens vägnar deltagar i synförrättningarne, gjordes anmärkning mot fastställandet af ritningarna till 4 af nybyggnaderna på grund af otillräckligt belysta alkover och rum.

De under året utförda 117 afsyningarna beträffade:

59 nybyggnader af boningshus

3 » » fabriker och verkstäder

1 » » skolhus,

1 » » sjukhus,

1 » » uthus, stall m. m.,

52 mindre tillbyggnader och inredningsförändringar samt nyinrättade eldstäder.

På samma sätt, som under föregående år, har barnavårdsföreningen äfven år 1909 genom intresserade medlemmar biträdt hälsovårdsnämnden vid kontrollen öfver fosterbarnen samt därjämte genom utdelande af dels tillfälliga dels fortgående penningeunderstöd och mjölkpoletter sökt att i mån af tillgångar förbättra fosterbarnens sorgliga ställning.

I barnavårdsföreningens för konvalescenter, vanvårdade och öfvergifna barn afsedda barnhärbärge, inrymdt i egen gård, Bärghäll 2 linjen N:o 6, voro vid början af året intagna 44 barn, under årets lopp tillkommo 22 och vid dess slut kvarstodo 41. Af de 25 barn, som under året utskrefvos, öfvertogos 5 af fattigvården.

De af hälsovårdsnämndens inspektörer och tillsyningsmän utförda förrättningarne utgjorde 147,523 och hafva föranledt 8,434 anmärkningar, af hvilka 40 anmälts till Magistraten och 8 till hälsovårdsnämnden.

Mjölkb butikssynerna, hvilka under året utgjorde 3,592, hafva föranledt till 172 anmärkningar. För till salu hållen underhållig mjölk hafva 148 anmärkningar blifvit gjorda hos Magistraten för 86 olika mjölkhandelsinnehafvare af hvilka de flesta blifvit ådömda böter.

Ordning och snygghet i köttbutikerna hafva varit mindre goda. Detta synes bland annat däraf, att under året utförda 3,378 syner i dem gifvit anledning till 448 anmärkningar. För tillsaluhållandet af rotfrukter i köttbutik samt för bristande ordning hafva 8 butikegare blifvit åtalade inför Magistraten, hvilken äfven bötfällt de flesta. En köttbutikegare fick äfven böta för att han tillsaluhållit oplockad fågel i köttbutik.

Kött- och fiskförsäljningen på torgen har ofta lämnat åtskilligt öfrigt att önska, hvilket synes däraf, att vid 725 syner på torgen 273 anmärkningar blifvit gjorda.

I saluhallarna hafva 1,184 syner med 53 anmärkningar blifvit gjorda.

Vid 47 besök i statsjärnvägarnas godsmagasin för öfvervakandet af kötttransporten har densamma gifvit anledning till 4 anmärkningar.

Vid Magistraten hafva 3 köttförsäljare blifvit åtalade för tillsaluhållandet af dåliga varor samt för osnygghet. För osnygg kötttransport hafva 4 formän åtalats.

På anmälan har Magistraten pliktfällt 8 personer för att de icke stält sig föreskrifterna i den nya bageriförordningen till efterrättelse; nämligen 5 till 50 mark och 2 till 25 mark 1 till 20 mark.

Öfvervakandet af de i staden befintliga 9 korfmakerierna och efterlefnaden af de för dem fastställda regler har skett genom i dem under året anställda 408 besök, hvilka föranledt till 56 anmärkningar. Vid utgången af året utgjorde antalet af i staden förefintliga och af hälsopolisen kända bagerier och konditorier 119. I dessa hafva under året af hälsopolisen anstälts 1,864 syner, hvilka föranledt till 394 anmärkningar.

Af hälsovårdsnämnden godkändes med anledning af den nya bagerilagens föreskrifter under året 95 bagerier och konditorier. 5 bagerier godkändes till $\frac{1}{9}$, 2 till $\frac{1}{12}$ och 1 till $\frac{31}{12}$, 3 bagerier kasserades omedelbart. 48 bageriägare hafva själfmant upphört med bagerirörelsen, emedan de icke kunnat försätta sina bagerier i sådant skick, som den nya bageriförordningen föreskrifver. I 12 bagerier arbetas med endast egna familjemedlemmar. 2 bageriinnehafvare hafva af Magistraten erhållit tillåtelse att använda sina bagerier till $\frac{1}{6}$ 1910.

Matvarubutiksynerna, hvilka under året utgjorde inalles 3,017 föranledde till inalles 342 anmärkningar.

I kolonialvarubutiker gjordes 154 besök och föranledde dessa till 1 anmärkning.

Under året kasserades af hälsopolisen 13,920 kilo födoämnen.

För tillsats af saccharin till svagdricka har en svagdricksbryggare blifvit af Rådstufvurätten fälld till 500 marks böter.

Vid slutet af året funnos i staden 78 hotell och värdshus 86 nykterhetskaffeer, 106 matserveringar och folkkök, 90 kaffestånd 37 resandehem, 2 gästhem, 7 s. k. bondstugor, 2 hamnarbetarelogier.

Under året utbetalades genom hälsovårdsnämnden en premie af 10 penni per stycke för inalles 8,611 dödade råttor.

Medelkonsumtionen af vattenledningsvatten per kyrkskrifven person och dygn utgjorde 76 liter hvaraf 51 liter för privata och 25 liter för allmänna behof.

Under år 1909 har reningen af stadens vattenledningsvatten undergått en väsendtlig förändring, i det att samtliga gamla filtra för vattnets rening medels filtrering genom sandbäddar slopats och i dess ställe anordnats rening af vattnet på kemisk väg (genom tillsats af aluminiumsulfatlösning) jämte aflagring och efterföljande filtrering med (till antalet 8) amerikanska snabbfilter af Jewell typ. Den nya reningen vidtog den 4 april.

Under året utfördes i Helsingfors stads laboratorium för sanitära undersökningar kemiska afdelning analyser af 7,824 särskilda prof, hvaraf 7,058 tillkommit dels på initiativ af stadens myndigheter, dels genom laboratoriets egen försorg samt 766 inlemnats af utomstående.

För mjölkkontrollen uttogos i afseende å fullständigare undersökning 1,181 prof på helmjolk, hvarjämte 4,383 förprof utfördes i butikerna. Af profven visade 163 eller 2,9 % en fetthalt understigande 2,90 %. I två prof kunde en tillsats af vatten konstateras. Högsta fetthalten var 5,50 %, lägsta 1,40 %.

Undersökningarna å nämnda laboratoriums bakteriologiska afdelning hafva till antalet betydligt öfverskridit det föregående årets. Från och med mars månad har vattenledningsvattnet minst en gång i veckan undersökts med afseende å eventuell förekomst af tyfusbaciller i detsamma. Undersökningar på närvaro af difteribaciller hafva utförts i 709 fall, af hvilka 190 gifvit positivt resultat; Vidals agglutinationsreaktion i 11 fall, af hvilka 2 med positivt resultat; på närvaro af tyfusbaciller, hvilka baciller 4 gånger anträffats i blod och 2 gånger i mjölk; på närvaro af gonokokker i 6 fall, af hvilka 1 med positivt resultat; på närvaro af koleravibrioner i exkrementprof i 67 fall, af hvilka 9 med positivt resultat. Ytterligare hafva utförts 12 undersökningar af diverse slag.

För öfvervakande af renlighetsförhållandena inom gårdarna verkställdes 23,151 syner, hvilka föranledde 5,192 anmärkningar.

På grund af § 3 i Förordningen angående skydd för arbetare värkställdes under året inspektioner i 640 fabriker och handtverkerier. Af de större industriella inrättningarna företogs en mera ingående inspektion angående de sanitära förhållandena å de flesta tryckerierna, uppgående till ett antal af 27. I hygieniskt hänseende hafva fordrats följande förbättringar:

Renhållning af diverse afdelningar	i 3 tryckerier
Målning och jämnande af golf	» 7 »
Förökning af tvättställ	» 3 »
Skild handduk för hvar arbetare	» 4 »

Ventilation för klädsåp		i 4 tryckerier
Varmluftsventilation i sätterier		» 8 »
» » sätmaskinrum		» 5 »
» » pressrum		» 3 »

I tre fall hänsköts frågan angående handtverkslokaler till Magistratens behandling.

Under året anställdes på grund af § 40 i Förordningen angående passagerare ångfartygs besiktning å 14 i Helsingfors stad hemmahörande passagerareångfartyg, af hvilka 6 göra turer till utlandet och 8 inom eget land. Af fartygen gåfvo 5 icke skäl till anmärkningar.

Vid stadens desinfektionsinrättning utfördes under året 274 desinfektioner.

De genom hälsovårdsnämndens byrå utförda hemdesinfektionerna uppgingo under året till 689 omfattande tillsammans 1,163 rum.

Kombinerad lysol- och formalindesinfektion för tuberkulos utfördes vid 89 fall omfattande 124 rum. Desinfektionshärbarget å Maria sjukhus har anlitats vid 48 desinfektioner hvaraf 1 för smittkoppor, 28 för skarlakansfeber och 19 för difteri.

Af desinfektionerna utfördes 447 afgiftsfritt. För de öfriga 242 inflöto Fmk 2,751: —.

Under året har köttkontroll utförts endast vid slaktinrättningen af stads-veterinären med hjälp af ett biträde, hvilken bosatt på platsen hela dagen dejourerar därstädes och öfvervakar att intet å inrättningen slaktadt djur bortföres innan undersökning och afstämpling skett. Antalet slaktade och undersökta djur utgjorde 6,892. De på grund af tuberkulos kasserade djuren utgjorde 96; af dessa voro 4 från Helsing, 43 från Borgå, 3 från Hauho, 2 från Padasjoki, 4 från Bjernå, 2 från Sjundeå, 2 från Orimattila, 3 från Esbo, 2 från St. Märten, 2 från Somero, 2 från Pemar, 3 från Ekenäs, 2 från Kiikkala. Af de tuberkulösa kreaturen voro 0,058 % af finsk ras, 13,12 % af blandad ras, 26,19 % af Ayrshire ras och 22,22 % af holländsk ras.

Inspektionen öfver arbetarebostäder har fortgått under året på samma sätt som förut. Till hälsovårdsnämndens byrå har under året anmälts 108 bristfälliga rum i 102 gårdar. Af de anmälda rummen hade 64 gifvit skäl till anmärkning, resten 44 rum hafva icke föranledt till åtgärd.

Sedan Stadsfullmäktige icke vidare beviljat något anslag för inspektion af och vidtagande af åtgärder beträffande de i staden förefintliga starkt sotande fabriks- och industriskorstenarne och sålunda icke håller någon effektiv teknisk rökinspektion af stadens fabrikskorstenar af hälsovårdsnämnden kunnat anordnas, har åt dess tillsyningsmän uppdragits att ägna uppmärksamheten äfven åt denna sanitära detalj. Därvid har, 66 observationer blifvit gjorda, hvilka föranledt till inalles 33 anmärkningar.

Borgå. I anledning af en difteriepidemi, som uppträdde under februari månad och visade tendens att utbreda sig, beslöt hälsovårdsnämnden genom skärpt tillsyn och genom annonser i tidningarna uppmåna gårdsegare och disponenter i staden att tillse det deras respektive gårdsplaner och afträden med uppgångar samt öfriga trappuppgångar städse höllas rena, och lände denna nämndens åtgärd till afsedt resultat ity att epidemin inom kort afstannade.

För att få kontrollen å mjölk så effektiv som möjligt har hälsovårdsnämnden efter hvarje kontrollering publicerat resultatet af densamma eller med andra ord fetthalten hos mjölken i de särskilda försäljningsställena och har denna åtgärd åstadkommit att fetthalten i de flesta fall befunnits tillfredsställande.

Med anledning af den i Ryssland uppträdande koleraepidemin och farhågorna för att densamma kunde uppträda äfven inom Finland och denna ort, hade hälsovårdsnämnden vidtagit alla på densamma ankommande åtgärder. Så stod stadens kolerasjukhus färdigt iordningställdt och öppet med sjuksköterska m. m. ända från årets början till den 24 november, då det på order af Medicinalstyrelsen stängdes samtidigt som äfven besiktningen af alla från kolerasmittade orter anlända fartyg upphörde.

Med anledning af kolerafaran iaktogs äfven särskild noggrannhet vid tillsynen öfver renhållningen i staden.

Då fara dessutom förelåg att de ryska frukthandlande, som städse talrikt plägat i finna sig till höstmarknaden härstädes, genom sina frukter skulle hämta med sig kolerasmitta, afrådde hälsovårdsnämnden allmänheten genom annonser i ortens tidning från att köpa frukt af dem.

I lungsot och andra tuberkulösa sjukdomar afledo 2,99 pro mille af befolkningen.

Sjukhemmet i Borgå har varit i verksamhet enligt samma plan och i samma utsträckning som tidigare.

Barnförlossningsanstalten har likaledes varit i verksamhet under egarinnans barnmorskan Alva Forsius' ledning. Läkare vid anstalten har varit stadsläkaren Verner Duncker.

Barnmorskeyrket har dessutom utförs af stadens barnmorska samt af 4 andra i staden bosatta barnmorskor.

Lovisa. Under året 1909 har stadens kolerasjukhus varit öppenhållet till den 1 december. Besiktningen af fartyg, kommande från kolerasmittade hamnar i Ryssland utfördes till samma tid.

Stadens desinfektör har under året utfört 18 formalinrökningar mot 38 år 1908.

Ekenäs. Hälsovårdsnämnden har under året sammanträtt åtta gånger.

Under året hölls fortfarande det den 12 september 1908 härstädes iordningställda kolerasjukhuset öppet ända till den 15 november, då detsamma på Medicinalstyrelsens order stängdes.

Såsom under föregående år bevattnades stadens torg och hufvudgator under sommaren då torr väderlek var rådande.

Hangö. Ur hygienisk synpunkt är det för staden en bjudande nödvändighet att skaffa sina innebyggare ett ofarligt dricksvatten. Anläggandet af en vattenledning har väl under de senaste 10 åren stått på dagordningen, men har stadens litenhet och dess relativt begränsade ekonomiska tillgångar intill år 1909 omöjliggjort byggandet af en sådan. Sedan emellertid en ansökan om ett vattenledningslån om 125,000 fmk, på för staden förmånliga villkor, af landets regering beviljats och »Städernas i Finland allmänna brandstodsbolag» ställt i utsikt ett lån om 200,000 fmk, hvilket för att gynna företaget jämväl skulle utgifvas på föga betungande villkor, ansågo sig stadens förtroendemän kunna skrida till realiserandet af det länge närda önskningsmålet. Utförandet anförtröddes åt en känd fackman på området, ledaren för Helsingfors stads vattenledningsverk ingenjör A. Skog, hvarför det äfven är att antaga att ledningen, en gång färdig, skall komma att funktionera klanderfritt. Genom tidigare vidlyftiga och kostsamma undersökningar hade fastställts att det lämpligaste stället för vattentaget är beläget invid norra stranden af Hangö udde, c:a 2 1/2 kilometer från stadens centrum, där ett vatten, som enligt utförd analys är af utmärkt beskaffenhet, står till buds i tillfyllesgörande mängd. Å detta ställe begynte omedelbart anläggandet af samlingsbrunnen och skred arbetet härmed framåt så att brunnen vid årsskiftet i det närmaste nedförts till erforderligt djup. Om intet oväntadt tillstöter hoppas man att Hangö vattenledning hösten 1910 skall vara i funktionsdugligt skick, så att den blir i stånd att betjäna icke endast ortsborna utan äfven de främlingar som komma att besöka staden.

Då aktiemajoriteten i Hangö badhusaktiebolag våren 1899 genom köp öfvergått i nya händer, tillsattes jämväl en ny förvaltning. Sedan dess har anstalten drifvits med växlande ekonomisk framgång. Men hösten 1908 var all möjlighet utesluten för bolaget att vidare fortsätta driften, hvärpå bolaget genom konkurs upplöstes. Af konkursförvaltningen tillöste sig sedermera staden det upplösta bolagets andel i badhuskomplexen och blef staden sålunda åter ägare till hela anstalten. Härför uppofrade staden en summa af 30,000 fmk. Enär köpehandlingarna underskrefvos först den 28 juni 1909 var det icke vidare möjligt att till denna sommar försätta den förfallna inrättningen i behörigt skick.

Emellertid beslöts att nödtorftigt i hast upphjälpa hvad som hjälpas kunde och genom en af stadsfullmäktige tillsatt komite drifva badhusrörelsen äfven återstoden af sommaren 1909. Badhuset öppnades den 1 juli och stängdes den sista augusti.

Hangö badanstalt besöktes sommaren 1909 af 315 badgäster, af hvilka 64 voro inskrifna kurgäster. Någon egen läkare hade anstalten icke, utan föreskrefvo de i staden praktiserande läkarena kurregien.

För badanstaltens försättning i tidsenligt skick anslog stadsfullmäktige en summa af fmk 200,000.

Å kommunala sjukhusets område har af staden för en kostnad af fmk 5,000 uppförts en mindre stenpaviljong. Uti denna monterades under juli månad en från aktiebolaget Atlas i Stockholm för ett pris af fmk 8,500 inköpt desinfektionsugn af dimensionerna 2,400 mm $\times$ 1,700 mm. Ugnens pris motsvarar det anslag Hangö stad ur allmänna medel för ändamålet beviljats. Ehuru nämnda ugn — dess bättre icke behöft tagas i bruk för sitt afsedda hufvudsyfte, kolerafarsotens bekämpande, har den dock under den korta tid densamma varit i bruk, visat sig vara till afsevärdt gagn. En gång hvarje vecka uppeldas ugnen och blifver då icke allenast sjukhuset i tillfälle att desinfektera samtliga persedlar, som äro i behof af sådant, utan beredes jämväl allmänheten kostnadsfritt tillfälle till samma förmån.

Då mjölkkontrollen i början af året gaf vid handen att den tillsaluhållna mjölken i ovanligt många fall, hvad fetthalten beträffar, var af underhaltig beskaffenhet, anordnades tätare proftagningar. Under senare delen af året voro anmärkningarna i detta hänseende icke talrikare än under de föregående åren.

För särskilda sanitära förseelser hafva 10 personer af hälsovårdsnämnden blifvit åtalade och 8 domfällda.

Kolerasjukhuset stängdes den 1 december.

Hälsovårdsnämnden har under året sammanträdt 22 gånger.

Åbo. Af hälsovårdsnämnden höllos under 1909 21 ordinarie och 5 extra sammanträden.

Sedan stadsfullmäktige vid sammanträde den 11 januari återremitterat till hälsovårdsnämnden förslaget till instruktion för sanitetsbyrån för motarbetande af de veneriska sjukdomarna i Åbo stad och dess närmaste omnejd i afseende å ytterligare omredigering i öfverensstämmelse med fullmäktiges senast i saken fattade beslut, har hälsovårdsnämnden jämte skrifvelse för den 15 februari till stadsfullmäktige insändt det sålunda omarbetade instruktionsförslaget, hvilket sedermera blifvit af stadsfullmäktige vid sammanträde den 4 därpåföljande mars slutligen godkändt.

Detta förslag till änberörda instruktion har hälsovårdsnämnden, på anmodan af stadsfullmäktige, jämte skrifvelse för den 19 i nästsagda månad öfverstyrt till guvernören i Åbo och Björneborgs län för erhållande af författningsenlig fastställelse.

I enlighet med stadgandena i Kejserliga Senatens för Finland beslut den 16 juli 1908 innefattande ordningsföreskrifter för bageriyrket har hälsovårdsnämnden i sanitärt afseende besiktigat samtliga bageri- och konditorilokaler i staden, af hvilka endast tre kunnat af nämnden godkännas, hvaremot alla de öfriga befunnits mer eller mindre bristfälliga.

Sedan stadsfullmäktige vid sammanträde den 1 april slutligen godkändt det af hälsovårdsnämnden omredigerade reglementet och instruktionerna samt fastställt tiden för stadsdiakonissinstitutionens införande till den 1 därpåföljande november, har hälsovårdsnämnden, enligt stadsfullmäktiges därom fattade beslut, med diakonissanstalten i Helsingfors uppgjort kontrakt om anställande af fyra diakonissor i Åbo stads tjänst emot en aflöning för enhvar af 85 mk i månaden.

Sedan guvernören i Åbo och Björneborgs län uti skrifvelse för den 18 maj 1908 hos magistraten anhållit om åtgärds vidtagande därhän, att manskapet vid polisnrättningen härstädes åter måtte komma i åtnjutande af den kostnadsfria läkarevård, som intill den 18 mars 1905 kommit poliskonstaplarna till del, men hvaraf de därefter varit i afsaknad, samt magistraten remitterat ärendet till stadsfullmäktige, hafva stadsfullmäktige vid sammanträde den 15 oktober 1908 godkänt guvernörens förberörda anhållan, hvarjemte ärendets vidare beredning öfverlämnats till hälsovårdsnämnden. Då polismanskapet i närmaste framtid komme att ökas till ett antal af öfver tvåhundra, har hälsovårdsnämnden hos stadsfullmäktige föreslagit, att polisnrättningen i Åbo måtte för bekostande af läkarevård och läkemedel åt manskapet vid nrättningen emot redovisningsskyldighet beviljas förslagsvis ett årligt anslag af 1,200 mk för läkarevård och 2,000 mk för förbands- och läkemedel. Detta hälsovårdsnämndens förslag hafva stadsfullmäktige vid sammanträde den 4 februari 1909 godkänt och beviljat det äskade anslaget.

Uti en till stadsfullmäktige ingifven skrift har Åbo läkareförening med påpekande af behovet däraf att under sommarens sön- och helgdagar, då läkarene i regeln likasom andra söka sig hvila och rekreation på landet, åtminstone en läkare finnes till hands för olycks- och plötsliga sjukdomsfall, anmält sig villig att årligen under juni, juli och augusti månader härstädes anordna läkaredejourering under sön- och helgdagarna med kostnadsfri behandling i de fall sådan bör meddelas af i stadens tjänst varande läkare samt anhållit, att föreningen måtte för aflöande af läkare för sagda dejourering beviljas ett årligt anslag af 400 mk. Detta förslag har af stadsfullmäktige blifvit godkänt vid sammanträde den 21 maj.

Uppsikten öfver matvaruhandeln inom staden har under året 1909 fortgått på samma sätt som tidigare.

Vid årets ingång funnos mjölkbodar bokförda till ett antal af 52; nya sådana, mer eller mindre efemära, hafva tillkommit 12, upphört hafva 4; hvadan vid årets utgång kvarstodo i rullorna 60. Af 766 undersökta prof helmjolk hafva 9 varit underhålliga, således endast 1,18 %, under det att af 342 prof handskummad vara icke färre än 36 eller 10,53 % visat för låg fetthalt.

Naantali. Terveidenlautakunnalla on vuoden kuluessa ollut 6 kokousta.

Samoin kuin edellisenä vuonna, kohdistui vuoden 1909:kin toiminta suureksi osaksi uhkaavan koleravaaran torjumiseen. Sairaalaksi onnistui lautakunnalle

vuokrata entinen Naantalin veneveistämö sijaitseva 1 ½ kilom. kaupungista meren rannalla. Eristyshuoneustona käytettiin koko sitä taloa kaupungin syrjässä, josta kaupunki kahtena viime vuonna oli vuokrannut 2 huonetta kulkutautisairaalaksi ja tähän huoneustoon sijoitettiin myös kolerasairaanhoitajattaren asunto.

Muuten käsitti lautakunnan toiminta tarkastuksia ja kartanoiden, katujen, hyyskien, kaivojen, leipomojen y. m. hoitoa.

Kylpypaikkana on kaupungissa suven kuluessa oleskellut noin 1,300 muukalaista, joista 606 ovat olleet kylpyvieraisiksi sisäänkirjoitetut.

Mariehamn. Enligt hälsovårdsordningen för staden Mariehamn höllos allmänna sundhetssyner i staden under maj och november månader af stadsläkaren och två andra af hälsovårdsnämndens ledamöter med biträde af stadstjänaren och sundhetspolisen. Vid dem gjordes mindre anmärkningar angående latriner och brunnar samt renligheten på en del gårdsplaner och brandgator. Hälsovårdsnämnden egnade också under året sin uppmärksamhet åt snyggheten i läskdrycksfabriken, bagerierna, matvarubutikerna och rakstugorna.

För flere år sedan uppdrogo stadsfullmäktige i Mariehamn på framställning af hälsovårdsnämnden åt ingenjör Albin Skog att afväga den reglerade delen af Mariehamns stads område och att uppgöra ett fullständigt på afvägning baserad förslag till inrättande af afloppsledningar i staden. Efter det stadsfullmäktige efter flerårig väntan mottagit detta förslag, öfverlämnade de åt drätselkammaren och hälsovårdsnämnden att gemensamt genomgå detsamma, öfverväga möjligheterna för dess realiserande och till stadsfullmäktige inkomma med utlåtande i frågan.

I sin i slutet af det förgångna året till stadsfullmäktige inlämnade skrifvelse framhålla drätselkammaren och hälsovårdsnämnden att ingenjör Albin Skog, såvidt de kunnat bedöma det, uppgjort sitt förslag efter sorgfällig afvägning af Mariehamns stads område, utfört till förslaget hörande ritningar med den största ordentlighet och samvetsgrannhet samt såväl i ritningarna som i den åtföljande arbetsbeskrifningen noggrant bestämt, huru afloppsledningarna skola tillverkas och nedläggas, och till dem hörande brunnar iordningställas. Drätselkammaren och hälsovårdsnämnden ansågo därför att de nya afloppsledningar, som planerats i Mariehamn, väl kunde utföras enligt ingenjör Skogs förslag, och att staden af dem skulle komma att hafva den största nytta, emedan hufvudaflopssledningarna skulle vara sammanfogade af cementrör med äggformig genomskärning och de mindre ledningarna af glaserade lerrör samt dessa afloppsledningar sålunda skulle blifva alldeles täta och kunna användas äfven för bortledande af slask- och tvättvattnet, som nu är mycket svårt att bortskaffa. Enhälligt höll man dock före att det kostnadsförslag, som medföljde och slutade på en summa af 177,000 mark, var alltför högt för att man skulle kunna tänka på att nu låta utföra hela aflopps-

ledningsnätet. Ett väckt förslag att en del af de projekterade afloppsledningarna redan nu skulle iordningställas enligt ingenjör Skogs förslag, den del nämligen som motsvarar slutet af stadens nuvarande afloppsledning åt öster, och hvilken delvis är så högt lagd, att den åstadkommer stagnation af vattnet i stora områden af staden, vann vid omröstning efter en stunds diskussion för sig endast 3 röster af närvarande 8 och förkastades alltså med det motiv att kommunen ej bör ytterligare belasta sin skuldbörda med ett belopp på några tiotal tusen finska mark. Enligt kostnadsförslaget skulle nämligen denna del af afloppsledningen, hufvudafloppsledningen åt öster, komma att kosta c. 48,000 mark. Drätselkammaren och hälsovårdsnämnden föreslog därför för stadsfullmäktige, att för närvarande icke måtte på stadens bekostnad utföras några som helst afloppsledningar i Mariehamn enligt ingenjör Skogs förslag.

Drätselkammarens och hälsovårdsnämndens utlåtande åtföljdes af en reservation af de tre personer, som röstat för det nämnda förslaget, gjordt af stadsläkaren. Reservanterna föreslog för stadsfullmäktige att de nämnda delarna af afloppsledningarna enligt ingenjör Skogs förslag måtte utföras så snart, som möjligt och att för arbetets utförande från Centrallånekassan för Finlands stads- och landskommuner måtte upptagas ett lån stort 50,000 finska mark. Vid ärendets behandling inom stadsfullmäktige röstade 7 personer för drätselkammarens och hälsovårdsnämndens förslag under det att reservanternas förslag för sig vann endast 4 röster. Några dagar efter detta möte hade förstärkta stadsfullmäktige sammanträdde för att afgöra frågan om upptagande af lån från Centrallånekassan för Finlands stads- och landskommuner för Mariehamns stads behof. Då kom ärendet om upptagande af lån också för inrättande af kloakledningar i Mariehamn upp på nytt. Vid omröstningen segrade nu drätselkammarens och hälsovårdsnämndens förslag öfver reservanternas med 13 röster mot 5.

16 desinfektioner hafva under året utförts af sundhetspolisen: 2 för tuberkulos, 2 för kikhosta, 8 för tarmskyphus och 4 för att hindra kolerasmittans spridning.

I epidemisjukhuset i Mariehamn voro under år 1909 endast 7 personer intagna, af hvilka 3 ledo af typhus abdominalis, en af diphteritis och 3 voro isolerade för att observeras, emedan i deras familj en barnsköterska insjuknat i kolera i Mariehamn.

Med anledning af Medicinalstyrelsens skrifvelse af den 9 mars 1909 med uppmaning till hälsovårdsnämnden att vidtaga erforderliga åtgärder därhän, att kolerasjukhus skulle kunna öppnas å orten vid instundande seglations början, iordningställdes ena afdelningen af epidemisjukhuset i Mariehamn såsom kolerasjukhus. Det öppnades enligt förordnande af Medicinalstyrelsen den 2 juni. Tyvärr måste redan ganska snart en patient med typiska symptom af asiatisk kolera intagas i detsamma. Redan första gången ångfartyget »Oihonna» på resa från S:t Petersburg till Stockholm vek in till Mariehamn och hithämtade c. 70 per-

soner, hade den med sig en passagerare med koleragift i kroppen, en äldre barnsköterska hos en rysk familj. Vid besiktningen ombord den 18 juni kl. $\frac{1}{2}$ 3 f. m. var hon liksom alla andra passagerare alldeles frisk, men den 19 juni på f. m. insjuknade hon med kräkningar och diarré och företedde, då kolerasjukhusläkaren tillkallades, utprägladt koleraliknande symptom, hvarför hon genast i kolervagnen öfverfördes till kolerasjukhuset. Den fru, hos hvilken hon var anställd, isolerades jämte sin lilla gosse på andra afdelningen af epidemisjukhuset. Grundlig desinfektion verkställdes i de två rum på badhotellet, i hvilka familjen logerat, äfvensom i klossetterna, latrinen och på gårdsplanen. Med första lägenhet insändes prof på den insjuknades afföringar till Medicinalstyrelsen. Då mannen i familjen anlände till Mariehamn, den 20 juni med ångfartyget »Åland», isolerades äfven han genast på epidemisjukhuset. Den 21 juni kom utslaget att kolerabaciller anträffats i det inskickade profvet. Emedan de isolerade personerna föreföllo att frukta att blifva smittade af kolerapatienten och tillstälde mycket krångel, öfverflyttades de med en ångslup, som därefter desinficerades, till en obobodd villa på Möckelö midt emot Mariehamn vid dess västra hamn och höllos isolerade där. Prof på deras afföringar insändes två gånger till Medicinalstyrelsen, och då dessa hvardera gången befunnos fria från kolerabaciller, upphäfdes deras isolering den 27 juni. Kolerapatienten afled den 23 juni middagstiden, oaktadt hon hvarje dag fått koksaltsinfusioner och stimulerats energiskt. Den 1 december tillslöts kolerasjukhuset efter förordnande af Medicinalstyrelsen. Någon annan patient med misstänkliga symptom behöfde ej intagas i detsamma.

Fallen af pertussis berodde väl på smitta från den lindriga pertussisepidemi, som förekom i staden under år 1908. Två af dem komplicerades med lunginflammation, af dem gick det ena till död. Af tarmskyphusfallen under februari inträffade 4 i två bredvid hvarandra liggande gårdar, det femte i en räriliggande gård; hvarifrån smittan härstammade kunde ej utrönas. De öfriga typhusfallen under året voro sporadiska, visade sig i alldeles skilda delar af staden och hade troligen ej något aetiologiskt samband med hvarandra. 6 af fallen gingo till hälsa utan komplikationer, 2 voro i akcestadiet vid årsskiftet.

Uusikaupunki. Terveystenhoitolautakunta on kokoontunut noin kerran kuukaudessa. Tärkeimpiä käsiteltävinä olleista kysymyksistä oli uuden leipurilain sovittaminen käytännössä sen vaatimusten mukaan. Useita pieniä leipomoita oli pakko sulkea kokonaan ja toisissa tehtiin perinpohjaisia korjausvaatimuksia, jotka ovatkin tulleet yleensä tarkoin täytetyiksi, jotta suuremmitta vastuksitta on päästy siksi tyydyttävään tulokseen, ett'ei ammattientarkastajallakaan ollut mainittavaa muistuttamista.

Kolerasairaaksi oli vuokrattu ja järjestetty eräs huvilarakennus merenrannalla noin 1,5 km:n matkalla kaupungista ja mukavalla asemalla satamaan päin. Samaa rakennusta aijotaan edelleen käyttää tähän tarkoitukseen. Entinen

kulkutautisairaala järjestettiin ja perinpohjin korjattiin mielenvikaisia varten. Kulkutautisairaalaan käytetään seppä Grunell-vainajan testamentilla kaupungille lahjoittamaa taloa.

Tautiloisuus kuluneena vuonna oli verrattain pieni.

Rauma. V. 1909 kokoontui lautakunta kaikkiaan 12 kertaa.

Kuten terveydenhoitolautakunnan vuosikertomuksesta vuodelta 1908 käy selville, oli jokikysymyksen käsittely joutunut sille asteelle, että ensiksikin tavalla tai toisella olisi koetettava saada joen pohja puhtaaksi. V. 1909 päätettiin siis, mikäli mahdollista, puhdistaa joen pohja. Tämä tapahtuikin niin, että osa joesta puhdistettiin, mutta pahinta osaa, n. k. kuoppaa, ei voitu puhdistaa. Vanhan jokiuoman täyttämisen asetettiin valmistelun alaiseksi. Toiseksi olisi koetettava järjestää olot niin, etteivät tehtaan likavedet enää jokeen tultuaan haisisi, tai olisivat nämä vedet johdettavat pois. Kun asiantuntijain lausunnot tehtaan vesien vaarattomiksi tekemisestä olivat vailinaiset ja epävarmat, teki kaupunginlääkäri matkan eri paikkoihin, joissa n. k. »septic tank» laitoksia on toiminnassa, ottaakseen selvää asiasta. Matkalla käytiin Nummelan parantolassa, Turussa, Tukholmassa ja Örebrossa. Lopputulos matkalla tehdyistä havainnoista oli, että n. k. biologinen puhdistustapa (septic tank) toistaiseksi on pidettävä epävarmana tuloksiin nähden. Toisissa »septic tank» laitoksissa puhdistuu vesi hyvin, toisissa taas ei hajua voitu poistaa. Näin ollen täytyi ehdotuksen »septic tank»-laitoksen rakentamisesta raueta. Sen sijaan terveydenhoitolautakunta ehdotti valtuusmiehille, että tehtaan likavedet pumpun avulla johdetaisiin metsään tehtyyn kiviröykkiöön, joka olisi soran ympäröimä ja peittämä.

Koska pitkällisen kuivuuden takia vesi kaupungin kaivoissa oli tuntuvasti vähentynyt — monet kaivot vallan kuivuivat — ehdotti terveydenhoitolautakunta valtuusmiehille, että n. k. Blåsbakan ja Savilan kaivot pantaisiin kuntoon, samoin myös satamassa oleva Laitsaaren kaivo, jonka johdosta sataman johtokunnalle lähetettiin kirjelmä.

Koska oli tullut tavaksi ottaa keväisin vettä laivoihin joen suusta, päätettiin sanomalehdissä ilmoittamalla kieltää mainittu terveydelle vahingollinen tapa.

Uutta kuumesairaala alettiin kevättalvella rakentaa, ja oli se vuoden vaihteessa siksi valmis, että sinne voitiin ottaa sairaita.

Lautakunta sai vastaanottaa näin kuuluvan kirjelmän:

»Afskrift:

Till Diakonissanstalten i Helsingfors öfverlämnar jag genom detta öppna gäfvobref, ett penningebelopp af tolftusen (12,000) finska mark i guld på följande villkor, nämligen:

Medlen förvaltas under benämningen »P. J. Sallméns fond» och användas till beredande af kostnadsfri vård åt lidande och behöfvande personer af lutherska bekännelsen från Raumo stad, hvilka dertill af Hälsovårdsnämnden i Raumo stad

eller deremot svarande kommunalinrättning föreslås; dock sålunda att i tvifvelaktiga fall, under min lifstid, mitt utlåtande inhemtas.

De räntor, som för antydt ändamål icke erfordras, läggas till kapitalet intill dess ett belopp af femtontusen (15,000) finska mark hopbragts. Med resten af räntorna förfäres på sätt anstaltens förvaltning pröfvar nyttigast och mest öfverensstämmande med denna donations syfte.

Skulle landets myntfot förändras, bör med de odisponerade räntorna förfaras sålunda, att alltid en frisäng med högsta rätt för ändamålet reserveras.

Detta försäkras, Kiukainen den 18 Oktober 1909.

Olga Aleksandra Paqvalin
Enkedoktorinna.

(Sigill:)

(Allekirjoitus todistettu.)

I enlighet med enkedoktorinnans O. A. Paqvalins åt mig muntligen gjorda meddelan, får jag här nedan anteckna några detaljer angående ofvanstående frisängs begagnande:

1:o den kan begagnas såväl af fullvuxen som barn;

2:o den bör helst gifvas åt obemedlade, som icke kunna få hjälp af fattigvården;

3:o förrän kapitalet stigit till 15,000 mark, kan dyrare än 1 mk 50 p:is plats icke användas;

4:o i enlighet med Diakonissanstaltens stadganden, mottagas icke alla slags sjuka derstädes; bl. a. uteslutas lungshotister och personer lidande af venerisk sjukdom.

Raumo, den 13 november 1909.

(Karl Loveson.)

Hälsovårdsnämndens ordförande.

Tämä suuriarvonen lahjoitus päätettiin kiitollisesti vastaanottaa ja lähettää jalomieliselle lahjoittajalle kiitoskirjelmä.

Terveyspoliisin tointa hoiti kaupungin vahtimestari Hj. Wallin. Vuoden 1909 kuluessa terveyspoliisi toinitti desinfisoimisen kurkkumädän takia 93 talossa, tulirokon takia 5 ja keuhkotaudin takia 9 talossa.

Ikävänä ilmiönä on mainittava kuppataudin esiintyminen. Aina vuodesta 1905, jolloin tämän kertomuksen laatija alkoi toimensa täällä, ei ole kuppatautia (uusia tapauksia) ilmestynyt muuta kuin joku harvinainen tapaus. V. 1909 sitävastoin huomattiin 7 tapausta syphilis recens'ia. Tiedusteluista kävi selville, että tauti oli päässyt leviämään maakunnan joen perkaustyössä olevista henkilöistä.

Tuhatta asukasta kohti kuoli 3,8 keuhkotautiin.

Diakonissa on kodeissa hoitanut yhteensä 331 sairasta.

Väliaikaisessa kuumesairaalassa hoidettiin kaikkiaan 101 sairasta. Näistä oli 15 siirtynyt vuodelta 1908. V. 1909 laskettiin sairaalasta terveinä 99, mutta 2 kuoli. Sairaala suljettiin 1 p:nä kesäkuuta. Kurkkumätää (diphteritis faucium) sairasti 91 henkeä ja kuristustautia (Diphteritis laryngis) 10. Kurkkutorveen asetettiin kanyyli (Tracheotomia) 4:ssä tapauksessa jolloin yksi henkilö kuoli. Kaikkiin sairaisiin ruiskutettiin serumia.

Pori. Terveystenhoitolautakunnan tarkastaja on viran puolesta kaupungin eri osien taloissa toimittanut säännöllisen tarkastuksen sekä tarpeelliset desinfioimiset.

Eläinlääkäri ja terveydenhoitolautakunnan tarkastajan säännöllisen valvonnan alaisina ovat olleet torilla ja myymälöissä kaupan olevat ruokatavarat sekä makkara- ja leipurien työhuoneet, lihan tarkastusasema ja teurastuslaitos. Vuoden kuluessa on lihan tarkastusasemalla tarkastettu 11,742 teurasta, joista 233 oli osaksi tai kokonaan kelvottomia, sekä teurastuslaitoksella 2,657 teurasta, joista 103 osaksi tai kokonaan kelvottomia.

Reposaaren aluelääkäri virka saatiin lopulta täytetyksi, sitten kun lautakunnan ehdotuksesta kaupungin valtuusto oli korottanut palkan 4,000 markaksi sekä muutenkin myöntänyt aluelääkärille entisiä paremmat edut.

Kun valtio otti huolekseen kolerasairaalan järjestämisen Reposaarelle, jäi kaupungin toimeksi ylläpitää kolerasairaala kaupungin alueella. Tällainen sairaala sijoitettiin tilapäisen kuumesairaalaan.

Terveystarkastaja, joka sai 200 mk:n suuruisen apurahan, lähetettiin ottamaan osaa Helsingissä pidettyihin desinfioimiskursseihin sekä tutustumaan Helsingissä ja Tampereella ruokatavarakaupan järjestämiseen ja latriinien hoitoon.

Muuten ryhdyttiin, kuten edellisenäkin vuonna, laajasuuntaisiin koleran vastustamistoimenpiteisiin.

Vuoden kuluessa on lähetetty useista yleisistä kaivoista otettua juomavettä sekä samaten kaupungin vesitehtaitten tuotteita Helsinkiin tarkastettaviksi.

Hämeenlinna. Terveystoitolahtakunta on vuoden kuluessa kokoontunut 19 kertaa.

Heinäkuun 1 p:nä 1909 voimaan astuneen leipomoita koskevan asetuksen johdosta tarkasti terveyshoitolahtakunta elokuun alussa kaupungissa löytyvät 6 leipomoa ja tehtiin niiden suhteen monia muistutuksia, jotka alistettiin mais- traatin hyväksyttäväksi. Myöhemmin syksyllä kävi myöskin ammattientarkastaja mainittuja laitoksia tarkastamassa vaatien niihin lisäparannuksia tehtäviksi.

Eräs nahkuri, joka oli konkurssihuutokaupassa ostanut heti verkatehtaan takana n. k. Keinusaarella, sijaitsevan myllyn, pyysi valtuusmiehiltä oikeutta saada mainitulle myllytontille perustaa täydellisen nahkurilaitoksen. Kysymyksessä oleva pyyntö lähetettiin lausunnon antamista varten terveyshoitolahtakunnalle. Muuten herätti se tavallista suurempaa huomiota, osaksi

siitä syystä, että laitos tulisi sijaitsemaan lääninsairaalan läheisyydessä, jota seikkaa etenkin lääninsairaalan ylilääkäri, joka oli saapuvilla lautakunnan kokouksessa, huomautti, osaksi myöskin sen tähden, että ajottiin purkaa laitoksesta tuleva likavesi joko viereiseen Pikkujärveen tahi sillan yläpuolelle Vanajaveteen. Tunnettua muuten on, että sellaiset laitokset muutamilla seuduilla, kuten esim. Raumalla, ovat yleisön suurena rasituksena. Terveystoimilautakunta kääntyi ensin Prof. Palmberg'in puoleen pyytäen häneltä lausuntoa asiasta ja lähetti sen sitten oman lausuntonsa kera 21. V. 1909 valtuusmiehille, jotka hyväksyivät seuraavat lautakunnan esittämät ehdot:

1. Kysymyksessä olevalla paikalla tähän saakka harjoitettu jauhotus- eli myllyliike, joka ei sovellu nahkuriliikkeen yhteyteen, on lopetettava.

2. Liotus- eli n. k. nahkuriammeita ei saa asettaa pihalle eikä yleensä ulos, vaan tulee niiden kaikkien olla laitosta varten tehdyissä rakennuksissa.

3. Työn alaisina olevia nahkoja ja työssä syntyneitä sivutuotteita ja jätteitä ei saa kuivata muualla kuin tätä tarkoitusta varten tehdyissä kuivatussuojissa.

4. Kaikki työhuoneet, joissa käsitellään märkiä tai kosteita työaineita tai yleensä pidetään vettä, ovat varustettavat sementti- tai asfalttilattialla ynnä laitoksen yleiseen viemärijohtoon vievällä erikoisjohdolla.

5. Laitos on varustettava likaviemärillä, joka on johdettava järveen lääninsairaalan alueen itäpuolitse, mainitun sairaalan pohjoispuolella olevaan lahteen, sekä ulotettava mainitun lahden mataluuden vuoksi sen halki siksi pitkälle, että se päättyy siihen rajaviivaan, joka ajatellaan vedetyksi Birger-Jarlin kadun itäpäässä olevasta pesuvaatteitten viruslaturista vastaisella puolella olevaan aseman uimahuoneeseen.

6. Edellisessä kohdassa mainittu viemärijohto on laitoksen alueella varustettava sellaisella saostus- eli puhdistuslaitoksella, jonka maistraatti, terveydenhoitolautakunnan mielipidettä kuultuaan, on hyväksynyt, että laitoksessa kertynyttä likavettä voidaan siinä saostaa käyttämällä tarpeen mukaan joko kalkkia tahi mahdollisesti muita saostusaineita. Kaikkien laitoksessa löytyvien erikoisjohtojen tulee yhtyä tähän puhdistuslaitokseen ja tulee sen samoin kuin koko likaviemärilaitoksen olla valmiina, ennenkuin laitosta aletaan käyttää.

7. Kertyneet jätteet, joita ei mihinkään käytetä, samoin kuin muutkin lika-ainekset ovat koottavat ja, kunnes ne kuletetaan pois, säilytettävät tätä tarkoitusta varten laitetussa, vettä pitävässä lantasaaliössä.

8. Jos laitosta vast'edes laajennetaan, on lisärakennuksiin nähden otettava varteen terveydenhoitolautakunnan terveydenhoidollisessa suhteessa mahdollisesti tekemät huomautukset.

9. Jos laitoksen käyttämää aluetta tahdotaan täyttämällä korottaa, ei siihen tarkoitukseen saa käyttää parkkijätteitä, vaan tulee täytteen olla tavalista maata.

Syystä että vettäpitävät lantasailiöt eivät Myllymäellä vielä ole täydelleen käytännössä, kääntyi terveydenhoitolaentakunta joulukuussa maistraatin puoleen ehdottaen, että 78:n Myllymäellä olevan talon omistajat velvoitettaisiin esim. heinäk. 1 p:ään 1910 varustamaan talonsa rakennussääntöjen mukaisella lantasaaliolla.

Vuoden lopussa vahvistettiin kaupungille uusi poliisijärjestys, jossa yleistä terveyshoitoa koskevat osat ovat täydellisemmät kuin vanhassa. Tähän otettiin puhtaudenpitoa ja ruokatavarakauppaa koskevat kohdat.

Kuten tunnettua oli kolera liikkeellä Pietarissa koko talven 1908—1909 ynnä sitä seuraavan kesän. Yleensä noudatti terveyshoitolaentakunta samaa menettelyä kuin edellisenäkin vuotena. Siitä on muuten viime vuosikertomuksessa lähempi selonteko. Oli jo lokakuun jälkipuolisko käsissä, ja näytti sentähden siltä kuin tänäkin vuotena ei sattuisikaan yhtään koleratapausta. Mutta lokak. 19 p:nä saapui kaupunkiin henkivartioväen Atamani-kasakkarykmentin toinen sotnia, joka sijoitettiin Poltinahon kasarmeihin, ja 25 p:nä ilmoitti tänne komennettu sotilaslääkäri t:ri J. Chabbas allekirjoittaneelle, että eräs Alexander Korenjuhni-niminen kasakka-aliupseeri oli nähtävästi sairastunut koleraan.

Näyte sairaan ulostuksista lähetettiin Helsinkiin tutkittavaksi, ja sairas siirrettiin kaupungin kolerasairaalaan, tšekäläisellä sotaväellä kun ei ollut omaa kolerasairaala. Seuraavana aamuna ilmoitettiin Helsingistä, että puheenalainen tapaus todella oli koleraa. Samaan aikaan ilmoitti t:ri Chabbas, että kasakkain joukossa oli sattunut uusi kolera-kohtaus — sairas oli nimeltään Alexander Gawriloff — jonka johdosta kaupunginlääkäri sopi t:ri Chabbas'in kanssa, että näyte tämänkin sairaan ulostuksista lähetettäisiin Helsinkiin tarkastettavaksi ja että tämäkin sairas otettaisiin kaupungin kolerasairaalaan, sekä että asianomaiset ryhtyisivät toimenpiteisiin kolerasairaalan hankkimiseksi sotilaita varten. Myöhemmin päivällä ilmoitettiin kuitenkin, että ulostusnäytettä ei lähetetä Helsinkiin, sotilaita varten saapuisi näet erityinen bakteriologi, joka toimittaisi kaikki sotilaita koskevat tarkastukset, ja että mainittu Gawriloff tulee siirrettäväksi heti perustettavaan omaan sairaalaan.

Edellä kosketeltujen toimenpiteitten suhteen mainittakoon vielä, että kaupunginlääkäri oli asian johdosta neuvotellut kenraalitirehtööri Sievers'in kanssa, joka myöskin 2. XI. kävi kaupungin terveydellisistä oloista lähempää selkoa ottamassa.

Mainittu sotilas-kolerasairaala järjestettiin entiseen Hämeen pataljoonan sairaalaan. Sinne siirrettiin kysymyksessä ollut toinen sairas — ensimmäinen sairas jäi hoidettavaksi kaupungin kolerasairaalaan — ja sen lisäksi 6 muuta kasakkaa tarkastuksenalaisiksi. Näistä oli 4 sellaista, jotka olivat olleet läheisessä yhteydessä sairastuneitten kanssa, sekä 2 muuten epäiltyä. Tänne komennettu bakteriologi saapui pari päivää myöhemmin, mutta ennenkuin hän sai tällaisia töitä

varten tarvittavan laboratorion siihen kuntoon, että saattoi ryhtyä työhön, oli jo marraskuun 2 päivä käsissä ja niinmuodoin kulunut kahdeksan päivää ensimmäisestä tapauksesta. Tällä välin oli sotilassairaalaan siirretty Gawriloff kuollut 31. X, joten hänen ulostuksistaan ei ennätetty tehdä bakteriologista tarkastusta. Diagnoosi perustui sentähden, mitä häneen tulee, yksinkertaista mikroskopista tarkastusta lukuunottamatta, ainoastaan kliinillisiin symptomeihin ja siihen, että ensimmäisessä sairaassa havaittu kolera oli myöskin bakteriologisesti todennettu (Helsingissä). Kun laboratorio oli saatu kuntoon, tarkastettiin koko sotnien miehistö. Tarkastetusta miehistöstä olivat muut terveitä paitsi yksi (Krivanosoff), joka osottautui olevan n. k. basillinkantaja. Hänet erotettiin muista ja pidettiin tarkastuksen alaisena siksi, kunnes basillit hävisivät. Kaupungin kolerasairaalassa hoidettu sairas, Korenjuhni, päästettiin marraskuun 15 p:nä terveenä sairaalasta, johon ei sittemmin enää tarvinnut ottaa uutta potilasta.

Vuoden 1909 kuluessa on torilta otettu ja hävitetty pilaantuneina kahden vasikan ja yhden raavan lihat sekä 16 kg makkaraa ynnä 1 1/2 kg väärennettyä voita. Niimikään on likaisen käsittelyn takia hävitetty 5 kuormallista lihaa. Raastuvanoikeudessa on huolimattomasta puhtauden pidosta sakotettu viittä henkilöä ja pilaantuneen tavaran myynnistä kahta henkilöä. Poliisikamarin välityksellä on varotettu neljää henkilöä.

Vesijohto- ja likaviemärikysymys on kuluneen vuoden aikana saanut lopullisen ratkaisunsa koskapa valtuusmiehet syyskuun 10 p:nä päättivät, että varsinaiseen työhön on ryhdyttävä ensi tilassa.

Monia vuosia vireillä ollut kysymys kaupungin sairaalan laajentamisesta on v. 1909 kuluessa sikäli saanut ratkaisunsa, että vieressä oleva köyhäintalo, jonka uudet suojat valmistuvat ensi kesänä luovutetaan sairaalalle ja muodotetaan kulkutautisairaalaksi. Vanha sairaala, josta siten poistetaan tarttuvien tautien osasto, voipi sitte toimia varsinaisena sairaalana.

Kaupungin kiertävä sairaanhoitaja on vuoden kuluessa antanut sairashoitopuuta 80 hengelle. Sairaskäyntien luku on 1,022, joista 331 tulee 46:n ilmaista apua nauttineen henkilön osalle.

Tampere. Kulkutautina raivosi Tampereella vuoden 1909:n ensimmäisellä puoliskolla lavantauti (typhus abdominalis), joka oli edellisen vuoden lopussa liikkuneen kulkutaudin jatkoa. Mutta vieläkin runsaammin liikkui tavallisuuden mukaan vatsuria (enteritis), yskää (laryngobronchitis), kurkku- eli nielutulehdusta (angina tonsillaris) sekä nuhakuumetta (influenza). Näiden viiden äskensmainitun taudin kohtaukset nousivatkin lukumäärältään vuonna 1909 kahteen kolmannekseen kaikista äkillisten tautien kohtauksista, joita oli kaikkiansa 6,164.

Lavantauti, joka edellisen vuoden syyskuusta alkaen raivosi Tampereella kuulumattoman rajusti, jatkui vuoden 1909 alkukuukausina yhtä kiihkeästi,

niin että tammikuussa sattui 273 ja helmikuussa 141 uutta tapausta. Seuraavina kuukausina väheni lavantautiin sairastuneiden lukumäärä yhä enemmän, niin että toukokuussa jo voitiin tätä kulkutautia pitää päättyneenä. Vuonna 1909 lavantautiin sairastuneiden lukumäärä oli kaikkiaan 542. Lavantautiin kuoli vuoden kuluessa: 1 lapsi, 17 miestä ja 18 naista, yhteensä 36 henkeä, eli 6,64 % kaikista lavantautia sairastaneista ja 0,81 kohtausta kutakin tuhatta asukasta kohti.

Kun edellisen vuoden loppupuolella raivonnut lavantautikulkutauti oli kiihtymistään kiihtynyt ja tilaa kaupungin sairashuoneissa ei enää ollut uusien sairastuneiden varalle, oli lautakunta päättänyt avata tilapäisen sairashuoneen lavantautia sairastavia varten. Tämä väliaikainen lavantautisairaala pidettiin toimessa siksi kuin lavantautikulkutaudin loputtua se tarpeettomana suljettiin toukokuun 15 p:nä. Siellä hoidettiin tällä aikaa kaikkiaan 260 sairasta, 125 miestä ja 135 naista, jotka otettiin sairaalaan lavantautisina, mutta joista 75 tapauksessa huomattiinkin olevan jotakin muuta kuumetautia.

Kun runsaamman tautisuuden vallitessa kaupungin kiertävät sairaanhoitajattaret eivät joutuneet antamaan apuansa kaikille tarvitseville, otti lautakunta talvi- ja kevätkuukausiksi kaksi ylimääräistä sariaanhoitajataria.

Kun tammikuussa oli professori Laitisen tekemien tutkimuksien kautta saatu selville, että vesijohtovedessä oli lavantautibasillia, kehoitettiin yleisöä keittämään kaikki käyttövetensä sekä neuvottiin muitakin varokeinoja. Samoin ryhdyttiin toimenpiteisiin että Näsijärvi, josta vesijohtovesi otetaan, pysyisi kaupungin likavesistä ja muusta saastumisesta vapaana.

Edellisenä vuonna kysymyksen alaiseksi joutunutta kansakoululasten hammaspoliklinikkaa varten oli valtuusto varannut 5,000 markkaa vuoden 1909 menoarvioon. Tämän määrän ehdotti lautakunta käytettäväksi siten, että 2,700 markalla pantaisiin kuntoon kansakouluhammaspoliklinikka tyttökansakoulussa luovutetussa huoneistossa ja jäännöksellä, 2,300 markalla, ylläpidettäisiin laitos vuoden loppuun, minkä ehdotuksen valtuusto 27/3 ilmoitti hyväksyneensä. Syyskuun 1 p:nä alotti sitten hammaspoliklinikka toimintansa.

Edellisenä vuonna oli lautakunta ehdottanut valtuustolle että kaupungin kiertävät sairaanhoitajattaret tulisivat asetettavaksi vakinaiselle kannalle. Tähän valtuusto kirjelmällä $\frac{8}{5}$ ilmoitti suostuvansa.

Lahti. Kokouksessaan lokakuun 7 päivänä päätti valtuusto kaupunginlääkärinviran heti perustettavaksi. Kaupunginlääkärin palkan määräsi valtuusto 3,000 markaksi, johon tulee lisäksi 500 markan suuruinen korotus sekä 5 että 10 vuoden palvelusajan kuluttua. Kaupunginlääkärin ohjesäännössä, jonka valtuusto vahvisti lokakuun 7 päivänä, määrätään hänen tehtävikseen, paitsi yleisten terveydenhoidollisten seikkojen silmällä pitoa, myöskin kaupungin kulkutautisairaalan hoito sekä terveydenhoito-olojen valvominen kaupungin kansakoulussa.

Sittenkuin talonomistajayhdistys oli maistraatilta anonut määrääjän pidentä likakaivojen, lantasailioiden, töllien ja navettain rakentamiseksi terveyshoitosääntöjen mukaisiksi ja maistraatti päätöksellään lokakuun 12 päivästä 1908 oli suostunut pidentämään tämän ajan elokuun 1 päivään 1909, toimitti terveyspoliisi tämän johdosta elokuussa tarkastuksen kaikissa kaupungin taloissa. Tarkastuksessa havaittiin, että 52 talonomistajaa oli laiminlyönyt velvollisuutensa tässä suhteessa, jonka vuoksi raastuvanoikeus tuomitsi useat heistä sakkoihin.

Sittenkun laki työstä leipomoissa oli astunut voimaansa 1 päivänä heinäkuuta, ryhtyi terveydenhoitolautakunta toimittamaan laissa säädettyjä tarkastuksia leipuri- ja kondiittoriliikkeissä. Havaittiin silloin, ettei yksikään tähän alaan kuuluva liike täyttänyt leipuriasetuksen määräyksiä, vaan olivat kaikki enemmän tahi vähemmän puutteellisia. Tarkastettiin kaikkiaan 28 liikettä. Näistä täytyi alkuperäisessä kunnossaan hyljätä kaikki. Sittenkun niissä oli toimitettu korjauksia, hyväksyttiin 2 ehdottomasti ja 23 ainoastaan toistaiseksi, kokonaan hyljättiin 3.

Viipuri. Ilmoitettujen akuuttisten taudinkohtausten suhteen vuosi ei ole ollut erittäin edullinen, vaikka niitten lukumäärä onkin melkoista pienempi kuin edellisenä vuonna. Huomiota ansaitsevat muutamit harvinaiset taudit. Mainittakoon ensiksi nuo neljä koleratapausta, jotka täällä ilmaantuivat. Ensimmäinen sattui vuoden alussa tammikuun 19 päivänä. Eräs Hiitolasta kotoisin oleva talollinen, nimeltä Huittinen oli käynyt puukaupalla Pietarissa. Kotiin palattuaan hänen vatsansa oli ollut hiukan epäkunnossa, mutta hän läksi kuitenkin kohta uudelleen matkalle Pietariin. Junassa ennen Viipuriin tuloa hän sattui oksentamaan, jonka vuoksi hän heti tänne saavuttua vietiin kaupungin sairashuoneeseen. Tauti oli lievähköä, ja mies pääsi sairashuoneesta terveenä tammikuun 31 päivänä. Toinen kerta sattui kolerantapauksia Viipurissa kesäkuun lopussa. Eräessä upseerin perheessä, joka joku päivä sitä ennen oli tullut Venäjältä, sairastui kaksi palvelijatarta kesäkuun 28 ja 30 päivänä koleratautiin. Perhe asui Saunalahdella, aivan kaupungin rajan ulkopuolella. Sairaista kuoli toinen heinäkuun 4 päivänä ja toinen pääsi sairashuoneesta terveenä heinäkuun 26 päivänä. Neljäs koleratautiin sairastunut tuotiin elokuun 1 päivänä sairashuoneeseen lääninvankilasta, jonne hän oli irtolaisena passitettu Terijoelta. Hän kuoli elokuun 5 päivänä. Kaikista näistä sairaista oli asetusten määräysten mukaan ulostusnäyte lähetetty Lääkintöhallitukselle Helsinkiin ja koleradiagnosi bakteriologisesti vahvistettu.

Isoonrokkoon (variola) sairastui muuan venäläinen räätäli Sorvalissa elokuun alussa. Mistä hän oli saanut tautinsa ei voitu selvittää. Hän oli kumminkin ollut tekemisissä Venäjältä tulleitten henkilöitten ja vaatteiden kanssa. Häntä hoidettiin elokuun 4 päivästä 31 päivään kaupungin sairashuoneessa, josta hän pääsi pois terveenä. Muita isorokkotapauksia ei tällä paikkakunnalla vuoden kuluessa sattunut.

Typhus recurrens-tautia, jota ei ennen ole mainittu Viipurin kaupunginlääkärin antamissa vuosikertomuksissa, mutta joka talvella kuului liikkuneen Pietarissa, ilmaantui täällä maaliskuun alussa. Maaliskuun 1 päivänä, illalla, pyysi läänin herra kuvernööri kaupungin lääkäriä tarkastamaan kahta vesirinkelileipomoa Sorvalissa, koska oli ilmoitettu, niissä vallitsevan siivottomuutta ja työmiesten joukossa olevan sairaita. Seuraavana aamuna tarkastettiin pitäjän nimisniehen johdolla kaksi Sorvalissa sijaitsevaa venäläistä rinkelileipomoa. sekä yksi Saunalahdella oleva leipomo, jotka kaikki siisteyteen ja järjestykseen nähden olivat huonossa kunnossa. Sekä Sorvalissa että Saunalahdella oli tiheään asutuissa työmiesten huoneissa kummassakin 1 venäläinen leipuri sairas. Taudin laatua ei voitu määrätä, mutta koska miehet olivat jotenkin sairaan näköiset, toimitettiin ne kaupungin sairashuoneeseen, jossa tauti tunnettiin olevan toisintokuumeetta. Samoista Sorvalin leipomoista tuotiin maaliskuun 3 ja 15 päivän välillä 4 samaan tautiin sairastunutta venäläistä leipurityömiestä ja lähellä olevasta venäläisestä räätälinliikkeestä 4 sairasta venäläistä räätälintyöntekijää. Kaikissa näissä oli toisintokuume, joka todettiin mikroskopin avulla toimitetun tutkimuksen perusteella. Saman ajan kuluessa tuotiin sairaalaan vielä eräs venäläinen Kolikkoinmäeltä oleva rinkelileipuri ja Saunalahdelta oleva räätälintyöntekijä, joiden jotenkin varmasti luultiin sairastaneen samaa tautia, vaikka se jo oli häviämäisillään, niin ettei sitä lopullisesti voitu vahvistaa. Sama oli laita erään suomalaisen pojan joka asui samassa talossa, missä sairaut venäläiset rinkelileipojat. Hän oli ainoa paikkakuntalainen, joka tähän tautiin sairastui. Kaikki hoidettiin eri osastossa kaupungin sairashuoneen tarttuvien tautien puolella ja paranivat. Huoneustot, joissa sairaut olivat asuneet, desinfisoitiin rikkisavulla.

Vuoden kuluessa on toimitettu kaikkiaan 3,237 elantoaineiden tutkimusta. 418 maitonäytteestä on 7 ollut ala-arvoista. Huonoin kuorimaton maito sisälsi 1,8 % rasva-ainetta. Suuremmista epäkohdista on ensin annettu pari muistutusta, mutta jos näistä ei ole ollut apua, on tehty ilmoitus kaupungin poliisivirastoon, josta on ollut seurauksena, että asia on joutunut tuomioistuimen käsiteltäväksi. Täten on 22 eri henkilöä saanut sakkoa, nimittäin: 9 leipomonomistajaa epäsiisteydestä sekä sopimattomista huoneustoista, 2 lihakauppiasta lihan kuljetuksesta likaisissa ajoneuvoissa, 1 maitokauppias sopimattomasta, maitokaupan vieressä olevasta asuinhuoneesta, 5 maitokauppiasta ala-arvoisen maidon myynnistä, 2 ruokatavarainkauppiasta epäsiisteydestä, 1 munakauppias pilaantuneitten munien kauppaamisesta, 1 pihamies itsekuolleitten porsaitten lihojen myymisestä, ja 1 talonpoika kelpaamattomaksi leimatun lihan myynnistä.

Terveyslautakunta on tänä vuonna vihdoinkin saanut oman huoneuston. Heinäkuun 1 päivänä muutettiin lautakunnan kalusto noihin tilaviin ja mukaviin huoneisiin, jotka kaupungin valtuusto tarkotusta varten oli luovuttanut

suomalaisen tyttökoulun entisestä talosta, Pohjoisvallikatu 3. Lautakunnan toimisto on tästä lähtien ollut avoinna kello 10—1 joka arkipäivä.

Sittenkun valtuusmiehet kirjelmässä huhtikuun 23 päivältä olivat ilmoittaneet, että oli myönnytty terveyslautakunnan anomukseen saada 5000 markan suuruinen määräraha veneeristen tautien vastustamiseksi, julistettiin kokouksessa 3 p. toukokuuta kahden tarkastuslääkärin sekä terveydenhoitotoimiston naisapulaisen virat haettaviksi. Keis. Senaatin lokakuun 19 p. 1908 vahvistamisissa, veneeristen tautien vastustamista koskevissa säännöissä on tosin määrätty, että toisen tarkastuslääkärin, mikäli mahdollista, tulee olla nainen, mutta kun avonaisiksi julistettuja virkoja hakeneiden joukossa ei ollut lääkäriammattin harjoittamiseen oikeutettua suomalaista naislääkäriä, määräsi terveyslautakunta kokouksessaan kesäkuun 7 päivänä neljästä hakijasta virkoihin lääkärit A. Krook ja A. Kraatz. Terveyslautakunnan naisapulaisen virkaan otettiin 4 hakijasta rouva E. Frosch. Virkoihin oli astuttava 1 päivästä heinäkuuta jolloin alkoi uusien sääntöjen mukaan järjestetty toiminta veneeristen tautien vastustamiseksi.

Sen jälkeen kun läänin kuvernööri joulukuun 7 päivänä 1908 oli vahvistanut vieraitten henkilöiden huostaan jätettyjen, kahdeksaa vuotta nuorempien lasten hoitoa koskevat säännöt ja kun terveyslautakunta 1 päivästä heinäkuuta 1909 oli saanut oman virkahuoneuston, ryhdyttiin järjestämään kyseessä olevaa valvomistointia. Syyskuun alusta vuoden loppuun ilmoitettiin 37 lasta. Kodeissa on käyty lapsia tarkastamassa 81 kertaa. Ylimalkaan ei mainittavia epäkohtia ole tavattu.

Leipomoiden saattamiseksi uuden lain määräysten mukaisiksi on terveyslautakunnan tarvinnut muistuttaa leipomoitten omistajia erinäisistä epäkohdista ja näiden suhteen pyytää maistraattia ryhtymään asianmukaisiin toimenpiteisiin. Muutamat leipomot ovat lakkauttaneet liikkeensä, syystä että heidän oli mahdotonta saada huoneustojansa hyväksyttävään kuntoon. Useimmat ovat tietysti voineet tyydyttää terveyslautakunnan vaatimuksia. Muutamassa leipomossa ei lautakunta vielä vuoden lopussa ollut voinut saada vaatimuksiansa täytetyiksi.

Maitomyymälähuoneustoja on hyväksytty 22. Asuntojen kelpaamattomuutta koskevien valitusten johdosta on terveyslautakunta 5 kertaa ryhtynyt toimiin. Käsityöverstaita on kaupunginlääkäri tarkastanut 16.

Syyskuun alussa lähetettiin kaupungissa toimiville lääkäreille kiertokirje, jossa pyydettiin heitä terveyslautakunnalle ilmoittamaan, kun heidän hoidossaan oleva tuberkulosisairas oli kuollut, tahi kun sellainen sairastunut asunto, tahi jos muuten epäkohdat tällaisten sairaitten suhteen kaipaivat terveyslautakunnan välitystä. Saatujen ilmoitusten johdosta on 14 kertaa toimitettu desinfisoiminen.

Difteriataudin määräämiseksi on kaupungissa toimivien lääkärien lähettämistä näytteistä toimitettu bakteriologinen tutkimus kaupungin sairaahuoneen laboratoriossa 179 kertaa, jolloin 91 tapauksessa löytyi difteribasiljeja.

Toimenpiteet, joihin olisi ryhdyttävä mahdollisesti ilmestyvän kolerataudin vastustamiseksi otettiin keskusteltavaksi helmikuun kokouksessa. Kun oli saatu tietää, että Lääkintöhallitus oli ehdottanut, että valtion tulisi perustaa Uuraaseen kolerasairaala, jota sen olisi ylläpidettävä, ja että kaupunki niin ollen olisi velvollinen ylläpitämään eri kolerasairaala kaupungissa, päätettiin koleraan torjumiseksi varata kunnallissairaalan tarttuvien tautien puolella, erityinen osasto, jossa oli tilaa 12 sairaalle.

Hamina. Tuberkulitauteihin kuoli 9, eli 2,8 1000 henkilöä kohti.

Lantasäiliöitä koskevaa muutosta, niinkuin terveydenhoitolautakunta oli maistraatilta pyytänyt, ei ole saatu. Maistraatti päätti ehdottaa, että olisi saatava uusi poliisijärjestys, jossa vartenotettaisiin mainitut, lantasäiliöitä koskevat määräykset. Kaupunkiin on hankittu toinen formaliinilamppu. Nykyisin voipi suuriakin huoneita tyydyttävästi desinfisoida käyttämällä kahta lamppua.

Leipomot ovat kaikki, lukuunottamatta yhtä, jonka asia jäi riippuvaksi tulevaan vuoteen, järjestetyt uuden lain mukaisesti.

Kotka. Tuberkuloosin vastustamiseksi on täälläkin perustettu yhdistys, joka innokkaasti on toiminut, levittäen tietoja keuhkotaudista syvien rivien keskuuteen sekä kooten varoja vastaisuudessa rakennettavaa keuhkotautisairaalaa ja sen yhteyteen perustettavaa huoltolaa, dispensääriä varten.

Lappeenranta. Terveyspoliisi on neljä kertaa vuodessa tarkastanut pihat, tarhat ja hyyskät, ja hänen ilmoituksestaan on annettu määräyksiä. Sitäpaitsi on terveydenhoitolautakunta tarpeen vaatiessa pitänyt tarkastuksia.

Ruokatavarakauppoja on poliisi tarkastanut aina vähän väliä. Makkara-tehtaissa ja lihamyymälöissä on pidetty erityisiä tarkastuksia, joiden nojalla terveydenhoitolautakunta on antanut lähempiä määräyksiä.

Lihantarkastus on toimitettu samaan tapaan kuin edellisinäkin vuosina. Tarkastamatonta lihaa ei ole myytäväksi sallittu. Yhteensä on kelpaamattomina hylätty 28:n raavaan, 37:n sian, 43:n vasikan ja 7:n lampaan lihat, sekä 291 kappaletta sisälmyksiä. Näistä luvuista ilmenee selvästi lihantarkastuksen välttämättömyys.

Kaupungissa olevat leipomot ovat tarkastetut. On valvottu, että ne noudattavat, mitä voimassa olevassa asetuksessa leipomoista on säädetty. Annettujen ohjesääntöjen rikkomisesta on terveydenhoitolautakunta saman lain nojalla nostattanut kanteen yhtä leipomon omistajaa vastaan.

Kaupungin kolerasairaala on pidetty avoimena voimassa olevan lain mukaisesti.

Käkisalmi. Keuhkotautiin kuoli Käkisalmessa vuonna 1909 kaikkiaan 4 henkilöä, eli 1000:tta asukasta kohti 2,8.

Terveystenhoitolautakunta on vuoden kuluessa pitänyt 7 kokousta.

Vuoden kuluessa saatiin valmiiksi uusi pesutupa ja torille kauppakojut ruokatavarain myyntiä varten. Ne näyttävät erittäin hyvin vastaavan tarkotustaan. Pienehkön teurastamon rakentaminen ja yleisen saunan valmistuminen ovat lykkäytyneet seuraavaan vuoteen.

Eräälle leipomon omistajalle antoi terveystenhoitolautakunta muistutuksen siivottomuudesta.

Koska uusi, leipomoita koskeva laki astui voimaan 1 päivänä heinäkuuta, kehotti lautakunta jo hyvissä ajoin kaupungissa löytyvien leipomojen omistajia laittamaan leipomonsa asetuksen vaatimaan kuntoon. Tämän johdosta toimitettiin leipomoissa useita tarkastuksia. Lopullisesti hyväksyttiin kolme leipomoa, jotka olivat asetuksen mukaisessa kunnossa.

Mainittava on, että Käkisalmen kaupungin maistraatti terveystenhoitolautakunnan esityksestä kuulututti kirkoissa ja paikkakunnan sanomalehdissä, että sellaisia asuntoja, joissa joku henkilö on kuollut keuhkotautiin, ei saa vuokrata asunnoiksi muille, ennenkuin huoneet on täydellisesti desinfioitu, uhalla että syylliset tuomitaan rangaistukseen. Käkisalmen kylpylaitosta käytti hyväkseen viime vuonna 197 kylpyvierasta, joista 75 oli varsinaisesti lääkärin hoidossa.

Sortavala. Terveystenhoitolautakunta on toimittanut tavanmukaisia hygienisiä tarkastuksia leipomoissa, ruokatavaramyymälöissä, makkaratehtaissa, työväen asunnoissa y. m. Sitä paitsi on terveystepoliisi yksinänsä toimittanut 599 tarkastusta. Huomatuista epäkohdista on asianomaisille annettu muistutuksia, osaksi myös maistraattiin ilmoitettu syytteelle panoa varten. Niinpä on useita leipomoita, jotka eivät ole täyttäneet uuden leipomolain vaatimuksia, suljettu, rappiolle menneitä lantaruumia määrätty uudelleen rakennettaviksi, pilaantuneita ruokatavaroita otettu torilta ja ruokakaupoista takavarikkoon. Kevään kuluessa pyydettiin terveystenhoitolautakunnan alotteesta Viipurin kaupungin insinööri B. Gagneur tänne toimittamaan pohjavesitutkimuksia vastaisuudessa hankittavaa vesijohtoa varten. Toimitetussa tutkimuksessa huomattiin kyllä vettä löytyvän, mutta vesijohtokysymys on vielä toistaiseksi saanut raueta. — Milloin on esiintynyt tarttuvaa tautia, on terveystepoliisi yksityisissä kodeissa toimittanut huoneiden desinfioimista formaliinilla.

Vuoden kuluessa on kaupunki saanut oman eläinlääkärin, joka aloitti toimintansa helmikuun 12 p. Hänen tehtäviinsä on kuulunut myöskin kaupungin lihatarkastusaseman hoitaminen. Kaikkiaan on asemalla vuoden kuluessa tarkastettu 3195 teurasta, niistä 1848 nautaa, 330 vasikkaa, 440 sikaa ja 577 lammasta. Tarkastuksissa on hylätty 8 nautaa, 2 sikaa ja 1 vasikka sekä suurehko määrä eläinten maksoja, keuhkoja ja munuaisia.

Mikkeli. Syksyllä ilmestyi äkkiarvaamatta lievähköä lavantautia. Tehokkaiden desinfisoimis- ja puhdistustoimenpiteitten kautta kukistettiin taudin valta heti alkuunsa. Kaikkiaan oli hoidon alaisina 10 sairasta, jotka kaikki paranivat. Sitäpaitsi sattui 2 tapautta tammikuussa.

Lääkintöhallituksen käskystä pantiin myöskin kolerasairaala kuntoon, vaikkei sitä tarvinnut käyttää muuta kuin yhden kerran, jolloin Pietarista saapui eräs mies, joka siellä oli sairastunut koleraan ja tänne tullessaan poti vaikeaa vatsuria (diarrhe). Henkilö eristettiin heti kolerasairaalaan ja pidettiin siellä viikon verran eli siksi, kunnes ulostusnäyte oli tutkittu Helsingissä ja selville saatu, että se ei sisältänyt kolera-vibrioneja.

Kuudessakymmenessä kodissa on terveystoimisto toimittanut tarttuvien tautien aiheuttaman desinfisoimisen.

Uuden leipomoasetuksen mukaisesti tarkastettiin kaikki kaupungin leipomot. Sen johdosta kiellettiin neljää leipomoa jatkamasta liikettään, ennenkuin niissä havaitut vajavaisuudet oli korjattu. Kaupungin teurastuslaitos on vuoden kuluessa uudestaan rakennettu terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen mukaisesti.

Heinola. Vuoden kuluessa puhdistettiin säännöllisesti formaliinihöyryllä kaikki ne asunnot, joissa tuberkuloosisairaita oli kuollut.

Savonlinna. Tulirokkoon sairastui kaikkiaan 18 henkilöä ja lavantautiin 16. Keuhkotautia sairastavia on verrattain vähän Savonlinnassa, ja mikäli on tunnettua, ovat useat niistä oleskelleet pitkät ajat muilla paikkakunnilla. Kirkonkirjojen mukaan on kuusi henkilöä kuollut keuhkotautiin.

Koleravaaran uhatessa ryhdyttiin tarmokkaisiin toimenpiteisiin sen vastustamiseksi. Muun muassa lähetettiin kaupungin terveydenhoidontarkastaja kevättälvella Helsinkiin desinfisoimiskursseihin ja hankittiin desinfisoimista varten tarpeelliset välineet.

Kaupungissa olevassa Olavinkylpylaitoksessa oli kesän kuluessa runsaasti kylpijiä.

Iisalmi. Toimitetuissa tarkastuksissa olivat erityisen huomion esineinä kaupungin leipomot, joihin nähden oli sovellettava uutta, heinäkuun 1 päivänä voimaan astunutta lakia. Kaikissa muissa paitsi yhdessä leipomossa määrättiin tekemään erinäisiä muutoksia ja korjauksia, jotka hitaasti vuoden kuluessa suoritettiin, ei kumminkaan kaikissa, sillä vielä vuoden lopulla oli kahdessa leipomossa työntekijäin pukeutumishuoneet semmoisessa kunnossa, ettei terveyshoitokunta voinut niitä hyväksyä.

Syyskesällä ryhdyttiin toimiin uusien kaivojen hankkimiseksi kaupunkiin. Tämä toimenpide oli välttämätön siihen nähden, että kaupungissa entuudestaan on vähän kaivoja eikä niissä ole kunnollista vettä. Tämän epäkohdan poistamiseksi päätettiin kääntyä Viipurin kaupungin insinöörin Gagneurin puoleen

pyytäen häntä tutkimaan, voitaisiko kaupunkiimme saada n. k. putkikaivoja. Syksyn kuluessa asetettiin jo 9—20 metrin syvälle maahan 5 putkea, jolloin onnistuttiin kyllä saamaan vettä, mutta tutkimusta siitä, onko täten saatu vesi kelvollista, ei ole vielä loppuunsaoritettu.

Senaatin antaman luvan perusteella varattiin Iisalmen reservikomppanian sairaalarakennus kolerasairaalaaksi.

Yhteensä on terveydenhoidonkaitsija toimittanut 428 tarkastusta. Näistä aiheutui useissa tapauksissa erinäisiä muistutuksia. Yleiselle syyttäjälle ilmoitettiin kaksi henkilöä, jotka olivat torilla myyneet pilaantuneita ruokatavaroita, ja yksi kartanonomistaja, jonka piha oli ollut siivottomana. Näistä tuomitsi raastuvanoikeus kaksi henkilöä sakkoihin. Terveyskaitsija on 8:ssä eri paikassa toimittanut lysoli- ja formaliinipuhdistuksen tulirokkoa ja kurkkumätää sairastaneiden sekä keuhkotautiin kuolleiden huoneissa.

Joensuu. Muutamia talonmistajia saatettiin kevättarkastuksen jälkeen edesvastuuseen pihojen siivottomuudesta.

Terveyslautakunnan ansioksi on luettava, että yksi kaupungin keskellä sijaitsevista nahkuriliikkeistä saatiin vuoden kuluessa häviämään. Mainittua nahkurintyöhuoneistoa, kun se oli joutunut perin huonoon kuntoon, oli aikomus ryhtyä korjailemaan, mutta silloin, sopivan tilaisuuden sattuessa esitti terveydenhoitolautakunta, että se kokonaan poistettaisiin.

Uuden leipomoasetuksen voimaan astuttua pantiin kaupungin leipomoissa toimeen tarkastus, missä määrin ne vastaisivat uuden asetuksen vaatimuksia. Kaupungin kuudesta leipomosta katsoi terveydenhoitolautakunta vain yhden täyttävän asetuksen vaatimat määräykset. Toisissa oli pienempiä ja suurempia puutteellisuuksia. Eräs leipomon omistaja ilmoitti myöhemmin olevansa kokonaan pakotettu lopettamaan liikkeensä, kun ei voinut ryhtyä terveydenhoitolautakunnan määräämiin korjauksiin nykyisessä leipomossaan.

Kun kaupungissa tuon tuostakin esiintyy lavantautia, ilman että se erikoisesti on rajoittunut mihinkään määrättyyn kaupunginosaan, niin johtuu pakostakin ajattelemaan, että kaupungin vieressä oleva joki, josta varotuksista huolimatta, otetaan vettä juomavedeksikin, on varmaankin tartunnan välittäjä. Onkin niin ihmeellisesti asianlaita, että likaviemäreitä sattuu laskemaan jokeen juuri niiden siltojen lähetyville, joilla sijaitsevat vedenottoa varten asetetut pumpput. Kun kaupungin likaviemärit paraikaa ovat perinpohjaisen järjestelyn alaisina, ja tämän yhteydessä on äskettäin pantu vireille vesijohtokysymyksen, niin tulee mainittu epäkohta lähimmässä tulevaisuudessa korjatuksi.

Viime syyslukukauden alusta on kaupungin kansakoululla ollut oma lääkäri. Kansakoulun johtokunnan lokakuun 24 p:nä 1906 tekemän päätöksen mukaan kuuluu hänen tehtäviinsä ainakin kerran lukuvuodessa käydä tarkastamassa kaikkia koulun oppilaita, tarjota maksutonta lääkärinapua ja -hoitoa kansa-

koulussa käyville ja opettajien hänen luoksensa lähettämille sairaille ja rasittuneille oppilaille sekä huolehtia koulusta tarttuvien tautien aikana.

Kaskö. Liksom tidigare hafva stadsfullmäktige äfven för detta år beviljat ett anslag af 1,000 mark för bekostande af fria bad två gånger i månaden åt folkskole-eleverna och stadens fattiga.

På hälsovårdsnämndens förordnande verkställdes under året 4 gånger gratis rumdesinfektion med formalin, alla efter personer aflidna i lungshot. Dessutom verkställdes genom hälsovårdsnämnden på privat anhållan och mot ersättning en formalinrökning.

Någon sjuksköterska har ej funnits i staden, ej heller något sjukhus. Medellösa sjuka hafva erhållit fri läkarevård och medicin med räntorna af den för detta ändamål donerade s. k. Gröndahlska fonden.

Kristinestad. Under år 1909 hafva sjukdomsförhållandena å orten varit mycket goda. Ingen epidemi har uppträdt.

Desinfektioner förmedels formalinrökning hafva verkställts 12 gånger, däraf efter lungshot 11 och efter difteri 1 gång.

Regelbunden matvarubesiktning har liksom förut hvarje torgdag handhåfts af tillsyningsmannen.

Nikolaistad. Den enda af de smittosamma barnsjukdomarne, som nådde en större spridning, var kikhosta, hvaraf det första fallet uppträdde i slutet af maj. Det första dödsfallet förekom under senare delen af juni och sedan kommo i augusti ytterligare 4 dödsfall, men senare under året ej vidare några sådana.

Bland dödsorsakerna framstå följande sjukdomsgrupper:

1. Tuberkulösa sjukdomar, lungshot, tuberkulös hjärnhinneinflammation och tuberkulos i andra organ, med 52 dödsfall, 21 % af samtliga och 2,7 på 1000 levande.

2. Sjukdomar i blodkärlen, inclusive hjärnblödning, med 36 dödsfall, 14 % af samtliga och 1,8 på 1,000 levande.

3. Sjukdomar i digestionsorganen, akut- och kronisk tarmkatarr samt andra sjukdomar i digestionsorganen, med 31 dödsfall, 12 % af samtliga och 1,6 på 1,000 levande.

4. Sjukdomar i respirationsorganen, krupös lunginflammation, katarral lunginflammation, lungkatarr och lungutvidgning, med 29 dödsfall, 12 % af samtliga och 1,5 på 1,000 levande.

5. Akuta infektionssjukdomar, mässling, scharlakansfeber, croup och difteri, kikhosta, influensa, blindtarms- och bukhinneinflammation samt ros, med 27 dödsfall, 11 % af samtliga och 1,4 på 1,000 levande.

6. Svulstsjukdomar, kräfta och andra svulster, med 18 dödsfall, 7 % af samtliga och 0,9 på 1,000 levande.

Dödligheten i tuberkulos har de senaste 10 åren förhållit sig på följande sätt:

1900	4,7 ‰	1905	3,6 ‰
1901	5,2 »	1906	4,8 »
1902	4,5 »	1907	3,6 »
1903	4,2 »	1908	3,7 »
1904	4,5 »	1909	2,7 »

Jämför man ur denna sammanställning de förra 5 åren med de senare, så finnes tuberkulosdödligheten under de senare vara mindre än under de förra. Huruvida denna minskning verkligen beror på ett aftagande i de tuberkulösa sjukdomarnes frekvens är svårt att säga. Måhända kunde man snarare finna en förklaring till detta förhållande i den omständighet, att den fattigaste befolkningen, bland hvilken tuberkulosen är mest spridd, alltmera begynt söka sig bostad i förstäderna utanför stadens område och därför i mindre grad än tidigare får sina döda in bland de inom stadens område inträffade dödsfallen.

Å understödsbyrån för lungsiktige hafva undersökts alla som därom anhållit, hvarjämte läkarevård meddelats lungsiktiga samt för lungsot misstänkta. Inalles 425 personer konsulterade under året byråns läkare och uppgingo de polikliniska besökens antal till 843. Säkra symptom på lungtuberkulos företedde af dessa besökande inalles 82, hvarjämte 30 måste betraktas som misstänkta. Hembesök hafva af byråns sköterska under året gjorts inalles 636. Där så af en eller annan anledning varit af nöden, samt särskildt då fråga varit om att upphyra en rymligare och mera hälsosam lokal för den sjuke hafva hembesök verkstälts äfven af läkaren, dessa till ett antal af 55. 50 sjukas bostadsförhållanden hafva genom sköterskan blifvit underkastade en mera ingående undersökning. Egna sofrum hade endast 2 (4 %), men bereddes genom byråns ingripande ytterligare 16 (32 %) denna förmån. I alla fall, där så låtit sig göra, har genom hälsovårdsnämndens desinfektor formalinrökning verkstälts, då lungsiktig ombytt lokal, intagits å sjukhus eller aflidit. Antalet utaf på grund af anmälan från byrån utförda desinfektioner uppgår till 25, men hade detta betydligt kunnat ökas, om blott alla hade anmält om förestående afflyttning. Utom den afsedda direkta verkan af dessa desinfektioner, måste den anses tillkomma en indirekt, ej mindre viktig sådan, nämligen ett kraftigt pointerande af lungsotens smittofarlighet, visande sig bl. a. däri att numera ej så sällan anhållan om desinfektion göres, hvilket förut ej hört till regeln. I enlighet med de föregående åren af byråns verksamhet hafva understöd i olika former utdelats bland dess patienter, af hvilka 38 erhållit regelbundna bidrag i form af matvaror, hufvudsakligen mjölk och smör, medicin, ved, bidrag till upphyrande af eget sofrum för den sjuka, hjälp till landtvistelse o. s. v. Som en glädjande omständighet må framhållas, att af byråns patienter 30 (16 föregående år) kunnat beredas plats å någon af ortens sjukvårdsinrättningar.

Behandlingsresultatet hos 72 lungsiktiga, hvilka gjort regelbundna besök å byrån samt varit under observation minst två månaders tid, utgjorde: Förbättrade 34,7 %, oförändrade 13,9 %, försämrade 23,6 % och döda 27,8 %.

Kolonin för skrofulösa samt för tuberkulosinfektion i hemmen exponerade barn har, som förut, varit förlagd i Replot kyrkobys folkskola samt öppen den 19 juni—21 augusti. Behandlingsresultatet för de 24 internerna, hvilka innehade en ålder mellan 7 och 13 år, har, med undantag af tvänne, hvilka för sjukdom måste hemsändas, varit tillfredsställande. Högsta viktökningen uppgick till 5,7, ägsta till 1 kg, medelviktökningen till 2,56 kg.

På grund af Kejserliga Senatens förordnande af den 16 maj 1907 angående upphäfvandet af den reglementerade prostitutionen upphörde i början af september 1907 de besiktningar, hvilka tidigare företagits för att förebygga spridningen af veneriska sjukdomar. Den 30 maj 1908 anmodades stadsmyndigheterna af Civilexpeditionen i Kejserliga Senaten att inkomma med förslag till instruktion för en s. k. sanitätsbyrå för motarbetande af de veneriska sjukdomarna. Detta uppdrag öfverlämnade stadsfullmäktiga den 10 därpåföljande juni åt hälsovårdsnämnden, och vid möte den 27 juli afgaf nämnden det förslag till sådan instruktion, som läses i årsberättelsen för år 1908. Vid sammanträde den 12 mars 1909 delgafs hälsovårdsnämnden en skrifvelse af Guvernören öfver Vasa län den 8 nästföregående februari, dessmedels Guvernören magistraten till kännedom och vederbörandes förständigande underrättar att Kejserliga Senaten den 18 januari funnit godt gilla och till efterrättelse fastställa förenämnda instruktion för sanitätsbyrån för motarbetande af de veneriska sjukdomarna i Nikolaistad, för läkaren vid sagda sanitätsbyrå samt för öfriga vid densamma anställda personer. Den 1 maj öppnade byrån sin verksamhet i samma lokal, som inrymmer hälsovårdsnämndens byrå. Det vid byrån anställda kvinliga biträdets första uppgift blef att söka sätta sig i förbindelse med kvinnor, hvilka bedrefvo otukt såsom inkomstkälla. Med hjälp af Frälsningsarméns räddningshem för fallna kvinnor samt dess interner lyckades det ganska snart för henne att lära känna ett ganska stort antal sådana kvinnor. Genom råd och dåd försökte hon därpå förmå dem att upphöra med sitt otuktiga lefverne samt att genom arbetet förskaffa sig medel till sitt uppehälle. Till en början såg det ut, som om hon skulle kunna påräkna någon framgång i sitt arbete. Hennes besök mottogs åtminstone af några med välvilja, en och annan lofvade att ändra sitt lif, och måhända fanns det några, som verkligen fullföljde sitt löfte. Men efter någon tid visade det sig dock att de verkliga eller föreburna svårigheterna att med arbete lifnära sig samt att lusten för ett vagabonderande och lättsinnigt lif motverkade alla goda råd och vänliga förmaningar. Frukten af hennes arbete blef ingen eller så godt som ingen, och modfälld häröfver afgick hon från sin tjänst den 1 november, och denna lämnades då på hälsovårdsnämndens framställning tillsvidare vakant.

Tillsyningsmannen vid sanitätsbyrån har genom spaningar, företrädesvis företagna nattetid, sökt taga reda på personer, hvilka hängifvit sig åt skörlefnad. De, som blifvit härtill förvunna, hafva uppmanats att antingen afgifva läkareintyg eller att infinna sig till sanitätsbyrån för besiktning. I händelse vederbörande uraktlåtit att ställa sig sådan, flere gånger upprepad, uppmaning till efterrättelse, har hon genom polisens tillhjälp inställts till besiktning. Om personen i fråga befunnits frisk, har hon ej vidare antastats, såvida hon ej åter anträffats under besvärande omständigheter. Hafva säkra eller misstänkliga symptom af venerisk sjukdom vid besiktning yppats, har den sjuka sändts till länesjukhuset i Mustasaari. Hälso tillståndet hos den från sjukhuset utskrifna har tid efter annan genom besiktning eller läkareintyg kontrollerats. Dels genom anmälningar af praktiserande läkare, dels genom angifvelser från allmänheten har i vissa fall företeendet af läkareintyg eller inställelse till besiktning påyrkats. Ett antal kvinnor, hvilka bedrifvit otukten såsom yrke, har sanitätsbyrån sökt genom upprepade undersökningar öfvervaka. Detta arbete har dock varit förenadt med stora svårigheter, i det att de flesta användt flere olika medel för att undandraga sig besiktning. Ett medel, som försökts i flere fall, har varit att vederbörande besiktningsskyldiga hos sig inhyt en man, som uppgifvit sig såsom försörjare, ehuru han i själfva verket lefvat på kvinnans otukt. Ett annat medel är att ofta byta bostad eller att, när man vet sig vara sjuk, till en tid resa bort från staden. Endast ett fåtal män hafva blifvit besiktigade på byrån, och främst sådana, hvilka bott tillsamman med prostituerade. I allmänhet är det omöjligt att komma manliga smittospridare på spåren.

Köttthandeln å salutorget måste äfven anses i hög grad ohygienisk, då köttmånglerskorna dästades hafva sitt lager af färskt kött 7 till 8 timmar om dagen under bar himmel, sommartid ofta under en temperatur af 20 till 25° Celsius, utsatt att förorenas af flugor, dufvor och damm, som det finnes riklig tillgång på å Vasa salutorg. Kött, som sålunda får stå flere timmar om dagen utsatt för starkt solsken samt förorenadt af damm och flugor på salutorget och efter torgtidens slut inneslutes i ett illaluktande, unket magasin för att följande dag åter tillsalubjudas å torget, måste ju anses allt annat än hygieniskt. Under sommarn 1909 gjordes beslag å större partier förskämdt kött.

Enligt Herr Guvernörens öfver Vasa län förordnande har stadsveterinären verkställt besiktningar af alla till Sverige exporterade kreatur, och var exporten af kreatur under sommaren 1909 mycket liflig till följd af den dåliga höskörden i Österbotten.

Under år 1909 har stadsveterinären undersökt 450 lådor amerikanskt fläsk, och har fläsket i en del lådor varit trikinöst och, såsom odugligt till människo-föda, blifvit förstördt.

I slutet af mars månad besiktigade förste stadsläkaren och sundhetsinspektorn badstugorna i staden, och beslöt hälsovårdsnämnden att med anledning af

vid denna besiktning framkomna omständigheter hos magistraten göra sådan framställning beträffande tvänne badstugor, att deras ägare måtte åläggas att försätta dem uti ett snygghetens och hygienens fordringar mera motsvarande skick samt att angående tvänne andra i bref till deras egare uppmana dem att låta utföra vissa förbättringsarbeten. Vid under sommaren företagen andra besiktning visade det sig att hälsovårdsnämndens ingripande ledt till afsedt resultat.

Med anledning af den nya bagerilagen vidtog hälsovårdsnämnden följande åtgärder:

I juni månad annonserade hälsovårdsnämnden i tidningarna att innehafvare af bagerier och konditorier måtte före den 1 juni anmäla sina bostadsadresser till hälsovårdsnämndens byrå. Vid möte den 25 juni utsågos till synemän för bagerier förste stadsläkaren, stadsarkitekten och sundhetsinspektorn, och desse vidtogo första dagen i juli med besiktning af stadens samtliga bagerier och konditorier, såvidt de kunde få reda på dem. Synemännen besiktigade 55 bagerier, bland dem ett antal s. k. hembagerier, uti hvilka rörelsen bedrefs af egna familjemedlemmar utan anlitande af legda arbetare, och hvilka sålunda icke hemföll under den nya lagens bestämmelser. Vid hälsovårdsnämndens sammanträde den 13 december föredrogs synemännens berättelse öfver brister och mot ordningsföreskrifterna stridande förhållanden, hvilka iakttagits vid slutsynen af bagerierna och beslöts med anledning af denna att hos magistraten anmäla de felande. I skrifvelsen till magistraten gjordes framställning om förbud för tvänne bagerier att fortsätta med sin verksamhet samt yrkades att uti 33 andra större eller mindre ändringar och förbättringar borde vidtagas. Magistraten förständigade vederbörande bageriinnehafvare att senast 1 juni 1910 hafva sina bagerilokaler försatta i det skick som hälsovårdsnämnden i sin anmälan påyrkat.

På framställning af stadsveterinären beslöt nämnden den 25 juni till magistraten insända förslag till reglemente för Vasa stads slakthus. Detta blef sedan af Magistraten öfversändt till Guvernören, som den 8 oktober fastställde det samma till efterrättelse.

Enär det visat sig att svinstallen eller de s. k. svinstiorna medföra sanitära vådor för staden, emedan de dels äro så vårdslöst uppförda och illa skötta att orenlighet från dem utrinner till omgifvande gårdsplaner och brandgator, dels, äfven om de äro uppförda af vattentäta ämnen, dock innehålla stinkande orenlighet, som samlar flugor, hvilka kunna öfverföra smuts och smittämnen; fördenskull och då upprepade anmärkningar från hälsovårdsmyndigheternas sida öfver svinstallens beskaffenhet och skötsel förklingat ohörda, beslöt nämnden hos magistraten anhålla om åtgärds vidtagande för utfärdande af sådant tillägg till stadens polisordning, att hållandet af svin inom stadens bebyggda område måtte förbjudas.

Vid möte den 25 juni beslöt nämnden fästa drätselkammarens uppmärksamhet på det förhållande att i närheten af kloakutloppet i Sandviken funnos flere med stinkande vatten fyllda gropar, samt att själfva viken tidtals sprider elak lukt och eljes är missprydande, och hemställde nämnden tillika huruvida icke anledning vore att igenfylla viken och kläda det sålunda vunna landområdet med planteringar. Drätselkammaren torde, för att få en småningom skeende igenfyllnad till stånd, upplåtit vikbottnen till upplagsplats för jord, som utschaktas vid byggnadsföretag, samt för annat rent fyllningsmaterial.

Med anledning af kolerafaran iordningställdes kolerasjukhus, utfärdades föreskrifter angående renhållning m. m.

I november 1908 hade hälsovårdsnämnden hos stadsfullmäktige hemställt, huruvida icke skäl vore att med anledning af dåvarande andre stadsläkaren A. Th. Ehrnströms utnämning till annan tjänst företaga en omreglering af stadens läkaretjänster och förutom förste och andre stadsläkaren anställa en särskild läkare vid kommunala sjukhuset. En framställning med samma syftemål afläts äfven till stadsfullmäktige af magistraten, och för ärendets beredning, tillsatte fullmäktige en kommitté. Sedan denna inlämnat sitt betänkande, beslöto stadsfullmäktige omreglera stadens läkaretjänster sålunda att i stadens tjänst skulle anställas: en förste stadsläkare, en andre stadsläkare och en läkare vid stadens kommunala sjukhus. De två förstnämnde skulle tillställas genom val på allmän rådhusstämma, sjukhusläkaren däremot af stadsfullmäktige på förslag af hälsovårdsnämnden för en tid af fem år i sänder, hvarvid borde iakttagas, att högre lärd grad, baserad på kunskapsprof inom området för den praktiska medicinen, eller andra vetenskapliga meriter skulle medföra företräde, samt att vid lika höga kunskapsmått sjukhusläkaretjänst skulle anses såsom större merit, än annan läkareverksamhet.

På hälsovårdsnämndens anmälan blef en läskdrycksfabrikant två gånger under året bötfälld för tillsaluhållen limonad, genom grof vårdslöshet vid fabrikationen förorenad så att den måste anses hälsovådlig, ena gången till 50, den andra gången till 100 mk.

Vid sina inspektioner för att öfvervaka iakttagandet af magistratens renhållningsföreskrifter konstaterade tillsyningsmännen mångenstädes osnygghet och grof vårdslöshet. Där upprepade förmaningar icke medförde någon förbättring, anmältes de tredskande hos polisen, och blefvo 21 gårdsegare af magistraten pliktfälda för försummad renhållning.

Med anledning af hälsovårdsnämndens framställning om förbud för hållandet af svin inom stadens bebyggda område anställdes af tillsyningsmännen en räkning af de gårdar, där svin hållas, och steg antalet till 60.

Nykarleby. Några mindre missförhållanden i handtverkerier och försäljningar af matvaror hafva af hälsovårdsnämnden beifratts.

I april månad påbegyntes uppförandet af ett kommunalt sjukhus, afsedt för 10 patienter. Vid årets utgång var sjukhuset färdig uppfördt, men återstodo ännu diverse inrednings- och utrustningsarbeten.

Jakobstad. Tarmtyfus uppträdde under året endast med enstaka fall, ehuru den stora epidemin sommaren 1908 gjorde antagandet af epidemins återupprepning ganska sannolik. — Smittkoppor diagnostiserades i 2 fall under oktober månad ehuru dock ej helt och hållet kan uteslutas möjligheten af att dessa voro en ovanligt svår form af vattkoppor. — Svalg- och strupdifteri (strypsjuka) synes numera vara en å orten stationär sjukdom. Den uppträdde med sporadiska fall året rundt för att nu och då något stegras och få en mera utprägladt epidemisk karaktär. I strypsjuka hafva under året aflidit 5 barn. Dödligheten har sålunda varit rätt stor, beroende därpå, att sjukdomen vanligtvis ej observerats i tid af föräldrarna eller ock ej tillmätes någon betydelse förrän svåra symptom af andnöd uppträda. I många fall är tillståndet då redan sådant, att difteriserum kommer för sent till användning.

Med anledning af i tidningspressen synliga uppgifter att firman Carl Francke i Bremen åtagit sig att för Björneborgs stad utföra ett vattenverk på 30 års amorteringstid, beslöt hälsovårdsnämnden vid möte den 19 januari förstärkt med vattenledningsutskottet ytterligare att hos nämnda firma anhålla om ett utlåtande i kloakledningsfrågan samt om en förnyad undersökning af vattentillgången i staden och dess närmaste omgifning för anläggande af ett vattenledningsverk. I kloakfrågan har vid årets utgång ännu af nämnda firma intet utlåtande gifvits. Profborrningarna för att finna dugligt och tillräckligt vatten för en vattenledning gifvo emellertid till resultat att sådant icke kunde erhållas i staden eller dess närmaste omgifning. Däremot synes det som dugligt och tillräckligt vatten kunde erhållas från Sandåsen på vägen till Sundby c. 6 kilometer utom staden. Af verkställda analyser framgår, att vattnet af öfriga mineralämnen innehåller endast ringa mängder, men att järnhalten däremot är mycket stor.

Hälsovårdsnämndens förslag i renhållningsfrågan remitterades efter det detsamma behandlats af drätselkammaren till finansutskottet. Finansutskottet föreslog att projektet tillsvidare, eller åtminstone tills kloakledningsfrågan afgjordes icke skulle utföras, men föreslog interimistiska föreskrifter angående inrättandet af gårdsafträden samt stall och fähus vid nya gårdar i staden. Förslaget godkändes af stadsfullmäktige och stadfästes af guvernören.

Under året har genom hälsovårdsnämndens försorg anskaffats en sjukvagn.

Gamlakarleby. Frågan om kolerasjukhus för staden, som redan föregående år föranledt nämnden att till stadsfullmäktige ingå med anhållan om, att endera en särskild kolerabarack måtte uppföras eller att en ny afdelning skulle tillbyggas epidemisjukhuset, hade af stadsfullmäktige afgjorts till förmån för det senare projektet och vidtog arbetet med den nya afdelningens byggande på vårsomma-

ren samt var tillbyggnaden på hösten färdig att åtminstone provisionellt användas för sitt ändamål. Till dess var epidemisjukhusets äldre afdelning upplåten till kolerasjukhus.

Genom cirkulär från Medicinalstyrelsen uppmärksamgjord på att en kortare kurs för desinfektörer skulle i Helsingfors anordnas den 1 mars, beslöt nämnden att med nämnden tillbudsstående medel bekosta stadens sundhetspolis deltagande i kursen.

Sedan den nya bagerilagen den 1 juli 1909 trädte i gällande kraft och det enligt af Senaten utfärdade ordningsföreskrifter för bagareyrket åligger hälsovårdsnämnden att öfvervaka stadgandenas rörande hygienin inom bagerierna efterlefnad, företog nämnden in corpore under senare halfåret flere besök i alla stadens bagerier såväl med som utan legda arbetare. Vid inspektionerna var nämnden tvungen stänga ett bageri på en kortare tid för i hygieniskt afseende olämpligt arbetsrum och framställde vid desamma flere anmärkningar, i de flesta fallen för bristfällig ventilation, ingen eller olämplig golfbetäckning och primitiva rum för tvättning och förvaring och ombyte af arbetarens kläder. På ett undantag när äro arbetsrummen, trots det de uppfylla lagens bestämmingar angående tillräckligt kubikinnehåll, att anses för trånga och obekväma.

Vattenlednings- och kloakledningsfrågan hafva under året icke kommit sin lösning närmare. Det förra ärendet hamnade med anledning af ett från privat håll inkommet förslag om rätt till utförande af vattenledning till ett större stenhus med event. tillstånd att från densamma äfven få draga biledningar till andra hus eller platser i staden, i ett af stadsfullmäktige utsedt särskildt utskott. Förslaget till kloakledning åter har underkastats vidare fackmannagranskning, hvarigenom afgörandet fördröjts; dock förefinnes hopp om att arbetena för dess utförande kunna begynna under nästkommande år.

Dödsfallen i tuberkulos utgjorde på 1,000 invånare 1898—1907 i medeltal 3,9 1908 4,0 och 1909 4,7.

Jyväskylä. Kurkkumätää ja kuristustautia, jotka ovat jo vuosikausia saaneet kotoperätaudin tavoin jalansijan kaupungissa, on vuoden kuluessa ilmennyt jonkun verran vähemmän kuin edellisenä vuonna, nimittäin 15 tapausta. Vastaava luku edellisenä vuotena oli 25. Tilivuonna sattuneista tapauksista päättyi 2 kuolemalla, edellisenä vuotena taas 3.

Raahe. Kuolevaisuus keuhkotuberkulosiin oli tuhatta asukasta kohti 2,70.

Desinfisioimisia on väliaikainen terveystoimi toiminut 8:ssa eri paikassa, nimittäin keuhkotautia sairastaneiden luona 4:ssä sekä muiden tarttuvien tautien takia myöskin 4:ssä paikassa.

Oulu. Yleinen terveydentila Oulun kaupungissa on vuoden 1909 kuluessa ollut verraten hyvä. Terveystoimikunnalle saapuneiden viikkoilmoitusten mukaan on akuuttisten taudintapausten lukumäärä vuoden kuluessa ollut jossain

määrin suurempi kuin edellisinä vuosina. Kulkutaudeista on epidemian tavoin liikkunut ainoastaan vihurirokko (rubeola).

Isoarokkoa ilmoitettiin huhtikuussa yksi kohta. Potilas, joka saapui paikkakunnalle Oulaisista, eristettiin kunnallissairaalan tarttuvatautisten osastolle.

Tuberkulositauteihin, kuten keuhkotautiin, tuberkuloottiseen aivokalvontulehdukseen ja muissa elimissä esiintyvään tuberkuloosiin kuoli yhteensä 63 henkilöä, eli 20, 93 % kaikista kuolleista ja kutakin 1,000 henkilöä kohden sattui täten 3,3 kuolemantapausta.

Vuoden kuluessa on kaupunki eräältä henkilöltä, joka ei ole nimeään ilmoittanut, saanut vastaanottaa viiden tuhannen (5,000) markan suuruisen rahalahjan, jonka pääoman vuotuiset korot erityisen määräyksen mukaan ovat käytettävät, jotta köyhille lapsille voitaisiin hankkia vapaapaikkoja kaupungin kunnallissairaalassa.

Keuhkotautisten sairaanhoitajatar on käynyt sairaitten luona sen mukaan kuin näiden tila on vaatinut, terveempien luona noin 2 kertaa kuukaudessa, heikompien luona useammin. Sairaitten luona käydessä on hoitajatar koettanut teroittaa sairaitten mieleen varovaisuuden suurta merkitystä ja tärkeyttä taudin levenemisen estämiseksi. Ainoastaan 5 sairasta on tarvinnut erityistä hoitoa. Sairaalan asuntoa vaihtaessa ja kuolemantapauksen jälkeen on sairaalan asunto ja vaatteet puhdistettu. Vuoden kuluessa on kaikkiaan toimitettu 40 desinfiointia.

Koko viime vuoden ajalta on tiedossa 90 keuhkotautia sairastavaa: 44 miestä, 32 naista, 14 lasta.

Valvoakseen Oulun kaupungissa harjoitettavaa maitokauppaa ja pitääkseen ennen kaikkea silmällä ettei kaupittaisi tuberkulottisista karjoista saatua maitoa, päätti lautakunta kokouksessaan 15 p:nä tammik. pyytää kaupungin eläinlääkäriltä ja piirieläinlääkäriltä luetteloita niistä karjoista, joita he ovat tutkineet. Kun sitten nämä luettelot olivat saapuneet, päätti lautakunta kokouksessaan 8 p:nä kesäk. ilmoittaa läänin kuvernöörille ne karjat, joissa tuberkulitautia oli havaittu ynnä ne, joista ei lautakunnan tietoon ollut tullut, oliko sairastuneiden eläinten suhteen ryhdytty minkäänlaisiin toimenpiteisiin ja sen ohessa pyytää, että läänin kuvernööri kieltäisi näiden karjain omistajia tuomasta maitoa kaupunkiin, jollei maito ole asetusten mukaisesti pastörisoitu, tai sairaat eläimet teurastettu; tai poistettu siitä navetasta, jossa terveitä pidetään, sekä navetat desinfisoitu.

Neljään eri taloon on hyväksytty vesiklosettien asettamista koskevat anomukset ja piirustukset.

Terveystenhoitolautakunnan määräämät tarkastusmiehet toimittivat kesä- ja heinäkuun ajalla leipomoiden tarkastuksen. Tällöin 5 leipomalaitosta hyväk-

syttiin muistutuksitta, 11:delle annettiin määräys tehdä vähäisehköjä korjauksia ja muutoksia, 3:ssa tulee suoritettavaksi suurehkoja korjauksia, yhdessä kiellettiin leipominen siksi, kunnes tarpeelliset uudistukset on aikaansaatu. Muuan leipomaliikkeen omistaja ilmoitti lopettavansa liikkeen sekä perustavansa uuden leipomon. Erästä leipomaliikkeen omistajaa on sakotettu leipomossa vallinneesta epäsiisteydestä sekä järjestyssääntöjen rikkomisesta.

Yksi maidonmyyjä on syytteen alaisena tarkastamattoman maidon myynnistä, ja 4 maidonmyyjää, on kielletty myymästä maitoa, kunnes on hankittuna todistus siitä, että maito on terveestä karjasta peräisin. Erästä maitonmyymälän huoneustoa on kielletty enää käyttämästä maidon myyntiä varten. Ala-arvoisen maidon myynnistä on sakotettu erästä Kempeleestä olevaa karjanomistajaa.

Kauppahallista oli vuoden lopulla vuokrattu kaikkiaan 48 myymälää, nimittäin: 20 myymälässä oli kaupan lihaa, 5:ssä makkaraa, 15:ssä ruoka- ja sekatarvareita, 3:ssa leipää, 2:ssa syltityä, 1:ssä voita ja 2:ssa vaatetavaraa. Tilapäisiä lihanmyyjiä varten on varattu useita myymälöitä, jotka vuokrataan päivittäin, koska vähittäislihankauppa on kauppatorilla kielletty. Puhtaus hallissa on yleensä ollut hyvä, myymälöissä on ollut osaksi hyvä, osaksi tyydyttävä. »Pallas-yhtiön» hallista oli vuoden lopussa vuokrattu 8 myymälää, nimittäin: 6:ssa myymälässä oli ruoka- ja sekatarvareita, 1:ssä lihaa ja 1:ssä leipää. Puhtaus hallissa on ollut tyydyttävä, myymälöissä hyvä. Ilmanvaihto on ollut huono.

Kartanoiden luku oli 776. Uusia taloja on vuoden kuluessa rakennettu vähemmän kuin ennen, niin että työväenasuntojen puutetta yhä vieläkin kestää. Sen sijaan on kaupungin työväki rakentanut itselleen asuntoja kaupungin ulkopuolelle.

Likaviemäreitä on vuoden kuluessa laitettu 18 kartanoon; entiseltään niitä on 561. Kartanoissa on yleensä voinut hyvä puhtaus. Nykyään ovatkin kartanonomistajat auliisti hankkineet taloihinsa likaviemäreitä, niin ettei viemärin laittamisen laiminlyömisestä ole kukaan vuoden kuluessa joutunut syytteen. Puhtaudenpidon laiminlyönnistä on sakotettu kahta kartanonomistajaa.

Tarkastamattoman ja leimaamattoman lihan myynnistä on sakotettu kahta lihakauppiasta.

Kaupungissa on otettu takavarikkoon ruokatarvareita seuraavat määrät: 460 kg. siikojia, 47 kg. munta kalaa, 22 kg. savustettua lihaa ja 8 korillista luumuja. Sitäpaitsen on kielletty pitämästä kaupan ravintoaineita, jotka ovat olleet ala-arvoisia, nimittäin noin 50 kg. lampaanlihaa, 28 kg. voita sekä suurehko määrä tuoreita sillejä.

Kaupungin kauppiaille saapuneesta amerikkalaisesta silavasta huomattiin tarkastettaessa trikiinien saastuttamiksi 22 kappaletta, painoltaan noin 145 kg, jotka hävitettiin.

Kemi. Vuoden kuluessa kuoli: tuberkulositauteihin 3 henkeä eli 11,1 % kaikista kuolleista (1,4 kohtausta tuhatta asukasta kohti), kulkutauteihin 4 henkilöä eli 14,8 % kaikista kuolleista (1,8 kohtausta tuhatta asukasta kohti), vatsa- ja suolikatarriin 2 lasta eli 7,4 % kaikista kuolleista (0,9 kohtausta tuhatta asukasta kohti), hengityselinten tauteihin 3 henkeä eli 11,1 % kaikista kuolleista (1,4 kohtausta tuhatta asukasta kohti).

Kulkutaudeista liikkui kaupungissa hinkuyskää, kurkkumätää, tulirokkoa, tuhkuria, influensaa ja vihurirokkoa.

Kulkutautisairaalassa hoidettiin v. 1909 27 sairasta.

Helmikuussa ehdotti terveydenhoitolautakunta valtuustolle, että terveyspoliisi lähetettäisiin Helsinkiin siellä toimeenpantaville desinfisoimiskursseille, koska henkilö, jolla on täysi taito desinfisoimisessa, on kaupungissa erittäin tarpeellinen, kun kolerakin taas ensi kesänä ehkä entistä tuhoisempaa uhkaa maatamme. Valtuusto hyväksyi ehdotuksen.

Monien vastuksien perästä päättivät valtuusmiehet kokouksessaan tammi-kuun 31 p:nä 1910 9 äänellä 2 vastaan, 2 jäsenen ollessa äänestämättä, toimeenpanna kesäkuun alussa v. 1910 Kemin kaupungissa pakollisen lihantarkastuksen terveydenhoitolautakunnan laatimien sääntöjen mukaisesti. Terveydenhoitolautakunnan toimeksi jätettiin tämän päätöksen toimeenpaneminen.

Vielä mainittakoon, että terveydenhoitolautakunnan toimesta sakotettiin useita talonmistajia sementtisten lantahuoneenpohjien ja likajohtojen määrääjäksi teettämisen laiminlyömisestä ja moniaita talonmistajia lantahuoneen ja palokujan puhtaanapidon laiminlyönnistä.

Tornio. Keuhkotautiin on kuollut 4 henkeä, joka on 16,7 % kaikista kuolemantapauksista ja 2,4 tuhatta asukasta kohti. Kaupungissa keuhkotautiin kuolleitten keskimäärä on kymmenen viime vuoden ajalla ollut 3 tuhatta asukasta kohti.

Koleravaaran torjumiseksi, Venäjällä kun liikkui kolera, toimitti Lääkintöhallituksen määräyksestä kaupunginlääkäri 5 p:stä kesäkuuta aina 18 päivään marraskuuta asetusten mukaiset tarkastukset Röytän satamassa, sinne koleran saastuttamista haminoista tulleissa laivoissa. Mainittuna aikana ylläpidettiin myös täällä kolerasairaala, jota ei kuitenkaan tarvinnut tarkotukseensa käyttää.

Kajaani. Yleistä terveyttä häiritsi melkoisesti vuoden alkupuolella edelliseltä vuodelta jatkuva kurkkumätäepidemia, joka kuitenkin säännöllisesti alkoi vähetä tammikuusta alkaen. Vuoden neljänä ensi kuukautena sattui 20, 16, 11 ja 9 tapausta, toukokuussa ei enää yhtään. Suurimpana syynä taudin itsepäiseen asustamiseen oli näyttäytynyt olevan se, että taudista hyvin monet ilmoittivat niin myöhään kuin mahdollista ja lieviä tapauksia varmaan kokonaan salattiin. Kun tähän oli nähtävästi syynä taudin laadusta aiheutuvan puhdistuksen tuottamat hankaluudet ja vielä lisäksi kustannukset, niin suostui

kaupungin valtuusto huhtikuun alussa terveydenhoitolautakunnan esitykseen, että kaikki huoneiden puhdistuskustannukset ja samoin kaikkien kuumesairaalaa eristettyjen sairaalamaksut suorittaa kaupunki. Sen jälkeen kun terveydenhoitolautakunta tämän esityksen teki, ilmaantui vielä useita taudintapauksia; mutta valtuuston päätöksen jälkeen enää vain kolme kohtausta, joten taudin loppu oli liian jyrkkä riippuakseen aivan suuresti edellisestä päätöksestä. Joka tapauksessa on tuota päätöstä pidettävä hyvänä apuna ja ehkäpä sen merkitys oli suurikin, kun tauti syyskuulla uudestaan yritti saada jalansijaa, ilmaantuen melkein samaan aikaan neljässä eri paikassa — yksi näistä oli ruokatavarakauppa — jotka eivät mitenkään olleet toistensa kanssa yhteydessä. Syyskuussa oli vain viisi tapausta ja lokakuussa yksi kohtausta. Yhteensä oli vuoden kuluessa 62 kurkkumätätapausta, joista 24 oli suurenmassa tai vähemmän määrässä kuristustautimuotoa. Kuoleamalla päättyi niistä kaksi (= 3,23 %).

Kuolleisuus oli 40 tapausta, tehden 17,2 tuhannelle. Tuberkuloosiin kuoli 9 henkeä eli 22,5 % kaikista kuolleista ja akuuttisiin infektionitauteihin kuoli 15 henkeä = 37,5 % (varsinaisiin tarttumatauteihin näistä 9).

Kurkkumädän takia anottiin uudestaan, että kuumesairaalalle saataisiin lisäksi huoneita ja lisävuoteita. Pyyntöön oli jo edellisenä vuonna luvattu suostua, mutta vasta huhtikuussa sai asia lopullisen, suotuisan ratkaisunsa.

Kun keväisin lumen sulaessa moneen lantasaäiliöön tulvii vettä, valuen niistä taas toisaalle, niin tehdyn pyynnön perusteella maistraatti määräsi, että kaikki lantasaäiliöt ovat sakon uhalla laitettavat tarkoin uuden rakennusjärjestyksen mukaiseen kuntoon viimeistään kesällä 1910.

Muuan makkaraliikkeen harjoittaja on kutsuttu saamaan lautakunnalta julkiset nuhteet pilaantuneen tavaran myymisestä. Yhdessä leipomossa on kielletty liikkeen harjoittaminen, yhtä teurastajaa on sakotettu teurastamonsa likaisuudesta ja yhtä talonmistajaa kartanollaan vallinneesta likaisuudesta.

Tarttumatautien aiheuttamia puhdistuksia on terveystoimisto toimittanut 88 paikassa.

Diakonissa on pääasiallisesti hoitanut vakinaista tointaan, ainoastaan vähäisen aikaa oli hän kuumesairaalassa apuna. Hoidokkaiden luku oli vuoden kuluessa 106.

Väkiluku ja kuolevaisuus Suomen kaupungeissa vuonna 1909.¹⁾Folkmängd och dödlighet i Finlands städer under år 1909.¹⁾

Kaupungit. Städer.	Väkiluku vuoden 1909 lopulla. Folkmängd vid slutet af år 1909.	Vuonna 1909 syn- tyneitä. Födde under år 1909.	Vuonna 1909 kuolleita. Döde under år 1909.	Kuolleita 1,000 asukasta kohti. Döde på 1,000 innevånare.	Vuotta nuorem- pia lapsia kuoli vuoden aikana. Barn under 1 år döda under året.	100:sta vuoden ku- llessa syntyneis- tä lapsista kuoli. Af 100 under året födde barn afledo.
Helsingfors	135,094 ²⁾	3,565	1,682	12,5	474	13,8
Borgå	6,004	151	97	16,2	15	9,9
Lovisa	3,419	78	53	15,5	5	6,4
Ekenäs	2,816	77	44	15,6	7	9,1
Hangö	7,135	205	77	10,8	33	16,1
Åbo	48,993	1,193	726	14,8	129	10,8
Nådendal	884	18	16	18,1	—	—
Mariehamn	1,418	28	20	14,1	2	7,2
Nystad	4,498	93	66	14,7	10	10,8
Raumo	5,791	155	105	18,1	17	11,0
Björneborg	16,646	408	303	18,2	52	12,7
Tavastehus	6,050	130	81	13,4	15	11,5
Tammerfors	44,620	1,189	589 ³⁾	13,3	143	12,0
Lahtis	4,360	156	72	16,5	22	14,1
Viborg	26,916	675	484	18,0	96	14,2
Fredrikshamn	3 248	87	60	18,5	8	9,2
Kotka	9,683	346	142	14,7	19	5,5
Villmanstrand	2,539	47	38	15,0	11	23,4
Kexholm	1,416	52	35	24,7	5	9,6
Sordavala	2,966	94	44	14,8	14	14,7
S:t Michel	4 250	101	58	13,6	10	9,9
Heinola	1,715	44	23	13,4	1	2,3
Nyslott	3,209	103	60	18,7	13	12,6
Kuopio	15,343	433	235	15,3	38	8,7
Idensalmi	2,346	86	33	14,1	8	9,3
Joensuu	4,459	156	51	11,4	7	4,5
Kristinestad	3,136	60	52	16,6	12	20,0
Kaskö	1,148	30	19	16,6	3	10,0
Nikolaistad	19,595	550	251	12,8	53	9,6
Nykarleby	1,254	25	18	14,4	3	12,0
Jakobstad	6,164	245	97 ⁴⁾	15,7	25	10,2
Gamlakarleby	3,588	98	69	19,2	6	6,1
Jyväskylä	3,418	101	68	19,9	19	18,8
Brahestad	2,732	80	56	20,5	4	5,0
Uleåborg	19,030	448	301	15,8	61	13,6
Kemi	2,168	71	27	12,5	9	12,7
Torneå	1,670	40	24 ⁴⁾	14,4	7	17,5
Kajana	2,326	92	40	17,2	10	10,9

¹⁾ Papiston kaupunkien terveyslautakunnille antamien ilmoitusten mukaan.²⁾ Enligt af presterskapet åt städernas hälsovårdsnämnder lemnade uppgifter.³⁾ Medelbefolkning. (Evangelisk-lutherska.)⁴⁾ Häri ingå äfven i staden afidna personer från andra församlingar.⁴⁾ Häri ingå endast inom staden afidne stadsbor.

Yleiskatsaus sairassuhteisiin
Öfversigt öfver sjukdomsförhållan-

Kaupungit. Städer.	Typhus abdominalis.	Typhus recurrens.	Febris gastrica et re- mittens, febricula.	Febris intermittens.	Influenza.	Meningitis cerebro- spinalis epidemica.	Cholera asiatica.	Dysenteria.	Cholera nostras, Pa- stroenteritis epide- mica.	Gastritis, enteritis acuta.	Varicella.	Scarlatina.	Morbilli.	Rubeola.	
Helsingfors	53	1	334	12	3,683	1	1	2	15	4,327	1	246	261	57	331
Borgå.....	7	—	9	1	187	—	—	—	5	160	—	9	9	—	1
Lovisa	—	—	18	—	20	—	—	1	—	67	—	1	1	—	—
Ekenäs	2	—	3	1	57	—	—	—	—	62	—	12	1	—	30
Hangö	2	—	26	2	117	—	—	2	8	202	—	39	1	19	39
Åbo.....	13	—	56	54	1,276	—	—	—	40	1,178	—	61	27	513	7
Nådendal	—	—	13	—	39	—	—	—	—	19	—	—	—	2	1
Mariehamn	8	—	6	—	110	—	1	—	—	36	—	1	—	—	—
Nystad.....	—	—	3	—	171	—	—	—	—	82	—	8	—	101	—
Raumo	—	—	—	—	77	—	—	6	—	88	—	9	7	235	8
Björneborg.....	25	—	4	1	554	—	—	2	—	421	—	30	58	—	2
Tavastehus.....	1	—	15	—	180	1	3	1	2	122	—	4	12	1	—
Tammerfors	475	—	238	8	978	—	—	16	75	1,989	—	66	162	359	83
Lahtis	2	—	—	—	56	—	—	—	—	103	—	18	11	—	—
Viborg.....	1	11	107	3	399	—	4	1	3	987	1	52	61	134	20
Fredrikshamn ...	—	—	8	1	33	1	—	8	—	70	—	11	46	63	2
Kotka.....	6	—	17	1	270	—	—	1	2	338	—	12	35	1	1
Villmanstrand ...	—	—	20	2	33	—	—	—	—	32	—	—	1	6	—
Kexholm	1	—	10	—	28	—	—	1	—	38	1	—	10	—	1
Sordavala	10	—	—	—	105	—	—	—	—	163	—	4	6	—	4
S:t Michel.....	11	—	16	—	61	—	—	—	—	96	—	8	51	—	1
Heinola	—	—	—	—	38	—	—	—	—	15	—	4	1	—	15
Nyslott	16	—	—	—	—	—	—	—	—	56	—	3	18	—	1
Kuopio	70	—	7	—	131	2	—	—	—	301	2	22	16	1	16
Idensalmi	2	—	2	—	8	—	—	—	—	56	—	1	2	2	—
Joensuu.....	16	—	4	—	17	—	—	—	2	85	—	6	7	13	5
Kristinestad	—	—	3	1	33	—	—	—	—	55	—	4	—	6	—
Kaskö	—	—	—	—	34	—	—	—	—	61	—	—	—	—	23
Nikolaistad	1	—	60	1	143	—	—	—	—	443	—	31	50	33	—
Nykarleby.....	—	—	3	—	6	—	—	—	—	21	3	—	—	3	1
Jakobstad	6	—	2	—	83	1	—	—	2	223	2	38	53	10	—
Gamlakarleby ...	—	—	7	—	47	—	—	—	—	89	—	1	2	—	22
Jyväskylä.....	—	—	5	—	64	—	—	3	2	103	—	16	7	12	13
Brahestad	—	—	—	—	40	—	—	—	—	106	—	7	1	—	11
Uleåborg	—	—	92	—	71	—	—	1	—	665	1	33	18	1	103
Kemi	—	—	12	—	7	—	—	—	—	64	—	—	6	9	2
Torneå.....	1	—	2	—	10	—	—	—	—	66	—	1	—	5	—
Kajana	2	—	12	—	38	—	—	—	2	236	—	—	5	—	2
Summa	731	12	1,114	88	9,204	6	9	45	158	13,225	11	758	946	1,586	745

maamme kaupungeissa v. 1909.
dena i landets städer år 1909.

Summa.	Urus molle.	Gonorrhoe.	Syphilis recens.	Pleuritis acuta (idiopath.).	Meningitis tu- berculosa.	Rheumatismus arti- culorum acutus.	Parotitis epidemica.	Pneumonia crouposa. Bronchopneumonia.	Pertussis.	Laryngo-bronchitis acuta.	Angina tonsillaris.	Laryngitis crouposa.	Diphtheritis faucium.	Febris puerperalis.	Septico-pyemia.	Erysipelas.
22,525	240	1,946	179	137	32	253	90	695	658	6,409	2,198	58	212	4	7	82
990	—	10	—	1	5	15	3	41	46	283	155	4	30	1	—	8
272	—	4	—	4	—	2	—	12	7	85	47	—	2	—	—	1
326	—	6	—	2	2	4	—	4	35	60	39	—	1	—	—	5
1,001	1	17	8	15	5	16	1	26	—	287	150	—	2	5	3	8
7,919	20	136	15	82	23	96	10	267	42	2,869	994	11	94	2	—	33
115	—	1	—	1	1	1	—	1	—	25	9	—	1	—	—	1
279	—	8	—	3	—	—	3	17	10	40	36	—	—	—	—	—
544	—	3	—	4	1	5	—	19	6	103	30	—	4	—	—	4
942	—	13	7	3	4	5	—	32	6	177	142	6	115	—	—	2
2,139	11	90	2	9	4	27	—	89	4	468	276	3	53	1	2	3
697	1	12	—	3	2	6	—	31	3	183	102	—	4	4	—	4
8,214	27	271	48	71	8	127	89	344	90	1,666	857	36	81	5	1	44
661	4	43	3	4	2	—	1	16	58	192	92	2	51	—	—	3
5,028	77	302	77	13	13	39	23	60	179	1,513	790	33	87	3	1	34
513	1	7	3	2	2	3	—	18	13	103	96	—	8	2	1	11
1,630	7	57	17	7	3	10	—	48	229	378	156	2	17	4	—	11
224	2	14	3	—	—	1	—	12	27	49	17	—	2	1	—	2
245	1	3	1	1	—	—	2	19	35	68	15	—	7	—	—	3
587	2	23	—	4	—	2	—	2	—	183	65	—	4	—	—	10
526	—	1	6	1	1	5	—	10	1	104	139	—	11	—	—	3
148	—	2	1	1	—	3	—	1	—	28	36	1	—	—	1	1
179	—	3	3	2	3	1	5	5	26	13	14	3	3	1	1	2
1,712	6	76	21	22	8	18	20	50	91	431	344	9	38	3	—	7
194	—	7	—	—	—	—	—	19	27	48	18	—	1	1	—	—
297	—	8	2	2	—	—	—	8	—	59	53	—	—	—	—	10
253	—	3	1	—	—	—	—	9	5	109	22	—	1	—	—	1
275	1	3	1	3	1	—	23	5	—	70	44	—	—	—	—	1
2,318	1	104	11	12	7	23	—	69	179	716	364	13	27	7	—	23
94	—	—	—	3	—	1	—	5	4	25	17	1	—	—	—	1
1,156	1	21	3	—	7	14	2	18	13	322	284	11	26	2	2	10
502	—	11	—	2	2	3	1	9	75	165	52	8	1	—	—	4
661	—	26	2	5	3	3	2	9	56	185	128	5	10	—	—	2
394	—	5	—	6	—	2	—	6	8	133	65	—	1	—	1	2
2,501	—	35	25	16	8	33	5	37	63	921	342	8	17	—	—	6
351	—	6	1	1	—	3	—	4	69	103	41	—	19	—	2	2
345	—	4	—	6	1	5	—	3	37	129	66	—	—	—	2	7
787	3	26	5	2	1	12	1	21	83	190	81	24	38	—	—	3
67,544	406	3,307	445	450	149	738	286	2,041	2,185	18,892	8,376	238	968	47	24	354

Kuolemansyyt Suomen kau- Dödsorsakerna i Finlands

[illegible]

pungeissa vuonna 1909.

städer under år 1909.

Summa.	7 211 317	13 — 20 148 — 66 — 66 18 1 1 62 48 44 27 38 24 1	1,096 256 — 7 4 3 13 56 — 25
Kajana.	— 3 4	— — —	8 1
Torneå.	— — 2	— — —	4 —
Kemi.	— 2 —	— — —	3 —
Uleåborg.	— 13 23	— 3 4 1 — 2 1 1 — 2 2 4 1 5 1 —	47 16 1 1 1 2
Brahneå.	— — 8	— — —	10 3
Jyväskylä.	— — 6	— 4 — 1 — 1 — 1 1 —	10 3 1 1 — 6 2
Gamlakarleby.	— — 7	— — — 2 — — 3 — — — —	16 3 — — — —
Jakobstad.	— 4 2	— 4 — — — 2 — — — —	31 8 — — — —
Nykarleby.	— — 1	— — — 1 — — — — 1 — —	1 — — — — 2
Nikolaistad.	— 17 13	— — 4 6 — — — 4 — — 5 — 3 3 1 1 —	40 12 1 — — 1 2 1
Kaskö.	— 1 —	— — — — — — — — — — 2 —	4 1 — — — — 1
Kristinestad.	— 3 3	— — — — — 1 — — — — —	11 — — — — —
Joensuu.	— — 3	— — 1 — — 2 — — — — —	12 — — — — — 1
Idensalmi.	— — —	— — — — — — — 1 — — —	5 — — — — — —
Kuopio.	— — 9	— — 2 7 — 1 — — — — — 3 —	28 2 — — — — 1
Nyslott.	— — 1	— — 4 2 — 2 — — — — 1 1 1 —	6 2 — — — — —
Häinola.	— — 2	— — — — — — — — — — —	2 1 — — — — —
St Michel.	— — 3	— — 5 — — — — 1 — — — — —	7 2 — — — — —
Sordavala.	— — 2	— — — — — 3 — — — — — —	4 — — — — — —
Kexholm.	— — 2	— — — — — — — — — — —	4 — — — — — —
Villmanstrand.	— — 2 3	— — — — — — — — — — —	3 — — — — — —
Kotka.	— — 4	— — 8 3 1 3 — — — 6 2 — 1 3 —	22 6 — — — — — 1 2 1 — —

Taudin nimi. Sjukdomens namn.	Helsingfors.	Borgå.	Lovisa.	Ekenäs.	Hangö.	Åbo.	Nådendal.	Mariehamn.	Nystad.	Raumo.	Björneborg.	Pavaslehus.	Tammerfors.	Lahås.	Viborg.	Friedrikshamn.
Morbi cerebri, medullæ spinalis, systematis nervosi et organorum sensuum	121	4	2	—	6	14	1	1	2	1	16	12	36	5	39	3
Insania	7	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Morbi organorum circulationis	178	21	16	—	3	40	2	2	18	15	34	9	75	5	58	15
Pneumonia et pleuritis acuta	165	8	2	1	4	71	2	6	4	6	35	8	48	6	38	5
Alii organorum respirationis morbi	34	5	1	—	1	20	—	1	7	11	19	—	11	1	4	1
Enteritis acuta	—	4	3	—	21	58	—	—	5	6	19	9	77	12	49	2
Alii organorum digestionis morbi	252	5	2	—	3	10	1	2	2	—	2	8	17	—	18	—
Morbi organorum uropoëticorum	34	3	1	—	—	12	1	1	1	—	—	3	14	1	14	1
Morbi organorum sexualium muliebrum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
Morbi organorum locomotionis et ossium	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Morbi systematis cutanei et telæ connexivæ	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Cancer	105	4	1	1	6	31	3	1	5	8	17	—	24	4	27	4
Tumores alii	8	2	—	—	—	4	—	—	—	—	5	—	4	—	—	—
Casus mortiferi	46	2	2	1	—	19	—	1	3	3	10	1	9	1	15	2
Suicidium	28	3	1	1	—	9	—	—	—	—	3	1	4	2	14	1
Homocidium	6	—	—	—	—	7	—	—	—	1	—	1	—	—	3	—
Aliæ causæ mortis	25	7	3	26	2	41	—	—	1	15	14	—	2	9	20	1
Summa	1,682	97	53	44	77	726	16	20	66	105	303	81	589	72	484	60

Summa.	Kajana.	Torneå.	Kemi.	Uleåborg.	Brahéstad.	Jyväskylä.	Gamlakarleby.	Jakobstad.	Nykarleby.	Nikolaistad.	Kaskö.	Kristinestad.	Joensuu.	Idensalmi.	Kuopio.	Nyslott.	Häinola.	S:t Michel.	Sordavala.	Kexholm.	Villmanstrand.	Kotka.
391	1	1	—	32	3	2	6	8	2	17	1	—	5	6	2	18	3	2	4	5	2	3
16	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
663	—	4	4	33	9	9	11	4	3	26	1	7	5	1	17	10	2	7	6	3	3	
522	3	—	2	14	—	5	7	10	1	16	—	1	—	6	6	6	1	2	4	4	7	
175	—	4	—	15	2	2	—	2	—	13	2	2	—	2	1	5	1	1	—	—	2	
378	3	3	2	26	—	5	2	4	—	20	1	8	4	4	10	4	1	2	11	1	2	
408	1	1	—	16	—	—	—	6	1	11	2	2	2	2	11	4	—	6	—	—	18	
117	—	—	—	5	6	—	1	1	—	6	—	—	—	2	4	—	1	—	1	2	—	
5	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	
2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
4	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
329	2	1	—	15	2	4	5	1	4	17	1	2	3	2	6	—	6	5	—	1	6	
30	—	—	—	4	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
153	—	2	—	3	2	2	3	—	1	2	—	2	—	—	5	2	—	—	1	1	10	
79	—	—	1	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	2	
23	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
267	4	—	6	10	5	3	3	2	—	5	—	5	8	6	3	4	2	12	3	4	17	
6,130	40	24	27	301	56	68	69	97	18	251	19	52	51	33	149	60	23	58	44	35	38	

D. Otteita kunnanlääkärien vuosikertomuksista 1909.

D. Utdrag ur kommunalläkarnes årsberättelser 1909.

Statsbidrag för aflönande af kommunalläkare åtnjöto följande kommuner 1909.

Nylands län.

Elimäki	1,500 mk.
Orimattila	1,500 »
Borgå landskommun	1,500 »
Mäntsälä	1,200 »
Nurmijärvi	1,200 »
Pusula, Pyhäjärvi	1,500 »
Vichtis	1,200 »
Ingå, Degerby	1,200 »
Tusby, Sibbo	1,500 »
Bromarf	1,200 »
Kyrkslätt	1,200 »
Lojo	1,200 »
Esbo	1,500 »

Åbo och Björneborgs län.

Kimito, Dragsfjärd, Vestanfjärd	1,500 mk.
Nagu	1,200 »
Punkalaidun	1,500 »
Loimaa, Alastaro, Metsämaa	1,500 »
Hvittis, Vampula	1,500 »
Kankaanpää	1,300 »
Kokemäki	1,200 »
Paimio	1,500 »

Marttila, Koski, Eura, Karinainen	1,500 mk.
Tyrvää	1,200 »
Parkano	1,800 »
Perniö, Finby	1,200 »
Pöytyä, Yläne, Oripää	1,500 »
Eura, Kiukainen, Köyliö, Säkylä	1,500 »
Merikarvia, Siikainen	1,500 »
Hämeenkyrö	1,200 »
Pargas	1,500 »
Mynämäki, Mietoinen	1,500 »
Laitila	1,500 »
Ikaalinen	1,200 »
Vehmaa ja Taivassalo	1,500 »

Tavastehus län.

Urkala	1,000 mk.
Somero	1,500 »
Orivesi	1,200 »
Loppi	1,500 »
Akaa	1,200 »
Kuhmoinen, Padasjoki	1,500 »
Pälkäne, Luopioinen	1,600 »
Asikkala	1,500 »
Lammi, Koski, Tuulos	1,400 »
Kuru	1,500 »
Tammela, Jokioinen	1,200 »
Sääksmäki	1,200 »
Hollola	1,300 »
Ruovesi	1,500 »
Hausjärvi	1,200 »
Kuorevesi	1,500 »
Kangasala	1,500 »
Korpilahti	1,500 »
Hauho	1,500 »
Sahalahti	300 »

Viborgs län.

Viipurin maalaisk.	1,500 mk.
Kirvu	1,400 »

Jaakkima	1,500 mk.
Hiitola	1,500 »
Uusikirkko	1,500 »
Impilahti, Kitelä	1,500 »
Sakkola	1,500 »
Suistamo, Soanlahti	2,000 »
Antrea	1,200 »
Uukuniemi	1,500 »
Koivisto	1,500 »
Säkkijärvi	1,500 »
Parikkala	1,200 »
Savitaipale	1,500 »
Muola, Valkjärvi, Kyyrölä	1,800 »
Salmi	1,500 »
Kivennapa	1,500 »
Suojärvi	4,000 »
Ruokolahti	1,500 »

S:t Michels län.

Mäntyharju	1,200 mk.
Kangasniemi	1,500 »
Rantasalmi	1,500 »
Puumala	1,500 »
Pieksämäki	1,400 »
Heinävesi	1,600 »
Kerimäki	1,500 »
Juva	1,600 »
Jorois	1,500 »
Sysmä	1,600 »

Kuopio län.

Leppävirta	1,500 mk.
Ilomants	1,750 »
Maaninka	1,500 »
Juuka	1,800 »
Karttula, Vesanto	1,500 »
Liperi	2,000 »
Pielavesi, Keitele	1,500 »
Hankasalmi	2,000 »
Pielisjärvi	2,000 »

Kitee	1,500 mk.
Kaavi	1,500 »
Iisalmen maalaisk.	1,200 »
Rautalampi	1,200 »
Nurmes, Rautavaara	2,000 »
Kiuruvesi	1,500 »

Vasa län.

Keuruu, Multia	1,500 mk.
Vörå, Oravais, Maxmo	1,500 »
Pedersöre, Larsmo, Purmo	1,000 »
Ylistaro	1,500 »
Isokyrö	1,500 »
Lapua	1,500 »
Kauhajoki	1,500 »
Kauhava	1,500 »
Kannus, Toholampi, Lestijärvi, Lohtaja, Himanka	1,500 »
Virtai	1,200 »
Laihia	1,200 »
Jalasjärvi	1,200 »
Malax, Korsnäs, Petalax	1,500 »
Närpes, Öfvermark	1,200 »
Lappajärvi, Evijärvi, Korttesjärvi, Vimpeli, Alajärvi	1,600 »
Ätsäri, Alavus, Kuortane, Töysä	1,800 »
Karstula	1,500 »
Ilmajoki, Seinäjoki	1,500 »
Veteli, Kaustinen, Perho, Halsua	1,500 »
Kurikka	1,200 »
Viitasaari, Pihtipudas	1,800 »

Uleåborgs län.

Ylivieska	1,200 mk.
Kemi	1,500 »
Ii	2,000 »
Pyhäjärvi	1,500 »
Nivala	1,500 »
Inari, Utsjoki	5,000 »
Kuolajärvi	5,000 »
Muonio, Enontekiäinen	5,000 »
Turtola, Ylitornio, Kolari	5,000 »

Sodankylä	5,000 mk.
Kuusamo	5,000 »
Hyrynsalmi, Suomussalmi, Puolanko, Ristijärvi	5,000 »
Oulainen	1,500 »
Kemijärvi	4,000 »
Rovaniemi	1,500 »

1. Tuberkulos.

Nylands län. Uudenmaan lääni.

Ingå, Degerby. Tuberkulosen, ehuru icke allmän, synes vara i tilltagande.

Pojo. I lungsot afledo enligt presterskapets uppgifter, 11 personer, eller 15,7 procent af samtliga dödsfall.

Bromarf. I fråga om tuberkulösa affektioner är kommunen, såsom i föregående årsberättelse framhållits, lyckligt stäld, tack vare sina gynsamma naturförhållanden. Emellertid synes en stegring i frekvensen af dessa sjukdomar hafva inträdt, om också obetydlig i jämförelse med förhållandena i kringliggande socknar, Finby, Bjernå och Tenala, hvarifrån betydligt ökad antal fall af tuberkulos kommit till läkarens behandling.

Kyrkslätt. Såsom förut är tuberkulosen ganska allmän. Kommunalläkaren har hållit några föredrag om tuberkulosen och om späda barns vård.

Lohja. Tuberkuloosi, joka Lohjan kunnassa ei ole ollut aivan yleinen, on alkanut yhä enemmän voittaa jalansijaa. Syyt tähän ovat samat kuin muuallakin. Sen vastustamiseksi on kyllä viranomaisten puolelta jotakin koitettu tehdä, mutta kuntalaisissa ilmenevä haluttomuus ja harrastuksen puute, tässä kuten muissakin terveydenhoidollisissa kysymyksissä, on lamauttanut toiminnan.

Pyhäjärvi ja Pusula. Tuberkuloosi on niinkuin ennenkin tavallinen.

Elimäki. Keuhkotautiin on vuoden kuluessa kuollut 9 henkeä, eli 10 % kaikista kuolleista.

Oripää. Paikallisista taudeista kiinnittää aina tuberkuloosi enimmäen huomiota puoleensa. Se osottaa täälläkin, kuten niin monessa muussa paikassa Suomessa, taipumusta lisääntymään, vaikka yleinen kuolevaisuus onkin alenemaan päin. Tällä alalla tulee terveydenhoitosääntöjen puutteellisuus ainakin näkyviin. Olisi esim. välttämätöntä saada toimeen pakollinen desinfioiminen jokaisen tuberkuloosi-kuolemantapauksen jälkeen. On kuitenkin tunnustettava, että sängen monessa tällaisessa tapauksessa, kun siihen on kehoitettu, asunto on desinfioitu formaliinilla y. m. aineilla, eikä kansa ole yleensä ollut siihen vastahakoinen.

Nurmijärvi. Tuberkuloosi on täällä hyvin yleinen, samoin skrofuloosi ja riisitauti. Siivottomuus sekä vaillainainen lastenhoito valmistavat varmasti mainituille taudeille otollista maaperää.

Mäntsälä. Keuhkotuberkuloosia on täällä ilmestynyt 17 tapausta. Luu-tuberkuloosia ja skrofuloosia esiintyy harvoin.

Borgå landskommun. Lungsot och skrofulösa åkommor äro i socknen mycket allmänt förekommande. Orsakerna till lungsotens stora utbredning äro, förutom ärftliga anlag, smitta, ogynsamma hygieniska förhållanden, äfven de många tillfällen till förkylning skärgårdsbon under utöfvandet af sitt yrke är utsatt för. Här vore en tuberkulosdispensär af behovet påkallad och har af den lokala föreningen för lungsotens bekämpande inrättande af en dylik varit under debatt.

Åbo län. Turun lääni.

Paimio. Tuberkuloosi on huomattavimpia paikallisia tauteja.

Kimito m. fl. Af tuberkulösa åkommor ha i kommunalläkarens praktik förekommit 18 fall.

Björnä m. fl. Tuberkulos är allmän i distriktet, 16 nya fall iakttagits. Åren 1771—73 dogo i medeltal i lungsot enligt kyrkoböckerna 8 personer yngre än 50 år, eller 1: 1465; af kommunalläkare behandlade lungsotspatienter under 50 år 1909 voro 13 (som nog är under medeltalet) eller 1: 719. En omständighet som i någon mån förklarar tilltagandet är att då den obesuttna allmogen förr vistades och sof i sin merendels stora stuga, där riklig luftväxling ägde rum genom dörren utåt, fåfången ej längre låter dem nöjas därmed, ty så godt som öfverallt förefinnes numera en liten, oftast mycket liten kammare bakom stugan, där utrymme finnes jämt för sängarne och luften är af en obeskriflig beskaffenhet. Men ej blott hos de obesuttna förekommer dylikt. Äfven bonden har sin sängkammare bakom stugan, och ehuru denna till rymdinnehall är större än den lägre befolkningens är luften där mycket förskämd. Huruvida det nutida bruket af skild sängkammare är att rekommendera, vill jag lämna därhän, säger kommunalläkaren, men sällan, om någonsin har han anträffat lungsot hos tjänstefolk så länge de äro bosatta i stugan; blifva de gifta och flytta in i ofvanskildrade små kammare, infinner den sig ofta som gäst. Härmed bestrides ej att flere andra omständigheter därtill kunna bidraga.

Nagu. Tuberkulosens spridning är icke stor.

Huittinen. Tuberkuloosi eri muotoineen on paikkakunnalla hyvin levinnyt, kuten siitä joka vuosikertomuksessa on huomautettu. Huittisissa kuoli siihen 24,2 % ja Vampulassa 26,1 %. Tämän yhteydessä sopii mainita, että lääkärin hankkimien tietojen mukaan kulutetaan Huittisissa vuotuisesti noin 50,000 kiloa kahvia.

Kokemäki. Keuhkotauti on yhä enemmän leviämässä. Sen uhreiksi on merkitty 41, eli siis 22,6 % kaikista kuolleista, mutta on tämäkin luku liian alhainen, kun ottaa huomioon, että ainoastaan ne, jotka lääkärit ovat keuhkotautisiksi ilmoittaneet, ovat siten kirjoihin merkityt.

Merikarvia. Keuhkotuberkuloosi on hyvin yleinen. Sitä edistävät tuon tuostakin esiintyvät raskaat usvat, epäsuotuisat asunto-olot sekä luulo taudin tarttuvaisuudesta. Keuhkotautiin kuoli Merikarvialla 25, ja Siikaisissa 13 henkeä, tehden 19,2 ja 17,8 % kuolleitten lukumäärästä.

Eura y. m. (myöskin Säskylä). Tuberkuloosi ei ole harvinainen.

Ikaalinen. Keuhkotuberkuloosiin kuoli v. 1909 kirkonkirjojen mukaan 34 henkeä, eli 16,9 % kuolleitten koko lukumäärästä. Myöskin muissa elimissä ilmenevää tuberkuloosia tavataan koko lailla. Verrattain paljo on skrofuloottisia lapsia.

Hämeenkyrö. Keuhkotauti ja skrofuloosi esiintyvät jokseenkin yleisesti, koskapa paikkakunnan hygienisistä olot ovat vielä alkuperäisiä ja kansa on välinpitämätöntä tautien tarttuvaisuuteen nähden.

Tavastehus län. Hämeen lääni.

Ruovesi. Keuhkotauti on näyttänyt yhä vain lisääntyvän. Vuoden lopussa valmistui paikkakunnalle keuhkotautiparantola. Tähän on varattu sijoja 12 potilaalle, 6 naiselle ja 6 miehelle. Parantola, joka sijaitsee kirkonkylässä kuivan havumetsän kasvavan hiekkaharjun lounaisrinteellä, vihittiin tarkotukseensa joulukuun 27 p. 1909. Se aloitti toimintansa 8 p. tammik. 1910. Parantola on rakennettu yksityisen henkilön, maanviljelysneuvos A. Aminoff'in alotteesta ja suurimmaksi osaksi hänen kustannuksellaan. Rakennusavustusta on hän saanut: Tuberkuloosin vastustamisyhdistykseltä valmiit piirustukset, Keräystoimikunnalta varattomien keuhkotautisten hyväksi rahallainan 6,000 markan suuruisen, edullisilla ehdoilla myönnetyn sekä sitäpaitsi vuotuista kannatusapua 50 mk. vuodetta kohti samalta toimikunnalta. Pieniä määriä on kertynyt myöskin paikkakunnalla pidetyistä iltamista y. m. Parantola on sittemmin lahjoitettu kunnalle täydellisesti sisustettuna ja muutoin kuntoon pantuna. Kunta maksaa vuosittain sen hoidosta 400 mk. kunnanlääkärilleen, joka ei saa eri maksua potilailta. Valtioapua parantolalle on haettu.

Orivesi. Keuhkotuberkuloosia on kunnanlääkäri hoitanut 29 tapausta. Sairaista oli 8 ulkokuntalaisia. Muita tuberkuloositauteja esiintyi 7 tapausta. Papiston luettelossa mainitaan 26 henkeä kuolleen keuhkotautiin.

Kangasala. Tuberkuloosia on runsaasti joka puolella pitäjää. Diakonisojen avulla on koetettu järjestää köyhimpien perheiden kotioloja ja aikaansaada puhtautta ja luulen sen tavan olevankin tehokkaimman keinon taistelussa tuberkuloosia vastaan.

Pälkäne. Kirkonkirjojen mukaan kuoli vuoden kuluessa Pälkäneellä keuhkotautiin 11 henkeä. Muihin tuberkelitauteihin ei mainita kuolleen yhtään. Luopioisissa kuoli keuhkotautiin 6, muihin tuberkelitauteihin 1.

Tammela. Kuten edellisinäkin vuosina ovat v. 1909 tuberkuloositaudit olleet hyvin yleisiä. Niiden syyt aiheutuvat ihmisten elämäntavoista ja elin-ehdoista. Tuberkuloosiyhdistyksen vihkosia jaettiin yleisölle.

Urjala. Keuhkotauti on kunnassa hyvin yleinen. Papiston ilmoituksen mukaan on vuoden kuluessa kuollut keuhkotautiin 30 henkeä, eli 17,5 prosenttia kuolleitten koko lukumäärästä. Kuten jo viime vuosikertomuksessa mainitsin (lausuu kunnanlääkäri), pidän keuhkotaudin suureen levenemiseen osittain syynä nautakarjatuberkuloosia, jota ainakin isohkoissa taloissa täällä kuuluu olevan hyvinkin runsaasti.

Akaa. Tuberkuloosi on jotenkin yleinen. Kunta on päättänyt toimittaa pakollisen desinfioimisen jokaisessa asunnossa, missä keuhkotautia potanut on kuollut. Mainittu desinfioiminen toimitetaan formaliinihöyryllä käyttämällä Berolina-apparaattia.

Sääksmäki. Tuberkuloosia ja etenkin keuhkotuberkuloosia on hyvin laajasti varsinkin työläisten keskuudessa. Niistä monituisista seikoista, jotka vaikuttavat tämän taudin levenemiseen, ovat täälläkin tavallisimmat huomattavissa, nimittäin ahtaat asunnot, niukka ja sopimaton ruoka, sekä etupäässä tietämättömyys ja välinpitämättömyys siitä, miten tätä tautia on torjuttava.

Somero y. m. Huomattavin paikallinen tauti on tuberkuloosi; erittäinkin keuhkotauti. Someron pitäjässä kuoli 1909 keuhkotautiin 19 henkeä, eli noin 17 %. Somerniemen kappelissa kuoli keuhkotautiin 8 henkeä, eli noin 28 % kaikista kuolleista. Tämän taudin leviämiseen vaikuttaa täälläkin se seikka, että ihmiset elävät epäterveellisissä olosuhteissa. Niinpä huoneet ovat pienet, pimeät, ahtaasti asutut ja epäsiistit. Puhdasta ja raitista ilmaa ei niihin uskalleta päästää. Vastustuskykyä alentaa ennen kaikkea huono ravinto. Toisaalta taas ovat lapset jo syntyessä heikot, joten niillä on taipumusta keuhkotautiin.

Janakkala. Kunnanlääkäri on hoitanut parisenkymmentä keuhkotautista, joista useat kävivät hänen vastaanotoillaan Tervakosken tehtaalla. Parissa asunnossa, jossa kunnanlääkärin tietämän mukaan oli keuhkotautinen kuollut, toimitettiin formaliinidesinfioiminen.

Hausjärvi. Näyttää siltä kuin tuberkuloosi olisi jonkun verran levenemään päin.

Loppi. V. 1909 on kunnanlääkäri merkinnyt 25 uutta keuhkotaudinkoh-
tausta. Sairaista, joista 4 oli ulkokuntalaisia, oli miehiä 15 ja naisia 10. Noin neljäs osa oli talollisia, loput itsellisiväkeä, torppareita tai käsityöläisiä. Skrofulos ja riisitauti ovat lapsissa laajalti levinneet, syystä että pienet lapset pidetään talvet tarkalleen huoneisiin suljettuina ja useasti vain kauniimpina kesäpäivinä

saavat olla ulkoilmassa. Formaliinia on poltettu ja lysoolipesu toimitettu jokaisessa asunnossa, missä vain keuhkotautia potanut henkilö on kuollut.

Korpilahti. Lapsissa on skrofulosi, täysi-ikäisissä taas tuberkuloosi yleinen. Keuhkotautiin ilmoittaa papisto vuoden kuluessa kuolleen 22 henkilöä.

Kuorevesi. Tuberkulosi on sangen yleinen.

Kuhmoinen, Padasjoki. Tuberkuloosi on molemmissa pitäjissä jotenkin yleinen.

Hollola. Tuberkuloosia on näillä seuduin verrattain vähän.

Viborgs län. Viipurin lääni.

Koivisto. Uusia keuhkotuberkuloosisairaita on vuoden kuluessa käynyt kunnanlääkäriin luona 10, jotka kaikki olivat semmoisissa taloudellisissa oloissa, että vapaa parantolahoito olisi heille ollut välttämätöntä.

Uusikirkko. Tuberkuloositapauksia on esiintynyt kaikkiaan 22, joista 18 oli keuhkotuberkuloosia, muut luu-, suoli- ja ihotuberkuloosia.

Säkkijärvi. Keuhkotuberkuloosi ei ole yleinen.

Kirvu. Keuhkotautiin on kuollut 14 henkeä (kuolleiden lukumäärä oli 153).

Muola, y. m. Tuberkuloosia on esiintynyt samassa määrässä kuin ennenkin.

Hiitola. Keuhkotauti näyttää olevan lisääntymään päin, varsinkin pitäjän pohjoisosassa. Kirkonkirjojen mukaan kuoli siihen 22 henkeä (edellisenä vuonna 13). Vuoden kuluessa on kunnanlääkäri hoitanut 21 keuhkotautia sairastavaa, joista 9 on ollut Hiitolasta, muut naapuripitäjistä.

Parikkala. Tuberkuloosia on paikkakunnalla suhteellisesti vähän.

Impilahti. Kunnanlääkäriin hoidossa on ollut 16 omasta pitäjästä kotoisin olevaa keuhkotuberkuloosisairasta ja 14 ulkopuolelta piiriä sekä ainakin kaksinkertainen määrä luu- ja rauhostuberkuloosia potevia.

Antrea. Tuberkuloosiin on papiston ilmoituksen mukaan kuollut 28 henkeä, eli 15 % kuolleitten koko määrästä.

S:t Michels län. Mikkelin lääni.

Sysmä. Vähävaraisten keuhkotautisten hyväksi työskentelevän Keräystoimikunnan puuhasta on vuoden aikana saatu aikaan kansanparantola keuhkotautisia varten Sysmässä. Parantola — nimeltään Ainola — sijaitsee korkealla lävealla sora- ja santamäellä nuorehkon petäjäryhmän ympäröimänä, noin 4 km. Sysmän kirkolta, Päijänteen rannalle (Suopellon laivasiltaan) vievän maantien varrella. Päärakennus oli tätä ennen yksityinen huvila, joka niinikään oli tarkoitettu keuhkotautia sairastavia varten. Nykyisin se on muodostettu kaksikerroksiseksi. Sitä on muutenkin lisäilty ja sommiteltu, niin että sinne nyt voipi vastaanottaa 16 tai ainakin 13 sairasta. Aikaisemmin mainittu Sysmän kunnan terveysliitto on marraskuussa 1909 Keräystoimikunnalta — mak-

sutta — vuokrannut parantolan puolen vuoden (molemmipuolisella) irtisanomisajalla, ollen liitto m. m. velvollinen Keräystoimikunnalle antamaan vuosikertomuksen. Parantolan lääkärinä toimii kunnanlääkäri. Keräystoimikunta antaa 800 markkaa vuotuista kannatusapua. Hoidokasten kuukausimaksu on ainoastaan 50 mk. Että laitos täten ajan pitkään tuottaa melkoista tappiota, on itsestään selvää. Toivotaan kumminkin, että valtio myöntää laitokselle pyydetyn avustuksen.

Mäntyharju. Keuhkotauti on niinkuin ennenkin ollut harvinainen.

Juva. Tuberkuloosia on ilmennyt ainoastaan joitakuita tapauksia. Koko vuoden kuluessa oli mainittua tautia sairastavia vain 13 henkeä, eli 0,6 % kaikista potilaista.

Joroinen. Tuberkuloosi on piirissä tosiaankin harvinainen. Mutta tämä ei silti osoita, että väestön keskuudessa hygieniset olot ovat tavallista paremmat. Kansan korkeata sivistyskantaa ei myöskään voida kehua.

Puumala. Tuberkuloosia ja skrofuloosia on pitäjässä hyvin vähän.

Kerimäki. Tuberkuloosi näyttää olevan jotenkin yleinen.

Heinävesi. Tuberkuloosi on harvinainen. Tänä vuonna on havaittu ainoastaan 7 tapausta.

Kuopio län. Kuopion lääni.

Pielisjärvi. Yleisimpiä tauteja paikkakunnalla ovat tuberkuloosi ja skrofuloosi.

Juuka. Tuberkuloosi esiintyy etenkin ahtaissa asunnoissa, joissa monet pitävät oikeutenaan — jopa velvollisuutenaankin sylkeä lattialle, eli siis paikkaan, johon ennen pitkää levitetään useinkin suoraan ulkoa tuodut vuodevaatteet. Lattialla ryömiessään ja leikkiessään lapset saavat tartunnan, tulevat skrofulootisiksi. Yhtenä syynä siihen, että mainitut taudit väkisinkin leviävät eivätkä vähene, on pidettävä sitä, etteivät edes lapsetkaan kautta vuoden voi saada maitoa, kun karja pimeän talven aikana pidetään ehtyneenä. Toisena syynä on runsaanlainen kahvin (teen ja tupakan) nauttiminen. Vieläkin on muistettava olevamme tekemisissä kotipolton kautta ja tukkimetsärahoilla saadun viinan nauttijain jälkeläisten kanssa.

Nurmes y. m. Tuberkuloosi on hyvin yleinen. Keuhkotautiin kuoli v. 1909 kunnanlääkäripiirissä 58 henkeä (21,2 % kuolleitten lukumäärästä).

Liperi. Kirkonkirjojen mukaan on keuhkotautiin v. 1909 kuollut 46 henkeä (19,8 % kuolleitten lukumäärästä). Tuberkulootisten tautien laajaan levenemiseen vaikuttavat epäsiisteys, vähävaraisuus ja alhainen sivistyskanta. Kansa on vielä täydellisesti sitä mieltä, ettei tauti tartu. Nytemmin on kuolemantapausten sattuessa ruvettu jossakin määrin kunnan varoilla desinfioimaan asuntoja.

Kitee. Huomattavia paikallisia tauteja ei ole ollut.

Iisalmi. Kunnanlääkärin hoidossa olleiden tuberkuloosia sairastavien luku oli 75, joista 52:lla oli keuhkotuberkuloosi. Papiston luettelossa on merkitty keuhkotautiin kuolleen 73 henkeä, (21,3 % kuolleitten summasta) ja 2,8 1000 henkeä kohti.

Kiuruvesi. Keuhkotautiin kuoli 46 (21,6 % kaikista kuolleista). Piirilääkäri, tri K. Brax on pitänyt tuberkuloosista esitelmän, jota yleisö innostuneena kuunteli.

Pielavesi y. m. Paikallisista taudeista mainittakoon ennen kaikkea tuberkuloosi ja skrofuloosi. Edellistä on tuntuvasti enemmän Keiteleellä kuin Pielavedellä.

Maaninka. Kirkonkirjojen mukaan kuoli keuhkotautiin 37 henkeä (27,5 % kaikista kuolleista eli 5,27 1000 asukasta kohti.) Keuhkotautisten kuolevaisuus on siis täällä tuntuvasti suurempi kuin koko Suomea tarkoittava keskiarvo osoittaa. Mikä tähän lieenee syynä, ei kunnanlääkäri sano voivansa ratkaista. Ehkä vaikuttavat siihen monetkin seikat. Käsitteet keuhkotaudin laadusta ja sen levenemisestä ovat peräti puutteelliset. Yleiseen puhtauteen ja siisteyteen nähden on vielä sangen paljon toivomisen varaa, varsinkin ulkotyömielien, torpparien ja itsellisten ahtaissa asunnoissa. Muhkeiden talojen rinnalla näkee mitä kurjimpia mökkejä, vieläpä sydänmailla savupirttejäkin. Tilaton väestö on muuten valtavana enemmistönä. Työpalkat ovat usein huonot, niin että yleensä tavallinen työmies syys- ja talviaikana ei voi ansaita enemmän kuin 3 à 4 markkaa viikossa lukuunottamatta ruokaa. Koska lapsijoukko melkein aina on iso, voipi käsittää, miten kurjaa on perheen toimeentulo. — Tällaisten sosiaalisten olosuhteiden vallitessa näyttää miltei mahdottomalta saada keuhkotaudin levenemistä ehkäistykseksi. Olisi suotavaa, että keuhkotaudin vastustamisyhdistys, taikka ainakin täällä Pohjois-Savossa työskentelevä erityinen keuhkotaudin vastustamisyhdistys ulottaisi toimintansa myöskin tähän paikkakuntaan. Kunnanlääkärin kehotuksesta on kunta hankkinut sylkykuppeja, joita maksutta annetaan vähävaraisille. Vaivashoitohallitukselta ovat myöskin köyhät keuhkotautiset saaneet ilmaiseksi lääkkeitä. Kunnan diakonitar on käynyt etupäässä keuhkotautisten luona neuvomassa, mitenkä tartunnan leviämistä on ehkäistävä. Tarpeen tullen on hän toimittanut perinpohjaisen desinfioimisen.

Lapinlahti. Tuberkuloosi on paikkakunnalla erittäin yleinen. Kunnanlääkärin hoidossa on vuoden kuluessa ollut 78 sairasta, joista 63 poti keuhkotuberkuloosia. Tämän taudin leviämiseen vaikuttaa suuresti se seikka, että kansa, alhaisella sivistysasteella kun on, toistaiseksi ainakaan ei yleensä usko taudin tarttuvaisuutta. Monin paikoin keuhkotautiset eivät käytä edes sylkyastiaa, vaan syljeskelevät lattialle, jossa lapset taasen ryömivät ja siten saavat

tartunnan. Keuhkotautiin kuolleen vainajan vaatteita myydään usein huuto-kaupalla, joten tauti leviää yhä laajemmalle.

Leppävirta. Keuhkotauti näyttää tulevan yleisemmäksi, eikä tämä ole estettävissä, ennenkuin saadaan tuberkuloosin ehkäisemistä tarkoittava ankara laki, jonka noudattamista myös tarkoin valvotaan. Kirjasista ja suullisista neuvoista tuleva hyöty on toistaiseksi hyvin vähäinen. Keuhkotautiset makaavat niinkuin ennenkin jonkun ummehtuneen kamarin nurkassa ja syljeksi-vät vapaasti lattialle ja seiniin, kuten isiltään ovat oppineet.

Vasa län. Vaasan lääni.

Närpes m. fl. Antalet döde i tuberkulos var i Närpes 33 (18,4 % af samtliga döda), och i Öfvermark 9 (17,3 %). Tuberkulosen är fortfarande synnerligen allmän i båda kommunerna om den öck i Närpes visar en viss tendens att minskas. Under året har kommunalläkaren behandlat 43 nya fall af tuberkulos i Närpes och 21 fall i Öfvermark. Desinfektion af bostäderna efter dödsfall i tuberkulos har inom Närpes blifvit utförd.

Jalasjärvi. Yhä edelleenkin ovat tuberkuloositaudit yleisimpiä paikkakunnalla.

Kauhajoki. Keuhkotuberkuloosia sairastavia on kunnanlääkärin hoidossa ollut vuoden kuluessa 28 sekä luutuberkuloosi 5.

Kurikka. Keuhkotautiin kuoli 1909 kirkonkirjojen mukaan 35 henkeä ja 1908 52 henkeä. Vastaavat luvut 10,000 asukasta kohti olivat siis 39,5 ja 59,7, eli 100 kuollutta kohti 1909 26,5 ja 1908 34,6. Näitten keuhkotautiin kuolleitten joukkoon on luettu myös sellaiset, joissa tuberkuloosi on ollut muualla kuin keuhkoissa. V. 1908 oli kunnanlääkärin tutkimien keuhkotautisten luku noin 120, v. 1909 oli niiden luku, kun edellisenä vuonna tarkastetut vähennetään pois, 55. Ulkoseurakunnista on ollut noin 64 keuhkotautista. Lisäksi havaittiin rauhaistuberkuloosia 9 ja luutuberkuloosia niinkään 9 tapusta. Useat tahtovat syyttää meijereitä siitä, että keuhkotauti leviää Pohjanmaalla. Omasta puolestani arvelen, että se on syynä vain hyvin pienessä määrin. Totta kyllä on, että maito viedään tarkoin meijeriin eikä voita juuri syödä. Vain separeerattua maitoa nautitaan. Ruoassa tarvittava rasva saadaan sian- ja lampaanlihasta. Yleensä voi sanoa, että kansan ravitsemustila on hyvä, tuskin ainakaan huonompi kuin muualla Suomessa. Suurimpana syynä keuhkotaudin levenemiseen pidän sitä, että vielä yleisesti syljeksitään lattialle, kun ei asuinhuoneita juuri ensinkään tuuleteta eikä kyetä hoitamaan keuhkotautista niin, että muut säilyisivät tartunnalta. Sitä paitsi ei kansa näihin aikoihin asti ole uskonut, että keuhkotauti tarttuu, joten ei ole tarttumista koetettu estääkään. Sen ohessa on moni palannut keuhkotautisena Amerikasta. Ja kun yksikin

perheen jäsen potee keuhkotautia, niin jonkun ajan kuluttua sairastuu muitakin samassa perheessä.

Ilmajoki y. m. Kunta päätti, että pakollinen desinfioiminen on toimitettava jokaisessa asunnossa, missä kulku- tai keuhkotautia sairastanut henkilö on kuollut.

Korsnäs. Tuberkulosfrekvensen fortfarande stor; 14 nya fall under året behandlade, af dem 10 lungtuberkulos. Under året afledo 21 personer i tuberkulösa sjukdomar (26,25 % af hela dödligheten). Intresset för tuberkulosföreningens sträfvanden har från början varit det minsta möjliga.

Malaks, Petalaks. Tuberkulosfrekvensen visar ett märkbart aftagande. Förutom gamla fall har kommunalläkaren behandlat detta år 20 nya emot 30 föregående år. I lungsot afledo 1909 i Malaks 14, i Petalaks 5, emot resp. 15 och 9 föregående år. Desinfektion efter tuberkulosdödsfall äger rum.

Isokyrö. Keuhkotautiin kuoli 32 henkeä (26,6 % kuolleitten koko luvusta). Asunnossa, jossa tuberkuloosia potenut henkilö on kuollut, toimitetaan viipymättä asianmukainen puhdistus.

Ylistaro. Keuhkotautiin kuoli 41, eli 19,7 kaikista kuolleista. (38,07 10,000 henkeä kohti.)

Vörå m. fl. Dödligheten i lungsot i Vörå 24,3, i Oravais 16,5 och i Maksmo 20,4, räknadt i procent af alla döda. I kampen mot tuberkulosen har kommunalläkaren erhållit god hjälp i Vörå kommuns diakonissa, hvilken flere gånger i månaden besökt de hem där sjukdomen förekommit, lämnande råd och upplysningar till sjukdomens bekämpande. Desinfektion efter dödsfall har hon äfven utfört. Tuberkulosdagen hölls i Vörå ett diskussions möte angående orsakerna till den i kommunen rådande stora tuberkulosfrekvensen. Under den lifliga diskussionen framhöls här att smittan sprides genom att gång- och sängkläder bortauktioneras efter i lungsot aflidna personer; äfven ansågs mejerihandteringen medvärka genom att de flesta hem föra till mejeriet all sin mjölk och lefva själfva på den separerade, som ju äger blott ringa näringsvärde. Äfven emigrationen vore en viktig faktor i det att arbetet faller så mycket tyngre på de hemmarande, som slita ut sig alltför mycket.

Kauhava. Tuberkuloosiin kuoli vuoden kuluessa 35 (18,6 % kuolleista).

Lapua. Tuberkuloosiin kuolleiden asunnonpuhdistuksia ei tänäkään vuonna ole voitu kaikkialla toimittaa, kun ei ole puheenalaisista kuolemantapauksista saatu tietoa, vaikka terveyslautakunta kääntyikin pastorinviraston puoleen pyytäen tällöin aina ilmoitusta.

Pedersöre m. fl. I tuberkulos afledo i åldern 15—60 år i Pedersöre 15 personer, i Larsmo 4.

Kannus y. m. Keuhkotautiin on vuoden kuluessa kuollut piirissä yhteensä 84 henkeä (25,1 % kaikista kuolleista).

Lappajärvi y. m. Tuberkuloosia ja skrofuloosia on runsaasti asumahuoneitten ahtauden ja niissä vallitsevan epäpuhtauden takia.

Virrat. Tuberkuloosi on jokseenkin laajalti levinnyt. Tänä vuonna se on vienyt 11 uhria (papiston antaman tiedon mukaan). Syynä siihen on yleinen tietämättömyys, heikko ja huonosti laitettu ruoka, jota paikkakunnalla käytetään, ja kehittymättömät hygieniset olosuhteet.

Viitasaari y. m. Tuberkuloosiset taudit ovat lisääntyneet vuosi vuodelta. Papiston tilaston mukaan kuoli Viitasaarella keuhkotautiin v. 1908 39 henkeä sekä 1909 41 henkeä (26,8 % kaikista kuolleista, 4,01 1000 asukasta kohti). Sama on asianlaita Pihtiputaallakin.

Uleåborgs län. Oulun lääni.

Ii. Asunnossa, jossa keuhkotautinen on kuollut, toimittaa sairaanhoitajatar desinfioimisen. — Tähän tarvittavat aineet kustantaa kunta köyhille. Tuberkuloosiset ja skrofuloosiset taudit ovat huomattavimmat. Niin kauan kuitenkin, kuin asuntosuhteet ovat sillä kannalla, kuin he nyt monessa paikassa ovat, lieene tuskin mainittavia tuloksia odotettavissa.

Ylivieska. Tuberkuloosia käsitteleviä kirjasia on edellisen vuoden tapaan jaettu yleisölle.

Oulainen. Tuberkuloosi esiintyen kaikissa muodoissaan on kunnassa jotenakin yleinen. Syynä on ahtaat ja likaiset asunnot sekä varomattomuus.

Nivala. Papiston tilaston mukaan oli tuberkuloosiin kuolleitten lukumäärä 25, eli 16,5 % koko kuolleisuudesta. Tähän ei ole otettu skrofuloosia poteneita. Muuten tuntuu siltä kuin tuberkuloosi paikkakunnalla ehkä enemmän esiintyisi viimeainituksessa muodossa. Tähän nystyrätaudin varhaiseen esiintymiseen lapsissa on jo osaltaan syynä se surkean huono hoito, joka lasten osaksi tulee täällä samoin kuin maalla yleensä. Nurinkurinen ruokinta, likaisuus ja vanhoista ajoista asti piintynyt ja vakaantunut käsitys ulkoilman vaarallisuudesta ovat täällä samoin kuin muuallakin suurimmat varjopuolet nuoren polven kasvatuksessa.

Rovaniemi. Huomatuimpia paikallisia tauteja on keuhkotauti, joka on jokseenkin laajasti levinnyt vieden useita uhreja joka vuosi. Syynä siihen on yleinen tietämättömyys ja varsinkin huonot hygieniset olosuhteet, joiden takia tartunnan vaara pääsee niin yleiseksi. Skrofuloosi ja riisitauti, jotka ovat myöskin hyvin tavallisia, aiheutuvat huonosta hoidosta ja asianmukaisen ravinnon puutteesta. Äidit usein imettävät lapsiaan 2—3 vuoden ikäisiksi, tai syöttävät aivan pienille lapsilleen samaa huonosti valmistettua ruokaa, jota itse syövät.

Muonio y. m. Paikallisia tauteja, niinkuin tuberkuloosia ja skrofuloosia, on kunnanlääkäri huomannut vain harvoja tapauksia.

Kemi. Tuberkuloositauteihin (keuhkotautiin ja tuberkuloottiseen aivokalvontulehdukseen) kuoli 29 henkeä, eli 25,2 % kaikista kuolleista. Täten sattui 4 kuolemantapausta tuhatta asukasta kohti.

2. Veneeriset taudit.

2. Veneriska sjukdomar.

Nylands län. Uudenmaan lääni.

Ingå. Veneriska sjukdomar hafva icke iakttagits.

Pojo. Veneriska åkommor äro ganska sällsynta, ehuru man kunde vänta att de på de industriella inrättningarne skulle förekomma i större antal. Af gonorrhoe behandlades 7 fall, af lues ej ett enda fall.

Bromarf. Inga fall af recenta veneriska åkommor.

Kyrklätt. Af veneriska sjukdomar har under året observerats övanligt få fall.

Lohja. Urethritis gonorrhoea-tapauksia on ollut 7, syfilis recens'ia ei ollenkaan.

Pyhäjärvi y. m. Tippuria on ollut 7 tapausta.

Elimäki. 1 tap. urethr. gonorrh. ac.

Orimattila. Ainoastaan tippuria on ollut joitakuita tapauksia.

Nurmijärvi. Syfilis recens oli eräässä henkilössä joka heti lähetettiin sairaalaan. Yksinäisiä gonorrhoe-tapauksia.

Borgå lundsörsamling. 3 fall af sekundär syfilis hafva förekommit samt ett fall af akut gonorrhoe.

Åbo län. Turun lääni.

Paimio. Muutamia yksityisiä lues- ja joitakuita gonorrhé-sairaita on kunnanlääkäri hoitanut.

Sauvo y. m. Veneerisiä tauteja ei ole huomattu.

Pargas. Något syfilisfall har ej behandlats, men 2 fall gonorrhoe.

Kimito m. fl. Syfilis recens förekom hos en man och ett barn, samt gonorrhoe ett fall hos en kvinna, samt två fall hos män. De tre förstämda fallen sändes till länesjukhuset i Åbo.

Björnå. Finby. Af gonorrhoe hafva 7 fall iakttagits.

Mynämäki. Tippuria oli 7 tapausta.

Nagu. Intet fall af veneriska sjukdomar har under året iakttagits.

Tyrvää. Muutamia gonorrhoe-tapauksia on ollut kunnanlääkärin hoidossa. Kuppatautia ei ole ilmennyt.

Huittinen. Muutamia gonorrhoe-tapauksia on esiintynyt.

Loimaa. On sattunut joitakuita gonorrhoe-tapauksia.

Kokemäki. Huomattiin syfilis recens- sekä 5—6 tippuritapausta.

Merikarvia y. m. Gonorrhoea ollut 6:ssa miehessä sekä 2:ssa naisessa, syfilis recens taas 2:ssa miehessä ja 1:ssä naisessa.

Hämeenkyrö. Veneerisiä tauteja ei esiintynyt ollenkaan.

Tavastehus län. Hämeen lääni.

Ruovesi. Vereksiä veneerisiä tauteja sattui vain muutamia tapauksia.

Orivesi. Veneerisistä taudeista oli: 19 akuutista gonorrhoe-tapausta, joista toki 10 oli naapurikunnista, sekä 1 lues I, 2 lues II, 5 lues III ja 1 lues heredit. Viimemainituista sairasta oli ulkokuntalaisia 1 kutakin lajia.

Kangasala. Veneerisiä tauteja ei ole liikkunut enempää kuin tavallisesti. Sahalahdella levitti kuppaa eräs Kuhmalahdelta kotoisin oleva 16-vuotias tyttö. Tällöin sairastui tietääkseni 4 henkilöä. Kuntalaisten pyynnöstä piti kunnanlääkäri yleisen kuppataustuksen, mutta silloin olivat sairaat jo sairaaloissa.

Pälkäne. Verestä kuppatautia on havaittu 2 tapausta. Sairaat toimitettiin Hämeenlinnan lääninsairaalaan hoidettaviksi.

Tammela. 2 tap. verestä kuppatautia ja 9 gonorrhoea.

Urjala. 2 gonorrhoea ac. 1 syfilis recens.

Sääksmäki. 1 kuppatautitapaus, 7 tippuria.

Somero. Sattui 5 gonorrhoe-tapausta. Sairaat lähetettiin lasarettiin. Syfilis tert.-tapauksia oli 4.

Janakkala. Ainoastaan 1 gonorrhoe-tapaus koko vuoden aikana.

Hausjärvi. Kymmenkunta gonorrhoe ac. tapausta.

Kuorevesi. Kuppatautia huomattiin vain eräässä naisessa, joka lähetettiin sairaalaan.

Hollola. Veneeristen tautien luku on yhä edelleenkin verrattain suuri. Gonorrhoea ac. olen havainnut 79, syfilis rec. 16, ja ulcus molle 15 tapausta. Näistä tulee kumminkin suurin osa Lahden kaupungin ja muutamien ulkopitäjien osalle.

Viborgs län. Viipurin lääni.

Koivisto. Veneerisistä taudintapauksista oli: 2 tippuria, 2 syfilis recens'iä 1 ulcus molle. Sairaat olivat saaneet tartunnan Pietarista.

Uusikirkko. Tilivuonna on havaittu 3 verestä syfilis-tapausta, 8 gonorrhoea ja 1 ulc. molle-tapaus.

Antrea. Lääkärin tietoon tulleet henkilöt, joissa oli syfilis recens, toimitettiin Viipurin sairashuoneeseen. Niinpä tavattiin eräs Heinävedeltä oleva irtolaismies, jonka tauti oli hoidon puutteessa sangen pitkälle kehittynyt. Ennenkuin hänet otettiin kiinni ja toimitettiin sairashuoneeseen, oli hän ennättänyt tartuttaa taudin kahteen naiseen, joista toinen tartutti molemmat lapsensa. Iivolan kylässä tavattiin tautia erään talon isännässä, emännässä ja lapsessa.

Säkkijärvi. 2 kuppatauti- ja 4 tippuritapausta.

Ruokolahti. Syfilis I—2, syfilis II—3, gonorrhoea 5 tapausta sekä ulcus molle 1 tapaus.

Muola y. m. Veneerisiä tauteja esiintyi verrattain runsaasti: verestä kuppaa (I ja II 32 tapausta, uusimisia 4 tap.), gonorrhoea 7 tap. ja ulcus molle 3 tap.

Kivennapa. Veneerisistä taudeista havaittiin joitakuuta tapauksia sekä gonorrhoea että syfilistä etenkin matkamiehissä.

Sakkola. Gonorrhoe ac. 3 tapausta, ulcus molle ja syfilis recens'ia 1 tapaus kumpaakin sekä 2 sekundäritapausta.

Parikkala. Muutamia gonorrhoe-tapauksia.

Jaakkima. Syfilis rec. 1, ulcus molle 5, gonorrhoea 12 tapausta.

Impilahti—Kitelä. 1 Venäjältä peräisin oleva syfilis recens-tapaus, jokunen lues II-tapaus ja 2 ulcus molle, sekä muutamia gonorrhoe-tapauksia.

S:t Michels län. Mikkelin lääni.

Mäntyharju. 3 kuppatauti- ja 12 gonorrhoeatapausta.

Juua. Veneerisiä tauteja on ollut erittäin paljon: syfilis recens'ia 5 tapausta, sekund. 13 tapausta ja tertsiäriä 7 tapausta; tippuria 12 tapausta, yhteensä 37 tapausta. Sairaista oli 22 miestä ja 15 naista.

Pieksämäki. Kuppataudin tapauksia on ilmestynyt muutamia.

Joroinen. On esiintynyt 1 lues recens-tapaus. Tartunta oli saatu Pietarista, 1 tapaus perinnöllistä luesta ja 2 kroon. gonorrhoe-tapausta.

Puumala. Muutamia tapauksia syfilistä, ulcus molle ja gonorrhoea. Useimmat sairaista olivat ulkopitäjäisiä, metsätyömiehiä.

Rantasalmi. Veneerisiä tauteja on ilmennyt sangen paljon: syfilis rec. 1, secund. 2 ja tert. 4 tapausta; tippuria 11 tapausta. Osaksi on potilaat lähetetty sairaalaan, osaksi kotona hoidettu. Rantasalmea kutsutaan veneeristen tautien pesäksi Savon maassa.

Kerimäki. 3 tapausta tippuria, 1 tapaus verestä kuppaa.

Heinävesi. V. 1909 oli huomattavan paljon syfilistapauksia. Kunnanlääkärin tietoon tuli 19 syfilis recens'ia potevaa henkilöä, joista 6 vasta sairashuoneesta palattuaan. Tartunnan levittäjänä oli 2 naista. Kun nämä lähetettiin sairaalaan, saatiin taudin leveneminen ehkäistyksi. Kahdesti toimitettiin yleinen tarkastus. Sekundäärivaiheessa olevaa luesta huomattiin 9, gonorrhoea taas 11 tapausta.

Kuopio län. Kuopion lääni.

Pielisjärvi. Veneerisistä taudeista on esiintynyt noin 20 tapausta akuuttista tippuria.

Juuka. Ainoastaan sporaaditapauksia.

Nurmes y. m. Veneerisiä tauteja esiintyy vähän. Gonorrhoe on jonkun verran lisääntynyt.

Ilomantsi. Paljon enemmän pelkoa kuin vuoden tuhoisat kulkutaudit herätti rahvaassa syyskesällä kuppa-epidemia. Sen tarttuvaisuuteen kyllä uskotaan ja tautia kovasti kammotaan. Syfilis recens-tapauksia oli 52. Läänin kuvernööri määräsi kunnanlääkäriin ryhtymään tautiin nähden tarpeellisiin toimenpiteisiin. Kun samoissa kylissä tulirokko raivosi, ei yleisiä tarkastuksia voitu panna toimeen, vaan piirimiesten kautta pakotettiin epäilyksen alaiset tulemaan lääkärin kotiin tarkastettaviksi. Suurin osa sairaista tulikin itsestään tarkastettaviksi päästäkseen pikimmiten hoidettaviksi. Tippuria oli 18 tapausta.

Liperi. 1 syfilis recens-tapaus ja 2 tapausta gonorrhoea.

Kitee. 4 gonorrhoe-tapausta.

Kiuruvesi. Muutamia syfilistapauksia on ollut.

Pielavesi. Veneerisiä tauteja on ollut runsaasti, etenkin syfilistä. Helmik. 9 p:nä toimitti kunnanlääkäri kuvernöörin määräyksestä yleisen kuppatauti-tarkastuksen Vaaraslahden kylässä, johon tautia oli levinnyt Sulkavan kylästä. Viimemainittuun paikkaan se taas oli tullut jo syksyllä 1908 Kiuruvedeltä.

Karttula. Jokunen syfilis recens-tapaus ja pari urethr. gonorrhoe-tapausta.

Lapinlahti. 2 tapausta tippuria.

Leppävirta. Syfilistapauksia on ollut muutamia. Useimmat sairaat on lähetetty Kuopion lääninsairaalaan hoidettaviksi.

Vasa län. Vaasan lääni.

Närpes. Öfvermark. Ett fall af syfilis recens i Närpes.

Jalasjärvi. On ilmennyt ainoastaan muutamia akuuttisia gonorrhoe-tapauksia.

Kurikka. 1 lues recens-tapaus ja 3 gonorrhoe-tapausta.

Ilmajoki. 1 tapaus ulcus molle ja 2 gonorrhoe-tapausta. Tartunta on saatu Vaasasta.

Malaks. Petalaks. Endast 2 fall gonorrhoe.

Korsnäs. Inga fall af veneriska sjukdomar.

Vörå, Oravais, Maksmo. Inga fall förekommit.

Ylistaro. Ei ole ollut.

Kauhava. 3 tapausta tippuria, mutte ei laisinkaan verestä syfilistä.

Lapua. 4 tapausta tuoretta gonorrhoea (mies ja vaimo).

Veteli, Perho, Halsua. 4 gonorrhoe- ja 2 lues-tapausta.

Viitasaari. Veneerisiä tauteja on ollut vähän.

Uleåborgs län. Oulun lääni.

Ii. Muutamia gonorrhoe-tapauksia, kuitenkin lukuisammin kuin ennen.

Ylivieska. On huomattu 7 kuppaa sairastavaa henkilöä. Akuutista tippuria on esiintynyt 7 tapausta.

Oulainen. 4 kuppatauti-sairasta lähetettiin lääninsairaalaan.

Nivala. Havaittiin 2 tapausta akuutista tippuria sekä 2 tapausta lues recens'ia. Viimemainittua tautia sairasti eräs lapsi, jonka vanhemmissa edellisenä vuotena oli huomattu sama tauti. Muuan vaimo taas oli saanut tartunnan miehestään, jolla tauti oli esiintynyt jo vuosi sitten.

Rovaniemi. Syfilis recens'ia huomattiin parissa henkilössä, jotka heti lähetettiin Tornion kuppatautisairaalaan. Gonorrhoea on täällä hyvin runsaasti, ja lienevät tukkijätkät tähän syynä.

Hyrynsalmi y. m. Luesta on esiintynyt Ristijärvellä 3:ssa, Suomussalmella 2:ssa ja Hyrynsalmella 1:ssä henkilössä. Gonorrhoea on tavattu Suomussalmella 3 tapausta, Ristijärvellä 1 tapaus.

Muonio. 1 urethritis et epididymitis-tapaus on sattunut.

Kemi. Veneerisiä tauteja oli tänäkin vuonna tavallista enemmän, sillä tukki- ja rautatietöihin kokoontui monelta taholta kaikenkarvaista väkeä. Tippuria havaittiin 16 tapausta. Sairaalaan lähetettiin 3 kuppatautista.

3. Epidemiset taudit.**3. Epidemiska sjukdomar.****Nylands län. Uudenmaan lääni.**

Ingå. Inga epidemiska sjukdomar hafva under detta år härskat.

Pöjo. Af epidemier förekommo endast kikhosta och influensa, den förra med 30 fall, den senare med talrika fall, båda hufvudsakligen på Billnäs bruk och i dess omgifning. Där förekom äfven skarlakansfeber med 3 fall; 2 fall af difteri yppades på Mörby, samt 1 fall af laryngitis crouposa på Fiskars.

Bromarf. Talrika fall af influensa förekommo så godt som öfverallt inom socknen under mars och april.

Esbo. Ett fall af tyfus och ett fall af scarlatina öfverfördes till sjukhus i Helsingfors; 2 fall af difteri vårdades hemma; bostadsdesinfektion värkställdes å samtliga dessa ställen. Den 7 jan. insjuknade en person i närheten af Sockenbacka station efter återkomsten från Ryssland i kolera, samt afled hemma efter några dagar. Grundlig desinfektion af bostaden utfördes; vidare beslöt kommunalnämnden att till eventuelt kolerasjukhus upphyra en lokal om två rum, tambur och kök, hvarjämte sköterska antogs. Därjämte ålades alla lägenhets-innehafvare att vidtaga nödiga renlighets åtgärder såväl inom som utom hus.

Kyrkslätt. Under jan., febr. och mars var influensa ganska allmän. Sporadiska fall af scarlatina, morbilli, difteri, dysenteri och pertussis förekommo. Vid scarlatina och difteri har isolering anordnats och desinfektion värkstälts. Malaria har icke observerats.

Lohja. Lohjan kylässä, joka on taajaan asuttu sekä sijaitsee samalla yleisen kulkutien varrella, on vuoden kuluessa sattunut joku difteriatapaus. Tauti ei ole kuitenkaan päässyt sanottavaan valtaan. Koleravaaran johdosta koetettiin saada kuntalaiset noudattamaan järjestystä ja puhtautta sekä vaarinottamaan asiaan kuuluvia varokeinoja.

Vihti. Kolerasairaalaksi vuokrattiin Suontaan kylästä eräs huvila. — Yleinen terveydentila on kunnassa ollut hyvä.

Pyhäjärvi y. m. Kulkutaudeista on esiintynyt vain jonkun verran influenssaa, joka oli lievää sekä vesirokkoa.

Elimäki. Tulirokkoepidemia, joka alkoi syyskuulla 1908, on yhä jatkunut ja sammui vasta kesäkuulla. Kaikkiaan tuli lääkärin tietoon 25 tapausta. Sairastuneista kuoli 6, eli 24 %. Osa lähetettiin Valkealan kunnan kulkutautisairaalaan Kouvolassa, osa eristettiin kotonaan. Taudin tukahduttamistoimenpiteitä esti paljon se seikka, että tautia salattiin, samoin kuin liiallinen leväperäisyys kunnan viranomaisten puolelta. Syyskuussa ilmestyi Ratulan kylään hinkuyskää; lääkärin tietoon tuli sieltä 22 tapausta.

Orimattila. Vuoden alussa sattui edellisen vuoden lopulla liikkuneen tulirokon maininkeina vielä muutamia harvoja tapauksia. Heinäkuulla sitte ilmestyi 1, mutta elokuulla jo 9 tapausta, syyskuulla taas 1 ja lokakuulla 6 tapausta, joihin tauti sitte päättyi. Kurkkumätää on ollut 3 tapausta (maalis-, loka- ja marraskuulla). Melkein joka vuosi on keskikesällä ilmennyt punatauti. Niinpä nytkin heinäkuussa sattui 13 tapausta, syys- ja lokakuussa vain 1 tapaus kummassakin. Hinkuyskää oli ainoastaan muutamia tapauksia heinäkuulla.

Nurmijärvi. Kevättalvella liikkui lievä influensa-epidemia kautta koko pitäjän. Joulukuussa oli kurkkumätäepidemia syntymäisillään. Eräässä Nukarin kylässä sijaitsevassa talossa ja sen lähetyvillä sairastui muutaman päivän kuluessa 5 henkeä. Tauti oli hyvin pahanlaatuista. Yksi 15-vuotias tyttö kuoli, yksi täysikäinen mies, pelastui vaivoin ja kolme lasta lähetettiin Helsinkiin sairaalaan, jossa kaksi leikattiin. Ryhdyttiin heti tarpeellisiin toimenpiteisiin. Täten onnistui tukahuttaa kulkutauti aivan alkuunsa. Muita kulkutauteja ei ole ollut.

Mäntsälä. Yleinen terveydentila on ollut parempi kuin edellisenä vuonna. Tammikuussa ilmestyi tulirokkoa 2 tapausta, helmii- ja lokakuussa 1 tapaus kummassakin. Kaksi kurkkumädän ja 4 kuristustaudin tapausta on myös ollut. Alkupuolella vuotta oli jonkun verran influenssaa. Nikinojan kylässä oli kesän jälkipuoliskolla hinkuyskää. Kesällä ei ole ollut ripulia liikkeellä. Vasta syk-

symmällä ilmestyi muutamia tapauksia. Tulirokon takia oli piirilääkärin käytettävissä oleva sairaanhoitajatar Mäntsälässä helmikuusta kesäkuuhun saakka.

Tusby och Sibbo. Af epidemiska sjukdomar förekommo enstaka fall af skarlakansfeber och difterii båda socknarne utan att dock gifva upphof åt någon epidemi. Under sommaren några fall af dysenteri. I september yppades kikhosta i en by af Tusby socken och spridde sig såväl i denna by som grannbyarne med rask fart gynnad af befolkningens likgiltighet och fatalism. Under en del af året har inom Tusby värvat en af kommunen anställd ambulatorisk sjuksköterska, hvars verksamhet varit till mycken nytta isynnerhet vid arbetet för hämmandet af smittosamma sjukdomars spridning. Fråga har äfven väckts om anskaffandet till Sibbo af en dylik sköterska.

Borgå landskommun. Under året förekommo flere fall af skarlakansfeber och difteri; fall af den förstnämnda sjukdomen förekommo i socknens vestra del i Mickelsböle och Kulla byar, medan difterifallen förekommo spridda öfver hela socknen utan att något samband mellan de enskilda fallen kunde spåras. Med anledning af dessa sjukdomar inrättades i Borgå stad ett provisoriskt epidemisjukhus, som funktionerade under mars och april månader; där vårdades 7 fall af scarlatina och 11 fall difteri.

Åbo län. Turun lääni.

Paimio. Vuoden alussa oli 7 tapausta lavantautia. Tartunta tuli luultavasti Halikon pitäjästä. Piirilääkäri ryhtyi tarvittaviin toimenpiteisiin.

Sauvo. y m. Kulkutauteja ei ole liikkunut piirissä.

Pargas. Under hösten uppträdde difteri, inalles 18 fall i 4 skilda byar, 2 af dessa med dödlig utgång, där hjälp söktes för sent. Af fruktan för isolering, hvilket allmänt anses som en stor skam, blifva i regeln de första fallen å hvarje ny ort mycket sent anmälda. Alla fingo seruminsprutningar, utom en. En sjuksköterska från Åbo anställdes för att vårda de sjuka samt öfvervaka att förordningarna efterleddes. Tack vare detta och profylaktisk serumbehandling tog sjukdomen ingen större spridning. Ett enstaka scarlatinafall, men inga andra epidemiska sjukdomar hafva under året förekommit.

Kimito. m. fl. Den pertussis-epidemi, som å Skinnarviks glasbruk började i dec. 1908 fortfor under de tre första månaderna af 1909, och voro barnen i de flesta familjer å bruket angripna af sjukdomen. Fall af kikhosta yppades i flere byar af Kimito, äfvensom i Vestanfjärd i en by. Under årets fyra första månader förekom influensa med talrika fall i hela distriktet. I januari insjuknade en nyligen hemkommen sjöman i Pedersö by i tyfus abdominalis, samt smittade samtliga till samma familj hörande personer, inalles 8 fall, hvilka alla gingo till hälsa. Någon vidare spridning fick sjukdomen icke. Vidare hafva yppats flere fall af

difteri, i februari 1 fall, i juni och juli 6 fall å skilda ställen, i oktober 1 fall. Åtgärder vidtogos: seruminjektioner äfven i profylaktiskt syfte, isolering samt desinfektion af sjukrummen. Kommunalnämnden hade anslagit ett stipendium för deltagande i de af Medicinalstyrelsen föranstaltade desinfektionskurserna i Helsingfors; en kvinlig sökande erhöll stipendiet och genomgick kursen. Då hon efter återkomsten skulle anlitas för bostadsdesinfektion efter difteri, vägrade hon emellertid att tjänstgöra, hvarför kommunen fortfarande är i afsaknad af skolad desinfektör.

Björnå, Finby. I anseende till de smittosamma sjukdomarne kan 1909 nämnas som särdeles gynsam, ity att, utom två sporadiska fall af lätt tyfus, förekom blott ett fall af scarlatina, importeradt af till påskferierna hemvändande skolbarn.

Mynämäki. Mietois. Vuoden kuluessa oli kurkkumätää kaikkialla piirin alueella, yhteensä 26 tapausta, jonka tähden väliaikainen, 5 sijaa käsittävä sairaala hankittiin. Luonteeltaan oli epidemia lievälaista; sattui ainoastaan 2 kuolemantapausta. Suotuisaan tulokseen vaikutti varmaan myös se, että yleisöllä oli luottamusta serumiin, koskapa sairaat tuotiin tavallisesti aivan sairauden ensi päivinä ruiskutettaviksi. Toinen kuolleista ei saanut ensinkään serumia; toinen vasta 6:ntena päivänä. Asunnot puhdistettiin käyttämällä formaliinia. Tämä homma oli erään lautakunnan jäsenen toimenä. Muita kulkutauteja ei ole esiintynyt, jollei ota lukuun yhtä tulirokko- ja yhtä lavantautitapausta.

Nagu. Af epidemiska sjukdomar har iakttagits endast ett måttligt antal fall af influensa under februari till maj månader.

Tyrvää. Kulkutaudeista on esiintynyt 2 tapausta tulirokkoa sekä 3 kurkkumätää. Tammikuulla ilmestyi Vammalan kauppalassa 7 lavantautitapausta, helmikuussa 2 ja heinäkuussa 1 tapaus. Muita kulkutauteja ei ole ollut.

Huittinen. Tulirokko levisi kesäkuulla Kiikasta Huittisiin, mutta silloin se pysähtyi, niin ettei lääkärin tietoon tullut muuta kuin 5 tapausta. Syksyllä ilmestyi tauti uudestaan. Sen leviämisen estämiseksi perustettiin tulirokkosairaala, joka toimi marraskuun 24 p:stä seuraavaan vuoteen. Kaikkiaan hoidettiin sairaalassa 12 potilasta, joista 1 kuoli. Terveyspoliisi kävi ajoittain tarkastusmatkoilla ja toimitti puhdistukset käyttämällä kunnan hankkimaa Berolina-lamppua sekä lysoolia. Kaikkiaan kuoli tulirokkoon 8 lasta. Taudin tapausten luku oli 33. Kesällä huomattiin 1 tapaus lavantautia. Influensaa liikkui kuten tavallista vuoden kylminä kuukausina.

Punkalaidun. Lääkärin hoidossa oli 2 kurkkumätä-, 1 vesirokko ja 1 tuhkarokkosairasta. (Lääkäri oli piirissä ainoastaan marrask. 6 p:stä).

Loimaa. Tarttuvia tauteja ei epidemiana ole liikkunut. Joulukuussa ilmeni muutama tapaus tulirokkoa Loimaalla.

Kokemäki. Kulkutauteja on liikkunut runsaasti. Ensi sijassa on mainittava tulirokko. Sen saaliiksi on merkitty 16 lasta, mutta luku on varmasti liian pieni, kun ottaa huomioon ne monet munuaistautitapaukset, jotka kunnanlääkäri on lapsissa havainnut. Alkupuolella vuotta raivonnut tuhkarokko on myös vaatinut runsaasti uhreja aiheuttamillaan jälkitaudeilla, pitkällisellä ripuhilla ja ilmatiehyt-taukeilla. Kurkkumätää liikuskeli myös jonkun verran kunnassa. Harvinaisuutena mainittakoon, että muuan kokemäkiläinen sortui Pietarissa aasialaiseen koleraan. Tulirokkoa ja kurkkumätää sairastaneiden asunnot on desinfioitu kunnan laskuun. Tilapäinen tulirokkosairaala oli toiminnassa elokuun 9 p:stä lokak. 16 p:ään. Siellä hoidettiin 13 sairasta, joista 2 kuoli. Sairaspäivien luku oli 398. Yleensä ei yhteinen kansa ilmaissut, vaan päinvastoin koetti salata sitä, että lapset olivat sairastuneet tarttuvaan tautiin. Tästä syystä koetettiin hom-mata kuntaan piirilääkäri, tohtori C. Mechelin'in ohjeiden mukaiset terveydenhoitosäännöt, mutta ehdotus ei saavuttanut Lääkintöhallituksen hyväksymistä.

Merikarvia y. m. Kurkkumätää sattui helmikuulla Merikarvian Ylikylässä sekä heinäkuulla Kasalan kylässä samoin 1 tapaus.

Eura y. m. Kurkkumätä näyttää niin kätkeytyneen ympäristöömme, että aina silloin tällöin kohtaa joitakuita yksityistapauksia. Vuoden lopulla puhkesi kurkkumätä Köyliön pitäjän Tuiskulan kylässä niin ankaraan valtaan, että siellä muutamissa päivissä tavattiin 22 difteriatapausta. Tauti levisi helposti koulujen ja niiden kuusijuhlain välityksellä, kun tautia ei heti alussa tunnettu. Eurassa huomattiin 5 difteria-, 37 morbilli- ja 3 pertussis-tapausta. Kiukaisissa 36 difteria-Säkylässä 3 difteria-, 5 pertussis ja 3 scarlatina- sekä 8 morbilli-tapausta. Näissä liikkuvien tautien aiheuttamat kuolemantapaukset ovat olleet peräti harvinaisia.

Ikaalinen. Kulkutauteja ei ole liikkunut. (Lääkärin kertomus koskee ai-noastaan joulukuuta, jolloin hän oli virassa.)

Hämeenkyrö. Jatkona edelliseltä vuodelta liikkui tulirokkoa vielä tammi- ja helmikuulla Herttualan, Haukijärven ja Sirkkalan kylissä jokseenkin runsaasti. Edemmäksi se ei levinnyt. Tyfus abdominalista oli tammikuulla 3 tapausta itäkulmalla pitäjää, ja marraskuulla 7 tapausta Kyröskoskella. Näihin tuli alkutartunta Tampereelta. Yksi marraskuulla sattunut tapaus päättyi kuolemalla. Taudin leviämisen ehkäisemiseksi koetettiin sairaita eristää koto-naan niin paljon kuin mahdollista ja yleisölle annettiin tarpeellisia neuvoja. Kyröskoskella havaittiin yksityistä kurkkumätätapausta.

Tavastehus län. Hämeen lääni.

Ruovesi. Vuoden alkupuoliskolla liikkui vielä hiljainen tulirokon loppu-maininki kunnan pohjoisimmassa osassa (Visuveden ja Pourun kylissä), jossa

se kuitenkin sammui kokonaan keväällä. Visuveden kylään kuntoonpantiin helmikuulla väliaikainen tulirokkosairaala, joka oli avoinna 6 viikkoa. Siellä hoidettiin 5 kahdesta eri perheestä olevaa lasta. Hoitajana oli seurakunnan diakonissa. Koskei sattunut uusia tulirokkotapauksia tämän jälkeen, lienee katsottava tarkoitustaan vastaavaksi, että laitettiin tuollainen sairaala. Tuhkarokkoa liikkui muutamissa kylissä runsaasti. Kurkkumätää oli muutamia tapauksia. Influenssaa liikkui myös jonkun verran.

Orivesi. Marraskuun lopulla sairastui kirkonkylässä erään räätälin lapsi tulirokkoon ja kuoli muutaman päivän kuluttua. Heti toimitettiin desinfioiminen ja ryhdyttiin muihin varokeinoihin, joten tauti tukahtui tähän. Muuta mahdollisuutta tartunnan alkuperälle ei voitu saada selville, kuin että se oli tullut erään henkilön vaatteissa aina Lahdesta asti, jossa silloin koululaisten keskuudessa lienee liikkunut tulirokkoa. Juupajoen pastorin ilmoituksessa kyllä mainitaan vielä 3 henkeä kuolleen tulirokkoon, mutta kunnanlääkärillä näistä ei ole tietoa. Pari yksityistä tuhkarokkotapausta ilmestyi kesällä kirkonkylässä. Syynä siihen, ettei tämä tauti ruvennut enemmän leviämään, oli nähtävästi edellisenä vuonna laajalti liikkuneen epidemian aiheuttama immuniteetti lapsissa. Vuoden loppupuolella esiintyi tuhkarokkoa kyllä pitäjän pohjoisosassa moniaita tapauksia, mutta tauti rajoittui melkein yksinomaan Kopsamon kylään, joka edellisenä vuonna oli säilynyt verrattain vapaana. Kuolemantapauksia ei tämä tauti liene aiheuttanut. Hinkua ilmestyi syyskuulla ja seuraavina kuukausina runsaanlaisesti Korkeakosken tehdaspiirissä ja sen ympäristöllä, muutamissa aikuisissakin, leviämättä kuitenkaan laajemmalle. Tautiin ilmoitetaan kuolleen 3 lasta. — Helmikuun alussa ilmestyi Enonkunnan kylän Meiningin torpassa 3 tyfustapausta. Tartunta oli tullut Tampereelta, sillä jo tammikuun alussa sairastui lavantautiin naapuritorpan tytär, joka Tampereella oli saanut palveluspaikassaan tartunnan ja tullut kotiinsa sairastamaan. Sitäpaitsi ilmaantui eri kylissä helmi-, maaliskuu-, huhti- ja syyskuussa tyfusta, 1 tapaus kussakin kuussa. Huhtikuussa esiintynyt hämorrhaginen tyfus-tapaus päättyi muutamien päivien kuluttua kuolemalla. Puheenalainen henkilö oli saanut tartunnan Tampereelta lähetetyistä likaisista linavaatteista. Liekö terveydenhoitolautakunnan toimenpiteet vai muut seikat vaikuttaneet, ettei tautia ilmaantunut enempää kuin mainitut 8 tapausta, joista kuolemalla päättynyt papiston luettelossa kaiketi erehdyksestä on pantu tyfus recurrens'in kontolle.

Kangasala. Kulkutaudeista on mainittavana, että lavantautiin sairastui muuan henkilö, joka oli saanut tartunnan Tampereelta. Tulirokkoa sattui eräässä torpassa, joka sijaitsee aivan maantien varrella tiheään asutussa kylässä. Torpassa oli 5 lasta. Tarttuma oli tullut sinne pälkäneläisen matkamiehen välityksellä. Tapaus tuli heti tietoon, ja pantiin diakonissa asumaan samaan torppaan koko sairauden ajaksi, joten tauti ei päässyt leviämään. Kaikki 5

lasta paranivat. Sahalahdella raivosi tulirokko ympäri pitäjän. Oli mahdollista saada eristystä toimeen. Kuolleisuus ei kuitenkaan ollut suuri.

Pälkäne y. m. Helmikuusta kesäkuun loppupuolelle liikkui Pälkäneen pohjois- ja itäosissa runsaasti tulirokkoa. Tauti, jota kunnanlääkärille ilmoitettiin 50 tapausta, kulkeutui Sahalahden pitäjästä käsin ja oli ylimalkaan laadultaan lievää. Kirkonkirjain mukaan kuoli siihen Pälkäneellä 7 lasta. Sama tauti levisi myöhemmin Luopioisiin, jonka kirkonkirjoissa on siihen kuolleiksi merkitty 2 lasta. Samoin on vielä 4 kuolemantapausta merkitty kurkkumädän aiheuttamiksi, mutta luultavasti ovat nekin olleet tulirokon uhreja. Joulukuussa ilmeni kita-difteriaa Pälkäneen kirkonkylän kansakoulun oppilaissa. Lyhyessä ajassa sairastui siihen 10 saman luokan oppilasta. Koulu, joka suljettiin muutamia päiviä ennen säännöllisen joululoman alkua, desinfioitiin, eikä tautia enää ilmestynyt. Kuolemantapauksia ei sattunut.

Tammela, Jokioinen. Jokioisten kunnassa raivosi edelliseltä vuodelta peritty tulirokko aina toukokuuhun saakka (noin 40 kohtausta kuukaudessa) etenkin Kartanon ja sen lähiseutujen kylissä. Missä vain tulirokkotapaus sattui, naulattiin heti rakennuksen ulkoseinään keltainen paperi, johon oli suurin kirjaimin painettu sana »Tulirokko» sekä tärkeimmät kulkutautia koskevat kohdat terveydenhoitosäännöistä. Senpä vuoksi yleisö toikin kaikki sairaansa Vaulamin kylän sairaalaan. Tauti muuttui lievähköksi. Se levisi Tammelaan, mutta ei kuitenkaan pitemmälle kuin rajakyliin. Kunnan sairaalaan, josta muut sairaat poistettiin, tuotiin tammikuun 9 päivästä toukokuun 16 päivään 22 tulirokkosairasta, joista 3 kuoli. Yksityisiä hinkuyskätapauksia (kuukausittain 3—8) sattui helmi-, maaliskuu- ja huhtikuulla, ja maaliskuusta marraskuuhun esiintyi kurkkumätää (1—5 kohtausta kuukausittain). Kylmän kevään takia oli maaliskuu-, huhti- ja toukokuussa liikkeellä runsaasti influenssaa. Sattui näet 10—60 tapausta kuukaudessa.

Urijala. Hinkuyskää on liikkunut koko kunnassa. Kurkkumätää on vuoden kuluessa ollut kunnanlääkärin hoidossa kaikkiaan 30 tapausta. Useimmat sairaat olivat kunnan keski- ja pohjoisosista. Tautiin on kuollut 6 lasta. Kaikki sairaat hoidettiin serumia käyttämällä. Kaksi tulirokkotapaus sattui helmikuussa samassa perheessä Humppilan pitäjän rajalla, josta luultavasti oli tartuntakin saatu. Perhe eristettiin. Molemmat sairastuneet paranivat, eikä sen jälkeen sattunut uusia tapauksia. Helmikuussa sairastui lavantautiin eräs henkilö, joka oli tartunnan saanut Tampereelta.

Akaa. Influenssaa oli runsaasti maaliskuulla. Tulirokkoa sattui 19 tapausta: 10 tammi- ja helmikuussa, sekä 9 kesä-syyskuussa, jonka jälkeen tauti näyttää lakanneen. Tulirokkoon kuoli 2 henkeä. Kuntakokous päätti kunnanlääkärin esityksestä toimittaa pakollisen desinfioimisen kunnan kustannuksella.

jokaisessa asunnossa, missä vaarallista tarttuvaa tautia on sairastettu ja myöskin, milloin keuhkotautia potenut henkilö on kuollut.

Sääksmäki. Tammi-, helmi- ja maaliskuulla liikkui influenssaa, erittäinkin Valkiakosken kylässä. Heinä- ja elokuussa ilmestyi samassa kylässä muutamia lavantautitapauksia. Kaikki potilaat hoidettiin sairaskassan sairastuvassa. Toukokuussa sattui n. k. saarioispuolella 6 tulirokkotapausta. Tauti, joka oli lievää, ei päässyt leviämään.

Somero. Huhtikuussa, jolloin lääkäri astui virkaansa, oli runsaasti influenssaa liikkeellä. Seuraavissa kuissa sattui ainoastaan yksityisiä tapauksia. Hinkuun sairastui lokakuussa 3 lasta.

Janakkala. Tarttuvia tauteja on ollut verrattain vähän. Milloin tulirokkotai kurkkumätätapaus on sattunut, on asunto desinfioitu sairaalan »Berolina»-formaliinikoneella. Tulirokkotapauksista ilmeni 4 joulukuussa ja 3 kevätkesällä eri osissa pitäjää. Kurkkumätää ja kuristustautia on esiintynyt yhteensä 6 tapausta. Sairaista oli 2 ulkopitäjäläisiä, nimittäin Rengosta ja Vanajasta. Yksi liian myöhään hoidettavaksi tuotu kuristustautinen on kuollut. Lavantautiin on sairastunut 5 henkilöä, joista 3 todennäköisesti oli saanut tartunnan samasta talosta. Kaikki edellämäinitut tarttumatautiset, paitsi yksi kuristustautinen ja yksi tulirokkoinen, jotka voitiin hyvin eristää kotonaan, hoidettiin kunnansairaalan tarttuvien tautien osastolla.

Hausjärvi. Hinkuyskää oli useissa kylissä syystalvella. Aikaisemmin syksyllä raivosi lapsissa Riihimäellä kotimainen kolera (cholera nostras), johon kuolikin useita. Venäjältä uhkaavan koleran vuoksi oli Riihimäellä väliaikainen kolerasairaala. Sattuipa yksi koleratapauskkin siellä, kun Hyvinkään parantolan keittäjätär Pietarissa käydessään oli mainittuun tautiin sairastunut.

Loppi. Seuraavia tarttuvia tauteja on esiintynyt: Laryngitis dift. 2 tapausta, angina dift. 1 tapaus, influenssaa 18 tapausta, tulirokkoa 5 tapausta, punatautia 3 tapausta, lavantautia 10 tapausta, hinkuyskää 26 tapausta. Kaikki näihin tauteihin sairastuneet ovat parantuneet. Lavantauti sai alkunsa erästä Hunsalan kylän torpasta. Mainittuun tautiin sairastui kesän kuluessa vähitellen koko torpan väki, yhteensä 10 henkeä. Tartunnan alkuperä on tuntematon, mutta on otaksuttavaa, että se oli Helsingistä peräisin, koska tätä tautia silloin oli pääkaupungissa, ja yksi torpan asukkaista oli niihin aikoihin viettänyt siellä yön. Sairastuneista torpan asukkaista otettiin 4 kunnan sairaalaan, ja kunnan kiertävä sairaanhoitajatar lähetettiin heti torppaan jäljellä olevia hoitamaan. Hän viipyi siellä, kunnes kaikki olivat terveet. Sitten toimitettiin torpassa perinpohjainen puhdistus, jonka jälkeen tauti sammui leviämättä muualle.

Korpilahti. Viime vuodelta peritty tulirokko on koko vuoden ajan räivonnut vieden monta lasta hautaan. Kaikista eristämis- ja puhdistustoimenpiteistä huolimatta on tautia esiintynyt melkein joka kylässä. Taudin levene-

misen vastustaminen on ollut hyvin vaikeata sen vuoksi, että suurin osa pitäjäläisiä ei tottele lääkärin neuvoja eikä usko taudin tarttuvaisuutta. Kiertävä väliaikainen sairaanhoitajatar on käynyt puhdistamassa ja neuvoja antamassa niissä kylissä, joissa tulirokko on raivonnut. Tulirokkoon kuoli papistolle annettujen tietojen mukaan v. 1908 41, sekä 1909 39 henkeä. Kurkkumätää, kuristustautia, punatautia, tuhkarokkoa ja hinkuyskää on ilmennyt vain yksityisiä tapauksia pitäjän eri osissa.

Kuorevesi. Kulkutauteja ei ole ollut liikkeellä.

Kuhmoinen, Padasjoki. Molemmissa kunnissa raivosi koko kesän sekä vielä syksylläkin tarttuvia lastentauteja, kuten tulirokkoa, kurkkumätää ja tuhkarokkoa. Padasjoella täytyi perustaa erityinen tulirokkosairaala, joka toimi kesäk. 17 p:stä heinäk. 17 p:ään. Siellä oli potilaita noin 30. Kurkkumädän hoidossa on erittäin hyvällä menestyksellä käytetty serumia. Molempiin kuntiin hankittiin formaliinilamppu, josta on ollut suurta hyötyä tarttuvia tauteja vastustettaessa.

Hollola. Kunnalla on Lahden kylässä oma, vuokrattuun huoneustoon sijoitettu kulkutautisairaala. Siellä hoidettiin vuoden kuluessa 28 tulirokkopotilasta, joista 15 vuotta nuorempia oli 21, sitä vanhempia taas 7; vanhin potilas oli 46 vuotias. Hoitopäivien luku oli 982. Kaikkiaan kuoli hoidetuista 6 henkeä. Myöhemmin hoidettiin vielä samassa sairaalassa 2 isorokkopotilasta, jotka molemmat olivat Hollolasta. Muista kulkutaudeista mainittakoon influensa, hinkuyskä sekä vuoden lopulla puhjennut kurkkumätä.

Asikkala. Kevättalvella, jolloin kunnassa ei ollut lääkäreitä, raivosi tulirokko laajalti, mutta kesäkuussa epidemia jo sammui.

Viborgs län. Viipurin lääni.

Viipurin maalaiskunta. Tulirokko ja kurkkumätä ovat pahinta tuhoa tehneet. Kulkutautisairaala, jossa 17 sijaa, ei ole joutunut tyhjänä olemaan. Lääninsairaalassa, kaupunginsairaalassa ja diakonissalaitoksessa on joku määrä vaikeasti sairastuneita hoidettu, vaikka kaikille avunhakijoille ei ole voitukaan tilaa hankkia. Viipurin maalaiskunnan kulkutautisairaalassa hoidettiin v. 1909 kuluessa: 73 tulirokkopotilasta, joista 53 parani ja 14 kuoli, 33 kurkkumätäsairasta, joista 2 kuoli; ja 4 lavantautipotilasta, joista 1 kuoli.

Koivisto. Edellisen vuoden epidemian jatkona on vielä joitakuita kurkkumätätapauksia sattunut kunnan itä-osassa. Edellisenä vuonna alkanut tuhkarokkoepidemia on koko vuoden ajan raivonnut kautta koko kunnan. Samoin on hinkuyskää liikkunut kunnan keskusosissa. Muutamia kuolemantapauksia on molempain, tuhkarokon ja hinkuyskän aiheuttamina sattunut. Heinäkuussa sairastui aasialaiseen koleraan 3 henkilöä, joista 2 kuoli, 1 parani. Sairaista oli kaksi tšekäläisessä venäläisessä huvilassa olevaa palvelijatarta, jotka nähtävästi

Pietarista tuoduista ruoka-aineista saivat taudin. Toinen, jotenkin lievästi sairastunut parani, toinen taas kuoli 1 ½ vuorokauden kuluttua. Molemmat hoidettiin tšekäläisessä kolerasairaalassa. Kolmas, erään rannikkoaluksen »kippari» oli Pietarista tullessaan sairastunut ja kuoli kotonaan 3 vuorokauden kuluttua. Koko ajan oli tapausta salattu. Vasta kuolema saattoi asian julki-suuteen. Lavantautia on vuoden 2:nä viimeisenä kuukautena ollut 9 tapausta. On tuntematonta, mistä tartunta on saatu. Kukaan sairastuneista ei ollut käynyt sitä ennen Venäjällä, josta useimmat täällä sattuneet lavantautitapaukset ovat peräisin. — Mitä lasten kulkutautien vastustamiseen tulee, on se kokonaan toivotonta täällä. Eristämisestä ei voi olla useimmissa tapauksissa puhettakaan. Sekä sairaan omaiset että naapuritalojen aikuiset ja lapset levittävät tauteja edelleen.

Usikirkko. Alkupuolella vuotta raivosi rantakylissä kurkkumätä. Kunnanlääkärin hoitoon joutui tammi- ja helmikuussa 32 tapausta. Lääkintöhallituksen auliisti antamaa serumia varattomien sairaiden hoitoa varten käytettiin useimmissa tapauksissa.

Antrea. Edellisen vuoden lopulla raivonnut tulirokko vei tammikuun ensi päivinä vielä kaksi uhria, mutta uusia tapauksia ei esiintynyt. Hinkua on lääkärin tietoon tullut maalisk., kesä-, syys- ja lokakuussa yksi tapaus kussakin. Papiston ilmoituksen mukaan kuoli 4 henkeä. Kurkkumädäksi epäiltyjä tapauksia sattui yksi elo- ja yksi joulukuussa. Joulukuun lopussa ilmestyi Noskuvan kylään, Jääskestä tuodun tartunnan kautta, yhteen aikuiseen ja kolmeen lapseen paratyfusta muistuttavaa tautia, jonka johdosta yksi lapsi kuoli ja toisetkin olivat hyvin heikossa tilassa. Talo, erään lautamiehen, eristettiin tarkoin, eikä muita tapauksia sattunut.

Säkkijärvi. Tulirokko, jota jo edellisen vuoden lopulla oli ilmestynyt piiriin, raivosi nyt suuresti vuoden 3 ensimmäisenä kuukautena. Huhtikuussa ei enää uusia tapauksia esiintynyt. Toukokuussa ilmestyi tauti taas kirkonkylään, jossa yhdessä perheessä sairastui 4 lasta. Tauti ei kumminkaan levinnyt sen pitemmälle. Syyskuussa sattui taas kirkonkylässä yksi taudintapaus, josta tartunta joutui Vilajoen kylään. Tauti, jota ilmeni kahdessa perheessä, oli erittäin ankaraa. Neljästä lapsesta kuoli kolme. Samaan aikaan ilmestyi tauti Villalan kylään. Tartunta oli tuotu Lappveden pitäjältä siten, että villalaisia oli käynyt pidoissa eräässä talossa, jossa sairastettiin tulirokkoa. Tästä levisi tauti taas muualle. — Tuhkarokkoa ilmestyi yhtäkkiä, tietämättömästi, Hujakkalan kylään helmikuussa. Melkein kaikki kylän lapset sairastuivat. Tauti ei kumminkaan levinnyt kylän ulkopuolelle. Tulirokon ja tuhkarokon leviämisen ehkäisemistä varten oli vuoden alussa kuntaan palkattu sairaanhoitaja, joka lääkärin määräyksestä kävi talosta taloon neuvoja antamassa sekä desinfioimassa. — Vesikauhuisten koirien ja kissojen puremia on piiristä

vuoden kuluessa lähetetty Pietariin Pasteurlaitokseen 6 henkilöä. Vesikauhun torjumiseksi julaistuja varokeinoja ei yleisesti noudateta eikä asianomaiset järjestyksen ylläpitäjätäkään näy tehokkaasti ja puolueettomasti valvovan asetusten noudattamista. Trakoomi on hirvittävän yleinen. Kansa tautiin nähden välinpitämätöntä. Hoitoon eivät tule muut kuin ne, jotka jo ovat melkein sokeat ja joita ei enää voi auttaa.

Ruokolahti. Tulirokkoa on sattunut 3 ja hinkua myöskin 3 tapausta.

Kirvu. Tarttuvia tauteja, kulkutaudinluontoisina, ei kunnassa ole esiintynyt, lukuunottamatta lievää tuhkarokkoepidemiaa. Yksityisiä kurkkumätätapauksia on muutamissa kylissä ilmennyt. Influensaa on sattunut siellä täällä ja hinkuyskää heinäkuulla.

Muola y. m. Alkupuolella vuotta esiintyi influensaa ja sitä seuraavia hengityselinten tauteja jokseenkin paljon. Tulirokkoa, joka edellisen vuoden lopulla oli ilmestynyt lukuisin tapauksin Valkjärvellä, ja osaksi Muolassa, jatkui tälle vuodelle, mutta laimeni se nopeasti ja loppui kokonaan keväällä. Tuhkarokkoa ilmestyi kesällä pari yksityistä tapausta Muolassa. Joulukuun lopulla se alkoi esiintyä kulkutautina Kyyrölässä ja Oinaalan kylässä. Lavantautia sattui 6 tapausta Muolassa. Hinkuyskä, joka tuskin koskaan kokonaan on piiristä poissa, alkoi epidemisenä Muolassa kevätpuolella ja jatkui sitte vuoden loppuun. Kurkkumätää on nyt jo kolmatta vuotta esiintynyt verrattain harvalukuisin tapauksin raivottuaan sitä ennen neljä vuotta kulkutautina. Lääkärin tietoon tuli Muolasta ja Kyyrölästä 22 tapausta, Valkjärveltä 9 tapausta. Serumia käytettiin 26 tapauksessa yhteensä noin 40 pulloa, lisäksi profylaktisesti pari kymmentä pulloa (N:o III). Sitä on edelleenkin saatu Lääkintöhallituksen laskuun. Melkeinpä paikkakunnallisena tautina on Pölläkkälän sahalaitosten väestössä alkanut esiintyä struma, tosin lievässä muodossa. Muissa osissa piiriä ei sitä ole tavattu.

Hiitola. Kulkutauteja ei ole paljon liikkunut. Tulirokkoa oli 2 tapausta tammikuussa. Kurkkumätä, joka jo monta vuotta on liikkunut pitäjässä, pysyi tämän vuoden hiljaisena. Lääkärin apua on haettu ainoastaan 3 tapauksessa. Papistolle on ilmoitettu, että 6 lasta on kuollut kurkkumätään. Behringin serumia N:o III käytettiin edelleen joka tapauksessa. Hinkuyskää ilmestyi helmikuussa muutamia tapauksia. Tauti lisääntyi sitten huhtikuussa jatkuen syyskuuhun saakka. Kaikkiaan oli toistakymmentä sairasta lääkärin hoidossa. Influensaa sattui tammi- ja helmikuussa pari tapausta. Sitä esiintyi sitten runsaasti maaliskuussa ympäri pitäjää. Tauti loppui jo toukokuussa. Koleraan sairastui tammikuun keskipaikoilla puuliikemies K. A. Huittinen junassa matkalla Viipuriin. Hänet eristettiin heti ja vietiin Viipurin kunnansairaalaan, jossa häntä hoidettiin, kunnes parani. Tartunnan hän oli saanut Pietarista, jonne usein matkusti kauppa-asioissa. Piirilääkäri ja kunnanlääkäri matkusti-

vat heti Huittisen kotiin, joka desinfioitiin. Ne henkilöt, jotka asuivat siellä, tai jotka olivat olleet tekemisissä sairaan kanssa, yhteensä 16 henkeä eristettiin 5 päiväksi. Asianomaisia käskettiin tarkoin noudattamaan lääkärin määräyksiä. Kaksi poliisia pantiin asuntoa vartioimaan. Pukinniemen pysäkillä ja Ojajärven sekä Hiitolan asemilla, jossa Huittinen edellisenä päivänä oli oleskellut, toimitettiin perinpohjainen puhdistus. Tauti ei levinnyt muualle.

Kivennapa. Tulirokko raivosi ympäri pitäjää, varsinkin Raivolassa ja Terijoella. Vuoden kuluessa sattui pitäjässä 200 tapausta. Monta kymmentä lasta kuoli siihen, sillä kuntalaiset eivät käänny lääkärin puoleen yleensä »ruhvo»-taudin takia, jota heidän mielestään muka tulee olla joka lapsessa. Tuhkarokkoa ilmeni 32, punatautia 27, lavantautia 5, kurkkumätää 65, aivokalvontulehdusta 5, hinkua 21, vilutautia 7 tapausta ja isoarokkoa 1 tapaus sekä aasia-laista koleraa 3 tapausta. Viimemainittua tautia poteneista oli 2 Ahjärven kylästä. Toinen heistä kuoli. Kunnanlääkärin esityksestä päätti kunnallislautakunta palkata pari terveystopoliisia valvomaan rajakyläiden puhtautta. Heidän toimintansa oli kuitenkin sangen pintapuolista, koska kyläläiset käyttäytyivät terveystopoliisia kohtaan varsin vihamielisesti yrittäen kaikin tavoin estää heidän toimintaansa. Eikä kunnanlääkäri viran puolesta voinut esiintyä tarpeellisen tarmokkaasti saadakseen terveydenhoidollisia epäkohtia korjatuiksi, syystä että hänen virkansa täälläkin on sangen epävarmalla kannalla.

Sakkola. Kurkkumätää on huomattu 6 tapausta, kuristustautia taas 1 tapaus. Maaliskuussa ilmestyi äkkiä 2 tapausta tulirokkoa Sakkolassa ja 4 tapausta Metsäpirtissä, mutta vasta joulukuussa alkoi edellisenä kesänä ja syksynä Pyhäjärven pitäjässä raivonnut tulirokko tunkeutua Sakkolaan. Joulukuussa sattui täällä 8 tulirokkotapausta. Influensaa ilmeni muutamia tapauksia.

Parikkala. Elokuussa oli 4 punatautitapausta, syyskuussa 1 tapaus kurkkumätää ja joulukuussa 1 tulirokkoa sekä 3 tapausta kurkkumätää ja muutamia influensakohtauksia. Punatautia oli vain yhdessä ainoassa, kurkkumätää taas kahdessa talossa (eri kylissä).

Jaakkima. Vuoden alussa liikkui influensaa sekä sattui monioita tapauksia kurkkumätää ja tuhkarokkoa.

Impilahti, Kitelä. Tulirokkoa, joka alkoi jo edellisen vuoden lopussa, tuli lääkärin tietoon noin 40 tapausta, mutta todellisuudessa oli sairaita tietysti tuntuvasti enemmän. Noista 40:stä kuoli 3, joten epidemia oli jokseenkin lievä. Isoarokkoa ilmeni kunnassa myöskin yli 20 tapausta. Mutta kun ajoissa ryhdyttiin rokottamaan, niin länsiosa pitäjää säilyi verrattain hyvin, täällä kun sattui vain 4—5 tapausta. Lavantautia oli lääkärin hoidossa 2 tapausta. Toinen sairaista sai varmaankin tartunnan Salmista. Myöskin hinkuyskää oli jonkun verran liikkeellä.

Suistamo. Isonrokon toi Suistamolle mustalaisjoukko matkustaessaan Suojärveltä kotipaikkaansa Soanlahden pitäjän Kiekkuan kylään ja ollessaan yötä Suistamon Ahvenlammen kylässä. Kertomuksen mukaan oli muuan mustalaislapsi sairastanut rokontapaista tautia. Myöhemmin sairastui kortteeritalossa 1 lapsi ja 1 aikuinen sekä naapuritalossa 1 täysi-ikäinen isoonrokkoon. Samaan aikaan sairastui muuan mökkiläisen lapsi Hämekosken tehtaan lähellä olevassa Niinisyrjän kylässä. Tällöin kävi ilmi, että saman mökin asukkaita oli aikaisemmin ollut yötä talossa, jossa sairastettiin isoarokkoa. Kulkutaudin estämiseksi hankittiin rokotusainetta ja kunnan rokottaja lähetettiin joka kylään rokottamaan. Lääkärikin rokotti noin tuhat henkilöä. Kesäkuun puolivälissä sairastui taas 1 mies Alatun kylässä. Tässäkin tapauksessa ilmeni, että mustalaisia sairaan lapsen kera oli poikennut taloon matkustaessaan Impilahdelle. Mainittu mies kuoli muutamia päiviä sairastettuaan. Uusia tapauksia ei enää esiintynyt, joten kulkutauti loppui tähän. Tulirokkoa ilmestyi toukokuun puolivälissä Hudjakkan salokylään, jossa 1 lapsi sairastui. Sen jälkeen kulkeutui tauti Koitonselän kylään, jossa 3 lasta sairastui ja 2 kuoli. Suistamon kirkonkylässä sairastui kesäkuun lopulla 6 lasta, jotka kaikki tulivat terveiksi. Samoin sairastui Luittisen kylässä 3 lasta, joista 1 kuoli sekä kirkonkylässä 2 lasta, jotka molemmat paranivat. Muita tulirokkotapauksia ei tullut lääkärin tietoon, mutta luultavasti niitä oli useampia.

S:t Michels län. Mikkelin lääni.

Sysmä. Influensatapauksia esiintyi alkuvuodesta pitäjän eri osissa tiheään, kesällä vain vähän, mutta joulukuussa ne taas lisääntyivät. Tulirokko siirtyi Hartolasta päin Sysmän itäisiin kyliin tammi-, helmi- ja maaliskuussa. Lääkärin tiedossa oli kaikkiaan 17 tapausta. Tuhkarokkoa ilmeni taas jonkun verran Sysmän pohjoisissa kylissä vuoden ensi puoliskolla. Punatautia liikkui kuten ennenkin, Päijänteen rantakylissä. Tammikuussa sattui 2, heinäkuussa 2 sekä marraskuussa 6 tapausta. Kurkkumätään on sairastunut kaikkiaan 5 henkeä, joista 3 oli saman perheen jäseniä.

Mäntyharju. Vuoden ensimmäisinä kuukausina huomattiin tulirokkoa kirkonkylässä ja lähikylissä. Keväämmällä oli sitä pitäjän pohjoisosissa. Tanne se luultavasti oli levinnyt naapurikunnasta, Hirvensalmelta, jossa ankara tulirokkoepidemia silloin raivosi. Sen jälkeen on ollut yksityisiä tulirokkotapauksia syys- ja lokakuussa. Myöhemmin syksyllä liikkui taas tulirokkoa Mäntyharjun aseman tienoilla, josta se levisi Toivolan kylään. Kaikkiaan on ollut noin 20—30 tulirokkotapausta vuoden kuluessa. Tuhkarokkoa ilmeni muutamia tapauksia, samoin myös jonkun verran kurkkumätää. Lavantautia oli tammikuussa 2 tapausta. Tartunnan arvellaan tulleen Tampereelta. Sitäpaitsi sattui kesällä useita dysenteriatapauksia.

Juva. Tulirokkoa on esiintynyt pitkin vuotta pitäjän eteläosassa. Sen johdosta on kirkonkylässä kaksi eri kertaa ollut toiminnassa väliaikainen sairaala. Tuhkarokkoa ja lavantautia on ollut joku yksityinen tapaus.

Pieksämäki. Kulkutauteja ei ole ollut liikkeellä. Jokunen kurkkumätä- ja tulirokkotapaus sattui toukokuussa. Haapakosken tehtaalla oli yleisesti lapsissa hinkua. Keväästä alkaen jatkuen kaiken kesää on lapsissa ja jonkun verran aikuisissakin riehunut keltatauti. Lapset ovat tavallisesti piankin parantuneet, mutta aikuisissa on tauti ollut itsepintaisempi.

Joroinen. Kulkutauteja ei ole sanottavasti liikkunut. Ainoastaan pienehkö tuhkarokkoepidemia oli joulukuun aikana kansakoululasten keskuudessa Tahkorannassa. Todellisenä maanvaivana on pidettävä väestön keskuudessa ihan yleensä tavattavissa oleva lapamato (*Bothryocephalus latus*). Anæmia 70—80 Tallqvistin skaalan mukaan on hyvin tavallinen, ja onhan ollut tapauksia, joissa tämä skaala on näyttänyt 20. Eihän kumma siis, että dyspeptiset häiriötkin ovat ihan yleisiä.

Puumala. Edellisen vuoden alkupuolella pitäjään ilmestynyt tulirokko jatkoi kiertokulkuaan ympäri pitäjän aina lokakuuhun asti, jolloin viimeiset taudintapaukset tulivat lääkärin tietoon. Tulirokkoon kuoli v. 1909 kirkonkirjojen mukaan 26 lasta. Elokuussa liikkui pitäjän eri kulmilla hinkuyskää, jota on ollut tähän asti. Terveyslautakunta ei ole tänäkään vuonna tehnyt mitään tulirokkoepidemian torjumiseksi. Kansa ei myöskään välitä neuvoista eikä selityksistä. Hyvin harvat vielä uskovat, että tauti tarttuu.

Rantasalmi. Kulkutaudeista on tulirokko ollut pahin. Se rupesi elokuussa raivoamaan useassa paikassa. Kahden kuukauden kuluessa ilmestyi 29 tapusta. Piirilääkärin vaatimuksesta vuokrattiin lopulta kirkonkylästä sairaalahuoneusto. Sinne tuotiin kyllä potilaita, mutta vanhempien oli alussa pakko kolme kertaa päivässä antaa niille ruokaa, kun kunnan puolesta sairaat eivät saaneet mitään. Useimmat sairaat otettiin muutaman päivän päästä taas pois, kun vanhemmat kuulivat, että lapset eivät siellä saaneet parempaa hoitoa kuin kotonakaan. Lääkärin neuvottelemista eivät he huolineet, eikä hänen apuansa katsottu tarvittavan. Erään entisen lääkärin kyökipalvelija katsottiin sopivaksi niitä hoitamaan. Sairaat liikkuvat pihalla; yksi potilas kävi kerran iltamaakin katsomassa. Hinkuyskä oli toisen vuosipuoliskon kuluessa levinnyt ympäri koko pitäjää. Lavantautiin sairastui elokuussa 4 henkeä, syyskuussa vain 1. Kurkkumätää oli huhti- ja toukokuussa 3 tapusta.

Kerimäki. Vuoden alkupuoliskolta kesäkuuhun asti, ei arkistossa ole kulkutauteja koskevia ilmoituksia. Myöhemmin, kun kunnassa jo oli lääkäri, sairastui kurkkumätään Kuokkalan kylässä 3 ja Kerimäen kylässä 2 henkilöä, jotka paranivat serumhoidolla. Hinkuyskää on syksyllä ollut runsaasti. Talvella sattui muutamia influensatapauksia.

Heinävesi. Tuhkarokkoa ilmestyi helmikuun alussa. Se levisi kevään kuluessa pitäjän eteläosaan. Ensimmäinen tapaus tulirokkoa oli helmikuun alussa kirkonkylässä, jossa muuan tukkiyhtiön asiamiehen lapsi ensin sairastui ja sen jäljestä kaikki talon 7 lasta. Isä oli kai matkoiltaan tuonut tartunnan kotiin, sillä samaan aikaan raivosi tulirokko naapuripitäjissä. Pari viikkoa myöhemmin sairastui Petrumaan kansakoulunopettajan lapsi, jonka sukulainen mainitun talon isäntä on. Koulu suljettiin 2 viikoksi. Maaliskuun loppupuolella ilmeni tulirokko kahdessa Vihtarin kylän torpassa, joissa 7 lasta sairastui; 2 näistä kuoli. Toisen torpan isäntä oli aikaisemmin ollut Savonrannan pitäjässä hautajaisissa, joihin oli tuotu eräs äskettäin tulirokkoa sairastanut lapsi. — Influensa oli vuoden alussa yleinen. Differiaa ja laryngitis crouposaa sattui 2 tapausta. Hinkuyskää ilmeni silloin tällöin koko pitäjässä.

Kuopio län. Kuopion lääni.

Pielisjärvi. Tulirokkoa, joka edellisenä vuonna oli liikkunut aivan yleisesti pitäjässä, paitsi pohjoisosissa kylissä, Viekissä ja Varpasessa, ilmestyi nyt tammikuulla näihinkin, mutta ei päässyt suureen vauhtiin, kun heti saatiin sinne sairaanhoitaja toimimaan. Sitäpaitsi sattui Vuonislahdella tammi- ja helmikuulla 7 tapausta. Sairaats hoidettiin väliaikaisessa sairaalassa. Touku- kuulla oli Korisevassa 10 tapausta. Pahin kulkutauti oli kuitenkin isorokko. Ensimmäiset tapaukset huomattiin Lieksassa, vaikka luultavasti oli tautia jo aikaisemmin ollut itäisissä salokylissä, joista se sitte levisi keskipitäjälle. Tartunnan alkulähteenä oli Venäjän-Karjala, josta tauti tuli etupäässä tukkilaisten mukana kahta tietä, Kitsinkylän ja Ruunankylän kautta. Pitäjän alueella levisi tauti etenkin erään kuljeksivan mustalaisperheen mukana. Suuresti pääsi tauti leviämään myös eräässä talossa pidettyjen hautajaisten kautta, isäntä kun silloin juuri sairasti isoarokkoa. Kaikkiaan oli 99 selville saatua isorokkotapausta, joista 4 päättyi kuolemalla. Yleensä olivat useimmat tapaukset hyvin lievää laatua. Kesällä rupesti sitten tapausten luku tuntuvasti vähenemään. Heinä- kuulla ei ollut muuta kuin 7 ja elokuulla 3 tapausta. Yleinen rokote pantiin toimeen, ja sairaats koetettiin, mikäli mahdollista eristää. Tätä varten toimi kaiken aikaa kaksi ja usein kolmekin sairaanhoitajaa. Väliaikaisia sairaaloita järjestettiin. Samaan aikaan liikkui myös jonkun verran vesirokkoa. Kesällä, heinä- ja elokuussa, sattui Lieksassa 4 kurkkumätätapausta. Vuoden lopulla marras- ja joulukuulla sairastui Kylänlahdessa 8 henkilöä lavantautiin, jota jo aikaisemmin oli esiintynyt Kolissa 2, ja Lieksassa 2 tapausta.

Juuka. Tulirokkoa sattui vielä huhtikuussa 3 tapausta Ahmavaaran kylässä edellisenä vuonna liikkuneen kulkutaudin jatkona. Tuhkarokkoa liikkui kautta koko piirin. Eteläisissä kylissä havaittiin vielä tammi- ja helmikuulla yksityisiä tapauksia. Helmikuulla esiintyi tautia myöskin Kaijoon kylässä,

jossa kansakoulu sen tähden oli 3 viikkoa suljettuna. Vielä toukokuulla oli se ehtinyt pohjoiseen Vuokon kylään. Vihurirokko raivosi kirkonkylässä vielä tammikuulla epidemiana. Lavantautia ilmeni yksityisiä tapauksia eri kylissä pitäjää, yhteensä 8 tapausta. Punatautia oli 3 tapausta, hinkuyskää sattui niinkään muutamia tapauksia. Kurkkumätää merkittiin 6 yksityistä tapausta.

Nurmes y. m. Isoarokkoa esiintyi touko- ja kesäkuussa yhteensä 7 tapausta Tartunta sai alkunsa naapuripitäjästä, Pielisjärveltä, jonne taas tauti oli tullut Venäjältä. Nurmeksen Kuohanvaaran kyläläisiä oli näet ollut hautajaisissa Pielisjärven puolella olevassa talossa, jossa sairastettiin isoarokkoa. Heti ryhdyttiin varokeinoihin, sairastuneet eristettiin ja toimeenpantiin yleinen rokotus vaaranalaisissa kylissä. Tauti loppuikin siihen. Kukaan sairastuneista ei kuollut. --- Vuoden alkupuoliskolla esiintyi lavantautia yhteensä 17 tapausta Nurmeksen kauppalassa ja sen naapurikylissä. Sairastuneet hoidettiin melkein kaikki kunnan väliaikaisessa kuumesairaalassa. Kurkkumätään sairastui kaikkiaan 4 henkilöä, jotka hoidettiin serumilla ja paranivat. Tuhkarokkoa laajalti Nurmeksessa, Valtimossa ja osaksi Rautavaarallakin. Helmikuussa sattui 1 mening. cerebrosprin.-tapaus Nurmeksen Höljäkän kylässä. Harvinaisuutensa vuoksi mainittakoon 1 tetanus traum.-tapaus. Sairas, joka oli serumhoidon alaisena sairashuoneella, parani.

Ilomantsi. Kulkutaudit tuottivat suurta tuhoa. Tulirokko, jota jo edellisenä vuonna oli Ilomantsin länsikylissä, levisi, kaikista toimenpiteistä huolimatta, vuoden kuluessa yli koko pitäjän. Vuoden alkupuoliskolla oli harvoja taudin tapauksia, ja ainoastaan muutamat päättyivät kuolemalla. Mutta kesän kuluessa tauti sai suuremman vauhdin, niin että tulirokkoon kuolleiden luku Ilomantsin pitäjässä nousi liki 70:een! Joulukuulla ilmestyi tulirokkoa myös piirin eteläosaan, Koveron pitäjään. Taudin levenemisen ehkäisemiseksi lähetti kunnanlääkäri 30 piirimiehelle kiertokirjeen, jossa oli selityksiä taudista ja sen tarttuvaisuudesta, kehottaen sairaustapauksia pitämään silmällä ja mikäli mahdollista eristämään sairaat. Paikkakunnan sanomalehtiin toimitettiin tautia koskeva kirjoitus, jota ylipainoksena levitettiin puolituhatta kappaletta, samoin pari sataa Duodecimseuran lentolehtistä tulirokosta. Kirkonkylässä taudinpesät desinfioitiin formalinilla. Sitten perustettiin tulirokkosairaala, palkattiin kiertävä sairaanhoitajatar ja kunnan kustannuksella jaettiin lysolia ympäri pitäjän. Useita kansakouluja täytyi sulkea muutamiksi viikoiksi. Mutta kun kansa täällä on verrattain alhaisella sivistyskannalla, suurin osa ei näet usko taudin tarttuvan, jäivät puuhien tulokset vähäisiksi. Kun papit lääkärin pyynnöstä kirkossa ja kinkerillä puhuivat tulirokon tarttuvaisuudesta ja kehottivat varovaisuuteen, saivat he moitteita monilta seurakuntalaisiltaan, »kun eivät luota Jumalan sallimukseen». —

Sairasmatkalla ollessaan maaliskuulla tapasi kunnanlääkäri eräässä itäisessä rajakylässä kaksi isorokkosairasta. Molemmat olivat äskettäin tulleet kotiin

Venäjän puolelta tukkitöistä, ja kerrottiin vielä useita tukkitöissä olevia kyläläisiä sairastavan rokkoa rajan takana. Heti järjestettiin muuan autio talo kylässä isorokkosairaalaksi, hankittiin kiertävä rokottaja, joka maalishuhtikuulla kulki kaikki rajakylät rokottaen yli 3,000 henkeä. Rokkotapauksia ilmestyi siellä täällä muissakin rajakylissä, yhteensä 43 tapausta maalisi—toukokuun kuluessa. Melkein kaikki sairastuneet olivat saaneet tartunnan Venäjältä. Ainoastaan kaksi tapausta päättyi kuolemalla.

Edelliseltä vuodelta perittyä lavantautia ja kurkkumätää esiintyi kymmenkunta tapausta. Alkupuolella vuotta ilmestyi myös influensaa ja hinkua.

Rautalampi. Pitäjä oli verrattain vapaana kulkutaudeista. Kurkkumätää sattui noin 1—2 tapausta kuukaudessa. Elokuussa ilmestyi hinkuyskää, mutta koska tauti oli lievänlaista, niin lääkäreitä ei usein haettu.

Liperi. V. 1908 alkanut tuhkarokko-epidemia jatkui aina tämän vuoden kesäkuuhun saakka. Tulirokkoa ilmestyi elokuussa 4 tapausta samassa asunnossa. Tauti oli hyvin vaikeata laatua. Sairastuneet kuolivat. Kun oli toimitettu sangen tarkka puhdistus, saatiin taudin leviäminen ehkäistyksi. Kesä- ja elokuussa oli yhteensä 3 tyfustapausta. Puhdistuksen suoritti kunnan kustannuksella paikkakunnan diakonissa. Tartunta oli nähtävästi tullut Joensuun kaupungista.

Kitee. Tulirokkoa ilmeni vuoden alussa jatkona viime vuodelta. Tautia esiintyi 6:ssa kylässä samoilla paikoilla kuin edellisenäkin vuotena. Se pysytteli hejokseenkin rajoitetulla alueella. Tammikuussa oli 10 tapausta, helmi- ja maaliskuulla muutamia, toukokuussa 3 tapausta. Sitte ei tautia esiintynyt ennen kuin lokakuulla 3, marraskuulla 6 ja joulukuulla 5 tapausta. Tuhkarokkoa sattui taas useita tapauksia huhti- ja toukokuun kuluessa. Tartunta tuli Tohmajärven puolelta. Kurkkumätää ilmestyi syyskuulla 10 tapausta ja marraskuulla 11. Tauti leveni alkuperäisestä paikasta kahteen naapurikylään rajoittuen kuitenkin vain yhteen taloon kummassakin kylässä. Tulirokon levenemisen ehkäisemiseksi jaettiin kirjasia, kiertokoulut suljettiin toistaiseksi eikä kinkereitä pidetty niissä kylissä, joissa tautia oli.

Kiuruvesi. Kulkutaudeista on paikkakunta jokseenkin hyvin säilynyt.

Iisalmi. Hinkuyskää liikkui runsaasti vuoden loppupuolella. Papiston luettelossa on siihen kuolleiksi merkitty 19 henkeä. Tammikuussa sairastui eräs renkipoika Haapajärvellä lavantautiin. Samassa talossa oli edellisenä syksynä 4 henkilöä potennut mainittua tautia. Tartunnan toi taloon Iisalmen reservikomppanian alueella asuvan entisen vääpelin palvelustyttö, joka sairastui lavantautiin ja muutti vanhempiensa luo mainittuun taloon. Loka- ja marraskuussa sairastui kaupungissa 2 henkilöä lavantautiin. Tulirokkoa ilmaantui pari tapausta sekä kaupungissa että maalaiskunnassa. Samoin sattui 1 difteriatapaus kummassakin.

Pielavesi. Keitele. Kulkutaudeista on Pielavedellä enin ollut kurkkumätää ja hinkua, molempia läpi vuoden ja kautta koko pitäjän. Tulirokkoa oli jokunen kohtaus tammikuulla ja muutamia tapauksia joulukuulla. Heinä- ja elokuulla sattui myöskin joitakuita tapauksia tuhkarokkoa. Lavantautia, jota ei ainakaan 7:ään vuoteen ole ollut yhtään tapausta, ilmestyi maaliskuulla kirkonkylään. Siihen sairastui 2 saman talon asukasta. Taudin vastustamiseksi ryhdyttiin ankaariin toimenpiteisiin. Se sammuikin sillä kertaa, mutta jo syys- ja lokakuussa sairastui taas lavantautiin kirkonkylässä 6 henkilöä, joista yksi kuoli. Mistä tauti oli tänne kulkeutunut, oli mahdotonta saada selville.

Keiteleellä liikkui kesäkuulla lievähkö tulirokkoepidemia, joka onneksi pian tukahtui. Maaliskuulla sattui siellä pertussis- sekä heinä- ja elokuulla morbillitapauksia. Vielä havaittiin yksi tapaus meningitis cerebrosprin. epidem., jota näillä seuduin silloin tällöin aina vasta 1904 on näyttänyt.

Karttula. Vesanto. Kurkkumätää on Karttulassa ollut jotenkin saman verran — noin 60 tapausta — kuin edellisenäkin vuotena ja samoissa osissa pitäjää. Tautiin nähden ryhdyttiin asianmukaisiin toimenpiteisiin. Hinkuyskä, joka tuli kesällä Keiteleeltä päin, aiheutti runsaasti taudintapauksia varsinkin syksypuolella. Muita kulkutauteja on ollut vain yksityisin tapauksin. — Vesannolla taas liikkui yli pitäjän tuhkarokko-epidemia. Syksyllä levisi tauti rippikoulutytöihin ja näiden mukana joka puolelle pitäjää.

Maaninka. Vuoden alussa esiintyi pienehkö tulirokko-epidemia. Kaikkiaan sairastui 16 henkilöä, joista 6 kuoli. Ryhdyttiin heti eristämistoimenpiteisiin, joten epidemia saatiin rajoitetuksi kahteen paikkaan. Mistä tartunta oli tullut, ei ole päästy selville. Vuoden loppupuolella ilmestyi vähäinen lavantauti-epidemia. Yhteensä sairastui 5 henkilöä, joista 2 kuoli. Kolme samaan perheeseen kuuluvaa sairasta oli todennäköisesti saanut tartunnan Kuopion kaupungista. Asianmukainen eristäminen ja desinfioiminen suoritettiin. Lisäksi on liikunut marraskuun alusta asti hinkua, johon on kuollut 3 lasta.

Lapinlahti. Pari tapausta tulirokkoa sattui kirkonkylässä ja Martikkalan kylässä. Hinkuyskää ilmeni muutamia yksityisiä tapauksia. Terveystoimikunnan jäsenet usein tykkönään laiminlyövät ilmoittaa piirissä sattuneita kulkutautitapauksia, josta syystä taudit pääsevät leviämään. Onneksi oli viime vuonna vain hyvin vähän kulkutauteja liikkeellä.

Leppävirta. Tulirokko, joka 1908 v. lopussa oli levinnyt Monninmäen ja Saajanlahden kyliin, raivosi siellä ankarasti vuoden alkupuolella, mutta pysähtyi kuitenkin, kun kansakoulu pidettiin muutamia viikkoja suljettuna. Keväällä se levisi myös Varkauden tehtaalle, jossa se pääsi kovaan voimaan, mutta taukosi jonkun verran kesällä alkaakseen uusin voimin syksyn tultua. Useita tapauksia sattui myös Varkauden lähellä olevissa Timolan ja Luttilan kylissä, joissa se ensin oli ilmestynyt syksyllä 1908. Kun tauti ei näyttänyt herkeävän, suljettiin lopulta

Varkauden ja Luttilan kansakoulut marraskuun alussa koko loppulukukaudeksi ja silloin taukosi epidemia. Yksityisiä kurkkumätätapauksia on esiintynyt siellä täällä pitäjässä, runsaimmin kuitenkin vuoden alussa Sorsakosken tehtaalla, jossa sen tähden pidettiin kansakoulu pari viikkoa suljettuna. Tulirokkoepidemian vuoksi on niihin kyliin, joissa tauti enemmän raivosi, asetettu erityisiä järjestysmiehiä valvomaan, että terveydenhoitosääntöjä noudatetaan, ja onkin säännöillä tänä vuonna ollut enemmän merkitystä kuin ennen moneen vuoteen.

Vasa län. Vaasan lääni.

Närpes. Öfvermark. En difteri-epidemi med c. 30 sjukdomsfall har under hösten förekommit i Närpes. Fallen hafva öfverhufvud varit lätta och endast tvänne dödsfall antecknats. Ingen annan epidemi förekom.

Jalasjärvi. Edellisenä vuotena alkanut tulirokkoepidemia jatkui vielä tänäkin vuonna. Tammikuulla ilmestyi 10 uutta tapausta, helmikuulla 4, mutta maalis- ja huhtikuulla ei yhtään. Toukokuulla tuli lääkärin tietoon taas useita tulirokkokohtauksia, nimittäin kesäkuulla 7, heinäkuulla 3 ja elokuulla 2, syyskuulla 3, lokakuulla 7, marraskuulla 1 ja joulukuulla 0. Mikäli mahdollista on sairaat eristetty. Jäljestäpäin on sairaiden asumat huoneet puhdistettu lysoolilla, muutamissa harvoissa tapauksissa formalinihöyryllä.

Kauhajoki. Keväällä sattui ainoastaan 2 laryngitis croup.-tapausta ja muutamia hinkuyskäkohtauksia.

Kurikka. Kulkutaudeista on mainittava tulirokko, joka sai alkunsa Jalasjärveltä Juhannuksen aikana. Mainittuun tautiin, jota ilmeni kahden veljeksien perheessä, kuoli 4 lasta. Näistä perheistä ei tauti levinnyt muualle.

Ilmajoki. Seinäjoki. Hinkuyskää on Seinäjoella ollut jonkun verran kautta koko vuoden. Alkupuolella vuotta liikkui tuhkarokkoa. Ilmajoella sattui tammikuussa 2 lavantauti- ja helmikuussa 2 kurkkumätätapauksia, sekä joulukuussa 2 tapausta epid. aivokalvotulehdusta.

Malaks. Petalaks. Epidemiska sjukdomar hafva ej yppats, undantagandes några fall af kikhosta i Petalaks.

Korsnäs. Några fall af kikhosta.

Isokyrö. Edellisen vuoden tulirokko-epidemian jatkona esiintyi 3 mainitun taudin tapausta. Muita kulkutauteja ei ollut liikkeellä.

Ylistaro. Tuhkuriin kuoli 18, tulirokkoon 13, kurkkumätään 6 ja hinkuyskään 3 henkeä. Kuolleitten koko lukumäärä oli 214.

Vörå, Oravais, Maksmo. Difteri var synnerligen envis i Oxkangar by af Vörå, samt i Maksmo. För att hämma sjukdomen ha folkskolorna i Oxkangar och Maksmo desinficerats, de sjuka så vidt möjligt isolerats. Difteriserum har med godt resultat användts. Under sommarmånaderna upphörde epidemin, men utbröt

ånyo på hösten. Några enstaka fall af scarlatina förekommo under hösten i Vörå och Maksmo, men genom energiska åtgärder genast vid sjukdomens början kunde den ej utbreda sig.

Kauhava. Huhti- ja toukokuussa ilmestyi yksityisiä tulirokkotapauksia. Kesäkuussa syntyi epidemia, joka levisi yli koko pitäjän. Piirilääkärin ja kunnanlääkärin yhteisestä toimesta hankki kunnan terveydenhoitolaetakunta formaliinidesinfioimiskoneen ja asetti erityisen terveydenhoitoa valvovan tarkastusmiehen. Epidemia alkoi vähetä. Syyskuusta lukien ei enää ilmestynyt taudintapauksia.

Kaikkiaan merkittiin 42 taudintapausta, joista 9 päättyi kuolemalla. Hinkuyskää sattui 16 tapausta heinä- ja elokuussa. Tuhkarokkoa ja kurkkumätää ilmeni yksityisiä tapauksia.

Lapua. Tuhkuri, jonka tarttuma oli tullut Ylistarolta teki tuhojaan Hellanmaassa koko kevätkauden etupäässä n. k. »heränneen kansan» keskuudessa, jonka luottamus homioipaattisiin lääkkeisiin oli syynä siihen, ettei lääkärin apua etsitty muuta kuin parille lapselle. Yksityisiä tapauksia tulirokkoa ja kurkkumätää esiintyi siellä täällä. Lavantautia liikkui tavallista enemmän pitkin vuotta. Yhteensä sairastui siihen 39 henkilöä, joista 36 hoidettiin kunnan sairaalassa. Yhtään kuolemantapausta ei sattunut. Tarttuma ei ollut tällä kerralla muualta kulkeutunutta.

Pedersöre. Purmo. Larsmo. Flere fall af difteri förekommo; från juni till årets slut scarlatina, ställvis epidemiskt.

Veteli. Perho. Halsua. Tuhkuria oli kaikissa kunnissa. Ryhdyttiin tavallisiin toimenpiteisiin.

Kannus. Toholampi. Lohtaja. Himanka ja Lestijärvi. Hinkuyskää on liikunut runsaasti. Varsinkin Lohtajalla oli tauti ankaranlaatuista, ja siihen kuoli useita lapsia. Hinkuyskäisiä lapsia eivät vanhemmat yleensä tuo lääkärinhoitoon. Kurkkumätää oli useita tapauksia Lohtajalla. Toholammilla lienee kurkkumätään sairastunut 6 lasta, joista yksi kuoli.

Lappajärvi y. m. Korttesjärvellä liikkui erinäisiä kulkutauteja, kuten huhtikuussa tuhkarokkoa sekä heinä- ja elokuussa tulirokkoa, jonka vuoksi kuolevaisuus on ollut tavallista suurempi. Yksityisiä lavantauti- ja kurkkumätätapauksia sattui Evijärvellä ja Vimpelissä.

Alavus y. m. Kuortaneella on raivonnut tulirokko, joka vaati runsaasti uhreja. Lisäksi liikkui kurkkumätääkin, jota aina silloin tällöin ilmenee. Sen hoidossa on serumia käytetty erittäin hyvällä menestyksellä. Ätsäriissä on liikkunut hinkuyskää.

Keuruu y. m. Tuhkarokkoa oli Mäntässä viime syksynä.

Virrat. Marraskuusta 1908 alkaen vallinnut ankaralainen tulirokkoepidemia kesti 1909 vuoden maaliskuuhun saakka. Lääkärin tietoon tuli 56 taudintapausta, nimittäin marraskuussa 17, joulukuussa 19, tammikuussa 13, helmikuussa 2,

maaliskuussa 5. huhtikuussa 0. Monta kansakoulua suljettiin ja piirimiehiä kehoitettiin valvomaan, että terveydenhoitosääntöjä noudatetaan sekä että asunnoissa toimitetaan asianmukainen puhdistus, jota varten kunta antoi lamppuja, formaliinipastilleja, spriitä ja lysoolia. Tiheästi asuttuun kirkonkylään perustettiin tilapäinen sairastupa, jossa hoidettiin 4 potilasta. Myöskin tuhkuria liikkui kulkutaudin tavoin pitäjässä. Lääkärin tietoon tuli tilivuonna mainitun taudin tapauksia yhteensä 48.

Viitasaari. Kurkkumätää, ainoana kulkutautina esiintyi pitäjällä pitkin vuotta, vaikkei kuitenkaan suuressa määrin.

Uleåborgs län. Oulun lääni.

Ii. Kesällä olivat enteriitit, varsinkin follikulääri-muoto, lapsissa sekä aikuisissakin sangen yleisiä. Tällöin olivat ulostukset usein verensekaisia. Heinäkuulla alkoi raivota laajalti ankaralanainen hinkuyskäepidemia, jota jatkui vuoden loppuun asti. Ilmenipä yksi lavantautitapauskkin tammikuulla. Influenssaa esiintyi pitkin vuotta.

Kuusamo. Tuhkarokkoa oli aivan yleisesti lapsissa yli koko pitäjän. Syrjäseuduissa sairastelivat sitä täysikasvuisetkin. Silmätauteja esiintyi usein tuhkarokon jälkikiipuna.

Ylivieska. V. 1908 puhjennut lavantautiepidemia jatkui vielä tänäkin vuonna. Tammikuulla huomattiin 7 uutta tapausta, helmikuulla 6 sekä maalisk., huhtik., touko- ja heinäkuulla 1, sekä kesäkuulla 6 tapausta. Näistä 23 sairaasta hoidettiin kunnan sairastuvalla 22 henkilöä, joista ainoastaan 1 kuoli. — Huhtikuulla ilmestyi 4 tapausta kurkkumätää saman talon lapsissa. Serum-ruiskutukset toimitettiin sairauden ensi ja toisella vuorokaudella 3 lapseen, jotka paranivat. Neljäs lapsi, joka sai ruiskutuksen vasta neljännellä vuorokaudella, kuoli.

Oulainen. Kurkkumätätapauksia ilmestyi helmikuussa 1, maaliskuussa 3 ja toukokuussa vielä 1. Sairaät, joista 2 kuoli, eristettiin ja saivat serumhoitoa. Kylässä toiminut kiertokoulu, jota eräs sairas lapsi oli käynyt, suljettiin muutamiksi päiviksi ja puhdistettiin. Huhtikuulla joutui täältä Oulun kunnallissairaalaan eräs isoon rokkoon sairastunut mies. Hänen asuntonsa puhdistettiin, hänen asuintoverinsa eristettiin, ja yleinen rokotus toimitettiin. Sairastunut oli vähä ennen sairastumistaan ostanut takin eräältä venäläiseltä.

Nivala. Vuoden alkukuukausina ilmestyi lavantautia kuntaan. Tartunta saatiin naapuripitäjästä Ylivieskasta. Kaikkiaan sairastui 13 henkilöä, joista 1 kuoli.

Rovaniemi. Tuhkarokko, joka liikkui lievänä epidemiana vuoden alussa, alkoi pian vähentyä. Tulirokkoa on koko vuoden ajan ollut pitäjässä. Siihen lienee muutamia lapsia kuollutkin. Kirkonkylässä on aina kulkutautiin sairastuneiden asunnot desinfioitu käyttämällä Berolina lamppua.

Hyrnsalmi y. m. Hinkuyskä on raivonnut joka pitäjässä. Lääkäri on tehnyt useita matkoja pitäjillä ja antanut taudin ehkäisemistä koskevia neuvoja.

Muonio. Enontekiö. Kulkutauteja ei ole esiintynyt. Kunnallislautakunnan anomuksesta tehtiin virkamatka Enontekiön Hetan kylään, missä luultiin tulirokkoa ilmestyneen. Taudin huomattiin olevan Erythema exsudat.

Kemi. Edellisen vuoden tulirokkoepidemia jatkui vielä tämän vuoden edellisellä puoliskolla. Kaikkiaan ilmoitettiin lääkäreille 38 tapausta, nimittäin tammi-kuussa 20, helmikuussa 4, maaliskuussa 7, huhtikuussa 6 ja kesäkuussa 1. Tautiin kuoli 13 lasta. Tammi- ja helmikuun ajan puhdistivat kunnan palkkaamat 2 sairaanhoitajattaria tulirokkoon sairastuneiden perheiden asunnot formaliinilla ja jakelivat lentolehtisiä. Maaliskuun alusta, kun työ väheni, oli ainoastaan toinen heistä toimessa, kunnes tulirokko kokonaan loppui. Sairaanhoitajattarien ilmoitusten mukaan sairasti v. 1909 tulirokkoa 44 henkeä. Kurkkumätään ilmoitettiin sairastuneen yhteensä 18 henkeä, joista 4 kuoli. Hinkuyskää huomattiin helmikuulla ensin Liedakkalan kylässä, josta se pian levisi muualle. Suvella oli tauti hyvin yleinen. Kaikkiaan tuli lääkärin tietoon 142 sairasta, joista 13 kuoli. Vielä mainittakoon pari tapausta pernaruttoa. Eräs talonrenki ja palvelija olivat teurastaneet pernaruttoon kuolleen lehmän, josta saivat tartunnan käsiinsä. Vielä tuli lääkärin luokse poronomistajan renki, jolla oli pernarutto-basillien aiheuttama märkärakkula käsivarressa. Kesällä oli pernarutto ollut hyvin yleinen sekä karjassa että poroissa. Kaikissa taudintapauksissa teki lääkäri mikroskooppisenkin diagnoosin. Sairastuneet paranivat kaikki.

4. Yleinen terveyden- ja sairaanhoito.

4. Allmän hälsovård och sjukvård.

Nylands län. Uudenmaan lääni.

Pöjo. Folkbildningen står på en ganska hög ståndpunkt; i socknen finnas 11 folkskolor, af dem 3 finskspråkiga och en tvåspråkig; dessutom en folkhögskola. Mera än hälften af innevånarne utgöras af fabriksarbetare och deras familjer; i allmänhet måste befolkningen anses vara tämligen välbärgad. Sedan början af 1908 finnes en fattiggård, ståtlig och väl bygd samt väl skött.

Kyrkslätt. Sjukstuga finnes med 10 platser; äfvenså en fattiggård med afdelning för sinnessjuka.

Lohja. Asunto-oloissa ja puhtaudenpidossa on kyllä huomattavissa parannuksia jotka ovat johtuneet kasvavasta valistuksesta ja taloudellisesta vaurastumisesta. Kunnalla on erityinen terveydenhoitolautakunta, jonka puheenjohtajana on toiminut kunnanlääkäri. Viinaverorahoilla on kunta ylläpitänyt

huoneustoa, johon voidaan väliaikaisesti sijoittaa vahingoittuneita ja äkillisesti sairastuneita, sekä vielä vuokrannut huoneen tarttuviin tauteihin sairastuneita varten.

Nurmijärvi. Nuori sukupolvi alkaa jo ymmärtää terveydenhoidon ja puh-tauden tärkeyden. Suuri osa kansaa ei kuitenkaan vielä usko kulkutautien tarttuvaisuutta, ja moni sitä paitsi pitää kulkutaudin tapauksia salassa, joten on hyvin vaikeata ehkäistä niitten levenemistä. Vaivaistalossa ei ole erityistä sairasosastoa paitsi mielenvikaisten osasto, joka on vanhanaikainen ja siivoton. Mielisairasten hoito on sen mukainen.

Mäntsälä. Kuntakokous päätti jo v. 1908 ottaa palvelukseen kiertävän sairaanhoitajattaren, mutta virkaa ei ole vielä kukaan haettavaksi julistettu. Denaturoitua viinaa ja kiinaviiniä sanotaan käytettävän päihdytysaineena hyvin runsaasti, samaten kuin kiilloitusväkiviinaakin.

Borgå landskommun. D. 15 okt. öppnades kommunens nyinrättade epide-misjukhus med 4 sjukrum, rum för sköterska, badrum o. kök samt i stenfoten tvättstuga, förrådsrum och vedkällare. Sjukhuset är afsedt för 12 pat. I fattig-gårdens dårafdelning finnas 6 celler.

Åbo län. Turun lääni.

Sauvo. Köyhäintalossa, jossa on aina noin 40 hoidokasta, on erityinen mielisairasosasto. Tähän voidaan ottaa 6—7 potilasta.

Pargas. Sedan kommunen på grund af en mängd stora utgifter fränsagt sig uppförandet och underhållet af en sjukstuga bildades Pargas sjukstuguföre-ning, hvilken stälde som sitt mål företagets realiserande, och lyckades detta äfven sätillvida, att en sjukstuga för 8 pat. kunde öppnas d. 11 okt. Om den skall kunna fortsätta med sin värksamhet beror dock i hufvudsak på om ansökt och påräknadt statsbidrag beviljas och om tillstånd gifves åt Pargas syförening att för ändamålet hålla lotterier. Pargas fattiggård har en skild sjukafdelning afsedd för 10—12 pat. men i regeln hafva extra platser anlitats.

Kimmo m. fl. D. 15 nov. kunde kommunens nyuppförda fattiggård mottaga sina första interner. I en särskild byggnad, som dock ännu ej var färdig, in-rymmes afdelningen för sinnessjuka. Äfven i Dragsfjärd har en ny fattiggård uppförts, hvilken kunde för sitt ändamål öppnas vid årsskiftet.

Björnä. Skildt sjukrum finnes icke i fattiggården, däremot 7 celler för sinnessjuka.

Loimaa y. m. Köyhän sairaanhoidosta huolehtii kunnanlääkäri, joka tarvittaessa käy sekä Loimaan että Alastaron vaivaistaloissa samalla valvoen niissä olevien mielisairastenkin hoitoa. Varsinaisesti mielisairaita varten ra-kennettiin Loimaan köyhäinkodin yhteyteen jokseenkin ajanmukainen osasto, jossa on tilaa 20 sairaalle.

Merikarvia, Siikainen. Köyhäintalo on olemassa. Diakonissan pääasiallisena toimena on käydä varattomien kodeissa hoitoa antamassa.

Eura y. m. Vuoden kuluessa on alettu juttu Kauttuan tehdasta vastaan siitä, että tehdaslaitos on turmellut Eurajoen veden. Vedestä ovat antaneet lausuntoja piirilääkäri ja allekirjoittanut. Siitä on myöskin toimitettu analyysi. Myöskin kävi Teollisuushallituksen intendentti tarkastamassa tehdasta ja otti samalla joesta vesinäytteen. Asia on vielä ratkaisematta. Kun pitäjän torikaupassa oli huomattu terveydenhoidolliselta kannalta epäkohtia, päätettiin toimeenpanna hetimiten tuntuvia parannuksia. — Köyliön kunnassa on sairaanhoitajatar, diakonissa, jonka apua käytetään erittäin runsaasti.

Hämeenkyrö. Köyhäintalon mielisairasosastossa on nykyisin 13 koppia, joista 5 on tämän vuoden kuluessa rakennettu.

Tavastehus län. Hämeen lääni.

Kangasala. Tiheän asutuksen tähden Kangasalan kirkonkylässä ei painettuja terveydenhoitosääntöjä enää ole voitu noudattaa, vaan on täytynyt tehdä poikkeuksia rakennusten välisiä etäisyyksiä määrättäessä. Erityisen komitean tehtäväksi on jätetty joka eri tapauksessa tarkastaa ja hyväksyä tonttipiirustus, ennenkuin rakentamislupa annetaan. Päätös on saavuttanut lain voiman. Terveyspoliisi on edelleenkin toiminut sekä desinfektorina että toripäivinä lihantarkastajana. Joka kevät hän sitäpaitsi kiertää ympäri pitäjän yhdessä kunkin piirimiehen kanssa tarkastamassa, että talojen nurkista on talviset jätteet poistettu.

Tammela. Vaivaistalolla vuoden kuluessa suoritetuista parannuksista on mainittava, että kaikki sairaat ovat muutetut miesosastolle kahteen valoisaan saliin, joissa vuoteet ovat vapaasti sijoitetut. Hoitajattaren huone on salien yhteydessä. Heikot sairaat ja sellaiset, jotka laskevat ulostukset allensa, asuvat eri huoneissa. Koska houruinhuone, jossa on vain 8 koppia, on jo kauan ollut riittämätön pieni ja epämukava, siinä kun ei ole vahti- eli valvontahuonettakaan y. m., anoi kunnanlääkäri kuntakokouksesta, että sitä laajennettaisiin. Asia on kuitenkin vielä päättämättä.

Urjala. Laukeelan kylässä sijaitseva 11 vuoteella varustettu kunnan sairastupa alkoi toimintansa vuoden alussa. Vaivaistalon yhteydessä eri rakennuksessa on hourujen osasto, jossa on 4 koppia. Kunnassa ollaan parhaillaan hommassa rakentaa uusi ajanmukainen hourula jossa tulisi olemaan 18—20 sijaa.

Akaa. Kun se kymmenvuotis aika, joksi kunnanlääkäri on kuntaan otettu, piakkoin on kulunut, päätti kunta, että kunnanlääkärin on tämän jälkeen toiminen myöskin kansakoululääkärinä. Tämä päätös ajautui kuitenkin karille kuvernöörinvirastossa, jonne asia valitustietä oli joutunut, mutta on syytä toivoa, että asia lopulta saa onnellisen ratkaisun. Kuntakokous on näet alka-

neen vuoden aikana tehnyt uuden samaan suuntaan käyvän päätöksen, jonka lain voiman saavuttamisesta täytynee olla varma, vaikkapa asiasta jälleen valitettaisiinkin.

Somero. Noin 3 vuotta sitte osti kunta sairaalaksi erään rakennuksen. Heinäk. 15 p. 1908 myönnettiin sille tuhat markkaa valtioapua uuden sairaalan sisustamista varten sekä tuhat markkaa vuosittain sen ylläpitämiseksi, mutta rakennus on yhä vielä tyhjänä ja autiona. Muutamat tahtovat muodostaa rakennuksesta lääkärintasunnon ja rakentaa ihan uuden sairaalan, koska ostetun rakennuksen korjaamiseksi menisi paljon varoja.

Janakkala. Useat kunnan terveydenhoito-tarkastuspiirimiehistä ovat osotaneet tunnollisuutta toimestaan varsinkin tarttuvien tautien ilmiannossa ja vuosittain keväällä toimitetuissa tonttien ja talojen terveydellisissä tarkastuksissa. Uusi sairashuone on ollut yhtämittaa toiminnassa 6 p:stä tammik. 1909. Siinä on useita suojia: suuri sali nais- ja lapsipotilaita varten, yksi miehisten sairaiden sali, 2 huoneinen, eri sisäänkäytävällä varustettu epidemiaosasto, operatsionihuone, kylpyhuone, odotus-, kanslia-, varasto- ja sairaanhoitajan huone, sekä keittiö. Ilmanvaihtoa varten ovat yläruudut ylhäältäpäin avattavat. Talviventilatsioni tapahtuu suoraan ulkoilmasta lattian alitse ja uunien läpi johtavien ilmakeinavien ja uunien yläosassa löytyvien ilmaa poisvievien venttiilein kautta. Vesijohtolaitos on myöskin. Kaivosta johtuu vesi vinnillä sijaitsevaan säiliöön, ja siitä viiteen eri huoneeseen sekä kolmeen W. C:hen. Likaviemäri johtaa pihamaalla olevaan kaksiosaiseen, sementillä vuorattuun kaivoon.

Hollola. Vaikkakin olosuhteet yleensä ovat epäsuotuisat, ja väestö perin hidasta uudistuksiin ryhtymään, näyttävät terveydenhoitolautakunnan puuhatsaaneen kumminkin aikaan jonkun verran parannuksia puhtaudenpitoon nähden vaikkapa vielä onkin paljon toivomisen varaa. Useimmissa taloissa esim. on lantatunkio pihassa asuinhuoneiden ikkunain ja rappusten edessä, josta sitten kesäaikoina, hajua lukuunottamatta, sankat parvet kaikenlaisia hyönteisiä tunkeutuu huoneisiin saastuttamaan ravintoaineita. Rakennukset ovat vanhoissa taloissa kerrassaan epäkäytännöllisiä. Ne sisältävät yhden suurehkon leipomatuvan ja kaksi vähäistä kamaria, joista toinen on vieraita varten. Tällaisessa kamarissa nukkuu usein useita aikaihmissiä ja vakahisia lapsia sekaisin. Makuuvaatteet ovat inhoittavan likaisia. Ilma on ummehtunutta, sillä vanhoissa taloissa ei ole avattavia ikkunoita, kuten myöhemmin rakennetuissa. Näiden lisäksi voisi luetella vielä monta muutakin epäkohtaa.

Asikkala. Yleensä voipi sanoa, että kunta rakennustapaan ja puhtauteen nähden on hyvin takapajulla. Se johtuu etupäässä vanhoillisuudesta ja sitä seuraavasta varattomuudesta. Tässä suhteessa ei kuitenkaan säännöt paljoa auta. Paraiten auttaisi tässä kohden hyvä esimerkki. Sen tulee hyvin pian huomaamaan myöskin Asikkalassa. Missä vain joku edistysmielinen isäntä on

pannut talonsa hyvään kuntoon, siellä vähitellen naapurit ovat ruvenneet esimerkiksi seuraamaan.

Viipurin lääni. Viborgs län.

Viipurin maalaiskunta. Viipurin esikaupungeissa, näissä kaupungin ja maalaiskunnan sekasikiöissä, on työn ja rahanpuutteen takia toimeentulo monellekin tiukkaa. Tämän johdosta on luonnollisesti terveyden- ja etenkin sairashoito kärsinyt, vaikkakin maksutonta lääkäriapua on varattomille saatavissa. Vuoden kuluessa on annettu 858 lääkelippua, jonka ohessa kaupungin poliklinikkaa tuhannet ovat hyväkseen käyttäneet.

Koivisto. Elokuussa tuli Lääkintöhallituksen määräys, että on ruvettava tekemään joka kuukausi säännöllisiä sairasmatkoja Seiskariin ja Lavansaareen. Ainoastaan yksi matka tehtiin, syystä että molemmissa saarissa oli toimesta koleralääkäri, joka tarvittaessa antoi saarelaisille lääkäriapua.

Uusikirkko. Väestön käsitys yleisen terveydenhoidon merkityksestä on vielä alkuperäinen. Terveydenhoitoasetus ei nykyisessä muodossaan vastaa täysin tarkoitustaan. Uhkaavan koleravaaran takia valvoivat erityiset katsantomiehet kesäkuukausina puhtaanapitoa. Huhtikuun alussa palkkasi kunta desinfektorin toimeen erään mökkiläisen, joka oli ollut Helsingissä tarkoitusta varten toimeenpannuilla kursseilla. Häntä varten laaditut toimintaohjeet ovat kunnallislautakunnan esimiehen huostassa.

Antrea. Koleravaaran vuoksi vuokrattiin huoneusto väliaikaiseksi sairaalaksi ja valtuutettiin yksi lautakunnan jäsen poliisikonstapelin kanssa käymään tarkastusmatkalla kunnan tiheimmin asutuissa paikoissa, etenkin Antrean ja Koljolan asemilla, siisteyttä valvomassa. Täten huomattiin ja osaksi korjattiinkin monia, etenkin leipomoita ja makkien puhtaanapitoa koskevia epäkohtia.

Ruokolahti. Puhetta oli Rautjärven pitäjän liittymisestä samaan kunnanlääkäripiiriin — lääkäri olisi kahdesti kuukaudessa käynyt siellä — mutta kun Lääkintöhallituksen ja Senaatinkin puoltama 600 markan valtioavun anomus hautautui ministerineuvostoon jäi asia entiselleen. — Viinanmyynti on hyvin yleistä. Löytyy useita varsinaisia ammattikauppiaita. Tappeluja sattuu paikkakunnalla miltei joka lauantai ja sunnuntai sekä poikkeuksetta kaikissa huvitilaisuuksissa, häissä y. m.

Kivennapa. Pitäjän oloissa on ympäri vuotta siksi paljon terveydenhoidollisia ja puhtautta koskevia epäkohtia, että olisi sangen toivottavaa, että valtio asettaisi tänne pari vakinaista terveydenhoitopoliisia kunnanlääkärin avuksi, sillä juuri Kivennavan pitäjään pääsevät kulkutaudit erittäinkin kesäaikana ensin tunkeutumaan ja leviävät sitten hyvin helposti likaisissa kylissä.

Impilahti. Kunnassa on maaliskuun 14 p:stä alkaen toiminut kiertävä, Helsingin diakonissalaitoksesta tullut sairaanhoitajatar. Hänen toimintansa on jo tällä ajalla saavuttanut verrattain suurta myötätuntoa ja ymmärtämystä kuntalaisten puolelta.

St. Michels län. Mikkelin lääni.

Sysmä. Kunnanlääkäri sanoo huomanneensa, että kun joku henkilö on kuollut kulkutautiin ja sen johdosta tietysti on kielletty kutsumasta vieraita hautajaisiin, niin on kuitenkin pidetty suuret hautajaiset. Saadakseni korjausta aikaan esitin keväällä lautakunnalle samanlaatuisen tapauksen käsiteltäväksi, ja päätti lautakunta ehdotuksestani saattaa syytteen alaiseksi asianomaisen, jota nykyisin onkin kihlakunnan oikeudessa siitä sakotettu. Marraskuulla muodostui »Sysmän kunnan terveysliitto, jonka tarkoituksena on herättää kuntalaiset yhteistoimintaan kansalaisten terveyden suojaamiseksi sekä yleisen terveydentilan kohottamiseksi».

Joroinen. Kunnan vaivaistalo sijaitsee entisissä n. k. Linnan sahan rän-sistyneissä työväenasunnoissa hajallaan laajahkolla alueella, ja on siellä jonkunlainen, mutta hyvin puutteellinen osasto heikkoja sairaita varten. Hoidokkaita on vaivaistalolla tavallisesti noin 120—150. Paras osa vaivaistaloa on uusi hourularakennus, jossa on sijaa 20 mielisairaalle. Tällaisessa hajanaisessa vaivaistalossa mahtanee hoidokkaiden silmälläpito ja hoito käydä perin vaikeaksi yhdelle johtajalle johtajattarineen.

Heinävesi. Tänä vuonna suoritetun laajennuksen kautta on saatu 3 uutta huonetta kunnan sairaalaan, jossa siis on 9 sijaa. Entiset sairashuoneet ovat sisustetut: toinen operatsioni-, toinen kylpyhuoneeksi. Kysymys köyhäintalon rakentamisesta on ollut keskustelun esineenä kuntakokouksissa, ja erityisen lautakunnan ratkaistavaksi on lykätty ehdotus talon ostamisesta tätä tarkotusta varten. Siten voi toivoa, että köyhäin ja vaivaisten hoito ennen pitkää saadaan nykyajan vaatimuksia vastaavalle kannalle.

Kuopio län. Kuopion lääni.

Pielisjärvi. Viime keväänä rakennettiin kunnansairaalan tuparakennuksen yhteyteen epidemiaosastoksi suurehko tupa ja keittiö. Syksyllä v. 1908 päätti kunta palkata kulkutautien takia vakituisen kiertävän sairaanhoitajan, joka on jo ollutkin toimessa koko vuoden. Sitäpaitsen on toiminut kiertävänä sairaanhoitajana, kuten ennenkin, yksityisten palkkaama diakonissa. Vuoden alkupuoliskolla antoi apuaan sitäpaitsi rautatierakennuksen puolesta hankittu sairaanhoitaja.

Juuka. Kansan toimeentulo on 2—3:na vuosikymmenenä tavattomasti parantunut. Niinpä esim. tunsin (lausuu kunnanlääkäri) 1880—90 Nurmeksen

(naapurikunnan) kirkonkylässä perheitä, joissa miltei joka vuosi syötiin pettuleipää, suola särpimenä ainakin osan kevättä, ja samoin on ollut laita täälläkin. Ja voinpa todentaa, että petun syömiseen voileipänäkin tarvittiin sekä hyvää ruokahalua että hampaita ja aikaa. Nyt on pettuleivän sijaan tullut ruisleipä ja vehnäiset vesirinkelit, särpimeksi on saatu kahvi ja tee, ja kototupakan sijaan on tullut ostotupakan. Näin taloudellisesti edistyessä luulisi esim. tuberkuloosin vähenevän, mutta täällä on päinvastoin asianlaita.

Ilomantsi. Kunnanlääkäri on ottanut osaa kunnallislautakunnan kokouksiin terveydenhoidollisia asioita pohdittaessa. Kulkutautien vastustaminen antoi-kin lautakunnalle paljon työtä, kun oli puuhattava sairaanhoitajia, sairaaloita, rokottajia y. m.

Rautalampi. Terveydenhoitolautakuntaa ei ole vielä pitäjässä, vaan terveydenhoitoa koskevat asiat kunnan vaivaishoitosääntöjen mukaan, kummallista kyllä, käsittelee vaivaishoitohallitus, jolla tarpeen vaatiessa on oikeus kutsua lääkäri asiantuntijana kokouksiin. Tähän asti ei häntä kuitenkaan ole kutsuttu.

Liperi. Parastaikaa on vireillä tahallista juomaveden pilaamista koskeva juttu. Kesäkuusta on pantu toimeen yleinen terveydenhoidon tarkastus koko kunnassa. — Yleisö on verrattain runsaasti oppinut hakemaan diakonissan apua ja on hänen toiminnastaan paikkakunnalla ollut suurta hyötyä.

Kitee. Parannuksena terveydenhoidon alalla sopii mainita, että kunnanlääkäri on tarkastanut kaikki uusia kansakouluja varten tarjolla olevat tonttimaat, missä määrin ne soveltuvat tarkotukseensa terveydellisessä suhteessa. Mielisairasosastoa ei palon perästä ole vielä uudelleen rakennettu köyhäintaloon.

Kiuruvesi. Terveydenhoitolautakunta, y. m. asianomaiset ovat koettaneet toimia siihen suuntaan, että kansa yhä yleisimmin oivaltaisi sääntöjen noudattamisen merkityksen. Formaliinilamppua y. m. puhdistuskeinoja on tarttuvia tauteja vastustettaessa yleisesti käytetty. Lautakunta on ottanut harkitakseen etenkin kirkonkylän asunto-oloja ja muita terveydenhoitoa koskevia kysymyksiä. Kunnanlääkäri on ollut kokouksissa läsnä. — Karjanhoidon parantamista harrastetaan huomattavan vilkkaasti. Yleinen varallisuus on hyvä. Kunnassa toimii 12 kansakoulua. Kansa syö verrattain hyvää ja ravitsevaa ruokaa. Juomavesi otetaan osaksi lähteistä ja kaivoista osaksi myöskin järvistä.

Pielavesi, Keitele. Kunnallislautakunnat eivät katso velvollisuuteensa kuuluvaksi valvoa terveydenhoitosääntöjen noudattamista, vielä vähemmän nostaa kannetta asianomaisia vastaan törkeimmistäkin sitä vastaan tehdyistä rikoksista. Kauppapuodit ja niiden ympäristöt esim. saavat huoletti olla mitä suurimman likaisuuden pääpaikkoina. Usea katsoo lattialle sylkemisen melkein pä hienoimpaan seurustelutapaan kuuluvaksi. Ainoastaan kulkutautien raivotessa ryhdytään jonkinlaisiin toimiin. Silloin kuvernöörin kautta pyyde-

tään piirilääkärinä saapumaan paikalle, tavallisesti siinä toivossa, että häneltä saataisiin ilmaiseksi persoonalliseen sairashoitoon kuuluvia neuvoja, sillä ne yleiset määräykset, joita hän antaa taudin levenemisen estämiseksi, jäävät useimmiten täyttämättä.

Lapinlahti. Lapset ovat yleensä kalpeita ja laihoja. Tämä riippuu osaksi huonosta ravinnosta. Kirkonkylään on tietysti rakennettu suuri ja komea osuusmeijeri, jonne viedään kaikki maito, monet vievät sinne viimeisen pisaran-kin. Lapset jäävät siten ilman parasta ravintoaan, ja annetaan heille sen sijaan kaljaa, kahvia, meijeristä saatua kurnaalia (separeerattua maitoa). Ei ihme siis, että lapset kuihtuvat ja helposti sairastuvat tuberkuloosiin ja skrofuloosiin.

Vasa län. Vaasan lääni.

Jalasjärvi. Kunnallislautakunta esitti kuntakokoukselle, että hankittaisiin formaliinilamppu joka kylään sekä jätti kunnanlääkärin toimeksi laatia kulkutautien vastustamista ja lamppujen käyttämistä koskeva ohjesääntöehdotus. Hän ei ole kuitenkaan vielä pannut asiata uudelleen vireille, syystä että asian menestymisen toiveet ovat kehnot sekä senkin tähden, että uudet hallituksen määräämät, nykyaikaiset terveydenhoitosäännöt toivottavasti piakkoin astuvat voimaan ja käytäntöön. — Täällä, niinkuin monessa muussa kunnassa, on ollut apteekki ennenkuin lääkäri, josta syystä suuri osa kansaa vieläkin ensiksi hakee apua ja neuvoja apteekkarilta. Tässä on silminnähävästi yksi syy, miksi useasti kulkutauti pääsee leviämään, ennenkuin se tulee lääkärin tietoon. Samasta syystä pääsee moni keuhkotautinen niin huonoksi, ettei häntä enää hyvälläkään hoidolla saada parantumaan.

Kurikka. Jo v. 1908 valittiin 4-henkinen komitea, jonka tuli laatia suunnitelma pakollisen formaliinidesinfioimisen aikaansaamiseksi tarttuviin tauteihin kuolleiden asunnoissa. Mainittu komitea kunnanlääkärin ollessa puheenjohtajana valmisti ehdotuksen, jonka mukaan pitäjä jaettiin kyläkunnittain 5 piiriin. Kussakin piirissä tulisi siinä asuvan lautakunnan jäsenen toimittaa kunnan kustannuksella mainittu puhdistus. Kuntakokous hyväksyi ehdotuksen, mutta mikäli kunnanlääkärin tietoon on tullut, on ainoastaan yksi lautakunnan jäsen toimittanut tuommoisen formaliinipuhdistuksen, muut eivät ole tehneet siinä suhteessa mitään. Mitä tulee tonttien y. m. puhtaanapitoon, niin koetetaan yleensä, ainakin pitäjän edistyneimmissä paikoissa, puhtautta ja siisteyttä noudattaa, vaikka kohta toivomisen varaa tässäkin suhteessa on. Yleensä näkyy asukasten huomio entistä enemmän kiintyvän terveydenhoidollisiin seikkoihin. Niinpä on jo hyvin useihin perheisiin hankittu yskösastioita, vaikka valitettavasti niitä ei useinkaan käytetä. Julkisiin rakennuksiin laitetaan aina joko venttiilit tai avattavat ikkunat, ja yksityisissäkin niitä jo on. Ja luulen varmaan — lisää kunnanlääkäri — että jos valtio avustaa yksityisten aloitteesta

kuntaan perustettua keuhkotautiparantolaa, niin pian hankitaan ajanmukaiset ventiilit yksityistenkin asuntoihin.

Ilmajoki. Vuoden lopulla päätti kunta, että pakollinen desinfioiminen on toimitettava paitsi tarttuma- eli kulkutauteihin sairastuneitten, myöskin keuhkotautiin kuolleiden asunnoissa. Mainittuja tauteja sairastavista on tarkka ilmoitus tehtävä.

Vörå, Oravais, Maksmo. Glädjande är att se det allmänheten med större intresse och ifver söker arbeta för snygghet i hemmen och efterfölja de lärdomar som gifvas för hämmande af smittosamma sjukdomar. En ändring till det bättre kan tydligt skönjas i flertalet hem, om också många finnas där osnyggheten är stor och där man ej tror på smitta.

Keuruu, Multia. Epäilemättä yleinen mielipide on kuitenkin jonkun verran kehittynyt terveydenhoidon vaatimuksia noudattamaan. Varsinkin on kunnanlääkäri huomannut ilahuttavaa edistystä kulkutautilaisten laadun ymmärtämisessä sekä uutteruutta ja tarkkuutta niiden vastustamisessa.

Uleåborgs län. Oulun lääni.

Ii. Kunnanlääkäri kuvaa tänäkin vuonna niitä surullisia hygienisiä oloja, jotka ovat vallalla Iin kirkonkylässä niin sanotussa Iin haminassa. Siellä asuu useita satoja ihmisiä aivan pienellä alalla ja mitä yksinkertaisimmissä asunnoissa, jotka ovat rakennetut toinen toiseensa kiinni siten, että ne muodostavat kaksi aivan kaitaista, kujantapaista katua. Ne ovat paikatellen niin kapeat, että vastakkain tulevien ajopelien on mahdotonta sivuuttaa toisiaan. Viime vuonna on Senaatti kuitenkin päättänyt julistaa Iin haminan taajaväkiseksi yhteiskunnaksi ja määrännyt kunnan laatimaan sille uuden rakennus-, palo- ja terveydenhoitosääntöehdotuksen, joten on toivottavaa, että sikäläiset hygieniset olot parantuvat.

Oulainen. Terveystarkasteluja on kunnallislautakunta pitänyt kunnanlääkärin kera leipuriliikkeissä makkara- ja limonaditehtaissa sekä pihamailla. Ne henkilöt, jotka jättivät lapsensa rokottamatta, velvoitti terveyslautakunta 10 markan sakon uhalla tuomaan ne rokotettaviksi ensi keväänä pidettävään yleiseen rokotustilaisuuteen.

E. Toimenpiteitä koleravaaran johdosta.

E. Åtgärder med anledning af koleran.

Då fall af kolera fortfarande förekommo i olika delar af Ryssland samt äfven enstaka sådana tid efter annan visade sig i S:t Petersburg, höllos, såsom redan i föregående årsberättelse antyddes, kolerasjukhusen vid Terijoki, Elisenvaara och Imatra järnvägsstationer äfvensom de vid Sirkiänsaari och Raasuli invid gränsen mot Ryssland belägna tullstationer samt kolerasjukhusen i städerna Viborg, Sordavala, Joensuu, Fredrikshamn, Villmanstrand, Kotka, Kouvola, Riihimäki, Lovisa, Borgå, Helsingfors, Ekenäs, Hangö, Salo, Åbo, Tavastehus och Tammerfors fortfarande öppna under vintern. Likaså bibehöllos kolervagnar och sjuksköterskor på bansträckorna S:t Petersburg—Viborg, Viborg—Sordavala och Viborg—Imatra.

Den 19 januari beslöt Medicinalstyrelsen anordna en kostnadsfri praktisk kurs i desinfektion af fartyg och bostäder med hänsyn till kolera, afsedd för personer, som kommunala hälsovårdsmyndigheter hafva för afsikt att anställa för bekämpande af koleran, hvilken kurs skulle vidtaga den 1 mars i Helsingfors. Kursen leddes af materialförvaltaren E. Orädd, som under föregående år själf i Stockholm på Medicinalstyrelsens bekostnad genomgick en liknande kurs och genom de under föregående år förekommande, af honom ledda desinfektionerna vid särskilda kolerafall vunnit praktiska erfarenhet häri. Kursen bivistades af 70 personer från alla delar af landet.

Den 2 februari beslöt Medicinalstyrelsen genom magistraten i Viborg inhämta stadsfullmäktiges i sagda stad yttrande huruvida stadsfullmäktige för den händelse staten öfvertager skyldigheten att uppställa kolerasjukhus i Trångsund, vore villige att åt staten upplåta plats därstädes för uppställande af provisoriskt kolerasjukhus.

Den 5 februari riktade Medicinalstyrelsen en skrifvelse till Tullstyrelsen, i hvilken Medicinalstyrelsen, framhöll hurusom det för Medicinalstyrelsen vore af vikt att med hänsyn till den instundande sommar hotande kolerafaran lätt kunna komma i förbindelse med de vid särskilda tullstationer vid ryska gränsen och Ladoga inrättade kolerasjukhusen, och då det ju måste förutsättas, att det

jämväl för Tullstyrelsen vore af väsendtlig nytta att stå i telefonförbindelse med tullstationerna vid landgränsen, öfverlemnade Medicinalstyrelsen till Tullstyrelsens pröfning huruvida icke Tullstyrelsen funne det lämpligt och möjligt att skrida till nödiga åtgärder därhän, att Kuokkala, Tontteri, Raasuli, Sirkiänsaari och Taipale samt möjligen äfven Tappari och Virdelä tullstationer blefve förbundna med det interurbana telefontätet.

Den 9 mars beslöt Medicinalstyrelsen vidtaga åtgärder för upphyrande af lokaler för de kolerasjukhus, hvilka för kronans räkning enligt gällande författning böra upprätthållas. — Samma dag beslöt Medicinalstyrelsen att till hälsovårdsnämnderna i städerna Torneå, Kemi, Uleåborg, Brahestad, Gamla-karleby, Jakobstad, Nykarleby, Nikolaistad, Kajana, Iisalmi, Jyväskylä, Heinola, Nådendal, Kexholm, Kaskö, Kristinestad, Mariehamn, Nyslott och Salo köping rikta en uppmaning att iordningställa kolerasjukhus till seglationens öppnande.

Med ledning af de erfarenheter, som vunnits under de gångna åren, utarbetade Medicinalstyrelsen förslag till ändring af Nådiga Kungörelsen af den 22 augusti 1893 innefattande närmare föreskrifter i fråga om kolerafarsötens afvärjande och bekämpande, hvilket förslag den 16 mars insändes till Kejsrerliga Senaten och af densamma medelst beslut af den 20 april 1909 fastställdes till efterrättelse, hvarefter Medicinalstyrelsen den 11 maj 1909 utfärdade särskilda instruktioner, förhållningsregler samt desinfektionsanvisningar och formulär till rapporter för kolerabesiktnings- och sjukhusläkare, hälsovårdsnämnder, fartygsbefälhafvare, järnvägspersonal och passagerare m. fl. Därjämte vidtog Medicinalstyrelsen åtgärd om tryckning af tillräckliga upplagor af nämnda beslut och instruktioner för utdelning till koleraläkare, hälsovårdsnämnder, ångbåtskontor och fartygsbefälhafvare m. fl.

Den 23 mars anhöll Medicinalstyrelsen att medicinska Fakulteten vid Kejs. Alexanders universitetet i Helsingfors måtte anordna en praktisk kolera-kurs för medicinekandidater, hvilka vore villiga att fungera som koleraläkare.

Med hänsyn till faran för kolerans och andra smittosamma sjukdomars införande till landet med de talrika folkskaror, som under påsken från S:t Petersburg öfver Sortanlaks begifva sig till Konevitz och Valamo, beslöt Medicinalstyrelsen den 30 mars att förordna en besiktningsläkare till Sortanlaks tullstation.

Den 10 maj förordnade Medicinalstyrelsen kolerasjukhus- och besiktningsläkare till Taipale och Pöllä tullstationer vid Ladoga samt beslöt meddela hälsovårdsnämnderna i Kexholm och Sordavala, att fartyg, kommande från S:t Petersburgska guvernementet böra underkastas besiktning och kolerasjukhusen omedelbart öppnas. — Samma dag förordnades kolerabesiktningsläkare i Helsingfors.

Den 14 maj förordnades kolerasjukhus- och besiktningsläkare till Trångsund, Björkö Sund, Vammelsuu och Jukkola, hvarjämte hälsovårdsnämnderna i Fredrikshamn, Lovisa, Borgå, Ekenäs, Hangö, Åbo och Mariehamn under rättades, att kolerabesiktning bör vidtaga med fartyg, kommande från S:t Petersburgska guvernementet och kolerasjukhusen öppnas.

Den 18 maj beslöts, att kolerabesiktning af fartyg, kommande från S:t Petersburgska guvernementet skulle vidtaga i Nystad, Raumo, Kaskö, Kristinestad och Nikolaistad äfvensom i Räfsö samt å Hogland, Aspö, Lavansaari, Seitskär och vid Lauritsala sluss samt kolerasjukhusen därstädes öppnas.

Den 22 maj utfärdade Medicinalstyrelsen förordnande för en andra besiktningsläkare i Helsingfors, Björkö Sund och Trångsund äfvensom för kolerasjukhus- och besiktningsläkare till Pörtö och Porkkala samt för tre läkare till kolera- besiktningsläkare på bansträckan Terijoki—Viborg, en med stationsort i Viborg, en med stationsort å Nykyrka station och en med stationsort å Perkjärvi station, samt för en läkare för bansträckan Terijoki—landgränsen, hvarjämte Medicinalstyrelsen beslöt, att ett kolerasjukhus skulle öppnas vid Kuokkala och Tontteri gränstullstationer. Samma dag afläts bref till guvernören i Viborgs län med anhållan att han på grund af § 22 i Kejs. Senatens beslut af den 20 april 1909 angående kolerafarsotens afvärjande och bekämpande skulle uppmana samtliga kommuner i Viborgs län att inrätta kolerasjukstugor för isolering och vård af på orten möjligen insjuknade kolerapatienter.

Den 2 juni beslöt Medicinalstyrelsen att kolerabesiktning af fartyg, kommande från S:t Petersburg, skulle vidtaga i S:t Michel, Kuopio, Iisalmi, Ny-slott och Joensuu. Därjämte beslöts att hos Guvernören i Nylands län anhålla om att han ville förstärka Tenala kommun att invid Lappviks hamn på grund af § 22 i Kejs. Senatens beslut af den 20 april 1909 innefattande åtgärder till kolerafarsotens afvärjande och bekämpande inrätta en sjukstuga för isolering och vård af på orten möjligen insjuknade kolerapatienter.

Den 5 juni meddelade Medicinalstyrelsen hälsovårdsnämnderna i städerna Nykarleby, Jakobstad, Gamlakarleby, Brahestad, Uleåborg, Kemi och Torneå föreskrift om att kolerabesiktning af fartyg bör vidtaga samt hälsovårdsnämnderna i Björneborg, Kajana och Salo köping, att kolerasjukhusen omedelbart böra öppnas.

Den 11 juni beslöt Medicinalstyrelsen att nya upplagor af den för allmänheten afsedda broschyren om kolera och dess orsaker skulle tryckas. — Samma dag meddelades läkarene vid statens kolerasjukhus närmare anvisningar om anordningen af kosthållningen vid sjukhusen och gjordes de uppmärksamma på, att tills detta skett, den till fri kost berättigade personalen i kostpenningar eger uppbära 1 mk 50 p: i om dagen.

Den 26 juni anhöll Medicinalstyrelsen hos Järnvägsstyrelsen att de i § 11 i Kejs. Senatens beslut af den 20 april 1909 om kolerafarsotens afvärjande och bekämpande omnämnda koleravagnarna omedelbart måtte insättas å passageraretågen Viborg—Helsingfors samt en sjuksköterska åtfölja ett hvart af dessa.

Den 9 juli förordnades en andra koleraläkare till Sortanlaks samt den 15 juli till Jukkola tullstationer med anledning af den stora trafik, som därstädes var rådande.

Den 27 juli beslöt Medicinalstyrelsen att inrätta kolerasjukhus och anordna läkarebesiktning vid Rajajoki och Leppäniemi invid landgränsen mot Ryssland belägna tullstationer.

Den 30 juli aflät Medicinalstyrelsen skrivelser till koleraläkarene inom Viborgs län angående särskilda omständigheter, som böra iakttagas vid insändande af exkrementprof för bakteriologisk undersökning.

Den 3 augusti beslöt Medicinalstyrelsen inrätta kolerasjukhus och anordna läkarebesiktning vid Virdelä invid landgränsen mot Ryssland belägna tullstation.

Den 3 augusti anmodades guvernören i Uleåborgs län att på grund af § 22 i Kejs. Senatens beslut af den 20 april 1909 angående kolerafarsotens afvärjande och bekämpande uppmana Kuolajärvi, Kuusamo och Sotkamo kommuner att inrätta kolerasjukstugar för isolering och vård af på orten möjligen insjuknade kolerapatienter.

På framställning af Medicinalstyrelsen beslöt Kejs. Senaten den 5 augusti förklara guvernementen Arkangelsk och Lifland smittade af kolera.

Den 24 september fann Medicinalstyrelsen sig kunna indraga kolerastationerna vid Porkkala och Pörtö samt entlediga andre koleraläkarene i Sortanlaks, Jukkola och Trångsund.

Den 29 oktober ingick Medicinalstyrelsen till Kejs. Senaten med framställning om att enahanda försiktighetsåtgärder, som under föregående år, måtte vidtagas med afseende å de till landet från olika delar af Ryssland ankommande rekryterna.

Den 5 november entledigade Medicinalstyrelsen andre koleraläkaren i Björkösand.

Den 15 november beslöt Medicinalstyrelsen:

att meddela Järnvägsstyrelsen, att koleravagnarna och kolerasköterskorna å de bansträckor, å hvilka sådana åtföljt passageraretågen, kunde indragas;

att kolerasjukhusen å Pöllö, Sortanlaks, Taipale, Torneå, Kemi, Uleåborg, Brahestad, Iisalmi, St Michel, Kuopio, Gamlakarleby, Jakobstad, Nykarleby, Nikolaistad, Kaskö, Kristinestad och Ekenäs skulle omedelbart stängas samt den å dessa orter anordnade fartygsbesiktningen upphöra;

att kolerasjukhusen i Kajana, Jyväskylä, Heinola, Nådendal och Saloköping äfvensom det vid Kuokkala gränstullstation likaledes omedelbart skulle stängas; samt att kolerasjukhusen å Hogland, Aspö, Seitskär och Lavansaari skulle stängas och läkarebesiktningen därstädes upphöra den 27 november.

Den 19 november beslöts att, sedan trafiken på Saima kanal numera upphört, kolerasjukhuset vid Lauritsala sluss skulle stängas.

Den 23 november beslöt Medicinalstyrelsen att kolerabesiktningsläkarebefattningen i Helsingfors omedelbart skulle indragas;

att kolerabesiktningen å bansträckan Viborg—Terijoki omedelbart skulle upphöra;

att kolerasjukhusen i städerna Borgå, Nyslott, Joensuu, Nystad, Björneborg och Tammerfors samt vid Rajajoki och Vammelsuu tullstationer och Elisenvaara järnvägsstation omedelbart skulle stängas;

att de vid Lappviks station äfvensom i Kuolajärvi, Kuusamo och Sotkamo vidtagna koleraskyddsåtgärderna skulle indragas.

Den 26 november beslöts att kolerasjukhusen omedelbart skola indragas och kolerabesiktningen upphöra vid Virdelä, Raasuli, Sirkiänsaari, Leppäniemi, Tonteri och Jukkola tullstationer äfvensom i Kexholm och Sordavala städer.

Den 29 november beslöt Medicinalstyrelsen:

att från den 1 december kolerabesiktningen af fartyg skulle upphöra i Fredrikshamn, Kotka, Lovisa, Hangö, Åbo, Mariehamn, Raumo, Räfsö, Trångsund och Björkönsund samt kolerasjukhusen å dessa orter stängas;

att kolerasjukhusen i Villmanstrand, Lahtis och Tavastehus skulle stängas och kolerasjukhusen invid Terijoki, Imatra, Kouvola och Riihimäki järnvägsstationer indragas samt de å bansträckan Terijoki-landgränsen anställda besiktningsläkarene entledigas, hvarjämte första kolerabesiktningsläkarebefattningen i Helsingfors skulle indragas och kolerabesiktningen af fartyg därstädes upphöra.

På framställning af Medicinalstyrelsen beslöt Kejserliga Senaten den 14 december förklara Lifländska och Arkangelska guvernementen fria från kolera.

Den 21 december beslöt Medicinalstyrelsen, att kolerasjukhusen i Viborg och Helsingfors skulle stängas.

Den 28 december beslöt Medicinalstyrelsen, att de i Viborgs län vidtagna skyddsåtgärderna mot koleran med årets utgång skulle upphöra.

På framställning af Medicinalstyrelsen förklarades genom Kejserliga Senatens beslut af den 17 februari 1910 S:t Petersburgska guvernementet fritt från kolera.

Följande kolerafall förekommo i landet:

1. Trotjänariinna, som den 18 juni jämte sitt herrskap med ångfartyget Oihonna anlände från S:t Petersburg till Mariehamn och den 19 juni insjuk-

nade därstädes i bakteriologiskt konstaterad kolera; intogs på kolerasjukhuset i Mariehamn och afled där den 23 juni.

2. Tjänarinna, som den 24 juni anlände från S:t Petersburg till Saunalahti förstad invid Viborg, där hon den 27 juni insjuknade och intogs å kolerasjukhuset i Viborg, där hon den 4 juli afled i bakteriologiskt konstaterad kolera.

3. Barnsköterska, som tjänade hos samma familj som den föregående tjänarinnan och jämväl ankom tillsammans med denna till Saunalahti förstad invid Viborg den 24 juni, där hon insjuknade den 27 juni och intogs på kolerasjukhuset i Viborg; kolerabaciller konstaterade den 30 juni. Hon utskrefs som frisk den 26 juli.

4. Rysk läkarefru, som den 29 juni anlände från S:t Petersburg till Ahjärvi by i Kivinebb socken, där hon insjuknade natten emot den 30 juni i den 2 juli bakteriologiskt konstaterad kolera. Isolerad i sitt hem sköttes hon där af sin man, en kvinnlig rysk läkare och den vid Tonteri tullstation stationerade koleraläkaren. Afled den 7 juli.

5. Tjänarinna, som den 27 juni hade insjuknat i kolera i S:t Petersburg. Då hon blef något bättre, afreste hon därifrån den 29 juni till Kuokkala, där hon samma dag intogs på kolerasjukhuset därstädes, hvarifrån hon den 16 juli utskrefs som frisk. Kolerabaciller hade blifvit hos henne konstaterade.

6. Rysk läkares son, som med sina föräldrar (se N:o 4) anlände sjuk från S:t Petersburg till Ahjärvi by i Kivinebb socken, där han tillsammans med modren isolerades i hemmet. Afreste den 18 juli som frisk tillbaka till S:t Petersburg.

7. Tvätterska, i tjänst hos en rysk köpman i Björkö Sund, som besökts af några med segelslup från S:t Petersburg anlände vänner. Insjuknade den 13 juli och intogs å kolerasjukhuset i Björkö Sund samma dag. Afled den 14 på aftonen. Kolerabaciller hade hos henne blifvit konstaterade.

8. Skeppare, som den 6 juli afreste med sitt fartyg från S:t Petersburg och den 7 juli från Schlüsselburg, kom den 8 juli till Sortanlaks, där fartyget sedan låg för ankar. Insjuknade natten mot den 12 juli och intogs samma dag på kolerasjukhuset i Sortanlaks. Kolerabaciller konstaterades. De två å fartyget förefintliga besättningskarlarna isolerades ombord och förblefvo friska. Afreste som frisk den 2 augusti.

9. Galeasskeppare, som den 9 juli såsom sjuk anlände från S:t Petersburg till Saarenpää by i Björkö socken, där han afled den 15 juli.

10. Rysk tjänarinna, som varit tillsammans med den under N:o 7 nämnda tvätterskan. Isolerades omedelbart, då kolera konstaterats hos denna. Då koleravibrier anträffades äfven hos henne, öfverfördes hon den 21 juli till kolerasjukhuset i Björkö Sund, därifrån hon utskrefs som frisk den 7 augusti.

11. Pråmkarl, som den 23 juli ankom från S:t Petersburg till Pöllä tullstation, där han insjuknade den 25 juli och afled följande dag under tydliga kolerasymptom.

12. Barberarehustru, som den 29 juli från S:t Petersburg anlände till Terijoki och därifrån följande dag insändes till länsfängelset i Viborg. Insjuknade samma afton i fängelset i kolera och intogs ännu samma kväll i kolerasjukhuset i Viborg, där hon afled den 5 augusti efter det kolera-baciller den 2 augusti blifvit hos henne konstaterade.

13. Mekaniker, som å en ångpräm den 12 augusti afreste från S:t Petersburg, insjuknade natten emot den 13 augusti i Jukkola samt intogs å kolerasjukhuset därstädes, där han ännu samma dag afled i bakteriologiskt konstaterad kolera.

14. Arbetare, som den 27 september från S:t Petersburg anlände till Terijoki, därifrån han till fots begaf sig till en rysk villa 1 kilometer från Rajajoki tullstation, där han erhöll arbete. Här insjuknade han den 29 september på morgonen i koleraliknande symptom och intogs omedelbart på kolerasjukhuset i Rajajoki. Å villan bodde, förutom den insjuknade, som hade ett rum för sig, hans bror, gårdskarlen och hans hustru samt en arbetare, hvilka alla förblefvo friska. Den 30 september konstaterades förekomsten af kolera-vibrioner i hans afföringar. Han afled den 1 oktober på morgonen.

15. Rysk arbetare, som den 5 oktober i dryckesrördt tillstånd par gånger fallit i kanalerna i S:t Petersburg och den 6 oktober på morgonen ankom med en jakt till Vammelsuu samt insjuknade på aftonen samma dag i en villa i Inoby af Nykyrka socken. Intogs på morgonen den 7 oktober i kolerasjukhuset i Vammelsuu, där han afled samma dag.

16. Kosack vid andra sotnian af lifgardets atamanska kosackregemente. Ankom den 19 oktober från S:t Petersburg till Tavastehus, där han den 22 oktober insjuknade och intogs på militärlasarettet. Öfverflyttades den 25 oktober till kommunens kolerasjukhus i Tavastehus. Dagen därpå konstaterades bakteriologiskt förekomsten hos honom af kolera-vibrioner. Han utskrefs den 15 november som frisk.

17. Kosack vid andra sotnian af lifgardets atamanska kosackregemente, som varit i beröring med den under N:o 16 nämnda, insjuknade den 27 oktober i koleraliknande symptom; vårdades å militärlasarettet i Tavastehus, där han afled den 31 oktober.

II. Suojelusrokottaminen.

II. Skyddskoppypmpningen.

Enligt till Medicinalstyrelsen från landets provincialläkare och föreståndare för vaccindepoten i Helsingfors insända berättelser för år 1909 undergingo sammanlagdt 75,929 personer skyddskoppypmpning. Af detta antal hafva 73,967 blifvit ympade med framgång och 815 utan tillfredsställande påföljd; för de återstående 1,147 hvilka icke undergått föreskrifven granskning, är ympningsresultatet obekant. — De med fullständig påföljd ympade utgöra sålunda 97,41 procent, de med ofullständig påföljd 1,08 procent och de från granskningen frånvarande 1,51 procent af hela antalet vaccinerade.

Antalet under året vaccinerade understiger fjolårets med 373 personer. År 1908 föredde 96,36 procent af de ympade fullständigt och 1,85 procent ofullständigt resultat, medan 1,79 procent voro från granskningen frånvarande. Ympningsresultatet år 1909, jemfördt med det under föregående år, utvisar sålunda en ökning i antalet af de med fullständig framgång vaccinerade med 1,05 procent en minskning af de ofullständigt ympades antal med 0,77 procent och af de frånvarandes antal med 2,28 procent. Resultatet af årets skyddskoppypmpning är sålunda något bättre än föregående år.

Resultatet af vaccinympningen framgår ur Tab. 1.

Denna tabell utvisar att af hela antalet ympade:

88,07 procent	innehaft	en	ålder	under	2 år
11,74	»	»	»	»	emellan 2—10 »
0,19	»	»	»	»	öfver 10 »

Förhållandet emellan antalet ympade och ympningens resultat inom hvarje af de särskilda åldersgrupperna belyser nedanstående sammanställning:

	Antal ympade.	Med fullständig framgång.	Med ofullständig framgång.	Frånvarande från granskning.
Under 2 år	66,873	97,66 %	0,88 %	1,46 %
Emellan 2—10 år	8,914	95,69 »	2,45 »	1,86 »
Öfver 10 år	142	92,96 »	4,93 »	2,11 »

Vaccinationsresultatet hos de ympade visar som vanligt ganska betydande olikheter inom provincialläkaredistriktet i de särskilda länen. Under detta redogörelseår, hafva de bästa resultat uppnåtts i Tavastehus, Nylands, Åbo och Björneborgs och Vasa län; i Kuopio och Viborgs län har vaccinationen utfallit sämst.

	Fullständig framgång.	Ofullständig framgång.	Frånvarande från granskning.
Nylands	7,462 = 98,7 %	17 = 0,2 %	85 = 1,1 %
Åbo och Björneborgs .	11,176 = 98,1 »	124 = 1,1 »	89 = 0,8 »
Tavastehus	8,001 = 98,8 »	26 = 0,3 »	74 = 0,9 »
Viborgs	13,589 = 96,4 »	232 = 1,7 »	274 = 1,9 »
S:t Michels	4,701 = 96,8 »	19 = 0,4 »	134 = 2,8 »
Kuopio	9,190 = 95,6 »	123 = 1,3 »	303 = 3,1 »
Vasa	11,742 = 98,1 »	104 = 0,9 »	115 = 1,0 »
Uleåborgs	8,106 = 97,1 »	170 = 2,0 »	73 = 0,9 »
	73,967 = 97,4 %	815 = 1,1 %	1,147 = 1,5 %

Bland de vaccinerade uppgifvas 40 eller 0,05 % af totalantalet hafva blifvit 3 år å rad vaccinerade utan påföljd och till följd häraf afförda ur journalerna såsom icke emottagliga för vaccin.

Antalet utsatta ympstygn på barn inom provincialläkaredistriktens och städernas samlingsställen utgjorde 451,554 och de resulterande koppornas 439,965 eller 97,4 procent af de utsatta ympstygnen.

Vid vaccinepoten i Helsingfors, den enda som numera af staten underhålles, hafva 1,379 barn undergått vaccination af hvilka 1,360 motsvarande 98,6 procent blifvit ympade med fullständig och 9 utgörande 0,7 procent med ofullständig framgång och 10 eller 0,7 procent varit från granskningen frånvarande.

Under året hafva 81 barnmorske-elever och 5 extra elever följt med ympningarna vid depoten och öfvat sig i koppypmpning. Dessa hafva vaccinerat 908 barn, sålunda enhvar i medeltal 10,56 barn. Efter verkställda öfningar i journalföring och undergången förhör hafva 67 elever erhållit betyg öfver kunnighet i vaccineringskonsten.

Såsom ympämne har användts endast kalfvaccin, beredd vid statens vaccinberedningsanstalt i Helsingfors. Öfverhufvudtaget har verkan af den använda vaccinen varit god. De mindre gynnsamma resultaten inom några distrikt bero sannolikt hufvudsakligast på, att lymfan före dess användning ej på lämpligt sätt förvarats.

Såsom tidigare i denna berättelse anförts hafva under året smittkoppor förekommit i flera provincialläkaredistrikt särskildt i Viborgs och Kuopio län. Isynnerhet hafva socknarna närmast gränsen mot Ryssland varit hemsökta af

sjukdomen. I Suojärvi socken hörande till Salmis provincialläkaredistrikt vann sjukdomen, i trots af vidtagna åtgärder, en så stor spridning att Medicinalstyrelsen fann nödigt att provincialläkaren till biträde förordna en skild läkare för sjukdomens bekämpande. Såväl i de socknar, der fall af smittkoppor yppats, som i delar af närgränsande socknar föranstaltades revaccination å en mängd personer. Sålunda blefvo 25 personer revaccinerade i Viborgs distrikt, 23 i Kexholms distrikt, 1,466 i Sordavala distrikt, 8,004 i Salmis distrikt, 146 i Rautalampi distrikt, 3,083 i Pielisjärvi distrikt, 205 i Joensuu distrikt, samt omkring hälften af den tidigare vaccinerade befolkningen i Ilomants socken (d. ä. omkr. 6,000 personer), hörande till Tohmajärvi distrikt. — Inalles undergingo c. 19,000 personer under året förnyad vaccination.

Totalantalet revaccinerade inom provincialläkaredistriktens angående hvilka fullständiga uppgifter ingått, uppgå till 6,202 af hvilka 2,712 män och 3,490 kvinnor. Af dessa blefvo 5,381 — 2,326 män och 3,055 kvinnor ympade med framgång och 821 — 386 män 435 kvinnor — utan framgång. De med framgång ympade utgjorde således 65,5 % och de utan framgång ympade 34,5 %. Af de revaccinerade voro 3,193 — 1,442 män och 1,751 kvinnor — under 20 år gamla; 1,450 — 573 män och 877 kvinnor i en ålder mellan 20 och 30 år; 815 — 356 män och 459 kvinnor i en ålder mellan 30 och 40 år samt 744 — 341 män och 403 kvinnor öfver 40 år. I åldern under 20 år ympades 2,732 — 1,227 män och 1,505 kvinnor — med påföljd och 461 — 215 män och 246 kvinnor utan; i åldern mellan 20 och 30 år 1,318 — 515 män och 803 kvinnor — med påföljd och 132 — 58 män och 74 kvinnor utan; i åldern mellan 30 och 40 år 701 — 299 män och 402 kvinnor — med framgång och 114 — 57 män och 57 kvinnor utan samt i åldern öfver 40 år 630 — 285 män och 345 kvinnor med påföljd och 114 — 56 män och 58 kvinnor — utan framgång.

För öfvervakande af skyddskoppympningen hafva inspektionsresor af provincialläkarene blifvit författningsenligt verkställda.

Följande utdrag ur provincialläkarenes årsberättelser belysa närmare vaccinationsförhållandena inom de olika delarne af landet under redogörelseåret:

Uudenmaan lääni. Helsingin piiri. Porvoon kaupungissa on tänä toimivuotena ollut 4 isää, jotka eivät ole suostuneet antamaan rokottaa 2 vuotta täyttäneitä lapsiaan, yksi isä neljää lasta, muut yhtä kukin. Piirilääkäri on asiassa kääntynyt Porvoon terveyslautakunnan puoleen.

(Konr. Reijo-Waara.)

Lovisa distrikt. Vaccinationsresultaten måste väl i allmänhet betraktas såsom tillfredsställande utom hvad Jaala kommun vidkommer der af 190 ovaccinerade 122 uteblifvit och endast 66 blifvit vaccinerade. Hos kommunalnämnden har anmärkning härom gjorts för åstadkommande af ändring i detta förhållande.

(O. I. Appelberg.)

Ekenäs distrikt. Såsom exempel på huru väl den obligatoriska vaccinationen någongång kan utfalla, kan jag ej neka mig nöjet framhålla Ekenäs landsförsamling, med sin vidlyftiga skärgård, der af 85 af prästerskapet anmälda ovaccinerade barn 82 blefvo med godt resultat vaccinerade, 1 var sjukt och endast 2 frånvarande. (R. Fabritius.)

Lohjan piiri. Yhä edelleen ovat rokonpanot Kirkkonummella onnistuneet huomomin kuin missään muussa piirini pitäjässä. (K. Walle.)

Turun lääni. Turun piiri. Menestys on ollut erilainen piirikunnan eri kunnissa; ylimalkaan on se onnistunut hyvästi. (J. Martola.)

Rimito distrikt. Ympningsresultaten hafva alltifrån det i sådant afseende otillfredsställande året 1905, stadigt förbättrats och äro desamma för det senaste redovisningsåret ännu bättre än föregående år. (A. A. Branders.)

Godby distrikt. Ympämnet har varit synnerligen effektivt. Så godt som hvarje ympstygn har gifvit positivt resultat. (G. Hornborg.)

Uudenkaupungin piiri. Papiston luettelojen mukaan oli rokottamattomain luku 1,193, joista 100 yli kaksi vuotta. Näistä viimeainituista rokotettiin 66, yksitoista oli ennen rokotettu, ja 23 jäi pois rokotuksista. (G. I. Rothström.)

Porin piiri. Siikainen oli ainoa paikka koko piirissä, missä rokotus onnistui vähemmän tyydyttävästi. Siellä on nimittäin täytynyt merkitä 11 lasta, kaikki ensimmäiseen ikäluckkaan kuuluvia, vaillinaisesti rokotetuksi. (Hj. Nordling.)

Salon piiri. Rokotus toimitettiin säännöllisesti. (E. J. Warén.)

Huittisten piiri. Rokotuksesta pcissa olleista oli 401, eli 19,8 %, joka on vähäinen parannus viime-vuodesta 22,7 %. Tarkastuksesta on poisjäänyt 11. (R. Räihä, v. t.)

Tyrvään piiri. Rokotus on kaikissa kunnissa onnistunut varsin hyvin. (Otto Meurman.)

Ikaalisten piiri. Ikaalisten pitäjän rokottaja valitti, että kuntalaiset ovat hyvin vastahakoisia tuomaan lapsiaan määrättyihin rokotuspaikkoihin, vaan vaativat että rokottaja kävisi jokaisen rokotettavan kotona.

(J. A. Wuorinen, v. t.)

Hämeen lääni. Hämeenlinnan piiri. Tarkastuksista poisjääneitä ei ole yhtään ja kun ei myöskään vaillinaisesti rokotettuja ole ilmoitettu, on minulla ilo merkitä tulokset 100:ksi prosentiksi. (Karl von Fieandt.)

Tammelan piiri. Rokotuksesta on tänäkin vuonna suuri joukko jäänyt pois riippuen tämä, paitsi työväestön muuttelavaisuudesta, puutteellisuuksista papiston luetteloissa, sairaudesta ja kuolemantapauksista sekä suuressa määrässä myöskin huolimattomuudesta. (Georg v. Essen.)

Tampereen piiri. Pirkkalan rokotuspäiväkirjoihin on isompi määrä rokotuksesta poisolevia merkitty. Muuten huomaa luetteloista että rokotus on toimitettu hyvällä menestyksellä, koska melkein jcka pistoksesta on noussut säännöllinen rokko, eikä mitään seuraustauteja näyttäytynyt. (Oskar Londén)

Ruoveden piiri. Rokotuksen tulokset ovat varsin hyvät. Oriveden ja Teiskon kunnissa ovat kaikki pistot nostaneet säännöllisiä rokkoja. (Edvin Roos.)

Jämsän piiri. Kuten tarkastuksen tuloksista näkyy on kaikkiin tarkastettuihin lapsiin noussut 6 rokkoa. (Otto Bergström.)

Hollolan piiri. Viime vuonna on niinkuin usein ennenkin paljon (nyt 68) lapsia tuotu rokotustilaisuuksiin vaikkakin vuotta tai paria ennen rokotetut koska papit eivät ole merkinneet heitä kirkonkirjoihin. (Ernst Svanljung v. t.)

Viipurin lääni. Viipurin piiri. Rokotuksen tulokset ovat olleet erinomaisen hyviä koko piirissä. (Edv. v. Weymarn.)

Haminan piiri. Rokotuksen seuraus oli tänäkin vuonna sangen tyydyttävä; täydellinen menestys 98,7 %. Vaillinainen menestys 0,38 %, poissa tarkastuksesta 0,92 %. Rokkoaine on siis ollut hyvää laatua ja rokottajat ovat ylimalkaan huolellisesti täyttäneet toimensa. Parhaat tulokset on saavutettu Haminassa, Virolahdella ja Kymissä, jossa kaikki rokotetut lapset tuotiin tarkastukseen ja joka pistoksesta nousi rokko. (A. Th. Ehrström.)

Lappeenrannan piiri. Rokotuksen tulos piirissä on ollut sangen tyydyttävä. Täydellä menestyksellä rokotettujen luku on v:sta 1906, jolloin se oli 92,2 % vuosi vuodelta suurentunut niin että se v:na 1909 oli 96,2 %. Vaillinaisella menestyksellä rokotettujen luku ja tarkastuksesta poissa olleiden luku ovat niinikään mainitusta v:sta 1906 lukien, jolloin ne olivat 2,6 % ja 5,2 % vuosi vuodelta pienenneet, ollen vastaavat luvut v:na 1909 0,2 % ja 3,6 %. Samaten on rokotuksen synnyttämien rupulien luku verrattuna pistojen lukuun ollut tilivuotena korkeampi kuin koskaan ennen s. o. 99 %. (K. A. Hällström.)

Antrean piiri. Rokotuksissa on yleensä käytetty vasikkavacciinia, joka onkin näyttäytynyt erittäin hyvin vastaavan tarkoitustansa, paitsi että muutamissa poikkeuskohtauksissa tästä aineesta on seurannut yleinen vacciinirokko lasten koko ruumiissa, joka kumminkin on säännöllisesti parantunut. (Alarik Fabritius.)

Muolan piiri. Tänä vuonna on rokotus onnistunut jokseenkin hyvästi paitsi Raudussa, Terijoella ja Kivennavalla, missä tulokset ovat huonommat, mutta sentään paremmat kuin ennen. (Carl Gustafsson.)

Käkisalmen piiri. Rokotuksen menestys on ollut parempi kuin koskaan ennen. Edellisenä vuonna oli sairauden tähden jäänyt rokottamatta 65 lasta, nyt ainoastaan 15. Pistoksien luvusta nousi 91,91 %. Ylimääräistä rokotusta suoritettiin Pyhäjärvellä Sortanlahdessa siellä ilmestyneen isorokon tähden. Neljä lasta rokotettiin ensi kertaa hyvällä seurauksella ja 16 aikuista revacinoitiin, joista 12 hyvällä seurauksella ja 4 ilman seurausta. (G. V. Levander.)

Kurkijoen piiri. Kurkijoella tuovat vanhemmat mielellään lapsiansa rokotettaviksi; Jaakkimassa on rokotettavaksi tuotu lapsia entistä ahkerammin;

vaan Parikkalassa on paljo lapsia jäänyt pois rokotuksesta kuitenkin entistä vähemmin. (B. Standertskjöld.)

Sortavalan piiri. Sortavalan ja Uukuniemen pitäjien rokotusluetteloissa on joukko kahta vuotta vanhempia lapsia, vaan ne kuuluvat työperheisiin, jotka vuosikautia ovat matkoilla ja vaan satunnaisesti joutuvat rokotusaikana kotiseudulleen. (Werner Starck.)

Salmin piiri. Samaten kuin edellisinä vuosina, on rokotuksesta ja tarkastuksesta poisjääneiden lukumäärä Impilahdella ollut verraten suuri. Tämä ikävä seikka riippuu pääasiallisesti siitä, että Impilahti—Kitelän kirjoinn merkitty, etenkin Pitkäsärannassa asuva työkanza useinkin muuttellee toisesta paikasta toiseen etsiessään työansiota. Rokotuksen tulos on Suistamolla ja Suojärvellä ollut huonompi, muualla piirissä parempi kuin edellisenä vuonna. Koko piirissä on tulos ollut vähän huonompi kuin edellisenä kahtena vuotena. (K. B. H. Fonselius.)

Mikkelin lääni. Mikkelin piiri. Menestys, jolla rokotusta on toimitettu on kuten ennenkin ollut hyvin erilainen piirin eri kunnissa. Parhaat tulokset on tällä kertaa saavutettu Anttolassa ja Ristiinassa, kummassakin kunnassa olivat kaikki rokotetut läsnä tarkastuksessa ja olivat myös kaikki rokotetut täydellisellä menestyksellä. Huonoimmat tulokset saavutettiin Mikkelin maalaiskunnassa, riippuen nytkin siitä seikasta, että niin suuri osa rokotetuista, kokonaista 30,83 % oli poissa tarkastuksesta. (Aug. Hillbom.)

Heinolan piiri. Joutsassa rokotettiin ne, jotka olivat rokotuksesta pois, ja määrättiin ylimääräinen rokotus kunnantuvalla.

Joroisten piiri. Päätäten tuloksista on tähän piiriin lähetetty rokotusaine ollut kaikin puolin hyvää ja kelpaavaa, koska täydellisellä menestyksellä rokotettujen lapsien luku on suurempi kuin edellisinä vuosina. Kun tarkastuksesta poissa olleitten lapsien luku koko piirissä on ainoastaan 10 lasta, niin on tässäkin suhteessa ilahduttava edistys tapahtunut parempaan päin. (L. Svinhufvud.)

Savonlinnan piiri. Tulos 1909 vuoden rokotuksesta on yleensä, paitsi Savonlinnan kaupungissa, ollut tyydyttävä. (W. Snellman.)

Kuopion lääni. Kuopion piiri. Vaillinaisesti onnistui rokotus 14 lapsessa ja oli niin kuin ennenkin suurin osa näistä Keiteleeltä. (M. Nykopp.)

Rautalammin piiri. 98,88 % tarkastuksissa läsnä olleista lapsista on tullut täydellisellä menestyksellä rokotetuksi ja nousseitten rokkojen luku oli 97,35 % pistojen luvusta. (J. E. Rahm.)

Iisalmen piiri. Papiston luettelot antavat vieläkin syitä toivomuksiin mitä tarkkuuteen ja luotettavaisuuteen tulee, niistä kun on poissa koko joukko lapsia, jotka olisivat rokotusijässä, toisaalta taas on lueteltu monia, jotka jo

ovat rokotetut. Rokotuksen menestys on yleensä ollut tyydyttävä, rokottajat toimineet puhtaasti ja tarpeellisella taidolla. (K. Brax.)

Pielisjärven piiri. Kun maaliskuun loppupuolella isorokkotapauksia ilmestyi Pielisjärvellä, ruvettiin heti rokottamaan Lieksan kylässä ja ympäristöllä sekä rajakylissä Venäjän puolella. Toukokuukaudella ilmestyi isorokkotapauksia Nurmeksessakin ja alettiin myös siellä rokottaa rajakylissä Pielisjärven puolella, joissa isorokkotapaukset olivat ilmaantuneet ja Nurmeksen kauppalassa ympäristöineen. (O. Granholm.)

Tohmajärven piiri. Rokotukset ovat toimitetut huolellisesti ja onnistuneet hyvin. (Onni Ruuth.)

Joensuun piiri. Rokotettavaksi tuotiin 1,775 lasta, joista kuitenkin heikkouden ja ihotaudin tähden täytyi jättää rokottamatta 8 lasta. Laillista syytä ilmoittamatta oli rokotuksesta poissa kaikkiaan 186 lasta. Koska isoarokkoa liikkui Kontiolahden ja Enon pitäjissä toimitettiin niissä yleinen rokotus.

(S. F. Parviainen.)

Vasa län. Vasa distrikt. I allmänhet hemtas barnen samvetsgrannt såväl till vaccinationen som till granskningen. Sådana som uteblifvit, hemtas alltid det följande året. Orsaken till uteblifvandet står i de flesta fall att söka i omständigheter, som ej kunnat afhjelpas såsom sjukdom m. m. (G. Rosendahl.)

Kristinestads distrikt. Joka ainoa pisto on onnistunut kaikissa kunnissa paitsi Lappfjärdin, Kauhajoen ja Jalasjärven kunnissa. Täytyy siis sanoa, että tulos rokotuksesta on erittäin hyvä. (Torsten Munsterhjelm.)

Nykarleby distrikt. Resultatet af vaccinationen i distriktet är godt. Vaccinatörerna hafva samvetsgrannt och med sakkänedom fullgjort sina åligganden. (Nils Durchman.)

Kokkolan piiri. Rokotusaineena on poikkeuksetta käytetty vasikan rokko-nestettä valmistuslaitoksesta Helsingissä ja näyttää tulos sen olleen mainiota laatua. (Oswald Myrée.)

Jyväskylän piiri. Kuten annetuista rokotuspäiväkirjoista näkyy on rokotus yleensä tapahtunut hyvällä menestyksellä, ainoastaan Jyväskylän pitäjässä on vasikasta N:o 39 saatu rokotusaine antanut koko joukon huonoja tuloksia. (N. J. Arppe.)

Oulun lääni. Oulun piiri. Varsinkin Iissä, Kuivaniemellä, Limin-gassa, Muhoksella, Utajärvellä ja Oulun maaseurakunnassa ei edes puoletkaan rokotusvelvollisista ole saapuneet rokotukseen, vaikka lautakunnat kehoituksilla ja uhkasakoillakin ovat koettaneet pelotella niskottelevia vanhempia tuomaan lapsiaan rokotettaviksi. Jos ensi rokotuksessa sama menettely uusiintuu, täytynee syyspuolella panna uusi rokotus toimeen ja on sitten poissa olleisiin nähden meneteltävä Joulukuun 17 p:nä 1883 annetun Armollisen asetuksen 8 § mukaisesti. (S. W. Liljebloom.)

Raahen piiri. Rokotusaine oli hyvää. Siikajoella löytyi kaksoiset, joihin ei kolmena vuotena rokotus tepsinyt. (Edvard Pruntsi.)

Kalajoen piiri. Itse rokonistutus on toimitettu erittäin hyvällä seurauksella sillä ainoastaan Pyhäjoella on yksi alle kahdenvuoden vanha lapsi tullut vaillinaisesti rokotetuksi. Kumminkin on rokotettujen lukumäärä ollut lähes puolet vähempi kuin edellisinä vuosina. Syynä tähän on että niin iso määrä rokotusvelvollista on poissa rokotuksista ja tästä huomaa kuinka leväperäisesti asianomaiset kunnallislautakunnat hoitavat tointa rokotuksen valvonnassa.

(W. Lindman).

Haapajärven piiri. Rokotusvelvollisista tuotiin rokotettaviksi ainoastaan 55%. Kuten ennenkin ollaan etenkin Nivalassa, Reisjärvellä ja Haapavedellä vastahakoisia rokotukseen. (J. A. Levonius.)

Kajaanin piiri. Rokotuksesta poissa olleiden luku on useissa kunnissa yhä vaan tavattoman suuri ja suurin, kuten ennenkin, Säräisniemellä. Esteenä saapua rokotukseen on tänä vuonna ollut myöskin hinkuyskä, joka rokotus aikana oli levinneenä melkein yli koko piirin ja epäilemättä ovat useat semmoiset sairaut jääneet pois ilman että on ilmoitettu heidän olevan sairaina.

(Alexis Arvelin).

Tornion piiri. Rokotustulos on kuluneelta vuodelta alhainen koko alueella ja huomattaviakin eroavaisuuksia on eri rokotuspiirien kesken havaittavissa. Niinpä on, Tornion kaupungissa rokotusvelvollisten luetteloon merkitystä tullut rokotetuksi 63%. Kolarin kappelissa saatu tulos 33,7% on siksi alhainen, että täytynee pitää rangaistavan välinpitämättömyyden olevan siihen syynä; jo edellisvuoden tuloksen vuoksi anoin syytetoimenpidettä, vaan on se virkailijain vaihtuessa jäänyt keskeneräiseksi. Tähän alhaiseen tulokseen on paitsi jo mainittuja kulkutauteja, vaikuttanut väestön yleinen välinpitämättömyys ja vastahakoisuus antamaan rokottaa lapsensa, se kun muka tuottaa lapsille tuskia ja Tornion jokivarren kunnissa mielellään vedotaan huhuihin, ettei Ruotsin puolella rokotus olisi pakollinen.

(W. Soini).

Pudasjärven piiri. Rokotuksen tulos on ollut verraten hyvä. Siis ei ole viime vuoden rokotuksen johdosta mitään muistutettavaa. Ainoa seikka on, että täällä Pudasjärvellä, jossa vuoden syyspuolella hinkuyskä on ollut jotenkin laajasti levinnyt, useat lapset tähän tautiin sairastuneina, ovat jääneet pois rokotuksesta. (E. Mellberg).

Rovaniemen piiri. Sama valitus kun monta kertaa ennen täytyy minun nytkin esiintuoda, että kansa on kovin leväperäinen siinä suhteessa, että eivät tahdo tuoda rokottamattomia lapsiaan rokottamistilaisuuteen, johon tietysti myöskin olosuhteet ja pitkät ja vaikeat matkat vaikuttavat.

(O. Sahlberg).

Kittilän piiri. Rokotuksien tuloksia olen ollut tilaisuudessa tarkastamaan kevättalvella Inarissa, kesällä Kittilässä, syystalvella Muoniossa ja Sodankylässä ja olen ollut rokottajien työhön melko tyytyväinen, vaikka kyllä paremmille tuloksille olisi toivomisen varaa. (F. Dickström).

Årsberättelse från Vaccinberedningsanstalten i Helsingfors för år 1909.

De för anstalten behöfliga kalffarna äro levererade af hemmansägaren M. Nyman i Borgå landsförsamling. Djurens hälsotillstånd har varit godt och de af anstaltens veterinär utförda sektionerna hafva utvisat normala förhållanden hos organen.

Under årets lopp hafva 49 kalffvar ympats; nämligen:

under januari	1	under juli	3
» mars	7	» september	3
» april	5	» oktober	1
» maj	14	» december	2
» juni	13	Summa	49

Nedanstående tabell lämnar närmare upplysningar om tiden för ympningen m. m.

Nummer.	Tiden för inokulationen.	Tiden för afympningen.	Pustlernas ålder i timmar.	Pustelmassans vikt i gram.
1	$10\frac{1}{2}$ kl. 3 e. m.	$14\frac{1}{2}$ kl. 9 f. m.	90	15,2
2	$7\frac{1}{3}$ kl. $1\frac{1}{4}$ 11 f. m.	$11\frac{1}{2}$ kl. $1\frac{1}{4}$ 6 f. m.	91	13,6
3	$20\frac{2}{3}$ kl. $1\frac{1}{2}$ 6 e. m.	$24\frac{2}{3}$ kl. $1\frac{1}{4}$ 9 f. m.	$87\frac{1}{4}$	23,5
4	$20\frac{2}{3}$ kl. 6 e. m.	$24\frac{2}{3}$ kl. 9 $1\frac{1}{4}$ f. m.	$87\frac{1}{4}$	7,0
5	$26\frac{2}{3}$ kl. 5 $1\frac{1}{4}$ e. m.	$30\frac{2}{3}$ kl. $1\frac{1}{4}$ 9 f. m.	$87\frac{1}{2}$	12,5
6	$26\frac{2}{3}$ kl. $1\frac{1}{4}$ 6 e. m.	$30\frac{2}{3}$ kl. 8 $1\frac{1}{4}$ f. m.	$86\frac{1}{2}$	13,0
7	$31\frac{1}{3}$ kl. 9 f. m.	$3\frac{1}{4}$ kl. 9 $1\frac{1}{4}$ e. m.	$84\frac{1}{4}$	19,5
8	$31\frac{1}{3}$ kl. $1\frac{1}{4}$ 10 f. m.	$3\frac{1}{4}$ kl. $1\frac{1}{2}$ 9 e. m.	$82\frac{3}{4}$	18,0
9	$4\frac{1}{4}$ kl. $1\frac{1}{2}$ 10 f. m.	$8\frac{1}{4}$ kl. 5 f. m.	$91\frac{1}{2}$	13,1
10	$4\frac{1}{4}$ kl. 10 $1\frac{1}{4}$ f. m.	$7\frac{1}{4}$ kl. $1\frac{1}{4}$ 10 e. m.	$83\frac{1}{2}$	15,2
11	$18\frac{1}{4}$ kl. $1\frac{1}{2}$ 10 f. m.	$23\frac{3}{4}$ kl. $1\frac{1}{2}$ 9 f. m.	95	8,2
12	$18\frac{1}{4}$ kl. 10 $1\frac{1}{4}$ f. m.	$22\frac{1}{4}$ kl. 9 $1\frac{1}{4}$ e. m.	83	9,7
13	$30\frac{1}{4}$ kl. $1\frac{1}{2}$ 10 f. m.	$3\frac{1}{5}$ kl. $1\frac{1}{2}$ 11 e. m.	85	10,0

Nummer.	Tiden för inokulationen.	Tiden för afympningen.	Pustlernas ålder i timmar.	Pustelmassans vikt i gram.
14	$\frac{4}{5}$ kl. 7 $\frac{1}{4}$ e. m.	$\frac{8}{5}$ kl. $\frac{1}{2}$ 8 f. m.	84 $\frac{1}{4}$	17,1
15	$\frac{4}{5}$ kl. 8 e. m.	$\frac{8}{5}$ kl. 8 $\frac{1}{4}$ f. m.	84 $\frac{1}{4}$	14,2
16	$\frac{8}{5}$ kl. 7 $\frac{1}{4}$ e. m.	$\frac{12}{5}$ kl. $\frac{1}{4}$ 9 f. m.	85 $\frac{1}{2}$	17,3
17	$\frac{8}{5}$ kl. 8 e. m.	$\frac{12}{5}$ kl. $\frac{1}{2}$ 10 f. m.	85 $\frac{1}{2}$	16,0
18	$\frac{12}{5}$ kl. 10 f. m.	$\frac{15}{5}$ kl. $\frac{1}{2}$ 9 e. m.	82 $\frac{1}{2}$	19,8
19	$\frac{12}{5}$ kl. $\frac{1}{4}$ 11 f. m.	$\frac{15}{5}$ kl. 9 e. m.	82 $\frac{1}{4}$	18,4
20	$\frac{12}{5}$ kl. $\frac{1}{2}$ 8 e. m.	$\frac{16}{5}$ kl. $\frac{1}{2}$ 9 f. m.	85	12,3
21	$\frac{12}{5}$ kl. 8 $\frac{1}{4}$ e. m.	$\frac{16}{5}$ kl. $\frac{1}{2}$ 6 f. m.	81 $\frac{1}{4}$	14,4
22	$\frac{18}{5}$ kl. $\frac{1}{2}$ 8 e. m.	$\frac{22}{5}$ kl. 9 $\frac{1}{4}$ f. m.	85 $\frac{3}{4}$	11,0
23	$\frac{18}{5}$ kl. 8 $\frac{1}{4}$ e. m.	$\frac{22}{5}$ kl. $\frac{1}{4}$ 10 f. m.	84 $\frac{1}{2}$	15,2
24	$\frac{22}{5}$ kl. 8 $\frac{1}{4}$ e. m.	$\frac{26}{5}$ kl. $\frac{1}{4}$ 12 f. m.	87 $\frac{1}{2}$	10,4
25	$\frac{22}{5}$ kl. $\frac{1}{4}$ 9 e. m.	$\frac{26}{5}$ kl. 12 $\frac{1}{2}$ e. m.	87 $\frac{3}{4}$	13,2
26	$\frac{26}{5}$ kl. 9 e. m.	$\frac{30}{5}$ kl. $\frac{1}{2}$ 12 f. m.	86 $\frac{1}{2}$	18,0
27	$\frac{26}{5}$ kl. $\frac{1}{2}$ 10 e. m.	$\frac{30}{5}$ kl. 11 f. m.	85 $\frac{1}{2}$	12,2
28	$\frac{1}{6}$ kl. 9 e. m.	$\frac{5}{6}$ kl. $\frac{1}{4}$ 11 f. m.	85 $\frac{3}{4}$	15,5
29	$\frac{1}{6}$ kl. $\frac{1}{2}$ 10 e. m.	$\frac{5}{6}$ kl. $\frac{1}{2}$ 12 f. m.	86	11,3
30	$\frac{2}{6}$ kl. 9 e. m.	$\frac{6}{6}$ kl. $\frac{1}{2}$ 11 f. m.	85 $\frac{1}{2}$	14,0
31	$\frac{2}{6}$ kl. $\frac{1}{4}$ 10 e. m.	$\frac{6}{6}$ kl. 11 $\frac{1}{4}$ f. m.	85 $\frac{1}{2}$	12,3
32	$\frac{6}{6}$ kl. 8 $\frac{1}{4}$ e. m.	$\frac{10}{6}$ kl. 10 $\frac{1}{4}$ f. m.	86	11,2
33	$\frac{6}{6}$ kl. $\frac{1}{4}$ 9 e. m.	$\frac{10}{6}$ kl. $\frac{1}{4}$ 11 f. m.	86	14,5
34	$\frac{9}{6}$ kl. $\frac{1}{4}$ 9 e. m.	$\frac{13}{6}$ kl. 11 $\frac{1}{4}$ f. m.	86 $\frac{1}{2}$	15,1
35	$\frac{9}{6}$ kl. 9 $\frac{1}{4}$ e. m.	Ej afympad rudimertär eruption	—	—
36	$\frac{10}{6}$ kl. 8 e. m.	$\frac{14}{6}$ kl. $\frac{1}{2}$ 8 f. m.	83 $\frac{1}{2}$	19,1
37	$\frac{10}{6}$ kl. $\frac{1}{4}$ 9 e. m.	$\frac{14}{6}$ kl. $\frac{1}{2}$ 9 f. m.	83 $\frac{3}{4}$	6,0
38	$\frac{15}{6}$ kl. 8 e. m.	$\frac{19}{6}$ kl. 8 f. m.	84	11,2
39	$\frac{15}{6}$ kl. $\frac{1}{4}$ 9 e. m.	$\frac{19}{6}$ kl. $\frac{1}{2}$ 8 f. m.	82 $\frac{3}{4}$	10,4
40	$\frac{18}{6}$ kl. 9 e. m.	$\frac{23}{6}$ kl. 9 $\frac{1}{4}$ f. m.	84 $\frac{1}{4}$	9,5
41	$\frac{2}{7}$ kl. 10 e. m.	$\frac{6}{7}$ kl. 8 f. m.	82	10,4
42	$\frac{7}{7}$ kl. 9 e. m.	$\frac{11}{7}$ kl. $\frac{1}{2}$ 8 f. m.	82 $\frac{1}{2}$	11,5
43	$\frac{7}{7}$ kl. $\frac{1}{2}$ 10 f. m.	$\frac{11}{7}$ kl. $\frac{1}{4}$ 7 f. m.	93 $\frac{1}{4}$	13,0
44	$\frac{8}{9}$ kl. 10 $\frac{1}{4}$ f. m.	$\frac{11}{9}$ kl. 9 $\frac{1}{2}$ e. m.	83 $\frac{1}{4}$	12,2
45	$\frac{17}{9}$ kl. 6 e. m.	$\frac{21}{9}$ kl. $\frac{1}{2}$ 8 e. m.	97 $\frac{1}{2}$	21,0
46	$\frac{27}{9}$ kl. 5 e. m.	$\frac{1}{10}$ kl. 10 $\frac{1}{4}$ f. m.	89 $\frac{1}{4}$	15,3
47	$\frac{13}{10}$ kl. $\frac{1}{2}$ 5 e. m.	$\frac{17}{10}$ kl. $\frac{1}{2}$ 5 e. m.	96	10,9
48	$\frac{6}{12}$ kl. 1 e. m.	$\frac{10}{12}$ kl. $\frac{1}{2}$ 9 e. m.	103 $\frac{1}{2}$	17,5
49	$\frac{18}{12}$ kl. 5 e. m.	$\frac{22}{12}$ kl. $\frac{1}{2}$ 7 e. m.	97 $\frac{1}{2}$	19,8

Totala skörden af pustelmasa eller rå-vaccin stiger till 669,7 gram.

Till ympämne för kalffarna har uteslutande animal vaccin användts. Tjugu kalffvar hafva ympats med vaccin n:o 7 och n:o 10, tolf med n:o 4. I

ett fall (n:o 5) ympades med vaccin, som erhållits från K. K. Impfstoff Gewinnungsanstalt i Wien. I de återstående fallen hafva antingen vaccinumror från år 1908 eller några af de första numrorna från år 1909 begagnats till ympning.

Såsom af ofvanstående tabell framgår, skördades icke vaccin från kalften n:o 35 emedan endast ett rudimentärt vaccinutslag uppträdde. I de öfriga fallen däremot var vaccineruptionen regelbunden och ympämnet af god kvalitet och i allmänhet af tillfredsställande hållbarhet.

De från anstalten utgående expeditionerna af vaccin hafva stigit till 1,219 af dessa 1,036 för allmänt behof och 183 åt enskilda.

Förutom den vaccin, som förbrukats vid Vaccindepoten i Helsingfors hafva från anstalten utgifvits 141,148 portioner vaccin, hvaraf

för allmänt behof kostnadsfritt 138,483 och
 åt enskilda mot ersättning 2,665 portioner ¹⁾

På de olika månaderna fördelar sig beloppet på följande sätt:

M å n a d.	För allmänt behof kost- nadsfritt.	Åt enskilda mot ersätt- ning.	Summa.
Januari	590	9	599
Februari	880	12	892
Mars	7,793	53	7,846
April	7,750	346	8,096
Maj	34,096	706	34,802
Juni	63,621	610	64,231
Juli	13,320	189	13,509
Augusti	2,358	184	2,542
September	2,845	286	3,131
Oktober	1,700	155	1,855
November	2,385	81	2,466
December	1,145	34	1,179
Summa	138,483	2,665	141,148

I ersättning för försäld vaccin har influtit Fmk 644: — och för försälda slaktade kalffvar Fmk 1,347: 45 eller sammanlagdt Fmk 1,991: 45. Utgiftsposten stiger till Fmk 12,268: 85. Kostnaden för anstaltens underhåll under år 1909 utgör sålunda Fmk 10,277: 40.

Arthur Clopatt.

¹⁾ 1 portion beräknas motsvara 0,02 ccm vaccin.

Vaccinationen i Helsingfors år 1909.

Den af vaccinepoten föranstaltade offentliga skyddskoppymningen har under året fortgått från den 9 mars till den 23 november. Under 3 veckor förrättades vaccination 4 gånger i veckan, under 17 veckor 3 gånger, under 17 veckor 2 gånger och under 2 veckor en gång i veckan. Följande lokaler hafva för ändamålet disponerats. Arbetets vänners lokal Annegatan 26; Hospiz Betania Sjömansgatan 43; Arbetets vänners lokal i Sörnäs; Folkets hem i Hermanstad; Tölö sockerbruks läsesal äfvensom vaccinepoten Skilnadsgatan 5.

Vaccinationsförrättningarnas antal var 99. Antalet vaccinerade barn utgjorde i Arbetets vänners lokal Annegatan 26, 122 under 12 mottagningar; å Hospiz Betania 383 under 26 mottagningar, å Arbetets vänners lokal i Sörnäs 542 under 29 mottagningar, å Folkets hem i Hermanstad 160 under 7 mottagningar, å Tölö Sockerbruks läsesal 48 under 8 mottagningar samt å vaccinepoten 141 under 17 mottagningar.

Under år 1909 uppgick antalet af de genom vaccinepotens försorg vaccinerade barnen till 1,396. Af dessa voro 1,379 förstymplingar, medan 17 förut hade undergått vaccination.

Hvad de 1,379 förstymplingarna beträffar, så uteblefvo af dem 10 ifrån granskningen och äro sålunda till resultatet okända. Af de 1,369 till resultatet kända fallen, hafva 1,360 visat ett fullständigt resultat (1,196 hafva erhållit 6 pustler af 6 snitt, 22: 5 pustler af sex snitt, 5: 4 pustler af 6 snitt; 3 hade 5 pustler af 5 snitt; 134 hade 4 pustler af 4 snitt). De 9 ofullständiga resultaten förhålla sig sålunda: (i 2 fall 3 pustler af 6 snitt, i 2 fall 2 pustler af 6 snitt, i 4 fall 3 pustler af 4 snitt och i 1 fall 2 pustler af 4 snitt). I 2 fall omvaccinerades vid granskningen med negativt och i 1 fall med positivt resultat.

Af de 17 förut vaccinerade uteblef en från granskningen och är sålunda till resultatet okänd. Af de öfriga 16, (af hvilka en var under 2 år, 14 voro i en ålder emellan 2—10 år och en öfver 10 år) föredde 15 6 abortiva pustler hvarje. I ett fall var resultatet af revaccinationen alldeles negativt. Antalet ärr från föregående vaccination var i 1 fall=6, i 1 fall=3, i 6 fall=2, i 6 fall=1 och i 3 fall=0.

Samtliga barn ympades med kalfvaccin från vaccinberedningsanstalten. Af 1908 års vaccinskörd användes nr:is 58 och 59 äfvensom samtliga vaccinnumror från år 1909. Alla dessa visade sig dugliga och användbara.

Hos de 1,227 barn, af hvilka hvarje ympades med 6 snitt eller inalles 7,362 snitt, hafva stigit 7,316 pustler. Fördelas dessa pustler på de 1,227 barnen, fås i medeltal å hvarje granskad 5,96 pustler. De 3 barn, å hvilka satts 5 snitt och de 149 barn, å hvilka satts 4 snitt å hvarje, äro icke inberäknade i detta resultat.

De ympade voro:

Mankön.	Kvinkön.	Grekiska katoliker.	Svenska talande föräldrar.	Finska talande föräldrar.	Från andra orter än Helsingfors.	Oäkta.
696	700	16	361	1,035	41	72

Efter månader voro besöken vid vaccinationerna sålunda fördelade:

Januari 0	April 182	Juli 162	Oktober 131
Februari 0	Maj 251	Augusti 227	November 51
Mars 65	Juni 188	September 139	December 0

Förstympningarnes ålder och ympningens resultat framgå ur följande tabell:

Antal ympade				Ympningens resultat						Frånvarande fr. granskningen			Utslagna vaccinationster i % af ympstämten.	Resultatet i %		Frånvarande från granskningen i %.
Summa. öfver 10 år. 2—10 år. under 2 år.				under 2 år		2—10 år		öfver 10 år		under 2 år.	2—10 år.	öfver 10 år.		fullst.	ofullst.	
				fullst.	ofullst.	fullst.	ofullst.	fullst.	ofullst.							
893	485	1	1,379	880	8	479	1	1	—	5	5	—	99,32	99,3	0,7	0,73

Under året hafva 86 elever undervisats i koppympning och öfvat sig i dess utförande. Af dessa voro 81 barnmorskeelever, af de öfriga 5 extra eleverna voro 1 manlig och 4 kvinliga. Samtliga elever hafva vaccinerat sammanlagt 908 barn; på hvarje elev har sålunda i medeltal kommit 10,56 vaccinationer. Efter undervisning i journalföring och undergången förhör hafva 67 elever erhållit betyg öfver skicklighet i vaccinering.

På depoten hafva 274 barn blifvit anmälda såsom vaccinerade af i staden praktiserande läkare och vaccinatriser. Af de vaccinerade voro 144 gossar och 130 flickor. Ofullständigt resultat visade sig i 7 fall.

Enligt prästerskapets uppgift funnos vaccinerade barn

i Norra svenska församlingen	469
» Södra »	348
» Norra finska »	731

i Södra finska församlingen	700
» Sörnäs svenska församling	251
» » finska »	915
Summa	3,414

Arthur Clopat.

Kostnaderna för skyddskoppypningen hafva enligt från länestyrelserna i landet meddelade uppgifter och af Medicinalstyrelsen utfärdade anordningar uppgått till 78,782 mark 45 penni förutom de 8,000 mark, hvilka årligen proportionsvis fördelas emellan samtliga provincialläkare i landet såsom ersättning för dem åliggande inspektionsresor i och för vaccinationens öfvervakande inom distrikten. Afdrages från dessa summor 1,991 mark 45 penni, som vid vaccinberedningsanstalten i Helsingfors influtit genom försäljning af vaccinämne och slaktade kalvvar och hvilket belopp levererats till ränteriet i Nylands län, uppgår totalkostnaden för vaccinationen i landet under detta år till 84,791 mark. Enligt tabell I uppgår antalet af de under året vaccinerade personerna till 75,929, hvilket utvisar en medelkostnad af 1 mark 11,7 penni för person. Under år 1908 steg denna kostnad till 97,6 penni.

Fördelade på de skilda länen utfaller kostnaden för skyddskoppypningen och densammas öfvervakande under år 1909 sålunda:

L ä n.	För inspek- tionsresor åt provincial- läkarena.		Vaccinbered- ningsanstal- ten i Hel- singfors.		Vaccindepot- ten i Hel- singfors.		Anslag till kommunerna.	
	<i>Fråk.</i>	<i>74.</i>	<i>Fråk.</i>	<i>74.</i>	<i>Fråk.</i>	<i>74.</i>	<i>Fråk.</i>	<i>74.</i>
Nylands.....	488	—	12,928	71	4,042	41	4,505	50
Åbo och Björneborgs.....	1,365	—	—	—	—	—	9,494	50
Tavastehus.....	780	—	—	—	—	—	6,615	64
Viborgs.....	1,317	—	—	—	—	—	9,437	62
St Michels.....	585	—	—	—	—	—	3,880	82
Kuopio.....	951	—	—	—	—	—	8,151	82
Vasa.....	951	—	—	—	—	—	9,776	12
Uleåborgs.....	1,563	—	—	—	—	—	6,752	45
(Lappmarken).....	—	—	—	—	—	—	3,196	86
Summa	8,000	—	12,928	71	4,042	41	61,811	33

III. Sairashoitolaitokset.

Niistä muutoksista ja uudistuksista, joita v. 1909 valtion sairashoitolaitoksissa on toimeenpantu, tehdään alempana selkoa, kustakin sairashuoneesta erikseen. Mainittakoon sitä ennen kuitenkin vuoden kuluessa kysymyksessä olleista uusista sairashuonehankkeista ja muista yleisiä sairashuoneita yhteisesti koskevista toimenpiteistä.

Sittenkuin Lääkintöhallitus, K. Senaatin Marraskuun 2 päivälle 1908 päivätyssä kirjeessä antaman käskyn mukaisesti, 1 päivä Huhtikuuta 1909 Helsingin Rahatoimikamarin kanssa oli tehnyt kauppakirjan sanotun kaupungin XV:sta kaupunginosassa sijaitsevain korttelien N:o 526 ja 527 luovuttamisesta valtion käytettäväksi tonttipaikaksi K. Aleksanterin Yliopiston uusille klinikoille, esitti Lääkintöhallitus, samalla kun se K. Senaatille lähetti oikeaksi todistetun jäljennöksen kauppakirjasta, 10 päivänä Huhtikuuta, että sille annettaisi toimeksi yksissä neuvoin Yleisten rakennusten Ylihallituksen ja Helsingin yleisen sairashuoneen hallituksen kanssa tehdä ja K. Senaatille lähettää piirustukset ja kustannusarvio seuraavia kysymyksessä olevaan sairashuoneeseen kuuluvia uutisrakennuksia varten: 1:o ruuanvalmistuslaitosta ja jääkellaria varten, 2:o pesulaitosta, sähkösentraalia, pannuhuonetta ja desinfisioimislaitosta varten, 3:o puu- ja hiililiiteriä varten sekä 4:o syfilodermatologillista klinikkaa varten. Tämän esityksen hyväksyi K. Senaatti 20 päivänä Huhtikuuta. Kysymyksessä oleva tonttipaikka on hygienisiin olosuhteisiin nähden hyvin valittu, siten nimittäin että alue viettää etelään on pohjoispuolella kallioitten ja metsien suojaama sekä omaa pohjan, jonka saa jotensakin pienillä kustannuksilla täydellisesti kuivaksi. Ainoa muistutus, jonka syyllä voisi tehdä kysymyksessä olevaa kahta korttelia vastaan, on se, että alalla on jotensakin suuria korkeuseroituksia, jotka vaativat suurempia tasoituskustannuksia, kallion louhimisia y. m. sekä että alueen jakaa kahtia katu. Tämän kadun poistamiseksi on Lääkintöhallitus kuitenkin ryhtynyt tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Sittenkuin edellämainitut virastot olivat tehneet suunnitelman yllämittuja töitä varten ryhtyi Yleisten rakennusten Ylihallitus heti valmistamaan

tarpeellisia piirustuksia. Uuden tontin nivelleerausta ja pohjatutkimista varten asetti K. Senaatti 29 päivänä Syyskuuta Yleisten rakennusten Ylihallituksen käytettäväksi 3,000 markkaa. Sitä ennen oli K. Senaatti jo Maaliskuun 23 päivänä Lääkintöhallituksen esityksestä myöntänyt sille 5,000 markan suuruisen määrärahan niitten menojen suorittamiseksi, jotka syntyivät uusien klinikkojen suunnittelemisesta aiheutuvista tarpeellisista alustavista töistä ja toimeenpiteistä. — Lopullinen suunnitelma ei kuitenkaan vuoden kuluessa vielä valmistunut.

Kuten Lääkintöhallituksen vuosikertomuksessa vuodelta 1908 mainittiin, käskettiin Lääkintöhallitusta silloin toimittamaan kaikki Kuortaneen pitäjässä olevan Aholankankaan eli Kirkkoharjun pakkoluovutusta varten tarvittavat kartat ja muut asiakirjat K. Senaattiin asianmukaisen pakkoluovutusluvan myöntämistä varten, sekä yksissä neuvoin Yleisten rakennusten Ylihallituksen kanssa laatimaan ja K. Senaatille lähettämään rakennuskustannusarvion tälle kankaalle sijoitettavaa 100 sairassijaa käsittävää mieluummin kivistä rakennettavaa kansanparantolaa keuhkotautisia varten. Mainitut kartat ja asiakirjat, joista kävi selville että alue käsitti 49,3150 ha maata, lähetti Lääkintöhallitus Helmikuun 19 päivänä K. Senaatille pyytäen lupaa pakkoluovutukselle. Huhtikuun 20 päivänä määräsi K. Senaatti että kysymyksessä oleva maa-alue pakkoluovutuksella on hankittava valtiolle paikaksi aiottua keuhkotautisanatoriota varten sekä käski Vaasan läänin kuvernöörin panemaan pakkoluovutuksen toimeen.

Heinäkuun 27 päivänä lähetti Lääkintöhallitus K. Senaatille piirustukset puheenaolevaa parantolaa varten ja niihin kuuluvan 1,105,000 markkaan päättyvän kustannusarvion. Sen pitemmälle ei hanke v. 1909 joutunut.

K. Senaatille 20 päivänä Huhtikuuta esiteltäessä Lapinmaan taloudellisten olojen tutkimista varten asetetun komitean sekä siitä keskustelemaan ja lausuntoa antamaan asetetun niin sanotun neuvottelukomitean mietintöjä, kuin myöskin Lääkintöhallituksen 15 päivänä Toukokuuta 1906 sekä 3 päivänä joulukuuta 1907 lähettämää kahta eri kirjelmää, joista edellinen koski sairaahuoneen perustamista valtion varoilla Kittilän kirkonkylään ja jälkimmäinen toimenpiteitä lääkärinhoidon parantamiseksi Oulun läänin pohjoisissa osissa, päätti K. Senaatti käskä Yleisten rakennusten Ylihallitusta yksissä neuvoin Lääkintöhallituksen ja mielisairashoidon järjestämistä varten asetetun komitean kanssa laatimaan ehdotukset Kittilän kirkonkylään perustettavaksi esitetyn kymmenen sairassijaa käsittävän sairaahuoneen ja sen yhteyteen rakennettavan mielisairasten vastaanottolaitoksen piirustuksiksi ja kustannusarvioiksi, jossa vastaanottolaitoksessa olisi varattava sijaa kolmelle mies- ja yhtä monelle naispuoliselle hoidokkaalle. Samalla käski K. Senaatti Lääkintöhallitusta tekemään ehdotuksen aiotun sairaalan paikasta ynnä sen ehkä tar-

peellisesta hankkimisesta valtiolle. Tämän johdosta pyysi Lääkintöhallitus Kittilän piirin piirilääkärin lausuntoa. Ainoana sopivana paikkana ehdotti piirilääkäri erään myötäliitettyyn karttakopioon merkityn Lapinmaan tuomarin virkataloon kuuluvan palstan, jonka rajat ovat länsi- ja eteläpuolella piirilääkärin maapalstan ja Vanhansalmen talon rajat sekä itä- ja pohjoispuolella Ounasjoki, Salmijärvi, viimeksi mainitun järven rannalla oleva yhteinen venevalkama sekä yleisestä maantiestä tuohon venevalkamaan johtavan piirilääkärin ja tuomarin virkatalojen välillä olevan rajan jatko. Tämän maapalstan oli Lapinmaan nykyinen tuomari Odo Sandelin sitoutunut luovuttamaan kruunulle seuraavilla ehdoilla:

1:o maa-alueesta on päätaloon ainakin niin kauan kuin hän tahi oikeudenomistajansa päätaloa hallitsevat, vuosittain maksettava 150 markkaa, joka maksu kuukausittain suoritetaan 12 markalla 50 pennillä.

2:o maa-alueella löytyvä talo on kruunun kustannuksella siirrettävä tuomarin virkatalon Ounasjoen toisella puolella vastapäätä kysymyksessä olevaa maa-aluetta olevalle niittylle, sekä

3:o korvauksena luovutettavalla maa-alueella olevasta pienestä mutta hyvässä kunnossa olevasta perunamaasta maksaa kruunu luovuttajalle 100 markkaa tai varustaa hänelle toiseen paikkaan lähellä tonttimaatansa saman kokoisen maa-alueen yhtä hyvään kuntoon kuin luovutettu perunamaa. Näillä ehdoilla saa kruunu heti haltuunsa ottaa edellä mainitun maa-alueen.

Koska mainitut ehdot Lääkintöhallituksen mielestä olivat kohtuulliset puolsi Lääkintöhallitus niitten hyväksymistä ja ehdotti kirjeessä 8 päivästä Kesäkuuta K. Senaatille että maa-alue hankittaisiin sairaalan paikaksi.

Lääkintöhallituksen, Yleisten rakennusten Ylihallituksen ja mielisairashoidon järjestämistä varten asetetun komitean kanssa tekemän ehdotuksen mukaan olisi sairaala rakennettava puusta peltikatolla ja lämmitettävä uuneilla.

Sairaala tulisi sisältämään kaksi sairashuonetta neljälle potilaalle kumpikin ja kaksi huonetta yhdelle potilaalle kumpikin niin järjestettyinä että viimeiseksi mainitut huoneet voitaisiin täydellisesti eristää sairaalan toisista huoneista. Sitä paitsi löytyy leikkaushuone, kylpyhuone, lääkärin- ja sairaanhoitajattaren huoneet, säiliöt, makkihuoneet ja kaksi etehistä. Saman katon alla on vielä kyökki varastohuoneineen ja ruuanvalmistajan huone sekä kyökin alla kellari. Vastaanottolaitos mielisairaita varten sisältää kaksi huonetta kahdelle sairaalle kumpikin sekä kaksi huonetta kumpikin yhtä sairasta varten, kylpyhuoneen, makkihuoneen, vaatteiden säilytys huoneen, huoneen naineelle hoitajalle sekä päivähuoneen. Taloudenhoitajan huoneusto, 3 huonetta ja kyökki, sekä renkihuone ja kaksi huonetta yömajaksi miehille ja naisille ovat sijoitetut erityiseen rakennukseen. Pirttirakennuksessa on pesutupa, sauna, leipomo, mankelihuone ja huone pesijättärelle. Tämä rakennus on osittain kivistä

osittain puusta. Ulkokuonerakennus, joka rakennetaan osaksi hirsistä osaksi laudoista, sisältää tallin 3:lle hevoselle, vaunuliiterin, puuvajan, olkivajan, ja kaksi aittaa. Leikkaushuone ja ruumishuone rakennetaan pystyhirsistä ja kaksinkertaisista laudoista. Kaikki ylläluetellut rakennukset peitetään mustalla peltikatolla, joka maalataan punaisella mönjävärillä.

Sairaala olisi ympäröitävä aidalla, siihen kaivettava kaivo ja sairaala varustettava yksinkertaisella vesijohdolla.

Piirustukset ja 166,500 markkaan nouseva kustannusarvio lähetettiin Lokakuussa K. Senaatille, joka kuitenkin vuoden kuluessa ei vielä ratkaissut asiaa.

K. Senaatin 23 päivänä joulukuuta 1907 antaman käskyn mukaan lähetti Lääkintöhallitus 20 päivä Lokakuuta Senaatille laatimansa ehdotukset »ohjesäännöksi sairaanhoitajattarien opetukseksi Suomessa» ja »armolliseksi julkistukseksi, koskeva koulutettuja sairaanhoitajattaria ja hoitohenkilöitä yleisissä siviili sairaaloissa maassa».

Esittelyssä 10 päivänä Heinäkuuta hylkäsi H. K. Majesteettinsa K. Senaatin esityksen lääk. lis. E. W. Lybeck'in, Ruoveden pitäjässä sijaitsevan laitoksen mielisairaita varten lunastamisesta valtiolle.

Lokakuun 5 päivänä päätti K. Senaatti Lääkintöhallituksen esityksestä että n. k. uusi ruokajärjestelmä on käytettävä vast'edes, Turun, Hämeenlinnan ja Oulun lääninsairaloissa, Sortavalan, Savonlinnan ja Jyväskylän yleisissä sairashuoneissa sekä Niuvianniemen keskuslaitoksessa.

Kirjeessä Joulukuun 14 päivästä ilmoitti Siviilitoimituskunta että K. Senaatti oli nähnyt hyväksi määrätä että maksuttomia oppikursseja sairaanhoitajattariksi aikovia henkilöitä varten on lääninsairaloissa edelleenkin järjestettävä asianomaisten sairashuonelääkärien lähemmin määrääminä aikoina. Näissä kursseissa, jotka kestävät kuusi kuukautta ja joihin otetaan korkeintaan kuusi oppilasta, on annettava opetusta sillä kotimaisella kielellä, jota oppilaat taitavat ja käyttävät, ja saavat oppilaat kurssissa käydessään vapaan ruuan sairaaloissa.

Vuonna 1909 myönnettiin seuraavat rahamääräykset korjaustöitä varten maan sairashoitolaitoksissa:

Uudenmaan lääni.

Kirurginen sairashuone Helsingissä	Smk. 25,020: —
Uusi klinikka »	» 4,500: —
Vanha klinikka »	» 9,231: 30
Lapsenpäästölaitos »	» 7,142: —
Lasten sairashuone »	» 9,176: —

Lapinlahden keskuslaitos Helsingissä.....	Smk.	11,354: —	
Rokotuslaitos »	»	900: —	
Yleinen sairashuone Loviisassa	»	1,260: —	68,583: 30

Turun ja Porin lääni.

Läänin sairaala Turussa	Smk.	9,500: —	
Vastaanottolaitos »	»	1,728: —	
Yleinen sairashuone Porissa	»	3,900: —	
Yleinen sairashuone Ahvenanmaalla	»	940: 90	
Seilin Turvalaitos	»	5,367: —	21,435: 90

Vaasan lääni.

Läänin sairaala Mustasaarella	Smk.	4,359: 20	4,359: 20
-------------------------------------	------	-----------	-----------

Oulun lääni.

Läänin sairaala Oulussa	Smk.	3,739: 60	
Vastaanottolaitos »	»	3,200: —	
Yleinen sairashuone Torniossa	»	2,658: —	
Yleinen sairashuone Rovaniemellä	»	3,997: —	13,594: 60

Kuopion lääni

Lääninsairaala Kuopiossa	Smk.	4,352: —	
Ylimääräinen sairashuone Lahdentaassa	»	1,000: —	
Yleinen sairashuone Nurmeksessa	»	1,000: —	
Yleinen sairashuone Joensuussa	»	6,800: —	
Niuvanniemen keskuslaitos	»	34,600: —	47,752: —

Mikkelin lääni.

Läänin sairaala Mikkelissä	Smk.	8,607: 91	
Vastaanottolaitos »	»	100: —	
Yleinen sairashuone Savonlinnassa	»	5,928: 30	14,636: 21

Hämeen lääni.

Lääninsairaala Hämeenlinnassa	Smk.	8,209: —	
Pitkänniemen keskuslaitos	»	24,448: —	
Orihveden lepra-sairaala	»	2,100: —	34,757: —

Viipurin lääni.

Lääninsairaala Viipurissa	Smk. 13,673: —	
Vastaanottolaitos »	» 1,020: —	
Yleinen sairaushuone Sortavalassa	» 8,706: 50	
Käkisalmen turvalaitos	» 4,620: —	28,019: 50
Yhteensä Smk. 233,137: 71		

Lääninsairaalat ja yleiset sairaushuoneet.

Helsingin yleinen sairaushuone.

Vuoden kuluessa vaati K. Senaatti Lääkintöhallituksen lausuntoa K. Aleksanterin Yliopiston Consistorion tekemästä esityksestä että tähän sairaalaan perustettaisiin itsenäinen, ylimääräisen professorin O. Schauman'in johdolla toimiva propedeuttinen osasto kliinillistä opetusta varten. Sittenkuin Lääkintöhallitus asiasta oli pyytänyt ja saanut sairaalan hallituksen lausunnon, jossa lausunnossa hallituksen jäsenten enemmistö ehdotti että 30 sairausijaa käsittävä propedeuttinen osasto olisi perustettava, että tämä osasto hallinnollisessa ja taloudellisessa suhteessa olisi itsenäinen sairaalaosasto, jonka johtajalla tulisi olla puheenvalta sairaushuonehallituksessa sekä että osastolle palkkattaisiin apulaislääkäri ja amanuenssi, että osaston esimiehellä tulisi olla johtajan palkkio sekä että hallitukselle myönnettäisiin oikeus aikanaan päättää huoneitten jakamisesta propedeuttisen ja sisätautien osastojen kesken, antoi Lääkintöhallitus 8 päivänä kesäkuuta siltä vaaditun lausunnon. Lääkintöhallitus mainitsi ensin että niissä neuvotteluissa, joita Lääkintöhallitus oli pitänyt sairaalan hallituksen ja Yleisten rakennusten Ylihallituksen kanssa ehdotuksen tekemistä varten aiotuille uusille yliopistoklinikoille, yksimielisesti oli kannatettu sitä mielipidettä että näihin klinikkoihin oli saatava erityinen propedeuttinen osasto, jota johtaisi oma esimies apulaislääkärine ja amanuenssine. Näin ollen voitaisi panna kyseeseen onko nyt jo tarpeellista perustaa tällainen osasto, vai eikö voitaisi odottaa kunnes uudet klinikat valmistuvat. Koska lääketieteen opettajat kuitenkin miltei yksimielisesti olivat katsoneet osaston välttämättömäksi lääketieteellistä opetusta varten, ei Lääkintöhallitus tahtonut asettua vastustavalle kannalle. Lääkintöhallituksen mielestä ei osastoa silti nyt vielä voida tehdä hallinnollisesti ja taloudellisesti aivan riippumattomaksi osastoksi, koska se tulisi sijaitsemaan n. k. Vanhan- ja uudenklinikoiden sairaushuoneryhmässä, johon kuului useampia klinikkaosastoja, joilla kaikilla on yhteinen rahasaanto ja hallitus. Nämä osastot eivät siis mainituissa suhteissa

yksikään ole itsenäisiä osastoja, niillä kun on yhteinen taloudenhoitaja, yhteinen kirjanpito, osaksi yhteinen palvelijakunta y. m. s. Ehdotettu uusi osasto tulisi yhdenvertaiseksi muitten osastojen kanssa. Itsenäiseksi osastoksi tulisi se vaan kliinillisessä suhteessa. Osaston johtaja hoitaisi itsenäisesti osaston potilaita, vastaisi hoidosta ja järjestyksestä osastolla, saisi äänensä kuuluviin apulaislääkäriin, amanuenssin ja sairaanhoitajattarien valinnassa, määräisi ja tilaisi potilaitten ruuan y. m. Tästä johtuisi aivan luonnollisesti että hän tulisi olemaan jäsen sairaalan hallituksessa. Mitä johtajan palkkioon tulisi oli Lääkintöhallitus yhtä mieltä sairaalan hallituksen kanssa että hänellä tulisi olla palkkio. Osaston vuodelukuun nähden oli Lääkintöhallitus sitä mieltä, että tätä nykyä 25 vuodetta olisi riittävä määrä, kun sitä vertasi sisätautiosaston vuodelukuun. Kysymys huoneitten jakamisesta näitten kahden osaston kesken olisi jätettävä sairaalan hallituksen ratkaistavaksi. Mitä uuden osaston tuotamiin kustannuksiin tuli eivät ne voineet nousta aivan korkeiksi, koska ne itse asiassa vaan kohdistuisivat johtajan, apulaislääkäriin ja amanuenssin palkkaamiseen. Tämän johdosta ehdotti Lääkintöhallitus että 25 sairassijaa käsittävä propedeuttinen osasto perustettaisiin Helsingin yleiseen sairashuoneeseen, että tämä osasto kliinillisesti olisi itsenäinen osasto, jonka johtaja olisi täydellisesti samassa asemassa kuin johtajat Vanhaan ja uuteen klinikkaan kuuluvilla muilla osastoilla ja siis myöskin jäsen sairaalan hallituksessa, että osastoon otettaisiin apulaislääkäri ja amanuenssi, että johtajalle tulisi palkkio, mutta että huoneitten lopullinen jakaminen sisätauti- ja propedeuttisen osastojen kesken jätettäisiin sairaalan hallituksen ratkaistavaksi.

A. Vanha- ja uusi klinikka.

Tähän sairashuoneryhmään on sijoitettu sisätautien osasto, patologisanatominen osasto, gynäkologinen osasto, silmätautien osasto ja syfilodermatologinen osasto.

Lääkintöhallituksen 26 päivänä Tammikuuta tekemän esityksen johdosta oikeutti K. Senaatti Lääkintöhallituksen määrärahasta epideemisten tautien ehkäisemistä varten käyttämään 630 markkaa silmätautien osastolla kolmen kuukauden aikana toimeenpantavia tutkimuksia varten parantaa trakoomitauti Finsin valolla.

Vanhassa ja uudessa klinikassa hoidettiin vuoden kuluessa 2,954 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 90,649. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 4,13 markkaan.

B. Kirurginen osasto.

Koska kirurgisen osaston höyrypannusentraalin savupiippu savusi ylen suuressa määrässä sen vuoksi, että höyrypannua, jota ennemmin oli lämmitetty

polttopuilla, nyttemmin lämmitettiin kivihiilillä, pyysi Helsingin kaupungin terveydenhoitolautakunta Yleisten rakennusten Ylihallituksen koneinsinööriä R. von Nandelstadh'ia ryhtymään sellaisiin toimenpiteisiin että lämmitettäessä pannua joko jälleen käytettäisiin halkoja tahi että sellainen järjestelmä pantaisiin toimeen, joka vähentäisi ylen suurta savunmuodostumista piipussa. Mainitun insinöörin kehoituksesta esitti Yleisten rakennusten Ylihallitus kirjeessä 13 päivältä Huhtikuuta K. Senaatille että, koska palaaminen halkolämmitykseen tuottaisi suuren tappion kruunulle ja Bobcook & Wilcox'in ketjuarinat olivat näyttäytyneet tehokkaiksi ja polttopuita säästäviksi nokea polttaviksi koneiksi, tällaisten arinain hankkimiseen ja muuraamiseen sairaalan höyrypannuun, yleisistä varoista myönnettäisiin 22,720 markan suuruinen määräraha. Tämän esityksen hyväksyi K. Senaatti 18 päivänä Toukokuuta. Työ toimitettiin insinööri von Nandelstadh'in valvonnan alla ja on sittemmin käynyt selville että tällaiset ketjuarinat melkein täydellisesti estävät savun syntymisen, kuin myöskin että ne suuresti vähentävät polttopuitten menekkiä.

Lääkintöhallituksen esityksestä myönsi K. Senaatti 4 päivänä Toukokuuta 13,000 markkaa instrumenttien, kaluston ja parseleitten hankkimista varten sairashuoneen uuteen aseptiseen leikkaussaliin.

Sittenkuin Yleisten rakennusten Ylihallitus 6 päivänä Heinäkuuta oli K. Senaatille ilmoittanut että osaston höyrylämpövesipannun kupariletkut olivat käyneet kelvottomiksi ja pyytänyt että niitten korjaamista ja uudistamista varten myönnettäisiin 2,100 markkaa asetti K. Senaatti päätöksen kautta 20 päivältä samaa kuuta tämän summan Ylihallituksen käytettäväksi tarkoitusta varten.

Syyskuun 7 päivänä myönsi Lääkintöhallitus käyttövaroistaan 630 markkaa 18 resoorisängyn hankkimiseksi sairaalan laparotomia-osastoon.

Elokuun 28 päivänä nimitettiin Mustasaaren läänin sairaalan alilääkäri lääketieteen lisensiaatti O. Rohde apulaislääkäriksi osastolle.

Osastolla hoidettiin vuoden kuluessa 1,666 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 65,138. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 4, 59 markkaan.

C. Synnytyslaitos.

Laitoksessa hoidettiin vuoden kuluessa 2,696 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 18,457. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 6, 20 markkaan.

D. Lasten sairashuone.

Joulukuussa v. 1908 oli Lääkintöhallitus esiintuomistaan syistä K. Senaatille esittänyt että sairashuoneelle myönnettäisiin 2,586 markan 50 pennin

määräraha 10 itsejärjestelijäkoneen ja 3 sentraalijohdon sairaalan telefooni-verkkoa varten asettamiseksi sairaalan huoneustoon. Tämän esityksen hyväksyi K. Senaatti 25 päivä Toukokuuta 1909.

Elokuun 26 päivänä myönsi K. Senaatti 2,000 markkaa uuden lämpö-vesipannun hankkimista varten vanhan kuluneen sijaan.

Sairashuoneessa hoidettiin vuoden kuluessa 317 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 12,546. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 5,83 markkaan.

E. Korva-, nenä- ja kurkkutautiosasto.

Osastolla hoidettiin vuoden kuluessa 251 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 5,161. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 8,09 markkaan.

Turun lääninsairaala.

Jo vuonna 1907 aloitetut rakennustyöt sairaalassa, joista on mainittu Lääkintöhallituksen kertomuksessa sanotulta vuodelta, valmistuivat v. 1909 kuluessa. Nämä työt kohdistuivat sairaalan ilmanvaihtojärjestelmään, ruoka-, ja pesulaitokseen, sähkövalaistukseen, asuinhuoneitten valmistamiseen sairaalan palvelusväelle ja uuden eristyspaviljongin rankentamiseen. Puusta rakennettu eristyspaviljonki sisältää sairashuoneita 10:lle sairaalle sekä pienemmän leikkaussalin viereisine huoneineen sterilisaattoreja, kylpyjä, sairaanhoitajattaria y. m. varten. Katot, seinät ja ovet ovat valmistetut niin että niitä helposti voidaan pestä ja puhdistaa. Tammikuun 18 päivänä myönsi K. Senaatti Lääkintöhallituksen Joulukuun 22 päivänä 1908 tekemästä esityksestä 8,173 markkaa 40 penniä kaluston ja parselleitten hankkimiseksi tähän eristysosastoon. Helmikuun 22 päivänä salli K. Senaatti että lääninsairaalaan, niin pian kuin uusi eristyspaviljonki otetaan käytäntöön saadaan ottaa kaksi uutta sairaanhoitajattaria ynnä yksi pesijätär ja yksi siivoja. Paviljonki avattiin yleisölle 15 päivä Maaliskuuta. Jo Helmikuun 9 päivänä oli Lääkintöhallitus esittänyt että lääninsairaalan lasaretti-osaston sairassijojen luku uuden eristysosaston valmistuttua korotettaisiin 60:sta 80:een, joista 30 pidettäisiin vapaasijoina. Tämän esityksen hyväksyi K. Senaatti Helmikuun 22 päivänä.

Sairasosastoissa tehtyjen muutosten kautta on ilmanvaihtojärjestelmä suuresti parantunut, kun erityisiä lämpökamaria raittiin ilman lämmittämiseksi on valmistettu kellarikerrokseen ja sivukanavat tehdyt pystysuoriksi. Leikkaussaliin on valmistettu höyrylämpöjohto ja ilmanvaihto erityisestä lämpöilmakamarista, niin että lämpömäärä nyttemmin pysyy tarpeellisen korkealla, vaikka ilmanvaihto samalla on suurempi. Työn helpottamiseksi leikkaussalissa

on vanha käsivoimalla käypä hissi muutettu sähköhissiksi. Sairaala on sitäpaitsi varustettu sähkövalolla.

Uudestaan sisustetun pesulaitoksen yhteyteen on asetettu uudenaikainen desinfisioimis-uuni.

Ruokalaitosta varten on rakennettu uusi jääkellari sekä sähkövoimalla käypä saha.

Lääninsairaalaan yhdistetyn vastaanottolaitoksen uudestaan rakentaminen toimitettiin vuoden kuluessa. Lääkintöhallituksen vuosikertomuksessa vuodelta 1907 on likemmin kerrottu miten uudistustyöt toimitettaisiin.

Syyskuun 17 päivänä pyysi Lääkintöhallitus 20,229 markan 75 pennin suuruisen määrärahan kaluston ja tarvekalujen hankkimiseksi uuteen vastaanottolaitokseen, ja myönsi K. Senaatti tämän määrärahan Joulukuun 14 päivänä.

Syyskuun 14 päivänä lähetti Lääkintöhallitus K. Senaatille esityksen uudeksi vuosirahasäännöksi lääninsairaala varten, vastaanottolaitos siihen luettuna. Tämän johdosta oikeutti K. Senaatti Lääkintöhallituksen sen mukaan kuin vastaanottolaitos ja konelaitokset valmistuvat jo syksyn kuluessa lisäämään sairaalan hoitohenkilökuntaa sen vastaanottolaitoksessa 3:lla hoitajalla, 3:lla hoitajattarella, 2:lla siivoojattarella ja 1:llä pesijättärellä sekä ottamaan sairaalan palvelukseen koneenkäyttäjän.

Syyskuun 17 päivänä esitti Lääkintöhallitus yleisistä varoista myönnettäväksi korkeintaan 7,397 markkaa 10 penniä Röntgen koneen ynnä siihen kuuluvien lisäesineiden ja universaaliliittomiskoneen hankkimista varten. Varat myönsi K. Senaatti Joulukuun 14 päivänä.

Lääkintöhallituksen v. 1902 asettaman n. k. ruokajärjestelmä-komitean laatima uusi ruokajärjestelmä on ollut käytännössä sairaalassa.

Sairaalassa hoidettiin vuoden kuluessa 1,396 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 37,136. Hoitokustannukset päivää ja oppilasta kohti nousivat 2,60 markkaan.

Hämeenlinnan lääninsairaala.

Sittenkuin sairaalan ylläkäri esittämistään syistä oli Lääkintöhallitukselta anonut että erityisiä laajentamis- ja muutostöitä, jotka pääasiallisesti tarkoittivat klosettijärjestelmän y. m. puhtaanapidon yhteydessä olevien laitojen järjestämistä, pantaisiin toimeen sairaalassa, anoi Lääkintöhallitus, kuultuaan Yleisten rakennusten Ylihallituksen mieltä asiassa, kirjelmässä Syyskuun 3 päivästä K. Senaatilta että sanotun Ylihallituksen käytettäväksi myönnettäisiin 13,800 markkaa mainittujen töitten suorittamiseksi kirjelmää seuraneitten piirustusten ja kustannusarvion mukaan. K. Senaatti myönsi 13 päivänä Lokakuuta pyydytyt varat.

Lääkintöhallituksen v. 1902 asettaman n. k. ruokajärjestelmä-komitean laatima uusi ruokajärjestelmä on ollut käytännössä sairaalassa.

Sairaalassa hoidettiin vuoden kuluessa 804 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 21,030. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3,06 markkaan.

Viipurin lääninsairaala.

Kuten Lääkintöhallituksen vuosikertomuksessa edelliseltä vuodelta mainittiin, myönsi H. K. Majesteettinsa 870,000 markkaa uutisrakennuksiin ja muutostöihin tässä sairaalassa. Tämä määräraha oli jaettava vuosille 1909, 1910 ja 1911. Vuonna 1909 rakennettiin eristyspaviljonki ja talousrakennus. Paitsi mainittua määrärahaa myönsi K. Senaatti 25 päivänä Toukokuuta 1909 30,400 markan suuruisen määrärahan oman sähkökeskustan rakentamiseksi sairaalaan.

Sittenkuin Yleisten rakennusten Ylihallitus Syyskuun 1 päivänä 1908 oli K. Senaatilta anonut että välikaton uudistaminen vanhassa talousrakennuksessa saataisiin toimittaa ja sitä varten anonut varoja, päätti K. Senaatti 18 päivänä Tammikuuta 1909, pyydettyään asiasta Lääkintöhallituksen lausunnon, tarkoitusta varten myöntää 3,550 markkaa.

Kirjeessä Kesäkuun 18 päivästä anoi Lääkintöhallitus ylilääkärin esityksestä että, koska sairaalaan rakennettava uusi eristysosasto valmistuisi syksyllä ja sairaalassa vallitsevan tilanpuutteen tähden heti sen jälkeen olisi otettava käytäntöön, Lääkintöhallituksen käytettäväksi myönnettäisiin yleisistä varoista 14,403 markan 75 pennin suuruinen määräraha kaluston ja parseleitten hankkimiseen sanottuun eristysosastoon. Pyydettyt rahat myönsi K. Senaatti Kesäkuun 29 päivänä.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairaalassa 2,965 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 60,295. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3,10 markkaan.

Mikkelin lääninsairaala.

Mikkelin läänin kuvernöörin Heinäkuun 15 päivälle 1905 päivätyn kirjeen kera K. Senaattiin lähettämässään anomuksessa olivat Mikkelin kaupungin valtuusmiehet anoneet, että eräs valtuusmiesten päätöksellä 22 päivästä Huhtikuuta 1879 Mikkelin lääninsairaalan alueen laajentamiseksi luovutettu maa-alue annettaisiin takaisin kaupungille niin sanotun Rantakadun avaamista varten. Kirjeessä Heinäkuun 11 päivästä 1908 puolsi Lääkintöhallitus alueen luovuttamista Mikkelin kaupungille kadun järjestämistä varten. Helmikuun 22 päivänä 1909 näki K. Senaatti hyväksi luovuttaa Mikkelin kaupungille Rantakadun laajuisen maa-alueen, jota vastoin täten aukaistavan Rantakadun

itäpuolelle jäävä osa lääninsairaalan aluetta edelleenkin jäisi sairaalan haltuun. Luovutuksen ehdoiksi määräsi Senaatti että Mikkelin kaupungin on muutettava nyt luovutetulla alueella olevat rakennukset ja laitteet Mikkelin läänin kuvernöörille lähetettyyn piirustukseen merkittyihin paikkoihin sairaalatontille, jossa ne kaupungin hoitokustannuksella ovat pantavat nykyiseen kuntoonsa; ellen kaupungin myöskin toimitettava tätä varten tarpeelliset tasoitustyöt sairaalan tontilla.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairaalassa 795 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 19,555. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3,13 markkaan.

Kuopion lääninsairaala.

Uutis- ja muutosrakennukset sairaalassa jatkuivat vuonna 1909. Vuoden 1908 kuluessa oli uusi paviljonki kirurgisia ja sisätauteja varten sekä uusi talousrakennus muurattu ja katettu. Vuonna 1909 toimitettiin vuotuiset sisustamistyöt näissä rakennuksissa. Vuoden kuluessa korotettiin sitä paitsi entinen taloudenhoitajan rakennus yhdellä kerroksella jotta voitaisiin valmistaa alilääkärille asunto sairaalassa. Sittenkuin sairaalan taloudenhoitaja ja alilääkäri olivat Lääkintöhallitukselle esittäneet että heidän käytettäväkseen luovutettava asuinrakennus varustettaisiin niin hyvin vesijohdolla kuin myös vesikloseiteilla, jota varten tehdyn kustannusarvioehdotuksen mukaan tarvittaisiin 4,300 markan suuruinen määräraha, pyysi Lääkintöhallitus Yleisten rakennusten Ylihallitusta ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin asiassa ja anoi mainittu Ylihallitus K. Senaatilta tarkoitukseen tarvittavat varat, jotka K. Senaatti 25 päivänä Tammikuuta myönsikin.

Huhtikuun 10 päivälle päivätyssä kirjeessä esitti Lääkintöhallitus, kuulutuaan asiassa Yleisten rakennusten Ylihallituksen mielipidettä, että yleisistä varoista myönnettäisiin 10,000 markan suuruinen määräraha kallion louhimis- ja tasoitustöihin sairaalan alueella. Tämän esityksen K. Senaatti hyväksyi 17 päivänä Toukokuuta.

Niinikään esitti Lääkintöhallitus Yleisten rakennusten Ylihallituksen kannattamana Huhtikuun 20 päivänä että mainitun Ylihallituksen käytettäväksi myönnettäisiin yleisistä varoista 3,433 markkaa 60 penniä lääketieteellisen laboratorion, tarpeellisen valaistus- ja johtojärjestelmän sekä telefoni- ja soittojohtojen hankkimista varten uuteen sairaalarakennukseen. Varat myönnettiin Toukokuun 17 päivänä.

Joulukuun 14 päivänä myönsi K. Senaatti Lääkintöhallituksen esityksestä 44,000 markkaa Yleisten rakennusten Ylihallituksen käytettäväksi uusien ulko- huoneitten ja sikolätin rakentamiseen.

Lääkintöhallituksen Heinäkuun 20 päivänä tekemästä esityksestä päätti K. Senaatti saman kuun 20 päivänä että sairaalassa uuden sairaalarakennuksen valmistuttua on oleva 172 sairassijaa, joista 106 lasaretti- ja 66 kuppatauti-osastolla sekä että vuoteista 31 vuodetta on oleva vapaavuodetta.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairaalassa 1,186 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 28,026. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3,10 markkaan.

Mustasaaren lääninsairaala.

Vuonna 1908 alkuunpantuja töitä sairaalan talousrakennuksessa jatkettiin v. 1909 ja valmistuivat ne Huhtikuun lopulla.

Lääninsairaalaan yhdistetyn vastaanottolaitoksen uudestaan rakentamiseen ryhdyttiin Huhtikuussa, mutta ei töitä saatu vuoden kuluessa loppuun suoritetuiksi.

Joulukuun 14 päivänä myönsi K. Senaatti Lääkintöhallituksen esityksestä 17,872 markkaa vastaanottolaitoksen kalustamiseen ja tarvekaluilla varustamiseen.

Sairaalan taloudenhoitaja E. Weckström lopetti henkensä 9 päivä Tammiukuuta.

Toukokuun 10 päivänä nimitti K. Senaatti konttoripäällikkö Mauritz Joel Hedströmin sairaalan taloudenhoitajaksi.

Sairaalan alilääkäri, lääketieteen lisensiaatti Otto Rohde, luopui virastaan Elokuun 28 päivänä tultuaan nimitetyksi apulaislääkäriksi Helsingin yleisen sairaalan kirurgiselle osastolle. Alilääkärin virkaa haki lääketieteen lisensiaatti Th. Stolpe, joka ei kuitenkaan vielä vuoden lopussa ollut virkaan nimitetty.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairaalassa 878 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 27,621. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3,17 markkaan.

Oulun lääninsairaala.

Syyskuun 4 päivänä 1908 oli Lääkintöhallitus, sairaalan ylilääkärin tekemästä esityksestä ja sittenkuin se oli kuullut Yleisten rakennusten Ylihallituksen mielipidettä asiasta, ehdottanut että yleisistä varoista myönnettäisiin sähkövoimalla käytettävien nostokoneen, mankelin ja puusahan hankkimiseksi sairaalaan seuraavat määrärahat, nimittäin 650 markkaa nostokoneen varten, 1,300 markkaa mankeliä ja 650 markkaa puusahaa varten. Maaliskuun 15 päivänä 1909 myönsi K. Senaatti mankelin ja puusahan hankkimista varten 1,950 markkaa jättäen esityksen nostokoneesta sillä kertaa varteen ottamatta.

Huhtikuun 6 päivälle päivättyssä kirjeessä esitti Yleisten rakennusten Ylihallitus, kuultuaan Lääkintöhallituksen mielipidettä asiasta, esintuomistaan

syistä että uuden likaviemärijohdon rakentamista varten sairaalaan yleisistä varoista myönnettäisiin 4,700 markan suuruinen määräraha. Pyydetty varat myönsi K. Senaatti 17 päivä Toukokuuta.

Lääkintöhallituksen vuonna 1902 asettaman n. k. ruokajärjestelmäkomitean laatima uusi ruokajärjestelmä on ollut käytännössä sairaalassa.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairaalassa 984 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 35,631. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2,51 markkaan.

Lovisan yleinen sairashuone.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairashuoneessa 232 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 5,304. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3,32 markkaan.

Porin yleinen sairashuone.

Syyskuun 29 päivänä myönsi K. Senaatti Lääkintöhallituksen 20 päivänä Kesäkuuta tekemästä esityksestä 1,592 markkaa 50 penniä sähkövalon johtamista varten sairaalaan.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairashuoneessa 545 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 12,495. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2,73 markkaan.

Tampereen yleinen sairashuone.

Sittenkuin Lääkintöhallitus vuonna 1908 K. Senaatille oli lähettänyt piirustukset ja 1,014,000 markkaan päättyvän kustannusarvion Tampereelle rakennettavaa uutta sairashuonetta varten, suvaitsi H. K. Majesteettinsa Tammi-kuun 15 päivänä 1909 tapahtuneessa alamaisessa esittelyssä käskää, että sairaalan rakennustöihin oli ryhdyttävä ensi tilassa ja salli että Suomen yleisistä varoista samana vuotena tarkoitusta varten on käytettävä 500,000 Suomen markkaa. Tämän johdosta käski K. Senaatti 2 päivänä Helmikuuta Yleisten rakennusten Ylihallitusta ryhtymään puheenaolevaan rakennustyöhön. Rakentaminen annettiin Helmikuun 12 päivänä urakalle rakennusmestari Th. Schreck'ille Tampereella ja kohta sen jälkeen alkoivat työt. Koska nämä vasta seuraavana vuotena päätettiin tehdään niistä tarkempi selko vasta ensi vuoden kertomuksessa.

Tampereen yleisessä sairashuoneessa hoidettiin vuoden kuluessa 598 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 21,163. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3,17 markkaan.

Sortavalan yleinen sairashuone.

Huhtikuun 27 päivänä esitti Lääkintöhallitus, kuultuaan asiasta Yleisten rakennusten Ylihallituksen mielipidettä, että sairashuoneelle myönnettäisiin 3,800 markan suuruinen määräraha lämmitysjärjestelmän muuttamiseksi sen leikkaussalissa sekä 2,830 markan määräraha yhdestä ainoasta lasista kokoonpantujen ikkunain hankkimiseksi mainittuun leikkaussaliin. Käsitellessään asiata Toukokuun 17 päivänä myönsi K. Senaatti, hyljäten esityksen uusien ikkunalasien hankkimisesta, 3,800 markkaa leikkaussalin lämmitysjärjestelmän muuttamiseksi.

Taloudenhoitaja W. Wegelius pyysi ja sai eron virastaan 15 päivästä Kesäkuuta.

Varamaamittari G. J. Törnudd nimitettiin Toukokuun 28 päivänä sairashuoneen taloudenhoitajaksi 15 päivästä Kesäkuuta alkaen.

Lääkintöhallituksen vuonna 1902 asettaman n. k. ruokajärjestelmäkomitean laatima uusi ruokajärjestelmä on ollut käytännössä sairashuoneessa.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairashuoneessa 664 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 18,166. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3,72 markkaan.

Joensuun yleinen sairashuone.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairashuoneessa 362 potilasta. Sairashuonepäivien yhteenlaskettu luku oli 13,626. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2,44 markkaan.

Jyväskylän yleinen sairashuone.

Lääkintöhallituksen vuonna 1902 asettama n. k. ruokajärjestelmäkomitean laatima uusi ruokajärjestelmä on ollut käytännössä sairashuoneessa.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairashuoneessa 493 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 17,941. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3,26 markkaan.

Kajaanin yleinen sairashuone.

Sittenkuin H. K. Majesteettinsa Syyskuun 26 päivänä 1908 oli suvainnut armossa kärkeä että 235,000 markkaa Suomen yleisistä varoista oli käytettävä uuden yleisen sairashuoneen rakentamiseksi Kajaanin kaupunkiin, alkoivat rakennustyöt vuoden 1909 kuluessa. Koska sairashuone ei kuitenkaan vielä tänä vuotena valmistunut jätetään lähempi selonteko siitä ensi vuoden kertomukseen.

Sairashuoneen taloudenhoitaja K. Tiitola sai omasta pyynnöstä eron virastaan 1 päivänä Joulukuuta, jolloin kollega Eemeli Sipilä nimitettiin taloudenhoitajaksi.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairashuoneessa 269 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 6,418. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2,86 markkaan.

Tornion yleinen sairashuone.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairashuoneessa 334 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 8,383. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3,10 markkaan.

Nurmeksen yleinen sairashuone.

Sittenkuin K. Senaatti Lääkintöhallituksen esityksestä oli sallinut sähkövalon johtamisen sairashuoneeseen myönsi Lääkintöhallitus käyttövaroistaan tarkoitusta varten 650 markkaa.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairashuoneessa 185 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 4,153. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3,41 markkaan.

Savonlinnan yleinen sairashuone.

Sittenkuin Savonlinnan kaupungin maistraatti oli määrännyt että sairashuoneen alueen ympärille oli rakennettava uusi aitaus, koska vanha oli aivan rappeutunut, lähetti Yleisten rakennusten Ylihallitus K. Senaatille piirustukset ja 5,373 markkaan päättyvän kustannusarvion mainitun työn teettämistä varten samalla anoen että sanotun suuruinen määräraha asetettaisiin sen käytettäväksi puheenaolevaan tarkoitukseen. K. Senaatti suostui pyyntöön 21 päivänä Kesäkuuta.

Lääkintöhallituksen vuonna 1902 asettaman n. k. ruokajärjestelmäkomitean laatima uusi ruokajärjestelmä on ollut käytännössä sairashuoneessa.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairashuoneessa 494 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 13,895. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2,76 markkaan.

Yleinen sairashuone Ahvenanmaalla.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairashuoneessa 47 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 1,182. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 5,68 markkaan.

Rovaniemen yleinen sairashuone.

Lääkintöhallituksen kirjelmässä Lokakuun 8 päivästä tekemästä esityksestä myönsi Siviilitoimituskunta Lääkintöhallituksen käytettäväksi 360 markkaa kassakaapin hankkimista varten sairaalan taloudenhoitajan konttooriin.

Sairashuoneen saunarakennus ynnä siellä säilytetyt vaatteet ja muut tavarat paloi yöllä Joulukuun 17 päivää vastaan perustuksia myöten poroksi.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairaahuoneessa 172 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 5,204. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3,90 markkaan.

Orihveden leprasairaala.

Syyskuun 4 päivänä 1908 lähetti Lääkintöhallitus K. Senaatille Yleisten rakennusten Ylihallituksen laatimat piirustukset ja 2,400 markkaan päättyvän kustannusarvioehdotuksen sikoläävän rakentamista varten sairaalaan anoen varojen myöntämistä tarkoitusta varten. Tammikuun 25 päivänä 1909 myönsi K. Senaatti pyydettyt varat.

Sairaalan taloudenhoitaja A. W. Fernelius kuoli Elokuussa. Taloudenhoitajaksi sairaalaan nimitettiin 22 päivä Lokakuuta nimismies E. Paavola.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairaalassa 34 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 10,129. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2,89 markkaan.

Kaikissa maamme sairashuoneissa, joista tietoja on annettu, hoidettiin v. 1909 yhteensä 58,389 henkilöä, joista 5,435 oli jääneitä vuodelta 1908 ja 52,954 vastaanotettiin vuoden kuluessa. Kaikista hoidetuista uloskirjoitettiin 37,409 terveenä, 7,755 paremmaksi tulleenä, 2,736 parantumatta, 2,907 kuolleenä ja 1,814 hoitamatta tahi muihin sairashuoneisiin siirrettynä; seuraavaan vuoteen jäi 5,768 henkilöä. Sairashoitopäivien yhteinen lukumäärä oli 2,069,240.

Taulu II näyttää joka eri sairashuoneessa hoidettujen lukumäärän, hoidon tuloksen sekä hoitopäivien luvun.

Jako eri sairashuoneita kohti käy selville seuraavasta yhteensovittelusta:

	Uloskirjoitetut.					Vuoteen 1910 jättäneitä.	Hoidettujen yhteinen lukumäärä.	Sairashoitopäivien lukumäärä.
	Terveenä.	Paremmaksi tulleenä.	Parantumatta.	Kuolleenä.	Hoitamatta.			
Valtion mielisairaslaitokset	142	110	153	47	2	1,204	1,658	420,168
Kunnalliset ja yksityiset mielisairaalat..	411	214	196	106	22	751	1,700	244,465
Yleisten sairashuoneitten lasaretiosastot.	8,989	2,027	691	941	534	953	14,135	369,905
Yleisten sairashuoneitten syfilittiset os..	3,344	125	105	73	21	446	4,114	140,521
Ylimääräiset veneeriset sairashuoneet ..	2,204	46	80	16	9	277	2,632	93,299
Leprasairaala	—	—	2	1	—	31	34	10,129
Lapsenpäästölaitokset	7,871	231	40	35	190	143	8,510	69,465
Vankilan sairaalat	738	136	61	24	5	40	1,004	19,226
Rautatien lasaretit	75	28	6	5	13	10	137	2,882
Kolerasairaalat	51	1	—	1	45	—	98	435
Kunnalliset ja yksityiset sairashuoneet..	13,584	4,837	1,402	1,658	973	1,913	24,367	698,745
Yhteensä	37,409	7,755	2,736	2,907	1,814	5,768	58,389	2,069,240

Jokaista maamme sairashuoneissa v. 1909 hoidettua potilasta kohti tulee keskimäärin 35,4 hoitopäivää. Jos tässä laskelmassa jätämme lukuunottamatta mielisairaalat ja lapsenpäästölaitokset, joitten yhteenlasketut potilaat ja hoitopäivät tekivät 11,868 ja 734,098, tulee jokaista muissa sairashuoneissa hoidettua henkilöä kohti 28,7 sairashoitopäivää.

Kaikista hoidetuista on keskimäärin 64,07 prosenttia uloskirjoitettu terveinä, 13,28 prosenttia paremmaksi tulleenä, 4,68 prosenttia parantumatta ja 3,11 prosenttia hoitamatta; 4,98 prosenttia on kuollut ja 9,88 prosenttia jäänyt seuraavaan vuoteen.

Eri sairashuoneet näyttävät tässä suhteessa seuraavat suhteet, laskettuina prosentissa hoidetuista:

	Terveitä.	Paremmaksi tulleet.	Parantumatta.	Kuolleita.	Hoitamatta.	Seuraavaan vuoteen jääneitä.
Valtion mielisairaalat (paitsi turvalaitokset)	9,70	7,74	10,55	2,46	0,14	69,41
Kunnalliset ja yksityiset mielisairaalat	24,18	12,59	11,53	6,23	1,29	44,18
Yleisten sairashuoneitten lasaretiosastot	63,59	14,34	4,89	6,66	3,78	6,74
» » syfiliittiset osastot	81,28	3,04	2,55	1,78	0,51	10,84
Ylimääräiset veneeriset sairashuoneet	83,74	1,75	3,04	0,61	0,34	10,52
Lapsenpäästölaitokset	92,49	2,72	0,47	0,41	2,23	1,68
Vankilan sairaalat	73,51	13,54	6,08	2,39	0,50	3,98
Rautatien lasaretit	54,75	20,44	4,38	3,64	9,49	7,30
Kunnalliset ja yksityiset sairashuoneet	55,75	19,85	5,75	6,81	3,99	7,85

Keskimäärin oli maamme sairashuoneissa jokaisena päivänä vuodessa:

Valtion mielisairaslaitoksissa	1,151 henkilöä.
Kunnallisissa ja yksityisissä sairashuoneissa	670 »
Yleisten sairashuoneitten lasaretiosastoilla	1,013 »
» » syfiliittisillä osastoilla	385 »
Ylimääräisissä veneerisissä sairashuoneissa	256 »
Leprasairaalassa	28 »
Lapsenpäästölaitoksissa	190 »
Vankilain sairaaloissa	53 »
Rautatien lasareteissa	8 »
Kolerasairaaloissa	1 »
Kunnallisissa ja yksityisissä sairashuoneissa	1,914 »

Yhteensä 5,669 henkilöä.

Potilasmäärä valtion sairashuoneissa on kuten tavallista vaihdellut eri vuoden-aikoina. Useimmissa maamme sairashuoneissa on korkein luku yht'-aikaa hoidettuja ajottain ollut sairastuvuodelukua suurempi, syystä että on ollut mahdotonta kieltää paikkaa sairailta, jotka ovat olleet hoidon välttämättömässä tarpeessa.

Taulu 17, jonka lääkintöneuvos L. W. Fagerlund on laatinut, osoittaa maassa 31 p. joulukuuta 1909 löytyvät lepratautia sairastavat henkilöt, jaettuina kuntien ja läänien mukaan kuin myöskin kuinka monta näistä sairaista hoidettiin sairashoitolaitoksissa.

Seuraavat taulut osoittavat korkeimman määrän sairaita valtion yleisissä sairashuoneissa ja ylimääräisissä veneerisissä sairashuoneissa tilivuoden aikana.

Korkein määrä hoidettuja sairaita Helsingin yleisen sairashuoneen eri osastoilla vuonna 1909.

O s a s t o .	Sairastuvuote- ten luku.	Tammikuun.	Helmikuun.	Maaliskuun.	Huhtikuun.	Toukokuun.	Kesäkuun.	Heinäkuun.	Elokuun.	Syyskuun.	Lokakuun.	Marraskuun.	Joulukuun.
Sisätautien.....	90	92	92	92	91	90	70	71	73	74	87	88	90
Patologis-anatomillinen	14	15	15	16	15	15	12	—	—	8	11	11	12
Naistautien	25	25	25	27	27	24	25	26	26	23	26	22	22
Silmätautien	41	40	37	39	41	42	37	36	32	27	33	39	41
Korvatautien	20	16	20	19	19	18	19	18	13	15	18	18	16
Syfilittinen	150	106	104	107	122	103	99	101	107	118	114	132	147
Kirurginen	154	188	185	187	184	186	182	187	194	197	183	184	179
Lapsenpäästö	50	67	70	73	81	69	87	66	56	65	61	57	62
Lapsi.....	35	38	39	38	41	40	36	30	32	35	39	42	43

Korkein määrä hoidettuja sairaita Orihveden leprasairaalassa vuonna 1909.

	Sairastuvuote- ten luku.	Tammikuun.	Helmikuun.	Maaliskuun.	Huhtikuun.	Toukokuun.	Kesäkuun.	Heinäkuun.	Elokuun.	Syyskuun.	Lokakuun.	Marraskuun.	Joulukuun.
	45	28	28	27	27	27	27	26	28	29	31	31	31

Korkein määrä hoidettuja yleisten sairashuoneitten lasareti osastoilla vuonna 1909.

	Sairasvuo- teit- ten luku.	Tammikuu.	Helmi- kuu.	Maalis- kuu.	Huhti- kuu.	Touko- kuu.	Kesä- kuu.	Heinä- kuu.	Elo- kuu.	Syys- kuu.	Loku- kuu.	Marras- kuu.	Joulu- kuu.
Lovisa	24	17	17	22	18	17	13	17	17	13	15	17	19
Turku	60	75	83	85	89	93	90	89	89	88	90	89	88
Pori	12	23	28	30	35	32	30	27	26	25	26	27	25
Ahvenanmaa	4	4	8	7	4	6	4	3	3	3	4	7	6
Hämeenlinna	50	48	54	50	51	50	48	44	39	44	45	46	42
Tampere	35	41	42	42	41	41	43	41	44	41	38	41	40
Viipuri	70	106	103	103	100	104	103	100	98	95	102	103	99
Sortavala	50	59	62	59	59	54	57	59	53	56	50	55	54
Mikkeli	28	37	36	38	37	40	38	38	36	38	38	38	38
Savonlinna	20	25	26	27	26	26	28	28	24	23	24	26	25
Kuopio	44	49	50	50	51	52	52	53	57	51	49	51	54
Joensuu	20	21	21	21	22	22	22	20	22	21	21	22	22
Nurmes	12	11	12	13	12	12	11	11	13	12	11	11	14
Mustasaari	40	47	48	47	49	47	47	46	42	45	47	49	50
Jyväskylä	25	34	32	38	36	37	42	38	42	38	38	38	42
Oulu	50	70	70	61	66	65	62	66	53	49	54	62	63
Kajaani	10	22	22	23	22	21	19	20	21	19	21	19	20
Tornio	10	15	13	13	13	14	16	14	15	14	14	13	17
Rovaniemi	10	19	19	20	16	18	17	19	16	17	18	14	14

Korkein määrä hoidettuja yleisten sairashuoneitten syfiliittisillä osastoilla vuonna 1909.

	Sairasvuo- teit- ten luku.	Tammikuu.	Helmi- kuu.	Maalis- kuu.	Huhti- kuu.	Touko- kuu.	Kesä- kuu.	Heinä- kuu.	Elo- kuu.	Syys- kuu.	Loku- kuu.	Marras- kuu.	Joulu- kuu.
Turku	60	19	25	35	33	11	13	19	23	30	20	21	20
Pori	38	21	18	18	11	10	11	12	12	4	5	7	9
Ahvenanmaa	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hämeenlinna	36	29	22	23	24	22	14	14	12	22	21	25	27
Tampere	40	25	33	34	26	12	11	17	21	30	30	31	28
Viipuri	60	66	66	65	63	58	59	61	50	46	65	57	63
Mikkeli	40	15	18	15	8	13	15	13	6	4	9	13	16
Savonlinna	20	19	22	18	20	21	20	23	16	23	25	26	20
Kuopio	44	44	42	43	42	38	41	42	30	33	39	38	35
Joensuu	20	18	21	21	21	21	21	21	18	18	21	20	20
Nurmes	13	5	6	5	5	3	2	1	1	1	1	2	2
Mustasaari	80	41	36	34	33	28	32	31	26	22	33	34	44
Jyväskylä	45	21	25	31	31	23	18	8	13	15	11	11	17
Oulu	25	26	31	31	31	30	21	18	29	30	32	36	33
Kajaani	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tornio	20	15	21	21	19	19	14	7	5	14	14	11	15

Korkein määrä hoidettuja ylimääräisissä veneerisissä sairashuoneissa vuonna 1909.

	Sairasvuo- ten luku.	Tammikuu.	Helmi- kuu.	Maaliskuu.	Huhtikuu.	Toukokuu.	Kesäkuu.	Heinäkuu.	Elokuu.	Syyskuu.	Lokakuu.	Marraskuu.	Joulukuun.
Gumtäcktt.....	80	83	85	103	100	97	95	80	94	105	108	95	84
Wiipuri N:o I.....	20	21	24	20	14	20	21	21	13	16	21	25	23
» » II.....	20	21	23	18	21	9	13	17	15	15	23	27	22
» » III.....	30	32	31	32	23	17	—	—	—	—	—	27	29
Sortavala N:o I.....	20	28	24	30	23	23	34	36	30	27	28	36	38
» » II.....	20	23	22	26	23	22	25	23	29	25	26	28	30
» » III.....	12	16	15	15	15	16	—	—	—	—	—	—	—
Savonlinna.....	10	8	9	11	12	12	12	16	12	9	9	10	14
Kuopio	30	22	26	31	30	32	30	32	21	20	23	23	24
Tohmajärvi	30	22	24	26	23	11	8	7	16	17	30	27	23
Oulu	35	22	40	33	38	30	21	16	6	17	18	37	40
Tornio	10	10	10	10	10	10	5	—	—	—	8	10	10

Kustannukset maan yleisillä varoilla ylläpidetyistä siviili sairashuoneista nousivat vuonna 1909 3,262,050 markkaan 79 penniin, lukuunottamatta niitä apurahoja, joilla valtio avusti yksityisiä ja kunnallisia sairashuoneita. Yllämainittuihin kustannuksiin sisältyvät menot *palkkauksista* 937,137 markalla 10 pennillä, *ruuanpidosta* 1,054,189 markalla 81 pennillä, *lääkkeistä ja sideaineista* 333,561 markalla 68 pennillä, *polttopuista ja valaistuksesta* 438,242 markalla 38 pennillä, sekä *tarvekalujen kunnossa pidosta* 207,351 markalla 35 pennillä. — *Sairashoitopäivien* yhteinen lukumäärä nousee kysymyksessä olevissa sairashuoneissa 1,051,118. *Hoidettujen* lukumäärä on 25,402. Menot jokaisesta hoidokkaasta ovat siis keskimäärin olleet 128 markkaa 42 penniä. Menot hoitopäivää ja henkilöä kohti ovat olleet 3 markkaa 10 penniä, josta palkkauksiin 89,1 penniä, ravintoon 100,2 penniä, lääkkeisiin ja sideaineisiin 31,7 penniä, polttopuihin ja valaistukseen 41,6 penniä sekä tarvekalujen kunnossapitoon 19,6 penniä. Koko kustannukseen nähden tekevät menot palkkauksista 28,7 prosenttia, ruuanpidosta 32,3 prosenttia, lääkkeistä ja sideaineista 10,2 prosenttia, polttopuista ja valaistuksesta 13,4 prosenttia sekä tarvekalujen kunnossa pidosta 6,4 prosenttia.

Kustannukset Lääkintöhallituksen hoidon alla olevista sairashoitolaitoksista, yleinen sairashuone Helsingissä ja leprasairaala Orihvedellä poisluettuna, nousevat 2,333,305 markkaan 64 penniin, josta palkkauksiin menee 673,676 markkaa 42 penniä, ravintoon 828,923 markkaa 61 penniä, lääkkeisiin ja sideaineisiin

164,025 markkaa 58 penniä, polttopuihin ja valaistukseen 301,331 markkaa 93 penniä sekä tarvekalujen kunnossa pitoon 169,888 markkaa 82 penniä. Hoidokkaitten lukumäärä on 17,484 ja sairashoitopäivien lukumäärä 849,038. Jokainen hoidokas on keskimäärin maksanut 133 markkaa 45 penniä. Keskimääräiset menot päivää ja henkilöä kohti ovat olleet 2 markkaa 75 penniä, johon summaan menot palkkauksista sisältyvät 79,3 pennillä, ravinnosta 97,6 pennillä, lääkkeistä ja sideaineista 19,3 pennillä, polttopuista ja valaistuksesta 35,5 pennillä sekä tarvekalujen kunnossa pidosta 20 pennillä.

Taulu III osoittaa menot ja tulot joka sairashuonetta kohti erikseen.

Jos laskemme kustannukset jokaisesta vuoden kuluessa hoidetusta henkilöstä, nousee se eri sairashoitolaitoksissa seuraaviin määriin:

Läänin yleisissä sairashuoneissa	74 markkaan	76 penniin.
Yleisissä sairashuoneissa	91	» 62 »
Ylimääräisissä veneerisissä sairashuoneissa	93	» 5 »
Leprasairaalassa	783	» 68 »
Mielisairaaloissa	697	» 74 »
Lapsenpäästölaitoksissa	15	» 62 »
Helsingin yleisessä sairashuoneessa	114	» 42 »

Kustannukset jokaisesta hoidokkaasta ovat tarkempien, yksityiskohtiin menevien, laskujen mukaan olleet:

Mielisairaslaitoksissa:

Keskuslaitoksissa	717 markkaa	8 penniä.
Turvalaitoksissa	599	» 60 »

Sekä erityisesti:

Lapinlahden keskuslaitoksessa	861 markkaa	74 penniä.
Niuvanniemen »	701	» 5 »
Pitkämäen »	681	» 72 »
Käkisalmen turvalaitoksessa	614	» 8 »
Seilin »	565	» 66 »

Helsingin yleisessä sairashuoneessa:

Kirurgisella osastolla	179 markkaa	59 penniä.
Lapsenpäästö »	42	» 41 »
Lapsi »	227	» 65 »
Otiatriisella »	166	» 29 »
Muilla osastoilla yhteensä	126	» 76 »

Mainitut menot yleisissä sairashuoneissa eivät kuitenkaan yksinomaan ole suoritettut yleisillä varoilla. Vuodemaksuja on läänien rahastoihin vuonna 1909 sairashuoneitten taloudenhoitajien kautta maksettu 816,392 markkaa 43 penniä

ja muita sairashuoneille lankeavia tuloja on ollut 19,740 markkaa 79 penniä, siis yhteensä 836,133 markkaa 22 penniä. Jos tämä summa vedetään pois kokonaissummasta 3,262,050 markasta 79 pennistä jää 2,425,917 markkaa 57 penniä, jotka siten osoittavat valtiolaitoksen menot siviilisairashuoneista vuoden kuluessa. Jos otamme lukuun yleisillä varoilla joko kokonaan tai osittain ylläpidetty lapsenpäästölaitokset, joitten menot nousivat 108,548 markkaan 1 penniin (josta kuitenkin on vedettävä pois ylöskannetut vuodemaksut 2,000 markkaa), nousee summa 2,532,465 markkaan 58 penniin. Ne menot, joita valtio on saanut suorittaa jokaisesta sen siviilisairashuoneissa hoidetusta henkilöstä nousevat siis 2 markkaan 30,8 penniin päivää kohti, jota vastoin menot joka henkilöä kohti, joka on hoidettu kaikissa valtion siviilisairashuoneissa sekä valtion joko kokonaan tahi osittain ylläpitämissä lapsenpäästölaitoksissa, ovat 2 markkaa 39,3 penniä.

Seuraava yhteensovittelu näyttää kuinka menot jakaantuvat valtion sairashuoneitten kesken läänittäin.

	Sairashoitopiirien kokonaisluku.	Koko sairashuonetta kohti.				Päivää ja henkilöä kohti.			
		Menot sairaitten ravitsemisesta.		Kokonaismenot yhteensä.		Ravitsenn.		Kokonaismenot.	
		<i>Smk.</i>	<i>pää</i>	<i>Smk.</i>	<i>pää</i>	<i>pää</i>	<i>Smk.</i>	<i>pää</i>	
Uudenmaan lääni. ¹⁾									
Helsinki: Yleinen sairashuone, (Vanha ja uusi klinikka, Kirurginen sairashuone, Lapsenpäästölaitos, Lapsisairashuone, Otiatrinen sairashuone,) Lapinlahden keskuslaitos, Ylimääräinen veneerinen sairashuone Gumtäckertissä. Loviisan yleinen sairashuone.....	276,057	306,462	96	1,168,684	80	111,0	4	23,3	
Turun ja Porin lääni.									
Turun lääninsairashuone	69,034	63,411	59	172,187	—	91,8	2	49,4	
Porin yleinen.....									
Ahvenanmaan yleinen sairashuone									
Seilin turvalaitos.....									
Hämeen lääni.									
Hämeen lääninsairashuone	209,823	199,149	25	584,147	10	95,7	2	78,3	
Tampereen yleinen sairashuone.....									
Pitkänien keskuslaitos									
Orihveden leprasairaala									

¹⁾ Että kustannukset, edelliseen vuoteen nähden, ovat kohonneet riippuu otiatrisen klinikan vuokrasta. Jos tämä, tehden 8,000 markkaa, jätetään lukuunottamatta on kustannus päivää ja henkilöä kohti 4: 20.

	Sairashoitopäivien kokonaisuus.	Koko sairashuonetta kohti.				Päivää ja hen- keä kohti.			
		Menot sairait- tujen ravitsemi- sestä.		Kokonais- menot yhteensä.		Ravitsemi- nen.	Kokonais- menot.		
		Smk.	nt.	Smk.	nt.				
Viipurin lääni.									
Viipurin lääninsairashuone	}								
» ylimäär. veneerinen sairashuone I.									
» » » » II									
» » » » III									
Sortavalan yleinen sairashuone	}	168,455	157,685	99	458,365	50	93,6	2	72,1
» ylimäär. veneerinen sairashuone I.									
» » » » II									
» » » » III									
Käkisalmen turvalaitos	}								
Mikkelin lääni.									
Mikkelin lääninsairashuone	}								
Savonlinnan yleinen sairashuone		36,368	37,356	39	108,122	37	102,7	3	24,8
» ylimäär. veneerinen sairashuone ..									
Kuopion lääni.									
Kuopion lääninsairashuone	}								
» ylimääräinen veneerinen sairashuone ..									
Joensuun yleinen sairashuone		173,494	174,364	94	436,721	96	100,5	2	51,7
Nurmeksen »	}								
Niuvanniemen keskuslaitos									
Tohmajärven veneerinen sairashuone									
Vaasan lääni. ¹⁾									
Vaasan lääninsairashuone	}	45,593	47,606	90	146,678	20	104,0	3	20,8
Jyväskylän yleinen sairashuone									
Oulun lääni.									
Oulun lääninsairashuone	}								
» ylimääräinen veneerinen sairashuone									
Tornion yleinen sairashuone		65,344	68,357	81	177,942	15	104,9	2	72,2
» ylimääräinen veneerinen sairashuone ..	}								
Kajaanin yleinen sairashuone									
Rovaniemen »	}								

¹⁾ Suuri lisäys edelliseen vuoteen nähden riippuu Mustasaaren lääninsairaalaan tapahtuneista uutisrakennuksista, jonka vuoksi sairaalan sairashoitopäivien luku oli 8,000 päivää pienempi kuin v. 1908.

Yleisten sairashuoneitten lasaretiosastot.

Lääninsairaaloissa on vuoden kuluessa hoidettu 6,476 henkilöä. Tästä määrästä uloskirjoitettiin:

4,526,	eli	69,89	prosenttia,	<i>terveenä;</i>
850,	»	13,12	»	<i>paremmaksi tulleenä;</i>
196,	»	3,03	»	<i>parantumatta;</i>
369,	»	5,70	»	<i>kuolleenä;</i>
173,	»	2,67	»	<i>hoitamatta;</i>
362,	»	5,59	»	jäi seuraavaan vuoteen.

Yleisissä sairashuoneissa hoidettiin 3,363 henkilöä ja uloskirjoitettiin:

2,382,	eli	70,83	prosenttia,	<i>terveenä;</i>
358,	»	10,64	»	<i>paremmaksi tulleenä;</i>
125,	»	3,72	»	<i>parantumatta;</i>
207,	»	6,16	»	<i>kuolleenä;</i>
61,	»	1,81	»	<i>hoitamatta;</i>
230,	»	6,84	»	jäi seuraavaan vuoteen.

Helsingin yleisessä sairashuoneessa hoidettiin 4,296 henkilöä. Näistä uloskirjoitettiin:

2,081,	eli	48,44	prosenttia,	<i>terveenä;</i>
819,	»	19,06	»	<i>paremmaksi tulleenä;</i>
370,	»	8,61	»	<i>parantumatta;</i>
365,	»	8,50	»	<i>kuolleenä;</i>
300,	»	6,98	»	<i>hoitamatta;</i>
361,	»	8,41	»	jäi seuraavaan vuoteen.

Silmätaudit esiintyivät lukuisasti ja oli niitten kokonaissumma 868. Näistä hoidettiin 443 Helsingin yleisessä sairashuoneessa, 214 läänien yleisissä sairashuoneissa ja 211 muissa yleisissä sairashuoneissa. Eri sairashuoneissa hoidettujen silmätautien lukumäärä osoittanee jossain määrin näitten tautien esiintymistä eri osissa maata.

Turun lääninsairaalassa hoidettiin	15	silmätauti	tapausta
Hämeenlinnan » »	12	»	»
Viipurin » »	37	»	»
Mikkelin » »	50	»	»
Kuopion » »	61	»	»
Mustasaaren » »	2	»	»
Oulun » »	37	»	»
Loviisan yleisessä sairashuoneessa hoidettiin	3	»	»
Porin » » »	26	»	»
Godbyn » » »	—	»	»
Tampereen » » »	7	»	»
Sortavalan » » »	9	»	»
Savonlinnan » » »	17	»	»
Joensuun » » »	40	»	»
Nurmeksen » » »	15	»	»
Jyväskylän » » »	29	»	»
Tornion » » »	26	»	»
Kajaanin » » »	28	»	»
Rovaniemen » » »	11	»	»

Silmän sidekalvo oli sairastunut 238 tapauksessa, sarveiskalvo 275 tapauksessa ja värikalvo (iris) 22 tapauksessa. Sidekalvon taudeista oli *trachomi* yleisin ja esiintyi 114 henkilössä; kataraali conjunctiviitin takia hoidettiin 12 henkilöä, phlyktenulääri conjunctiviitin takia 107 henkilöä ja gonorrhöisen conjunctiviitin takia 5 henkilöä.

Sarveiskalvon taudeista esiintyi keratitis 102 hoidokkaassa, haavat 122, leucoma 36 ja staphyloma 15 hoidokkaassa.

Erityisiä kaihimuotoja tavattiin 109 tapauksessa.

Niitten tautien joukossa, jonka takia suurempi määrä potilaita on saanut yleisissä sairashoitolaitoksissa hoitoa, ottavat *tuberkeli taudit* huomattavan sijan. Näitten taudinkohtauksien luku oli 1,241 joista 223 *keuhkotautia*. *Nivelleini* sattui 142 tapauksessa, 91 kertaa äkillisenä ja 51 kertaa kroonillisena. *Anaemia* tapausten luku oli 60, *anaemia perniciosan* 31. *Äkillinen mahakatarri* sattui 16 kertaa, *kroonillinen* 110 kertaa, *mahalaukun laajennus* 18 kertaa, *mahaahaava* 129 kertaa, *suolikatarri* 161 kertaa, — 74 kertaa äkillisenä ja 87 kertaa kroonillisena. — *Pahanlaatuiset kasvainnaiset* tavattiin 998 tapauksessa, joista *sarcomi* 116 tapauksessa ja *canceri* 721 tapauksessa. *Syöpä* (cancer) sijaitsi 191 tapauksessa mahalaukussa, 10 tapauksessa maksassa, 24 tapauksessa suolistossa, 23 tapauksessa peräsuoleessa, 5 tapauksessa vatsakalvossa, 14 tapauksessa rakossa, 2 tapauksessa miesten siitinelimistöissä, 69 tapauksessa kohdussa, 8 tapauksessa muna-

sarjassa, 5 tapauksessa emättimessä, 51 tapauksessa rinnoissa, 14 tapauksessa henkitorvessa, 21 tapauksessa ruokatorvessa, 27 tapauksessa kaularauhasissa, 10 tapauksessa kielessä, 142 tapauksessa suussa ja huulissa, 22 tapauksessa leuvassa, 36 tapauksessa kasvoissa sekä 47 tapauksessa muissa ruumiin osissa.

Taulu IV antaa likemmän selityksen niistä taudintapauksista joita hoidettiin lasaretiosastoilla.

Kuten edellisinä vuosina on myöskin vuonna 1909 opintokurssia sairaanhoitajattaria varten pantu toimeen Turun, Viipurin, Mikkelin, Kuopion, Oulun, Hämeenlinnan ja Mustasaaren lääninsairaaloissa.

Taulu osoittava valtion yleisissä sairas-

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epätavall.	Kuolema.
Suonien sitomiset ja hermoston leikkaukset.						
Ligatura art. femoralis	1	Vulnus incisum	1	—	—	—
» » »	2	Aneurysma	2	—	—	—
» » popliteæ	1	Vulnus incisum	1	—	—	—
» » tibialis postica	1	Aneurysma	1	—	—	—
» » pedieæ sin.	1	Vulnus incisum	1	—	—	—
» » axillaris vel. brachial. ..	5	Trauma, vulnus incis. vel sclopetar.	4	1	—	—
» » radialis	1	Vulnus incisum	1	—	—	—
» » mammae intern.	1	Vulnus incisum thoracis	1	—	—	—
» aliar. arteriar.	35	Vulnera incisa.	19	—	—	—
» venae jugular.	1	Vulnus incisum colli	1	—	—	—
» venae femoralis	1	Vulnus incisum	1	—	—	—
» » saphen. et exstirp. varic.	12	Varices	12	—	—	—
» aliarum venarum	1	Vulnus incisum antebrachii	1	—	—	—
Resectio venae saphen.	1	Varices	1	—	—	—
Suturatio vuln. penetr. cordis	1	Vulnus incisum	—	—	—	1
Evacuatio sinus lateral.	1	Thrombos.	1	—	—	—
» » et ligat. v. jugular.	1	Thrombophlebitis	—	—	—	1
Excisio	1	Varices	1	—	—	—
Operatio pro	1	Cephalocele	1	—	—	—
» »	4	Spina bifida	3	—	—	4
Incisio explorat. cerebri et cerebelli ..	3	Tumor cerebri	—	—	—	3
Incisio et canalisatio	6	Abscessus cerebri	4	—	—	2
Exstirpatio	1	Encephalocele	1	—	—	—
»	1	Tumor cerebri	1	—	—	—
Resectio plexus brachial.	1	Neuralgia post carcinom. recidiv.	1	—	—	—
» nervi mandibular.	2	Neuralgia	2	—	—	—
» nervi trigem. ram. II	1	Neuralgia	1	—	—	—
» nervi peronei	1	Neuralgia	1	—	—	—
» nerv. sympat. cervical. bilater.	1	Epilepsia	—	—	1	—
Neuroraphia	4	Vulnus incis. et sclopetar.	4	—	—	—
»	3	Ruptura	2	—	—	—
Laminectomy et resectio fascicul. anterolateralis	1	Epilepsia	—	1	—	—
Hyperflexio coxae	14	Ischias	12	—	2	—

huoneissa v. 1909 tehdyt leikkaukset.

[illegible]

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Erväät.	Kuolema.
Luiston ja nivelten leikkaukset.						
Amputatsioonit.						
Amputatio humeri	1	Sarcoma antebrachii	1	—	—	—
» »	1	Dilaceratio	—	—	—	1
» »	1	Embolia art. brachialis	1	—	—	—
» »	1	Carcinoma	1	—	—	—
» »	1	Vulnus dilacerat.	1	—	—	—
» »	1	Vulnus sclopetarium	1	—	—	—
» »	1	Fractura compl. et comminuta	1	—	—	—
» antebrachii	2	Dilaceratio	2	—	—	—
» »	1	Amputatio traumatica	1	—	—	—
» »	1	Vulnus sclopetarium	1	—	—	—
» »	1	Tuberculosis articul. radio-carpal.	1	—	—	—
» metacarpi	1	Vulnus sclopetarium	1	—	—	—
» »	1	Amputatio traumatica	1	—	—	—
» femoris	1		—	—	—	1
» »	5	Osteosarcoma	3	1	—	1
» »	3	Carcinoma cruris et pedis	3	—	—	—
» »	4	Dilaceratio	2	1	—	1
» »	12	Gangraena. Arteriosclerosis	10	—	—	3
» »	1	Gangraena diabetica	—	—	—	1
» »	1	Gangraena cruris p. emboliam	—	—	—	1
» »	3	Fractura compl. seu commin. femor. et tibiae	1	—	—	2
» »	1	Ulcus cruris	1	—	—	—
» »	6	Gonitis tuberculosa	5	1	—	—
» »	1	Tuberculosis talocrural.	1	—	—	—
» »	1	Osteomyelitis	1	—	—	—
» »	1	Pyæmia	—	—	—	—
» » et evacuat. reg. ingv.	1	Sarcoma cruris	1	—	—	—
» » (Gritti)	2	Dilaceratio	2	—	—	—
» » »	4	Gangraena pedis	2	—	—	2
» » (Gritti) et evacuat. reg. ingv.	1	Carcinoma cruris	1	—	—	—
Amputatio cruris	8	Dilaceratio, conqvassatio	3	2	—	1
» »	17	Gangraena. Arteriosclerosis	14	1	—	2
» »	1	Gangraena diabetica	—	1	—	—

**Seuraavaan vuoteen
jäljelle jääneitä potil.**

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Amputatio cruris	1	Fractura compl. comminut.	1	—	—	—
» »	1	Carcinoma	1	—	—	—
» »	1	Sarcoma pedis	1	—	—	—
» »	3	Amputatio traumatica	3	—	—	—
» »	1	Fractura non consolidata	1	—	—	—
» »	2	Tuberculosis	2	—	—	—
» »	1	Sepsis post vuln. sclopetar.	—	—	—	1
» » (Pirogoff)	1	Contritio pedis	1	—	—	—
» » »	2	Gangraena	—	2	—	—
» » »	1	Vulnus	1	—	—	—
» cruris et evacuat. reg. ingv.	1	Carcinoma	1	—	—	—
» metatarsi	3	Congelatio	3	—	—	—
» »	2	Gangraena hallucis	2	—	—	—
» »	2	Gangraena	2	—	—	—
» »	1	Dilaceratio	1	—	—	—
» digitor. man. et pedis.	4	Gangraena post congelat.	4	—	—	—
» » » » »	2	Tendovaginitis	2	—	—	—
» » » » »	93	Vulnera incisa, dilacerata, gangraenos.	63	—	—	—
» » » » »	1	Contractura	1	—	—	—
» » » » »	2	Ulcus	2	—	—	—
» » » » »	11	Amputatio traumatica	11	—	—	—
» » » » »	7	Necrosis tuberculosis	4	2	—	1
» » » » »	2	Spina ventosa	2	—	—	—
Reamputatio	7	Defect. cutis post operat.	7	—	—	—
<i>Nivelestä poikkileikkaukset.</i>						
Exarticulatio humeri	3	Dilaceratio	3	—	—	—
» »	2	Sarcoma humeri	1	—	—	—
» ulnae et radii	1	Gangraena antibrachii	1	—	—	—
» manus	1	Vulnera	1	—	—	—
» femoris	3	Sarcoma	1	—	—	2
» »	1	Thrombos. et gangraena	—	—	—	1
» cruris	1	Gangraena post traum.	—	1	—	—
» pedis	1	Dilaceratio	1	—	—	—
» »	1	Gangraena	1	—	—	—
» » subtalo	1	Gangraena	1	—	—	—
» » (Chopart)	2	Tuberculosis	—	—	—	2
» » »	1	Gangraena	1	—	—	—

[illegible]

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Ehkävarma.	Kuolema.
Exarticulatio pedis (Lisfranc)	1	Gangraena	—	1	—	—
» oss metatarsi	1	Osteit. tuberculos.	1	—	—	—
» »	1	Amputatio traumatica	1	—	—	—
» oss digitor. pedis et man.	1	Tetanus	—	—	—	1
» »	38	Dilaceratio	30	1	—	—
» »	20	Gangraena	19	—	—	—
» »	5	Panaritium et arthritis	5	—	—	—
» »	7	Tuberculosis	7	—	—	—
» »	4	Congelatio	4	—	—	—
» »	1	Lymphangioma	1	—	—	—
» »	1	Polydactylitis	1	—	—	—
» »	8	Fractura compl. et comminut	8	—	—	—
» et amputat. digit. ped. et man.	7	Dilaceratio	7	—	—	—
<i>Reseksionit, osteotomiat y. m.</i>						
Resectio maxill. superior.	4	Sarcoma	2	—	1	1
» proc. alveolar. super.	3	Epulis	1	—	—	—
» maxill. inferioris	4	Carcinoma	3	—	—	1
» »	1	Osteosarcoma	1	—	—	—
» »	1	Vulnus sclopetarium	—	—	—	1
» artic. scapulo-humeralis	1	Tuberculosis	—	1	—	—
» » cubiti	11	Tuberculosis	8	1	2	—
» »	1	Synovitis suppurat.	1	—	—	—
» »	1	Vulnus penetrans articul.	1	—	—	—
» capituli radii	2	Luxatio inveterata	2	—	—	—
» artic. radio-carpal.	3	Tuberculosis	1	2	—	—
» » coxae	18	Coxitis tuberculosa	8	3	3	4
» »	3	Coxitis osteomyelit.	2	—	—	1
» » genus	22	Tuberculosis	15	4	2	1
» »	1	Paralysis cruris	1	—	—	—
» »	2	Arthritis suppurat. sept.	2	—	—	—
» cuneiformis genus	2	Contractura	2	—	—	—
» artic. talo-cruralis	8	Tuberculosis	3	1	4	—
» »	1	Luxatio compl.	1	—	—	—
» » digitor. man. et ped. ..	2	Tuberculosis	2	—	—	—
» » sacro-iliacae	1	Tuberculosis	—	—	—	1
» ossis ilei	1	Congelatio	1	—	—	—
» »	1	Tuberculosis	—	—	—	1

[illegible]

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epätavall.	Kuolema.
Resectio cuneiformis tarsi	2	Pes varus congenit.	2	—	—	—
» » »	1	Pes eqvinovarus congenit.	1	—	—	—
» » »	1	Tuberculosis	—	—	1	—
» ossis matatarsi I	5	Hallux valgus	5	—	—	—
» oss. metacarpi, metatarsi et digit.	17	Tuberculosis	16	1	—	—
»	1	Vulnus incisum	1	—	—	—
»	1	Fractura compl.	1	—	—	—
»	6	Caries	6	—	—	—
»	2	Panaritium	2	—	—	—
» oss. tarsi	3	Necrosis calcanei	3	—	—	—
» cuneiformis tibiae	1	Genu valgum	1	—	—	—
» ulnae	1	Exostos.	1	—	—	—
» oss. varior.	1	Osteomyelitis	1	—	—	—
» costar.	6	Caries	6	—	—	—
» »	8	Necrosis tubercul.	7	1	—	—
» »	2	Abscess. pulmonis	2	—	—	—
» »	1	Empyema thoracis	1	—	—	—
» costae et scapulae et thoracoplastia Estlander	1	Empyema thoracis	1	—	—	—
Resectio costae et thoracotomia	112	Empyema thoracis	94	6	3	20
» » »	1	Vulnus incisum penetrans	1	—	—	—
» costae et thoracoplastia (Estlander)	21	Empyema chr. thoracis	18	—	—	2
» costae et thoracoplastia (Schee- de)	1	Pyopneumothorax	—	1	—	—
» costae et thoracoplastia (Estlander)	1	Tuberculosis thoracis	—	—	—	1
» costae et thoracoplastia (Schee- de)	1	Empyema thoracis	1	—	—	—
» ossis coccygis	1	Coccygodynia	1	—	—	—
» et osteoraphia oss. varior.	19	Pseudoarthrosis	16	3	—	—
» » »	2	Fractura vitios. consolid.	2	—	—	—
Arthrodesis genus	1	Subluxatio	1	—	—	—
» talo-crural	1	Paresis extremit. inf.	—	1	—	—
» genus synovial.	2	Tuberculosis	2	—	—	—
Arthrectomia genus	2	Tuberculosis	1	1	—	—
» talo-cruralis	3	Tuberculosis	3	—	—	—
Osteotomia subtrochant. femoris	1	Coxa vara	1	—	—	—
» femoris cuneiformis	1	Femur recurvatum	1	—	—	—

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Erväimm.	Kuolema.
Osteotomia tibiae.....	1	Osteomyelitis	1	—	—	—
Osteoraphia	9	Fractura	11	1	—	—
»	3	Fractura humeri	2	1	—	—
»	1	Fractura compl. antebrachii	—	—	—	1
»	9	Fractura compl. cruris	5	1	—	3
»	3	Fractura radii	3	—	—	—
Patelloraphia	5	Fractura	7	—	—	—
Laminectomia	3	Exploratio medullae spinalis	—	3	—	—
»	1	Fractura columnae vertebralis	—	—	—	1
Exploratio et canalisatio	4	Fractura complicata	4	1	—	—
Plombatio (Moosetig-Moorhof)	3	Cavitas post osteomyelit.	1	2	—	—
Extractio fragment. ossis	2	Fractura complicata	1	—	—	1
» capitis femoris	1	Fractura colli femoris inveterat.	1	—	—	—
Repositio	5	Fractura compl. cruris	3	—	—	2
Resectio septi nasi	1	Septum deformans	1	—	—	—
» sterni	1	Tuberculosis	1	—	—	—
<i>Punkteeraukset ja arthrotomiat.</i>						
Punctio articulation. variar.	5	Gonitis serosa	4	1	—	—
» » »	7	Arthritis serosa	7	—	—	—
» articulat. et injectio jodoform.	28	Hydrops genus	22	2	4	—
» » » » acid. carbol.	36	Hydrops genus	32	3	2	—
» » » » » »	2	Gonitis gonorrhoeica	2	—	—	—
» et aspiratio thoracis	4	Pleuritis purulenta	4	—	—	—
» » » »	55	Pleuritis serosa	50	5	—	—
» et injectio jodoform.	20	Abscess tuberc. et congest.	10	5	2	—
» et lavatio	37	Abscess. tuberc. et congest.	33	2	—	2
» abdominis	92	Ascites	26	54	11	1
» lumbalis	2	Meningitis	—	—	—	2
» »	5		5	—	—	—
» cerebri	3		3	—	—	—
Arthrotomia artic. scapulo-humeral.	1	Arthritis purulenta.	—	1	—	—
» » » » et extractio capitis humeri	1	Fractura et luxatio capit. in axill.	1	—	—	—
» artic. cubiti	2	Synovitis suppurativa	2	—	—	—
» » »	1	Tuberculosis	1	—	—	—
» » genus	47	Arthritis purulenta	42	—	2	2

33

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vahemmalla hyv.	Epävarma.	Kuolema.
Arthrotomia artic. genus et extractio	2	Mus articulare	2	—	—	—
» » talo-cruralis.....	2	Arthritis purulenta	—	2	—	—
» » »	1	Arthritis tuberculosa	—	—	—	—
<i>Sijoiltaan menneitten nivelten paikoilleen asettaminen.</i>						
Repositio luxationis	1	Mandibulae	1	—	—	—
» »	5	Claviculae	5	—	—	—
» »	53	Humeri	53	—	—	—
» »	16	Antebrachii	16	—	—	—
» »	2	Radii et ulnae	1	1	—	—
» »	1	Articul. intercarpea	1	—	—	—
» »	6	Femoris	6	—	—	—
» »	2	Patellae	2	—	—	—
» »	2	Menisc. genus	2	—	—	—
» »	10	Digitor.	10	—	—	—
» » pr arthrotomiam	10	Luxatio inveterat. oss. varior.	9	1	—	—
» » »	3	Coxae congeniti	3	—	—	—
<i>Nivelten ojentamiset, redressionit y. m.</i>						
Extensio violenta cubiti	1	Tuberculosis	1	—	—	—
» » genus	5	Tuberculosis	5	—	—	—
» » »	6	Contractura	6	—	—	—
» » » et pedis	1	Contract. cicatricial. post lupum.	1	—	—	—
» » » et tenotomia flexorum	1		—	1	—	—
» » coxae	1	Contractura	1	—	—	—
» » »	5	Coxitis tuberculosa	5	—	—	—
Flexio violenta cubiti	1	Fractura humeri difformans consolid.	1	—	—	—
Redressio violenta	15	Pes eqvin. vel eqvin. var.	14	—	—	—
» violent. et tenotomia tend. Achill.	16	Pes. eqvin. vel eqvin. var.	13	—	3	—
» columnæ vertebral.	1	Kyphosis	—	1	—	—
» et tenotomia flexor. femoris	1	Contractura luetica genus	1	—	—	—

[illegible]

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyviä.	Epävarma.	Kuolema.
<i>Trepanoimiset ja taltalla avaamiset sekä luuonteloiden kaaputukset (sekvestrotoimiain kanssa tai ilman niitä) y. m.</i>						
Trepanatio cranii	2	Abscess. epidural.	1	—	—	1
» »	10	Epilepsia	—	—	10	—
» »	4	Vulnus sclopetarium	3	1	—	—
» »	2	Osteitis tubercul. oss. occipitis	1	1	—	—
» »	2	Tumor cerebri	—	—	—	2
» »	1	Osteitis luetica	1	—	—	—
» »	2	Meningitis et abscess. cerebri	—	1	—	1
» »	25	Fractura cum. in pressione	24	—	—	1
» »	1	Explorativa	1	—	—	—
Trepanatio cranii et excisio part. reg. motor. cortical. cerebri	2	Epilepsia	—	—	2	—
Trepanatio cranii, elevatio et exstirp. fragment.	12	Fractura compl. seu. comminut c inpress.	11	—	—	1
Trepanatio cranii decompressiva	2	Tumor cerebri	1	—	—	1
Trepanatio sinus frontalis	1	Sinusitis frontalis	1	—	—	—
» » »	3	Empyema	2	1	—	—
» » ethmoidalis	1	Empyema	1	—	—	—
» » »	1	Sinusitis ethmoidalis	1	—	—	—
» » maxillaris	17	Empyema	17	—	—	—
» » »	12	Sinusitis maxillaris	12	—	—	—
» » »	2	Carcinoma sin. maxillar.	2	—	—	—
» » » et extractio corpus alien.	1	Empyema. Corpus alienum.	1	—	—	—
» » » sphenoidalis	1	Sinusitis sphenoidalis	1	—	—	—
» et evacuatio oss. cranii.	2	Necrosis. Tuberculosis	2	—	—	—
» et extract. fragment. oss.	1	Fractura compl. oss. tempor. et frontal.	1	—	—	—
» et evacuatio oss. zygomat.	1	Necrosis	1	—	—	—
» » » maxill. superioris	6	Necrosis. Osteomyelitis	5	1	—	—
» » » maxill. inferioris	11	Necrosis. Osteoperiostitis	11	—	—	—
» » » claviculae	3	Necrosis	3	—	—	—
» » » scapulae	1	Necrosis	1	—	—	—
» » » humeri	21	Necrosis. Osteitis. Tubercul.	21	—	—	—
» » » ulnae	15	Necrosis. Osteitis. Tubercul.	14	—	—	—
» » » radii	9	Necrosis. Osteitis. Tubercul.	8	—	—	1

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Ehkävaara.	Kuolema.
Trepanatio et evacuatio oss. carpi, metacarpi	4	Tuberculosis	4	—	—	—
» » » oss. carpi, metacarpi et digitor. man.	28	Necrosis. Spina ventosa. Tuberc.	24	3	—	1
» » » ossis ilei	12	Necrosis. Tuberculosis	6	1	4	2
» » » ossis ischii	1	Osteomyelitis	—	—	—	1
» » » ossis pubis	2	Necrosis	—	—	—	1
» » » ossis sacri	2	Osteomyelitis	—	—	2	—
» » » femoris	99	Necrosis. Osteomyelitis	90	1	3	3
» » » tibiae	1	Abscessus osteal.	1	—	—	—
» » » »	79	Necrosis. Osteomyelitis	74	4	3	—
» » » »	1	Periostitis luetica	1	—	—	—
» » » fibulae	6	Necrosis. Osteomyelitis	6	1	—	—
» » » oss. tarsi	12	Tuberculosis	11	—	—	—
» » » oss. metatarsi et digit. pedis .	35	Necrosis. Osteitis. Tubercul.	29	4	1	1
» » » vertebr. et oss. sacri	1	Tuberculosis	1	—	—	—
» » » costar.	3	Caries	3	—	—	—
» » » sterni	5	Osteomyelitis. Tubercul.	5	—	—	—
Exstirpatio ossis tarsi	5	Tuberculosis	5	—	—	—
» » calcanei	1	Tuberculosis	1	—	—	—
» » naviculare	1	Tuberculosis	1	—	—	—
» fragment oss. disloc.	2	Fractur. comminut. et compl. oss. frontis seu vertebrae	2	—	—	—
Abrasio oss. varior.	93	Necrosis. Osteitis. Tubercul.	66	3	4	1
» » »	43	Tuberculosis	19	20	—	1
Operatio radicalis (Lue-Coldwell)	15	Sinusitis maxillaris	15	—	—	—
» » (Killian)	4	Sinusitis frontalis	4	—	—	—
Pehmeäin osain incisionit, kaaputukset, polttamiset, syövytykset y. m.						
Incisio	1,167	Phlegmon. et abscess.	766	25	1	19
»	498	Panaritium et tendovaginit.	94	3	—	2
»	205	Furuncul. et carbuncul.	18	—	—	1
»	2	Explorativa	2	—	—	—
»	2	Morsus serpentis	2	—	—	—

Seuraavaan vuoteen jäljelle jättäviä poiti.	Kuolemansyy.	Helsinki.										Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Tampere.	Sortavala.	Joensuu.	Jyväskylä.	Kajaani.	Tornio.	Nurmes.	Savonlinna.	Göthy.	Rovaniemi.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
		Kirurgillinen osasto.	Politiikka.	Näistäien osasto.	Sijaintien osasto.	Korvaintien osasto.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.																			Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Tampere.	Sortavala.	Joensuu.	Jyväskylä.	Kajaani.	Tornio.	Nurmes.	Savonlinna.	Göthy.	Rovaniemi.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vihemmin hyvi.	Epävarma.	Kuolema.
Incisio	77	Mastitis	56	1	—	—
»	1	Glossitis	1	—	—	—
»	51	Angina phlegmonosa	—	—	—	—
»	2	Angina Ludowici	1	—	—	1
»	9	Osteomyelitis ac.	7	—	—	2
»	115	Periostit.	60	4	2	—
»	18	Bursit. praepatellar.	17	—	—	—
»	1	Parotitis suppurat.	1	—	—	—
»	23	Lymphangitis	20	3	—	—
»	6	Haematoma	6	—	—	—
»	1	Fractura compl. femoris. Sepsis	—	—	—	1
» abscess. pelvis	1	Necrosis oss. pelvis	—	1	—	—
» et extractio corpus alien.	1	Vulnus sclopetarium	1	—	—	—
» et abrasio	6	Actinomycosis faciei et colli	6	—	—	—
» » »	1	Actinomycosis thoracis	—	1	—	—
» » »	14	Actinomycosis abdominis	10	4	—	1
Abrasio	1	Bursitis gluteo-trochanterica	1	—	—	—
»	24	Vegetationes adenoideae	24	—	—	—
»	54	Glandul. lymph. tubercul.	50	4	—	—
»	31	Abscess. congestion.	24	4	2	—
»	86	Fistular. tuberculos.	40	17	1	3
»	38	Fistular. non tuberculos.	36	—	—	—
»	21	Lupus	20	—	—	1
»	18	Ulcera reg. variar.	18	—	—	—
»	1	Carcinoma reg. mental. inoperat.	1	—	—	—
Cauterisatio	22	Ulc. tubercul.	18	4	—	—
»	33	Verrucae	1	—	—	—
»	6	Angioma	3	—	—	—
»	6	Papilloma	6	—	—	—
»	1	Vulnus infect.	—	—	—	1
»	2	Fistula	2	—	—	—
»	17	Lupus	15	2	—	—
»	1	Pustula maligna	1	—	—	—
»	4	Epitelioma	4	—	—	—
Thermocauterisatio	3	Lupus faciei	3	—	—	—
»	1	Condylomat. acuminat.	2	—	—	—
Fulguratio	10	Carcinoma	—	—	10	—
»	2	Angioma	2	—	—	—

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Ehkävarma.	Kuolema.
Fulguratio	1	Lupus	—	—	1	—
»	1	Cheloid	1	—	—	—
Plastilliset leikkaukset.						
Operatio plastica	24	Labium leporinum	21	2	—	—
Cheiloplastia	2	Defect. labii	2	—	—	—
» (af Schultén)	6	Defect. labii	4	1	—	1
Meloplastia	—	Defect. buccae	1	—	—	—
Rhinoplastia	1	Defect. nasi	1	—	—	—
Staphyloraphia. Uranoplastia	17	Palatum fissum	10	7	—	—
Operatio plastica	2	Mikrostoma	2	—	—	—
» »	1	Atresia oris. Lupus	—	1	—	—
Op. myoplast. (af Schultén)	1	Necrosis	1	—	—	—
Op. osteoplastica (af Schultén)	2	Necrosis	3	—	—	—
Operatio plastica	1	Atresia auriculae	1	—	—	—
» »	3	Defect. nasi	3	—	—	—
» »	1	Defect. alae nasi	1	—	—	—
» »	2	Defect. faciei	2	—	—	—
» »	16	Defect. cutis post operat.	13	3	—	—
» »	2	Ulcers reg. variar.	2	—	—	—
» »	3	Syndactyl.	3	—	—	—
» »	4	Synechia cicatriciales	3	1	—	—
» » (Krogus)	2	Luxatio patellae	2	—	—	—
Tendoraphia	72	Vulnera incisa	34	—	—	—
»	5	Discisio tendinis	5	—	—	—
Tendoplastia et transplant. tendin.	1	Pes eqvin. var. paralyt.	1	—	—	—
Tendoplastia	1	Contractura digit. man.	1	—	—	—
»	1	Paresia extremit. inf.	1	—	—	—
Tenotomia	2	Contractura	2	—	—	—
Transplantatio (Thiersch)	34	Defect. cutis post operat.	34	2	—	—
»	40	Ulcers reg. variar.	39	—	1	—
Musculoraphia	2	Vulnus incisum	2	—	—	—
Myotomia musc. sterno-cleido-mast. .	1	Torticollis spastica	—	1	—	—
Op. plastica pro	1	Torticollis	1	—	—	—
Injectio paraffini	2	Inpressio nasi	2	—	—	—
Resectio septi narium	1	Deviatio septi	1	—	—	—
Excisio cutis	2	Elephantiasis	2	—	—	—
Oblig. gyps.	27		27	—	—	—

[illegible]

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähevämmän hyvän.	Epävarma.	Kuolema.
Kohjuleikkaukset.						
Taxis	4	Hernia incarcerata	4	—	—	—
Herniotomia	3	Hernia ingvinal. incarcerat.	2	—	—	1
»	1	Hernia cruralis. incarcerat.	1	—	—	—
»	2	Hernia umbilical. incarcerat.	1	—	—	1
»	1	Hernia ingv. incarcerat. gangraenos.	—	—	—	1
» et operat. radical.	76	Hernia ingvinalis incarcerata	73	—	—	3
» » »	29	Hernia cruralis incarcerata	29	—	—	—
» et enterostomia	1	Hernia incarcerat. gangraenosa	1	—	—	—
» et resectio intestin.	19	Hernia incarcerat. gangraenosa	8	1	—	10
» et anus praeternaturalis ..	1	Hernia incarcerat. gangraenosa	—	—	—	1
Operatio radicalis	990	Hernia ingvinalis	982	—	—	6
» »	31	Hernia cruralis	30	—	1	—
» »	29	Hernia umbilicalis	29	—	—	—
» »	16	Hernia ventralis	16	—	—	—
» »	24	Hernia lineae alb. velepigastric.	24	—	—	—
Vatsaonteloa koskevat leikkaukset.						
Laparotomia	28	Peritonitis tuberculosa	19	5	1	3
»	24	Vulnus penetrans	18	—	—	6
»	1	Carcinoma ventr. perforat.	1	—	—	—
»	19	Ulcus ventr. perforat.	7	—	—	12
»	2	Ulcus duodeni perforat.	—	—	—	2
»	2	Peritonitis purulent.	1	—	—	1
» explorat.	36	Carcinoma ventr. seu abdom. seu recti	25	3	—	7
» »	3	Vulnus sclopetar. et carcin. ventr.	3	—	—	—
» »	1	Gastritis chr.	1	—	—	—
» »	2	Adhaerenses	2	—	—	—
» »	1	Paresis ventriculi	—	—	—	1
» »	1	Ruptura hepatis	1	—	—	—
» »	1	Gumma hepatis	1	—	—	—
» »	1	Fecalia cruenta	1	—	—	—
» »	1	Stenosis intestini	1	—	—	—
» »	2	Volvulus flexur. sigmoid.	1	—	—	1

[illegible]

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Kätketty.	Kuolema.
Laparotomia explorat.	1	Occlusio intest. Graviditas mens. IX	—	—	—	1
» »	1	Carcinoma uteri	1	—	—	—
» »	1	Carcinoma pancreatis	1	—	—	—
» »	1	Tumor uteri	1	—	—	—
Laparotomia pro occlusionē intestini	1	Stenosis intest.	1	—	—	—
» » » »	17	Strangulatio intest.	7	—	—	10
» » » »	20	Volvulus flexur. sigmoid.	12	—	—	8
» » » »	12	Volvulus coeci	4	—	—	8
» » » »	1	Invaginatio	1	—	—	—
» » » »	6	Adhaesiones	2	—	1	3
» » » »	2	Volvulus intestin.	—	—	—	2
» et enterostomia	11	Occlusio intestin.	7	—	—	4
» » »	1	Invaginatio	1	—	—	—
» et resectio intestin.	9	Occlusio intest. Gangraena	3	1	—	5
» et detorsio et enteroanastomosis	1	Volvulus intest. ten.	1	—	—	—
» » deliberatio intest.	1	Strangulatio intest.	—	—	—	1
» » »	1	Occlusio intest.	1	—	—	—
Amputatio append.	416	Appendicitis chr.	415	—	—	1
» »	13	Appendicitis ac.	13	—	—	—
» »	1	Carcinoma	1	—	—	—
» »	140	App. ac. c. perit. circumscript.	133	—	—	7
» »	101	App. ac. c. perit. diffus.	63	—	—	39
Laparotomia pro	3	Peritonit. diffus. streptococc.	—	—	—	3
» »	1	Peritonit. diffus. gonococc.	—	—	—	1
» »	2	Peritonit. diffus. pneumococc.	2	—	—	—
» »	8	Peritonit. diffus.	1	—	—	7
» »	1	Peritonit. diffus. Salpingitis	1	—	—	—
» et enterolysis	7	Synechiae intest.	6	—	—	1
Incisio et canalisatio	50	Abscess. periappendicularis	47	—	—	3
» » »	24	Abscess. abdominis	17	2	—	5
» » »	11	Abscess. subphrenicus	5	3	1	1
Gastrostomia	1	Carcinoma cardiaē	—	—	—	1
»	1	Corpus alienum ventr.	1	—	—	—
»	2	Strictura oesophagi	1	—	—	1
»	1	Carcinoma oesophagi	—	—	1	—
Resectio pylori	2	Carcinoma ventriculi	—	—	1	1
» » et gastroenterost.	4	Carcinoma ventriculi	2	—	—	2
» » » »	1	Ulcus	1	—	—	—

Leikkauk- s.	Leikkauksien luku- määrä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulokset.			
			Hyvä.	Väljemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Resectio pylori et gastroenterost. et en- terooanastomosis	1	Carcinoma pylori	1	—	—	—
Resectio pylori et gastroduodenostomia	14	Carcinoma	12	—	—	2
» » » »	1	Ulcus ventr. perforat.	1	—	—	—
» ventriculi	4	Ulcus	3	—	—	1
» »	1	Sarcoma	—	1	—	—
Gastroenterostomia ant. et enteroanas- tomosis	11	Carcinoma	10	—	—	1
» posterior	2	Strictura pylori	2	—	—	—
» »	23	Carcinoma ventr. seu pylori	16	1	—	6
» »	25	Ulcus ventriculi	21	—	—	4
» »	2	Ulcus duodeni	1	—	—	1
» »	1	Pylorospasmus	1	—	—	—
» »	1	Stenosis pylori et carcinoma	1	—	—	—
» »	2	Gastroptosis et atonia	2	—	—	—
» »	3	Dilatatio ventriculi	3	—	—	—
» » et enteroa- nastomosis	4	Carcinoma ventriculi	3	—	—	1
Pyloroplastia	2	Stenosis pylori	1	—	—	1
»	1	Pylorospasmus	1	—	—	—
Enteroanastomosis et enteroraphia	1	Fistula stercoralis	—	1	—	—
Enteroanastomosis	2	Stenosis intestin.	2	—	—	—
»	3	Carcinoma coli	1	—	—	2
Enterostomia (Witzel)	7	Oclusio intestin.	1	6	—	—
» »	8	Peritonitis	4	4	—	—
»	1	Peritonitis diffusa	—	—	—	1
»	1	Ileus post amputat. append.	1	—	—	—
Appendicostomia	1	Oclusio	1	—	—	—
Exclusio intest. Enterocolostomia	1	Fistula tubercul.	1	—	—	—
Laparotomia et tamponatio	1	Ruptura hepatis	1	—	—	—
Laparotomia et extractio	2	Corpus alien. cavit. abd.	2	—	—	—
Colostomia	2	Carcinoma recti	2	—	—	—
»	2	Ileus	—	—	—	2
Anus praeternaturalis	1	Ruptura intestin.	—	—	—	1
» »	2	Carcinoma recti	1	—	—	1
Resectio omenti	3	Vulnus penetrans abdominis	3	—	—	—
» »	1	Dilaceratio traumat. intest. et amenti	—	—	—	1
» intest. tenuis	1	Ruptura subcutanea	—	—	—	1

[illegible]

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähevämmän hyvä.	Ervä.	Kuolema.
Resectio intest. tenuis	1	Vulnus scolopetarium	—	—	—	1
» » »	1	Strangulatio	1	—	—	—
» » »	1	Ulcus tubercul. perforans	—	—	—	1
» » »	1	Sarcoma	—	—	1	—
» » »	2	Carcinoma intest.	1	—	1	—
» » »	3	Fistula stercoralis	2	—	—	1
» ileocecalis	3	Tuberculosis	3	—	—	—
»	3	Tumor malignus	2	—	—	1
» coeci	1	Tuberculosis	—	—	1	—
» »	1	Ruptura	1	—	—	—
» coli	3	Carcinoma	1	—	—	2
» »	1	Gangraena coli volv.	—	—	—	1
» flexur. sigmoid.	2	Volvulus flexur. sigmoid.	1	—	—	1
Enteroraphia	15	Anus praeternatural. Fist.	14	—	—	1
»	6	stercor.	—	—	—	—
»	6	Ruptura subcutanea intest.	4	—	—	2
»	6	Vulnus penetrans abdominis	2	—	—	4
»	4	Vulnera scolopetaria	3	—	—	1
Suturatio	1	Fistul. post gastrostomiam	1	—	—	—
»	1	Fistul. vesicae felleae	1	—	—	—
Cholecystotomia	1	Cholelithiasis	1	—	—	—
Cholecystostomia	2	Cholangitis	2	—	—	—
»	1	Strangulatio duct. choledoc.	—	1	—	—
Cholecystectomy	9	Cholelithiasis	7	—	—	2
»	1	Cholecystitis chr.	1	—	—	—
Cholecystenterostomia	1	Cancer pancreatis	—	—	—	1
Omentofixatio (Talma)	2	Cirrhosis hepatis	—	1	—	1
Colopexia	1	Prolapsus ani et recti	1	—	—	—
Hepatopexia	1	Hepar mobil.	1	—	—	—
Coecopexia	1	Coecum mobil.	1	—	—	—
Exstirpatio	1	Diverticulum Meckeli	1	—	—	—
»	1	Carcinom. secund. perit. p.	1	—	—	—
»	1	cancer uteri	—	—	—	—
»	1	Sarcoma periton. metastat.	—	1	—	—
Excisio	2	Ulcus pept. jejuni	2	—	—	—
Laparotomia	1	Ruptura hydronephros.	—	—	—	1
» et exstirpatio	1	Tumor pancreat.	1	—	—	—
» » »	2	Cysta hepatis	2	—	—	—
» pro	1	Ulcus jejuni pept. perforat.	1	—	—	—

[illegible]

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähevämmän hyvä.	Epätavall.	Kuolema.
Repositio intest. prolapiens.	1	Ruptura cicatricis. post lapar.	1	—	—	—
» omenti	1	Vulnus perforans abdomin.	—	—	1	—
Peräsuolta koskevat leikkaukset.						
Dilatatio violenta	9	Fissura ani	9	—	—	—
» »	1	Venect. haemorrhoidal.	1	—	—	—
» et cauterisatio	13	Fissura ani	13	—	—	—
Excisio	11	Fistul. ani vel recti	10	1	—	—
»	49	Venect. haemorrhoid.	49	—	—	—
»	3	Polypi ani	3	—	—	—
»	2	Polypi recti	2	—	—	—
»	2	Prolapsus ani	2	—	—	—
Resectio recti	6	Carcinoma	6	—	—	—
Amputatio recti	2	Carcinoma	2	—	—	—
Incisio et canalisatio	28	Periproctitis	26	—	—	—
» et abrasio	4	Fistul. ani vel recti	3	1	—	—
Operatio pro	5	Atresia ani	2	—	—	2
» »	6	Fistula ani	6	—	—	—
» »	1	Prolapsus recti	1	—	—	—
» »	4	Anus praeternatural. post resection. recti	2	2	—	—
Suturatio	1	Ruptura recti	1	—	—	—
Resectio recti per laparotomiam	1	Carcinoma	—	—	—	1
Virtsatiehyettä ja miesten siittimiä koskevat leikkaukset.						
Nephropexia	2	Ren mobilis	2	—	—	—
Nephrotomia	3	Nephrolithiasis	3	—	—	—
» explorativa	2	Haemorrhagia	2	—	—	—
» »	1	Tuberculosis	1	—	—	—
Nephrectomia	8	Tuberculosis renis	8	—	—	—
»	4	Pyonephrosis	4	—	—	—
»	1	Tumor	1	—	—	—
»	1	Papillomatosis pelv. renis	1	—	—	—
»	1	Haematuria	1	—	—	—
»	1	Haemorrhagia post nephrotom.	1	—	—	—
Decapsulatio renis	1	Haematuria	—	1	—	—
Exstirpatio sacci hydronephros.	1	Hydronephrosis	1	—	—	—
Incisio et extractio per vaginam	1	Calculus ureteri	1	—	—	—

Leikkaus.	Leikkauksen luku- määrä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyv.	Vähenm. hyv.	Epivarm.	Kuolona.
Cystotomia suprapubica	2	Corpus alienum	2	—	—	—
» »	1	Calculi vesicae	—	—	—	1
» » explorat.	1	Carcinoma vesicae	—	—	—	1
Cystostomia suprapubica	2	Retentio urinae	2	—	—	—
» »	4	Calculi vesicae	4	—	—	—
» »	3	Carcinoma vesicae	1	1	—	1
» »	2	Hyperthrophia prostatae	2	—	—	—
» et cauterisatio prostat. ..	1	Hyperthrophia labii medii	1	—	—	—
» et exstirpatio tumoris ..	6	Papilloma	6	—	—	—
» » » » ..	4	Carcinoma	2	—	—	2
Prostatectomia perinealis	1	Hyperthrophia	1	—	—	—
» »	1	Abscessus prostatae	1	—	—	—
» » » suprapubica ..	7	Hyperthrophia	4	—	—	3
Urethrotomia externa	1	Strictura urethrae et abscess. periurethral.	1	—	—	—
»	1	Ruptura urethrae	1	—	—	—
» interna	4	Strictura	4	—	—	—
Urethroraphia	4	Ruptura urethrae	3	—	—	1
»	1	Strictura	1	—	—	—
Resectio urethrae	1		1	—	—	—
Amputatio penis et evacuat reg. ingv.	3	Carcinoma seu sarcoma penis	3	—	—	—
» » et castratio	1	Carcinoma	1	—	—	—
Orchidopexia	3	Retentio testis	3	—	—	—
»	2	Ectopia testis	2	—	—	—
Resectio epididymidis	1	Tuberculosis	1	—	—	—
» testis	1	Gumma necrotica	1	—	—	—
Exstirpatio	1	Sarcomat. testis	1	—	—	—
Castratio	22	Tuberculosis	22	—	—	—
»	2	Fibrosarcoma	2	—	—	—
»	1	Adenoma colloid. testis	1	—	—	—
»	2	Ectopia testis	2	—	—	—
»	1	Testis supernumerar.	1	—	—	—
Fixatio testis	1	Kryptorchismus	1	—	—	—
Vasectomia	1	Tuberculosis prostatae	1	—	—	—
»	14	Hyperthrophia prostatae	13	—	—	1
Punctio	8	Hydrocele	—	—	—	—
Op. radical. hydrocele (v. Bergmann)	59	Hydrocele	59	—	—	—
» » » (Volkmann) ..	4	Hydrocele	4	—	—	—
» » » (Doyen)	23	Hydrocele	23	—	—	—

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vahemmalla hyvä.	Ehkäytynä.	Kuolema.
Exstirpatio cystar. variar.	16	Hydrocele funiculi, spermatocele etc.	15	—	—	—
Operatio pro	13	Varicocele	13	—	—	—
» »	63	Phimosis	53	—	—	—
» »	11	Paraphimosis	11	—	—	—
Operatio plastica pro	5	Fistula vesicae	3	—	2	—
» » »	2	Ectopia	2	—	—	—
» » »	1	Hypospadia	1	—	—	—
Incisio et canalisatio	5	Abscess. pararenal.	5	—	—	—
» » »	1	Abscess. epididymidis	1	—	—	—
» » »	4	Abscess. prostatae	4	—	—	—
» » »	8	Abscess. periurethralis	7	—	1	—
» » »	1	Infiltratio urinae	1	—	—	—
» » »	3	Bubo ingvinalis	3	—	—	—
Cauterisatio	4	Fistul. vesicae vel urethrae	4	—	—	—
Exstirpatio	1	Tumor urethrae	1	—	—	—
Injectio paraffini	1	Incontinentia urinae	1	—	—	—
Suturatio	1	Rupturae vesicae urinariae	—	—	—	1
Cystectomy	1	Hyperthrophia vesicae	1	—	—	—
Lithotripsia	1	Calcul. urethrae	1	—	—	—
Naisten synnyttimiä koskevat leikkaukset.						
Perineoraphia	10	Ruptura perinei	10	—	—	—
Colporaphia	42	Descensus vaginae	42	—	—	—
Colpoperineoraphia	63	Descensus uteri et vaginae	63	—	—	—
»	1	Ruptura perinei	1	—	—	—
Op. pro	3	Fistul. vesico-vaginal.	3	—	—	—
» »	1	Fistul. recto-vaginal.	1	—	—	—
Op. plastica (Doyen)	1	Vaginismus	1	—	—	—
Amputatio portion. vaginal.	8	Hyperthrophia	8	—	—	—
Amputatio uteri supravaginal. (Chrobak seu Zweifel)	40	Myoma uteri	37	—	—	3
Exstirpatio uteri total. per vaginam ..	4	Carcinoma uteri	4	—	—	—
» » » » ..	2	Myoma	—	—	—	2
» » » » ..	5	Prolapsus totalis	5	—	—	—
» » » » ..	1	Metrorrhagia e causa ignota	1	—	—	—
» » » per laparotom. ..	9	Carcinoma uteri	8	—	—	1
» » » » ..	1	Myoma uteri	1	—	—	—
» » » » ..	1	Mola hydatidosa	1	—	—	—

Seuraavaan vuoteen
jäljelle jääneitä potil.

Leikkaus.	Leikkauksen luku- määrä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulokset.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epätav. hyvä.	Kuolema.
Exstirpatio uteri total. per laparotom. . .	2	Sarcoma uteri	1	—	—	1
» » » » » . .	1	Kystosarcoma ovar. amb.	1	—	—	—
Enucleatio vaginalis	5	Tumoris uteri	5	—	—	—
» ventralis	6	Tumoris uteri	6	—	—	—
Excochleatio uteri	3	Mola hydatidosa	3	—	—	—
» »	9	Carcinoma uteri inoperabil.	8	—	—	1
Ventrofixatio uteri seroso-fibrosa. . . .	34	Prolapsus uteri	33	—	—	—
» » praeperitoneal. . .	2	Prolapsus uteri	2	—	—	—
» » »	6	Retroflexio uteri	6	—	—	—
Exstirpatio	1	Polypus cervicis	1	—	—	—
»	10	Polypi uteri fibros.	10	—	—	—
»	4	Polypi uteri mucos	4	—	—	—
»	1	Polypi urethrae	1	—	—	—
Abrasio mucos. uteri	345	Endometritis	318	21	4	—
» » »	246	Residua post abort.	243	—	—	2
» » »	1	Carcinoma	—	1	—	—
Laparotomia	2	Graviditas extrauterina	2	—	—	—
» et suturatio	1	Ruptura uteri in part.	—	—	—	1
» explorat.	4	Carcinoma uteri vel ovarii	2	—	—	—
» »	1	Myoma	1	—	—	—
» »	2	Myoma et graviditas	2	—	—	—
» et deliberatio intest. et organ. genital.	1	Graviditas extr. uterin. abd.	—	—	—	1
Ovariectomia unilateralis	76	Kystoma ovarii	73	—	1	2
» »	3	Cysta dermoid.	3	—	—	—
Ovariectomia unilateralis	3	Carcinoma vel sarcoma	3	—	—	—
» »	1	Ruptura abscess. ovarii	—	—	—	1
» »	2	Pyovarium	2	—	—	—
» »	2	Kystadenoma	1	1	—	—
» »	1	Oophoritis	1	—	—	—
» bilateralis	2	Kystoma ovarii	2	—	—	—
» »	1	Cysta dermoid.	1	—	—	—
» »	1	Castratio	1	—	—	—
Salpingectomy unilateralis	16	Graviditas extrauterina	15	—	—	1
» »	1	Adnexitis sin.	1	—	—	—
» »	2	Hydrosalpinx	2	—	—	—
» »	1	Pyosalpinx	1	—	—	—
» »	2	Salpingitis	2	—	—	—
» bilateralis	1	Graviditas tubaria bilat.	1	—	—	—

[illegible]

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vahemmalla hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Salpingectomy bilateralis	1	Carcinoma ovarii	—	—	—	1
» »	1	Ovariosalpingitis suppurat.	—	—	—	1
Ovariosalpingectomy unilat.	11	Graviditas extrauterina	9	—	—	2
» »	2	Oophoro-salpingitis	2	—	—	—
» »	2	Cysta ovarii	2	—	—	—
» »	1	Tuberculosis	1	—	—	—
Salpingostomia	1	Pyosalpinx	1	—	—	—
Parovariotomia	2		2	—	—	—
Resectio ovarii	1		1	—	—	—
Ignipunctura ovarii	1		1	—	—	—
Oophorectomia	2		2	—	—	—
Incisio et canalisatio per vagin.	5	Parametrit. purulent.	4	—	—	—
» » » »	1	Haematocoele fossae Douglasii	1	—	—	—
» » » »	3	Oophorit. etsalpingit. purulent.	3	—	—	—
» » » » ventral.	7	Parametrit. purulent.	6	—	—	1
» » » »	1	Ovario-salpingit. purulent.	1	—	—	—
Abortus arte provocat.	1	Tuberculosis pulmonum	1	—	—	—
» » »	1	Hyperemesis gravidarum	1	—	—	—
Partus arte provocat.	1	Nephritis et hydrops.	1	—	—	—
Sectio caesarea	1	Pelvis contract.	—	—	—	1
Abortus	1		1	—	—	—
Evacuatio uteri	4	Retentio placentae	4	—	—	—
Exstirpatio	1	Excrescent. vulvae	1	—	—	—
»	1	Gland. Bartholini	1	—	—	—
»	1	Carcinoma vaginae	1	—	—	—
»	1	Condylom. portion. vagin. uteri	1	—	—	—
»	3	Condylom. vaginae seu vulvae	2	1	—	—
» clitoridis et labii major. ..	1	Carcinoma	1	—	—	—
Excisio urethrae duplic.	1	Urethra triplex	—	—	1	—
Abrasio et cauterisatio	2	Carcinoma vaginae vel uteri	1	—	1	—
Cauterisatio	4	Carcinoma vaginae et uteri	—	2	1	1
Operatio plastica	1	Atresia vaginae	1	—	—	—
Operatio Alexander-Adam	5	Prolapsus uteri	5	—	—	—
Operatio Emmet.	1	Laceratio oss. uteri	1	—	—	—
Kasvainten poisleikkaaminen y. m. jota ei ole mainittu eri ruumiinosain leikkauksissa.						
Exstirpatio carcinomat.	23	Lab. inf.	22	1	—	—
» leukoplakiae exulcerant. ..	3	Lab. inf.	3	—	—	—

[illegible]

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epätavall.	Kuolema.
Exstirpatio carcinomat. et evacuat. reg. submaxillar.	83	Carcinoma lab. inf.	83	—	—	—
Exstirpatio carcinomat. et evacuatio reg. submaxill. et parotid. et cheiloplastia (Estlander)	7	Carcinoma lab. inf.	7	—	—	—
Exstirpatio carcinomat. et cheiloplastia » carcinomat. et cheiloplastia (Estlander)	3	Carcinoma lab. inf.	3	—	—	—
Exstirpatio carcinomat.	15	Carcinoma lab. inf.	15	—	—	—
» » et cheiloplas. (Morgan-Schulten)	1	Carcinoma lab. sup.	1	—	—	—
Exstirpatio carcinomat. et visirplast.	2	Carcinoma lab. inf.	1	—	—	1
» »	1	Carcinoma lab. inf.	—	—	—	1
» »	4	Lingvae	4	—	—	—
» »	5	Lingvae et gland. colli	5	—	—	—
» »	7	Buccae et gland. colli	7	—	—	—
» »	15	Glandul. lymphat. colli	12	—	1	2
» »	3	Glandul. lymphat. axill.	3	—	—	—
» »	3	Glandul. lymphat. ingvinal.	3	—	—	—
» »	1	Oss. parietal.	—	—	—	1
» mammae	5	Carcinoma mammae	3	2	—	—
» mammae et evacuat.-axill.	39	Carcinoma mammae	37	2	—	—
» carcinomatis	20	Cutan. reg. variar.	17	3	—	—
» epiteliomat. (ulc. rodens)	37	Faciei	32	—	—	1
» sarcomatis	2	Orbitae	2	—	—	—
» »	1	Buccae	1	—	—	—
» »	3	Parotidis	2	—	—	1
» »	1	Sterni	1	—	—	—
» »	5	Colli	5	—	—	—
» »	2	Mammae	2	—	—	—
» »	6	Musc. reg. variar.	6	—	—	—
» »	6	Glandul. lymphat.	5	1	—	—
» »	1	Oss. parietal.	—	—	—	1
» melanosarcomatis	1	Mammar. amb.	1	—	—	—
» »	2	Region. variar.	2	—	—	—
» adenomatis	7	Mammae	7	—	—	—
» cystadenomatis	3	Mammae	3	—	—	—
» fibroadenomatis	6	Mammae	6	—	—	—
» neurosarcomatis	1	Nervor. varior.	1	—	—	—
»	6	Epulis	6	—	—	—

[illegible]

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Väheneminen.	Epätavall.	Kuolema.
Exstirpatio gland. lymph. reg. parot. . .	5	Tuberculosis	5	—	—	—
» » » » colli . .	303	Tuberculosis	277	2	—	3
» » » » colliet axill.	4	Tuberculosis	4	—	—	—
» » » » axill. . . .	12	Tuberculosis	11	1	—	—
» » » » cubiti . .	1	Tuberculosis	1	—	—	—
» » » » ingvinal.	13	Tuberculosis	12	1	—	—
»	4	Lymphangiomatis	3	1	—	—
»	10	Lymphomatis	10	—	—	—
»	89	Atheromatis	42	—	—	—
»	22	Papillomatis	19	—	—	—
»	1	Papillomatis laryngis	1	—	—	—
»	36	Lipomatis	26	—	—	—
»	27	Angiomatis	22	—	—	—
»	3	Cystae mandibulae	3	—	—	—
»	1	Cystae branchiogen. colli	1	—	—	—
»	4	Cystae dermoid. colli	4	—	—	—
»	8	Cystae dermoid. reg. coccygei	8	—	—	—
»	30	Cystar. reg. variar.	16	—	—	—
»	19	Fibromatis	10	—	—	—
»	5	Exostosis cartilag.	5	—	—	—
»	1	Osteomatis	1	—	—	—
»	2	Neuromatis	2	—	—	—
»	15	Naevi pigment.	4	—	—	—
»	9	Verrucae	—	—	—	—
»	2	Clavi	—	—	—	—
» bursae	7	Praepatellaris	6	—	1	—
» »	1	Olecrani	1	—	—	—
» »	1	Subcalcaneae	1	—	—	—
» bursar. tend. man. et anti-brachii	1	Tuberculosis	1	—	—	—
»	33	Hygromat. man.	11	—	—	—
Conqvassatio	4	Hygromatis	—	—	—	—
Exstirpatio	3	Hygromat. pedis	3	—	—	—
»	1	Teratom. reg. coccygei	—	—	—	1
»	1	Teratom. parotid.	1	—	—	—
»	2	Teratomatis	—	—	—	2
»	1	Actinomycosis pariet. abd.	1	—	—	—
»	1	Actinomycosis colli	1	—	—	—
»	4	Lupus faciei	4	—	—	—

Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potil.

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Väheksimän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Exstirpatio	2	Sarcom. gland. submaxillar.	1	—	—	1
Strumectomy	64	Struma	63	—	—	1
»	16	Morbus Basedowi	16	—	—	—
»	1	Carcinoma strumae	—	—	—	1
»	1	Sarcoma strumae	1	—	—	—
Incisio et abrasio	1	Strumitis	1	—	—	—
Enucleatio	5	Cystae strumae	5	—	—	—
Exstirpatio mammae	1	Gynecomastia	1	—	—	—
Resectio cuneiform. linguae	1	Makroglossia	1	—	—	—
Cauterisatio	1	Angiomatis faciei	1	—	—	—
Injectio alcohol. absolut.	1	Lymphangioma lab. sup.	—	1	—	—
Excisio	1	Fistul. congen. colli	1	—	—	—
»	1	Condylomat.	1	—	—	—
Exstirpatio	4	Granulomat.	—	—	—	—
»	1	Varices	1	—	—	—
»	1	Tumor. sin. maxillar.	1	—	—	—
»	1	Tumor. elephantiasis	—	—	—	1
»	11	Mal perforant du pied	11	—	—	—
»	1	Glandul. submaxillar.	1	—	—	—
Erinäissä leikkauksia.						
Tracheotomia	2	Diphtheria	2	—	—	—
»	3	Oedema glottidis	2	—	—	1
»	2	Tumor laryngis	1	—	—	1
»	1	Vulnus incisum colli	1	—	—	—
»	1	Vulnus sclopetarium colli	1	—	—	—
»	2	Carcinoma laryngis	1	—	—	1
»	1	Syphilis laryngis	—	—	—	1
Laryngofissura	1	Papilloma laryngis	1	—	—	—
Operatio pro	7	Anchylogloss.	—	—	—	—
Tonsillotomy	42	Hyperthrophia tonsill.	38	—	—	—
Conchectomy	19	Hypertrophia conchae	18	1	—	—
Extractio	29	Polypi nasi	29	—	—	—
Galvanocauterisatio	1	Polypi nasi	1	—	—	—
Tenotomy tend. Achill.	2	Pes equinus	2	—	—	—
Tendraphia	2	Discisso tendinis	3	—	—	—
Exstirpatio	8	Digit. supernumerar.	5	—	—	—
Excisio	2	Varices cruris	2	—	—	—
»	3	Ulcera reg. variar.	3	—	—	—

[illegible]

Leikkaus.	Leikkauksen luku. määrä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähe- nnyk- sillä.	Epä- varma.	Kuolema.
Excisio	8	Ulcera tuberc. reg. variar.	8	—	—	—
» vagin. tend.	1	Tuberculosis	1	—	—	—
» fasciae palmar.	3	Contractura (Dupuytren)	2	—	—	—
»	8	Cicatr. et keloid.	6	—	—	—
Incisio explorat.	4	Vuln. contus. et incis.	4	—	—	—
»	1	Defect. congen. auric.	1	—	—	—
Extractio unguis	50	Trauma. Panaritium	—	—	—	—
Operatio pro	14	Ungvis incarnat.	8	—	—	—
Extractio	347	Corp. alien. reg. variar.	61	—	—	—
Suturatio	6	Vuln. penetrans thoracis	5	—	—	1
»	1,798	Vuln. reg. variar.	43	—	—	—
» secundaria	6	Vulnera operationis	6	—	—	—
Extractio dentis	1,571	Dentes carios.	—	—	—	—
Resectio submucos septi nasi	3	Spina septi nasi	3	—	—	—
Extractio	1	Polypi nasi carcinomat.	—	1	—	—
Excisio pustul. malign.	3	Pustula maligna	3	—	—	—
Korvaleikkaukset.						
Paracentesis membr. tympani	17	Otit. med. suppurat.	14	—	—	—
Abrasio cavit. tympani	14	Otit. med. suppurat.	12	2	—	—
Extractio	5	Polypi	5	—	—	—
Trepanatio proc. mast.	108	Otit. med. et mastoidit.	104	1	—	2
»	2	Cholesteatoma	2	—	—	—
Trepanat. proc. mast. et op. radical.	127	Otit. med. et mastoidit.	117	2	2	6
Operatio radicalis	5	Otit. med. chr.	4	1	—	—
»	6	Labyrinthitis	4	—	—	2
Trepanatio proc. mast.	1	Explorativa	1	—	—	—
Trepanatio cranii pro	15	Abscess. epidural.	10	—	—	5
Trepanatio proc. mast. et cranii	2	Otit. med. chr. et emptyem. proc. mast. et abscess. peridural. et thrombophlebitis sin. trans.	2	—	—	—
Silmäleikkaukset.						
Blepharoplastia	9	Ectropion	9	—	—	—
Operatio pro	108	Entropion	110	—	—	—
»	2	Ptoxis	2	—	—	—
Extirpatio	3	Tumor. palpebr.	3	—	—	—
»	48	Chalazion	48	—	—	—

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Väheksämyksen hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Expressio	61	Trachom.	58	3	—	—
Exstirpatio sacci lacrymal.	30		28	2	—	—
Operatio pro	7	Pterygium	7	—	—	—
Cauterisatio corneae	75	Ulcus serpens	61	13	1	—
» »	1	Leucoma	—	1	—	—
» »	1	Fistula corneae	1	—	—	—
Paracentesis corneae	21	Hypopyon	18	3	—	—
» »	11		11	—	—	—
Operatio pro	2	Staphyloma	1	1	—	—
Excisio	4	Prolaps. iridis	4	—	—	—
Iridectomia	34	Glaucoma	15	15	3	—
» optica	32	Leucoma	25	6	1	—
» »	2	Tuberculosis iridis	2	—	—	—
»	2	Ulcus serpens	2	—	—	—
Sclerotomia	7	Glaucoma	2	—	—	—
Extractio lentis sine iridect.	71	Cataracta	68	2	—	—
» » cum »	22	Cataracta	18	4	—	—
Discisio	37	Cataracta secundaria	37	—	—	—
Amputatio bulbi	15		15	—	—	—
» »	1	Vulnus penetrans	1	—	—	—
» »	1	Staphyloma ant.	1	—	—	—
Enucleatio bulbi	2	Iridocyclitis et hypopyon	2	—	—	—
» »	1	Ophtalmia sympathica	1	—	—	—
» »	18	Panophtalmia	18	—	—	—
» »	3	Corpus alien. bulbi	3	—	—	—
» »	1	Glioma retinae	1	—	—	—
» »	1	Abscess. corp. vitr.	1	—	—	—
» »	2	Vulnus	2	—	—	—
» »	21		21	—	—	—
Exenteratio bulbi	10		10	—	—	—
» »	2	Panophtalmia	2	—	—	—
Extractio	12	Corpus alien. bulbi	10	—	2	—
Tenotomia et antepositio musc.	36	Strabismus	36	—	—	—
Tenotomia	10	Strabismus	10	—	—	—
Operatio pro	25	Dacryocystit.	25	—	—	—
Exenteratio orbitae	1	Endothelioma	1	—	—	—
» »	1	Sarcoma	1	—	—	—
Iridencleisis antiglaucomatosa	2		2	—	—	—
Tatuatio	2	Macula corneae	—	2	—	—

[illegible]

Leikkaus.	Leikkauksien luku- määrä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Ehkäistävä.	Kuolema.
Exstirpatio	1	Cystae orbitae	1	—	—	—
Transplantatio corneae (Wahlfors) ..	1		—	—	1	—
Operatio plastica	9		9	—	—	—
Exstirpatio	1	Tumor. corneae	1	—	—	—
Incisio	2	Abscess. retrobulbar.	1	1	—	—
Excisio corneae	1	Ulcus serpens	1	—	—	—
Incisio et canalisatio orbitae	1	Panophtalmia	—	—	—	1
Punctio bulbi	1	Panophtalmia	1	—	—	—

[illegible]

Yksityisissä sairashuoneissa.

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos..				Seuraavan vuoden jäljelle jääneitä potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	
Suonten sitomiset ja hermoston leikkaukset.							
Ligatura art. radialis	1	Vulnus incisum	1	—	—	—	—
Ligatura venae saphen. magn.	2		1	—	—	1	—
» venae saphen. et exstirpatio varic.	9	Varices cruris	9	—	—	—	—
» venae saphen. et exstirpatio varic.	5	Ulcus cruris	5	—	—	—	—
» aliar. venar.	1		1	—	—	—	—
Resectio venae saphen. et exstirp. varic.	4	Venectasia femoris et cruris	4	—	—	—	—
Operatio pro	1	Cephalocele	—	—	1	—	—
» »	1	Spina bifida	—	—	1	—	—
Resectio nerv. trigemin. ram. II.	1	Neuralgia	1	—	—	—	—
» » accessorii	1	Torticollis spastica	—	1	—	—	—
» » lingualis	1	Neuralgia	—	—	—	—	1
Neuroraphia	1	Vulnus incisum	1	—	—	—	—
»	1	Ruptura nervi mediani	1	—	—	—	—
Neurolysis cutan femoris lateralis ..	1	Neuralgia paresthetica	1	—	—	—	—
Resectio nervi supraorbital.	1	Neuralgia	1	—	—	—	—
» » infraorbital.	1	Neuralgia	1	—	—	—	—
» plexus brachialis	1	Carcinoma axillae	—	1	—	—	—
Exstirpatio aneurysm.	1	Aneurysma dorsi pedis	1	—	—	—	—
Injectiones perineuriticae solution.							
Na Cl physiologic.	1	Ischias	1	—	—	—	—
Luiston ja nivelten leikkaukset.							
Amputationit.							
Amputatio humeri	1	Carcinoma cutis	1	—	—	—	—
» antebrachii	1	Demolitio man. et digitor.	1	—	—	—	—
» metacarpi	1	Fractura compl. et comminut.	1	—	—	—	—
» femoris	1	Sarcoma	1	—	—	—	—
» »	1	Gangraena	1	—	—	—	—

1) Tohtori Grunér'in silmäsairaala lakkautti toimintansa 1 p. kesäkuuta.

vuonna 1909 tehtyjä leikkauksia.

[illegible]

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavan vuoden jäljelle jääneitä potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	
Amputatio femoris	1	Gonitis tuberculosa	1	—	—	—	—
» »	1	Dilaceratio	—	—	—	1	—
» » (Gritti)	1	Sarcoma fibulae	1	—	—	—	—
» cruris	2	Tuberculosis pedis	2	—	—	—	—
» »	1	Sarcoma pedis	1	—	—	—	—
» »	4	Gangraena	3	1	—	—	—
» metatarsi	1	Dilaceratio	1	—	—	—	—
» »	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» »	1	Gangraena	1	—	—	—	—
» hallucis	1	Gangraena	1	—	—	—	—
» digitor. man. et pedis ..	1	Ostitis tuberculosa	1	—	—	—	—
» » » » »	3	Gangraena	3	—	—	—	—
» » » » »	6	Amputatio traumatica	6	—	—	—	—
Reamputatio	1	Gangraena	1	—	—	—	—
<i>Nivelestä poikki leikkaamiset.</i>							
Exarticulatio manus	1	Dilaceratio	1	—	—	—	—
» cruris	1	Gangraena spontan.	—	1	—	—	—
» pedis (Lisfrancs)	1	Gangraena digit.	1	—	—	—	—
» » (Chopart)	1	Dilaceratio	1	—	—	—	—
» digit. ped. et man. ..	1	Exostosis hallucis	1	—	—	—	—
» » » » »	4	Tuberculosis	4	—	—	—	—
» » » » »	16	Dilaceratio	16	—	—	—	—
» » » » »	3	Gangraena. Spina ventosa	3	—	—	—	—
» » » » »	1	Necrosis post panarit.	1	—	—	—	—
<i>Reseksionit, osteotomiat y. m.</i>							
Resectio maxill. superioris	1	Carcinoma	1	—	—	—	—
» » inferioris	1	Carcinoma	1	—	—	—	—
» artic. sterno-clavicular.	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» » coxae	3	Arthritis tuberculos.	3	—	—	—	—
» » »	1	Osteitis femoris. Luxatio patholog.	1	—	—	—	—
» » genus	3	Arthritis tuberculosa	3	—	—	—	—
» » »	1	Contractura genus	1	—	—	—	—
» » talo-crural.	3	Arthritis tuberculosa	2	1	—	—	—
» » tarso-metatarsa	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—

[illegible]

Leikkauk- s.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seurauksen vuoteen jäljelle jätettyä potilasta.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epätav. Ervä.	Kuolema.	
Resectio artic. digitor. man. et ped.	1		1	—	—	—	—
» ossis ilei	1	Ostitis tuberculosa	1	—	—	—	—
» » »	1	Abscessus pelvis	1	—	—	—	—
» capituli metatarsi I	4	Hallux valgus	4	—	—	—	—
» costar	2	Empyema	—	1	—	1	—
» costae et thoracotomia	24	Empyema	19	2	—	3	—
» » » »	2	Abscessus pulmonum	1	—	—	1	—
» » » »	1	Gangraena pulmonum	—	—	—	1	—
» » et thoracoplastia (Scheede)	1	Empyema chr.	1	—	—	—	—
» costae et thoracoplastia aty- pica	2	Empyema chr.	1	1	—	—	—
» pariet. nasal. antr. Highmori	6	Empyema sinus maxillaris	6	—	—	—	—
» spin. sept. narium	2		2	—	—	—	—
Arthrectomia coxae	4	Tuberculosis	4	—	—	—	—
» genus	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
Osteotomia subtrochant. femoris ..	1	Contractura coxae	1	—	—	—	—
» oss. varior.	2	Hallux valgus	2	—	—	—	—
Osteoraphia	1	Pseudarthrosis cruris	1	—	—	—	—
»	1	Fract. compl. cruris	1	—	—	—	—
Patelloraphia	2	Fractura	2	—	—	—	—
Laminectomia	1	Spondylitis	—	—	—	1	—
Plombatio (Mosetig-Moorhof)	8	Ostitis chr. tuberculos.	8	—	—	—	—
Resectio ossis incisivi	1	Labium leporinum duplex	1	—	—	—	—
Resectio tali	1	Pes equinovarus	1	—	—	—	—
Op. osteoplastica cranii	1	Defectus cranii	1	—	—	—	—
<i>Punkteeraukset ja arthrotomiat.</i>							
Punctio articulation. variar.	4	Tuberculosis	4	—	—	—	—
» » et injectio jo- doform	9	Arthritis tuberculosa	4	3	2	—	—
» articulation. et injectio acid. carbol.	1	Hydrarthron	1	—	—	—	—
» articul. genus	6	Gonitis serosa	6	—	—	—	—
» et injectio jodoform.	10	Abscess. tuberc. et congest.	2	5	3	—	—
»	52	Abscess. tuberc. et congest.	26	22	4	—	—

[illegible]

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavan vuoden joulukuulle jätettyjä pohtia.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	
Punctio abdominis	1	Cirrhosis hepatis	—	—	—	1	—
» »	7	Peritonit. tuberculos.	—	7	—	—	—
» »	11	Carcinoma ventr., hepatis, periton.	4	5	2	—	—
» et aspiratio thoracis	2	Pleuritis tuberculosa	1	—	1	—	—
» » » »	5	Pleuritis serosa	5	—	—	—	—
» » » »	1	Cancer pulmonum	—	1	—	—	—
Arthrotomia artic. genus	2	Mus articulare	2	—	—	—	—
» » » »	2	Gonitis	1	—	—	1	—
<i>Sijoiltaan menneitten nivelten paikoilleen asettaminen.</i>							
Repositio luxationis	1	Fractura oss. nasi	1	—	—	—	—
» »	1	Antibrachii	1	—	—	—	—
» »	1	Femoris	1	—	—	—	—
» » femoris	1	Luxatio pathologica	1	—	—	—	—
» » »	1	Luxatio inveterata	1	—	—	—	—
» per arthrotomiam	1	Luxatio inveterata anti-brachii	1	—	—	—	—
» luxationis	2	Coxae congeniti	1	—	1	—	—
» per redression. violent. ..	1	Luxatio humeri inveterata (anchylosis)	1	—	—	—	—
<i>Nivelten ojentamiset, redressionit y. m.</i>							
Extensio violenta coxae	19	Tuberculosis	11	7	1	—	—
» » genus	16	Tuberculosis	15	1	—	—	—
Redressio violenta	50	Pes. eqvin. vel eqvin. var.	31	19	—	—	—
» » et tenotomia tend. Achill.	6	Pes. eqvin. vel eqvin. var.	6	—	—	—	—
» violenta	1	Pes excavatus	1	—	—	—	—
» »	1	Contractura digit. man.	1	—	—	—	—
» et Achillotenotomia et fasciotomia plantae	1	Pes eqvinovarus	1	—	—	—	—
Achillotenotomia et fasciotomia plantae	1	Pes excavatus	1	—	—	—	—

Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen lopputulos.	Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	Seuraavan vuoden jäljelle jääneet potilaat.
Leikkaukset.							
Trepanoimiset ja taltalla avaamiset sekä luontelojen kaaputukset (sekvestrotomiain kanssa tai ilman niitä) y. m.							
Trepanatio cranii	1	Epilepsia	—	1	—	—	—
» »	1	Fractura	1	—	—	—	—
» »	1	Tuberculosis cranii	1	—	—	—	—
» et excisio cicatricis	1	Epilepsia traumatica	1	—	—	—	—
» cranii	1	Fractura compl. et abscessus	1	—	—	—	—
» sinus frontalis	3	Hydrops	3	—	—	—	—
» » » et op. radical.	1	Sinusitis frontalis	1	—	—	—	—
» » ethmoidalis	3	Sinusitis cell. ethmoidal.	3	—	—	—	—
» » maxillaris	6	Sinusitis maxillaris	6	—	—	—	—
» » »	1	Carcinoma	—	1	—	—	—
» et evacuatio oss zygomat.	3	Ostitis tuberculosa	1	2	—	—	—
» » » maxill. super.	2	Ostitis tuberculosa	1	1	—	—	—
» » » »	1	Necrosis	1	—	—	—	—
» » » maxill. infer.	3	Necrosis	3	—	—	—	—
» » » »	1	Actinomycosis	1	—	—	—	—
» » » humeri	5	Ostitis chr.	3	2	—	—	—
» » » ulnae	3	Ostitis tuberculos. chr.	2	1	—	—	—
» » » radii	1	Ostitis tuberculos. chr.	1	—	—	—	—
» » » oss. carpi, metacarpi et digitor. man.	2	Ostitis tuberculosa chr.	2	—	—	—	—
» et evacuatio femoris ..	13	Ostitis tuberculosa chr.	13	—	—	—	—
» » » tibiae	14	Ostitis ac. et chr.	12	1	—	1	—
» » » fibulae	1	Osteomyelitis	1	—	—	—	—
» » » oss. tarsi ..	3	Ostitis tuberculosa chr.	3	—	—	—	—
» » » oss. metatarsi et digitor. pedis.	5	Ostitis tuberculosa chr.	5	—	—	—	—
» et evacuatio costar.	2	Perichondritis tuberculosa	2	—	—	—	—
» » » »	2	Ostitis tuberculosa	2	—	—	—	—
» » » manubrium sterni.	1	Tuberculosis	—	1	—	—	—
» et evacuatio sterni	1	Ostitis tuberculosa	—	1	—	—	—
Abrasio oss. variorum	41	Necrosis	31	10	—	—	—
Abrasio oss. fistulae proc. mast. ..	1		1	—	—	—	—

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.					Seurauksen vuoden jälkele jätettyä potilasta.
			Hyvä.	Vahvemman kyvi.	Epivarmu.	Kuolema.		
Pehmeäin osain incisionit, polttamiset, syövytykset y. m.								
Incisio	170	Phlegmon. et abscess.	164	1	2	1	2	
»	1	Phlegmon. peripharyng.	1	—	—	—	—	
»	34	Panaritium et tendovaginit.	33	—	—	1	—	
»	17	Furuncul. et carbuncul.	17	—	—	—	—	
»	20	Mastitis	20	—	—	—	—	
»	12	Periostitis	12	—	—	—	—	
»	8	Bursit. praepatellar.	8	—	—	—	—	
»	3	Lymphadenitis purulenta	—	—	—	3	—	
»	1	Angina Ludowici	1	—	—	—	—	
» et canalisatio	1	Spondylit. tub., abscess. prae-sacral.	—	—	—	1	—	
» » abrasio	3	Actinomycosis faciei et colli	3	—	—	—	—	
» » »	1	Abscess. chr. capitis	1	—	—	—	—	
Abrasio	323	Vegetationes adenoideae	323	—	—	—	—	
»	41	Abscess. congest. et fistul. tuberculosa	28	8	5	—	—	
»	9	Gl. ndul. lymphat. tuberc.	9	—	—	—	—	
»	13	Fistular. tuberculos.	9	1	2	1	—	
»	12	Fistular. non tuberculos.	10	1	1	—	—	
»	2	Lupus	2	—	—	—	—	
»	2	Tuberculosis intramuscularis	2	—	—	—	—	
Cauterisatio	2	Verrucae	2	—	—	—	—	
Excisio	2	Bursitis hallucis valg.	2	—	—	—	—	
»	1	Lupus.	1	—	—	—	—	
Plastilliset leikkaukset.								
Operatio plastica	5	Labium leporinum	5	—	—	—	—	
Cheiloplastia	1	Defect. labii	1	—	—	—	—	
Op. myoplastica (af Schultén)	1	Necrosis	1	—	—	—	—	
Staphyloraphia. Uranoplastia	14	Palatum fissum	13	—	—	—	1	
Operatio plastica	2	Defect. nasi.	2	—	—	—	—	
» »	3	Defect. faciei	1	2	—	—	—	
» »	1	Ulcera reg. variar.	1	—	—	—	—	
» »	1	Syndactylia	1	—	—	—	—	
» »	7	Synechia cicatriciales	7	—	—	—	—	

Lappeenranta kaupungin sairaala.												
Malmi'n sairaushuone	13	1	4	—	—	—	—	—	1	1	1	2
Pietarsaarensa.	14	—	2	1	—	—	—	—	—	2	—	—
Rauman »sairaitten ystävilt» sairaushuone.	14	—	12	3	—	—	—	—	—	—	—	—
Prof. Strömbergin silmätautiklinikka Viipurissa.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Duokonissalaitos Oulussa.	8	—	1	5	4	1	—	—	—	1	3	1
Tr. Hartmanin silmälääk. sairaala Vaasassa.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tr. Nyqvistin yksityinen sairaushuone Forssa.	16	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—
Forssan tehtaan sairaushuone Tampereella.	5	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Tr. Virzenin silmälääk. sairaala Tampereella.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tr. Hoffström'in lapsenpöytätila Tampereella.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Finlayson & Kump. sairaushuone Tampereella.	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Näiti E. Carlson'in yksity. sairaush. Tampereella.	12	—	5	—	1	1	—	1	—	18	—	—
Tr. Grunér'in silmälääk. sairaala Turussa.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tr. v. Heideken'in lapsenpöytätila Turussa.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Turun kunnallissairala.	14	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	4
Prof. Engström'in gynaekologinen klinikka.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Marian sairaala.	32	6	1	4	—	1	—	—	—	—	1	8
Elira.	18	1	9	3	—	—	—	—	—	301	—	2
Duokonissalaitos Helsingissä.	14	—	1	2	—	1	—	—	2	38	—	2
Edelliset viodelta jätettä potilaita.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Maa lisälahti.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oheeniittynyt haavainfektiot.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Leikkaus.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Taati.	1	—	1	—	—	—	3	—	1	—	—	—

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavan vuoden jäljelle jääneitä potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	
Tendoraphia	3	Vulnus incisum	3	—	—	—	—
» qvadriceps. femoris ..	2	Vulnus incisum. Ruptura	2	—	—	—	—
Transplantatio (Thiersch)	4	Defect. cutis: post operat.	4	—	—	—	—
» »	23	Ulcera reg. variar.	23	—	—	—	—
» (Krause)	2	Ulcera reg. variar.	2	—	—	—	—
» tendinum cruris	1	Paralysis infant.	1	—	—	—	—
Tenomyotomia sterno-chleid.	2	Caput obstipum	2	—	—	—	—
Transplantatio tendinis	1	Pes. eqvin. paralyt.	1	—	—	—	—
» »	1	Pes. valgus paralyt.	1	—	—	—	—
Kohjuleikkaukset.							
Taxis	1	Hernia incarcerata	1	—	—	—	—
Herniotomia	1	Hernia cruralis incarcerat.	1	—	—	—	—
»	2	Hernia lineae alb. incarcer.	2	—	—	—	—
»	4	Hernia ventral. incarcerat.	4	—	—	—	—
» et op. radical.	14	Hernia ingv. incarcerat.	13	—	—	1	—
» » »	7	Hernia cruralis incarcerat.	7	—	—	—	—
» » »	3	Hernia umbilicalis incarcerat.	2	—	—	1	—
» et suturatio intestin. ..	1	Hernia cruralis incarcerat.	1	—	—	—	—
Operatio radicalis	215	Hernia ingvinalis	212	—	—	3	—
» »	20	Hernia cruralis	20	—	—	—	—
» »	20	Hernia umbilicalis	20	—	—	—	—
» »	21	Hernia ventralis	21	—	—	—	—
» »	9	Hernia lineae alb. vel epigastr.	8	—	—	1	—
» » et orchidopexia ..	2	Hernia ingvinal. et ectopia test.	2	—	—	—	—
» » »	1	Hernia ingvinal. et hydrocele	1	—	—	—	—
Vatsaonteloa koskevat leikkaukset.							
Laparotomia et suturatio	1	Fistul. stercoral. post operat.	1	—	—	—	—
Laparotomia	1	Vulnus penetrans	1	—	—	—	—
»	4	Peritonitis tuberculosa	1	1	—	2	—
»	1	Carcinoma ovarii et peritonei	1	—	—	—	—
»	1	Corrosio et perforat. ventr.	—	1	—	—	—
»	1	Ulcus ventr. perforat.	—	—	—	1	—
»	1	Pyelitis suppurat. rupturat.	—	—	—	1	—
			Peritonitis				
Laparotomia explorativa	20	Carcinoma	15	2	—	3	—

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavan vuoteen jäljelle jätettiin potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Erväimä.	Kuolem.	
Laparotomia explorativa.....	2	Haematoma peritonei. Ren. sol. mobil.	2	—	—	—	—
» et resectio intestin. ...	2	Occlusio intest. c. gangraena	2	—	—	—	—
» pro occlusionē intestin. ...	2	Volvulus intest. ten.	1	—	—	1	—
» » » » ..	7	Strangulatio intestin.	5	—	—	2	—
» » » » ..	3	Volvulus flexur. sigmoid.	2	—	—	1	—
» » » » ..	2	Volvulus coeci	2	—	—	—	—
» » » » ..	1	Invaginatio	—	—	—	1	—
» » » » ..	1	Torsio coli transvers	1	—	—	—	—
» » » » ..	1	Hernia properitonealis	1	—	—	—	—
» » » » ..	1	Hernia ileocaecalis	1	—	—	—	—
» et enterostomia	4	Occlusio intestin.	1	—	1	2	—
Amputatio append. in sacco hernial. et operat. radical. hern. ingvinal.	1	Hernia ingvinalis et appendicitis	1	—	—	—	—
Amputatio append.	381	Appendicitis chr.	381	—	—	—	—
» »	104	Append. ac. c. peritonit. circumscript	101	—	—	3	—
» »	45	Append. ac. c. peritonit. diffus.	29	—	—	16	—
Laparotomia pro	22	Appendicitis ac.	22	—	—	—	—
» »	15	Peritonitis diffus.	7	—	—	8	—
» et enterolysis	4	Synechiae intestin.	3	1	—	—	—
Gastrotomia	1	Carcinoma cardiae	—	—	—	1	—
Gastrostomia	5	Carcinoma oesophagi	5	—	—	—	—
»	1	Ulcus ventr. perforat.	—	—	—	1	—
Incisio et canalisatio	24	Abscess. periappendicularis	23	—	—	1	—
Gastroenterostomia ant. et enteroanastomosis	1	Obliteratio gastroentero-anastomos.	—	—	—	1	—
Gastroenterostomia ant. et enteroanastomosis	1	Stenosis pylori	1	—	—	—	—
Gastroenterostomia ant. et enteroanastomosis	1	Carcinoma ventriculi	1	—	—	—	—
Gastroenterostomia ant. et enteroanastomosis	1	Gastroptosis, dilatatio ventr.	1	—	—	—	—
Gastroenterostomia posterior.	1	Peritonitis diffus. post ulc. ventr.	—	—	—	1	—

[illegible]

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Ehkävämmä.	Kuolema.	
Gastroenterostomia posterior.....	3	Carcinoma ventriculi	3	—	—	—	—
» »	9	Stenosis pylori	9	—	—	—	—
» »	2	Dilatatio et ptosis	2	—	—	—	—
» »	1	Ulcus ventr. chr.	1	—	—	—	—
Gastroenterostomia	3	Ulcus ventr. perfor.	2	—	—	1	—
Enteroanastomosis	4	Circulus vitiosus	4	—	—	—	—
»	1	Carcinoma intest., oclusio	1	—	—	—	—
Enterostomia	1	Oclusio intestin.	1	—	—	—	—
»	2	Peritonitis	—	2	—	—	—
»	6	Paresia intestin.	5	1	—	—	—
Typhlostomia	1	Carcinoma intestin.	1	—	—	—	—
»	1	Carcinoma ovarii et peritonei	—	—	—	1	—
»	1	Tumor recti inflam.	1	—	—	—	—
»	1	Embolia art. mesentericae	—	—	—	1	—
Colostomia	2	Carcinoma recti	1	—	—	1	—
Resectio ileo-caecalis	1	Cacinoma	1	—	—	—	—
» »	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» coli	1	Carcinoma	1	—	—	—	—
Enteroraphia	1	Anus praeternaturalis	—	1	—	—	—
Splenectomy	1	Anaemia splénica	—	—	—	1	—
Cholecystostomia et extractio calculi	1	Cholecystitis ac. et peritonit.	1	—	—	—	—
» » » »	3	Cholelithiasis	3	—	—	—	—
Cholecystectomy	7	Cholelithiasis	5	—	—	2	—
»	1	Cholecystitis	1	—	—	—	—
» et gastroenteroanastomosis	1	Carcinoma felleae et pancreatis	—	—	—	1	—
Cholecystectomy et choledoctomia et incisio abscess. hepatis.....	1	Cholecystitis et cholangitis.	1	—	—	—	—
Resectio coli et jejuni et ventriculi	1	Abscess. multipl. hepatis	—	—	—	—	—
Deliberatio intest. et omenti	1	Ulc. peptic. jejeno-colica	—	—	—	1	—
Typhlo-colo-anastomosis	1	Adhaesiones intra. abdomin	1	—	—	—	—
Op. pro fistulae stercoralis	2	Pericolitis chr.	1	—	—	—	—
		Fistula stercoralis	2	—	—	—	—
Peräsuolta koskevat leikkaukset.							
Dilatatio violenta	21	Fissura ani	21	—	—	—	—
» et cauterisatio	3	Fissura ani	3	—	—	—	—

[illegible]

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potlainta.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epätavall.	Kuolema.	
Dilatatio et cauterisatio.....	9	Venect. haemorrhoidal.	9	—	—	—	—
Excisio	9	Fistul. ani vel. recti	9	—	—	—	—
»	27	Venect. haemorrhoidal.	27	—	—	—	—
»	1	Polypi ani	1	—	—	—	—
Resectio recti	1	Carcinoma	1	—	—	—	—
Incisio et canalisatio	7	Periproctitis	7	—	—	—	—
Exstirpatio	1	Carcinomat. ani	1	—	—	—	—
Operatio pro	3	Prolaps. recti	3	—	—	—	—
» plastica	1	Atresia ani	1	—	—	—	—
» » et colopexia	1	Prolaps recti	—	—	—	1	—
Virtsatiehyettä ja miesten siittimiä koskevat leikkaukset.							
Nephropexia	6	Ren mobilis	6	—	—	—	—
Nephrectomia	2	Carcinoma renis	1	—	—	1	—
»	1	Tuberculosis renis	1	—	—	—	—
»	1	Pyonephrosis	1	—	—	—	—
»	1	Hypernephrosis	1	—	—	—	—
Cystotomia suprapubica	2	Cystolithiasis.	2	—	—	—	—
» »	1	Papilloma vesicae	1	—	—	—	—
» et abrasio mucos vesicae	2	Tuberculosis vesicae	2	—	—	—	—
Amputatio penis et evacuat. reg. ingv.	1	Cancer penis	1	—	—	—	—
Orchidopexia	3	Retentio testis	3	—	—	—	—
Resectio epididymidis	2	Tuberculosis testis	2	—	—	—	—
Castratio	1	Tumor (Carcinoma?)	1	—	—	—	—
»	3	Epididymit. tuberculosa	3	—	—	—	—
Vasectomia	1		1	—	—	—	—
Punctio et injectio jodii	1	Hydrocele	1	—	—	—	—
Op. radical. hydrocele (v. Bergmann)	5	Hydrocele	5	—	—	—	—
Op. radical. hydrocele (Doyen) ..	11	Hydrocele	11	—	—	—	—
Exstirpatio cystar. varior.	3	Hydrocele funiculi, spermatocele etc.	3	—	—	—	—
Operatio pro	3	Varicocele	3	—	—	—	—
Operatio pro	12	Phimosis	12	—	—	—	—
Urethroraphia	1	Ruptura urethrae	1	—	—	—	—

[illegible]

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	
Operatio plastica pro	3	Defect. partial. urethrae	2	1	—	—	—
» » »	1	Hypospadiä	—	1	—	—	—
Incisio et canalisatio	1	Abscess. periurethral.	1	—	—	—	—
» » »	1	Orchitis purulent. post ty- phym	1	—	—	—	—
» » »	1	Abscess. pararenal.	—	—	1	—	—
Naisten synnyttimiä koskevat leikkaukset.							
Perineoraphia	2	Prolapsus uteri	2	—	—	—	—
»	5	Ruptura perinei compl.	5	—	—	—	—
Colporaphia	15	Prolapsus vaginae et uteri	14	—	—	1	—
» anterior.	30	Prolapsus	30	—	—	—	—
Colpoperineoraphia et perineoplastia	2	Ruptura compl. perinei in- veterata	2	—	—	—	—
Colpoperineoraphia (Hegar)	31	Prolapsus	31	—	—	—	—
»	15	Prolapsus vaginae et uteri	15	—	—	—	—
Operatio plastica (Doyen)	1	Vaginismus	1	—	—	—	—
Operatio pro	1	Fistula vesico- vaginal.	1	—	—	—	—
Implantatio ureteris in vesicae	1	Fistula uretero- vaginalis	1	—	—	—	—
Amputatio portionis vaginalis	2	Prolapsus uteri	2	—	—	—	—
» » »	1	Hyperthrophia portion. vaginal.	1	—	—	—	—
» colli uteri alta	15	Hyperthrophia colli	15	—	—	—	—
» » »	1	Myoma uteri	1	—	—	—	—
» uteri supravaginal. (Chro- bak seu Zweifel)	46	Myoma uteri	44	—	—	2	—
» uteri supravaginal.	1	Adenoma uteri	1	—	—	—	—
» » »	1	Mola carinom. degenerat.	1	—	—	—	—
Exstirpatio uteri total per vagin. .	5	Carcinoma uteri	5	—	—	—	—
» » » »	1	Myoma uteri	1	—	—	—	—
» » » »	7	Prolapsus totalis	6	—	—	1	—
» uteri per laparot.	6	Carcinoma uteri	5	—	1	—	—
» » » »	1	Myoma uteri	—	—	—	1	—
Myomectomy ventralis	2	Myoma uteri	2	—	—	—	—
Enucleatio vaginalis	4	Myoma uteri	4	—	—	—	—
» ventralis	44	Myoma uteri	43	—	—	1	—
Excochleatio uteri	10	Carcinoma	8	2	—	—	—

[illegible]

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	
Excochleatio uteri	35	Recidua abort. et placent.	35	—	—	—	—
Ventrofixatio uteri seroso-fibrosa ..	52	Retroflexio veli prolaps. uteri	52	—	—	—	—
Ventrofixatio uteri praeperitonealis	23	Prolapsus uteri	23	—	—	—	—
Exstirpatio	4	Polypi uteri fibros.	3	—	1	—	—
»	6	Polypi uteri mucos.	6	—	—	—	—
Abrasio mucos uteri	356	Endometritis	355	1	—	—	—
» » »	38	Abortus protractus	37	—	—	1	—
Laparotomia	10	Explorativa	9	—	—	1	—
»	1	Peritonitis tuberculosa	1	—	—	—	—
» et tamponatio fossae							
Douglasi	1	Graviditas tubaria Rupt. art. uterin.	—	—	—	1	—
Laparotomia et deliberatio intest. et organ. genit.	38	Adhaesiones intraabdomin.	37	—	—	1	—
Ovarectomia unilateralis	1	Carcinoma ovarii	—	—	—	1	—
Ovariotomia unilateralis ventral. ..	75	Tumor ovarii	75	—	—	—	—
» » » ..	1	Pyovarium	1	—	—	—	—
» » » ..	1	Kystoma dermoid. ovarii c.	1	—	—	—	—
» » vaginalis ..	1	peduncul. tosto	1	—	—	—	—
» » bilateralis ventralis ..	13	Tumor ovarii	12	—	—	1	—
» » » ..	1	Sarcoma ovarii	1	—	—	—	—
Salpingectomia unilateralis	23	Salpingitis purulenta	23	—	—	—	—
» »	26	Graviditas tubae	26	—	—	—	—
» » et diliberatio ovarii	1	Salpingitis chr. et adhaesion. ovarii	1	—	—	—	—
» » bilateralis	7	Salpingitis purulenta	7	—	—	—	—
» » bilateralis et sterilisatio	1	Marasmus	1	—	—	—	—
Ovariosalpingectomia unilateralis	6	Kystoma ovarii	6	—	—	—	—
» » ..	29	Ovariosalpingitis	28	—	—	1	—
» » ..	3	Kystoma ovarii suppurat.	3	—	—	—	—
» » ..	13	Graviditas tubae	12	—	1	—	—
» » ..	1	Cysta torqvata	1	—	—	—	—
» » bilateralis	6	Ovariosalpingitis purulenta	6	—	—	—	—

Lääkintöhall. kert. v. 1909. — Medicinalst. ber. för år 1909.

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seurauksen vuoksi jätelle jätettä potilaita.
			Hyvä.	Vällemmin hyvä.	Erväimä.	Kuolema.	
Salpingostomia	14	Atresia ost. abd. tubae	14	—	—	—	—
Parovariotomia	5	Tumor parovarui	5	—	—	—	—
Resectio ovarii	27	Degeneratio cystic.	26	—	—	1	—
Punctura ovarii	15	Degeneratio cystic.	15	—	—	—	—
Ignipunctura ovarii	2	Degeneratio cystic.	2	—	—	—	—
Oophorectomia	15	Degeneratio cystic.	15	—	—	—	—
Abortus arte provocatus	5	Phtisis pulmonum	4	—	—	—	1
» » »	2	Nephritis gravidar.	2	—	—	—	—
Partus arte provocat. Forceps.	1	Nephritis gravidar.	1	—	—	—	—
Sectio caesarea	2	Pelv. contr. Decoll. placenta	2	—	—	—	—
» »	1	Atresia cicatricialis cervicis uteri	1	—	—	—	—
Dilatatio colli uteri	2		2	—	—	—	—
Colpometrotomia (Dührssen)	1	Ecclampsia	—	—	—	—	1
Incisio et canalisatio per vagin.	3	Parametritis purulenta	3	—	—	—	—
» » » »	2	Abscess. pelvis	2	—	—	—	—
» » » »	1	Haematoma	1	—	—	—	—
» » » »	14	Oophoritis et salpingit. purulenta	14	—	—	—	—
» » » ventralis	2	Parametritis purulent.	2	—	—	—	—
» » » »	1	Haematoma ligament lat.	—	—	—	1	—
» » » »	5	Ovariosalpingitis purulenta	5	—	—	—	—
Discisio septi vaginae	1	Vagina dulpex	1	—	—	—	—
Exstirpatio hymenis	1	Haematocolpos	1	—	—	—	—
» cystae vaginae	4	Cysta vaginae	4	—	—	—	—
Operatio plastica	1	Atresia vulvae	1	—	—	—	—
» » vaginae	1	Haematocolpos	1	—	—	—	—
Excisio synechiae	1	Synechiae port. vaginae	1	—	—	—	—
Operatio pro	1	Inversio uteri	1	—	—	—	—
Exstirpatio	1	Tumoris urethrae	1	—	—	—	—
Urethroraphia	1	Incontinentia urinae	1	—	—	—	—
Suturatio fornicis vaginae	1	Ruptura fornicis	1	—	—	—	—
Cauterisatio	1	Angiomatis urethrae	1	—	—	—	—
Exstirpatio gland. Bartholini	1	Cysta	—	—	—	—	1
Incisio glandul. Bartholini sept.	1	Suppuratio	1	—	—	—	—
Athmocaustis uteri	7	Endometritis	7	—	—	—	—
Abrasio fistulae	1	Fistul. post. exstirpat. uteri	1	—	—	—	—

[illegible]

Leikkauks.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seurauksen vuoteen jäljelle jätettyä potilasta.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	
Expressio placentae	1	Retentio placentae	1	—	—	—	—
Resectio ventral. uteri didelphi	1	Haematoma	1	—	—	—	—
Operatio pro	2	Ruptura gravid. tubae	2	—	—	—	—
» »	1	Haematocele retrouterina	1	—	—	—	—
» »	1	Agnesia vaginae	1	—	—	—	—
Exstirpatio	2	Cystae tub.	2	—	—	—	—
»	1	Fibromat. pariet. vaginae	1	—	—	—	—
Repositio	1	Uteri gravid. retrovert.	1	—	—	—	—
Exstirpatio	1	Cystae portion. vaginal.	1	—	—	—	—
Mobilisatio violenta uteri	1	Retroflexio uteri fixat.	1	—	—	—	—
Evacuatio uteri	2	Mola hydatidosa	2	—	—	—	—
Laparotomia pro	1	Haematocele retrouterina	1	—	—	—	—
Partus	80		80	—	—	—	—
Forceps	12		12	—	—	—	—
Kasvainten poisleikkaaminen y. m. jota ei ole mainittu eri ruumiinosain leikkauksissa.							
Exstirpatio carcinomat.	2	Lab. inf.	2	—	—	—	—
» carcinom. et evacuat. reg. submaxillar.	15	Carcinoma lab. inf.	15	—	—	—	—
Exstirpatio carcinom. et cheiloplast. (af Schultén)	1	Carcinoma lab. inf.	1	—	—	—	—
Exstirpatio carcinomatis	4	Linguae et glandul. colli	4	—	—	—	—
» »	1	Buccae et glandul. colli	1	—	—	—	—
» »	5	Glandul. lymphat. colli	5	—	—	—	—
» »	1	Glandul. lymphat. axill.	1	—	—	—	—
» mammae	1	Carcinoma	—	—	—	1	—
» » et evacuat. axill.	16	Carcinoma mammae	16	—	—	—	—
» carcinomatis	6	Cutan. reg. variar.	5	1	—	—	—
» ephtheliomatis (ulcus rodens)	4	Faciei	4	—	—	—	—
» epitheliomatis	1	Capitis et dorsi	1	—	—	—	—
» sarcomatis	1	Brachii	1	—	—	—	—
» »	3	Parotidis	3	—	—	—	—
» »	1	Colli	—	1	—	—	—

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavan vuoteen jäljelle jättäneitä potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epivaurio.	Kuolema.	
Exstirpatio sarcomatis	1	Mammae	1	—	—	—	—
»	1	Muscul. reg. variar.	1	—	—	—	—
» adenomatis	3	Mammae	3	—	—	—	—
» fibroangiomatis	1	Molluscum faciei	1	—	—	—	—
» fibroadenomatis	1	Mammae	1	—	—	—	—
» osteosarcomatis	4	Region. variar.	4	—	—	—	—
»	1	Epulis	1	—	—	—	—
» gland. lymph. reg. colli	88	Tuberculosis	88	—	—	—	—
» » » axill.	8	Tuberculosis	8	—	—	—	—
» » » ingvin.	3	Tuberculosis	3	—	—	—	—
» » » »	1	Lymphadenitis	1	—	—	—	—
»	2	Lymphomatis	2	—	—	—	—
»	30	Atheromatis	30	—	—	—	—
»	7	Papillomatis	7	—	—	—	—
»	20	Lipomatis	18	—	—	—	2
»	8	Angiomatis	8	—	—	—	—
»	1	Ranulae	1	—	—	—	—
»	1	Cystae dermoid. faciei	1	—	—	—	—
»	3	Cystae dermoid. reg. coccygei	3	—	—	—	—
»	9	Cystar. reg. variar.	9	—	—	—	—
»	10	Fibromatis	10	—	—	—	—
»	2	Exostosis cartilag.	2	—	—	—	—
»	1	Enchondromatis scapulae	1	—	—	—	—
»	1	Chondromat. pedis	1	—	—	—	—
»	2	Naevi pigment.	2	—	—	—	—
»	3	Clavi	3	—	—	—	—
» bursae	8	Praepatellaris	8	—	—	—	—
» »	1	Cubiti	1	—	—	—	—
»	3	Hygromat. man.	3	—	—	—	—
»	3	Hygromat. pedis	3	—	—	—	—
»	2	Cicatric. abd.	2	—	—	—	—
»	1	Myxoemat. ingvinal.	1	—	—	—	—
»	1	Lupi faciei	1	—	—	—	—
»	1	Lupi reg. variar.	1	—	—	—	—
»	1	Strumae aberrant.	1	—	—	—	—
Strumectomy	10	Struma	10	—	—	—	—

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavan vuoden joulukuun tilastotiedot.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Ehkä.	Kuolema.	
Strumectomia.....	4	Morbus Basedowii	4	—	—	—	—
»	1	Struma retrosternalis	1	—	—	—	—
Enucleatio	2	Cystae strumae	2	—	—	—	—
» parotidis	1	Degeneratio cystic.	—	—	1	—	—
Extractio.....	1	Corpus alien. thoracis	1	—	—	—	—
Excisio et cauterisatio	1	Carcinomat. reg. pariet	—	1	—	—	—
Excisio.....	1	Ulcus tubercul. ani	1	—	—	—	—
Erinäisiä leikkauksia.							
Tracheotomia	2	Stenosis tracheae	2	—	—	—	—
»	1	Cancer laryngis	1	—	—	—	—
»	1	Oedema glottidis	1	—	—	—	—
Tonsillotomia	54	Hyperthrophia	54	—	—	—	—
Conchectomia	17	Hyperthrophia	17	—	—	—	—
»	1	Deviatio septi nasi	1	—	—	—	—
Extractio.....	1	Polypi nasi	1	—	—	—	—
Bronchosopia et extractio	2	Corpus alienum bronchii	2	—	—	—	—
Laryngo-pharyngotomia subhyoidea.	1	Carcinoma introitus laryngis	1	—	—	—	—
Tenotomia tend. Achill.	1	Pes eqvinus	1	—	—	—	—
Exstirpatio	1	Digit. supernumerar.	1	—	—	—	—
Excisio.....	2	Ulceras reg. variar.	2	—	—	—	—
» fasciae palmaris	1	Contractura (Dupuytren)	1	—	—	—	—
Exstirpatio	2	Mus. artic.	2	—	—	—	—
Operatio pro	7	Ungvis incarnat.	7	—	—	—	—
Extractio.....	11	Corpus alien..	11	—	—	—	—
Neuro-et myoraphia	1		1	—	—	—	—
Drainatio antr. Highmori	1	Empyema	1	—	—	—	—
Suturatio.....	12	Vuln. incis.	12	—	—	—	—
Korva leikkaukset.							
Extractio.....	1	Polypi	1	—	—	—	—
Trepanatio proc. mast.	25	Otit. med. et mastoidit.	25	—	—	—	—
» » » et oper. radical.	15	Otit. med. et mastoidit.	15	—	—	—	—
Trepanatio proc. mast. et cranii ..	1	Meningitis	1	—	—	—	—
» cranii pro	2	Abscess. epidural.	1	—	1	—	—
» » »	1	Meningitis	1	—	—	—	—

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.					Seurauksen vuoteen tuljelle lähin otettu.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epätavall.	Kuolema.		
Trepanatio cranii et punctio cerebri	1	Meningitis seros. post. tyfom.	1	—	—	—	—	—
Excisio	1	Enchondromatis auriculi	1	—	—	—	—	—
Silmä leikkaukset.								
Canthoplastia (v. Ammon)	5	Entrop. spast. palp. inf.	5	—	—	—	—	—
Blepharoplastia	59	Ectropion. Trichiasis trachom.	55	4	—	—	—	—
Blepharoplastia palpebr. infer.	7	Entrop. spast. palp. inf.	7	—	—	—	—	—
Operatio pro	51	Entropion	51	—	—	—	—	—
» »	1	Ptoxis	1	—	—	—	—	—
» » (v. Ammon)	86	Blepharophimosis	81	4	—	—	—	1
» »	1	Symblepharon	1	—	—	—	—	—
Exstirpatio	8	Tumoris palpebr.	8	—	—	—	—	—
»	1	Tumoris carunculae	1	—	—	—	—	—
»	2	Tumoris conjunctivae	2	—	—	—	—	—
»	1	Tumoris gland. lacrymal.	1	—	—	—	—	—
»	19	Chalazion	19	—	—	—	—	—
Incisio et abrasio	39	Chalazion	39	—	—	—	—	—
Expressio	173	Trachom.	173	4	—	—	—	—
Exstirpatio sacci lacrymal.	17	Dacryocystitis	17	—	—	—	—	—
Exstirpatio sacci lacrymal.	81	Blenorrhoea sacci lacrymal.	79	2	—	—	—	—
Exstirpatio glandul. lacrymal.	2	Epiphora	2	—	—	—	—	—
Incisio sacci lacrymal.	14	Dacryocystitis	11	3	—	—	—	—
Incisio et abrasio sacci lacrymal. ...	8	Dacryocystitis	7	1	—	—	—	—
Excisio tarsi palpebr. superior.	40	Deform. tarsi trachom.	35	5	—	—	—	—
Excisio tarsi cum transplant. muc. labii oris	39	Trichiasis trachom.	32	5	2	—	—	—
Excisio tarsi et conj. tarsi c. transpl. muc. lab. oris.	7	Trachom. tarsi et conjunct. tars.	7	—	—	—	—	—
Excisio combinat. tarsi et conjunctiv. (Kuhnet)	9	Conjunctivitis trachomatosa	9	—	—	—	—	—
Cauterisatio palpebrae	7	Trichiasis partial.	7	—	—	—	—	—
Extractio	1	Corpus alien. orbitae	1	—	—	—	—	—
Incisio et drainatio	4	Phlegmone orbitae	4	—	—	—	—	—
Exstirpatio	2	Tumoris orbitae	2	—	—	—	—	—
Operatio plastica	2	Ulcus rodens palpebr.	2	—	—	—	—	—
Sutura palpebrae	1	Vulnus incisum	1	—	—	—	—	—
Abrasio	1	Fistul. palpebr. tuberculos.	1	—	—	—	—	—

[illegible]

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavaksi vuoteen jäljelle jääneitä potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Ehtymä.	Kuolema.	
Exstirpatio	2	Papillomatis palpebr.	2	—	—	—	—
»	6	Atheromatis palpebr.	6	—	—	—	—
Incisio	2	Abscessus	2	—	—	—	—
Operatio pro	2	Pterygium	2	—	—	—	—
Cauterisatio corneae	16	Ulcus serpens	16	—	—	—	—
Paracentesis corneae	9	Hypopyon	3	3	3	—	—
» »	2	Ulcus serpens	1	—	—	—	1
Operatio pro	1	Staphyloma	1	—	—	—	—
Excisio prolaps. iridis c. supertractio conj.	3	Ulcus perforans corneae	3	—	—	—	—
Excisio	14	Prolaps. iridis	13	1	—	—	—
Transfixio	1	Iridis	1	—	—	—	—
Iridectomia curativa	19	Glaucoma	15	3	1	—	—
» optica et curativa	20	Seclusio pupillae	16	3	1	—	—
» »	24	Leucoma	18	4	2	—	—
» »	1	Seclusio pupillae	1	—	—	—	—
» »	1	Cataract. corp. anterior.	—	—	1	—	—
Sclerotomia posterior.	1	Glaucoma	1	—	—	—	—
Extractio lentis sine iridect.	6	Cataracta	3	2	1	—	—
» » cum »	22	Cataracta matura	22	—	—	—	—
» » » »	5	Cataracta non matura	2	2	1	—	—
» » » »	2	Cataracta secundaria	2	—	—	—	—
» » » »	1	Cataracta complicat.	1	—	—	—	—
» » » »	20	Cataracta	20	1	—	—	—
» » linearis	5	Cataracta mollis	5	—	—	—	—
» » »	6	Cataracta traumatica	2	4	—	—	—
Discisio et evacuatio caps. lentis ..	1	Cataracta myop. extrema	1	—	—	—	—
Discisio	18	Cataracta secundaria	14	1	3	—	—
Extractio lentis	1	Subluxatio lentis et glaucom. secund.	1	—	—	—	—
Amputatio bulbi	8	Staphyloma corneae	8	—	—	—	—
Amputatio bulbi	1	Buphthalmus	1	—	—	—	—
Enucleatio bulbi	3	Tumor bulbi	3	—	—	—	—
» »	1	Phtisis dolorosa	1	—	—	—	—
» »	5	Panophthalmitis	5	—	—	—	—
» »	5	Corpus alien. bulbi. Pano-phthalmitis	5	—	—	—	—

[illegible]

Leikkaus.	Leikkauksen lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavaksi vuoteen jäljelle jääneitä potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epilepsia.	Kuolama.	
Enucleatio bulbi	3	Atrophia bulbi Cyclitis.	3	—	—	—	—
» »	3	Dilaceratio bulbi	3	—	—	—	—
» »	1	Iridocyclitis et corp. alien. bulbi	1	—	—	—	—
Operatio pro	1	Dacryocystitis	—	—	1	—	—
Extractio	2	Corpus alien. bulbi	2	—	—	—	—
» c. magnet.	2	Corpus alien. bulbi	2	—	—	—	—
Tenotomia	32	Strabismus	25	—	—	—	7
Antepositio musculi	4	Strabismus	3	1	—	—	—
Operatio plast. conjunct. (Kuhnt)	1	Vulnus perfor. bulbi	1	—	—	—	—
Operatio pro	1	Fistula sacci lacrymal.	1	—	—	—	—
Scarificatio conjunctivae	1	Trachom.	—	1	—	—	—
Iridencleisis	1	Glaucoma	1	—	—	—	—
Tatuatio corneae	2	Leucoma	2	—	—	—	—
Termocauterisatio conjunct.	1	Trachom.	1	—	—	—	—

[illegible]

Veneeristen tautien osastot ja ylimääräiset veneeriset sairashuoneet.

Veneerinen tartunta on v. 1909 näyttänyt enenemisen oireita. Kuppataudeista v. 1909 hoidettujen potilaitten yhteinen lukumäärä on 377 henkilöä enempi kuin edellisenä vuonna. Vuonna 1908 toimessa olevat ylimääräiset sairaalat ovat kaikki paitsi Hämeenlinnan ja Oulun toinen v. 1909 pysytetyt entisellään. Sitäpaitsi avattiin Sortavalassa kolmas ylimääräinen sairaala. Valtion menot ylimääräisistä veneerisistä sairashuoneista nousivat v. 1909 244,901 markkaan 62 penniin. Seuraava taulu osoittaa valtion ylläpitämissä sairashuoneissa viimekuluneena kymmenenä vuotena hoidetut veneeriset tautikohtaukset.

V u o s i.	Yleisten sairashuoneitten kuppautautien osastoille hoidettujen potilaitten luku.	Hoitokäivien lukumäärä yleisten sairashuoneitten kuppautautiosastoilla.	Hoitokäivien lukumäärä yleisten sairashuoneitten kuppautautiosastoilla.	Ylimääräisissä kuppautautisairashuoneissa hoidettujen potilaitten luku.	Hoitokäivien lukumäärä ylimääräisissä kuppautautisairashuoneissa.	Hoidettujen yhteinen lukumäärä.	Hoitokäivien yhteinen lukumäärä.
1900	3,740	128,594	626	23,745	4,366	152,339	
1901	3,985	145,778	832	33,426	4,817	179,204	
1902	4,176	141,946	715	30,599	4,891	172,545	
1903	4,317	150,759	1,081	39,029	5,398	189,788	
1904	4,532	164,309	1,467	52,572	5,999	216,881	
1905	4,333	156,985	1,725	63,106	6,058	220,091	
1906	4,485	162,768	1,875	70,173	6,360	232,941	
1907	4 201	146,012	2,060	79,888	6,261	225,900	
1908	3,994	142,579	2,375	87,453	6,369	230,032	
1909	4,114	140,521	2,632	93,299	6,746	233,820	

Kuten ylläolevasta yhteenvedosta näkyy on yleisten sairashuoneitten veneerisillä osastoilla sekä ylimääräisissä veneerisissä sairashuoneissa vuonna 1909 hoidettu 6,746 henkilöä, joista 694 oli jääneitä edelliseltä vuodelta sekä 6,052 vuoden kuluessa vastaanotettuja. *Syphilis* tautia varten hoidettiin 2,200 henkilöä, josta määrästä 276 oli vuodelta 1908 jääneitä ja 1,924 tilivuoden aikana tulleet. *Ulcus molle'a* sairasti 250, *urethritis gonorrhoeica'a* 2,698 sekä ihotauteja y. m. 1,598 potilasta.

Uusista vuoden aikana vastaanotetuista tapauksista

sairasti syfilistä	31,79	prosenttia
» <i>ulcus molle'a</i>	3,91	»
» <i>gonorrhoe'a</i>	40,65	»
» ihotauteja	23,65	»

Kaikista hoidetuista päästettiin:

5,747 eli 85,19 prosenttia parantuneena tahi paremmaksi tulleen.

187 » 2,77 » parantumatta tahi hoitamatta.

89 » 1,32 » kuolleena.

723 » 10,72 » jäi seuraavaan vuoteen.

6,746

Syfilis taudeista hoidetuista päästettiin:

1,851 eli 84,14 prosenttia parantuneena tahi paremmaksi tulleen.

21 » 0,95 » parantumatta tahi hoitamatta.

15 » 0,68 » kuolleena.

313 » 14,23 » jäi seuraavaan vuoteen.

2,200

Kaikista vuoden aikana vastaanotetuista syfilistä sairastavista potilaista hoidettiin

785 eli 40,80 prosenttia syfilis recens'in takia.

778 » 40,44 » syfilis secundaria recidiva'n takia.

324 » 16,84 » syfilis tertiaria'n takia.

37 » 1,92 » syfilis hereditaria'n takia.

1,924

Mitä sisäänkirjoitettujen sukupuoleen ja ikään tulee

oli 1,140 eli 59,25 prosenttia miehiä,

» 682 » 35,45 » naisia,

» 102 » 5,30 » lapsia.

1,924

Alle ½ vuotta		1,25 prosenttia.
½—2 »		1,20 »
2—10 »		2,86 »
10—15 »	miehiä 0,21 pros., naisia 0,83 pros., yhteensä	1,04 »
15—20 »	» 5,46 » » 5,77 » »	11,23 »
20—30 »	» 33,63 » » 17,04 » »	50,67 »
30—50 »	» 16,52 » » 9,10 » »	25,62 »
Yli 50 »	» 3,43 » » 2,70 » »	6,13 »

Mitä ikään tulee on ikäluokka 20—30 v. lukuisin, sen jälkeen ikäluokka 30—50 v. Sukupuoleen nähden ylläolevissa ikäluokissa ilmenee se eroavaisuus

että naispuoli on lukuisampi luokissa 10—15 v. ja 15—20 v. kun miespuoli ja miespuoli on lukuisampi korkeimmassa luokissa 20—30 v., 30—50 v. ja yli 50 vuotta.

Kaikista vuoden aikana yleisissä sairashuoneissa veneeristen ja ihotautilien takia vastaanotetuista hoidettiin sairashuoneissa:

Helsingissä	1,686 henkilöä =	27,86 pros.; syfilis taudista	293 =	4,84 pros.
Turussa	232 » =	3,83 » » »	47 =	0,78 »
Hämeenlinnassa	210 » =	3,47 » » »	70 =	1,16 »
Viipurissa	1,209 » =	19,98 » » »	322 =	5,32 »
Mikkelissä	111 » =	1,83 » » »	58 =	0,96 »
Kuopiossa	453 » =	7,48 » » »	221 =	3,65 »
Mustasaaressa	249 » =	4,11 » » »	112 =	1,85 »
Oulussa	443 » =	7,32 » » »	262 =	4,33 »
Porissa	109 » =	1,80 » » »	51 =	0,84 »
Ahvenanmaalla	2 » =	0,03 » » »	— =	— »
Tampereella	195 » =	3,22 » » »	83 =	1,37 »
Sortavalassa	384 » =	6,34 » » »	90 =	1,49 »
Savonlinnassa	283 » =	4,68 » » »	86 =	1,42 »
Joensuussa	93 » =	1,54 » » »	11 =	0,18 »
Tohmajärvellä	124 » =	2,05 » » »	88 =	1,45 »
Nurmeksessa	18 » =	0,30 » » »	3 =	0,05 »
Jyväskylässä	89 » =	1,48 » » »	37 =	0,61 »
Kajaanissa	— » =	— » » »	— =	— »
Torniossa	162 » =	2,68 » » »	90 =	1,49 »

Yhteensä 6,052 henkilöä = 100,00 pros.; syfilis taudista 1,924 = 31,79 pros.

Jos vertaamme tilivuotta vuoteen 1908 niin näemme että yleisten sairashuoneitten veneerisille osastoille sekä ylimääräisiin veneerisiin sairashuoneisiin vastaanotettujen henkilöitten luku on enentynyt 330:lla. Sairashuoneisiin syfilis-taudin takia vastaanotettujen luku on enentynyt edelliseen vuoteen nähden 69:llä tahi, jos ulkomaalaiset potilaat luetaan pois 74:llä.

Kun maamme väkiluku 31 päivänä joulukuuta 1909 oli 3,059,324 henkilöä oli sairashuoneisiin veneeristen ja ihotautilien takia vastaanotettujen luku 1,97 ja syfilis-taudin takia vastaanotettujen luku 0,63 pro mille koko väestön lukumäärästä.

Vuonna 1900 oli viimeksi mainittu suhde 1,43 ja 0,67 vuonna 1901 resp. 1,56 ja 0,73, vuonna 1902 resp. 1,55 ja 0,68, vuonna 1903 resp. 1,73 ja 0,77 vuonna 1904 resp. 1,88 ja 0,89, vuonna 1905 resp. 1,88 ja 0,79, vuonna 1906 resp. 1,92 ja 0,80, vuonna 1907 resp. 1,89 ja 0,66 sekä vuonna 1908 resp. 1,90 ja 0,62 pro mille väkiluvusta.

Seuraava vertaileva yhteenveto näyttää syfilistaudin takia maamme sairaahuoneisiin otettujen kotimaisten potilaitten luvun vuosina 1900—1909.

L ä ä n i.	v. 1900.	v. 1901.	v. 1902.	v. 1903.	v. 1904.	v. 1905.	v. 1906.	v. 1907.	v. 1908.	v. 1909.
Uudenmaan	204	223	259	291	395	416	434	304	249	239
Turun ja Porin	186	227	208	236	217	179	164	147	115	116
Hämeen	197	228	211	245	325	328	365	248	205	201
Viipurin	325	394	322	361	474	367	369	336	327	355
Mikkelin	151	164	136	184	195	167	150	183	140	200
Kuopion	370	386	344	360	476	435	476	374	302	365
Vaasan	203	186	189	226	254	214	212	192	226	152
Oulun	173	181	215	263	188	179	172	174	275	285
Yhteensä	1,809	1,939	1,884	2,166	2,524	2,285	2,342	1,958	1,839	1,913
Ulkomaalaisten luku	11	9	8	7	12	13	9	18	16	11
Yhteensä	1,820	1,998	1,892	2,173	2,536	2,298	2,351	1,976	1,855	1,924

Vuoden kuluessa sairashuoneissa eri lääneistä kotoisin olevien syfilistautisten lukumäärä verrattuna läänin asukaslukuun on

Uudenmaan läänissä	0,65	pro mille väestöstä
Turun ja Porin »	0,23	» » »
Hämeen »	0,60	» » »
Viipurin »	0,70	» » »
Mikkelin »	1,01	» » »
Kuopion »	1,10	» » »
Vaasan »	0,30	» » »
Oulun »	0,89	» » »

Vuonna 1909 syfilis recens'in takia hoidetut 781 kotimaiset potilaat — 463 miestä ja 318 naista — jakaantuvat eri läänien kesken seuraavasti:

Uudenmaan lääni	42 miestä	70 naista
Turun ja Porin »	33	» 19 »
Hämeen »	64	» 37 »
Viipurin »	86	» 27 »
Mikkelin »	59	» 25 »
Kuopion »	101	» 55 »
Vaasan »	27	» 31 »
Oulun »	51	» 54 »

Yhteensä 463 miestä 318 naista.

Syphilis recens'ia potevien eri lääneistä kotoisin olevien henkilöitten lukumäärä oli

Uudenmaan läänistä	112	=	46,9	pr	kaikista syfilistautisista.
Turun ja Porin »	52	=	44,8	»	»
Hämeen »	101	=	50,2	»	»
Viipurin »	113	=	31,8	»	»
Mikkelin »	84	=	42,0	»	»
Kuopion »	156	=	42,7	»	»
Vaasan »	58	=	38,2	»	»
Oulun »	105	=	36,8	»	»

Yhteensä 781 = 40,8 pr. kaikista syfilistautisista.

Helsingin yleisen sairashuoneen syfiliittiselle osastolle otettiin v. 1909 kaikkiaan 466 henkilöä Helsingin kaupungista. Niistä sairasti 98 syfilistä, joista 47 henkilöä — 19 miestä ja 28 naista — hoidettiin syphilis recens'in takia.

Veneeristen tarkastusasemien toiminta.

Helsinki. Vuoden 1909 kuluessa tarkastettiin kaikkiaan 769 henkilöä, 742 naista, 22 miestä ja 5 lasta. Naisista oli 475 jo ennen tarkastetut, 267 ei koskaan ennen ole tarkastettu. Veneeristen tarkastuksien yhteinen lukumäärä oli 5,267 ja tehtiin 3,521 tarkastuksen ohella 6,839 mikroskopillista tutkimusta. Ensimmäinen kerta tarkastetuista oli 26 syntynyt Helsingissä ja 241 toisella paikkakunnalla, ennen tarkastetuista oli 71 syntynyt Helsingissä ja 404 toisella paikkakunnalla.

Potilaitten luku, jotka aseman toimesta lähetettiin sairashuoneisiin oli

	Syphilis.					Ulcus molle.		Tippuri.		Ihotaudit y. m.		Potilaitten yhteinen lukumäärä.
	Recens.		Residiva.		Yhteensä.							
	m.	n.	m.	n.		m.	n.	m.	n.	m.	n.	
1909 ensi kerta tarkastetut henkilöt	3	20	1	11	35	4	12	5	192	—	—	248
Ennen tarkastetut henkilöt	—	15	—	26	41	—	39	—	621	—	—	701
Yhteensä	3	35	1	37	76	4	51	5	813	—	—	949

Turku. Säännöllisesti tarkastettujen naisten lukumäärä oli 32. Tilapäisesti tarkastettiin 13 miestä, 78 naista. Tarkastuksien yhteinen luku oli 561.

Seuraava taulu näyttää aseman kautta sairashuoneisiin lähetettyjen henkilöitten luvun:

	Syphilis.					Ūlcus molle.		Tippuri.		Ibotandit y. m.		Potilaitten yhteisen lukumäärä.
	Recens.		Residiva.		Yhteensä.							
	m.	n.	m.	n.								
	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.		
Säännöllisesti tarkastetut henkilöt	—	1	—	2	3	—	2	—	24	—	1	30
Tilapäisesti tarkastetut henkilöt	1	2	—	—	3	—	—	3	19	—	—	25
Yhteensä	1	3	—	2	6	—	2	3	43	—	1	55

Luettelo niistä kunnista, joista v. 1909 sairashuoneisiin otetut syfiliittiset potilaat ovat olleet kotoisin sekä lukumäärästä sairaita joka kunnasta.

	Syphilis recens.		Munt- syphilis- tapaukset.		Yhteensä.		Syphilis recens.		Munt- syphilis- tapaukset.		Yhteensä.
	M.	N.	M.	N.			M.	N.	M.	N.	
Uudenmaan lääni.											
Elimäki	1	—	1	—	2	Merikarvia	1	—	2	1	4
Espoo	—	1	—	—	1	Mynämäki	—	—	1	—	1
Hankoniemi	2	—	1	—	3	Parainen	1	1	—	—	2
Helsinki	23	65	32	70	190	Parkano	1	—	—	—	1
Iitti	8	1	2	—	11	Poomarkku	—	—	—	4	4
Inkoo	—	—	—	1	1	Pori	3	2	2	4	11
Jaala	1	—	—	—	1	Porin maaseurakunta ..	—	—	1	2	3
Lappträsk	—	—	1	—	1	Punkalaitio	—	—	1	—	1
Lovisa	2	—	2	—	4	Pyhämaa	—	2	—	—	2
Myrskylä	—	—	1	—	1	Rauma	2	1	3	—	6
Mäntsälä	1	—	3	—	4	Rauman maaseurak.	—	2	—	—	2
Nurmijärvi	—	—	2	1	3	Salon kauppala	—	—	—	1	1
Orimattila	1	—	—	—	1	Saltvik	—	—	1	—	1
Pernaja	—	—	2	—	2	Sauvo	—	—	—	1	1
Porvoo	2	—	1	1	4	Siikainen	1	—	2	—	3
Ruotsinpyhtää	—	—	1	—	1	Suodenniemi	2	—	—	—	2
Tuusula	—	2	1	3	6	Turku	9	4	5	6	24
Wihti	1	1	—	1	3	Tyrvää	—	2	—	1	3
Yhteensä	42	70	50	77	239	Ulvila	—	—	3	—	3
						Uusikirkko	—	—	—	1	1
						Yläne	1	—	2	—	3
Turun ja Porin lääni.						Yhteensä	33	19	33	31	116
Askainen	—	1	—	—	1	Hämeen lääni.					
Eurajoki	1	—	—	1	2	Akaa	1	—	1	—	2
Honkajoki	—	1	1	4	6	Asikkala	—	2	4	—	6
Huittinen	3	—	—	—	3	Hattula	2	—	—	1	3
Hämeenkyrö	—	—	—	1	1	Hauho	1	—	—	—	1
Kaarina	—	—	1	—	1	Hausjärvi	2	—	4	4	10
Kankaanpää	1	—	—	—	1	Hollola	4	2	4	—	10
Karvia	4	2	3	2	11	Hämeenlinna	1	—	—	1	2
Kemiö	1	1	1	—	3	Janakkala	—	1	1	—	2
Kiikala	—	—	1	—	1	Jämsä	5	2	5	—	12
Kiikoinen	—	—	1	—	1	Kalvola	2	—	—	—	2
Kiukainen	—	—	—	1	1	Kangasala	1	1	1	—	3
Kokemäki	1	—	1	—	2	Korpilahti	1	—	2	—	3
Lappi	1	—	—	—	1	Koski	—	1	—	—	1
Lavia	—	—	1	—	1						
Loimaa	—	—	—	1	1						

	Syphitis recens.		Muut syphitis-tapaukset.		Yhteensä.			Syphitis recens.		Muut syphitis-tapaukset.		Yhteensä.
	M.	N.	M.	N.				M.	N.	M.	N.	
Kuhmalahhti	—	1	—	—	1	Kuolemajärvi	1	—	—	—	—	1
Kuhmoinen	1	—	—	1	2	Kurkijoki	3	—	3	—	—	6
Kuorevesi	—	1	—	—	1	Kymi	—	1	2	—	—	3
Kuru	—	—	2	—	2	Käkisalmi	3	2	—	—	—	5
Kylmäkoski	1	—	1	—	2	Lappee	2	—	9	4	—	15
Lahti	1	—	1	—	2	Lappeenranta	—	—	5	1	—	6
Lampi	2	2	1	—	5	Lemi	—	—	3	—	—	3
Lempäälä	1	1	—	—	2	Luumäki	1	—	2	—	—	3
Loppi	1	—	4	—	5	Metsäpirtti	—	—	—	2	—	2
Längelmäki	—	1	1	1	3	Miehikkälä	—	—	5	1	—	6
Messukylä	—	—	1	3	4	Muola	1	—	8	9	—	18
Orihvesi	1	—	3	1	5	Nuijamaa	—	—	1	—	—	1
Pirkkala	1	2	1	2	6	Parikkala	1	—	2	2	—	5
Pälkäne	3	3	2	2	10	Pyhtää	—	—	—	1	—	1
Ruovesi	1	2	3	1	7	Pyhäjärvi	—	—	1	—	—	1
Sahalahhti	—	1	—	—	1	Ruokolahti	2	—	3	2	—	7
Sääksmäki	1	1	1	—	3	Ruskeala	2	—	3	1	—	6
Tammela	—	1	1	1	3	Räisälä	—	—	—	1	—	1
Tampere	26	10	21	8	65	Salmi	2	1	1	5	—	9
Tyrväntö	—	—	2	—	2	Savitaipale	1	—	2	—	—	3
Ujala	2	—	2	—	4	Sippola	3	—	1	—	—	4
Vanaja	—	—	2	1	3	Sortavala	1	—	7	—	—	8
Vesilahti	2	2	—	2	6	Sortavalan maaseurak.	—	4	5	6	—	15
Yhteensä	64	37	71	29	201	Suistamo	1	—	—	—	—	1
Viipurin lääni.						Suomenniemi	1	—	3	—	—	4
Antrea	2	1	1	4	8	Säkkijärvi	2	—	—	1	—	3
Heinjoki	2	1	—	1	4	Taipalsaari	1	—	1	—	—	2
Hiitola	2	—	—	—	2	Uukuniemi	1	—	1	1	—	3
Impilahti	1	1	2	1	5	Uusikirkko	3	1	—	—	—	4
Jaakkima	3	3	4	1	11	Valkeala	3	—	7	—	—	10
Johannes	—	—	2	—	2	Valkjärvi	—	—	6	1	—	7
Joutseno	—	—	3	—	3	Vehkalahti	—	—	1	—	—	1
Jääski	2	—	5	—	7	Wiipuri	6	10	21	12	—	49
Kaukola	3	1	—	—	4	Wiipurin maaseurak.	12	—	24	12	—	48
Kirvu	5	—	3	4	12	Vironlahti	3	—	3	—	—	6
Kivennapa	2	1	3	3	9	Yhteensä	86	27	161	81	—	355
Koivisto	3	—	3	2	8	Mikkelin lääni.						
Korpiselkä	2	—	1	3	6	Anttola	—	—	1	1	—	2
Kotka	3	—	4	—	7	Enonkoski	1	—	—	—	—	1

	Syphitis recens.		Maut syphitis- tapaukset.		Yhteensä.		Syphitis recens.		Maut syphitis- tapaukset.		Yhteensä.
	M.	N.	M.	N.			M.	N.	M.	N.	
Hartola	—	—	1	—	1	Kitee	2	1	3	3	9
Haukivuori	—	—	1	—	1	Kiuruvesi	7	7	11	7	32
Heinola	1	—	1	1	3	Kontiolahti	2	1	2	1	6
Heinolan maaseurak. .	—	—	1	2	3	Kovero	3	2	1	3	9
Heinävesi	13	3	13	4	33	Kuopio	12	16	12	10	50
Hirvensalmi	—	—	—	2	2	Kuopion maaseur.	2	2	5	4	13
Joroinen	—	—	—	1	1	Lapinlahti	2	—	8	—	10
Joutsa	1	—	3	3	7	Leppävirta	3	—	9	—	12
Juva	8	8	10	9	35	Liperi	1	1	11	—	13
Kangaslampi	1	—	—	—	1	Maaninka	—	—	4	2	6
Kangasniemi	1	—	1	—	2	Muuruvesi	4	—	3	1	8
Kerimäki	—	—	6	—	6	Nilsia	3	2	7	2	14
Mikkeli	4	2	5	3	14	Nurmes	4	1	4	1	10
Mikkelin maaseur.	—	1	1	5	7	Pielavesi	8	2	4	2	16
Mäntyharju	2	2	3	2	9	Pielisjärvi	—	—	4	—	4
Pieksämäki	1	1	—	—	2	Polvijärvi	1	—	3	—	4
Puumala	5	1	5	—	11	Pälkjärvi	—	—	1	—	1
Rantasalmi	5	4	3	2	14	Rautavaara	—	2	—	2	4
Ristiina	1	1	—	1	3	Rääkkylä	2	1	1	—	4
Savonlinna	3	1	2	1	7	Suonenjoki	—	—	4	2	6
Savonranta	—	—	4	—	4	Tohmajärvi	1	—	1	—	2
Sulkava	5	1	5	1	12	Tuusniemi	—	1	1	2	4
Sysmä	2	—	—	—	2	Vesanto	—	—	2	—	2
Sääminki	4	—	6	1	11						
Wirtasalmi	1	—	5	—	6						
Yhteensä	59	25	77	39	200	Yhteensä	101	55	150	59	365
Kuopion lääni.						Vaasan lääni.					
Eno	2	2	1	2	7	Alahärmä	—	2	—	—	2
Hankasalmi	1	—	—	1	2	Alajärvi	1	2	4	—	7
Iisalmi	3	2	9	6	20	Alavus	1	1	1	—	3
Iisalmen maaseur.	—	—	2	—	2	Evijärvi	1	—	—	—	1
Ilomantsi	22	10	13	4	49	Ilmajoki	3	1	3	—	7
Joensuu	—	1	2	—	3	Isojoki	—	1	—	1	2
Juuka	1	—	3	—	4	Isokyrö	—	—	—	1	1
Kaavi	10	—	10	1	21	Jalasjärvi	—	1	—	—	1
Karttula	—	—	1	1	2	Jurva	—	1	2	—	3
Keitele	3	—	1	1	5	Jyväskylä	1	—	4	1	6
Kesälahti	1	1	—	1	3	Jyväskylän maaseur. .	—	1	—	1	2
Kiihtelysvaara	1	—	7	—	8	Karjajoki	1	1	—	—	2
						Karstula	1	1	—	1	3
						Kaskinen	—	1	—	—	1

	Maut syphis tapankeet.		Maut syphis tapankeet.		Yhteensä.		Maut syphis tapankeet.		Maut syphis tapankeet.		Yhteensä.
	M.	N.	M.	N.			M.	N.	M.	N.	
						Oulun lääni.					
Kauhajoki	1	—	—	1	2	Alatornio	—	—	4	2	6
Kauhava	—	—	1	—	1	Alavieska	2	3	—	—	5
Keuruu	1	—	1	—	2	Haapajärvi	4	6	5	2	17
Kokkola	1	—	1	1	3	Haapavesi	1	5	1	2	9
Korsnäs	—	1	—	—	1	Hailuoto	—	—	—	1	1
Kortesjärvi	—	—	1	—	1	Haukipudas	1	—	3	—	4
Kristiinankaupunki	—	—	1	—	1	Hyrynsalmi	1	—	—	1	2
Kronoby	—	—	1	—	1	Ii	—	—	1	1	2
Kuortane	—	—	1	—	1	Kajaani	3	3	3	—	9
Kälviä	—	1	—	1	2	Kajaanin maaseur.	2	1	1	—	4
Laihia	2	1	1	—	4	Kalajoki	—	2	6	2	10
Lappajärvi	—	1	1	2	4	Kemi	—	—	6	5	11
Lappfjärd	—	3	—	—	3	Kestilä	—	1	4	—	5
Lapua	1	—	2	2	5	Kiiminki	—	—	4	—	4
Laukaa	1	—	3	1	5	Kolari	—	—	1	1	2
Lohtaja	—	—	2	—	2	Kuhmoniemi	—	—	2	1	3
Mustasaari	—	—	—	1	1	Kuivaniemi	—	—	2	—	2
Nikolainkaupunki	2	3	3	6	14	Kärsämäki	—	—	2	—	2
Petäjävesi	1	—	4	1	6	Liminka	—	1	—	2	3
Pietarsaari	1	1	—	—	2	Merijärvi	—	—	1	—	1
Pietarsaaren maaseur.	—	—	—	2	2	Muhos	2	4	—	3	9
Pihlajavesi	—	1	—	—	1	Nivala	1	1	4	6	12
Pihtipudas	—	1	—	—	1	Oulainen	—	1	2	5	8
Pirttilä	1	—	—	—	1	Oulu	9	9	16	9	43
Purmo	1	—	1	—	2	Oulun maaseur.	1	3	2	2	8
Saarijärvi	2	2	7	3	14	Paavola	3	—	6	3	12
Seinäjäki	—	—	1	2	3	Paltamo	2	2	—	—	4
Soini	1	—	3	1	5	Piippola	2	2	1	—	5
Sulva	—	1	—	—	1	Pudasjärvi	1	1	1	2	5
Sumiainen	1	1	2	—	4	Pulkkiä	1	—	—	—	1
Teuva	1	1	—	1	3	Puolanka	—	—	2	—	2
Toholampi	—	—	1	—	1	Pyhäjärvi	—	—	—	1	1
Uusikaarlepyy	—	—	1	1	2	Rantsila	1	—	1	2	4
Veteli	—	—	1	—	1	Reisjärvi	—	1	—	—	1
Viitasaari	—	—	3	—	3	Revonlahti	—	—	3	—	3
Vimpeli	—	—	1	—	1	Ristijärvi	—	—	—	2	2
Virrat	—	—	1	1	2	Rovaniemi	—	—	1	5	6
Ätsäri	—	—	2	—	2	Sievi	—	—	—	1	1
Öfvermark	—	—	1	—	1	Simo	1	—	3	2	6
Yhteensä	27	31	62	32	152	Sodankylä	1	—	1	—	2
						Sotkamo	3	3	2	6	14

	Syphitis recens.		Munt syfilitis tapaukset.		Yhteensä.		Syphitis recens.		Munt syfilitis tapaukset.		Yhteensä.	
	M.	N.	M.	N.			M.	N.	M.	N.		
Suomussalmi.....	1	—	—	—	1	Ylivieska	1	1	2	—	4	
Säräisniemi	3	4	7	—	14	Yhteensä	51	54	108	72	285	
Temmes	1	—	1	—	2	Ulkomaa.						
Tervola	—	—	1	—	1	Alankomaat	—	—	1	—	1	
Tornio	—	—	1	1	2	Italia	1	—	1	—	2	
Tyrnävä	—	—	2	—	2	Ruotsi	—	—	1	—	1	
Turtola	—	—	1	—	1	Venäjä	2	1	4	—	7	
Utajärvi	2	—	1	1	4	Yhteensä	3	1	7	—	11	
Vihanti	—	—	1	—	1	Summa summarum	466	319	719	420	1,924	
Ylikiiminki	1	—	—	1	2							

Lapsenpäästölaitokset.

Kaikissa valtion sekä ylläpitämissä että osittain avustamissa lapsenpäästölaitoksissa hoidettiin vuonna 1909 7,013 naista. Näistä uloskirjoitettiin 6,629 synnyttäneenä ja terveenä, 20 toipuvana, 26 sairaana ja 30 kuolleena; vuoteen 1910 jäi 125 naista. Sitäpaitsi vastaanotettiin 183 naista, mutta osa näistä uloskirjoitettiin heti, koska synnytystä ei voitu läheisessä tulevaisuudessa odottaa, toiset hoidettiin ennen vastaanottamista tapahtuneen keskenmenon eli lapsivuoteessa saatujen tautien takia.

Elävinä syntyneitten lasten lukumäärä oli 6,476, josta 6,306 uloskirjoitettiin terveenä ja 170 kuolleena. 93 sikiötä oli kuollut ennen syntymistä ja 195 kuoli synnytyksen kestäessä tahi heti sen päätyttyä.

Lapsenpäästölaitoksessa Helsingissä hoidettiin 2,573 naista, joista 2,532 — 1,054 ensi- ja 1,478 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin vuoden kuluessa ja 41 oli vuodelta 1908 jääneitä. Vuoden aikana hoidetuista uloskirjoitettiin 2,522, joista 2,348 terveenä, 5 paranevana, 3 sairaana ja 7 kuolleena, sekä 159 synnyttämättä; seuraavaan vuoteen jäi 51. Syntyneitten lasten luku oli 2,373, näistä uloskirjoitettiin 2,253 terveenä ja 47 kuolleena. Ennen syntymistä kuoli 35 ja synnytyksen kestäessä 38. Keskenmeno sattui 36 kertaa, kaksoissynnytys 37 kertaa ja kolmoissynnytys 1 kerta.

Seuraavat obstetriset operationit tehtiin vuoden kuluessa:

Pihtisynnytys	109 kertaa
Käännös	39 »
Käsin vetäminen alaosan asemassa	60 »
Extraktioni	40 »
Evacuatio uteri e causa molae	2 »
Craniotomia	7 »
Tamponatio uteri	2 »
Decapitatio	1 »
Basiotripsia	1 »
Jalan ulosottaminen	5 »
Hebosteotomia	3 »
Hysterotomia ant. vaginalis	2 »
Partus arte præmaturus	5 »
Cervix'in laajentaminen Tarnier'in ecarteur'illä	5 »
» » Bossi'in dilatator'illa	9 »
» » champetier de Ribos'pallolla	8 »
Sectio cæsarea suprasymphys. extraperit. (Sellheim).....	1 »
Sectio cæsarea	1 »
Istukan irroittaminen	6 »

Yhteensä 306 kertaa.

Synnytystilaisuuksissa sattui seuraavat komplikationit:

Ahdas lantio	19	kertaa
Eclampsia	10	»
Hydramnion	4	»
Placenta prævia	15	»
Poikkitila	7	»
Otsatila	3	»
Esille pudonnut napavarsi	9	»
» » pieni osa	3	»
Eteinen napavarsi	2	»
Ennen aikoinaan irtautunut istukka	1	»
Mola hydatidosa	3	»
Ruptura cervicis uteri	4	»
» total. perinei	4	»

Yhteensä 84 kertaa.

Äsken syntyneitten kuolemansyynä mainitaan: debilitas congenita 35 kertaa, atelectasis pulm. 6 kertaa, hæmorrhagia cerebri 1 kerran, hydrocephalus 2 kertaa, sepsis 1 kerran, vitium cordis congen. 1 kerran ja ruptura hepatis 1 kerran. Muuten ovat seuraavat sairauden kohtaukset äskensyntyneitten kesken huomautut: icterus neonatorum 10 kertaa, polydactylia 3 kertaa, hernia umbilicalis 1 kerran, struma congenita 3 kertaa, anencephalus 1 kerran, eclampsia 1 kerran, pes eqvino-varus 2 kertaa, sekä lues congenita 5 kertaa.

Lapsenpäästölaitoksessa Turussa hoidettiin vuoden kuluessa 849 synnyttäjää, joista 14 olivat jääneitä edelliseltä vuodelta. Hoidetuista uloskirjoitettiin 831 terveenä ja 4 kuolleena; seuraavaan vuoteen jäi 14. Sitäpaitsi vastaanotettiin vuoden aikana 34 naista, jotka kuitenkin pian uloskirjoitettiin terveenä, koska synnytyspolttoja lähemmässä tulevaisuudessa ei ollut odotettavissa. Keskenmenon takia hoidettiin 37 naista, joista 36 pääsi terveenä ja 1 hoitamatta, erityisten kohtutautien takia 107, joista 88 uloskirjoitettiin terveenä, 8 paremmaksi tulleenä, 4 parantumatta, 1 hoitamatta ja 2 kuolleena; 4 jäi seuraavaan vuoteen. — Syntyneitten lasten luku oli 859. Näistä ynnä 12 edelliseltä vuodelta jääneistä kuoli 13 ennen syntymistä, 23 synnytyksen kestäessä sekä 15 sen jälkeen. Jäljelle jääneistä 820 lapsesta uloskirjoitettiin 806 terveenä; seuraavaan vuoteen jäi 14. Synnytyksen jälkeen kuolleitten kuolemansyyt olivat 9 tapauksessa yleinen heikkous, 1:ssä asphyxia prolongata, 1:ssä synnynnäinen sydäntauti, 1:ssä melaena neonat., 1:ssä trismus, 1:ssä epämuodostus, 1:ssä tapaturma ja 1:ssä lapsenmurha. Kaksoissynnytys sattui 19 kertaa ja kolmoissynnytys 2 kertaa.

Tehdyt obstetriset operationit olivat:

Keinotekoinen ennenaikainen synnytys	2 kertaa.
Pihtisynnytys	19 »
Käännös	8 »
Perforatio	1 »
Tilan käsin korjaaminen	1 »
Jalan ulosottaminen	1 »
Extractio	8 »
Cervix'in laajentaminen Boss'in dilatator'illa	1 »
Episiotomia	1 »
Amputatio lab. ant. hypertrof. portion. vag.	1 »
Credé	4 »
Jälkeisten irroittaminen	6 »

Yhteensä 53 kertaa.

Komplikationeina synnytyksen kestäessä tahi heti sen jälkeen mainitaan:

Napavarren kiertoutumisia	70 kertaa.
Esille pudonnut napavarsi	6 »
» » käsi	3 »
Ankarampi verenvuoto partuksen aikana ja sen jälkeen	3 »
Myoma uteri	1 »
Hypertrofia lab. ant. port. vag.	1 »
Placenta prævia	7 »
Eclampsia	4 »
Ahdas lantio	5 »

Yhteensä 100 kertaa.

Laitoksen omistaa ja sitä hoitaa edelleen tohtori Carl von Heideken, joka tarkoitusta varten nauttii 16,000 markan vuotuista valtioapua.

Lapsenpäästölaitoksen Porvoossa ylläpiti edelleen kättilö Alva Forsius, nauttien 5,000 markan suuruista valtioapua. Laitoksessa hoidettiin vuoden kuluessa 138 synnyttäjää, joista 4 oli edelliseltä vuodelta ja 134 — 56 ensi ja 78 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin vuonna 1909. Näistä uloskirjoitettiin 131 terveinä, 2 paranevina, 1 kuolleena ja 4 jäi vuoteen 1910. 133 sikiöstä kuoli 5 ennen syntymistä ja 1 synnytyksen kestäessä. Terveinä uloskirjoitettiin 127.

Lapsenpäästölaitos Tampereella oli lääketieteen lisensiaatti K. A. Hoffströmin ylläpitämä. Laitos nautti 6,000 markan suuruista valtioapua. Siinä hoidettiin 501 synnyttäjää, joista 6 oli edelliseltä vuodelta jääneitä. Sisään kirjoitetuista

oli 199 ensi- ja 296 myötäsynnyttäjää. Terveinä uloskirjoitettiin 484, sairaana 4, synnyttämättä 2, kuolleena 1, ja seuraavaan vuoteen jäi 10. Sitäpaitsi on laitoksessa hoidettu 57 naista erityisten kohtautautien takia, joista 39 uloskirjoitettiin terveenä, 16 paremmaksi tulleen ja 2 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneitten lasten luku oli 460, edelliseltä vuodelta oli 4 jäljellä. Lapsista oli 11 kuollut ennen syntymistä ja 8 kuoli synnytyksen kestäessä tahi heti sen jälkeen. Terveenä päästettiin 437, kuolleena 8. Kaksoisia syntyi 6 kertaa.

Seuraavat operationit tehtiin vuoden kuluessa:

Pihtisynnytys	43 kertaa.
Käännös	4 »
Jalan alasottaminen	1 »
Partus arte præmaturus	5 »
Decapitatio	1 »
Craniotomia	1 »
Manualiapu aliosa asemassa	9 »
Accouchement forcé, (Bossi)	1 »
Credé	17 »
Kalvojen puhkaiseminen.....	61 »
Tanier'in ecarteur'in käyttäminen	2 »
Tamponatio uteri.....	4 »
Jälkeisten irroittaminen kädellä	6 »

Yhteensä 155 kertaa.

Synnytystilaisuuksissa sattui seuraavat komplikationit:

Ahdas lantio	10 kertaa.
Eclampsia	2 »
Uræmia	1 »
Placenta prævia	3 »
Alhaalla olevan istukan osittainen irtautuminen	2 »
Esille pudonnut napavarso.....	1 »
Napavarren kiertoutumisia.....	31 »
Ankarampi verenvuoto	19 »
Partus præmaturus	8 »
Hydramnion	2 »

Yhteensä 79 kertaa.

Lapsenpäästölaitoksen Viipurissa ylläpiti vuonna 1909 edelleen Viipurin kaupunki, nauttien 4,000 markan suuruista valtioapua. Vuoden kuluessa otettiin

laitokseen 467 naista, joista 210 oli ensi- ja 257 myötäsynnyttäjää; edelliseltä vuodelta oli jääneitä 18. Terveenä uloskirjoitettiin 465 synnyttäjää, sairaana 6, kuolleena 5. Seuraavaan vuoteen jäi 9. Syntyneitten lasten luku oli 475, joista 18 kuoli ennen syntymistä sekä 12 synnytyksen kestäessä tahi heti sen jälkeen. Muista, niihin luettuna 17 edelliseltä vuodelta jääneet, uloskirjoitettiin terveenä 447 sekä kuolleena 6. Seuraavaan vuoteen jäi 9. Kaksoisia syntyi 8 kertaa.

Tehdyt obstetriset operationit ovat olleet:

Pihtisynnytys	20 kertaa.
Decapitatio	1 »
Basiotripsia	2 »
Käännös jalalle	4 »
Emäsuun laajentaminen	3 »
Yhteensä 30 kertaa.	

Synnytyksen kuluessa sattuneet komplikationit, epäsäännölliset asemat poisluettuna, olivat: eclampsia 3 kertaa, esille pudonnut napavarsi 1 kerta, placenta prævia 1 kerta sekä napavarren kiertoutumisia 52 kertaa.

Lapsenpäästölaitoksen Käkisalmissa ylläpiti Käkisalmen kaupunki nauttien 1,600 markan valtion kannatusta kuten edellisenäkin vuonna. Vuoden kuluessa vastaanotettiin 55 naista, 24 ensi- ja 31 myötäsynnyttäjää. Synnyttäjistä uloskirjoitettiin 41 terveenä, 9 toipuvana, 1 sairaana, 1 kuolleena ja 3 synnyttämättä. Syntyneitten lasten luku oli 53, joista 5 kuoli ennen ja 3 synnytyksen kestäessä; terveenä uloskirjoitettiin 43 ja kuolleena 2.

Lapsenpäästölaitos Kuopiossa oli lääketieteen lisensiaatti Eva Piispasen ylläpitämä ja nautti edelleen samansuuruista (4,500 markkaa) valtioapua kuin ennen. Laitoksessa hoidettiin 131 naista, joista 127 — 56 ensi- ja 71 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin tilivuoden kuluessa. Näistä päästettiin laitoksesta 126 terveenä, 1 päästämättä, 1 kuolleena ja 3 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneitten lasten luku oli 131, joista 13 kuoli ennen ja 10 synnytyksen kestäessä tahi heti sen jälkeen, 108 uloskirjoitettiin terveenä.

Seuraavat operationit tehtiin vuoden kuluessa:

Pihtisynnytys	15 kertaa.
Käännös	5 »
Partus arte præmaturus	3 »
Kraniotomia	2 »
Yhteensä 25 kertaa.	

Synnytyksen kestäessä sattuneita komplikationeja mainitaan: eclampsia 4 kertaa, placenta prævia 2 kertaa, poikkitila 2 kertaa, perätila 2 kertaa, perä

jalkatila 1 kerran, yleisesti supist. lantio 5 kertaa, verenvuoto 3:ssa vaiheessa 1 kerran, kuollut sikiö 13 kertaa, hydrocephalus 1 kerran, hydramnion 1 kerran, nephritis gravid. 7 kertaa, kuuvasikka 1 kerran ja kaksoset 2 kertaa.

Lapsenpäästölaitos Nikolainkaupungissa oli kuten ennenkin kaupungin oma. Valtioapua 3,000 markkaa vuodessa. Vuonna 1909 hoidettiin laitoksessa 186 synnyttäjää, joista 3 oli jääneitä edelliseltä vuodelta ja 183 — 77 ensi- ja 106 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin vuoden aikana. Terveenä uloskirjoitettiin 179, sairaana 1, parempana 1 ja vuoteen 1910 jäi 5.

Seuraavat operationit tehtiin vuoden kuluessa:

Pihtisynnytys	1 kertaa.
Käännös ja jalan alasottaminen	2 »
Kalvojen puhkaiseminen	1 »
Yhteensä	4 kertaa.

Syntyneistä lapsista oli 8 kuollut ennen syntymistä, 3 kuoli synnytyksen kestäessä tai heti sen jälkeen, 176 lasta uloskirjoitettiin terveenä.

Lapsenpäästölaitos Oulussa on kaupungin oma ja nauttii 3,500 markan vuotuista valtioapua. Vuonna 1909 hoidettiin laitoksessa 123 synnyttäjää, joista 3 oli edelliseltä vuodelta jääneitä ja 120 — 50 primiparae ja 70 multiparae — vastaanotettiin vuoden kuluessa. 119 naista uloskirjoitettiin terveenä, 1 sairaana, 1 kuolleena ja seuraavaan vuoteen jäi 2. 127 sikiöstä kuoli 8 ennen synnytystä, 3 synnytyksen kestäessä tai heti sen jälkeen. Terveenä uloskirjoitettiin 113 ja kuolleena 1 lapsi, seuraavaan vuoteen jäi 2.

Seuraavat operationit on tehty:

Pihtisynnytys	6 kertaa.
Käännös jalalle	4 »
Keinotekoinen ennenaikainen synnytys	5 »
Embryotomia	1 »
Craniotomia	1 »
Käsin vetäminen alaosatilassa	6 »
Emänkaulan laajentaminen Bossin dilatatorilla	1 »
Yhteensä	24 kertaa.

Jyväskylän lapsenpäästölaitoksen ylläpiti lääketieteen lisensiaatti G. Palander, joka nautti samaa valtioapua, eli 4,500 markkaa, kuin ennen. Hoidettujen synnyttäjien kokonaisluku oli 189, joista 4 oli jäänyt vuodelta 1908 ja 185 — 74 ensi- ja 111 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin vuoden kuluessa. Synnyttäneistä uloskirjoitettiin 185 terveenä ja 1 kuolleena; vuoteen 1910 jäi 3. Sikiöistä oli 5 kuollut ennen syntymistä sekä 1 synnytyksen kestäessä. Terveenä pääs-

tettiin laitoksesta 177 lasta sekä kuolleena 4 lasta. Kaksois-synnytys sattui 5 kertaa ja keskenmeno 4 kertaa. Tilivuoden kuluessa tehtiin pihtisynnytys 10 kertaa, craniotomia 2 kertaa, Credé 4 kertaa sekä jälkeisten poistaminen käsin 5 kertaa.

Synnytyslaitos Sortavalassa ylläpiti lääketieteen lisensiaatti G. J. Vinter nauttien 4,500 markan valtioapua samoilla ehdoilla kuin ennenkin. Vuoden kuluessa vastaanotettiin 97 synnyttäjää — 47 primiparæ ja 50 multiparæ, edelliseltä vuodelta oli 6. Näistä uloskirjoitettiin terveenä 99 ja sairaana 3. Seuraavan vuoteen jäi 1.

Seuraavat operationit tehtiin vuoden kuluessa:

Pihtisynnytys	15 kertaa.
Evisceratio	1 »
Extractio perätilasta	1 »
Käännös perätilasta jalkatilaan ja vetäminen	2 »
Forceps	1 »
Partus arte præmaturus	2 »
Välilihan repeämän ompelu	7 »
Credé	7 »
Jälkeisten irroittaminen kädellä	2 »
Yhteensä 38 kertaa.	

Syntyneistä lapsista oli 5 kuollut ennen syntymistä, synnytyksen kestäessä tai heti sen jälkeen kuoli 7; eloon jääneistä lapsista uloskirjoitettiin terveenä 86.

Heinolan lapsenpäästölaitos siirtyi huhtikuun 1:nä päivänä tohtori A. J. Hällströmiltä kättilö Lida Ammeenmälle, joka sen ylläpitämiseksi sai 3,000 markkaa valtioapua vuodessa. Laitoksessa hoidettiin vuoden kuluessa 66 synnyttäjää — 30 ensi- ja 36 myötäsynnyttäjää. Näistä uloskirjoitettiin 61 terveenä ja 3 päästämättömänä, 2 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 63 terveenä ja 1 kuolleena. Tilivuoden kuluessa tehtiin 1 pihtisynnytys, käännös poikkitalasta 1 kerran ja jälkeisten irroittaminen kädellä 1 kerran. Suurempi verenvuoto tapahtui 3 kertaa.

Pietarsaaren lapsenpäästölaitos, joka on lääketieteen lisensiaatti Elisabeth Backman'in oma ja nauttii 3,000 markan suuruisia valtioapua, työskenteli vuonna 1909 12:lla vuoteella. Laitoksessa hoidettiin 154 synnyttäjää, joista 3 oli edelliseltä vuodelta ja 151 — 66 ensi- ja 85 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin vuonna 1909. Näistä uloskirjoitettiin 149 terveenä ja 2 kuolleena, 3 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 140 terveenä ja 2 kuolleena, 9 kuoli ennen synnytystä ja 1 synnytyksen kestäessä. Vuoden kuluessa tehtiin 6 pihtisynnytystä, käännös ja extraktioneja 3 kertaa, extraktioni

alaosan asemassa 4 kertaa, perineaali repeemän neulominen 8 kertaa, craniotomi 3 kertaa, embryotomi 1 kerran, keinotekoinen ennenaikainen synnytys 2 kertaa ja jälkeisten irroittaminen kädellä 4 kertaa.

Kouvolan lapsenpäästölaitoksen omisti lääketieteen lisensiaatti E. Gröhn, joka sen ylläpitämiseksi nautti 3,000 markkaa valtioapua. Hoidettujen luku oli 207 joista 7 oli edelliseltä vuodelta ja 200 — 88 ensi- ja 112 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin vuonna 1909. Synnyttäneistä uloskirjoitettiin 204 terveenä, 1 kuolleenä ja 2 jäi seuraavaan vuoteen. Äskensyntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 194 terveenä, 8 kuoli ennen synnytystä.

Lahden lapsenpäästölaitoksen omistaa lääketieteen lisensiaatti G. A. v. Zweyberg. Valtioapu on 3,000 markkaa. Laitoksessa hoidettiin 146 synnyttäjää, joista 54 oli ensisynnyttäjää ja 92 myötäsynnyttäjää. Terveenä uloskirjoitettiin 143, ja kuolleenä 2, seuraavaan vuoteen jäi 1. Syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 119 terveenä, 8 oli kuollut ennen synnytystä, 3 kuoli synnytyksen kestäessä ja 2 kuoli synnytyksen jälkeen. Vuoden kuluessa tehtiin seuraavat operationit: Pihtisynnytyksiä 10 kertaa, Ritgenin käsiote 2 kertaa, käsin vetäminen alaosa-asemassa 3 kertaa, istukan irroittaminen käsin 2 kertaa, expressio placentæ Credé 1 kerran, ulkopuolinen käännös (versio externa) 1 kerran, sisäinen käännös 1 kerran, profylaktinen jalan alasotto 2 kertaa, dilatatio Bossi 1 kerran, dilatatio portionis vaginalis uteri ante evacuationem uteri 8 kertaa ja evacuatio uteri manualis et instrumentalis pro abort 14 kertaa.

Lapsenpäästölaitos Lovisassa, jonka omistaa »Fru Franziska Riegers Stiftelse» niminen yhdistys, nauttii 2,000 markan suuruista valtioapua. Laitoksessa hoidettiin 81 naista, joista 1 oli edelliseltä vuodelta ja 80 — 32 ensi- ja 48 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin vuonna 1909. 78 uloskirjoitettiin terveenä ja 3 jäi seuraavaan vuoteen. 80 sikiöstä kuoli 2 ennen syntymistä ja 2 synnytyksen kestäessä. Terveenä uloskirjoitettiin 76 lasta.

Lapsenpäästölaitos Hankoossa. Laitoksen omistavat kättilöt Elin Brandelin ja Emmi Mellenius, jotka siitä kantavat 3,000 markkaa valtioapua. Laitoksessa hoidettiin 127 synnyttäjää, joista 4 oli edelliseltä vuodelta ja 123 vastaanotettiin vuonna 1909. Näistä uloskirjoitettiin 124 terveenä ja 3 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 123 terveenä, 1 kuoli ennen synnytystä ja 1 synnytyksen kestäessä.

Raumassa ylläpitivät *lapsenpäästölaitosta* kättilöt Mathilda Kokki ja Saima Maria Sariola, jotka sitä varten nauttivat 1,500 markkaa vuotuista valtioapua. Laitoksessa hoidettiin kaikkiaan 64 synnyttäjää, joista 60 uloskirjoitettiin terveenä, 1 sairaana, 1 kuolleenä ja 1 päästämättömänä, 1 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneitten lasten luku oli 62, joista 3 kuoli ennen ja 2 synnytyksen kestäessä.

Lappeenrannan lapsenpäästölaitos oli kättilö Sigrid Vilhelmina Kirsi'n oma ja kantaa hän 3,000 markkaa valtioapua vuodessa sen ylläpitämiseksi. Vuoden

kuluessa hoidettiin siinä 79 naista, joista 77 uloskirjoitettiin terveenä 1 paranevana ja 1 päästämättömänä. Syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 73 terveenä, 4 kuoli ennen ja 1 synnytyksen kestäessä.

Joensuun lapsenpäästölaitoksen omisti sairashuonelääkäri G. A. S. Sandström, joka sen ylläpitämistä varten saa 4,500 markkaa valtioapua vuodessa. Vuoden 1909 kuluessa hoidettiin laitoksessa kaikkiaan 153 naista, joista 151 uloskirjoitettiin terveenä, 1 päästämättömänä ja 1 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneistä lapsista oli 3 kuollut ennen syntymistä, 6 kuoli synnytyksen kestäessä tahi heti sen jälkeen. Terveenä päästettiin 146. Operatiivisia toimenpiteitä sattui 13 kertaa, nimittäin: pihtisynnytys 11 kertaa, craniotomia 1 kerran, dilatatio (Bossi) 1 kerran, dilatatio Champetier de Ribos 1 kerran, ulosotto alaosatilassa 4 kertaa ja käännös jalalle ja ulosotto 1 kerran.

Uudenkaarlebyyn lapsenpäästölaitos siirtyi 1:nä päivänä maaliskuuta E. Knapelta kaupunginlääkäri G. Ahlström'ille, joka laitosta varten nautti 3,000 markan vuotuista valtioapua. Laitoksessa hoidettiin 52 naista, joista 51 uloskirjoitettiin terveenä ja 1 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 50 terveenä, 4 oli kuollut ennen synnytystä ja 1 kuoli synnytyksen kestäessä. Kaksoisia syntyi 3 kertaa. Vuoden kuluessa tehtiin pihtisynnytys 3 kertaa, dilatatio (Bossi) 1 kerta, episiotomi 1 kerta, curettage 1 kerta ja istukan irroittaminen 2 kertaa.

Haminan lapsenpäästölaitoksen omisti kätilö Anna Saastamoinen, joka sen ylläpitämistä varten oli anonut 4,500 markan valtioapua, joka apu kuitenkin ei vielä 1909 vuoden kuluessa tullut myönnettyksi. Laitoksessa hoidettiin 47 synnyttäjää, joista 17 oli ensi- ja 30 myötäsynnyttäjää. Syntyneistä lapsista oli 1 kuollut ennen synnytyksen, 46 uloskirjoitettiin terveenä. Pihtisynnytys tehtiin yhden kerran.

Porin yleisen sairashuoneen lapsenpäästöosastolla sekä muissa yksinomaan valtion ylläpitämissä lapsenpäästölaitoksissa (Hämeenlinna, Mikkeli, Nurmes, Kajaani, Tornio ja Rovaniemi) hoidettiin vuonna 1909 yhteensä 504 naista, joista 7 oli jääneitä edelliseltä vuodelta. Näistä uloskirjoitettiin 498; 476 terveenä, 2 toipuvana, 6 sairaana, 2 kuolleena ja 12 synnyttämättä; seuraavaan vuoteen jäi 6. Vuoden kuluessa vastaanotetuista oli 191 ensi- ja 306 myötäsynnyttäjää. Elävänä syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 448 terveenä ja 3 kuolleena. 24 lasta oli kuollut ennen syntymistä ja 22 kuoli joko synnytyksen kestäessä tahi heti sen jälkeen.

Laitoksissa tehdyt operationit olivat:

Pihtisynnytys	13 kertaa.
Decapitatio	1 »
Embryotomia	1 »

Keinotekoinen ennenaikainen synnytys	1 kertaa.
Abortus arte provocatus	2 »
Extractio	1 »
Istukan irroittaminen.....	2 »

Yhteensä 21 kertaa.

Mielisairaslaitokset.

Keisarillisen Senaatin määräyksestä ilmoitti Siviilitoimituskunta kirjeessä Huhtikuun 5 päivästä Lääkintöhallituksen tiedoksi ja noudatettavaksi että K. Senaatti, esiteltäessä lausunnon antamista varten Suomen Eduskunnan 19 päivälle Lokakuuta 1907 päivätyä alamaista anomusta, joka koski mielisairaalain perustamista, ja sittenkuin K. Senaatti oli alamaisen ehdotukseensa armolliseksi esitykseksi Suomen ensin kokoontuvalle Eduskunnalle varojen hankkimisesta niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä, ottanut 850,000 markan suuruisen määrärahan käytettäväksi vuonna 1910 uuden mielisairasten keskuslaitoksen rakentamiseen Oulun lääniin, oli nähnyt hyväksi käskää Lääkintöhallitusta yksissä neuvoin Yleisten rakennusten Ylihallituksen ja mielisairashoidon järjestämistä varten asetetun komitean kanssa laatimaan piirustukset ja kustannusarvion aiottua laitosta varten sekä ryhtymään toimenpiteisiin paikan hankkimiseksi tätä keskuslaitosta varten ja siitä tekemään alamaisen ehdotuksen. Annetun käskyn johdosta kävivät muutamat Lääkintöhallituksen jäsenet ja lääkintöarkkitehti Toukokuun keskivälissä tarkastamassa Oulun kaupungin läheisempiä seutuja erittäin kiinnittäen huomionsa valtion omistamaan Laanilan kruununtaloon mainitun kaupungin läheisyydessä. Tarkastuksessa havaittiin Laanilan kruununtala sopimattomaksi tarkoitusta varten syystä että siinä löytyvä mäntypuita kasvava hiekkaharju on liian kapea ja suurien soitten ympäröimä kuin myöskin sen takia että tilan maalla on kasvamassa Oulun kaupungin esikaupunki, joka tulisi häiritsemään keskuslaitoksen toimintaa. Sitä vastoin tavattiin noin 1 $\frac{1}{2}$ à 2 kilometrin päässä Oulun kaupungista kaupungin alueella kaksikin sopivaa paikkaa toinen n. k. Intiön-, toinen Kontinkangas. Edellinen on suuruudeltaan 67,53 ha, josta 20,13 ha kangasta ja 47,40 ha peltoa, jälkimäinen 130,62 ha, josta 64,08 ha kangasta, 49,63 ha peltoa, 16,44 ha suota ja 0,47 ha vettä. Näistä alueista antoi Lääkintöhallitus ehdottomasti etusijan Kontinkankaalle. Täällä löytyvä kangasmaa on melkein tasainen, hienosti etelään viettävä, ja kooltaan siksi suuri että laitoksen eri rakennukset siihen varsin hyvin voidaan sijoittaa; kankaan eteläpuolella on riittämään asti peltomaata, jota tarvitaan sekä laitoksen omia tarpeita varten että työmaaksi potilaille, sekä alueen itäkulmassa helposti kuivattava pieni suo, joka antaisi tilaisuutta ulkotöihin siihen kykeneville potilaille. Alueelle kulkee valmis ajotie, joka olisi vastaisen laitoksen yksin käytettävissä. Jos jompikumpi näistä alueista hyväksyttäisiin voitettaisiin se etu että laitos olisi sekä kyllin kaukana kaupungista että toiselta puolen taas niin lähellä kaupunkia että se voisi nauttia tämän läheisyyden tuottamista eduista. Ensiksikin voisi laitos saada Oulun kaupungilta sähkövaloa niin että päästäisiin kalliitten valaistuslaitosten rakenta-

misesta, toiseksi voisi laitos saada vetensä Oulun kaupungin vesijohdosta, joka myöskin helpottaisi rakennuskustannuksia ja kolmanneksi voisi laitos saada likavetensä johdetuksi kaupungin likaviemäriin. Sitä paitsi olisi helppo, jos niin vaadittaisiin, johtaa Oulun rautatiestä sivuraide laitokselle. Kaupungin läheisyys olisi myöskin tärkeä siinä suhteessa että laitoksen hoitohenkilö- ja palveluskunta loma-ajallaan olisi tilaisuudessa nauttia kaupungin tarjoamista virkistyksistä kuin myöskin toipuvat potilaat saada tilaisuutta seurustelemaan lääkärien valvonnan alla terveitten ihmisten kanssa ennenkuin he päästetään pois laitoksesta. Lääkintöhallitus kysyi Oulun kaupunginvaltuusmiehiltä olisivatko he ja millä ehdoilla halukkaat valtiolle kysymyksessä olevaa tarkoitusta varten luovuttamaan jommankumman mainituista alueista. Valtuusmiehet, jotka lisättyin luvuin käsittelivät asiata, ilmoittivat syksyllä että he olivat valmiit valtiolle luovuttamaan joko Intiönkankaan tai Kontinkankaan, edellisen 226,000 markan ja jälkimmäisen 200,000 markan suuruisia kauppasummaa vastaan. Valtuusmiehet tekivät vielä toisen vaihtoehdotuksen, jonka mukaan, jos valtio puolestaan luovuttaisi kaupungille Laanilan y. m. siihen yhdistetyt tilat, lukuunottamatta siihen kuuluvat ulkopalstat Hiiosessa, Lemingassa ja Langinjoella, Oulun kaupunki luovuttaisi Intiönkankaan tai Kontinkankaan, edellisen 110,000 markasta ja jälkimmäisen 80,000 markasta, mitkä rahaerät kaupungin tulee suorittaa alueitten nykyisille haltijoille. Näistä ehdoista ilmoitti Lääkintöhallitus K. Senaatille kirjeellä 21 päivältä Syyskuuta jo ennenkuin valtuusmiesten päätös oli saavuttanut lainvoiman sillä tarkoituksella että, jos valtio puolestaan ennenkuin se tekee päätöksensä asiassa tahtois arvioida Laanilan tilan tai omasta puolestaan arvioida Oulun kaupungin tarjoomat alueet tämän arvioimisen tulisi tapahtua viimeistään Lokakuun lopulla tai Marraskuun alussa, koska myöhemmin luultavasti lumi vaikuttaisi tahi suorastaan estäisi tätä tointa.

Lokakuun 3 päivänä ilmoitti K. Senaatti että se oli nähnyt hyväksi käskää Oulun läänin kuvernööriä antamaan kahden asian ymmärtävän ja luotettavan henkilön toimeksi, joilla ei ole asiasta mitään hyötyä eikä vahinkoa odotettava, niin pian kuin mahdollista syksyn kuluessa arvioida Oulun läänin rakennettavaksi aiotun mielisairasten keskuslaitoksen paikaksi ehdotetut Oulun kaupungin lahjoitusmaahan kuuluvat Intiön- ja Kontinkankaat.

Jo Elokuun 19 päivänä oli K. Senaatti Yleisten rakennusten Ylihallituksen esityksestä myöntänyt sanotun Ylihallituksen käytettäväksi 2,500 markkaa Kontinkankaan alueen nivelleeraukseen ja sen pohjan tutkimiseen. Nämä työt olivat 2 päivä Lokakuuta loppuunsaoritetut. Vuoden kuluessa aloitettiin myöskin lopullisten piirustusten teettäminen, joka työ ei kuitenkaan vuoden lopussa ollut valmis.

Maaliskuun 10 päivänä vaati K. Senaatti Lääkintöhallituksen lausuntoa Käkisalmen kaupunginvaltuusmiesten alamaisestä anomuksesta että Käkisalmen

luona oleva valtion omistama mielisairasten turvalaitos pikemmin muuttetaisiin keskuslaitokseksi. Lääkintöhallituksen lausunto oli näin kuuluva: »Kuten kaupungin valtuusmiehet kirjoituksessaan mainitsevat toimitetaan paraikaa muutos- ja laajennustöitä Käkisalmen turvalaitoksessa. Näitten töitten tarkoitus on sekä laajentaa laitosta että siellä muuttaa entinen koppijärjestelmä uudenaikaiseksi valvonta- ja kylpyhoitojärjestelmäksi. Turvalaitoksessa on yksinomaan hoidettu kroonillisia mielisairaita, mutta nykyaikana hoidetaan myöskin suuri osa näistä, niinkuin melkein kaikki äkillisesti sairastuneet, valvonta- ja kylpyosastoilla, jonka kautta vältetään nuo turmiolliseksi havaitut pakkokeinot ja yhtämittäinen eristäminen. Koska siis myöskin kroonillisia sairaita varten aijotussa mielisairaslaitoksessa — turvalaitoksessa — valvontaosastot ovat välttämättömät, voi todellakin syyllä kysyä, onko enää syytä säilyttää näitä laitoksia aikaisemmassa muodossaan, vaan eikö niiden toimintaa voida jossain määrin muuttaa. Lääkintöhallituksen mielestä on jonkunlainen muutos tässä suhteessa saatava aikaan. Turvalaitos olisi vastedes pidettävä tavallaan ympäristönsä vastaanottolaitoksena ja siihen siis lähiseudulta otettava tarpeen vaatiessa myöskin äkillisiä sopivia sairastapauksia. Lääkintöhallitus onkin aikonut aikanaan tehdä tähän suuntaan käyvän ehdotuksen, joka, jos siihen suostutaan, tavallaan ainakin jossain määrin olisi omiaan poistamaan Käkisalmen kaupunginvaltuusmiesten esiintuomia haittoja paikkakuntansa mielisairaitten hoitamisessa. Näin ollen ei Lääkintöhallituksen mielestä ole syytä muuttaa turvalaitosta keskuslaitokseksi, vaan tulisi se pääasiallisesti mainitulla poikkeuksella toimimaan kuten tähänkin saakka turvalaitoksena. Keskuslaitokseksi on turvalaitos muuten liian pieni.

Sen mukaan kuin Lääkintöhallituksen tietoon on tullut, aikoo mielisairashoidon järjestämistä varten asetettu komitea mietinnössään ehdottaa, että Käkisalmen turvalaitos tulevaisuudessa laajennettaisiin niin suureksi kuin paikalliset olot sallivat. Laitosta ei kuitenkaan missään tapauksessa voitane laajentaa niin suureksi että sitä voisi muuttaa keskuslaitokseksi. Kun kaikki laajentamistyöt aikanaan ovat suoritettut saattaa laitos tietysti yhä paremmin toimia myöskin vastaanottolaitoksena. Ennenkuin Käkisalmen turvalaitoksen lopullista laajentamista voidaan ajatellakaan, on mielisairashoidon alalla suuria töitä tehtävä monessa muussa läänissä maassamme. Lääkintöhallituksen mielestä on tätä nykyä käynnissä olevien rakennustöitten kautta Käkisalmen turvalaitoksessa tämän paikkakunnan tarpeeseen uhrattu siksi paljon että huolehti voidaan käydä toisten paikkakuntain kipeimpiä tarpeita tyydyttämään, kunnes aika taas on tullut kääntää huomiota Käkisalmen turvalaitoksen suurentamiseen.»

Lapinlahden keskuslaitos.

Myrskyn kautta oli laitoksen pesulaitoksen virutushuone syksyn kuluessa turmeltunut. Virutushuoneen kuntoonpanemista varten myönsi K. Senaatti 21 p. Joulukuuta 1,600 markkaa.

Toukokuun 10 päivänä nimitti K. Senaatti lääketieteen tohtorin E. A. Thermannin laitoksen ensimmäiseksi alilääkäriksi.

Vuoden kuluessa hoidettiin laitoksessa 196 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 48,179. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3,55 markkaan.

Niuvanniemen keskuslaitos.

Lääkintöhallituksen Huhtikuun 30 päivänä tekemästä esityksestä myönsi K. Senaatti Toukokuun 25 päivänä Lääkintöhallituksen käytettäväksi 12,000 markan suuruisen määrärahan kaluston hankkimiseksi keskuslaitoksen uuteen syksyllä valmistuvaan osastoon levottomia naispotilaita varten, sekä salli Lääkintöhallituksen, niin pian kuin mainittu osasto otetaan käytäntöön, asettaa sen palvelukseen ylihoitajattaren, 4 hoitajattarta ja yhden siivoojattaren.

Uusi osasto avattiin Marraskuun alussa.

Huhtikuun 7 päivänä lähetti Lääkintöhallitus K. Senaatille laatimansa ehdotuksen uudeksi rahasäännöksi laitosta varten. Keskuslaitoksen ylilääkäri Alb. Björkman nimitettiin Marraskuun 18 päivänä ylilääkäriksi Pitkäniemen keskuslaitokseen.

Lääkintöhallituksen v. 1907 asettaman n. k. ruokajärjestelmäkomitean laatima uusi ruokajärjestelmä on vuoden kuluessa ollut käytännössä keskuslaitoksessa.

Vuoden kuluessa hoidettiin laitoksessa 392 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 113,507. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2,42 markkaan.

Pitkäniemen keskuslaitos.

Armollisella käskyllä Toukokuun 18 päivästä suvaitsi H. K. Majesteettinsa myöntää 32,576 markkaa 80 penniä käytettäväksi kaluston hankkimiseksi 100 uutta potilasta varten.

Kesäkuun 15 päivänä esitti Lääkintöhallitus että uuden pesukoneen sekä 300 litraa pitävän padan hankkimiseksi ja asettamiseksi, kuin myöskin vanhan pesukoneen korjaamiseksi myönnettäisiin 7,950 markan määräraha. Esitykseen suostui K. Senaatti Kesäkuun 29 päivänä.

Lokakuun 13 päivänä hyväksyi K. Senaatti Lääkintöhallituksen Heinäkuun 20 päivänä tekemän esityksen että Yleisten rakennusten Ylihallituksen

toimeksi annettaisiin eräiden vesijohdossa olevien puutteellisuuksien poistaminen ja että sanotun ylihallituksen käytettäväksi tarkoitusta varten myönnettäisiin 8,750 markkaa.

Kesäkuun 21 päivänä myönsi Lääkintöhallitus käyttövaroistaan 890 markkaa alilääkäriin asuntoa varten laitoksen kulkutautipaviljongissa.

Laitoksen ylilääkäri professori E. Hougberg kuoli 22 päivänä Toukokuuta.

Marraskuun 18 päivänä nimitettiin Niuvanniemen keskuslaitoksen ylilääkäri Alb. Björkman laitoksen ylilääkäriksi.

Kolmanneksi alilääkäriksi laitokseen nimitettiin 23 päivä Marraskuuta lääketieteen lisensiaatti P. von Bonsdorff.

Vuoden kuluessa hoidettiin laitoksessa 624 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 158,343. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2,68 markkaan. ○

Käsisalmen turvalaitos.

Vuonna 1908 aloitetut työt laitoksen kriminali- ja koppiosaston muuttamista, uuden huoneuston 50:lle naispuoliselle mielisairaalle rakentamista sekä sähkökeskustan valmistamista varten loppuunsaoritettiin vuoden 1909 kuluessa ja tapahtui näitten töitten loppukatselmus 10 päivänä Marraskuuta.

Maaliskuun 23 päivänä salli K. Senaatti Lääkintöhallituksen 5 päivänä Maaliskuuta tekemän esityksen johdosta että turvalaitokseen, niinpian kuin laitoksen koppiosastojen korjaukseen ryhdytään ja niiden hoidokkaat siirretään uuteen valvontaosastoon, saatiin ottaa 2 mies- ja 2 naishoitajaa entisten lisäksi.

Armollisella käskyllä 15 päivästä Toukokuuta käski H. K. Majesteettinsa että Suomen yleisistä varoista on käytettävä 12,727 markkaa 80 penniä kaluston hankkimiseksi laitokseen.

Kesäkuun 29 päivänä lähetti Lääkintöhallitus K. Senaatille laatimansa uuden ehdotuksen vuosirahasäännöksi laitosta varten.

Heinäkuun 6 päivänä ehdotti Yleisten rakennusten Ylihallituksen kone-insinööri että turvalaitoksen pesulaitokseen hankittaisiin uusi sentrifugi vanhan kuluneen ja rakenteeltaan hengenvaarallisen sentrifugin sijaan sekä että sitä varten myönnettäisiin 1,300 markan suuruinen määräraha. Ehdotuksen hyväksyi K. Senaatti 20 päivänä Heinäkuuta.

Lääkintöhallituksen Kesäkuun 28 päivänä tekemästä esityksestä oikeutti K. Senaatti Syyskuun 8 päivänä Lääkintöhallituksen tarpeen mukaan lisäämään hoitohenkilökuntaa 2:lla hoitajalla ja 6:lla hoitajattarella.

Syyskuun 29 päivänä myönsi K. Senaatti Lääkintöhallituksen Heinäkuun 20 päivänä tekemän ehdotuksen mukaisesti 2,500 markkaa käytettäväksi 4 uuden vesiklosetin rakentamista ja ränsistyneitten hyyskien poistamista varten.

Vuoden kuluessa hoidettiin laitoksessa 165 pöttilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 54,452. Hoitokustannukset päivää ja pöttilasta kohti nousivat 1,86 markkaan.

Seilin turvalaitos.

Sittenkuin Turun läänin rakennuskonttorin esimies Yleisten rakennusten Ylihallitukselle oli ilmoittanut että vaikeudet vuosikorjaustöitten teettämisessä turvalaitoksessa vuosi vuodelta kävivät yhä suuremmiksi sen johdosta, etteivät työntekijät tällä eristetyllä paikkakunnalla saaneet kortteeria, esitti mainittu Ylihallitus, kuultuaan Lääkintöhallituksen mielipidettä asiasta, Tammikuun 24 päivälle 1908 päivätyssä K. Senaatille lähettämässään krjeessä että 6,500 markkaa asetettaisiin Ylihallituksen käytettäväksi työväenparakin rakentamista varten turvalaitokseen. Sittenkuin Ylihallitus oli laatinut uuden 5,000 markkaan päättyvän kustannusehdotuksen, päätti K. Senaatti 3 päivänä Maaliskuuta 1909 teettää parakin, joka oli sijoitettuna niin etäälle laitoksesta ettei se häiritisi laitoksen toimintaa, ja myönsi tarkoitusta varten pyydetyn rahasumman.

Vuoden kuluessa hoidettiin turvalaitoksessa 55 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 18,221. Hoitokustannukset päivää ja henkilöä kohti nousivat 1,90 markkaan.

Sairasvuoteitten yhteinen luku kaikissa mielisairaslaitoksissa oli vuoden 1909 lopussa 1,236. Vuoden kuluessa hoidettiin kaikkiaan 1,648 henkilöä, nimittäin 917 eli 55,64 % miestä ja 731 eli 44,36 % naista. Näistä oli vuodelta 1908 jääneitä 626 miestä ja 503 naista eli yhteensä 1,129 sairasta, se on 68,51 % kaikista hoidetuista.

Hoidokkaista uloskirjoitettiin 270 miestä ja 176 naista eli yhteensä 446 henkilöä, tehden 27,06 % kaikista hoidetuista. Laitoksiin jäi vuodeksi 1910 647 miestä ja 555 naista, yhteensä 1,202 henkilö eli 72,94 % kaikista hoidokkaista. Taulu 10. Tässä tulee huomauttaa että taulu 10 osoittaa vastaanotetut ja uloskirjoitetut jokaisessa laitoksessa erikseen, jonka takia ei ole voitu välttää että hoidokas, joka yhdestä laitoksesta on uloskirjoitettu ja vastaanotettu toiseen laitokseen, on merkitty kahdesti, kuin myöskin että henkilö, joka useamman kerran on uloskirjoitettu ja jälleen takaisin otettu, joka kerta on saanut uuden päiväkirjanumeron ja tämän mukaisesti otettu tähän ja seuraaviin tauluihin.

Sisäänotettujen ja hoidettujen suhde toisiinsa eli vaihdon suuruus eri mielisairaslaitoksissa on ollut: Lapinlahden keskuslaitoksessa 32,1 %, Niuvanniemen keskuslaitoksessa 20,4 %, Pitkänien keskuslaitoksessa 39,1 %, Käki-salmen turvalaitoksessa 9,7 %, Seilin turvalaitoksessa 5,6 % sekä vastaanotto-

laitoksissa 56,0 %. Eri vastaanottolaitoksissa on suhde ollut: Turussa 26,1 %, Viipurissa 74,1 %, Mustasaarella 18,2 %, Oulussa 45,9 % ja Mikkeliissä 67,6 %.

Eri sairaudenmuodoista Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin, turvalaitoksiin ja vastaanottolaitoksiin vuoden aikana vastaanotetuissa sattui:

<i>Melancholia</i>	40,	22	mies-	ja	18	naishenkilöllä	=	7,7 %
<i>Amentia</i>	18,	11	»	»	7	»	=	3,5 »
<i>Mania</i>	139,	79	»	»	60	»	=	26,8 »
<i>Paranoia</i>	23,	17	»	»	6	»	=	4,4 »
<i>Dementia</i>	230,	114	»	»	116	»	=	44,3 »
<i>Psychosis ex intoxicatione</i> ..	6,	4	»	»	2	»	=	1,2 »
<i>Dementia paralytica</i>	18,	16	»	»	2	»	=	3,5 »
<i>Dementia postapoplectica</i> ...	2,	—	»	»	2	»	=	0,4 »
<i>Insania epileptica</i>	10,	8	»	»	2	»	=	1,9 »
<i>Insania hysterica et neurasthe-</i> <i>nica, hypochondria</i>	18,	8	»	»	10	»	=	3,4 »
<i>Imbecillitas</i>	6,	5	»	»	1	»	=	1,2 »
<i>Idiotia</i>	2,	2	»	»	—	»	=	0,4 »
<i>Ei mielisairaat</i>	7,	5	»	»	2	»	=	1,3 »

Yksinkertainen mielisairaus, *Insania simplex*, vaivasi 456 hoidokasta, 247 miestä ja 209 naista, se on 87,9 % kaikista sisäänkirjoitetuista. Taulu 11.

Vuoden kuluessa vastaanotettujen ikä käy selville taulusta 12. Tästä näkyy että ikäluokka 21—30 v. omisti suurimman luvun 187, joka tekee 36,1 % Ikäluokka 31—40 v. seuraa lähinnä 166 potilaalla eli 32,0 % Ikäluokkaan 41—50 v. kuului 71 henkilöä, eli 13,7 %, ikäluokkaan yli 50 vuotta 42 eli 8,1 % sekä ikäluokkaan alle 21 vuotta 52 eli 10,0 %. Yhden, eli 0,1 %, ikä oli tuntematon.

Siitä ajasta, minkä sairaus on kestänyt ennen sisäänkirjoittamista tehdään Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksista sekä Käkisalmen turvalaitoksesta selkoa 397 potilaan suhteen. Näistä oli sairaus 47:llä eli 11,8 % alkanut 3 kuukauden sisään ennen vastaanottoa, 146:lla eli 36,8 % oli se kestänyt 3—12 kuukautta, 82:lla eli 20,7 %, 1—2 vuotta, 32:lla eli 8,1 %; 2—3 vuotta, 24:llä eli 6,0 %, 3—4 vuotta 16:llä eli 4,0 % 4—5 vuotta sekä 50:llä eli 12,6 % enemmän kuin 5 vuotta.

395:ssä tapauksessa on saatu selville onko mielisairautta ilmestynyt ennen sitä kohtausta, jonka takia sairas on laitokseen otettu. Tulos on että 315:llä eli 79,8 % edelläkäypää kohtausta ei ole ollut, että 42:llä eli 10,6 %, yksi, 19:sta eli 4,8 % kaksi, 8:lla eli 2,0 % kolme sekä 11:sta eli 2,8 % neljä tahi useampi kohtaus on sattunut. Likempi selvitys saadaan seuraavasta yhteenvedosta:

Taulu osottava Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen vuonna 1909 vastaanotettujen hoidokkaitten lukumäärä, sairauden kestävyys ennen vastaanottamista sekä edellä käypien kohtauksien luku.

Öfversigt öfver i Lappviks, Fagnäs och Pitkäniemi centralanstalter samt Kexholms asyl år 1909 intagna sjuka jämte uppgift å sjukdomens bestånd före intagningen och antal förutgångna anfall.

Tauti. Sjukdom.	Sairauden kestävyys ennen vastaanottamista. Sjukdomens bestånd före intagningen.														Edelläkäypien kohtauksien luku. Antalet förutgångna anfall.																
	Alle 3 kuukautta. Under 3 månader.		3-12 kuukautta. 3-12 månader.		1-2 vuotta. 1-2 år.		2-3 vuotta. 2-3 år.		3-4 vuotta. 3-4 år.		4-5 vuotta. 4-5 år.		Yli 5 vuotta. Öfver 5 år.		Tuntematon. Okänd.	Yhteens. Summa.	Ei mitään. Inet.	Yksi. Ett.	Kaksi. Två.	Kolme. Tre.	Neljä eli useita. Fyra eller fem.	Tuntematon. Okänd.	Yhteens. Summa.								
																							M.	N.	M.	N.					
Insania simplex....	18	18	75	61	36	34	16	13	12	10	6	10	25	13	1	189	159	146	126	24	14	9	9	5	3	4	5	1	2	189	159
Dementia paralytica	1	2	5	5	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	2	13	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	2
» postapoplectica.....	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Insania epileptica..	6	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	8	—	4	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	8	—
» hyster. et neurasth.....	1	1	1	4	3	2	1	—	1	—	—	—	1	3	—	8	10	7	8	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	8	10
Imbecillitas.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	—	5	1	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1
Idiotia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Yhteensä	26	21	81	65	45	37	19	13	13	11	6	10	33	17	1	224	174	176	139	26	16	10	9	5	3	6	5	1	2	224	174

Ikä, jolloin mielisairaus ensi kerran kohtasi Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin vuonna 1909 otetuita hoidokkaita, näkyy seuraavasta taulusta:

Taulu osottava iän, jolloin mielisairaus ensi kerran kohtasi Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin vuonna 1909 vastaanotetuita hoidokkaita.

Öfversigt öfver åldern då sinnessjukdom första gången uppträdde hos de år 1909 i Lappviks, Fagnäs och Pitkäniemi centralanstalter intagna.

Tauti. Sjukdom.	Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä.<	
--------------------	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	---------------------	--	------------	--

Taulusta käy selville että 379 tapauksessa, josta tietoja iän suhteen on saatu, 7 eli 1,9 % oli ikäluokassa alle 11 vuotta, 5 eli 1,3 % oli ikäluokassa 11—15 vuotta, 70 eli 18,5 % ikäluokassa 16—20 v., 90 eli 23,7 % ikäluokassa 21—25 v., 69 eli 18,2 % ikäluokassa 26—30 v., 46 eli 12,1 % ikäluokassa 31—35 v., 44 eli 11,6 % ikäluokassa 36—40 v., 13 eli 3,4 % ikäluokassa 41—45 v., 20 eli 5,3 % ikäluokassa 46—50 v., 11 eli 2,9 % ikäluokassa 51—60 v., sekä 4 eli 1,1 % oli yli 60 vuotta.

Mitä Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen v. 1909 vastaanotettujen siviilisäätyn tulee, näkyy seuraavasta taulusta että 397:stä vastaanotetusta 156 miestä ja 104 naista eli yhteensä 260 henkilöä, tehden 65,5 % kaikista, oli naimattomia, että 63 miestä ja 59 naista eli yhteensä 122 henkilöä, tehden 30,7 % kaikista, oli naineita, että 4 miestä ja 10 naista, yhteensä 14 henkilöä, tehden 3,5 % kaikista, oli leskiä sekä että 1 nainen, tehden 0,3 % kaikista oli eroitettu.

Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen vuonna 1909 vastaanotettujen hoidokkaitten siviilisäätty.

De i Lappviks, Fagnäs och Pitkäniemi centralanstalter samt Kexholms asyl
år 1909 intagnas civilstånd.

T a n t i. S j u k d o m.	Naimat- tomia. Ogifta.		Naineita. Gifta.		Leskiä. Änkor.		Eroitet- tuja. Från- skilda.		Tunte- maton. Okänd.		Yh- teensä. Summa.		Yhteensä. Summa.
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	
Insania simplex.....	135	96	50	55	3	8	—	—	1	—	189	159	348
Dementia paralytica.....	4	—	9	1	—	—	—	1	—	—	13	2	15
Dementia postapoplectica	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Insania epileptica.....	6	—	2	—	—	—	—	—	—	—	8	—	8
Insania hyster. et neurasth.....	6	6	1	2	1	2	—	—	—	—	8	10	18
Imbecillitas.....	4	1	1	—	—	—	—	—	—	—	5	1	6
Idiotia	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Yhteensä	156	104	63	59	4	10	—	1	1	—	224	174	398

Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen vuonna 1909 vastaanotettujen hoidokkaitten suvussa on mielisairautta tavattu 203 tapauksessa kuten seuraavasta taulusta käy selville.

Öfversigt öfver förekomsten af sinnessjukdom inom de i Lappviks, Fagnäs och Pitkaniemi centralanstalter samt Kexholms asyl år 1909 intagnes slägt.

Otaksuttavat syyt mielisairauteen vuonna 1909 Lapinlahden, Niuvanniemmen ja Pitkänien keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen vastaanotetuissa hoidokkaissa selviävät seuraavasta yhteensovittelusta.

Öfversigt öfver antagliga orsaker till sinnessjukdomens uppkomst hos de i Lappviks
Fagnäs och Pitkäniemi centralanstalter samt Kexholms asyl år 1909 intagna.

[illegible]

Yhteensä — Summa	189	159	13	2	—	2	8	—	8	10	5	1	1	—	224	174	393
------------------	-----	-----	----	---	---	---	---	---	---	----	---	---	---	---	-----	-----	-----

Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen vuonna 1909 vastaanotettujen hoidokkaitten sääty ja ammatti näkyy seuraavasta taulusta:

Taulu osottava Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen vuonna 1909 vastaanotettujen hoidokkaitten säädyn ja ammatin.

Öfversigt öfver de i Lappviks, Fagernäs och Pitkäniemi centralanstalter samt Kexholms asyl år 1909 intagnas stånd och yrke.

Sääty ja ammatti. Stånd och yrke.	Tauti. — Sjukdom.												Yhteensä. Summa.		
	Insania simplex.		Dementia paralytica.		Dementia postapoplectica.		Insania epileptica.		Insanialysteriä, neurasth.		Imbecillitas.		Idiotia.		
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	Yht.
Siviili virkamiehiä ja heidän perh. — Sivila tjänstemän och deras familjer	4	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	6	10
Pappeja ja heidän perheitä — Prester och deras familjer	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
Asianajajia ja toimittajia — Advokater och redaktörer	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	2
Kouluopettajia ja opettajattaria — Skollärare och lärarinnor	3	7	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	7	11
Ylioppilaita ja kouluoppilaita — Studenter och skolelever	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	7	1	8
Kauppiaita, kauppa-apulaisia ja heidän perheitä — Köpmän, handelsbiträden och deras familjer	3	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	1	7
Konttoristeja ja heidän perheitä — Kontorister och deras familjer	2	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3	2	5
Postivirkamiehiä — Posttjänstemän	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Urkureja — Organister	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Rautatien virkailijoita — Järnvägs betjente	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3
Rautatien praktikantteja — Järnvägs praktikanter	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Varastoesimiehiä — Magasins föreståndare	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Vanginvartioita — Fångförare	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Sairaanhoitajattaria — Sjuksköterskor	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2	2
Hierojia — Massörer	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Neitejä — Fröknar	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Ravintoloitsian tyttäreläitä — Restauratörs döttrar	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Merikapteenoja, merimiehiä, luotseja — Sjökaptenar, sjömän, lotsar	3	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	5	1	6
Agronomeja — Agronomer	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Käsityöläisiä ja heidän perheitä — Handtverkare och deras familjer	19	10	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	21	11	32
Työmiehiä, kaupungeissa — Arbetare i städer	24	28	2	1	—	—	—	—	1	—	—	—	26	30	56
Työmiehiä, maalla — Arbetare på landet	4	2	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	8	2	10
Palvelijoita ja heidän perheitä — Tjenare och deras familjer	8	14	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	9	16	25
Talonomistajia — Gårdsegare	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Talonpoikia, talollisia ja heid. perh. — Bönder, rusthållare och deras familjer	39	35	1	—	—	—	2	—	4	—	—	—	46	35	81
Torppareita ja vuokraajia — Torppare och arrendatorer	28	18	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	31	19	50

Säätty ja ammatit. Stånd och yrke.	Tauti. — Sjukdom.												Yhteensä Summa.			
	Insania simplex.	Dementia paralytica.	Dementia pos- ticiphica.	Insania epileptica.	Insania hyste- ric et neurasth.	Imbecillitas.	Idiotia.									
								M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.
Itsellisiä — Inhysningar	31	20	—	1	—	1	—	—	—	3	—	—	—	31	25	56
Metsäkonduktöörejä — Skogskon- duktörer	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Sotamiehen vaimoja — Soldat hustrur	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Ajuria, masinisteja, vaihdemiehiä — Äkare, maskinister och vexelkarla	3	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	6	—	6
Vaivashoitolaisia — Fattigkjon	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	3	4
Vankeja — Fångar	4	2	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	7	2	9
Yhteensä — Summa	189	159	13	2	—	2	8	—	8	10	5	1	1	224	174	398

Mitä vuoden aikana kaikissa mielisairaslaitoksissa hoidettujen potilaitten asuntopaikkaan tulee näkyä taulusta XIII että 519 vastaanotetusta 411 eli 79,2 % asui maalaiskunnissa ja 108 eli 20,8 % kaupungeissa.

Vuoden kuluessa hoidetuista uloskirjoitettiin 446, joista 270 miestä = 60,5 % ja 176 naista = 39,5 %. Taulu XIV.

Näistä uloskirjoitettiin:

139,	87	miestä	ja	52	naista	terveenä		=	31,1 %
110,	65	»	»	45	»	paremmaksi tulleenä		=	24,7 »
149,	89	»	»	60	»	parantumatta		=	33,4 »
48,	29	»	»	19	»	kuolleena		=	10,8 »

Taulu XV osoittaa parantuneitten sairauden muodon, iän ja oloajan laitoksessa. 132 parantuneista (7:stä parantuneesta, jotka eivät olleet mielisairaita, puuttuu seuraavat tiedot) oli 16 eli 12,1 % alle 21 vuoden; 50 eli 37,9 % kuuluivat ikäluokkaan 21—30 vuotta; 38 eli 28,8 % ikäluokkaan 31—40 vuotta; 16 eli 12,1 % ikäluokkaan 41—50 vuotta ja 12 eli 9,1 % oli yli 50 vuotta.

44 hoidokasta eli 33,3 % oleskelivat laitoksessa alle 3 kuukautta, 54 eli 40,9 % 3—6 kuukautta, 20 eli 15,2 % 6—12 kuukautta, 13 eli 9,8 % 1—3 vuotta ja 1 eli 0,8 % 3—5 vuotta.

Taudin kulku sen alusta alkaen siksi kun potilas terveenä päästettiin on saatu selville 127 tapauksessa. Annetuista ilmoituksista tässä suhteessa näkyy että tauti 24 tapauksessa = 18,9 % oli kestänyt alle 3 kuukautta, 40 tapauksessa = 31,5 % 3—6 kuukautta, 31 tapauksessa = 24,4 % 6—12 kuukautta, 22 tapauksessa = 17,3 % 1—2 vuotta, 3 tapauksessa = 2,4 % 2—3 vuotta ja 7 tapauksessa = 5,5 % yli 3 vuotta.

Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksissa sekä Käkisalmen turvalaitoksessa kuolleista on saatu seuraava selonteko.

Taulu osottava Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksissa sekä Käkisalmen turvalaitoksessa vuonna 1909 kuolleet hoidokkaat.

Öfversigt öfver i Lappviks, Fagnäs och Pitkäniemi centralanstalter samt Kexholms asyl år 1909 aflidna.

Tauti. Sjukdom.	I k ä. Å l d e r.										Oloaika hoitolaitoksessa. Vistelsetid inom anstalten.										Taudin kestävyys ennen vastaan- ottamista. Sjukdomens bestånd före intagningen.															
	Alle 20 vuotta. Under 20 år.	21-30 vuotta. 21-30 år.	31-40 vuotta. 31-40 år.	41-50 vuotta. 41-50 år.	51-60 vuotta. Öfver 60 år.	Yhteensä. Summa.	Yhteensä. Summa.	Alle 3 kuukautta. Under 3 mån.	3-12 kuukautta. 3-12 månader.	1-5 vuotta. 1-5 år.	Yli 5 vuotta. Öfver 5 år.	Yhteensä. Summa.	Yhteensä. Summa.	Alle 3 kuukautta. Under 3 mån.	3-12 kuukautta. 3-12 månader.	1-2 vuotta. 1-2 år.	2-3 vuotta. 2-3 år.	3-5 vuotta. 3-5 år.	Yli 5 vuotta. Öfver 5 år.	Yhteensä. Summa.	Yhteensä. Summa.	Alle 3 kuukautta. Under 3 mån.	3-12 kuukautta. 3-12 månader.	1-2 vuotta. 1-2 år.	2-3 vuotta. 2-3 år.	3-5 vuotta. 3-5 år.	Yli 5 vuotta. Öfver 5 år.	Yhteensä. Summa.	Yhteensä. Summa.							
M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.							
Insania simplex	—	1	—	4	3	5	4	3	1	2	8	15	—	6	—	2	3	2	5	5	8	15	—	4	—	2	—	3	—	2	8	15				
Dementia para- lytica.....	—	—	—	—	8	—	6	—	1	—	15	—	3	—	6	—	5	—	1	—	15	—	2	—	5	—	5	—	1	—	15					
Insania epilep- tica.....	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Idiotia.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Yhteensä	—	1	1	4	11	5	11	3	2	2	25	15	3	6	6	2	9	2	7	5	25	15	3	4	5	2	5	3	1	2	4	2	7	2	25	15

Taulu osoittava Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkänien keskuslaitoksissa sekä Käiksalmen turvalaitoksessa vuonna 1909 kuolleitten hoidokkaitten kuolemansyyt.

Öfersigt öfver dödsorsakerna hos de år 1909 i Lappviks, Fagernäs och Pitkäniemi centralanstalter samt Kexholms asyl aflidna.

Tauti. Sjukdom.	Kuolemansyy. — Dödsorsak.																		Yhteensä. Summa.		
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	Yhte.		
Insania simplex	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	815	23
Dementia paralytica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	15
Insania epileptica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Idiotia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Yhteensä	1	—	5	—	1	1	—	5	9	—	1	1	—	2	—	1	1	—	1	125	40

Taulu osottava tilapäiset taudinkohtaukset vuonna 1909 Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkänien keskuslaitoksissa sekä Käkisalmen turvalaitoksessa hoidetuissa potillaissa.

Öfversigt öfver tillfälliga sjukdomar hos de år 1909 i Lappviks, Fagnäs och Pitkänien centralanstalter samt Kexholms asyl vårdade.

T a u t i. S j u k d o m.	Lapinlahden keskuslaitos. Lappviks-sjukhus.		Niuvanniemen keskuslaitos. Fagnäs-sjukhus.		Pitkänien keskuslaitos. Pitkänien mi sjukh.		Käkisalmen turvalaitos. Kexholms asyl.		Yhteensä. Summa.		
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	Y:sä.
Bronchitis, pneumonia, broncho-pneumonia	2	1	—	—	2	—	—	—	4	1	5
Pleuritis seropurulenta	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1
Tuberculosis pulmonum	—	—	1	3	—	2	—	—	1	5	6
Enteritis, gastritis, gastroenteritis ..	—	7	1	12	6	—	2	1	9	20	29
Appendicitis ac.	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Helminthiasis	1	—	—	—	—	—	2	1	3	1	4
Peritonitis ac.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1
Typhus abdominalis	—	—	1	—	—	1	—	—	1	1	2
Influenza, febricula, febris remittens	2	5	3	1	3	5	—	—	8	11	19
Angina tonsillaris	3	3	—	—	1	—	—	—	4	3	7
» fauc.	—	—	6	—	—	—	—	—	6	—	6
Polyarthrititis ac.	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
» rheum.	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	2
Pyæmia	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
Parotitis	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
Erysipelas	—	—	7	—	—	—	—	—	7	—	7
» faciei	—	1	—	—	—	3	—	1	—	5	5
Lymphadenitis colli	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1
Ischias	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Lumbago	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	2
Thrombos. sin. duræ matr.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1
Thrombophlebitis venæ iliacæ	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Phlebitis	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1
Eczema	4	—	—	—	—	—	—	—	4	—	4
Herpes zoster	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Furunculus, carbunculus	1	—	3	—	1	—	—	—	5	—	5
Phlegmone	—	1	6	—	—	—	1	—	7	1	8
Panaritium	—	—	2	—	1	—	—	—	3	—	3
Periostitis maxill.	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1	2
Vulnera contusa reg. var.	—	—	—	—	2	4	—	—	2	4	6
» incisa, contusa	5	1	14	14	—	—	—	—	19	15	34
» » antibr. ac. lacsione	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
art. rad.	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
Fractura radii et ulnae	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
» ulnar. amb.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1

T a u t i. S j u k d o m.	Lapinlahden keskuslaitos. Lappviks- sjukhus.		Niuvanniemen keskuslaitos. Fagernäs- sjukhus.		Pitkänien keskuslaitos. Pitkänie- mi sjukh.		Käkisälmen turvalaitos. Kexholms asyl.		Yhteensä. Summa.		
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	Y:sä.
Fractura fibulae dextr.	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Luxatio digit. II dextr.	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Combustio	1	—	—	—	—	—	1	—	2	—	2
Epididymitis ac.	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Decubitis	4	—	1	2	—	—	—	—	5	2	7
Cysta ovarii	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1
Silmätauteja	—	—	—	—	1	2	—	—	1	2	3
Korvatauteja	—	—	—	—	7	2	—	—	7	2	9
Yhteensä	28	22	48	38	28	23	6	3	110	86	196

Taulu osottava kuinka Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkänien keskuslaitoksien sekä Käkisälmen turvalaitoksen hoidokkaat vuonna 1909 jakaantuivat päivämaksuihin nähden.

Lapinlahden keskuslaitos.

Päivämaksu à Smk. 4: —	445 hoitopäivää.
» à » 3: 30	526 »
» à » 2: 20	9,012 »
» à » 1: 50	365 »
» à » 1: 10	23,675 »
» à » 1: —	90 »
» à » —: 55	1,370 »
Vapaa vuode	12,896 »
Yhteensä	48,179 hoitopäivää.

Niuvanniemen keskuslaitos.

Päivämaksu à Smk. 3: 50	1,095 hoitopäivää.
» à » 2: 20	15,389 »
» à » 1: 10	75,110 »
» à » 1: —	365 »
» à » —: 82,5	365 »
» à » —: 55	2,831 »
» à » —: 50	1,215 »
Vapaa vuode	17,137 »
Yhteensä	113,507 hoitopäivää.

Pitkäniemen keskuslaitos.

Päivämaksu à Smk. 3: 30	1,550	hoitopäivää.
» » » 2: 20	15,936	»
» » » 1: 10	119,173	»
» » » —: 55	730	»
» » » —: 50	365	»
Vapaa vuode	20,589	»
Yhteensä 158,343 hoitopäivää.		

Käkisalmen turvalaitos.

Päivämaksu à Smk. 2: —	365	hoitopäivää.
» à » 1: 10	36,898	»
» à » —: 55	1,460	»
» à » —: 25	365	»
Vapaa vuode	15,364	»
Yhteensä 54,452 hoitopäivää.		

Päivämaksun suoritti.

	Lapinlahden keskuslaitos.			Niavanniemen keskuslaitos.			Pitkäniemen keskuslaitos.			Käkisalmen turvalaitos.			Yhteensä.
	M.	N.	Y:sä.	M.	N.	Y:sä.	M.	N.	Y:sä.	M.	N.	Y:sä.	
Sairaatsen itse tai heidän omaiset ja hoitajat	44	49	93	91	70	161	75	60	135	18	13	31	420
Talolliset, tuttavat tai sairaas- rahastot ja yhdistykset ..	—	—	—	2	1	3	31	26	57	—	—	—	60
Kunnat tai vaivashoito	34	20	54	123	70	193	195	171	366	40	47	87	700
Tuomiokapitulit	—	—	—	1	—	1	1	—	1	—	—	—	2
Rautatien hallitus	1	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2
Kenraalikuvernöörin kanslia .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
Maksutta hoidetut (elinkauti- sesti vastaanotetut, krimi- naalipotilaat. ja vapaa vuo- detta nauttivat)	28	20	48	23	11	34	52	12	64	34	12	46	192
Yhteensä	107	89	196	240	152	392	355	269	624	92	73	165	1,377

Vuonna 1909 Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksissa sekä Käkisalmen turvalaitoksessa hoidetut kriminaalipotilaat ovat tehneet seuraavat rikokset.

	Lapinlahden keskuslaitos.			Niuvanniemen keskuslaitos.			Pitkäniemen keskuslaitos.			Käkisalmen turvalaitos.			Yhteensä.
	M.	N.	Y:sä.	M.	N.	Y:sä.	M.	N.	Y:sä.	M.	N.	Y:sä.	
Murha ja ryöstö.....	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	2
» eli tappo	—	—	—	11	3	14	14	1	15	18	1	19	48
Murhanyritys.....	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Lapsenmurha	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	2	2	4
Pahoinpitely	1	1	2	1	—	1	6	1	7	2	—	2	12
» ja ryöstö.....	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
Alistumattomuusrikos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1
Laiminlyönti virantoimituk- sessa	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Varkaus	4	2	6	2	—	2	12	—	12	9	1	10	30
Sisäänmurtoyritys.....	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Murhapoltto	3	1	4	1	—	1	6	1	7	3	3	6	18
» yritys.....	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Vahingon aikaan saaminen..	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
Vekselin väärennys	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	1	2
Rahanväärennys	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
Väärän rahan kaupaksi tyr- kyttäminen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	2
Raiskaaminen	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
Alaikäisen raiskaaminen	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Raiskaamisen yritys.....	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Siveellisyysrikos	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	2
Parittelu	—	1	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2
Yhteensä	10	6	16	18	3	21	47	6	53	34	9	43	133

Taulu XVI on yhteenveto maassa 31 p:nä joulukuuta 1909 löytyvistä mielisairaista, joka on laadittu niitten luetteloiden mukaan, jotka maan papisto 53 § Hänen Keisarillisen Majesteettinsa armollisessa julistuksessa 28 päivästä touku-kuuta 1889 koskevia lähempiä määräyksiä mielisairaitten hoidosta nojalla on velvollinen vuosittain jättämään piirilääkäreille julistukseen liitetyn kaavan mu-kaan. Lähetetyt luettelot ovat kuitenkin näyttäneet puutteelliseksi mieli-sairaslaitoksiin otettuihin potilaisiin nähden, jonka takia niitä on täytynyt täy-dentää mielisairaslaitoksista, vastaanottolaitoksista ja turvalaitoksista Lääkintö-hallitukselle saapuneitten vuosikertomuksien mukaan.

Vuoden 1909 lopussa löytyi maassa 7,967 mielivikaista henkilöä, joista 2,344 on sairastunut lapsena (tylsämielisiä ja idiootteja) sekä 5,623 vanhempina (mielisairaita rajoitetussa merkityksessä). Kun Suomen väkiluku vuoden 1909 lopussa oli 3,059,324 tuli 10,000 asukasta kohti 26,0 melisairasta tahi, jos mo-
lemmat ryhmät eroitetaan toisistaan, 7,6 tylsämielistä ja idioottia sekä 18,4 melisairasta rajoitetussa merkityksessä.

Kuntien ja yksityisten sairashoitolaitokset.

Alla olevat taulut, joista toiseen on otettu hoidettujen ja sairashoitopäiväin luku sekä keskimäärä potilaita päivää kohti vv. 1906, 1907, 1908 ja 1909 ja toiseen sairastuvissa v. 1909 tehdyt leikkaukset, kuvaavat kuntien sairastupien toimintaa.

Sairastupa.	1906.			1907.			1908.			1909.		
	Hoidettujen luku.	Sairashoitopi- vien luku.	Keskimäärä sai- raita päivässä.	Hoidettujen luku.	Sairashoitopi- vien luku.	Keskimäärä sai- raita päivässä.	Hoidettujen luku.	Sairashoitopi- vien luku.	Keskimäärä sai- raita päivässä.	Hoidettujen luku.	Sairashoitopi- vien luku.	Keskimäärä sai- raita päivässä.
Ruovesi	170	3,922	10,7	168	3,717	10,2	155	4,299	11,8	156	3,323	9,1
Keuruu	93	2,057	5,6	76	1,924	5,3	72	1,337	3,7	136	2,178	6,0
Joroinen	95	1,531	4,2	145	2,127	6,0	131	1,848	5,1	94	1,647	4,5
Loimaa—Alastaro	122	3,002	8,2	134	2,990	8,2	139	2,564	7,0	138	2,992	8,2
Uusikirkko	203	2,918	8,0	193	3,561	9,7	244	2,889	7,9	183	3,025	8,3
Viitasaari	105	2,097	5,7	96	1,892	6,1	—	—	—	104	2,529	7,5
Lapua	82	1,604	4,4	122	2,256	6,2	91	1,341	3,7	115	1,741	4,8
Virrat	53	1,069	2,9	97	1,682	4,4	91	1,453	4,0	87	1,367	3,7
Juva	107	1,982	5,4	103	2,041	5,5	40	629	1,7	177	2,874	7,9
Padasjoki—Kuhmoinen.	85	1,509	4,1	88	1,840	5,0	70	1,479	4,1	78	1,442	3,9
Vihti: lasareti osasto ..	82	1,016	2,8	159	2,578	7,1	183	2,782	7,6	185	2,412	6,6
» synnytys » ..	54	467	1,2	88	700	1,9	82	767	2,1	91	727	2,0
Tammela	146	2,623	7,2	176	3,497	9,6	186	3,339	9,1	206	2,922	8,0
Pielisjärvi	149	3,459	9,5	155	2,680	7,3	140	3,096	8,5	157	3,238	8,9
Ilomantsi	120	2,823	7,7	105	2,481	6,8	119	2,863	7,8	115	2,682	7,3
Elimäki	140	2,435	6,7	134	2,615	7,2	160	3,776	10,3	153	3,139	8,6
Huittinen	78	1,307	3,6	78	1,167	3,2	79	1,214	3,3	78	1,216	3,3
Orimattila	272	3,291	9,0	232	3,141	8,5	312	3,997	11,0	355	4,096	11,2
Saarijärvi	106	1,883	5,2	38	454	1,2	85	1,062	2,9	82	1,365	3,7
Ikaalinen	69	2,106	5,8	78	2,249	6,2	122	2,528	6,9	114	2,499	6,8

Sairastupa.	1906			1907.			1908.			1909.		
	Hoidettujen luku.	Sairashoitopi- vien luku.	Keskimäärä sai- raita pitävissä.	Hoidettujen luku.	Sairashoitopi- vien luku.	Keskimäärä sai- raita pitävissä.	Hoidettujen luku.	Sairashoitopi- vien luku.	Keskimäärä sai- raita pitävissä.	Hoidettujen luku.	Sairashoitopi- vien luku.	Keskimäärä sai- raita pitävissä.
Pielavesi	36	1,142	3,1	44	1,489	4,3	78	1,450	4,0	63	1,410	3,9
Rautalampi	161	3,254	9,7	200	3,722	10,2	220	4,200	11,5	283	4,270	11,7
Kirkkonummi	104	1,282	3,5	112	1,344	3,7	94	1,103	3,0	91	1,043	2,9
Kuolajärvi	42	843	4,7	—	—	—	40	938	4,5	70	915	2,5
Porvoon maaseurakunta	167	3,226	8,8	203	3,238	8,9	203	3,449	9,4	232	4,104	11,2
Orivesi	59	900	2,5	22	303	2,2	28	583	3,8	70	1,283	3,5
Puumala	14	264	4,8	142	2,186	5,9	135	1,658	4,5	122	1,463	4,0
Heinävesi	71	1,607	4,4	50	1,260	3,5	85	1,064	2,9	91	1,072	2,9
Ylistaro	69	1,109	3,1	61	928	2,5	65	901	2,5	72	1,083	3,0
Loppi	—	—	—	93	1,267	3,5	108	912	2,5	108	1,183	3,3
Kuusamo	—	—	—	—	—	—	132	1,465	4,0	78	993	2,7
Ylivieska	—	—	—	—	—	—	115	1,823	5,5	106	1,920	5,3
Närpiö	—	—	—	—	—	—	17	265	7,0	111	1,764	4,8
Janakkala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	149	2,070	5,7
Urdiala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	98	1,862	5,1
Kronoby	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	632	9,4
Pudasjärvi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62	1,090	3,0

Leikkauksia sairas-

[illegible]

tuvissa vuonna 1909.

Yhteensä.	5	1	1	3	2	1	27	22	6	2	73	16	38	25	16	1	369	6	1	2	18	6	1	24	2	29	50	1	1	2	1	1	87	3	2	1
Ujula.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	15	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Pudasjärvi.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Parainen.	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Jamakkala.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	1	6	—	—	1	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Kiivieska.	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
Kuolajärvi.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Kuusamo.	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	1	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Orivesi.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Närpiö.	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Loppi.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ylistaro.	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	1	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Heinävesi.	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	4	—	1	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Puumala.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Porvoo.	1	—	—	—	—	—	3	5	—	—	4	1	—	3	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Kirkkonummi.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Rautalammi.	—	—	3	—	—	—	—	1	2	—	5	—	11	3	2	16	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Pielavesi.	—	—	—	—	—	—	3	1	—	2	—	—	—	—	—	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ikaalinen.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Oripää.	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Haitinen.	—	—	—	—	—	—	3	—	—	2	—	—	—	3	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Elämäki.	1	—	—	—	—	—	1	1	—	6	—	2	—	1	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ilomantsi.	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	2	—	—	—	13	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

[illegible]

	Ruovesi.	Keuruu.	Joroinen.	Loimaa.	Uusikirkko.	Viljasaari.	Lopua.	Virrat.	Jyväskylä.	Pudasjoki.	Vilho.	Tammela.	Pielisjärvi.
Strumectomy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Tracheotomy	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tonsillotomy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Extractio polypi nasi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Tenotomia tendin. variar.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» fasciae plantar.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Exstirp. digit. supernumerar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» muris articul.	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
» polyp. vulvae.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Excisio tumoris reg. var.	—	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
Ablatio tonsill. pharyngis	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Incisio et exstirp. corp. alien.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Op. pro ungui incarnat.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Extractio corpor. alien. reg. var.	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3	—	—
Sutur. vulnerum reg. var.	5	6	—	2	—	3	3	8	6	—	15	—	9
Debridatio vuln.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Compressio venae axill.	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Musculoraphia antibrachii	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Aliae operationes	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—
Paracentesis membr. tymp. otit. med. sup.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Trepanatio proc. mast. otit. med. et mastoidit.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blepharoplastia ectropion	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Op. pro entropion	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Exstirp. chalazion	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Incisio pro chalazione	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Expressio trachom.	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	6
Exstirp. sacc. lacrymal.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Discisio canal. »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Incis. et abras. gland. lacrymal.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cauterisatio corneae.	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	4	—
» et excisio ulceris rodentis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Exstirp. epithel. et op. plast. palp. infer.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Op. plast. pro cicatr. vitiosa palp. sup.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paracentesis corneae.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Incisio »	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Thermocaut. »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Op. pro staphyloma	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Excisio prolaps. irid.	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—

[illegible]

Yhteensä.	3	1	2	1	1	1	1	1	5	1	1	1
Urala.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Pudasjärvi.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Parainen.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Jänakkala.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ylivieska.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kuolijärvi.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kuusamo.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Orivesi.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Närpiö.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Loppi.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ylistaro.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Heinävesi.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Puumala.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Porvoo.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kirkkonummi.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Rautalampi.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Pielavesi.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ikaalinen.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Orimattila.	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Huttinen.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Elmäki.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ilomantsi.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Kertomus Takaharjun Keuhkotautiparantolan toiminnasta vuodelta 1909.

Vuonna 1909 on potilasmäärä ollut jotakuinkin sama kuin edellisenä vuonna. Vuodelta 1908 jäi parantolaan 65 sairasta ja v. 1909 kirjoitettiin kirjoihin 317 joten siis yhteensä on hoidettu 382 potilasta. Näistä kuitenkin kahdella ei ole ollut tuberkuloosia. Sitä paitse on tänäkin vuonna verrattain suuri joukko potilaita ollut parantolassa vähemmän aikaa kuin 30 vuorokautta, joten niitä on kirjoista poistettu hoitamattomina. Niitä oli, niihin luettuina potilaat joissa ei ollut tuberkuloosia, kaikkiaan 51 tapausta. Näistä useat olivat I:n asteen sairaita, jotka neljässä vi kossa siksi voimistuivat että katsoivat voivansa kotona jatkaa hoitoaan.

Vuodelle 1910 jäi parantolaan 75 potilasta siis ainoastaan 307 poistettiin kirjoista v. 1909.

Hakemuksia parantolaan pääsöä varten on v. 1909 tehty kaikkiaan 353.

Minkä maksuluokan paikkaa sairastavat ovat hakeneet sekä hakijain tautiaste lääkärintodistusten perusteella selviää taulusta n:o 1. Kuten siitä näkyy on ensimmäistä maksuluokkaa vähintään haettu; enintään toisen maksuluokan paikkoja.

Nytkin kuten ennen ovat useimmat kalliimpien paikkojen hakijat pian siirtyneet vuorossa halvemmille paikoille. Näin ollen on 3 mk:n paikkaa hakevat miehet yhä vielä saaneet odottaa vuoroaan noin 8 kuukautta. Ainoastaan naisten osastolla ovat sairastavat päässeet pikemmin 3:n mk:n paikalle joskus ainoastaan 2 1/2 kuukauden odotuksen perästä.

Sairashoitopäivien luku on yhteensä ollut 30,840 nim. naisilla 13,886 ja miehillä 16,954.

Keskimäärin oli siis päivässä potilaita 84,49 nim. naisia 38,04 ja miehiä 46,45.

Hoidon pituus oli keskimäärin 113,9 vuorokautta

nim. miehillä 117,8 päivää,

naisilla 110,2 »

Vapaapaikoilla oli sairashoitopäivien luku miehillä 4,340, naisilla 4,336. Siis oli sekä miehiä että naisia vapaapaikoilla keskimäärin 11,9 päivää kohti.

Parantolassa hoidettujen ikä selviää seuraavasta:

alla 15 vuotta oli	1 mies,	6 naista
16—20 vuoden ikäisiä oli	22 miestä	26 »
21—25 » » »	62 »	42 »
26—30 » » »	52 »	38 »
31—35 » » »	37 »	29 »

36—40 vuoden ikäisiä	oli	22 miestä	17 naista
41—45 » » »	11 »	8 »	
46—50 » » »	2 ja		
yli 50 » » »	7		

Sukurasitusta oli 167:llä potilaalla.

Parantolaan tullessaan oli 202:lla basilleja ysköksissään. Ainoastaan 16 tapauksessa katosivat nämät ysköksistä kokonaan. 105:llä ei tullessa eikä lähtiessä ollut basilleja ysköksissä. 5:llä ei ensi kerralla haettaessa löydetty vaan kyllä myöhemmin.

Kuumetta oli parantolaan tullessaan 107:llä niistä 43 lähtiessään olivat ilman kuumetta 190 tapauksessa ei tullessa eikä lähtiessä ollut kuumetta. 7 saivat parantolassa ollessaan kuumetta, vaikka heillä tullessaan ei sitä ollut.

Muuten hoidon tulos sekä painolisäys selviää taulusta n:o 2.

Sen mukaan on positiivisella tuloksella hoidettu 77,6 %. 14,4 % on pysynyt muuttumattomana, 5,8 % on heikontunut ja 1,9 % on kuollut.

Painolisäys on keskimäärin, kaikki mukaan otettuina, ollut 3,1 kg, vaan jos jättää heikontuneet ja kuolleet huomioonottamatta on potilaitten paino keskimäärin lisääntynyt 5,4:llä kilogrammalla. Suurin painolisäys oli miehillä 25,9 ja naisilla 19,1.

Hoitotapa täällä on ollut entinen.

Vaikeampia komplikaatiooneja on verrattain harvassa tapauksessa ollut, nim. tuberculosis laryngis 8:ssa tapauksessa, albuminuria 5:ssä, enteritis tuberc. 4:ssä, meningitis tub. 1:ssä, Lupus nasi 1:ssä, diabetes mellitus 1:ssä ja erysipelas 1:ssä potilaassa.

Parantolan ylilääkärinä on toiminut allekirjottanut ja alilääkärinä lääket. lis. J. E. Kananen.

Rob. Elmgren.

Taulu n:o 1.

	I maksu-luokka.		II maksu-luokka.		III maksu-luokka.		Vapaa-paikkoja.		Ei määriteltä maksuluokka.	
	Miehiä.	Naisia.	Miehiä.	Naisia.	Miehiä.	Naisia.	Miehiä.	Naisia.	Miehiä.	Naisia.
I Stadio	8	3	43	17	23	20	21	25	3	2
II Stadio	4	—	21	13	13	12	20	11	2	1
III Stadio	5	1	12	13	11	6	11	10	2	—
Ei voida määrätä.....	—	—	4	1	4	1	—	7	3	—

Årsberättelse för år 1909 om sjukvården å Nummela Sanatorium.

Å Nummela sanatorium hafva under år 1909 vårdats inalles 261 personer, 145 män och 116 kvinnor. Från föregående år kvarlägo 60 patienter, 29 män och 31 kvinnor, under året intogos 166 nya patienter (96 män och 70 kvinnor) samt 35 patienter (20 män och 15 kvinnor), som under något af de föregående åren varit intagna å sanatoriet och utskrifvits därifrån. Bland de från år 1908 kvarliggande tillhörde 6 (2 män och 4 kvinnor) samma kategori af ånyo intagna patienter. — Af patienterna utskrefvos under år 1909 inalles 201, 112 män och 89 kvinnor, medan 60 patienter, 33 män och 27 kvinnor, blefvo kvarliggande till år 1910. Bland dessa kvarliggande tillhörde 9 personer (5 män och 4 kvinnor) de ånyo intagna patienternas kategori.

Kvarliggande från år 1908..	29	»	»	31	»	»	inalles	60	patienter.
Nyintagna år 1909	96	»	»	70	»	»	166	»	
Ånyo intagna år 1909.....	20	»	»	15	»	»	35	»	
Hela antalet år 1909 vårdade									
personer	145	»	»	116	»	»	261	»	
Utskrifna under år 1909....	112	»	»	89	»	»	201	»	
Kvarliggande till år 1910 ..	33	»	»	27	»	»	60	»	

Inskrifningarna och utskrifningarna fördela sig på de olika månaderna på följande sätt:

	Inskrifna.			Utskrifna.		
	M.	Kv.	S:ma.	M.	Kv.	S:ma.
Kvarliggande från 1908	29	31	60	—	—	—
Intagna och utskrifna i januari	13	6	19	8	2	10
» » » » februari.....	12	7	19	7	7	14
» » » » mars	12	9	21	5	5	10
» » » » april	14	8	22	16	10	26
» » » » maj.....	9	9	18	12	10	22
» » » » juni.....	21	11	32	31	16	47
» » » » juli	10	12	22	10	14	24
» » » » augusti	10	11	21	5	7	12
» » » » september.....	8	9	17	12	7	19
» » » » oktober.....	14	11	25	8	9	17
» » » » november.....	9	4	13	10	6	16
» » » » december.....	10	9	19	14	17	31
Kvarliggande till 1910.....	—	—	—	33	27	60
Summa	171	137	308	171	137	308

Det sammanlagda antalet *sjukvårdsdagar* utgjorde år 1909 25,562. Medel-
antalet patienter per dag utgjorde sålunda 70,0.

Antalet sjukvårdsdagar samt *medelbeläggningen* per dag under de olika
månaderna af år 1909 framgå af nedanstående tabell:

Dagar.	M å n a d.	Antal sjuk- vårdsdagar.	Medel- beläggning.
31	Januari	1,972	63,61
28	Februari	2,030	72,50
31	Mars	2,447	78,94
30	April	2,422	80,73
31	Maj	2,457	79,26
30	Juni	2,024	67,47
31	Juli	1,757	56,68
31	Augusti	2,039	65,77
30	September	1,980	66,00
31	Oktober	2,191	70,68
30	November	2,217	73,90
31	December	2,026	65,35
365	Summa	25,562	70,03

En jämförelse af sjukvårdsdagarnas antal och medelbeläggningen under
åren 1903—1909 visar:

1903	sjukvårdsdagar	1,867	medelbeläggning	49,1
1904	»	20,522	»	56,1
1905	»	22,844	»	62,6
1906	»	23,405	»	64,1
1907	»	25,365	»	69,5
1908	»	27,879	»	76,2
1909	»	25,562	»	70,0

Patienternas ålder.

	1-5 år.		6-10 år.		11-15 år.		16-20 år.		21-25 år.		26-30 år.		31-35 år.		36-40 år.		41-45 år.		46-50 år.		51-60 år.		Summa.		
	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	S:a.
Alla patienter . . .	2	—	1	2	4	6	22	27	36	26	30	29	23	12	8	7	11	6	5	—	3	1	145	116	261
Ikke lungtuberkulos patienter . .	(1)	—	(1)	(2)	—	(2)	(1)	(1)	(1)	(1)	(4)	(3)	(2)	—	(2)	(2)	—	(2)	(2)	—	(1)	—	(17)	(17)	(34)

Den yngsta patienten 1 $\frac{11}{12}$ år, den äldsta (med lungtuberkulos) 54 år.

Patienternas yrke och samhällsställning.

	Män:			Kvinnor:		
Affärsman, dess hustru, dotter	14	(3)	[1]	7	(1)	[1]
Apotekare, provisor, dess hustru	1	—	[1]	3	(1)	—
Apoteksselev	—	—	—	1	—	—
Arbetsledare, dess dotter	1	(1)	—	1	—	—
Arbetare	8	(1)	[2]	—	—	—
Arkitekt-hustru	—	—	—	2	—	—
Banktjänsteman, dess son, hustru	2	—	[1]	2	—	[2]
Bonde, bondehustru	4	—	[1]	4	—	—
Bondeson, -dotter	13	(2)	[1]	7	(3)	[1]
Dränghustru	—	—	—	1	—	—
Fabrikant, disponent	2	—	[2]	—	—	—
Fröken	—	—	—	10	(5)	[1]
Fabriksarbetare, -arbeterska	2	—	—	2	(2)	—
Gårdsegarehustru	—	—	—	1	—	—
Handtverkare, dess hustru	1	—	—	4	(3)	[1]
Handelsbiträde, kontorist	14	(6)	[1]	11	(3)	[1]
— dess son, hustru, dotter	1	—	—	4	(2)	—
Ingeniör	4	—	—	—	—	—
Inhysing	2	—	—	—	—	—
Jordbrukare, dess hustru, dotter	5	(1)	[2]	4	(2)	[1]
Järnvägstjänsteman, dess hustru	2	(1)	—	1	(1)	—
— betjäning	5	(3)	[1]	—	—	—
Kronolänsman	2	—	—	—	—	—
Läkare	3	—	[2]	1	—	—
Landtmätare	1	—	—	—	—	—
Lotslärling	1	—	—	—	—	—
Officer, dess hustru	3	—	—	1	—	—
Poliskonstapel	3	(1)	—	—	—	—
Polytekniker	2	—	[1]	1	—	—
Posttjänsteman, -praktikant	—	—	—	3	(2)	—
Präst, dess enka	1	(1)	—	1	—	—
Restauratörsson	1	—	—	—	—	—
Sjukgymnast	—	—	—	2	(1)	—
Sjuksköterska, -elev, barnmorska	—	—	—	4	(1)	[1]
Sjökapten, sjöman	3	(1)	[1]	—	—	—
Skogsvakt	1	—	—	—	—	—

Skolelev vid lyceum eller samskola	14	—	[2]	8	—	[1]
— vid musikinstitut.....	1	(1)	—	—	—	—
— vid folkhögskola, yrkesskola	1	(1)	—	1	—	—
Skollärare, dess dotter	6	(1)	[1]	1	(1)	—
— lärarinna	—	—	—	8	—	[1]
Skulptör	1	—	—	—	—	—
Student	13	(3)	—	8	(3)	[2]
Sömmerska	—	—	—	1	—	[1]
Telefonist	—	—	—	2	—	—
Tjänarinna	—	—	—	1	—	—
Tjänsteman, dess hustru, dotter	2	—	—	4	—	—
Typograf	1	—	—	—	—	—
Tullvaktmästare, dess hustru	1	(1)	—	2	—	—
Verkmästare, dess hustru, dotter	3	(1)	—	2	—	[1]
Summa	145	(29)	[20]	116	(31)	[15]

Talen inom parentes () angifva huru många af hela antalet patienter som voro kvarliggande från år 1908, talen inom klammer [] angifva antalet ånyo intagna patienter.

Sjukdomens art.

Tuberculosis pulmonum.....	128	99	227
Tuberculosis suspecta pulmonum.....	8	12	20
Convalescentia post operat. pro tuberculos. urogenit.	1	—	1
Scrophulosis	—	1	1
Bronchitis	1	1	2
Bronchitis chron. Bronchiectasiæ.....	3	—	3
Laryngitis chron.	1	—	1
Vegetationes adenoid. pharyngis	1	—	1
Asthma bronchiale	1	—	1
Rheumatismus articular. Vitium cordis. Bronchiectasiæ.			
Tuberculosis suspecta pulmon.....	1	—	1
Vitium cordis. Nephritis chron. Bronchitis.....	—	1	1
Peritonitis chronica adhæsiæ?	—	1	1
Gonitis chronica	—	1	1
Summa vårdade	145	116	261

Af patienterna med lungtuberkulos voro:

Kvarliggande från 1908	{ ny intagna	28	27	55
	{ ånyo intagna			
Ånyo intagna 1909		19	13	32
Ny intagna 1909		81	59	140
Summa vårdade		128	99	227
Utskrifna 1909 efter behandling		73	50	123
» » inom 30 dagar		8	11	19
» » af de	{ från 1908 kvarliggande	16	13	29
	{ år 1909			
Kvarliggande till 1910	{ ny intagna	31	25	56
	{ ånyo intagna			
Summa vårdade		128	99	227

Bland anmärkningsvärdare *komplikationer* hos patienterna med lungtuberkulos förekommo:

Tuberculosis laryngis, lättare o. medelsvår art	6	8
» » svårare art	—	2
Tuberculosis auris	1	—
Tuberculosis glandular. lymphat.	1	1
Tuberculosis epididymit.	4	—
Osteitis tuberculosa	—	1
Pleuritis sicca	6	3
Pleuritis exsudativa serosa	4	1
Pneumothorax (seropneumothorax, pyopneumothorax)	3	—
Pericarditis	1	—
Pneumonia acuta	1	1
Bronchitis	2	2
Bronchiectasiæ	—	2
Enteritis chron. Tuberculosis. intestinorum	6	4
Periproctitis tuberculosa. Fistula ani	1	—
Cor adiposum. Myodegeneratio cordis	2	—
Vitium organicum cordis (insufficiencia valvul. mitral.)	2	1
Nephritis	1	—
Degeneratio amyloidea renum	—	3
Appendicitis recidivans	2	3

Pelveoperitonitis	—	1
Morbus Basedowii	—	1
Diabetes mellitus	—	1
Lues cerebialis?	1	—
Ischias	—	1
Melancholia	—	1
Graviditas	—	2

Dessutom i flere fall pharyngitis, rhinitis, laryngitis af icke påvisbart tuberkulös natur, samt neurasthenia, hysteria, dyspeptiska störingar, helminthiasis (*Botryocephalus latus*), lätt struma, några fall af angina tonsillaris, enteritis acuta etc.

Ånyo intagna patienter. Af patienter med lungtuberkulos, som under ett föregående år varit intagna å sanatoriet och utskrifvits därifrån, blefvo under år 1909 32 personer eller 19 män och 13 kvinnor ånyo intagna. Dessutom kvarlägo från år 1908 2 manliga och 4 kvinliga ånyo intagna patienter.

Af patienterna utskrefvos 16 män och 13 kvinnor:

1 kvinna i Stadium I afebr. ss. utan symptom.					
1	»	»	»	I	»
3 män och 3 kvinnor	»	»	»	II-III	»
2	»	»	1	»	»
1	»	»	1	»	»
1	»	»	1	»	»
5	»	—	»	»	»
2	»	»	1	»	»
2	»	»	4	»	»
5 män och 4 kvinnor blefvo kvarliggande till 1910.					
21 män och 17 kvinnor.					

Af de utskrifna hade 1 man aftagit 0,3 kg, hos 1 man och 2 kvinnor förblef vikten oförändrad, de öfriga 25 patienterna tilltogo i vikt mellan 0,1 och 11,7 kg, i medeltal 3,26 kg. Medelviktökningen för alla 29 utskrifna var 2,80 kg, särskildt för männen 3,17 kg och för kvinnorna 2,35 kg.

Kurtiden var för 6 af de utskrifna patienterna mellan 11 och 31 dagar, för 20 mellan 35 och 160 dagar, för 3 mellan 344 och 516 dagar, samt i medeltal för alla 29 utskrifna 116,6 dagar. (Summa 3,380 sjukvårdsdagar):

Patienter med högst 30 dagars kurtid hafva, i likhet med de ånyo intagna patienterna, icke upptagits i tabellen öfver behandlingsresultaten sid. 398—399. De utgjordes af 19 personer, 8 män och 11 kvinnor, och utskrefvos:

3 män och	3 kvinnor	i Stadium I afebr.	} ss. förbättrade eller något förbättrade efter 12—29 dagar.
1 » »	1 » »	» II »	
1 » »	— » »	» II-III »	
1 » »	1 » »	I afebr. & febr.	} ss. oförbättrade efter 2—30 dagar.
1 » »	1 » »	II febr. & afebr.	
1 » »	— » »	III afebr.	
— » »	4 » »	III febr.	
— » »	1 » »	III febr. ss. död efter 6 dagar.	
8 män och 11 kvinnor.			

Af patienterna hade 1 man och 3 kvinnor aftagit i vikt mellan 0,4 och 2,2 kg, 3 af patienterna blefvo icke två gånger vägda, och hos 12 af dem ökade vikten mellan 1,1 och 4,8 kg. Medelviktökningen var (för 16 patienter) + 1,75 kg, särskildt för männen 1,90 och för kvinnorna 1,63 kg.

Sjukvårdsdagarnas antal var sammanlagdt 332 eller i medeltal 17,5 för hvarje patient.

De återstående 123 under året utskrifna patienterna med lungtuberkulos, hvilka vistats å sanatoriet längre tid än en månad, bilda det egentliga materialet för statistiken. De fördela sig efter sjukdomsstadiet enligt Turban samt beroende på om de vid intagningen, de tre första dagarne dock frånräknade, haft feber eller icke på följande sätt:

Stadium I afebrila	12	10	22	} 30 = 24,5 %
» I subfebrila & febrila	5	3	8	
» I-II afebrila	4	2	6	} 6 = 4,9 »
» II »	7	6	13	
» II subfebrila & febrila	11	6	17	} 30 = 24,5 »
» II-III afebrila	8	4	12	
» III »	3	8	11	} 45 = 36,6 »
» III subfebrila & febrila	23	11	34	
Summa	73	50	123	

Om halfva antalet af de till stadium I-II hörande fallen hänföres till stadium I och den andra hälften till stadium II, samt hälften af de till stadium II-III

räknade fallen till stadium II och den andra hälften till stadium III, så befinnas af patienterna

33	eller	26,8	%	tillhöra	Turbans	stadium	I
39	»	31,7	»	»	»	»	II
51	»	41,5	»	»	»	»	III

Afebrila voro vid intagningen (de tre första dagarne icke medräknade)
 $64 = 52,0$ %, samt subfebrila eller febrila $59 = 48,0$ % af patienterna.

Behandlingsresultatet framgår af följande tabell.

Tabell utvisande behandlingsresultatet samt medeltalet sjukvårdsdagar och

	Utan symptom:					Väsentligt förbättrade.					Förbättrade.					Något förbättrade.					Oför-	
	Stenp.		Träp.		Summa.	Stenp.		Träp.		Summa.	Stenp.		Träp.		Summa.	Stenp.		Träp.		Summa.	Stenp.	
	M.	Kv.	M.	Kv.		M.	Kv.	M.	Kv.		M.	Kv.	M.	Kv.		M.	Kv.	M.	Kv.		M.	Kv.
Stadium. I afebr.	3	2	1	—	6	1	2	1	1	5	3	4	3	1	11	—	—	—	—	—	—	—
„ I febr.	—	—	—	—	—	1	—	2	—	3	1	—	1	—	2	—	—	—	1	1	—	—
„ I—II afebr.	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	3	1	—	1	5	—	—	—	—	—	—	—
„ II afebr.	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	5	3	1	—	9	—	1	1	1	3	—	—
„ II febr.	—	—	—	—	—	2	—	1	—	3	—	1	1	2	4	—	1	2	—	3	1	1
„ II—III afebr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	—	1	7	2	1	—	1	4	—	—
„ III afebr.	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2	1	3	2	1	7	—	1	—	1	2	—	—
„ III febr.	—	—	—	—	—	1	1	—	1	3	—	1	—	—	1	2	1	—	—	3	12	5
Summa patienter	3	2	1	—	6	6	5	4	3	18	18	14	8	6	46	4	5	3	4	16	15	6
Procent af de utskrifna.	—	—	—	—	4,0 %	—	—	—	—	14,6 %	—	—	—	—	37,4 %	—	—	—	—	13,0 %	—	—
Medeltal sjukvårdsdagar	104,8	70,5	89,0	—	90,5	217,8	201,8	333,0	191,8	234,4	92,0	136,7	141,6	175,8	125,4	110,0	177,2	148,3	250,5	173,3	68,8	107,2
Medelviktökning i kilogram	10,20	4,95	4,00	—	7,42	15,66	10,02	9,47	10,13	11,30	6,62	5,86	9,00	4,08	6,68	4,92	4,38	9,13	9,37	6,66	1,85	4,56

1) Hos en enteritis tuberculosa.

2) Hos en pneumothorax, hos en lues cerebialis, hos en appendicitis tuberculosa, hos två enteritis tuberculosa.

3) Hos båda enteritis tuberculosa, hos den ena dessutom degeneratio amyloidea renum.

4) Myocarditis.

5) Hos den ena hjärtvalvelfel och appendicitis recidivans, hos den andra enteritis tuberculosa.

6) Hos den ena enteritis tuberculosa.

medelviktsökningen hos år 1909 utskrifna patienter med lungtuberkulos.

bättre.			Försämrade.				Döda.				Summa utskrifna.					Medeltal sjukvårdsdagar.			Medelviktsökning i kg.				
Träp.		Summa.	Stenp.		Träp.		Summa.	Stenp.		Träp.		Summa.	Stenp.		Träp.		Summa.	M.	Kv.	S.ma.	M.	Kv.	S.ma.
M.	Kv.		M.	Kv.	M.	Kv.		M.	Kv.	M.	Kv.		M.	Kv.	M.	Kv.							
	2	2											7	8	5	2	22	99,7	109,4	104,1	7,80	5,92	6,08
													2		3	3	8	206,4	182,0	197,3	9,52	6,86	8,52
													4	1		1	6	121,3	82,0	108,2	9,25	5,00	7,83
													5	5	2	1	13	134,1	134,3	134,2	9,06	10,07	9,52
													6	3	5	3	17	202,2	221,2	208,9	5,88	5,81	5,65
					1	1	1	1			2		7	2	1	2	12	90,8	169,0	116,5	4,08	5,72	4,63
													1	5	2	3	11	120,3	153,2	144,3	10,16	7,62	8,31
	2	23						2		2		4	17	8	6	3	34	122,0	212,0	150,9	2,64	4,09	3,12
5	4	30				1	1	3		3		6	49	32	24	18	123				72	50	122
		24,4 %					0,8 %					4,0 %					100,0 %						
161,8	131,3	100,3				422,0	422,0	154,0		246,7		200,3						133,7	163,4	145,8			
2,20	5,65	2,90				+6,70	+6,7	-5,55		-6,23		-5,96	+5,84	+5,93	+5,87	+6,73	+6,00				+5,85	+6,22	+6,00

Behandlingsresultatet var *positivt* hos 86 eller 69,9 % samt *negativt* hos 37 eller 30,1 % af patienterna.

Alla med positivt resultat utskrifna patienter voro vid utskrifningen feberfria.

Procenttalen positiva resultat hos fallen inom de särskilda sjukdomsstadierna framgår af nedanstående sammanställning, i hvilken de till mellanstadierna I-II och II-III hörande fallen hänförs till ena hälften till det närmast högre och till andra hälften till det närmast lägre stadiet, och det enda fallet med negativt resultat i stadium II-III räknats till stadium III.

St. I afebrila	 25	} 33	positivt resultat	25 = 100,0 %	} 31 = 93,9 %
» I febrila	 8		» »	6 = 75,0 »	
» II afebrila	 22	} 39	» »	22 = 100,0 »	} 32 = 82,1 »
» II febrila	 17		» »	10 = 58,8 »	
» III afebrila	 17	} 51	» »	16 = 94,1 »	} 23 = 45,1 »
» III febrila	 34		» »	7 = 20,6 »	

Öfverhufvud erhöles hos 64 utan feber intagna patienter positivt resultat hos 63 = 98,4 %, samt hos 59 med feber intagna patienter positivt resultat hos 23 = 39,0 %.

Tuberkelbacillhaltiga sputa förefunnos vid intagningen hos 92 eller 74,8 % af de utskrifna patienterna. Af dessa hade 18 (= 19,6 %) vid utskrifningen inga upphostningar eller inga TB-haltiga sputa. Hos 24 patienter (19,5 % af alla utskrifna) påträffades under hela sanatorievistelsen inga tuberkelbaciller. Hos 5 patienter påträffades TB hvarken vid in- eller utskrifningen, men väl under vistelsen å sanatoriet, och hos 2 patienter upptäcktes vid utskrifningen, men icke vid inskrifningen tuberkelbaciller i upphostningarna.

Viktökningen utgjorde i medeltal (för 122 af de 123 utskrifna patienterna) 6,00 kg., för männen 5,85 kg. och för kvinnorna 6,22 kg. Vikten tilltog hos 107 patienter, förblef oförändrad hos 3 och aftog hos 12. För dem som tilltagit i vikt, var tillskottet i medeltal 7,31 kg., för männen 7,57 kg. och för kvinnorna 6,97 kg.

			Män.	Kvinnor.	S:ma.
Vikten aftog	16,2 kg. hos		1	—	1
» » mellan 10,0 och	5,1 » »		2	1	3
» » » 5,0 » 0,1 » »			6	2	8
» förblef oförändrad	»		2	1	3
» ökade mellan 0,1 och	5,0 » »		22	20	42

	Män.	Kvinnor.	S:ma
Vikten ökade mellan 5,1 och 10,0 kg. hos	22	18	40
» » » 10,1 » 15,0 » »	12	5	17
» » » 15,1 » 20,0 » »	3	2	5
» » » 20,1 » 25,0 » »	2	1	3
Summa patienter	72	50	122

Det största viktillskottet var hos manlig patient 22,7 kg., hos kvinnlig patient 21,25 kg.

Sjukvårdsdagarnas antal (inalles 17,935) var i medeltal 145,8 särskildt för männen 133,7 och för kvinnorna 163,4. Af patienterna hade 8 vistats å sanatoriet ett år eller längre tid, för de öfriga 115 patienterna var medelkurtiden 123,4 dagar (för männen 117,3 och för kvinnorna 132,5 dagar).

Kurtidens längd framgår närmare af följande tabell, däri äfven upptagits de 19 patienter med lungtuberkulos, som utskrefvos inom en månad.

	Män.	Kvinnor.	S:ma.
Kurtiden var 2— 30 dagar hos	8	11	19
» » 31— 60 » »	22	9	31
» » 61— 90 » »	14	14	28
» » 91—120 » »	4	7	11
» » 121—180 » »	14	2	16
» » 181—270 » »	13	10	23
» » 271—365 » »	2	4	6
» » 366—730 » »	4	4	8
Summa patienter	81	61	142

I stenpaviljongen, där dagafgifterna äro högre (1 friplats) hade af patienter, som vårdats å sanatoriet längre tid än en månad, inalles 49 = 60,5 % en kurtid mellan 1 och 3 månader samt 32 = 39,5 % en kurtid öfver 3 månader. I träpaviljongen, där dagafgifterna äro lägre och där 5 friplatser underhållits, hade 10 = 23,8 % en kurtid under 3 månader och 32 = 76,2 % längre än 3 månaders kurtid.

Den längsta kurtiden var för patient i stenpaviljongen 703 dagar och för patient i träpaviljongen 538 dagar.

Jämte den hygienisk-dietetiska behandlingen användes under år 1909 *specifik behandling af tuberkulos*, dels med tuberkulin (D:r C. Spenglers preparat

PTO), dels med Dr C. Spenglers I. K. (Immunkörper). Det förnämnda preparatet användes hos 20. patienter, af hvilka 3 fortsatte en under föregående år påbörjad kur, och resultatet af injektionskurerna var i allmänhet tillfredsställande. I.-K.-behandling användes hos 29 patienter, af hvilka 2 påbörjat kuren föregående år. Med svårigheten att afgöra hvilken roll den rena suggestionen spelat, är det vanskligt att fälla ett omdöme om ämnet, dock tyckes dess nytta väl i de flesta fall hafva varit ingen, och den i några fall observerade märkbara förbättringen kan möjligen hafva berott på andra omständigheter. Injektionskurerna med I.-K. inföllo nästan alla på det första half-året, och endast en patient undergick under den senare hälften af året sådan behandling.

Diagnostiska tuberkulininjektioner utfördes endast hos en patient, kutanprof med tuberkulin enligt v. Pirquet och v. Pirquet-Detre i ett stort antal fall.

Behandling med *konstgjord pneumothorax* inleddes hos 6 patienter med svår hufvudsakligen ensidig lungtuberkulos. Den omedelbara effekten var i alla dessa fall påfallande, delvis glänsande, men hos några inträdde senare komplikationer. Alla sex blefvo kvarliggande till 1910. Hos en sjunde patient, där pneumothoraxbehandlingen försöktes som ett ultimum refugium, oaktadt de rätta indikationerna saknades, måste denna uppgifvas genast efter ett par insufflationer på grund af utbredda små tuberkulösa härdar i den andra lungan samt hjärtfel och däraf förorsakad stark andnöd. Hos 5 andra patienter gjordes upprepade försök att framkalla konstgjord pneumothorax, men dessa misslyckades på grund af utbredda sammanväxningar mellan pleurabladen.

Å sanatoriet uppfördes våren 1909 två sol- och luftbadsinrättningar, i hvilka *solbad* under sommarmånaderna med stort intresse togos af ungefär tjugo män och ett tiotal kvinnor.

Förutom 227 under diagnosen Tuberculosis pulmonum upptagna fall vårdades å sanatoriet under år 1909 inalles 34 andra patienter, de flesta med misstänkt lungtuberkulos, såsom framgår af tabellen sid. 393. Af dessa patienter blefvo 2 män och 2 kvinnor kvarliggande till år 1910, 25 patienter utskrefvos utan sjukdomssymptom eller såsom mer eller mindre förbättrade, 5 såsom oförbättrade. De oförbättrade voro en kvinna med Tuberculosis suspecta pulmonum men hufvudsakligen svår (degenerativ) hysteri, en man med ledgångsrheumatism, mitralvalvelfel och bronchiectasier, en kvinna med hjärtfel och kronisk nefrit, en man med kronisk bronchit och bronchiectasier samt en kvinna med sannolikhetsdiagnos Peritonitis chron. Sjukvårdsdagarnas antal var för de 30 utskrifna tillsammans 1,643, kurtid i medeltal 54,8 dagar och varierande mellan 8 och 168 dagar. Af patienterna hade 5, däribland 3 af de såsom oförbättrade utskrifna, aftagit i vikt mellan 0,5 och 2,7 kg., samt 25 tilltagit i vikt mellan 0,1 och 9,2 kg. i medeltal 4,0 kg.

Under år 1909 har inträde å sanatoriet sökts eller plats efterfrågats af 410 personer. Antalet sökande till de olika platserna var:

Friplats	22
Friplats eller eventuellt billigaste betalningsklass.....	24
Billigaste plats (3 mk)	68
Billigaste eller eventuellt nästbilligaste plats.....	63
Träpaviljongen utan angifvande af priset.....	12
Träpaviljongen eller eventuellt först stenpaviljongen.....	76
Stenpaviljongen	145
Summa	410

Hos de flesta patienter och särskildt hos alla med injektioner behandlade utfördes undersökningar af den Arneth'ska neutrofila blodbildens förhållande, för hvilket ändamål vid sanatoriet anstälts en sjuksköterska med uppgift att biträda vid vetenskapliga arbeten. Om resultaten af blodundersökningarna har ett meddelande gjorts af sanatoriets öfverläkare å Nordiska kongressen för inre medicin i Skagen den 27—30 juni 1909.

Öfverläkare å sanatoriet har varit med. lic. Axel v. Bonsdorff. Under dennes tjänstledighet från den 25 juni till den 1 augusti sköttes öfverläkarebefattningen af med. lic. Karl v. Kræmer.

Såsom underläkare hafva varit anställda: med. kand. Paul v. Bonsdorff från årets början till den 1 maj, med. lic. Axel Aminoff från den 1 till den 18 maj, med. kand. Otto Wellenius under juni månad och från den 1 augusti till den 15 november, med. kand. Edvard Öhman under juli månad, samt med. kand. Tauno Kalima från den 15 november till årets slut.

Årsberättelse för år 1909 af läkaren vid Hemmet för fallandesjuka å Räckhals.

Under år 1909 har å Hemmet varit intagna inalles 40 interner, 24 af manligt kön, 16 af kvinligt kön. Af dessa kvarstodo från föregående år 31. Under året utskrefvos 9, kvarstå till 1910 31 interner.

I anseende till åldern voro 30 interner 15 år eller däröfver, endast 10 under 15 år och 2 under 10 år.

Sammanlagda antalet sjukvårdsdagar under året utgjorde 10,722, medeltal per intern 268,0 och medeltal interner per dag 29,4.

Af de 9 under året afgångna utskrefvos såsom:

förbättrade	3
oförbättrade	4
obehandlad	1
död	1

Den ss. död utskrifna A. R., en 20-årig tjänarinneson fr. Hausjärvi, hade sedan sommaren 1904 vårdats å anstalten där han från begynnelsen hörde till våra sämsta och hopplösaste interner, höggradigt förslöad som han var. Epileptiska anfall hade han dagligen stundom ända till 6 på samma dag, för det mesta korta abseuser men äfven, ehuru glesare, fullt utbildade stora anfall. Någon nämnvärd förbättring i detta tillstånd inträdde egentligen aldrig under hans vistelse här. Anfallens antal kunde väl för kortare tid något minskas, men slöheten tilltog och hans allmänna tillstånd försämrades alltfört. Tidts då anfallen hopade sig, och detta gjorde de allt oftare, var han i hög grad om-
töcknad, och i ett sådant skof, som räckte längre och var höggradigare än vanligt, tillstötte en lunginflammation, som inom kort ledde till död.

Han hade tidts fått ända till 10 gram bromsalter om dagen, omväxlande med borax, chloral o. dyl.

Flertalet af de utskrifna hafva icke förbättrats under sin vistelse på anstalten, hvilket väl beror på arten af deras epilepsi, som hos de flesta börjat redan i den tidigaste barndomen och med största sannolikhet hos många är en följd af någon under barndomen genomgången organisk hjärnafektion. Att dessa skola vara i hög grad oemottagliga för behandling ligger i öppen dag.

Det allmänna hälsotillståndet bland internerna har varit tämligen godt, några svårare akuta sjukdomar hafva icke förekommit. Under sommaren blef en af gossarna biten af orm i foten och vårdades då en veckas tid å kirurg. sjukhuset i H.fors. Strax före jul råkade en annan gosse under lek bryta af sitt högra underben, hvilket dock läkts utan kvarlämnande af men. Föröfrigt hafva svårare olycksfall icke inträffat.

Tor Waenerberg.

Langettavatautisten hoitoyhdistys Kuopiossa.

Viime vuotena hoidettiin Vaajasalon hoito- ja parantolaitoksessa langettavatautisia varten yhteensä 56 sairasta. Näistä otettiin sisään 6 uutta ja uloskirjoitettiin 8, niinkuin seuraavasta taulusta lähemmin selvenee:

Vuodesta 1908 joulukuuta	Vuonna 1909 otettuja	Kaikkiaan hoidettuja	Uloskirjoitettu					Joulukuuta vuoteen 1910	Sairashoitopiiväin luku	Keskimäärin päivät	Keskimäärin uloskirjoitettujen sairashoitopiiväin
			Terveinä tahi parantuneina olevia	Parempina	Parantuneina	Kuolleina	Hoitamattomia				
50	6	56	1	1	5	1	—	48	18,223	49.9	137.5

Kohtauksien luku vuoden aikana oli yhteensä 1,042. Sillä jolla oli enin kohtauksia oli vuoden kuluessa 178 kohtausta.

Kun ylläolevista numeroista ei kuitenkaan voi saada täydellisempää käsitystä siitä, josko hoitolan hoito, ja missä määrässä, on vaikuttanut parantavasti sairaihin, niin olen saadakseni tarkempaa käsitystä tästä asiasta vertailut niiden hoidokasten taudin kulkua, jotka viime vuoden lopussa olivat olleet laitoksen hoidon alaisia lähes 3 vuotta tahi kauemmin. Ne ovat luvultaan 25 ja olen ne jakanut seuraaviin luokkiin, kun kohtausten lukua olen pitänyt parantumisen mittakaavana.

Huonontuneita	5
Entisellään	7
Epämääräisiä	3
Parantuneita (= entistä parempia)	6
Terveitä (jonkun vuoden aikana, tahi kauemman aikaa kohtauksista vapaita)	4

Nyt on asian todellinen laita kuitenkin semmoinen, että olisi väärin jos kohtausten lukuisuutta pitäisi ainoana mittakaavana parantumista arvostellessa. Itse teossa on tarkempana paranemisen määrääjänä kuin kohtausten lukuisuus pidettävä ruumiillisten ja sielun (psykisten) voimien eneneminen tahi väheneminen, vaikkakin selvyiden vuoksi olen aluksi luokitellut sairastaneiden kohtausten määrän mukaan.

Jos nyt sen mukaan kuin yksityiskohtaisesti voin arvostella yllämainittuja sairaita, otan määrääjäksi ruumiillisten ja sielun voimien huonontumisen tahi parantumisen, niin täytyy minun epäilemättä katsoa yhtä sairasta, joka kohtausten lukuisuuden mukaan tuli luetuksi huonontuneitten joukkoon, itse

teossa varmasti paremmaksi kuin tullessaan. Siis tämän mukaan katson huonontuneiksi ainoastaan 4, ja parantuneiksi 7.

Entisellään olevien joukkoon yllä tekemäni suunnitelman mukaan kuuluu ylimalkaan langettavatautisia, jotka ovat taudin perineet vanhemmiltansa. Näillä ei näytä olevan erittäin tiheään kohtauksia, mutta näitten tila ei myöskään näytä juuri missään suhteessa parantuneen. Näitten luku jää siis entiselleen, joskin heidän tilansa arvostellaan ruumiillisten ja sielun voimiin nähden. Luullakseni ei näistä voi paljon paranemisen toivoa ollakkaan.

Epämääräisten seassa, suunnitelmani mukaan, ovat sitävastoin kaikki kolme selvästi parempia kuin tullessaan laitokseen, vaikkakin kohtauksien luku ei sitä näytä. Parantuneitten luku tämän kautta kasvaa siis seitsemästä kymmeneen.

Parempien luvusta, niinkuin ne esiintyvät kun kohtauksien lukuisuus otetaan määrääväksi, ei voi yhtään ainoata katsoa huonontuneeksi, joskin muut tekiät otetaan lukuun.

Terveitten luku pysyy myös entisellään. Siis saamme tämän monipuolisemman ja henkilökohtaisen arvostelun mukaan lopuksi seuraavat numerot:

Huonontuneita	4
Entisellään	7
Parantuneita (= entistä parempia)	10
Nykyään terveitä (epilepsiasta)	4

Nämä tulokset ovat pidettävät tyydyttävinä, kun muistetaan että langettavatautiset kotonaan melkein poikkeuksetta vuosi vuodelta huonontuvat.

Terveyslähde- ja kylpylaitokset. — Brunns- och badanstalterna.

Badanstalten i Lovisa öppnades den 7 juni och stängdes den 31 augusti. Säsom öfverläkare vid badanstalten var stadsläkaren medicinelicentiaten Ernfr. Ekelund anställd och säsom underläkare medicinekandidaten G. Jensen. Antalet inskrifna kurgäster utgjorde 281. Fria bad åtnjöto 8 personer.

Badanstalten i Nådendal började sin 47 årssäsang den 3 juni och afslutade densamma den 31 augusti. Säsom öfverläkare vid badanstalten var medicine och kirurgiedoktorn, baron K. v. Alfthan anställd och säsom underläkare medicinelicentiaten Hans Söderling. Antalet inskrifna kurgäster utgjorde 606. Af kurgästerna voro 37 % från Ryssland och 23 % tillhörde allmoge klass. Af de

20 personer, åt hvilka Kejs. Senaten anvisat fria bad, infunno sig endast 18; men därjemte har direktionen beviljat fria bad åt 20 personer, äfvensom nedsättning i badavgifterna åt halftannat tiotal mindre bemedlade personer. Med detta är utgick badanstaltens skyldighet att lemna gratisbad åt 20 personer, hvilka Kejs. Senatens civilexpedition dertill utser.

Mariehamns badanstalt vidtog sin verksamhet den 10 juni och fortgick densamma till och med den 28 augusti. Såsom öfverläkare vid badanstalten var medicine och kirurgiedoktorn Axel F. Hellsten och såsom underläkare medicine kandidaten Onni Lång anställd. Kurgästernas antal utgjorde 148. Af de af staten till afgiftsfria bad och läkarevård berättigade 10 personer hade endast 8 infunnit sig, hvarföre direktionen beviljade fria bad åt ytterligare två medellösa personer från Mariehamn.

Badanstalten i Heinola öppnades den 8 juni och tillslöts den 31 augusti. Såsom öfverläkare vid badanstalten var medicine och kirurgiedoktorn Fritz Geitlin och såsom underläkare medicine kandidaten Ragnar Appelberg anställd. De inskrifna badgästernas antal var 289. En ny afdelning för s. k. svep-kallvattenomslag enligt Kneipp — hade öppnats i en badhuset närliggande byggnad. Utom att härigenom en värdefull behandlingsform tillkommit, har den nya afdelningen i afsevärd grad förstörat anstaltens utrymme. Den starka trängsel, som under föregående års högsäsong gjort sig gällande å badhuset, visade sig nu i hufvudsak afhjälpt. På grund af Kejserliga Senatens beslut af den 29 maj 1909 uppläts 10 friplatser åt i landets tjenst anställda lägre tjenstemän och betjente hvarför badanstalten genom Kejserliga Senatens beslut af den 19 april 1910 för förstämmde år beviljades ett anslag af 1,250 mark.

Badanstalten i Nyslott. St Olofsbad i Nyslott hölls öppen från den 4 juni till den 1 september. Såsom öfverläkare vid badanstalten var docenten, medicine och kirurgie doktorn Osvald Streng anställd och såsom underläkare medicine kandidaten R. Malmio. På grund af Kejserliga Senatens beslut af den 29 maj 1909 uppläts 10 friplatser åt i landets tjenst anställda lägre tjenstemän och betjante, hvarför badanstalten genom Kejserliga Senatens beslut af den 19 april 1910 för förstämmde år beviljades ett anslag af 1,250 mark.

Käkisalmen kylpylaitos. Käkisalmen kylpylaitos alotti kesällä v. 1909 13:n kylpykautensa. Vuonna 1897 avattiin se yleisön käytettäväksi. Jo samana vuonna oli kylpylaitos-osakeyhtiö anonut valtioapua laitokselle. Tämä anomus silloin kumminkin hylättiin. Mahdottomaksi olisikin käynyt tämän laitoksen ylläpitäminen ajan pitkään ellei kaupunki joka vuosi olisi sille antanut, väliin hyvinkin runsasta avustustaan vähittäinmyynti ja anniskeluyhtiön voittovaroista. Mutta kun kaikki vähittäinmyynti- ja anniskeluliike kaupungissa lakkasi toukokuussa v. 1907, ei luonnollisesti ollut enää näitä varoja kylpylai-

toksellekaan jaettavissa. Oivaltaan kylpylaitoksen tärkeyden ja sen suuren merkityksen tälle pikkukaupungille, päätti Käkisalmen kylpylaitos-osakeyhtiö keväällä v. 1907 uudelleen kääntyä Keisarillisen Senaatin puoleen uudella valtioavun anomuksella. Maaliskuun 15 päivänä 1910 myönsi Keis. Senaatti vuotta 1909 varten 1,250 markan määrärahan koska kylpylaitos mainittuna vuonna Keis. Senaatin määräyksestä oli luovuttanut 10 vapaasijaa maan palveluksessa oleville alemmille virka- ja palvelusmiehille.

Kylpykausi alkoi 15 p:nä kesäkuuta ja päättyi 31 p:nä elokuuta. Sisäänkirjoitettujen kylpyvieraiden lukumäärä oli yhteensä 197. Näistä oli 75 varsinaisia lääkärin kylpijöitä. Viime vuosina on kylpyvierasten lukumäärä vaihdellut 200:n tienoilla, onpa ollut siitä ylitsekin koko joukon ja lääkärin kylpijöitä on ollut 100:n paikoilla. Syynä siihen, miksi ei tässä kylpylaitoksessa kylpijöiden lukumäärä ole noussut siihenkään määrään kuin muissa, on tämän paikkakunnan syrjäinen asema ja huonot kulkuneuvot. Käkisalmen kaupunki ei vielä ole rautatiellä yhdistetty muuhun maailmaan ja sen laivaliikekin on peräti vähäinen. Kuten jo mainittiin, rakennettiin kylpylaitos v. 1897 arkkitehti Neoviuksen piirustusten mukaan. Se sijaitsee noin $\frac{1}{2}$ kilometrin päässä kaupungista kauniilla Vuoksen saarella, Kalliosaarella, lähellä Turvalaitosta. Siihen kuuluu paitsi itse pää-kylpyrakennusta, erityinen rakennus mutakylpyjä varten, sievä Casino-rakennus, konehuone, uimahuone, pieni huvipaviljonki, jääsäiliöt y. m. tarpeelliset ulkokuonerakennukset. Saarella kasvaa kaunista lehti- ja havumetsää ja käytävät kiertelevät ympäri saaren. Saarella on myös urheilukenttä. Kylpylaitoksessa annetaan kaikellaisia kylpyjä, mitä tällaisessa vesiparannuslaitoksessa yleensä on tapana. Erityistä rakennusta hierontaa ja sairaskomppania ynnä sähköittämistä varten ei ole, vaan on niitä annettu Käkisalmen kaupungin kansakoululla.

Ilahuttavana tosi-asiana on merkittävä, että varsinainen talonpoikainenkin rahvas on täälläpäin oppinut käyttämään kylpylaitosta hyväkseen.

Ylitalon kylpylaitos Ylivieskassa. Laitos, joka nyt kuluneena vuotena on ollut toiminnassa viidennen vuotensa, on ollut yleisön käytettävänä kesäkuun 1:stä syyskuun 1 p:ään. Kylpijöitä on tällä kylpykauden ajalla ollut 85 vakituista kaikkineen 21 kunnasta. Laitoksen 5:tä vapaapaikalla ovat 12:ta haki-joista saaneet nauttia vapaata vesiparannusta ja lääkärinhoitoa sekä vapaata asuntoa. Laitoksessa on käytetty samanlaisia kylpyjä kun edellisinäkin vuosina, kunnan lääkärin A. Boströmin neuvojen mukaan, kahden hierontakurssin käyneen kylvettäjän avulla.

Iisalmen Runni-lähde. Veden juojien lukumäärä Runnilähteellä, joka jo kesällä 1908 lähenteli tuhatta, on viimeksi kuluneena kesänä noussut yli sato-
tusta määrästä, ollen se 1,036 henkeä. Vaikkakin säätyläisten lukumäärä Runnilla vuosi vuodelta on kasvanut, on varsinainen kansa edelleen ollut lähteellä

valtavana enemmistönä. Niinpä lukeutui viime kesäisistä juomavieraista 174 henkilöä säätyläisluokkaan, kun varsinaista talonpoikaiskansaa oli 862 henkeä.

Kuten aikaisemmin; oli asuntojen puute tänäkin vuonna Runnilla tuntuvan suuri, mikä aiheutti monen Runnille pyrkivän jättämään aikeensa ja usean sinne saapuneen palaamaan heti takaisin. Tosin oli yhtiö kuluneena vuonna saanut jonkun verran lisää huoneita. Mainittavimmat näistä ovat yhtiön vuoden alussa rakennuttamassa 10-huoneisessa rakennuksessa, mikä nyt lopulla vuotta, loka- ja marraskuulla on lopullisesti valmistunut kun maalaustyöt niin ulkoa kuin sisästäkin ovat loppuun suoritettut. Asuntojen puutetta on myöskin osaltaan vähentänyt vilkkaanlainen rakennusinto ympäristössä, joka yhäti on näyttänyt jatkuvan. Muutoin on asuntojen rakentaminen, samaten kuin saunankin, sängen arveluttavaa syystä että varsinainen »sesonki» Runnilla on niin kovin lyhyt ja valtioapukin siihen nähden aivan riittämätön etenkin kun sillä on, paitse myönnettävä 15 vapaapaikkaa, palkattava kesänajaksi lääkäri ja sairausvoimistelijat. Vuotuisen valtioavun saamiseksi määrätty 15 vapaapaikkaa, ovat kaikki käytetyt, sekä sen lisäksi on johtokunta kesän ajalla myöntänyt sijan kahdelle varattomalle.

Runniveden juonnissa lähteellä on noudatettu ammoisista ajoista perittyä tapaa aloittamalla veden juonti aamulla heti ylös noustua. »Hotellilla» ja huvioloissa herätetään juomavieraat k:lo 7 aamulla ja menevät he silloin juomahuoneeseen, missä maalaiskansa jo on aloittanut juontinsa mikä 2, mikä 3 tuntia varhaisemmin aamulla. Klo 9 aikaan syödään aamiainen, klo 3 päivällinen ja klo 8 illallinen. Aterioiden välillä juodaan, kävellään ja voimistellaan tavalla tai toisella juonnin välissä kunnes säädettyyn lasimäärään kunakin päivänä on päästy. Vanha tapa männällä, jonka pohjassa oli reikä mistä vesi sai juosta lasiin, nostaa vettä lähteestä on jo kaksi kesää ollut poissa käytännöstä. Sen sijaan otetaan vesi nyt lähteestä pumpun avulla ja voidaan 12 kraanan kautta laskea lasihin. Tämän laitteen kautta estyy mahdollisesti lasiin laskettu liika-vesi valumasta takaisin lähteeseen.

Vilkasta on elämä juomahuoneessa, parhaimpana aikana ahdasta; varsinkin aamupäivisin kihisee lähteen ympärillä joukkoa kuin missäkin muurahaiskeossa. Lasineen ja pillineen, jonka läpi vesi imetään, kävellään ja kiikutaan, huidotaan ja heilutaan silloin juomahuoneessa niin, että oudolta näyttää uudesta tulokkaasta tämä. Vaan eipä aikaakaan ja hän on omistanut samat tavat ja temput. Veden järkipäiseen juontiin kuuluu näet ahkera liikunto juonnin lomalla ja sitä tehdessä. Tätä jatketaan siksi kunnes määrätty lasilliset ovat juodut. — Välillä käydään tarpeen mukaan saamassa kylpyjä, hierontaa taikka sairausvoimistelua. Kuten v. 1908, niin on tänäkin vuonna juomavierasten joukossa ollut sellaisia, jotka ovat halunneet mikä minkinlaisia kylpyjä, kuten potaska-, suola-, hiilihappo-, mäntyöljy- y. m. kylpyjä, vaikka tietenkin tänäkin

vuonna mutakylvyt ovat olleet enemmän haluttuja ja kuuluvatkin ne suora-
naisemmin ja erityisemmin Runniin. Paitse tässä mainitunlaisia kylpyjä, ovat
jotkut harvemmat ottaneet runnivesiryöppyjä; useammat sitävastoin tavallisia
sellaisia valtion rakentamalla neulapadolla Saarikosken kanavalla Kiurujoessa,
noin kilom. matkan päässä Runnilta. Kanavapäällikön luvalla on yhtiö neula-
padon läheisyyteen kesäisin pystyttänyt teltan, missä runnilaiset ryöpyä ohella
siten ovat tilaisuudessa ottamaan aurinkokylpyjä pehmoisella sannalla.

Lääkärinä oli yhtiöllä tänä kesänä lääket. kand. Lauri Lautsia.

IV. Kätilölaitos.

Saapuneitten ilmoituksien mukaan oli kätilöitten lukumäärä 1909 vuoden lopulla 765, joista 277 asui kaupungissa ja 548 maaseudulla. Piirilääkäripiirien mukaan ryhmitettyinä oli kätilöitä seuraavasti:

Lääni.	Piirilääkäripiiri.	Kaupunki.	Maalaisk.
Uudenmaan:	Helsinki	46	21
	Loviisa	3	16
	Lohja	—	10
	Tammisaari	7	12
		56	59
Turun ja Porin:	Turku	17	20
	Uusikaupunki	3	14
	Rymättylä	—	6
	Godby	2	12
	Pori	10	15
	Ikaalinen	—	9
	Tyrvää	—	9
	Salo	—	22
	Huittinen	—	12
		32	119
Hämeen:	Hämeenlinna	6	20
	Hollola	3	8
	Tampere	18	10
	Tammela	—	15
	Jämsä	—	10
	Ruovesi	—	7
		27	70

Lääni.	Piirilääkärintpiiri.	Kaupunki.	Maalaisk.
Viipurin:	Viipuri	20	15
	Hamina	11	12
	Lappeenranta	2	12
	Antrea	—	9
	Muola	—	6
	Käkisalmi	3	8
	Kurkijoki	—	4
	Sortavala	3	5
	Salmi	—	5
		39	76
Mikkelin:	Mikkeli	6	7
	Heinola	2	6
	Joroinen	—	7
	Savonlinna	2	9
		10	29
Kuopion:	Kuopio	12	6
	Rautalampi	—	9
	Iisalmi	1	6
	Pielisjärvi	—	6
	Tohmajärvi	—	6
	Joensuu	9	6
		22	39
Vaasan:	Nikolainkaupunki	7	12
	Kristiina	5	15
	Uusikaarlepyy	1	10
	Kokkola	2	20
	Kuortane	—	10
	Jyväskylä	2	17
		17	84
Oulun:	Oulu	15	13
	Pudasjärvi	—	3
	Raahe	3	7
	Kalajoki	—	11
	Haapajärvi	—	9

Lääni.	Piirilääkärintiiri.	Kaupunki.	Maalaisk.
Oulun:	Kajaani	4	10
	Tornio	1	9
	Rovaniemi	—	6
	Kittilä	—	4
		23	72

Luetteloja synnytyksistä, joissa ovat avustaneet, ovat lähettäneet 729 kättä, 185 kaupunki- ja 544 maalaiskunnista. Näistä käy selville että 28,446 naista, — 7,027 ensi- ja 21,419 myötäsynnyttäjää — ovat saaneet apua synnyttämistilassa. Mitä synnyttäjien kotipaikkaan tulee on 6,023 asunut kaupungissa ja 22,423 maaseudulla tehden resp. 21,2 % ja 78,8 %. Synnyttäjistä oli 1,342 eli 4,7 % naimatonta, 27,009 eli 95,0 % naimisissa olevaa ja 95 eli 0,3 % leskeä.

Syntyneitten lasten lukumäärä oli 28,440, joista 27,521 elävää ja 919 kuollutta. Äskensyntyneistä oli 14,790 mies- ja 13,650 naispuolta. Mitä sikiöitten asemaan tulee sattui 27,160 yliosa asemaa, 937 alaosa asemaa ja 155 poikkiasemaa; 188 tapauksessa ei asemaa ole mainittu.

Asianlaita kaupungeissa ja maaseuduilla käy selville seuraavasta ryhmitelystä:

	Synnyttäneitten kokonaisluku.						Sikiön asema.					Äskensyntyneitten luku.				
	Naimatonnia.	Naimisissa olevia.	Leskiä.	Yhteensä.	Ensisynnyttäjät.	Myötkäsynnyttäjät.	Yliosa asema.	Alaosa asema.	Poikkiasema.	Mainitse-maton.	Sukupuoli.		Eläviä.	Kuollutta.	Yhteensä.	
											Miespuoli.	Naispuoli.				
Kaupungeissa	293	5,701	29	6,023	1,407	4,616	5,715	203	16	51	3,080	2,905	5,809	176	5,985	
Maaseudulla	1,049	21,308	66	22,423	5,620	16,803	21,445	734	139	137	11,710	10,745	21,712	743	22,455	
Yhteensä	1,342	27,009	95	28,446	7,027	21,419	27,160	937	155	188	14,790	13,650	27,521	919	28,440	

Luetteloihin tehdyistä muistutuksista näkyy että 458 naista — 86 kaupungissa ja 372 maaseudulla — synnytti kaksoiset sekä 1 nainen kaupungissa ja 7 naista maaseudulla kolmoiset. Keskenmeno sattui 480:ssä tapauksessa, 126:ssa tapauksessa kaupungissa ja 354:ssä maaseudulla sekä ennenaikainen synnytys 159:ssä tapauksessa, 50:ssa tapauksessa kaupungissa ja 109:ssä maaseudulla. 914 naista päätettiin taiteen avulla. Näistä päätettiin synnytys 102:ssa tapauksessa, 19 kertaa kaupungissa ja 83 kertaa maaseudulla, sikiön manuaali extractionin kautta, 131 tapauksessa, 16 kertaa kaupungissa ja 115 kertaa maaseudulla, käännöksen kautta, 624:ssa tapauksessa, 191 kertaa kaupungissa ja 433 kertaa maaseudulla, pihtien avulla sekä 57:ssa tapauksessa 7 kertaa kaupun-

gissa ja 50 kertaa maaseudulla, käyttämällä teräviä aseita. Päästetyistä naisista kuoli: käännöksen jälkeen 6 maaseudulla, pihtisynnytyksen jälkeen 3 maaseudulla sekä terävien aseiden käyttämisen jälkeen 2 maaseudulla. Placenta prævia sattui 9 kertaa kaupungissa ja 39 kertaa maaseudulla. Ecclampsia tapausten luku oli 46, joista 6 kaupungissa ja 40 maaseudulla. Pihtisynnytyksen teki kaupungissa lääkäri 159 ja kättilö 3 kertaa sekä maaseudulla lääkäri 277 ja kättilö 146 kertaa. 39:stä pihtisynnytyksestä — 29:stä kaupungissa ja 10:stä maaseudulla — puuttuu ilmoitus mainituissa suhteissa. Teräviä aseita käytti lääkäri 48 kertaa, 5 kertaa kaupungissa ja 43 kertaa maaseudulla sekä kättilö 7 kertaa maaseudulla; 2:sta tapauksesta, jossa teräviä aseita käytettiin, puuttuu ilmoitus.

Helsingin lapsenpäästölaitoksessa on 64 oppilasta vuoden kuluessa, oppikurssin päätettyänsä saanut kättilötodistuksen. Vuoden kuluessa on Lääkintöhallitukselle jätetty 196 hakemusta päästä kättilöoppilaaksi.

1) För aflönande af barnmorskör beviljades under 1909 statsbidrag åt följande kommuner till nedan angifvet belopp:

Åbo och Björneborgs län: Angelniemi 150, Brunkala 200, Eckerö 300, Finby 150, Föglö 250, Gustafs 300, Hinnerjoki 200, Honkajoki 200, Honkalahti 150, Houtskär 300, Hiitis 250, Iniö 400, Karuna 200, Kiikala 150, Kiikois 125, Korpo 200, Kumlinge 225, Kuusjoki 200, Kökar 250, Kauvatsa 200, Karjala 250, Lokalaks 250, Merimäski 150, Mietois 200, Muurla 250, Oripää 200, Paattis 100, Parkano 200, Pyhämaa 200, Pyhämaa öförsaml. 200, Reso 200, Rusko 200, Siikais 150, Suomusjärvi 200, Säkylä 200, Velkua 500, Vestanfjärd 150, Villnäs (Askainen) 150, Vårdö 150, Yläne 200. Summa Fmk 8,500.

Tavastehus län: Berttula (Ypäjä) 200, Eräjärvi 200, Kuorevesi 125, Rengo 200, Sommarnäs 200, Kuhmalaks 200, Tottijärvi 200. Summa Fmk 1,325.

Viborgs län: Hogland 500, Impilaks—Kitelä 100, Korpiselkä 300, Kuolemajärvi 200, Lavansaari 400, Metsäpirtti 200, Rautjärvi 300, Ruskeala 200, Salmis 200, Soanlaks 200, Suistamo 200, Suojärvi 400, Suomenniemi 175, Taipalsaari 200. Summa Fmk 3,575.

S:t Michels län: Anttola 150, Enonkoski 200, Haukivuori 200, Jäppilä 150, Kangaslampi 150, Luhango 150, Leivonmäki 150. Summa Fmk 1,150.

Kuopio län: Ilomants 400, Keitele 200, Kesälaks 150, Kuusjärvi 250, Pälkjärvi 150, Rautavaara 300. Summa Fmk 1,450.

Vasa län: Alajärvi 200, Bergö 275, Halso 200, Jeppo 200, Karijoki (Bötom) 150, Kivijärvi 200, Konginkangas 250, Lestijärvi 225, Nurmo 200, Perho 250, Pihlajavesi 200, Pihtipudas 200, Replot 200, Soini 300, Storå 200, Sumiais 200, Uurais 150. Summa Fmk 3,600.

¹⁾ Ref. Med-rådet F. W. Westerland.

Uleåborgs län: Alavieska 200, Enare 900, Enontekis 900, Frantsila 150, Hyrynsalmi 350, Karlö (Hailuoto) 250, Karunki 300, Kestilä 300, Kittilä 200, Kuivaniemi 200, Kuolajärvi 400, Käsämäki 300, Kolari 250, Kuusamo 250, Lumijoki 150, Merijärvi 150, Muonionniska 400, Paldamo 250, Pudasjärvi 200, Puolanko 400, Piippola 250, Rautio 200, Reisjärvi 200, Ristijärvi 250, Sievi 150, Siikajoki—Revolaks 300, Sodankylä 350, Suomussalmi 400, Säräisniemi 275, Taivalkoski 350, Utsjoki 900, Vihanti 300, Ylikiiplinge 300, Ylivieska 100. Summa Fmk 10,825.

Summa summarum 30,425 Fmk.

V. Rättsmedicin.

De under året 1909 verkställda obduktionerna uppgingo till 663; af dessa gällde 529 fullvuxna eller barn och 134 foster.

Dödsorsaken hos fullvuxna och barn.

Län och provincialläkaredistrikt.	Sjelfnord.	Mord eller dråp.	Olycks- skän- delse.	Rus.	Sjukdom.	Outredd för röta.	Summa.
Nylands.							
Helsingfors	6	—	3	3	—	1	13
Lovisa	3	1	3	—	2	—	9
Ekenäs	1	—	1	—	—	—	2
Lojo	1	1	2	—	1	—	5
Åbo och Björneborgs.							
Åbo	8	4	2	—	—	—	14
Nystad	2	—	—	1	1	—	4
Rimito	—	—	—	—	—	—	—
Godby	—	—	1	1	1	—	3
Salo	3	—	1	4	—	—	8
Björneborg	2	—	3	4	—	2	11
Ikalis	2	1	1	1	—	1	6
Tyrvis	—	—	—	2	—	—	2
Hvittis	2	—	—	—	—	1	3
Tavastehus.							
Tavastehus	4	—	2	1	—	—	7
Hollola	6	1	1	1	2	—	11
Jämsä	—	1	4	—	1	—	6
Tammela	1	—	3	1	2	—	7
Tammerfors	—	1	2	1	1	—	5
Ruovesi	1	—	2	1	—	—	4

Län och provincialläkaredistrikt.	Sjelfnord.	Mord eller dröp.	Olycks- shändelse.	Rus.	Sjinkdom.	Outredt för rätt.	Summa.
Wiborgs.							
Wiborg	6	2	3	5	3	—	19
Fredrikshamn	1	—	1	1	—	—	3
Willmanstrand	4	1	4	3	1	1	14
S:t Andreæ	13	—	2	1	2	5	23
Mohla	3	1	3	7	—	3	17
Kexholm	1	—	2	1	—	—	4
Kronoborg	—	—	—	2	—	1	3
Sordavala	—	—	2	1	—	—	3
Salmis	—	1	2	—	—	—	3
S:t Michels.							
S:t Michel	3	1	1	1	—	1	7
Heinola	3	1	2	3	—	—	9
Jorois	4	—	1	2	—	—	7
Nyslott	2	—	—	3	1	1	7
Kuopio.							
Kuopio	2	—	1	2	—	—	5
Rautalampi	—	—	2	—	—	—	2
Idensalmi	—	—	1	1	1	—	3
Pielisjärvi	1	—	1	—	—	—	2
Tohmajärvi	2	—	1	1	—	—	4
Joensuu	1	—	—	1	—	—	2
Wasa.							
Wasa	3	—	—	2	1	—	6
Kristinestad	2	—	4	2	1	—	9
Nykarleby	—	2	2	3	—	—	7
Gamlakarleby	—	—	1	2	—	—	3
Kuortane	1	1	1	—	1	—	4
Jyväskylä	1	2	2	2	1	1	9
Uleåborgs.							
Uleåborg	2	—	—	1	1	—	4
Brahestad	—	—	—	—	—	—	—

Län och provincialläkaredistrikt.	Sjelfmord.	Mord eller drap.	Olycks- shän- delse.	Rus.	Sjukdom.	Outredt för lösa.	Summa.
Kälajoki	—	1	3	1	—	—	5
Haapajärvi	—	—	1	—	2	—	3
Kajana	—	—	—	1	—	—	1
Torneå	1	—	—	—	—	1	2
Pudasjärvi	—	—	1	—	1	—	2
Rovaniemi	1	1	—	—	—	—	2
Kittilä	1	—	—	—	—	—	1
Summa	100	24	75	70	27	19	315
Städer.							
Helsingfors	23	9	15	28	32	1	108
Borgå	1	—	—	—	—	—	1
Lovisa	—	—	—	—	—	—	—
Ekenäs	—	—	1	—	—	—	1
Hangö	1	—	1	1	—	—	3
Åbo	8	2	4	13	4	—	31
Nådendal	—	—	—	—	—	—	—
Mariehamn	—	—	—	—	—	—	—
Nystad	—	—	—	1	1	—	2
Raumo	1	—	1	—	—	—	2
Björneborg	—	2	—	4	1	—	7
Tavastehus	—	—	—	2	1	—	3
Tammerfors	1	—	1	3	1	—	6
Lahtis	—	—	—	—	—	—	—
Wiborg	8	2	9	7	4	—	30
Fredrikshamn	1	—	—	—	—	—	1
Kotka	—	—	1	—	—	—	1
Willmanstrand	—	—	—	1	—	—	1
Kexholm	—	—	—	1	1	—	2
Sordavala	1	—	1	—	—	—	2
S:t Michel	—	—	—	—	—	—	—
Heinola	—	—	—	1	—	—	1
Nyslott	—	—	—	—	—	—	—
Kuopio	1	—	—	—	—	—	1
Idensalmi	—	—	—	—	—	—	—
Joensuu	—	—	—	—	—	—	—
Kristinestad	—	—	—	—	—	—	—
Kaskö	—	—	—	—	—	—	—
Nikolaistad	—	1	—	—	—	—	1

Län och provincialläkaredistrikt.	Själfmord.	Mord eller dråp.	Olycksförhållanden.	Rus.	Sjukdom.	Outredd för rötta.	Summa.
Nykarleby	—	—	—	—	—	—	—
Jakobstad	—	—	1	—	—	—	1
Gamlakarleby	—	—	1	—	—	—	1
Jyväskylä	—	—	1	—	1	—	2
Brahestad	—	—	—	—	—	—	—
Uleåborg	—	—	—	5	1	—	6
Kemi	—	—	—	—	—	—	—
Torneå	—	—	—	—	—	—	—
Kajana	—	—	—	—	—	—	—
Summa	46	16	37	67	47	1	214
Summa summarum	146	40	112	137	74	20	529

Dödsorsakerna hos nyfödda och foster.

Län och provincialläkaredistrikt.	Kvättning eller sestyning.	Annet våld.	Brist på vård.	Allmän svaghet.	Dödfödt otillgången.	Dödfödt tillgången.	Outredd för röta.	Summa.
Nylands.								
Helsingfors	—	—	—	—	—	—	—	—
Lovisa	1	—	—	1	2	1	—	5
Ekenäs	1	1	—	—	3	—	—	5
Lojo	2	—	—	—	—	—	—	2
Åbo och Björneborgs.								
Åbo	2	—	—	—	—	1	1	4
Nystad	—	—	2	—	—	—	2	4
Rimito	—	—	—	—	—	—	—	—
Gödbby	—	—	1	—	—	—	—	1
Salo	2	—	—	—	—	—	—	2
Björneborg	2	—	—	—	1	—	1	4
Ikalis	1	—	1	—	1	—	—	3
Tyrvis	1	—	—	—	—	—	1	2
Hvittis	1	—	1	—	—	—	—	2
Tavastehus.								
Tavastehus	—	—	—	—	—	1	—	1
Hollola	—	—	—	—	—	—	—	—
Jämsä	—	—	1	—	2	1	—	4
Tammela	2	—	1	—	1	—	—	4
Tammerfors	1	—	—	—	—	2	—	3
Ruovesi	—	—	1	—	—	—	—	1
Wiborgs.								
Wiborg	1	—	—	—	2	—	1	4
Fredrikshamn	—	—	1	—	—	—	1	2
Willmanstrand	3	1	1	—	1	—	—	6
St. Andreae	1	1	—	—	—	—	—	2
Mohla	1	—	—	—	1	—	—	2
Kexholm	—	—	—	—	—	—	1	1
Kronoborg	1	—	—	—	—	—	—	1
Sordavala	—	—	—	—	1	—	—	1
Salmis	1	—	—	—	1	—	—	2

Län och provinciealläkaresdistrikt.	Kvifning eller strykning.	Annet våld.	Brist på vård.	Allmän svaghet.	Deftadt otillgängligt.	Deftadt fullgånget.	Outredd för rätt.	Summa.
S:t Michels.								
S:t Michel	2	—	—	—	1	—	—	3
Heinola	—	—	1	—	—	—	—	1
Jorois	—	—	—	—	2	—	—	2
Nyslott	—	—	—	—	—	—	1	1
Kuopio.								
Kuopio	1	—	2	—	—	—	—	3
Rautalampi	—	1	—	—	1	—	—	2
Idensalmi	2	—	—	—	—	—	—	2
Pielisjärvi	—	1	—	—	—	—	1	2
Tohmajärvi	—	—	—	—	—	—	—	—
Joensuu	—	1	—	—	1	—	—	2
Wasa.								
Wasa	—	—	—	—	—	—	—	—
Kristinestad	—	—	—	—	—	—	2	2
Nykarleby	—	1	—	—	—	—	—	1
Gamlakarleby	1	—	2	—	—	1	—	4
Kuortane	1	—	1	—	—	2	—	4
Jyväskylä	1	—	1	—	2	—	—	4
Uleåborgs.								
Uleåborg	—	—	1	—	2	—	—	3
Brahestad	—	—	—	—	—	—	—	—
Kalajoki	—	1	—	—	—	—	—	1
Haapajärvi	—	—	—	—	—	—	—	—
Kajana	—	—	—	—	—	—	—	—
Torneå	—	—	—	—	—	—	—	—
Pudasjärvi	—	1	1	—	—	—	—	2
Rovaniemi	—	1	—	—	—	—	—	—
Kittilä	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	32	10	19	1	25	9	12	108
Städer.								
Helsingfors	4	2	2	—	3	1	—	12
Borgå	—	—	—	—	1	—	—	1
Lovisa	—	—	—	—	—	—	—	—

Län och provincialläkaredistrikt.	Kviföring eller stypning.	Annet våld.	Brist på vård.	Allmän svaghet.	Deftadt otulligång.	Deftadt fullgång.	Outredd för röta.	Summa.
Ekenäs	—	—	—	—	—	—	—	—
Hangö	—	—	—	—	—	—	—	—
Åbo	—	—	2	—	—	—	—	2
Nådendal	—	—	—	—	—	—	—	—
Mariehamn	—	—	—	—	—	—	—	—
Nystad	—	—	—	—	—	—	—	—
Raumo	—	—	1	—	—	—	—	1
Björneborg	1	—	—	—	—	—	—	1
Tavastehus	—	—	—	—	—	—	—	—
Tammerfors	1	—	—	—	—	—	—	1
Lahtis	—	—	—	—	—	—	—	—
Wiborg	3	—	—	—	1	—	—	4
Fredrikshamn	—	—	—	—	—	—	—	—
Kotka	—	—	—	—	1	—	—	1
Willmanstrand	—	—	—	—	—	—	—	—
Kexholm	—	—	—	—	—	—	—	—
Sordavala	—	—	—	—	—	—	—	—
S:t Michel	—	—	1	—	—	—	—	1
Heinola	—	—	—	—	—	—	—	—
Nyslott	—	—	—	—	—	—	—	—
Kuopio	—	—	—	—	—	—	—	—
Idensalmi	—	—	—	—	—	—	—	—
Joensuu	—	—	—	—	—	1	—	1
Kristinestad	—	—	—	—	—	—	—	—
Kaskö	—	—	—	—	—	—	—	—
Nikolaistad	—	—	—	—	—	—	—	—
Nykarleby	—	—	—	—	—	—	—	—
Jakobstad	—	—	—	—	—	—	—	—
Gamlakarleby	—	—	—	—	—	—	—	—
Jyväskylä	—	—	—	—	—	—	—	—
Brahestad	—	—	—	—	—	—	—	—
Uleåborg	—	—	1	—	—	—	—	1
Kemi	—	—	—	—	—	—	—	—
Torneå	—	—	—	—	—	—	—	—
Kajana	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	9	2	7	—	6	2	—	26
Summa summarum	41	12	26	1	31	11	12	134

Sjelfmordssättet.

	Män.	Kvinnor.
Hängning eller strypning	55 ¹⁾	6
Förgiftning	14	8
Med skjutvapen	24	1
» » och hängning	1	—
» » » dränkning	1	1
Sprängning med dynamit	2	—
Dränkning	10	10 ²⁾
» i brunn	1	2
Skarpt vapen	8	—
» » och dränkning	1	—
Kastat sig under bantåg	1	—
	118	28 — 146

Såsom gift användes: karbolsyra 3 m. 3 kv.; strychnin 4 m. 1 kv.; arsenik 2 m.; morfin 4 m.; chloroform 1 kv.; cromsyrdt kali 1 kv.; lysol 1 m. 1 kv.; lutsten 1 kv.

Sjelfmördarens stånd och yrke.

	Män.	Kvinnor.
Arbetare och deras familjer	18	2
Bönder » » »	13	4
Torpare » » »	10	—
Inhysingar » » »	7	4
Handlande » » »	2	1
Läkare (från Amerika) 1, kamrerare 1, direktör 1, litteratör 1, rysk fältskär 1, rysk ryttmästare 1, lyceist 1, kontorist 1, läskdrycksfabrikanter 2, kaféinnehafvare 1, f. d. restauratör 1, syssloman 1, kvartersman 1, arrendator 1, kronotorpare 1, gårdsegarson 1, poliskonstapel 1, f. d. underofficer 1, tryckeriarbetare 1, torghandlande 1, köttkontrollör 1, slagtare 1, bagargesäller 2, skomakare 3, snickare 4, målare 1, timmerman 1, murare 1, plåtslagare 1, filare 1, maskinist 1, hamnarbetare 1, stenarbetare 1, nattvakt 1, åkare 1, forman 1, drängar 2, grafgräfvare 1, sytningstagare 1, fattighjon 1, ryska arbetare 3, okända män 17	68	—

¹⁾ 1 m. delirium tremens. ²⁾ 1 kv. under feberyrsel.

Män. Kvinnor.

sjuksköterska 1, sjömanshustru 1, timmermanshustru		
1, dränghustru 1, skräddaredotter 1, fröken 1, enka 1,		
tjenarinnor 2, okända kvinnor 8.....	—	17
	118	28 — 146

Såsom sinnessjuka eller svärmodiga vid gerningens begående uppgifves 14 m. 3 kv.

Såsom berusade vid gerningens begående uppgifves 10 m.

Sjelfmorden fördelade på månader.

Januari	12	Maj	16	September	14
Februari	8	Juni	27	Oktober	17
Mars	6	Juli	9	November	6
April	12	Augusti	14	December	5

Mord eller dråp.

	Män.	Kvinnor.
Föröfvades medels trubbigt tillhygge å	18	4
» » skarpt verktyg å	66 ¹⁾	3 ²⁾
» » trubbigt och skarpt verktyg	2	1
» » skjutvapen å	11 ³⁾	1
» » dränkning å	1	—
» » misshandel å	1	—
» » kväfning eller strypning å	1	—
» » gift å	3	—
	103	9 — 112

Såsom gift användes: arsenik 1 m.; morfin och blåsyra 1 m.; lutsten 1 m.

Olyckshändelser.

	Män.	Kvinnor.
Drunkning	41 ⁴⁾ ⁵⁾	3
» i brunn	1 ⁶⁾	1
Fallit i sjön, hjärtförslamning (fetthjärta).....	1	—

¹⁾ 6 m. berusade. ²⁾ 1 kv. berusad. ³⁾ 1 m. berusad. ⁴⁾ 1 m. under epileptiskt anfall, 1 m. sinnessjuk. Under rus: ⁵⁾ 16 m. ⁶⁾ 1 m.

	Män.	Kvinnor.
Kväfning vid brottning	1	—
» af rök	—	1
» under en nedrasande stenkolsbög	1	—
Kväfd af modern under sömnen	1	1
Kolos	8 1)	—
Förbränning	1	1
Brännskada	1	—
Förfrysning	2 2)	1 3)
» och svält	1 4)	—
Omkommit i ett kärr (hjärtförlamning)	1	—
Död under ansträngande jagt (fetthjärta)	1	—
Råkat i en maskin	—	1
Skarpt vapen	5 5)	—
Trubbigt verktyg	2	—
Skjutvapen	22	1
Fälld i golfvet (spädt barn)	1	—
Fall från fönster	1	—
» » hängmatta (spädt barn)	1	—
» utför trappa (fractura cranii, hæmorrhagia cerebri) ..	—	1
Fall under rus (fractura cranii)	1 6)	—
Utkastad från utskänkingslokal (hæmorrhagia cerebri) .	1	—
Stöt emot hufvud	2 7)	1
» nedanom bröstet af en fimmelstång (ruptura hepatis)	1	—
Under snöbollskrig två gånger kullkastad (bukhinneinflam- mation)	—	1
Öfverkörd af bantåg	10 8)	4 9) 10)
» » spårvagn	1	1
» » åkdon	—	1 11)
Tågsammanstötning	—	1
Råkat mellan buffertarna af järnvägsvagnar	1	—
Gift	6	1
	116	21 — 137

De slag af gift genom hvilka olyckshändelsen förorsakades voro: morfin 1 m.; karbolsyra 1 kv.; suggas 1 m.; tallbarrsoljeextrakt 1 m.; denaturerad sprit 3 m.

¹⁾ 1 m. sinnessjuk. ²⁾ 1 kv. sinnessjuk. ³⁾ 1 m. sinnessjuk. ⁴⁾ 1 kv. döfstum. ⁵⁾ 1 kv. lomhörd. — Under rus: ¹⁾ 1 m. ²⁾ 1 m. ³⁾ 2 m. ⁴⁾ 1 m. ⁵⁾ 2 m. ⁶⁾ 4 m. ⁷⁾ 1 kv.

I sjukdomar afleda.

	Män.	Kvinnor.
Atrophia infantum	1	—
Ålderdomsaftynning	—	1
Scrophulosis	1	—
Hjärtvalvelfel	1	1
Hjärtförlamning	2	—
Myocarditis	1	—
Fetthjärta	4 1)	2
» » och tuberkulos	1	—
Aneurysma aortae	1	—
Ruptura aneurysma aortæ	2	—
» aortæ	2	—
» cordis	1	—
Myomalacia cordis	1	—
Arteriosclerosis	10 1)	1
Hämorrhagia meningeæ	1	—
Akut hjärn- och hjärnhinneinflammation	1	—
Hjärnblödning	2 2) 3)	3
Hjärnsvulst	1	1
Lungblödning	1	—
Lunginflammation	8	4
» och tuberkulos	1	—
Bronchopneumonia	—	1
Pleuritis purulenta	1	—
Akut mag-, tarm- och lungkatarr	—	2
Mag- och tarmkatarr	3	3
Typhus abdominalis	1	—
Colitis diphterica, exulcerans et perforans	1	—
Begynnande infektionssjukdom	—	1
Allmän tuberkulos	1	—
Akut njurinflammation	1	—
Kroniskt njurlidande	1	—
Bukhinneinflammation som utgått ifrån en svulst i venstra ovariet och hvilken vridit sig omkring sin axel	—	1
Extrauterint hafvandeskap (ruptura tubii falopii, hæmorrhagia)	—	1
	52	22 — 74

Under rus: 1) 2 m. 2) 1 m.

3) 1 m. i badstugan.

VI. Apoteksväsendet.

Vid utgången af 1908 funnos i Finland 205 apotek, 34 med reala och 171 med personella rättigheter.

Under år 1909 utfärdades privilegiebref å följande nya apotek:

11 januari	å apotek i Öfvermark	åt apotekaren Petter Eliel Löfberg.
3 mars	» » » Kerimäki	» provisorin Oskar David Herman Levin.
19 april	» II:dra » » Raumo	» » Arpa Artur Sörman.
18 maj	» » » Luumäki	» » Alexander Edvin Westin.
26 »	» » » Norrmack	» » Johannes Almanzor Michelsson.
22 juni	» » » Joutsa	» » Karl Edvard Henrik Holmström.
26 augusti	» » » Kuortane	» » Uno Karl Anders Gustaf Hobin.
13 oktober	» » » Letala	» » Anton Runman.

Till följd af förre innehafvarens frånfälle utdelades följande privilegium efter att hafva anslagits ledigt till ansökan:

30 mars å apotek i Kaskö åt provisorin Alf Engström.

På grund af förre innehafvarens transport till annan ort lediganslogos nedanstående apoteksprivilegier och tilldelades:

11 januari	å apotek i Kaavi	åt provisorin Fredrik Viktor Finnberg.
30 mars	» » » Hirvensalmi	» » Berndt Kristoffer Lundell.

På grund af apoteksköp öfverfördes följande privilegier:

5 maj	å 3:dje apoteket i Åbo	å apotekaren Ilmari Reinhold Lindqvist.
18 »	å apotek i Brahestad	å provisorin Gustaf Hjalmar Jaatinen.
18 »	» » » Saarijärvi	» » Pehr Rudolf Tihleman.
26 »	» » » Torneå	» » Theodor Johannes Borg.
6 juli	» » » Pieksämäki	» apotekaren Otto Fredrik Randén.
10 augusti	» » » Närpes	» provisorin John Erland Lewón.
13 oktober	» » » Mohla	» » Axel Edvin Gahmberg.
13 »	» » » Sastmola	» apotekaren Arndt August Huhtinen.

De utdelade apoteksprivilegiernas antal vid utgången af år 1909 utgjorde följaktligen 213 och den skatt, som af de skattskyldige kommer att årligen erläggas till statsverket efter det samtliga öppnats, uppgår till sammanlagdt 46,900 mark.

Privilegierna å dessa apotek och deras innehafvare vid 1909 års utgång framgår af nedanstående tabeller, hvilka tillika angifva den årliga skatt, som erlägges af dem.

A. Förteckning å apotek med reala privilegier, eller stamapoteken vid utgången af år 1909.

Privilegiets datum.			Orten.	Innehafvare.
Nylands län.				
1884	Mars	26	Helsingfors 1:sta	Mauritz Oskar Wilhelms enka
1891	Maj	12	„ 2:dra	Lars Edvard Stigzelius
1755	Sept.	24	„ 3:dje	Kejserliga Alexanders Universitetet
1896	Okt.	26	Borgå	Emil Fredrik Mikander
1901	Juni	13	Lovisa	Georg Wilhelm Wahlroos
1907	Okt.	21	Ekenäs	Erik Mikael Eklund
Abo och Björneborgs län.				
1907	Dec.	18	Åbo 1:sta	Arthur Johan Carén
1900	Jan.	22	„ 2:dra	William Westerling
1904	Maj	20	Mariehamn	Emil Konstantin Silén
1895	Mars	18	Björneborg 1:sta	Gustaf Wilhelm Widbom
1907	Febr.	7	Nystad	Karl Arrhenius
1901	Nov.	25	Raumo	Hjalmar Hällfors
Tavastehus län.				
1900	Jan.	22	Tavastehus 1:sta	Alfred Erland Ölander
1904	April	18	Tammerfors 1:sta	Alfred Johannes Molin
Viborgs län.				
1891	Maj	12	Viborgs 1:sta	Karl Werner Relander
1898	Juli	28	Sordavala	Sven Holst
1887	Juni	1	Fredrikshamn	Alfons Nymalm
1908	Juni	13	Kexholm	Gustaf Walter Lindroos
1899	Aug.	10	Villmanstrand	Algot Bernhard Schlüter
S:t Michels län.				
1902	Sept.	2	Heinola	Frans Theodor Åkerman
1902	April	28	S:t Michel 1:sta	Anders Adiel Watanen
1895	Juli	11	Nyslott	Frans Bernhard Knifsund

Privilegiets datum.			Orten.	Innehafvare.
			Kuopio län.	
1908	Sept.	24	Kuopio 1:sta	Evald Piispanen
1892	Aug.	9	Joensuu	Hugo Ferdinand Olsoni
			Vasa län.	
1895	Aug.	14	Kristinestad	Henrik Johannes Sandlund
1895	Mars	11	Jakobstad	Karl Lennart Candolin
1901	Jan.	4	Nykarleby	Gustaf Eliel Roos
1903	April	20	Nikolaistad 1:sta	Sigurd Brander
1904	Jan.	18	Jyväskylä	Eugen Mansnerus
1903	Febr.	9	Gamlakarleby 1:sta	Yrjö Severin Roos
			Uleåborgs län.	
1896	Sept.	9	Uleåborg 1:sta	Hugo Hjalmar Hasselblatt
1909	Maj	18	Brahestad	Gustaf Hjalmar Jaatinen
1909	Maj	26	Torneå	Theodor Johannes Borg
1894	Nov.	27	Kajana	Fredrik William Stenius

B. Förteckning öfver privilegierade apotek i Finland vid utgången af år 1909.

Privilegiets datum.			Orten.	Skatt.	Innehafvare.
			Nylands län.		
1902	Jan.	20	Helsingfors 4:de	1,200	Gustaf Werner Salingre
1901	Aug.	21	„ 5:te	1,200	Paul Fredrik Elmgren
1897	Maj	17	„ 6:te	1,200	Emil Sandroos
1903	Febr.	9	„ 7:de	800	Walter Johannes Karsten
1908	Okt.	26	„ 8:de	800	Walter Eliel Kalixtus Laurén
1889	Mars	19	„ 9:de	200	Nikolai Artemjeff
1901	Jan.	28	Helsingfors 10:de	600	Karl Allan Aschan
1907	Nov.	18	„ 11:de	600	Edvard Felix Hellén
1895	Jan.	21	Lojo	200	Gustaf Magnus Blom
1903	Mars	23	Pojo	100	Ernst Woldemar Dromberg
1905	Juli	12	Hangö	400	Nils Adolf Linsay v. Julin
1907	Maj	21	Mäntsälä	100	Thorsten Georg Pettersson
1903	Febr.	23	Vichtis	200	Axel Alfred Alm
1906	Febr.	12	Ingå	100	Johan Fredrik Mattsson
1899	Jan.	30	Nurmijärvi	100	Fredrik Albin Koponen
1900	Aug.	22	Orimattila	200	Johan Gustaf Spolander
1901	Mars	19	Kyrkslätt	100	Axel Waldemar Stén
1901	Okt.	14	Elimä	100	Axel Gabriel Bergman

Privilegiets datum.			Orten.	Skatt.	Innehafvare.
1903	Nov.	9	Borgå 2:dra	600	Uriel August Heikels enka
1905	Sept.	27	Iittis (Kuusan- koski)	100	Richard Julius Lind
1905	Okt.	9	Äggelby	100	August Alexander Franck
1907	Juli	31	Hyvinge	200	Emil Konrad Wäyrynen
1907	Dec.	18	Kervo	100	Nestor Gabriel Lindström
Åbo o. Björborgs län.					
1909	Maj	5	Åbo 3:dje	800	Ilmari Reinhold Lindqvist
1901	Jan.	4	„ 4:de	1,200	Ivar Hjalmar Strandell
1891	Aug.	12	„ 5:te	600	Frans Eskil Ditzler
1907	Juli	31	„ 6:te	400	Henrik Alfred Fonselius
1908	Maj	11	Nådendal	400	Axel Fredrik Wikman
1908	Juni	13	Salo	400	Oskar Magnus Kraemer
1883	Okt.	23	Ikalis	100	Sven Evert Strömmer
1888	Sept.	26	Tyrvis	100	Otfrid Abelard Bäckman
1899	Nov.	27	Hvittis	200	Oskar Benedikt Broms
1890	Juni	11	Björneborg 2:dra	800	Karl Johan Juselius
1893	Okt.	16	„ 3:dje	800	Johan Bernhard Sundblom
1909	Okt.	13	Sastmola	100	Arndt August Huhtinen
1904	Juni	11	Kimito	200	Carl Johan Schröder
1887	Nov.	22	Eura	100	Hjalmar Tollet
1890	Juni	5	Loimijoki	100	Gotfrid Waldemar Norrman
1900	Aug.	15	S:t Mårtens	100	Hjalmar August Bruno Aschan
1907	Nov.	4	Kumo	200	Oskar Agabus Nordberg
1905	April	10	Kankaanpää	100	Johan Julius Holmström
1908	Febr.	17	Bjerno	100	Pehr Gustaf Torsten Waselius
1903	Febr.	9	Pöytis	100	Kustaa Heikki Pietilä
1898	Aug.	24	Tavastkyro	100	Viktor Napoleon Törnvall
1900	Maj	14	Räfsö	100	Robert Georg Jankovsky
1905	Jan.	30	Pemar	100	Wolter Brunberg
1907	Juli	31	Pargas	100	Karl August Eklund
1909	April	19	Raumo 2:dra	800	Arpa Artur Sörman
1908	April	30	Virmo	100	Arthur Axel Ahlroth
1908	Maj	18	Punkalaidun	100	Karl Emil Grönberg
1909	Maj	26	Norrmark	100	Johannes Almanzor Michelsson
1909	Okt.	13	Letala	100	Anton Runman
Tavastehus län.					
1904	Juli	20	Tavastehus 2:dra	600	Viktor Alexander Haglund
1905	Okt.	9	Tammerfors 2:ra	800	Uno Johannes Hagberg
1886	Mars	9	„ 3:dje	600	Amil Adolf Schéele
1892	Sept.	7	„ 4:de	600	Karl Volter Aschan

Privilegiets datum.			Orten.	Skatt.	Innehafvare.
1899	Sept.	2	Tammerfors 5:te	200	Felix Albin Relander
1898	Juni	8	Jämsä	200	Frans Johan Lorentz Spolander
1902	Sept.	2	Tammela	800	Johan Edvard Hjelt
1903	Mars	23	Lahtis	600	Arvid Hjalmar Fellman
1900	Aug.	15	Ruovesi	200	Uno Fredrik Eklund
1901	Nov.	5	Sääksmäki	200	Johan Edvard Gustafsson
1908	April	14	Riihimäki	300	Volter Nikolai Simberg
1900	Dec.	10	Kuhmois	100	Theodor Daniel Pettersson
1906	Okt.	1	Somero	100	Juho Kristian Lumme
1898	Maj	23	Orihvesi	100	Wilhelm Alexander Sjöström
1892	Sept.	13	Akkas	100	Gustaf Wilhelm Rothberg
1907	Mars	13	Korpilaks	100	Axel Emil Gulin
1893	Febr.	27	Urdiala	200	Johan August Nylander
1899	Juni	7	Lampis	100	Frans Edvin Bergroth
1898	Juni	21	Kangasala	100	Emil Wilhelm Helenius
1904	April	24	Loppis	100	Gustaf Sohlström
1907	Okt.	8	Pälkäne	100	Hjalmar Wilhelm Björkman
Viborgs län.					
1902	Okt.	27	Viborg 2:dra	800	Karl Theofron Hällström
1901	Nov.	11	„ 3:dje	1,200	Yrjö Fredrik Björklund
1901	Nov.	11	„ 4:de	600	Herman Filip Björklund
1900	Dec.	10	„ 5:te	800	Johan Hjalmar Ekroos enka
1896	Febr.	24	Pitkäranta	100	Teppo Huttunen
1906	Sept.	3	Imatra	400	Otto Fritiof Björklund
1909	Okt.	13	Mohla	200	Axel Edvin Gahmberg
1903	Sept.	18	Terijoki	600	Karl Birger Poppius
1894	Maj	15	Kotka 1:sta	800	Magnus Malcolm Björklund
1906	Maj	28	„ 2:dra	600	Carl Rundqvist
1905	Febr.	27	Björkö	100	Viktor Reinhold Kolehmainen
1905	Febr.	27	Vederlaks	100	Allan Achilles Pippingsköld
1905	Maj	15	Parikkala	100	Rurik Olsoni
1908	Juni	30	Kronoborg	200	Lennart Ossian Löfström
1896	April	20	Nykyrka	100	Walter Karl Gustaf Gadd
1905	Okt.	16	S:t Andreæ	100	Leonard Edgard Forsgårds enka
1898	Febr.	14	Kouvola	200	Lars Adolf Winter
1903	Maj	4	Säkkijärvi	100	Paavo Armas Hillman
1897	Dec.	6	Jaakimvaara	100	Emil Dahlin
1900	Febr.	5	Sakkola	100	Emil Ferdinand Studd
1902	Maj	20	Jääskis	100	Jean Sucksdorff
1902	Nov.	24	Karhula	100	Frans Alexander Waldemar Salo- nius' enka
1903	Nov.	9	Raivola	100	Wolldemar Wallman

Privilegiets datum.			Orten.	Skatt.	Innehafvare.
1906	Febr.	2	Kirvus	100	Gustaf Reinhold Lindsten
1907	Okt.	21	Kolikkoinmäki	200	Uno Kalm
1908	Mars	24	Rautjärvi	100	Julius Leonard Lundell
1908	April	30	Suojärvi	100	Johan Anton Alexander Geitel
1908	Sept.	24	Hiitola	100	Pekka Reijonen
1909	Maj	18	Luumäki	100	Alexander Edvin Westin
S:t Michels län.					
1907	Maj	15	S:t Michel 2:dra	600	Allan Menotti Malin
1903	Febr.	23	Jokkas	100	Rolf Alexander Krook
1890	Juli	25	Jorois	100	Karl Amatus Hultman
1903	Maj	4	Sysmä	100	Hjalmar Simon Johannes Gyllen- bergs enka
1903	Juli	22	Mäntýharju	100	Ernst Adolf Domander
1889	Juli	29	Rantasalmi	100	Gustaf Widing
1906	Dec.	11	Heinävesi	100	Albin Birger Ericsson
1909	Juli	6	Pieksämäki	300	Otto Fredrik Randén
1901	Juni	19	Savitaipale	100	Ernst Victor Schnur
1909	Mars	30	Hirvensalmi	100	Berndt Kristoffer Lundell
1897	Nov.	15	Kangasniemi	100	Alfred Ekelund
1907	Dec.	18	Puumala	100	Johan Viktor Kjerulf
1909	Mars	3	Kerimäki	100	Oskar David Herman Lewin
1909	Juni	22	Joutsa	100	Karl Edvard Henrik Holmström
Kuopio län.					
1908	Sept.	24	Kuopio 2:dra	800	Kalervo Killinen
1902	Okt.	27	„ 3:dje	600	Edvard Manasse Malmberg
1903	Okt.	5	Idensalmi	400	Wäinö Johannes Ignatius
1900	Mars	6	Leppävirta	200	Berndt Fredrik Forsström
1900	April	3	Nurmes	300	Matti Ernst Gustaf Calonius
1868	Juni	16	Rautalampi	100	Adolf Wilhelm Jäderholm
1866	Mars	7	Tohmajärvi	200	Karl Johan Nyman
1908	Jan.	27	Pielavesi	200	Johan Sanfrid Hallman
1900	Sept.	12	Nilsia	100	Johan Henrik Lyra
1903	Aug.	19	Pielisjärvi	200	Erik Konrad Matthias Wahlroos
1907	Mars	26	Ilomants	100	Johannes Lackström
1905	Juli	19	Juga	100	Pekka Stenqvist
1907	Maj	2	Libelits	100	Filip Kiiskinen
1897	Juli	21	Karttula	100	Johan Adolf Kolehmainen
1905	Maj	29	Suonenjoki	200	Emil Edvard Wikman
1909	Jan.	11	Kaavi	100	Fredrik Viktor Finnberg
1907	Okt.	8	Lapinlaks	100	William Konstantin Forsberg
1908	Jan.	20	Varkaus	100	Georg Theodor Sternberg

Privilegiets datum.			Orten.	Skatt.	Innehafvare.
			Vasa län.		
1907	Maj	7	Nikolaistad 2:dra	800	Edvard Keto
1908	Jan.	27	„ 3:dje	200	Herman William Hjelt
1903	Jan.	20	Gamlakarleby 2:a	400	Armo Immanuel Walli
1908	Sept.	10	Alavo	300	Hugo Arthur Herler
1897	April	12	Ilmola	300	Ernst August Grönroos
1906	Aug.	15	Keuru	200	Adolf Castrén
1906	Aug.	15	Lappo	300	Oskar Ferdinand Löfman
1899	Aug.	10	Mustasaari	300	Berndt Julius Löwenmark
1909	Aug.	10	Närpes	200	John Erland Levón
1909	Maj	18	Saarijärvi	200	Pehr Rudolf Tihleman
1888	Sept.	26	Karstula	100	Walfrid Idman
1892	Dec.	5	Viitasaari	100	Hjalmar Drake
1880	Febr.	10	Vörå	100	Joel Salin
1909	Mars	30	Kaskö	200	Alf Engström
1904	April	24	Virtdois	100	Otto Evert David Bruun
1890	Juni	5	Jalasjärvi	100	Oskar Evert Dahlin
1908	Okt.	12	Storkyro	200	Karl Gustaf Bernhard Wählberg
1908	Juni	17	Pihtipudas	100	Berndt Emil Forsblom
1893	Febr.	6	Lappajärvi	100	Karl Hugo Jungs enka
1907	Nov.	4	Äänekoski	100	Rudolf Wilhelm Emanuel Strandman
1902	Jan.	27	Kauhajoki	100	Gustaf Alexis Rosendals enka
1903	Nov.	9	Kannus	100	Gunnar Ossian Aspelin
1903	Nov.	30	Vetil	100	Gustaf Adolf Bökman
1905	Jan.	30	Kauhava	100	Rudolf Böhme
1905	April	17	Ylistaro	200	Edvard Adiel Snellman
1905	Juni	15	Mänttä	100	Axel Ivar Aschan
1909	Jan.	11	Öfvermark	100	Petter Eliel Löfberg
1909	Aug.	26	Kuortane	100	Uno Karl Anders Gustaf Hobin
			Uleåborgs län.		
1905	Juni	8	Uleåborg 2:dra	800	Ossian Hedman
1897	April	12	„ 3:dje	600	Karl Gustaf Mikael Toppelius
1898	Okt.	3	Haapavesi	200	Albert Georg Dyhr
1905	Juni	8	Kalajoki	300	Werner Alexander Dahlström
1895	Nov.	18	Kemi	200	Fredrik Johan Skippari
1908	Mars	10	Rovaniemi	100	Aksel Konstantin Castrén
1906	Aug.	15	Pudasjärvi	100	Oskar Wiikinkoski
1907	Febr.	11	Muhos	100	Karl Gustaf Chorins rättsinnehafvare
1903	Febr.	23	Nivala	100	Linus Eliud Wangel
1893	Okt.	16	Oulais	100	Herman Albin Silander

Privilegiets datum.			Orten.	Skatt.	Innehafvare.
1908	Maj	26	Kittilä	Fritt	Anders Richard Lindgren
1907	Febr.	26	Hyrnsalmi	100	Erik Alvar Mesterton
1900	Okt.	22	Turtola	100	Johannes Mannelins enka
1903	Mars	9	Ylivieska	100	Herman Forsman
1903	April	20	Ijo	100	Karl Emil Emeleus rättsinnehafvare
1908	Juli	8	Kemijärvi	100	Agur Henrik Castrén
1908	Juli	24	Kuusamo	100	Mathias Arthur Walentin Kronqvist

Apotekarebref utfärdades under årets lopp åt följande provisorer:

Jan. 5		åt Mathias Arthur Walentin Kronqvist.
Mars 9		» Fredrik Viktor Finnberg.
Maj 5		» Theodor Johannes Borg.
» 5		» Gustaf Hjalmar Jaatinen.
» 8		» Berndt Kristoffer Lundell.
Juni 18		» Eliel Walter Kalixtus Laurén.
» 26		» Oskar David Herman Lewin.
Okt. 15		» Uno Karl Anders Gustaf Hobin.
» 22		» Karl Edvard Henrik Holmström.
» 29		» Johannes Almanzor Michelsson.
Nov. 5		» Alexander Edvin Westin.
» 12		» Axel Edvin Gahmberg.
» 19		» Anton Runman.
Dec. 21		» Alf Engström.
» 28		» Karl Gustaf Bernhard Wählberg.

Den 11 juni erhöill apotekaren i Gamlakarleby A. Walli tillstånd att öppna apoteksfilial i Kronoby. Den 18 juni bifölls innehafvarens af apoteket i Libelits F. Kiiskinen ansökan att få öppenhålla apotekslåda i Polvijärvi. Apotekaren i Björkö V. Kolehmainen beviljades den 27 juli rättighet att öppna filial i Trångsund. Den 3 september erhöill apotekaren i Öfvermark O. E. Löfberg tillstånd att öppenhålla apoteksfilial i Pörtom.

Apotekaren i Lapinlaks W. K. Forsberg öfvertog den 5 februari efter erhållet tillstånd apoteksfilialen i Maaninga. Den 28 augusti öfvertogs filialen i Kivijärvi af apotekaren i Pihtipudas B. Forsblom.

Apoteksfilialerna i Kervo, Punkalaidun, Varkaus, Virmo och Kuusamo stängdes den 1 januari, i Hiitola den 1 mars, i Öfvermark den 1 juni och i Hyvinge den 14 juni på grund af att själfständiga apotek då inrättades i resp. orter.

Efterföljande tabell utvisar antalet läkarerecept, som under årets lopp expedierats från samtliga landets apoteksinrättningar; tillika framgår af densamma apotekslådornas fördelning på landets apotek:

Akkas	3,665	Helsingfors 4	37,933
Alavo	6,182	» 5	20,373
1 Ätsäri	2,292	» 6	29,843
St. Andreae	6,056	» 7	20,271
Bjernå	2,638	» 8	26,529
2 Bromarf	2,098	» 9	6,762
Björkö	3,763	» 10	19,047
3 Trångsund	967	» 11	21,052
Björneborg 1	20,377	Hiitola	4,644
» 2	12,773	Hirvensalmi	275
» 3	10,972	* 9 Joutsa	1,992
Borgå 1	18,563	Hvittis	6,569
» 2	7,299	Hyrynsalmi	1,969
Brahestad	7,655	10 Puolanko	454
4 Ruukki	1,194	Hyvinge	6,900
Ekenäs	9,343	Idensalmi	11,518
Elimä	4,457	11 Kiuruvesi	1,385
Eura	8,115	Iittis (Kuusankoski)	4,341
Fredrikshamn	10,412	12 Kausala	1,668
Gamlakarleby 1	8,720	Ijo	4,440
» 2	8,069	13 Haukipudas	867
5 Kronoby	—	Ikalis	5,108
Haapavesi	4,258	14 Parkano	354
6 Haapajarvi	1,524	Ilmola	2,260
7 Pyhäjärvi	1,310	15 Seinäjoki	2,158
Hangö	9,710	Ilomants	3,523
Heinola	5,564	16 Eno	1,986
8 Hartola	1,029	Imatra	7,231
Heinävesi	3,487	17 Ruokolaks	1,617
Helsingfors 1	37,206	Impilaks	2,740
» 2	37,428	18 Pitkäranta	2,505
» 3	28,588	19 Suistamo	1,280

*) Privilegium å själfständigt apotek utdeladt, men vid årets utgång hade sådant apotek ännu icke öppnats.

Ingå	1,873	31 Räisälä	2,507
20 Svartå	1,015	Kimito	3,158
Jaakkima	5,665	32 Dahlsbruk	1,329
21 Uguniemi	3,648	Kirvus	2,549
Jakobstad	23,641	Kittilä	1,975
Jalasjärvi	3,942	33 Muonio	739
22 Kurikka	3,191	34 Sodankylä	1,587
Joensuu	18,095	Kolikkoinmäki	7,778
Jockas	5,343	Korpilaks	2,037
Jorois	5,345	Kotka 1	17,983
Juuga	3,906	» 2	17,637
Jyväskylä	17,613	Kouvola	12,638
Jämsä	6,403	35 Voikka	2,659
Jääskis	4,862	Kristinestad	7,696
Kaavi	1,538	36 Storå	680
23 Tuusniemi	503	Kronoborg	6,161
Kajana	10,027	Kuhmois	2,160
24 Sotkamo	958	37 Padasjoki	903
25 Kuhmoniemi	573	Kumo	6,165
Kalajoki	4,522	Kuopio 1	12,772
Kangasala	3,534	» 2	18,600
Kangasniemi	1,759	» 3	12,232
26 Hankasalmi	1,995	Kuusamo	1,721
Kankaanpää	645	Kyrkslätt	4,256
Kannus	5,187	38 Esbo	2,029
27 Himango	807	Lahtis	23,554
Karhula	9,230	Lampis	2,179
Karstula	1,322	39 Asikkala	921
Karttula	3,263	Lapinlaks	4,705
Kaskö	1,163	40 Maaninka	1,605
28 Östermark	779	Lappajärvi	4,280
Kauhajoki	3,379	41 Alajärvi	1,304
Kauhava	7,277	Lappo	5,300
Kemi	13,826	Leppävirta	3,951
29 Tervola	1,028	Libelits	3,099
Kemijärvi	2,510	42 Polvijärvi	17
30 Kuolajärvi	1,027	Loimijoki	7,333
Kervo	6,118	Lojo	7,559
Keuru	3,198	Loppis	2,508
Kexholm	8,866	43 Janakkala	3,681

Lovisa	10,684	55 Vehmo	1,320
Luumäki	203	Närpes	6,596
Mariehamn	8,340	56 Korsnäs	725
44 Godby	3,056	Orimattila	5,341
St. Michel 1	15,904	Orivesi	4,355
» 2	5,216	Oulais	3,340
Mohla	7,504	57 Pyhäjoki	1,174
45 Perkjärvi	2,594	Pargas	3,547
Muhos	447	Parikkala	7,957
Mustasaari	1,973	Pemar	4,104
46 Laihia	1,309	58 Sagu	2,107
47 Malaks	1,738	Pieksämäki	6,346
Mynämäki	4,918	Pielavesi	2,627
St. Märrens	1,084	59 Keitele	694
Mäntsälä	2,974	Pielisjärvi	6,248
Mänttä	4,010	Pihtipudas	1,044
Mäntyharju	3,077	60 Kivijärvi	793
Nikolaistad 1	15,840	Pojo	3,470
» 2	14,614	61 Fiskars	3,320
» 3	2,805	Pudasjärvi	1,412
Nilsä	2,223	Punkalaidun	2,617
48 Strömsdal	3,987	Puumala	3,356
Nivala	2,111	Pälkäne	2,263
Norrmark	235	62 Luopiois	615
Nurmes	8,117	Pöytis	2,554
Nurmijärvi	2,367	Raivola	3,976
Nykarleby	7,420	63 Kivinebb	3,219
49 Alahärmä	1,248	Rantasalmi	2,478
Nykyrka	5,267	Raumo	19,700
50 Kuolemajärvi	769	Rautalampi	5,868
Nyslott	13,147	64 Vesanto	1,506
* 51 Kerimäki	2,806	Riihimäki	12,626
52 Sulkava	1,222	Rautjärvi	911
Nystad	16,358	Rovaniemi	9,951
53 Letala	4,349	Ruovesi	3,399
Nädendal	4,357	65 Kuru	614
54 Nagu	1,214	Räfsö	2,557

*) Privilegium å själfständigt apotek utdeladt, men vid årets utgång hade sådant apotek ännu icke öppnats.

Saarijärvi	3,580	Uleåborg 2	16,960
Sakkola	3,021	» 3	8,355
66 Rautus	1,083	Urdiala	6,085
Salo	17,208	Valkeakoski	6,925
Sastmola	4,444	Varkaus	3,444
67 Hvittisbofjärd	424	Vederlaks	8,042
Savitaipale	3,056	Vetil	4,939
68 Kristina	1,355	Viborg 1	22,822
Somero	4,730	» 2	19,819
Sordavala	15,120	» 3	41,698
Storkyro	2,478	» 4	6,151
Suojärvi	338	» 5	16,747
Suonenjoki	5,945	Vichtis	4,849
Sysmä	2,701	76 Högfors	2,951
Säkkijärvi	3,540	Viitasaari	3,076
Tammela	14,217	Villmanstrand	31,515
Tammerfors 1	21,325	Virdois	4,512
» 2	20,463	Värtsilä	5,661
» 3	19,342	77 Kides	4,921
» 4	10,967	78 Tohmajärvi	2,205
» 5	6,388	Vörå	5,481
Tavastehus 1	10,817	79 Oravais	1,357
» 2	9,180	Ylistaro	4,226
69 Hauho	912	Ylivieska	3,397
Tavastkyro	4,410	80 Sievi	177
Terijoki	13,377	Åbo 1	23,200
70 Kuokkala	4,198	» 2	15,069
Torneå	14,721	» 3	12,492
Turtola	1,491	» 4	32,332
71 Öfvertorneå	699	» 5	25,010
Tyrvis	5,202	» 6	14,534
72 Karkku	1,237	Äggelby	4,145
73 Mouhijärvi	600	Äänekoski	1,280
74 Lavia	385	81 Laukas	514
Uleåborg 1	16,960	Öfvermark	1,428
75 Limingo	1,184		

Offentlig provisorsexamen aflades under årets lopp af följande farmacie-studerande:

Mars	15 af Hugo Theodor Napoleon Balthasar.	Juni	1 af Osmo Oskar Hannelius.
»	» » Arthur Fredrik Väinö Granlund.	Sept.	27 » Artturi Alexander Ruohisto.
»	» » Bruno Alfred Gössling.	»	» » Aina Maria Kokkonen.
»	» » Axel Ferdinand Heiman.	»	» » Veikko Arvid Timonen.
»	» » Artur Filip August Marttinen.	»	» » Väinö Alfred Ojala.
»	» » Harry Johannes Winckelmann.	»	» » Jalmari Johannes Ratamo
Maj	29 » Eine Siviä Muotinen.	Okt.	14 » Hjalmar Rätty.
»	» » Einar Vilhelm Niiranen.	»	» » Axel Adolf Byman.
»	» » Edvin Gustaf v. Schantz.	Nov.	10 Lauri Einar Palmroth.
»	» » Uno Sternberg.	»	» » Anders Johan Bosas.
»	» » Anna Fredrika Tenlén.	Dec.	22 Yrjö Weikko Seikkula.
»	» » Kaarlo Adolf Åkersten.	»	» » Karl Alexander Forsström.
		»	» » Lauri Gustaf Braxén.
		»	» » Weikko Walldén.

Nedannämnda personer godkändes i farmaciestudiociexamen:

Maj	29 Johan Henrik Bergström.	Maj	29 Elin Snellman.
»	» Väinö Sulho Bäckman.	»	» Bernhard Ström.
»	» Ingrid Alina Bäckström.	»	» Edvard Filip Sundman.
»	» Axel Henrik Fonselius.	»	» Yrjö Johannes Vialén.
»	» Elsa Sofia Gestrin.	Dec.	6 Herman Ahola.
»	» Aura Sofia Harlin.	»	» Urho Jooseppi Arvola.
»	» Yrjö Hirvensalo.	»	» Viktor Gustaf Adolf Bergman
»	» Sigurd Ragnar Karikoski.	»	» Herman Johannes Ferdinand Blohm.
»	» Matti Hyvönen.	»	» Axel Rudolf Danielsson.
»	» Birger Ossian Jansson.	»	» Elsa Laura Charlotta Ekelund.
»	» Hilma Juslin.	»	» Signe Katarina Elovaara.
»	» Selma Irene Lindström.	»	» Georg Gabriel Erlin.
»	» Karl Artur Markelin.	»	» Ester Elisabeth Eskola.
»	» Einar Johannes Mustakallio.	»	» Johan Henrik Fernelius.
»	» Otto Rudolf Nilsson.	»	» Katri Linnea Gardberg.
»	» Lennart Johan Nylund.	»	» Veikko August Grotenfelt.
»	» Ebba Karin Harriet Rosenbröijer.	»	» Johanna Gyll.
»	» Johan Hjalmar Harald Silfverblad.	»	» Eva Heikkinen.

Dec. 6	Eliel Hyvärinen.	Dec. 6	Saima Siviä Rosenblad.
» »	Viktor Bernhard Häggblom.	» »	Alvar Erland Salovius.
» »	Naemi Sirkka Siviä Härkönen.	» »	Oskar Waldemar Sippel.
» »	Erik Brynolf Höijer.	» »	Johannes Konstantin Sippola
» »	Aksel Julkunen.	» »	Elsa Ingeborg Sirenus.
» »	Armas Juslin.	» »	Laina Tiilia Spolander.
» »	Sulo Mortimer Kaario.	» »	Anna Alina Stenvall.
» »	Karl Adolf Lang.	» »	Aini Strengell.
» »	Ragnar Alfons Montell.	» »	Torsten Teodor Tallgren.
» »	Elvira Karolina Nyqvist.	» »	Kaarlo Robert Emerik Valenius.
» »	Ilta Alina Pitkäniemi.	» »	Elli Maria Vikman.
» »	Mikko Johannes Pulkkinen.	» »	Väinö Adolf Virnes.
» »	Antti August Päivärinne.	» »	Johan Reinhold Åkerman.
» »	Andreas Rivell.		

Under årets lopp antogos till elever å landets apotek sammanlagdt 98 personer, 50 manliga och 48 kvinliga, af hvilka 6 manliga och 3 kvinliga aflagt studentexamen.

Tjänstepersonalen å landets apotek och apotekslådor, apotekens egare och föreståndare icke inberäknade utgjordes den 31 december 1909 af 396 examinerade biträden och 240 elever fördelade på följande sätt:

	Provisorier.		Farm. stud.		Elever.	
	manl.	kvinl.	manl.	kvinl.	manl.	kvinl.
å apoteken	81	7	141	85	130	103
å filialerna	50	4	23	5	—	7
Summa summarum	131	11	164	90	130	110

Apoteksvisitatorsposten vid Medicinalstyrelsen har under år 1909 beklädt af provisorin Arthur Hellström. Hans verksamhet under året framgår af nedanstående af honom aflämnade redogörelse:

»Under år 1909 hafva 119 apoteksinrättningar underkastats inspektion, däraf 81 själfständiga apotek och 38 filialer.

I allmänhet befunno sig de besökta apoteksinrättningarna i godt skick, ehuru mindre påminnelser måste göras å ett antal af dessa. Allvarsammare anmärkningar framställdes emot 4 filialapotek, samt mindre sådana åter emot 9 apotek och 4 filialer. De af min företrädare vid tidigare besök påkallade rät-

telserna hade i många fall lämnats fullkomligt obeaktade, samt icke ledt till någon påföljd. Vid min förfrågan huru det kom sig, fick jag vanligen till svar, att man icke fått del af några anmärkningar, hvarför icke heller några åtgärder för att afhjälpa desamma blifvit vidtagna. Det är att hoppas, att de nu till respektive apotekare öfversända utdragen af visitationsberättelserna skola leda till åsyftad värkan. I de få fall, där jag nu för andra gången besökt apoteksintättningar, hvilka erhållit del af de i berättelsen öfver visitationen framställda anmärkningarna hade dessa tillfullo blifvit beaktade. För att tillmötesgå apotekarens berättigade önskningsmål, har jag sedan senaste augusti månad vidtagit med att affatta visitationsberättelsen i koncept på respektive apotek, hvarigenom apotekarene blifva i tillfälle att på stället få del af berättelsen och kunna då, där de anse att någon orätt skett, genast anföra sin afvikande mening härom.

Emot den å apoteken tjänstgörande *personalens legitimation* förekom under året inga anmärkningar. Föreskrifven *biträdeförteckning* fördes icke på tvänne apotek.

Ifråga om *bokförrådet* gjordes enahanda iakttagelser som föregående år. Antecknas må, att Tschirchs stora och värdefulla arbete »Handbuch d. Pharmakognosie», samt Schweitziska farmakopén voro anskaffade å ett rätt stort antal apotek. Bland föreskrifna böcker saknades: veterinärfarmakopén å 1, giftförordningen å 5 filialapotek. Någon samling af medicinalförordningarna fans icke på 1 själfständigt apotek och 3 filialer. Laborationsjournal fördes icke å 2:ne själfständiga apotek.

Vid *utlämnandet af gifter* voro gällande föreskrifter i allmänhet iakttagna. Endast å 3 apotek och 2 filialer hade författningen härvid icke blifvit följd, i det att strychnin utlämnats på intyg af kommunalstämmans ordförande och på vanligt fräjdebevis. Angående *förvaring af gifter* förekommo sällan några anmärkningar. Min erinran i senaste årsberättelse om olämpligheten af att förvara jod och jodpräparat äfvensom de starka syrorna i samma skåp eller på samma hylla som öfriga till tab. B & C. hörande ämnen hade i många fall vunnit beaktande.

Taxan var i allmänhet rätt tillämpad och endast i undantagsfall förekommo anmärkningar emot felaktig taxering. Där sådan observerades, gälde det mindre belopp och berodde uppå olika tolkning af särskilda paragrafer i taxan, eller ock på slarffel vid uträkningen. Påminnelser i sagda afseende gjordes sålunda å 3:ne apotek.

Likasom under föregående år måste äfven under detta talrika anmärkningar göras emot de i rörelsen använda *vågarna och vigterna*. Än besatt recepturvågen icke föreskrifven känslighet, än voro nyligen i bruktagna handvågar icke behörigen krönta samt vigterna, isynnerhet småvigterna, icke inom föreskrifven tid omkrönta, ja, i en del fall voro de icke krönta alls. Sålunda förekommo anmärkningar i sagda afseenden å 18 apotek och 15 filialapotek.

Lokal, inredning och utrustning visade nu såsom senaste år synnerligen stora variationer de olika apoteken emellan, ifrån sådana som i ifrågavarande afseende voro inrättade med den största möjliga lyx, där lokalen utgjordes af ett flertal för olika ändamål afsedda rum och inredningen i officinen var utförd i dyrbara och ädla träslag, samt utensilier och apparater rikligt och af olika slag voro anskaffade, till andra åter, där lokalen var inskränkt till det minsta möjliga och inredning och utrustning voro af enklaste slag. Att olikheter i anfördt afseende måste förefinnas, är klart, i betraktande af de olika ekonomiska förhållanden under hvilka de skilda apoteken arbeta, men afsaknaden af tydliga och fullt klara bestämmningar om huru ett apotek bör vara inrättadt ifråga om lokal, inredning och utrustning (de som finnas äro ifrån åren 1815 o. 1832 och för filialapotek saknas sådana alldeles!) har i en del fall gjort att apotekarene ansett sig kunna inrätta sina apotek och apoteksfilialer i sagda afseende snart sagdt huru primitivt som helst, hvarvid de anspråkslösaste fordringar förbisetts. Sålunda utgjordes lokalen af enbart officin jämte källare och magasin å 1 själfständigt apotek. Å 2:ne apotek bestod densamma förutom af expeditionsrum endast af materialkammare, hvilken tillika tjänstgjorde som boningsrum, källare saknades. Dekoktorium eller laboratorium fans icke förutom å ofvannämnda ställen ännu å 2:ne andra apotek, hvarjämte diverse andra anmärkningar i afseende å lokalen ännu förekommo å 7 apotek. Att förhållandet å filialapoteken i många fall icke stälde sig annorlunda, är naturligt. Å 4 af dessa utgjordes lokalen sålunda ensamt af officin, jämte ett kallt magasin eller en primitiv källargrop.

Å andra sidan bör här icke förtigas, att under året filialapotek blifvit besökta, hvilka i nu ifrågavarande afseende voro jämförbara med mångt själfständigt apotek. Missförhållanden i nu påpekadt afseende göra att i brist på nödigt utrymme skåp, kontor, skrubbar och andra upptänkliga förvaringsställen komma till användning och belamras med flaskor, burkar och påsar, inrymmande varulagret, hvarigenom öfverskådlighet, ordning och snygghet äfventyras, hvarjämte nödig omsorg icke kan ägnas förvaringen af mera ömtåliga ämnen, hvilka sålunda lätt förfaras och bli odugliga.

Inredningen gaf mindre ofta skäl till allvarsammare anmärkningar. Å ett färre antal apotek och filialer måste likväl en grundlig uppsatsning och reovering af densamma påyrkas.

Emot *ståndskärlens* beskaffenhet gjordes anmärkningar å 4 apotek och 7 filialer. Etiketterna å desamma befunnos i 15 fall mer eller mindre medfarna.

Ifråga om *laboratoriet* gjordes enahanda iakttagelser, som under föregående år. Å tvänne af de besökta större stadsapoteken var detsamma i alla afseenden inredt enligt nutida fordringar, hvarjämte här fans inrättadt särskildt analysrum med för ändamålet nödiga apparater och utensilier. I regel däremot var

laboratoriet ganska missbytt såväl ifråga om utrymme, som inredning, såsom ett rum, hvars betydelse icke skattas högt och hvars användning tyvärr mer och mer minskats. Å de mindre apoteken var det vanligen ersatt med ett dekoktorium. Att förrådet af apparater och utensilier under sådana förhållanden äfven var inskränkt till det minsta möjliga och företrädde brister, är naturligt. Sålunda saknades bland annat destillationsapparat å 1 stadsapotek och 11 landsortsapotek, samt infusionsapparat å 4 själfständiga apotek och 1 filial.

Vinden utgjordes i flertalet fall äfven å de under detta år besökta apoteks-inrättningarna af en utan eldstad försedd kall sådan, belägen omedelbart under vattentaket. Likväl hade mina uttalanden i senaste årsberättelse öfver det olämpliga att här förvara särskildt mera ömtåliga droger och präparat i många fall vunnit beaktande, samt för sagda varor beredts plats i materialkammaren, hvarjämte äfven å ett mindre antal apotek ett särskildt med eldstad försedt rum, en s. k. herbakammare, för ändamålet inrättats och vinden endast fått användning för förvaring af glas o. d.

Källaren gaf mera sällan skäl till några påminnelser.

Varulagret. I min föregående årsberättelse anförde jag redan hurusom i allmänhet å landets apotek, såväl ett stort antal galeniska präparat, som samtliga kemiska, icke framställas hemma, utan införskrifvas ifrån handelshus i Tyskland. Jag framhöll då äfven hvilka menliga följder detta har för yrkesutvecklingen och den tekniska skickligheten på vår bana, samtidigt jag betonade, att de sålunda utifrån importerade präparaten, främst de galeniska, men äfven en del kemiska äro de hemmaberedda oftast betydligt underlägsna, där de icke visa sig fullkomligt underhaltiga och jag anförde, för att belysa det sagda, analysresultat öfver pröfningen af ett antal präparat, hvilka till fullo gäfvo stöd för mina uttalanden. Tyvärr äro några förbättringar i ofvanberördt afseende knappast, eller på få undantag när, att anteckna för detta år. Jag kan i detta sammanhang icke underlåta att här omnämna, att på initiativ af tyska apotekareföreningen ett lagförslag i sagda land förlidet år sett dagen, som går ut uppå, att skyldigkänna apotekarena, att själfva bereda de galeniska präparat, hvilka finnas upptagna i landets farmakopé, samt likaså framställa drogpulvren på apoteket och icke införskrifva ifrågavarande ämnen ifrån fabriker och motiveras ifrågavarande lagförslag just med att de inköpta präparaten äro de hemma framställda i värde betydligt underlägsna, hvarjämte pröfningen af många präparat ställer sig synnerligen svår och osäker, hvarför icke härigenom några säkra garantier på dessa varors godhet kan gifvas.

Nu, lika litet som förut, syntes en pröfning af de inköpta varorna ifråga om godhet äga rum på de besökta apoteken. Tvänne medelstora stadsapotek, samt ett landsortsapotek, utgjorde härifrån lysande undantag.

Såsom en naturlig följd af det ofvanstående, var förrådet af analytiska utensilier och reagenser i flere fall bristfälligt. Särskildt skåp för ändamålet

saknades å 4 apotek, titrervätskorna voro icke i skick å 8 apotek, hvarjämte såväl utensilier som reagenser saknades å 1 apotek och 5 filialer, ehuru varuförrådet inköptes direkt ifrån droghus.

Att kvaliteten i trots af att, såsom ofvan framhölls, någon pröfning af de inköpta varorna icke i allmänhet ägde rum på apoteken, likväl detta år af en del droger och präparat, främst opium och dess beredningar, visade sig vara afsevärdt bättre än förlidet år, är att tillskrifva den omständigheten, att respektive apotekare, hvilka fört i handeln en vid pröfning underhållig befunnen vara och förty blifvit ålagda att anskaffa ny duglig sådan; vändt sig till leverantören och anfört klagomål häröfver. Varskodda häraf, samt inseende att man numera icke till vårt land äger möjlighet att sända huru underhållig vara som hälst, blott beteckningen å omslaget är den riktiga, hafva de tyska firmorna icke mera riskerat sända dålig vara såsom fullgod till landets apotekare. Åtminstone tvänne fall äro mig bekanta, där på ofvan angifven grund en känd tysk firma sett sig tvungen att rätta tidigare leveranser och då sagda firma torde göra omfattande affärer i vårt land, har detta helt naturligt i afsevärd grad influerat på kvaliteten af sagda droger & präparat på apoteken. Äfven ifråga om en del andra ämnen är en förbättring i kvaliteten att anteckna, och det har varit fägningsamt att se att mina anvisningar i senaste årsberättelse äfven beträffande varulagret på flertalet besökta apotek vunnit beaktande. Att hoppas är att också specielt de alkaloidhaltiga extrakten, hvilka ännu lämna mycket öfrigt att önska, ehuru förbättringar äfven här äro skönjbara, framdeles skola vara af fullgod beskaffenhet, sedan ett antal apotekare begynt framställa desamma hemma, samt tvänne inhemska farmaceutiskt-tekniska laboratorier, i Helsingfors och Tammerfors, numera tillhandahålla landets apotekare af egen, till alkaloidhalten garanterad god kvalitet.

Jag kan i detta sammanhang icke underlåta att beröra en omständighet, som synes mig af betydelse. Vid granskningen af varulagret på apoteken, har det ofta inträffat, att där anmärkning gjorts öfver beskaffenheten af t. ex. Asa foetida, Fruct. rub. id., Fruct. lauri, Ol. cadini, Hepar sulfuris o. a., apotekaren härvid genmält, att ifrågavarande varor sakna hvarje betydelse, hvarför han icke heller ägnat desamma någon uppmärksamhet. Det må gärna medgifvas, att de icke spela samma roll, som en hel del andra viktiga läkemedel, men att därför ignorera desamma och åt allmänheten, som önskar dem hembjuda dyfvelsträck med 70—80 % aska, hallon, som kanske äro utpressade, lagerbär, som äro kruttorra och utan all eterisk olja o. s. v., kan väl icke anses öfverensstämmande med de plikter, som åligga en apotekare, och om dessa ämnens värde i terapeutiskt afseende, som sagdt, kanske icke är synnerligen stort där de äro af föreskrifven beskaffenhet, blir det väl lika med noll, ifall de icke bli rentaf skadliga för helsen, när kvalitén är så underhållig, som den nu mångengång

visat sig vara. Det torde föröfrigt i många fall just vara apotekarens underlåtenhet att utföra tillbörlig kritik å de varor, hvilka de hembjuda allmänheten, isynnerhet sådana de anse för mindre viktiga, som gjort att den ena drogen efter den andra, det ena präparatet efter det andra, kommit ur bruk och bortfallit ifrån den medicinska praktiken, ty då kvaliteten varit underhållig, har naturligtvis den åsyftade värkan uteblifvit och ämnet förlorat förtroende hos läkare och allmänhet. Man skulle dock tycka, att detta icke borde vara till fördel för yrket.

Af *drogerna* blefvo under året kasserade:

Aloe i 6 fall, där förrådet utgjordes af *aloe »hepatica»*, icke *lucida*, som vår farmakopé föreskrifver.

Asa foetida in mass & pulv. i 104 fall, där askhalten varierat emellan 30—88 %.

Såsom *dep. pulv. gross.* anträffades å många apotek äfven i år en förfalskad vara af chokoladbrun färg, som till lukt och öfriga egenskaper tydligt skilde sig ifrån äkta drog. Likaså syntes det nyligen i handeln förekommande slaget »in pasta» af en homogen sammansättning och ofta af rätt stark arom blifvit inköpt till ett antal apotek. Detsamma visade sig vid pröfning fullkomligt underhålligt med en askhalt af 70—75 %. Att fullt tillfredsställande vara af drogen ifråga står att erhålla, bevisas däraf, att å 8 apotek anträffades en vara »in massis», med en askhalt af resp. 5, 6, 6.5, 10, 11, 18 och 20 %.

Axungia i 25 fall, där densamma dels var härsken, dels vidbränd.

Cantharides tot. & pulv. i 36 fall. Drogen var än angripen af insekter, än af en obehaglig unken lukt. Isynnerhet var detta senare fallet med den i pulverform införskrifna varan och sagda drog borde af landets apotekare aldrig inköpas annat än hel, enär man svårligen af en okulär besiktning af varan bestämdt kan sluta sig till om densamma är af fullgod beskaffenhet eller framställd ifrån af insekter starkt angripen drog.

Cera flav. i 2 fall, där den utgjordes af färgadt mineralvax (ceresin).

Cort. cascarillae i 4 fall. I ett af dessa utgjordes barken af förfalskad drog, i de trenne andra åter var den inskrifven »in fragmentis», samt bestod till 80 % af den grå korken, samt var förty utan nämnvärd arom.

Fol. belladonnae o. hyoscyami i 8 fall. Bladen voro förlegade och missfärgade.

Fol. Digitalis i 3 fall, där den visade sig vara öfverårig samt gaf, pröfvad på digitaxinhalten enl. Ph. Helv., endast otydlig och svag reaktion.

Fruct. juniperi i 18 fall. Drogen utgjordes härvid af med gamla, brunfärgade frukter rikligt bemängd vara.

Fruct. lauri i 21 fall. Bären voro torra och oljefattiga.

Fruct. rub. id. i 18 fall. Drogen utgjordes af underhållig rysk vara. På rätt många apotek hade man i anledning af uttalandena i min senaste årsbe-

rättelse begynt torka sitt förråd af drogen hemma och var den sålunda åstadkomna varan af utmärkt beskaffenhet.

Herb. thymi i 16 fall. Timjan utgjordes härvid af mindre-värd, billig, fransk vara, icke motsvarande farmakopéns fordringar.

Kamala i 10 af 26 undersökta prof. De underkända profven visade en askhalt af resp. 12,2, 12,8, 16,5, 16,7, 17,2, 18,8, 21,1, 35, 43,5 och 60,8 %. Å flertalet af de apotek, därifrån denna underhaltiga kamala var hemtad, höll man af drogen ifråga tvänne slag. Det ena, fullt profhaltigt, afsedt för *recepturen*, det andra åter afsedt för handköpet och af ofvan angifven beskaffenhet! Måhända står orsaken till detta missförhållande att söka i Finska apotekareföreningens bekanta diskussion och uttalanden om handköpsvarornas beskaffenhet, vid sitt årsmöte år 1908. Åtminstone i ett af ofvannämnda fall, där utmönstring skedde, ville man, när jag anmärkte om att af drogen hölls tvänne kvaliteter, göra troligt, att det ena slaget kom till användning för »tekniskt bruk».

Mel. alb. i 6 fall, där den utgjordes af amerikansk underhaltig vara, förorenad och ofta sur. Finsk honung anträffades å de flesta apotek och var af god beskaffenhet.

Manna i 7 fall. Drogen utgjordes härvid vanligen af slaget »in fragmentis» och var icke i öfverensstämmelse med farmakopéns fordringar.

Ol. Cadini i samtliga undersökta 12 fall. Oljan ifråga förekommer numera mycket sällan äkta i handeln, utan är vanligen förfalskad med billigare tjärprodukter. Då emellertid sagda läkemedel i terapeutiskt afseende torde vara rätt värdefullt, vore det af vikt att äkta olja kunde erhållas på våra apotek. Inblandade andra tjäroljar äro lätt igenkända på sin ifrån den äkta oljan afvikande lukt, hvarjämte i tvifvelaktiga fall det af Pepin angifna kopparacetatprofvet lika enkelt som snabbt lämnar tillförlitligt utslag i saken. (Refereradt i Schimmel & C:o B. 1908 II). Äkta vara har jag bekommit ifrån Schimmel & C:o i Miltitz.

Ol. oliv. com. i 3 fall. Oljan befans härvid förfalskad med bomullsfröolja, hvilket påvisades medelst Holphens reagens.

Ol. Santali i 6 fall., där oljan utgjordes af mindre-värd vestindisk vara.

Ol. tereb. rft. i 6 fall. Den underkända renade terpentinoljan utgjordes härvid af fransk rå-terpentinolja, endast underkastad en destillation (gallic. rectificatum.), samt af en svag gulaktig färg. Som bekant afser vår finska farmakopé med renad terpentin olja den ånyo efter utskakning med kalkhydrat destillerade oljan (gallic. bisrestificat.). Här må antecknas, att i flertalet af ofvannämnda fall för *recepturbehof* användes af sistsagda fullgoda kvalitet, då den underkända åter såldes i *handköpet*! Också här kan samma reflexioner göras, som jag uttalat angående de olika kvaliteterna kamala.

Rad. angelic. och levistic. i sammanlagdt 17 fall. Såsom jag i min senaste årsberättelse påpekade, angripes dessa rötter ofta af insekter, hvarför nödig

försiktighet bör iakttagas vid deras förvaring. I ofvannämnda fall låg orsaken till utmönstring just i sagda omständighet.

Rad. columbo i 9 fall, där den utgjordes af missfärgad mörk vara.

Rad. rhei i 18 fall. Än utgjordes drogen härvid af mindrevärd missfärgad porös och svampig vara, än åter hade handelsslaget »in fragmentis» kommit till användning jämsides med fullgod vara, hvarvid sagda slag användts för beredning af de galeniska präparaten på apoteket. Enär nämnda handelsform »in fragmentis» utgöres af affall, erhållet vid rotens bearbetning och skakning, samt förty består af de mörkare färgade, på värksam beståndsdel fattiga delarna af densamma, samt förty icke kan anses motsvara farmakopéns fordringar, ehuru betydligt billigare, än hel-god drog, får densamma icke komma till användning på apoteken.

Rad. ligvir. pulv. subt. i 8 fall. Pulvret var framställt af oskalad rot.

Secale cornutum i 8 fall. Drogen var förfaren på grund af olämplig förvaring.

I ett flertal fall kunde jag nu observera, att de i min senaste årsberättelse gjorda påminnelserna beaktats, samt att å många af de besökta apoteken för drogens förvaring anskaffats ändamålsenliga kalkexsiccatorer.

Jag har äfven under detta år undersökt ifrån olika orter i landet insamlad drog enligt den i senaste berättelse omnämnda Frommerska färgreaktionsmetoden, men städse med negativt resultat. Endast i tvänne fall, där handplockad vara förelåg, uppstod härvid efter ungefär 20 minuter en svag brunviolett färgzon, icke kornblå, såsom den kornutinrika drogen bör gifva. Tyvärr har tiden ännu icke medgifvit mig att ägna ifrågavarande intressanta förhållande ett mera ingående studium.

Sem. Strophanthi i 5 fall, där fröna härstammade ifrån i medicinskt afseende underlägsna arter af växten.

Förutom ofvannämnda droger, hafva ännu särskilda andra i enstaka fall af en eller annan orsak blifvit utmönstrade, hvarjämte ännu må nämnas, att *syntetisk kamfer* å 2 apotek, *konstgjord perubalsam* å 1 och likaså *artificiell rosenolja* å 1 apotek, kommo till användning för medicinskt ändamål. Slutligen bör jag här omnämna, att ifråga om *Ol. tereb. crud.*, en fullkomligt falsk uppfattning gjort sig gällande på landets apotek, en uppfattning, som dessvärre vunnit häfd under en lång följd af år och knappast mer torde stå att rättas. På apoteken föres nämligen under benämningen rå terpent, i handeln finsk terpent, olja, framställd å fabriker i eget land genom destillation ur rötterna af vår inhemska tall (*Pinus sylvestris*), en produkt, som i Tyskland går under benämningen »Kienoel» och är fullkomligt oduglig för medicinskt ändamål. Farmakopén förstår med rå terpent, olja antingen fransk, amerikansk eller österrikisk vara, erhållen genom destillation af genom åvärkan å i sagda länder växande helt

ändra pinus arter vunnit terpentinsbalsam. Då den råa terpentinoljan väl numera endast har användning för tekniskt bruk, har jag icke ansett skäl föreligga, att söka få en rättelse i nu omförmäldt afseende till stånd, önskar blott här yttermera framhålla, att den finska varan icke får komma till användning för medicinskt behöf.

De kemiska präparaten voro i allmänhet af fullgod beskaffenhet, ehuru i en del fall samma erfarenheter, som senaste år gjordes och utmönstring måste företagas. Sålunda blefvo följande ämnen kasserade:

Apomorfins hydrochlor i 3 fall, när det sönderdelats och var mer eller mindre grönfärgadt.

Dionin likaså i 3 fall, hvarvid det innehöll fri morfin.

Hepar sulfuris i 16 fall; detsamma befans härvid fullständigt sönderdeladt.

Lactat. ferros. i 5 fall. Präparatet var sönderdeladt och af tydlig smör-syrelukt.

Oxid. hydrarg. fl. i 46 fall. Inköpt ifrån handelshus i Tyskland, var präparatet ifråga icke klart- och fullständigt lösligt i utspädd H. NO 3. Där det var framställt hemma och uttvättningen skett på *linneduk* var det städse profhaltigt.

Oxid. magnes. i 8 fall, där det visade sig innehålla karbonat.

Oxid. zincic. i 19 fall af samma orsak.

Sulfid stib. i 9 fall, där en tydlig, stickande SO 2 lukt tillkännagaf att präparatet sönderdelats.

Tanningen i 11 fall, där präparatet var sönderdeladt.

Att *Isarol* kommit till användning på en del apotek i stället för det äkta präparatet *Ichtyol*, har jag redan i fackbladet framhållit samtidigt jag därvid påpekade det orätta häruti.

Återstår så de *galeniska* präparaten. Äfven här kunde under detta år enahanda iakttagelser göras som under det föregående.

Underkända blefvo följande:

Särskilda *Emplastra* i 14 fall af olika orsaker.

Lig. arsen. kalic. i 17 fall. Halten af trioxid var härvid vanligen för låg.

Lig. ferri albuminati i 3 fall. Järnhalten understeg det för präparatet vanligen fordrade.

Lig. alumin. acetic. i 3 fall. Präparatet var sönderdeladt.

Mixtura simpl. i 3 fall. Här voro blåbären substituerade med färgämne, hvilket måste uppfattas såsom förfalskning.

Mel. desp., Mucil. gmi arab. och särskilda *Syrupi* i sammanlagt 28 fall. Präparaten ifråga voro härvid sura, grumliga eller angripna af möggel. I tvänne fall var hallonsirapen artificiell, i ett fall beredd af torkade bär!

Syr. jodet. ferros. i 10 fall. Präparatet var sönderdeladt af mer eller mindre gul färg, beroende på att det förvarats på mörkt ställe. Halten af Fe J 2 be-

stämdes i 8 fall och befans i 3 fall riktig, eller 5 %, i de öfriga understeg densamma mer eller mindre sagda tal. I ett fall var halten endast 3,5 %.

Tinct. Strophanti i 31 fall. Tinkturen var härvid beredd af underhaltiga frön. Då präparatet ifråga är synnerligen viktigt i terapeutiskt afseende, borde landets apotekare *aldrig* underlåta att pröfva detsamma, där utgångsmaterialets beskaffenhet icke är känd, såsom nu vanligen är fallet då tinkturen införskrifves till apoteken ifrån utlandet. Det af schweitziska farmakopén angifna färgprovet är härvid att rekommendera såsom både lätt och snabbt utförbart samt fullt tillförlitligt.

Särskilda *Unguenta* i 29 fall, beroende på olika orsaker, såsom härskhet, oriktig sammansättning m. m.

Förutom de ofvan anförda, blefvo ännu en del andra galeniska präparat i enstaka fall utmönstrade.

Slutligen må här i likhet med föregående år anföras analysresultaten öfver utförda haltbestämningar af alkaloidrika droger och präparat:

Opium:

N:o 1	7,56 % morfin.	N:o 23	10 % morfin.	N:o 45	10,68 % morfin.
» 2	8,05 » »	» 24	10 » »	» 46	10,69 » »
» 3	8,55 » »	» 25	10 » »	» 47	10,76 » »
» 4	8,84 » »	» 26	10,04 » »	» 48	10,83 » »
» 5	8,9 » »	» 27	10,12 » »	» 49	10,83 » »
» 6	9,05 » »	» 28	10,2 » »	» 50	10,83 » »
» 7	9,05 » »	» 29	10,20 » »	» 51	10,9 » »
» 8	9,12 » »	» 30	10,25 » »	» 52	10,97 » »
» 9	9,27 » »	» 31	10,26 » »	» 53	10,97 » »
» 10	9,4 » »	» 32	10,26 » »	» 54	11 » »
» 11	9,4 » »	» 33	10,33 » »	» 55	11,04 » »
» 12	9,4 » »	» 34	10,33 » »	» 56	11,04 » »
» 13	9,50 » »	» 35	10,33 » »	» 57	11,04 » »
» 14	9,54 » »	» 36	10,4 » »	» 58	11,04 » »
» 15	9,6 » »	» 37	10,47 » »	» 59	11,04 » »
» 16	9,69 » »	» 38	10,54 » »	» 60	11,12 » »
» 17	9,7 » »	» 39	10,54 » »	» 61	11,12 » »
» 18	9,76 » »	» 40	10,64 » »	» 62	11,18 » »
» 19	9,8 » »	» 41	10,6 » »	» 63	11,2 » »
» 20	9,8 » »	» 42	10,6 » »	» 64	11,26 » »
» 21	10 » »	» 43	10,68 » »	» 65	11,3 » »
» 22	10 » »	» 44	10,68 » »	» 66	11,4 » »

N:o 67	11,4	% morfin.	N:o 72	11,75	% morfin.	N:o 77	12,1	% morfin.
» 68	11,4	»	» 73	11,75	»	» 78	12,1	»
» 69	11,4	»	» 74	11,97	»	» 79	12,3	»
» 70	11,4	»	» 75	12	»	» 80	12,32	»
» 71	11,54	»	» 76	12	»	» 81	12,4	»

Af 81 undersökta prof af drogen uppfylde 20 icke farmakopéns fordran på en morfinhalt af minst 10 % och af dessa differerade 10 prof med endast 0,5 % med det föreskrifna; 75 % var af fullt tillfredsställande beskaffenhet emot 36 förlidet år. En märkbar förbättring förty, hvilket ofvan redan framhållits.

Extractum Opii.

N:o 1	13,12	% morfin.	N:o 22	18,1	% morfin.
» 2	15,4	»	» 23	18,24	»
» 3	15,82	»	» 24	18,24	»
» 4	15,96	»	» 25	18,24	»
» 5	16,1	»	» 26	18,5	»
» 6	16,10	»	» 27	18,5	»
» 7	16,38	»	» 28	18,5	»
» 8	16,38	»	» 29	18,52	»
» 9	16,38	»	» 30	18,95	»
» 10	16,81	»	» 31	18,95	»
» 11	16,82	»	» 32	19,38	»
» 12	17	»	» 33	19,38	»
» 13	17,1	»	» 34	20	»
» 14	17,1	»	» 35	20	»
» 15	17,1	»	» 36	20	»
» 16	17,38	»	» 37	20,66	»
» 17	17,38	»	» 38	21	»
» 18	17,38	»	» 39	21,09	»
» 19	17,38	»	» 40	21,94	»
» 20	18,09	»	» 41	22,08	»
» 21	18,1	»	» 42	23	»
			» 43	26,8	»

Af 43 undersökta prof befunnos 11 underhaltiga, i det att de icke uppfylde den af farmakopén uppställda fordran på en minimihalt af 17 % morfin. 75 % visade sig således nu vara af föreskrifven beskaffenhet emot endast 40 % senaste år. Profven N:ris 20 & 21 utgjordes af hemma framställt präparat.

Tinct. Opii.

N:o	1	0,276	gram	morfin	i	40	gr.	tinktur.
»	2	0,322	»	»	»	»	»	»
»	3	0,336	»	»	»	»	»	»
»	4	0,342	»	»	»	»	»	»
»	5	0,345	»	»	»	»	»	»
»	6	0,350	»	»	»	»	»	»
»	7	0,3534	»	»	»	»	»	»
»	8	0,354	»	»	»	»	»	»
»	9	0,356	»	»	»	»	»	»
»	10	0,362	»	»	»	»	»	»
»	11	0,365	»	»	»	»	»	»
»	12	0,365	»	»	»	»	»	»
»	13	0,369	»	»	»	»	»	»
»	14	0,37	»	»	»	»	»	»
»	15	0,37	»	»	»	»	»	»
»	16	0,3705	»	»	»	»	»	»
»	17	0,376	»	»	»	»	»	»
»	18	0,3847	»	»	»	»	»	»
»	19	0,3904	»	»	»	»	»	»
»	20	0,399	»	»	»	»	»	»
»	21	0,407	»	»	»	»	»	»
»	22	0,436	»	»	»	»	»	»
»	23	0,4589	»	»	»	»	»	»
»	24	0,5102	»	»	»	»	»	»

Af 24 undersökta prof voro 17 af underhållig beskaffenhet, i det den af farmakopén föreskrifna morfinhalten af 0,38 gr. i 40 gr. tinktur icke uppfyldes.

Rad. Ipecacuanh. pulv. sub.

N:o	1		1,69	%	alkaloider.	N:o	10		2,26	%	alkaloider.
»	2		1,8	»	»	»	11		2,26	»	»
»	3		1,88	»	»	»	12		2,3	»	»
»	4		2,02	»	»	»	13		2,31	»	»
»	5		2,02	»	»	»	14		2,41	»	»
»	6		2,12	»	»	»	15		2,41	»	»
»	7		2,17	»	»	»	16		2,41	»	»
»	8		2,21	»	»	»	17		2,5	»	»
»	9		2,22	»	»	»	18		2,55	»	»

N:o 19	2,6	% alkaloider.	N:o 22	2,7	% alkaloider.
» 20	2,6	»	» 23	2,84	»
» 21	2,65	»			

Af 23 undersökta prof hade endast 3 en alkaloidhalt, som understeg det af de nyare farmakopéerna fordrade, eller 2 %.

Extr. nuc. vom.

N:o 1	11,65	% alkal.	N:o 18	13,47	% alkal.	N:o 35	15,29	% alkal.
» 2	11,65	»	» 19	13,83	»	» 36	15,29	»
» 3	12	»	» 20	13,83	»	» 37	15,39	»
» 4	12	»	» 21	13,83	»	» 38	15,55	»
» 5	12,01	»	» 22	13,83	»	» 39	15,65	»
» 6	12,38	»	» 23	13,83	»	» 40	15,65	»
» 7	12,38	»	» 24	13,83	»	» 41	16	»
» 8	12,38	»	» 25	14,2	»	» 42	16	»
» 9	12,7	»	» 26	14,2	»	» 43	16	»
» 10	12,74	»	» 27	14,2	»	» 44	16	»
» 11	12,74	»	» 28	14,2	»	» 45	16,75	»
» 12	13,1	»	» 29	14,56	»	» 46	17,3	»
» 13	13,46	»	» 30	14,56	»	» 47	17,8	»
» 14	13,47	»	» 31	14,56	»	» 48	18,56	»
» 15	13,47	»	» 32	14,9	»	» 49	18,9	»
» 16	13,47	»	» 33	14,9	»			
» 17	13,47	»	» 34	14,9	»			

Af 49 undersökta prof innehade endast 15, eller 30,6 % en alkaloidhalt af 15 % och däröfver, hvilket svenska farmakopén föreskrifver. Senaste år uppfylde 25,7 % sagda fordran. Endast 9 prof, eller 18,36 % åter uppfylde den fordran den internationella kongressen i Brüssel 1902 uppställt, eller minst 16 % alkaloider, emot 17,1 % af profven i fjol. Medeltalet för alkaloidhalten i de undersökta extrakten utgjorde 14,34 % emot 13,13 % förlidet år.

Extr. belladonnæ.

N:o 1	0	% alkal.	N:o 5	0,275	% alkal.	N:o 9	0,665	% alkal.
» 2	0	»	» 6	0,435	»	» 10	0,679	»
» 3	0,115	%	» 7	0,477	»	» 11	0,68	»
» 4	0,26	»	» 8	0,578	»	» 12	0,723	»

N:o 13	0,723 % alkal.	N:o 27	0,924 % alkal.	N:o 41	1,185 % alkal.
» 14	0,766 » »	» 28	0,94 » »	» 42	1,23 » »
» 15	0,78 » »	» 29	0,94 » »	» 43	1,24 » »
» 16	0,795 » »	» 30	0,94 » »	» 44	1,3 » »
» 17	0,795 » »	» 31	0,98 » »	» 45	1,3 » »
» 18	0,809 » »	» 32	0,939 » »	» 46	1,329 » »
» 19	0,838 » »	» 33	0,98 » »	» 47	1,387 » »
» 20	0,852 » »	» 34	1,01 » »	» 48	1,532 » »
» 21	0,853 » »	» 35	1,01 » »	» 49	1,633 » »
» 22	0,867 » »	» 36	1,01 » »	» 50	1,82 » »
» 23	0,867 » »	» 37	1,054 » »	» 51	1,907 » »
» 24	0,867 » »	» 38	1,098 » »	» 52	2,18 » »
» 25	0,882 » »	» 39	1,098 » »		
» 26	0,91 » »	» 40	1,128 » »		

Af 52 undersökta prof uppfylde endast 9 eller 17,3 % den af svenska farmakopén uppställda fordran på minst 1,3 % alkaloider i extraktet. Senaste år åter innehade endast 1,90 % af de undersökta profven sagda halt af alkaloider. Medelhalten alkaloider i präparatet utgjorde nu 0,934 % emot endast 0,6 % i fjol. Såsom af det sagda framgår är en afsevärd förbättring att anteckna.

Vid Finska apoteksföreningens årsmöte i oktober månad förlidet år synes, att döma af det korta referat af förhandlingarna, som ingått i N:o 18 af Farmaceutiskt Notisblad, pluraliteten af mötesdeltagarena vilja fränkänna visitatorn rätt att underkasta de galeniska präparat, hvilka äro upptagna i vår åldriga finska farmakopé, men för hvilka några ingående undersökningsmetoder för utrönande af deras godhet där icke finnas angifna, pröfning och värdesättning enligt nyare farmakopémetoder, och enades man om att ingå med en anhållan till Medicinalstyrelsen om utfärdandet af en instruktion för apoteksvisitatorn, i hvilken hans rättigheter i förberördt afseende skulle i öfverensstämmelse härmed begränsas. Hänvisande till sagda möte och de där uttalade åsikterna, hafva en del apotekare, visserligen ett ringa fåtal, under senare delen af detta år velat förmena mig rätt till undersökning af särskilda galeniska präparat, hvarjämte såsom en naturlig följd häraf äfven lätt kan bli att man helt enkelt kan komma att ignorera anmärkningar, som på grund af de vid pröfningen erhållna resultaten, drabba meranämnda präparat. Det må därför tillåtas mig, att begagna mig af tillfället att här i min årsberättelse i korthet klargöra min åsikt i nu föreliggande fråga, samt anföra de grunder, enligt hvilka jag ansett mig

äga rätt till ifrågavarande undersökning. När vår nu gällande finska farmakopé såg dagen år 1884 eller för snart 26 år sedan, voro förhållandena väsentligen annorlunda än nu. Samtliga galeniska präparat bereddes då hemma på apoteken, likasom äfven all finfördelning af drog. I hvardera fallet ägde man på apoteket möjlighet att åtminstone okulärt (några ingående pröfningsmetoder, såsom bestämning af alkaloidhalten, voro då ännu icke kända, ännu mindre inrymda i dåtida farmakopéer) pröfva utgångsmaterialet ifråga om godhet och samma möjlighet besatt vanligen då äfven visitatorn, hvarjämte det framställningssätt, enligt hvilket präparatet bereddes, var känt. Nu däremot införskrifvas, såsom jag redan ofvan i annat sammanhang framhållit, förutom andra, äfven beredningar sådana som Extr. belladonnæ och Extr. nuc. vom., för hvilkas framställning noggranna föreskrifter äro i farmakopén upptagna ifrån utlandet, emedan detta ställer sig för apotekarene både bekvämare och främst billigare än att hemma bereda desamma. Emellertid kan apotekaren härvid icke äga någon kännedom om hvare sig utgångsmaterialets beskaffenhet eller enligt hvilken framställningsmetod präparatet blifvit beredt. Jag kunde nu äga full rätt att uppställa den fordran, att t. ex. ofvannämnda tvänne extrakter icke få införskrifvas utifrån, utan böra beredas hemma och detta så mycket mer som de utifrån införskrifna präparaten, såsom jag framhållit, i regel äro underhaltiga, hvarjämte medicinaltaxans pris för ifrågavarande ämnen är uträknadt efter hemma beredt extrakt. Nu ville jag likväl icke bereda isynnerhet de små landsorts apoteken svårigheter genom uppställande af en sådan fordran, hvarför jag ansåg mig kunna godkänna äfven ett utifrån införskrifvet präparat, blott desamma, undersökt enligt säkra, af någon modern farmakopé (jag har, som bekant, betjänat mig af schweitziska farmakopén härvid) upptagna metoder, fyller de där normerade fördringarna, samt förty visar sig vara af fullgod beskaffenhet. Hvad här blifvit anført om de galeniska präparaten, gäller i lika grad de utifrån införskrifna finfördelade drogerna. Rad. Ipecacuanh. pulv. subt. t. ex., hvilket jag vanligen underkastat alkaloidhaltbestämning, torde väl knappast numera beredas hemma på något apotek i vårt land. Nu föreskrifver emellertid farmakopén, att det bör beredas sålunda, att roten alkaloidfattiga veddel bortrensas innan finfördelningen äger rum. På våra apotek finnas i regel icke något mikroskop med hvars tillhjälp inblandad ved eller underhaltiga rötter af andra växtslag, som möjligen tillblandats, eller hvaraf pulvret blifvit framställt, kunde uppvisas. Det har därför synts mig både naturligast och enklast att för kontroll och värdesättning af pulvret ifråga betjäna mig af en alkaloidhaltbestämning och uppställa den fordran på en minimihalt af alkaloider härför, som de nyare farmakopéerna föreskrifva, eller 2 %, hvilken, såsom af uppgifter i facklitteraturen framgår, ingalunda kan anses högt tilltagen. Härigenom äga apotekarena äfven möjlighet att på apoteken kontrollera mina analysresultat, enär

samtliga härför nödiga reagenser och utensilier dels finnas hemma, dels lätt kunna anskaffas. Huru nödvändiga mina åtgärder i nu anfördt afseende varit och till hvilka glädjande förbättringar de fört, visa tillfullo mina här ofvan och i min senaste årsberättelse anförda analysresultat öfver alkaloidhaltbestämningen i präparaten ifråga. Af dessa analysresultat framgår, att af

Extr. nuc. vom. år 1908 endast ungefär 26 % af de undersökta profven voro af tillfredsställande beskaffenhet, medan
år 1909 ungefär 30 % uppfylde de uppställda fordringarna,
samt af

Extr. belladonnæ år 1908 endast 1,90 % voro af tillfredsställande beskaffenhet, då däremot

» 1909 17,3 % innehade en alkaloidhalt af 1,30 % och därutöfver. Medeltalet för alkaloidhalten i sist-sagda präparat var i fjol endast 0,6 % emot 0,934 % detta år.

Jag skulle, synes det mig, illa fullgöra min plikt att tillvarataga allmänhetens intressen och dess fordran på att erhålla *fullgoda* läkemedel ifrån landets apotek, om jag på grund af en snäf tolkning af gällande föreskrifter eller af bekvämlighets hänsyn skulle underlåta att underkasta nu ifrågavarande *synnerligen viktiga* ämnen pröfning och värdesättning enligt tillförlitliga och erkända metoder och jag kan icke tänka mig annat, än att Medicinalstyrelsen delar min åsikt härvidlag, samt tror att också landets apotekarekår, sedan mina här ofvan relaterade synpunkter blifvit bekanta, på få undantag när, skall skänka mig full rätt häruti, ty det är väl dock den finska apotekarekårens sträfvan och uppgift, att hembjuda allmänheten icke de vid inköp *billigaste*, utan de till kvaliteten *bästa* läkemedlen.»

VII. Veterinärväsendet.

Vid utgången af år 1908 var antalet legitimerade veterinärer i landet 91.

Rättighet att i landet utöfva djurläkareverksamhet meddelades år 1909 af Medicinalstyrelsen åt följande 8 djurläkare:

8 januari	åt	djurläkaren	Erik Gustaf Hildén,
12 »	»	»	Kaarlo Fredrik Sjöholm,
2 mars	»	»	Gustaf Edvard Nybondas,
19 »	»	»	Otto Iikka Härmä,
11 maj	»	»	Kaarlo Ilmari Jaakkola,
6 juli	»	»	Eino Hiilivirta,
30 »	»	»	Karl Wilhelm Ekqvist och
6 augusti	»	»	Johan Karl Alexander Brüning.

Vid utgången af år 1909 var således veterinärernes i landet antal 99. Af dessa voro 21 bosatta inom Nylands län, 14 inom Åbo och Björneborgs län, 10 inom Tavastehus län, 19 inom Viborgs län, 4 inom St. Michels län, 9 inom Kuopio län, 12 inom Vasa län och 10 inom Uleåborgs län.

Följande förordnande till kommunaldjurläkare hafva under året utfärdats:

29 januari	för	djurläkaren	Oiva Kustaa Lönnmark i Parikkala,
16 februari	»	»	Karl Harald Otto Fraser i Jaakimvaara,
16 mars	»	»	Nikolai Judin i Sordavala,
15 oktober	»	»	Kaarlo Fredrik Sjöholm i Leppävirta,
19 »	»	»	Henrik August Forsström i Valkeala,
19 »	»	»	Kaarlo Ilmari Jaakkola i Orimattila,
16 november	»	»	Hannibal Woldemar Graae i Tenala samt
23 »	»	»	Leo Edvard Backman i Ekenäs landskommun,
Pojo, Snappertuna och Tenala.			

Stipendierna för i stats- eller kommunaltjänst varande veterinärer fördelades år 1909 sålunda att 1,500 mark tilldelades stadsveterinärerne N. F. A. Bruun och J. O. A. Lindström samt distriktsdjurläkaren E. R. Hindersson.

Stipendier för veterinärstudier tilldelades år 1909 veterinärstuderandene E. Minni, G. L. Kronholm, E. Hiilivirta, T. J. Tallqvist, I. T. Nyman, J. A. Rauma, G. G. Klenberg, L. Gröndal, Chr. Stauffer, A. V. Carlsén och J. K. A. Brüning enhvar 900 mark, A. V. Munsterhjelm, A. F. Svanström och M. A. Laakso enhvar 700 mark samt E. A. Schalien, U. W. Lindqvist, J. A. Hellfors och S. H. E. Bask enhvar 500 mark.

På framställning af Medicinalstyrelsen beslöt Kejserliga Senaten den 1 april 1909 att fortsättningsvis för en tid af 3 år räknadt från den 1 juni 1909 vid Medicinalstyrelsen skulle anställas en konsulent och en biträdande konsulent för bekämpande af tuberkulos hos nötkreatur. Att förestå dessa befattningar förordnades deras förre innehafvare distriktsdjurläkaren Henrik Tallgren och djurläkaren Väinö Kankaanpää.

För att å Medicinalstyrelsens Veterinärlaboratorium möjliggöra beredning af tuberkulin och särskilda i veterinärmedicinen brukliga sera beslöt Kejserliga Senaten den 30 december 1909 på förslag af Medicinalstyrelsen att årsstaten för detta laboratorium skulle höjas till 24,000 mark, hvarjämte för anskaffande af erforderliga apparater och för inredning af laboratoriet beviljades i ett för allt 6,000 mark. Den 15 mars 1909 beviljades föreståndaren för detta laboratorium portofrihet vid skriftvexling i tjänsteärenden med djurläkarene i landet hvarjämte såväl kommunaldjurläkarene som legitimerade djurläkare, hvilka icke äro i allmän tjänst anställda, tillerkändes portofrihet vid skriftvexling med laboratoriets föreståndare i laboratoriet rörande angelägenheter.

För att möjliggöra anordnandet å nyssnämnda laboratorium af en öfningskurs för veterinärer ställdes den 1 april 1909 till Medicinalstyrelsens förfogande ett belopp om 1,000 mark.

Den 15 januari 1909 beviljade Kejserliga Senaten ett anslag om 600 mark i året för upphyrande af bostadslokal åt distriktsdjurläkaren i Kittilä.

I och för undersökning af importeradt fläsk af amerikanskt ursprung uppehölls med anslag ur allmänna medel jämväl under tiden från den 1 juni 1909 till den 1 juni 1910 i Hangö stad en undersökningsbyrå, hvilken fortsättningsvis förestods af djurläkaren Ernst Valfrid Utter.

För fortsättande af undersökningar rörande skyddsympning emot blodstallning hos nötkreatur ställde Kejserliga Senaten den 17 december 1909 till Medicinalstyrelsens disposition yttermera ett anslag om 3,000 mark.

Den 29 januari 1909 beviljades åt distriktsdjurläkaren John Engdahl ett anslag om 900 mark i och för anställande af försök att medels serum bekämpa smittosam kastning hos nötkreatur.

Den 18 maj 1909 beslöt Kejserliga Senaten att distriktsdjurläkaren i Haapavesi en gång hvar annan månad skall afresa till Pyhäjärvi socken för meddelande af råd och anvisningar rörande husdjurens skötsel och sjukdomar.

Enahanda tjänsteresor skola enligt Kejserliga Senatens beslut af den 21 juni 1909 göras af distriktsdjurläkaren i Suojärvi hvarannan månad till distriktets norra del och hvarannan månad till dess södra del samt enligt Kejserliga Senatens beslut af den 20 juli 1909 af distriktsdjurläkaren i Pitkäranta hvarannan månad till Impilaks och Suistamo kyrkobyar.

Enligt af landets veterinärer till Medicinalstyrelsen inlämnade årsberättelser öfver år 1909 iakttagna sjukdomsfall bland husdjuren hafva under året inalles 79,112 sjuka djur, nämligen 48,002 hästar, 21,863 nötkreatur, 474 får, 4,124 svin och 4,649 hundar blifvit behandlade af djurläkare. Fördelningen af dessa sjukdomsfall på de skilda länen framgår ur följande tabellariska sammanställning.

L ä n.	S j u k d o m s f a l l b l a n d .					Summa.
	Hästar.	Nöt- kreatur.	Får.	Svin.	Hundar.	
Nylands	3,732	2,570	18	246	1,123	7,689
Åbo och Björneborgs.....	9,154	5,096	97	1,175	911	16,433
Tavastehus.....	3,319	2,208	87	459	524	6,597
Viborgs	12,282	4,535	80	1,157	1,116	19,170
S:t Michels.....	2,993	1,186	11	223	60	4,479
Kuopio.....	3,953	2,110	40	269	226	6,598
Vasa.....	7,631	2,847	79	441	462	11,510
Uleåborgs	4,888	1,311	62	154	221	6,636
Summa	48,002	21,863	474	4,124	4,649	79,112

Rörande förekomsten af infektionssjukdomar bland husdjuren inhämtas ur veterinärernas årsberättelser i hufvudsak följande:

Aktinomykos iaktogs hos inalles 410 djur, nämligen inom Nylands län 88, inom Åbo och Björneborgs län 122, inom Tavastehus län 71, inom Viborgs län 68, inom S:t Michels län 6, inom Kuopio län 17, inom Vasa län 33 och inom Uleåborgs län 5. Med anledning af denna sjukdom företogs 7 tjänsteresor.

Blodstallning förekom detta år inom alla län. Af denna sjukdom anmäldes 1,120 fall, hvaraf inom Nylands län 110, inom Åbo och Björneborgs län 77, inom Tavastehus län 161, inom Viborgs län 286, inom S:t Michels län 202, inom Kuopio län 243, inom Vasa län 40 samt inom Uleåborgs län 1. För lämnande af råd vid denna sjukdom företogs under året 78 tjänsteresor.

Elakartad katarralfeber observerades hos inalles 74 djur, nämligen inom Nylands län 2, inom Åbo och Björneborgs län 8, inom Tavastehus län 12, inom

Viborgs län 1, inom S:t Michels län 5, inom Kuopio län 12, inom Vasa län 23 och inom Uleåborgs län 11. På grund af denna sjukdom verkställdes 23 tjänsteresor.

Frasbrand iaktogs uti 47 fall, hvaraf inom Nylands län 3, inom Åbo och Björneborgs län 4, inom Tavastehus län 6, inom Viborgs län 11, inom S:t Michels län 6, inom Kuopio län 14 och inom Vasa län 3. Denna sjukdom gaf anledning till 20 tjänsteresor.

Influenta hos hästar konstaterades hos 117 djur, nämligen inom Nylands län 6, inom Åbo och Björneborgs län 59, inom Tavastehus län 12, inom Viborgs län 2 och inom Kuopio län 38. Sjukdomen föranledde 1 tjänsteresa.

Infektiös kastning hos nötkreatur är fortfarande i en stor del af landet stadd i tilltagande. Af veterinärerne iakttogos 2,131 fall af denna sjukdom, nämligen inom Nylands län 172, inom Åbo och Björneborgs län 1,456, inom Tavastehus län 95, inom Viborgs län 117, inom S:t Michels län 109, inom Kuopio län 78, inom Vasa län 20 samt inom Uleåborgs län 84. För bekämpande af denna sjukdom företogs 85 tjänsteresor.

Infektiös tarmkatarr hos kalfvar observerades uti 118 fall, nämligen inom Nylands län 3, inom Åbo och Björneborgs län 16, inom Tavastehus län 37, inom Viborgs län 16, inom S:t Michels län 10, inom Kuopio län 13, inom Vasa län 19 och inom Uleåborgs län 4.

Kvarka var detta år mycket allmänt spridd och delvis af ganska elakartad natur. Inalles iakttogos 8,174 fall af denna sjukdom, nämligen inom Nylands län 270, inom Åbo och Björneborgs län 1,221, inom Tavastehus län 175, inom Viborgs län 1,297, inom S:t Michels län 1,195, inom Kuopio län 918, inom Vasa län 1,600 och inom Uleåborgs län 1,498. På grund af kvarka företogo djurläkarene 457 tjänsteresor.

Lunggröta iaktogs hos 26 hästar, nämligen inom Nylands län 1, inom Åbo och Björneborgs län 5, inom Tavastehus län 7, inom Viborgs län 12 och inom S:t Michels län 1.

Mjältbrand observerades hos inalles 248 djur, nämligen inom Nylands län 27, inom Åbo och Björneborgs län 50, inom Tavastehus län 3, inom Viborgs län 25, inom S:t Michels län 4, inom Kuopio län 9, inom Vasa län 19 samt inom Uleåborgs län 111. För bekämpande af denna sjukdom företogs 112 tjänsteresor. Inom Tervola, Kemi och Nedertorneå socknar förekom under juli och augusti en mjältbrandsepizooti, hvarvid 62 hästar, 25 nötkreatur, 14 får och 15 renar insjuknade. Distriktsdjurläkaren till biträde förordnades på grund häraf till tjänstgöring inom Tervola socken djurläkaren K. Ahlstedt.

Smittosam munsjuka iaktogs hos inalles 49 hästar, nämligen inom Nylands län 2, inom Åbo och Björneborgs län 8, inom Tavastehus län 13, inom Viborgs län 12, inom Kuopio län 1, inom Vasa län 11 och inom Uleåborgs län 2.

Rabies uppträdde inom Nylands län med 6, inom Åbo och Björneborgs län 3, inom Tavastehus län 6 samt inom Viborgs län 66 fall, hvarjämte särskilda hundar, som blifvit bitna af sjuka hundar, aflifvades före sjukdomens utbrott. Med anledning af denna sjukdom verkställdes 135 tjänsteresor.

Rots konstaterades endast inom Tavastehus län 7 och inom Viborgs djurläkaredistrikt 4 fall och föranledde 3 tjänsteresor.

Rödsjuka hos svin iaktogs uti 761 fall, nämligen inom Nylands län 52, inom Åbo och Björneborgs län 222, inom Tavastehus län 78, inom Viborgs län 279, inom S:t Michels län 62, inom Kuopio län 27 och inom Vasa län 41. På grund af rödsjuka företogs 49 tjänsteresor.

Smittosam slidkatarr hos nötkreatur förekom i olika delar af landet. Denna sjukdom föranledde 11 tjänsteresor.

Valpsjuka förekom i likhet med tidigare år mycket allmänt, hufvudsakligast i städerna. Inalles iaktogs 969 fall af denna sjukdom, nämligen inom Nylands län 183, inom Åbo och Björneborgs län 235, inom Tavastehus län 130, inom Viborgs län 157, inom S:t Michels län 12, inom Kuopio län 61, inom Vasa län 120 och inom Uleåborgs län 71.

I och för *undersökning med tuberkulin* hafva af djurläkarene under året verkställts 1,429 tjänsteresor, och för dessa förrättningar har af Medicinalstyrelsen utgifvits 41,851 kubikcentimeter tuberkulin medförande en kostnad af 18,467 mark 51 penni. Inalles blefvo af landets samtliga veterinärer 74,078 nötkreatur undersökta med tuberkulin och af dessa reagerade 3,005 motsvarande 4,06 %.

Konsulenterne för bekämpande af tuberkulos hos nötkreatur fortsatte år 1909 sin verksamhet i hufvudsak i samma riktning som tidigare. Särskild uppmärksamhet ägnades åt kontrollen af mejerier, hvilka emottogo mjölk från ladugårdsbesättningar, inom hvilka tuberkulos förekom, samt åt kontrollering af att stadgandena angående försäljning af tuberkulösa nötkreatur efterlefdes. Fortsättningsvis har dessutom konsulenterne uppmärksamhet varit riktad på uppsökandet af nya smittohärdar, och har i sådant afseende i regeln samtliga kreatursbesättningar, från hvilka mjölk levereras till ett och samma mejeri, blifvit undersökta med tuberkulin, såvida inom någon af dem konstaterats tuberkulos.

I tvifvelaktiga fall hafva i allt större utsträckning kontrollundersökningar blifvit utförda medels subkutan insprutning af förhöjd dosis tuberkulin, medels intrakutan insprutning häraf och medels oftalmotuberkulin.

Resultatet af år 1909 verkställda undersökningar med tuberkulin i afseende å tuberkulosens förekomst hos djur af olika ålder framgår ur nedanstående tabellariska sammanställning:

L ä n.	Djur under 1 år.			1—2 åriga djur.			Djur äldre än 2 år.			S u m m a.								De undersökta besittningarnas antal.	Antal besättningar inom hvilka reaktioner iakttagits.		
	Antal undersökta djur.	Antal reagerande djur.		Antal undersökta djur.	Antal reagerande djur.		Antal undersökta djur.	Antal reagerande djur.		Antal undersökta djur.	Antal reagerande djur.						Säkra.		Osäkra.	Summa.	
		Säkert.	Osäkert.		Säkert.	Osäkert.		Säkert.	Osäkert.		Säkert.	%	Osäkert.	%	Summa.	%					
Nylands.....	1,413	17	18	1,887	32	30	14,608	373	318	17,908	422	2,4	366	2,0	788	4,4	428	127	73	200	
Åbo o. Björneborgs	1,404	26	27	1,669	52	33	12,620	495	302	15,693	573	3,7	362	2,3	935	6,0	499	109	29	138	
Tavastehus	1,533	7	4	1,582	40	17	10,273	431	114	13,388	478	3,6	135	1,0	613	4,6	374	87	20	107	
Viborgs	460	5	14	542	14	5	4,324	238	72	5,326	257	4,8	91	1,7	348	6,5	217	47	7	54	
S:t Michels	104	—	4	205	3	1	2,376	32	21	2,685	35	1,3	26	1,0	61	2,3	73	13	5	18	
Kuopio	253	4	—	363	3	2	3,375	40	35	3,991	47	1,2	37	0,9	84	2,1	146	24	9	33	
Vasa	505	25	35	483	17	12	3,988	151	81	4,976	193	3,9	128	2,6	321	6,5	348	64	39	103	
Uleåborgs	425	14	5	529	16	3	7,244	279	45	8,198	309	3,8	53	0,6	362	4,4	732	105	14	119	
Summa	6,097	98	107	7,260	177	103	58,808	2,039	988	72,165	2,314	3,2	1,198	1,7	3,512	4,9	2,817	576	196	772	

Angående tuberkulosens förekomst i första gången undersökta ladugårdar och ånyo undersökta har af konsulenten i följande tabellariska sammanställning uppgjorts.

L ä n.	Första gången undersökta besättningar.			Ånyo undersökta besättningar.					
				inom hvilka re- aktioner tidigare förekommit.			inom hvilka re- aktioner icke tidi- gare förekommit.		
				Antal undersökta djur.	Antal reage- rande djur.		Antal undersökta djur.	Antal reage- rande djur.	
					Säkra.	Osäkra.		Säkra.	Osäkra.
Nylands.....	4,095	132	116	5,559	103	96	7,956	112	139
Åbo och Björneborgs.....	4,406	203	97	8,074	311	205	2,904	28	36
Tavastehus.....	4,962	199	66	5,019	181	46	3,013	78	11
Viborgs	2,622	157	26	967	68	23	1,636	21	31
S:t Michels	984	2	10	1,354	20	13	314	3	1
Kuopio	2,659	22	23	821	24	9	502	1	5
Vasa	3,413	124	82	901	56	32	595	8	9
Uleåborgs	5,578	224	36	754	54	5	1,844	28	12
Summa	28,719	1,063	456	23,449	817	429	18,764	279	244

Inom. inalles. 5 besättningar gjordes år 1909 försök med skyddsympning emot tuberkulos enligt Klimmers metod. Antalet af dessa ympningar hvar till användts antiphymatol för 500 mark, framgår ur nedanstående tabell.

Orten där ympningen utfördes:		Antal besättningar.	Antal lista gången ympade djur.	Antal 2:driga gången ympade djur.	Antal 3:driga gången ympade djur.	Antal 4:de gången ympade djur.	Summa.
Län.	Socken.						
Nylands	Borgå socken	2	73	35	149	33	290
»	Esbo	1	7	25	—	—	32
Tavastehus	Sommarnäs	1	12	83	65	—	160
Uleåborgs	Muhos	1	—	16	—	—	16
Summa		5	92	159	214	33	498

Skyddsympningsförsök enligt v. Behrings metod utfördes icke vidare detta år. Säkra resultat af hittills verkställda skyddsympningsförsök vare sig med bovovaccin eller med antiphymatol hafva ännu ej erhållits.

Under året företogo konsulenterne 43 tjänsteresor, omfattande 83 förrättningar med sammanlagdt 139 förrättnings-dagar, till olika delar af landet samt afläto 787 utlåtanden och tjänsteskrifvelser rörande tuberculosens bekämpande. I särskilda fall utarbetades af konsulenten i samråd med vederbörande distriktsdjurläkare plan för tuberculosens bekämpande, hvars utförande särskildt beträffande desinfektion och ombyggnad af kreatursstallen öfvervakades af distriktsdjurläkarene.

Till Medicinalstyrelsens Veterinärlaboratorium insändes år 1909 i och för undersökning inalles 189 prof. Dessa afsågo konstaterandet af följande sjukdomar:

Tuberkulos hos nötkreatur inalles 63 prof. Af dessa gäfvo 48 negativt och 15 positivt resultat. I de positiva undersökningarna har materialet utgjorts af i 7 fall organdelar, i 4 fall trachealslem, i 3 fall mjölk och i 1 fall vaginalslem. Undersökningen har skett dels enbart mikroskopiskt — event. efter föregående centrifugering — dels hafva värkställts diagnostiska ympningar på marsvin.

Mjältbrand inalles 63 prof. Af dessa gäfvo 20 positivt och 43 negativt resultat. Undersökningen gällde

i 47 fall (18 positiva — 19 negativa) nötkreatur.
 » 11 » (2 » — 9 » häst.
 » 1 » (1 ») hund.
 » 2 » (2 ») vattenprof.
 » 1 » (1 ») fodermjöl.

Diagnosen har ställts dels enbart mikroskopiskt, dels kulturellt och dels genom ympning på möss.

Vid undersökning på mjältbrand har i 3 fall konstaterats *malignt œdem*.

Rabies inalles 24 prof. Af dessa gäfvos 13 positivt och 10 negativt resultat; ett prof kunde på grund af förruttnelse ej undersökas.

De insända profven härstammade från 2 hundar och 2 kattor. Profven hafva utgjorts dels af djuret i sin helhet, dels endast dess hufvud, dels åter delar af hjärna och ryggmärg konserverade i glycerin.

Undersökningen har skett genom intramuskulär ympning på kaniner. I regeln hafva 2, sällan endast en kanin användts för hvarje fall. Kaninerna hafva insjuknat tidigast på 14:de och senast på 25:te dygnet efter ympningen. I medeltal observerades de första sjukdomssymptomen på 17—18:nde dygnet.

Smittosam kastning hos nötkreatur 2 fall, hvardera med negativt resultat.

Rödsjuka hos svin inalles 6 fall, af hvilka 2 med positivt resultat.

Frasbrand 1 fall med positivt resultat.

Hönskolera 4 fall med negativt resultat.

Öfriga prof hafva gällt särskilda icke smittosamma sjukdomar och svulster. Dessutom hafva till laboratoriets samling öfverlämnats diverse patologiskt-anatomiska präparat.

Importen af amerikanskt fläsk var under året betydligt mindre än under år 1908 i det att 263,618 fläskstycken med en sammanlagd vikt af 1,399,793 kilogram infördes till landet. Uti 377 stycken vägende sammanlagdt 2,034 kilogram eller 0,14 % af det importerade fläsket anträffades trikiner, på grund hvaraf dessa stycken kasserades såsom otjänliga till föda.

Närmare öfversikt öfver under året iakttagna sjukdomsfall bland husdjuren samt öfver af veterinärerne företagna tjänsteresor och verkställd undersökning med tuberkulin äfvensom öfver utförd besiktning af importeradt amerikanskt fläsk lämna efterföljande tabeller.

Sammanställning af veterinärernes uppgifter öfver af dem år 1909 iakttagna sjukdomsfall bland husdjur.

Sjukdomens namn. Taudin nimi.	Hästar. Hevosia.	Nötkreatur. Raavauseläimät.	Lampaitu.	Får. Sitkoja.	Svin. Koria.	Hundar. Koiria.
Nylands län.						
Abortus infectiosus.....	—	172	—	—	—	—
Actinomycosis	—	88	—	—	—	—
Anthrax	4	23	—	—	—	—

Sjukdomens namn. Taudin nimi.	Histat. Hevosta.	Nöl- krentur- Rauvur- eliniik.	Fär. Lampukka.	Svin. Sikoja.	Hunder. Koitiä.
Coryza maligna bovis.....	—	2	—	—	—
Emphysema infectiosum,	—	3	—	—	—
Erysipelas malignum.....	—	—	—	52	—
Febris catarrhalis epizootica canis.....	—	—	—	—	183
Gastroenteritis infectiosa vituli.....	—	3	—	—	—
Hæmoglobinuria bovis	—	110	—	—	—
Influenza erysipelatosä	6	—	—	—	—
Influenza pectoralis	1	—	—	—	—
Morbus coitus benignus.....	—	1	—	—	—
Morbus maculosus	1	—	—	—	—
Pyæmia vel Septicæmia.....	4	12	—	—	1
Rabies	—	—	—	—	6
Rhinitis streptococcica equi	270	—	—	—	—
Stomatitis pustulosa contagiosa.....	2	—	—	—	—
Tetanus	5	—	—	—	—
Varicellæ	—	73	—	—	—
Eclampsia puerperalis	—	105	—	—	—
Hydrocephalus	4	—	—	—	—
Paraplegia post partum.....	—	26	—	—	—
Alii systematis nervosi morbi	13	6	—	2	39
Rhinitis catarrhalis	32	2	—	—	—
Laryngitis	48	1	—	—	14
Hemiplegia laryngis	2	—	—	—	—
Bronchitis	57	6	—	2	23
Emphysema pulmonum.....	37	1	—	—	3
Pneumonia vel Pleuritis.....	22	8	—	—	3
Alii organorum respirationis morbi	9	8	—	2	3
Pericarditis	1	18	—	1	6
Thrombosis vel Embolia	1	—	—	—	—
Lymphangitis	90	—	—	—	3
Alii organorum circulationis morbi	18	6	2	—	18
Vitia dentium	288	—	—	—	2
Pharyngitis	37	1	—	—	1
Corpora extranea œsophagi.....	—	25	—	1	5
Gastroenteritis	55	77	1	15	50
Dyspepsia	25	124	—	—	10
Enteralgia	197	1	—	—	—
Tympanitis	1	36	1	—	—
Obstipatio	50	51	—	10	22
Hernia	16	14	—	4	10
Lithiasis apparatus digestionis.....	—	—	—	—	—
Helminthiasis apparatus digestionis	23	3	2	—	56

Sjukdomens namn. Taudin nimi.	Hästar. Hövsar.	Nötkreatur. Rauvve. eläimiä.	Lampaita.	Får. Sikoja.	Svin. Koiria.	Handar. Koiria.
Icterus	—	—	—	—	—	2
Distomatosis	—	47	—	—	—	—
Alii organorum digestionis morbi	25	80	—	4	—	21
Morbi oculorum	66	23	—	—	—	57
Morbi aurium	1	1	—	—	—	41
Castratio	84	1	11	83	—	11
Prolapsus vaginæ vel uteri	—	31	—	3	—	—
Metritis	—	72	—	—	—	5
Retentio secundinarum	2	109	—	—	—	—
Dystochia	5	47	—	3	—	3
Mastitis	6	109	—	5	—	4
Alii organorum urogenitalium morbi	58	584	—	—	—	18
Rachitis vel Osteomalacia	16	46	—	24	—	30
Cachexia ossifraga	—	2	—	—	—	2
Alii morbi constitutionales	14	5	—	1	—	1
Morbi ossium	71	16	1	2	—	30
Morbi articulationum	345	25	—	1	—	18
Tendinitis et Tendovaginitis	218	4	—	—	—	2
Bursitis	84	3	—	—	—	2
Morbi ungularum	362	32	—	—	—	15
Alii organorum locomotionis morbi	138	19	—	1	—	19
Vulnus	386	46	—	3	—	151
Abscessus vel Phlegmone	90	18	—	—	—	34
Tumor benignus	88	14	—	—	—	14
Tumor malignus	5	2	—	—	—	7
Eczema	65	9	—	2	—	131
Dermatitis	153	3	—	—	—	1
Herpes tonsurans	—	115	—	—	—	—
Scabies	4	—	—	—	—	2
Parasiti pellis	5	41	—	15	—	19
Alii externarum partium morbi	122	38	—	—	—	11
Intoxicatio	—	22	—	10	—	41
Summa	3,732	2,570	18	246	—	1,123
Åbo och Björneborgs län.						
Abortus infectiosus	—	1,456	—	—	—	—
Actinomycosis	6	115	—	1	—	—
Anthrax	—	50	—	—	—	—
Coryza maligna bovis	—	8	—	—	—	—
Emphysema infectiosum	—	4	—	—	—	—
Erysipelas malignum	—	—	—	222	—	—
Febris catarrhalis epizootica canis	—	—	—	—	—	235

Sjukdomens namn. Tandin nimi.	Hästar. Hevosia.	Nö- kreatur. Rauvas- eläimiä.	Lampaita.	Pär. Sika.	Svin. Sikojia.	Hunder. Koiria.
Gastroenteritis infectiosa vituli	—	16	—	—	—	—
Hæmoglobinuria bovis	—	77	—	—	—	—
Influenza erysipelatosä	59	—	—	—	—	—
Influenza pectoralis	5	—	—	—	—	—
Morbus maculosus	32	—	—	—	—	—
Pyæmia vel Septicæmia	14	15	—	—	—	7
Rabies	—	—	—	—	—	3
Rhinitis streptococcica equi	1,221	—	—	—	—	—
Stomatitis pustulosa contagiosa	8	—	—	—	—	—
Tetanus	19	—	—	3	—	2
Varicellæ	—	13	—	—	—	—
Variolæ	—	21	—	—	—	—
Eclampsia puerperalis	—	231	—	—	—	—
Hydrocephalus	4	4	15	—	—	2
Paraplegia post partum	1	37	—	1	—	—
Alii systematis nervosi morbi	27	12	—	7	—	14
Rhinitis catarrhalis	117	4	—	—	—	3
Laryngitis	204	6	—	1	—	24
Hemiplegia laryngis	7	—	—	—	—	—
Bronchitis	261	52	—	3	—	42
Emphysema pulmonum	79	4	—	—	—	1
Pneumonia vel Pleuritis	50	9	—	2	—	28
Alii organorum respirationis morbi	6	3	—	—	—	2
Pericarditis	5	33	—	—	—	—
Thrombosis vel Embolia	11	—	—	—	—	—
Lymphangitis	130	1	—	—	—	1
Alii organorum circulationis morbi	29	3	—	1	—	4
Vitia dentium	481	9	—	1	—	12
Pharyngitis	67	6	—	11	—	6
Corpora extranea cesophagi	4	80	—	3	—	3
Gastroenteritis	521	205	1	15	—	45
Dyspepsia	342	297	—	8	—	8
Enteralgia	396	15	—	—	—	—
Tympanitis	18	130	4	—	—	—
Obstipatio	100	178	1	49	—	15
Hernia	36	8	1	98	—	6
Lithiasis apparatus digestionis	3	—	—	—	—	—
Helminthiasis apparatus digestionis	85	—	—	1	—	44
Icterus	2	5	—	—	—	4
Distomatosis	—	9	18	—	—	—
Alii organorum digestionis morbi	80	92	—	5	—	5
Morbi oculorum	122	37	—	1	—	51

Sjukdomens namn. Taudin nimi.	Hästar. Hevosia.	Not- kreatur. Rauvas- eläimiä.	Jär. Jampaita.	Svin. Sikoja.	Hundar. Koiria.
Morbi aurium	5	—	—	—	61
Castratio	358	19	37	544	32
Prolapsus vaginæ vel uteri	4	59	1	11	—
Metritis	13	120	—	2	5
Retentio secundinarum	4	157	—	—	—
Dystochia	7	80	—	8	4
Mastitis	23	230	—	6	2
Alii organorum urogenitalium morbi	60	400	—	2	7
Rachitis vel Osteomalacia	85	22	—	87	10
Cachexia ossifraga	72	2	—	—	3
Alii morbi constitutionales	23	11	—	1	7
Morbi ossium	187	16	—	3	5
Morbi articulationum	770	66	1	4	12
Tendinitis et Tendovaginitis	373	11	—	—	—
Bursitis	115	11	—	—	—
Morbi ungularum	579	71	—	1	2
Alii organorum locomotionis morbi	158	23	—	—	7
Vulnus	625	49	13	6	44
Abscessus vel Phlegmone	370	71	—	—	31
Tumor benignus	167	42	—	2	3
Tumor malignus	24	3	—	—	6
Eczema	270	36	5	1	43
Dermatitis	161	2	—	4	—
Herpes tonsurans	2	55	—	—	1
Scabies	12	1	—	—	29
Parasiti pellis	74	263	—	33	10
Alii externarum partium morbi	58	17	—	5	6
Intoxicatio	3	14	—	22	14
Summa	9,154	5,096	97	1,175	911
Tavastehus län.					
Abortus infectiosus	—	95	—	—	—
Actinomycosis	—	71	—	—	—
Anthrax	—	3	—	—	—
Coryza maligna bovis	—	12	—	—	—
Emphysema infectiosum	—	6	—	—	—
Erysipelas malignum	—	—	—	78	—
Febris catarrhalis epizootica canis	—	—	—	—	130
Gastroenteritis infectiosa vituli	—	37	—	—	—
Hæmoglobinuria bovis	—	161	—	—	—
Influenza erysipelatosä	12	—	—	—	—
Influenza pectoralis	7	—	—	—	—

Sjukdomens namn. Taudin nimi.	Haslar. Hevosia.	Not. kreatur. Raavus- eläimii.	Lampaita.	Fär. Sikoja.	Svin. Sikoja.	Hundar. Koira.
Malleus humidus vel farciminosus	7	—	—	—	—	—
Pyæmia vel Septicæmia	16	13	—	1	2	—
Rabies	—	—	—	—	—	6
Rhinitis streptococcica equi	175	—	—	—	—	—
Stomatitis pustulosa contagiosa	13	—	—	—	—	—
Tetanus	8	5	—	—	—	—
Varicellæ	—	28	—	—	—	—
Eclampsia puerperalis	—	71	—	—	—	—
Hydrocephalus	5	—	—	—	—	—
Paraplegia post partum	—	28	—	—	—	—
Alii systematis nervosi morbi	22	17	—	1	6	—
Rhinitis catarrhalis	19	—	—	—	—	—
Laryngitis	112	—	—	1	2	—
Hemiplegia laryngis	1	—	—	—	—	—
Bronchitis	101	21	—	—	—	17
Emphysema pulmonum	37	—	—	—	—	—
Pneumonia vel Pleuritis	9	6	—	—	—	5
Alii organorum respirationis morbi	33	4	—	—	—	7
Pericarditis	—	18	—	—	—	1
Thrombosis vel Embolia	1	—	—	—	—	—
Lymphangitis	74	5	—	—	—	—
Alii organorum circulationis morbi	27	11	—	4	1	—
Vitia dentium	153	5	—	—	—	—
Pharyngitis	31	3	—	3	—	—
Corpora extranea oesophagi	3	31	—	5	—	—
Gastroenteritis	85	102	—	5	25	—
Dyspepsia	44	62	—	1	—	—
Enteralgia	63	4	—	—	—	—
Tympanitis	15	58	—	—	—	—
Obstipatio	87	59	—	8	10	—
Hernia	27	7	—	6	10	—
Helminthiasis apparatus digestionis	43	1	—	—	24	—
Icterus	—	—	33	—	—	—
Distomatosis	—	59	—	—	—	—
Alii organorum digestionis morbi	73	62	—	13	15	—
Morbi oculorum	47	24	—	—	24	—
Morbi aurium	4	—	—	—	21	—
Castratio	264	5	49	164	15	—
Prolapsus vaginæ vel uteri	—	24	3	—	—	—
Metritis	3	68	—	—	2	—
Retentio secundinarum	3	67	—	—	—	—
Dystochia	3	59	—	2	1	—

Sjukdomens namn. Taudin nimi.	Histur. Hevosia.	Nöt- kreatur. Rauvas- eläimiä.	Fär. Lämpöita.	Svin. Sikoja.	Haudar. Koiria.
Mastitis	13	121	—	3	4
Alii organorum urogenitalium morbi.....	26	55	—	1	1
Rachitis vel Osteomalacia.....	22	36	—	98	5
Cachexia ossifraga	2	1	—	—	—
Alii morbi constitutionales	19	5	—	—	—
Morbi ossium	120	20	—	1	13
Morbi articulationum	243	20	—	7	6
Tendinitis et Tendovaginitis.....	150	5	—	—	—
Bursitis	107	15	—	—	—
Morbi ungularum	190	50	—	2	3
Alii organorum locomotionis morbi.....	140	36	—	3	22
Vulnus	228	27	—	3	24
Abscessus vel Phlegmone	82	24	—	—	18
Tumor benignus	49	21	—	—	22
Tumor malignus	22	11	—	—	6
Eczema	71	177	—	—	42
Dermatitis	184	1	—	—	—
Herpes tonsurans	—	110	—	—	—
Scabies	28	10	—	—	12
Parasiti pellis	5	120	—	14	18
Alii externarum partium morbi.....	2	—	—	25	1
Intoxicatio	9	31	2	10	3
Summa	3,319	2,208	87	459	524
Viborgs län.					
Abortus infectiosus.....	—	117	—	—	—
Actinomycosis	1	67	—	—	—
Anthrax	3	22	—	—	—
Coryza maligna bovis.....	—	1	—	—	—
Emphysema infectiosum.....	—	11	—	—	—
Erysipelas malignum.....	—	—	—	279	—
Febris catarrhalis epizootica canis.....	—	—	—	—	157
Gastroenteritis infectiosa vituli.....	—	16	—	—	—
Hæmoglobinuria bovis	—	286	—	—	—
Influenza erysipelatosä	2	—	—	—	—
Influenza pectoralis	12	—	—	—	—
Malleus humidus vel farciminosus	4	—	—	—	—
Morbus maculosus	12	—	—	—	—
Pyæmia vel Septicæmia.....	54	11	—	—	3
Rabies	1	—	—	3	62
Rhinitis streptococcica equi	1,297	—	—	—	—
Stomatitis pustulosa contagiosa.....	12	—	—	—	—

Sjukdomens namn. Taudin nimi.	Hästar. Hevosia.	Nötkreatur. Paimas- eläimiä.	Lämpimä.	Pär. Sikojä.	Svin. Korja.	Hundar. Korja.
Tetanus	5	—	—	—	—	—
Varicellæ	—	64	—	—	—	—
Variolæ	—	37	—	—	—	—
Eclampsia puerperalis	—	289	—	—	—	2
Hydrocephalus	3	3	—	—	—	—
Paraplegia post partum	6	128	—	—	—	—
Alii systematis nervosi morbi	49	31	7	16	6	6
Rhinitis catarrhalis	136	—	—	—	—	2
Laryngitis	509	20	—	8	27	27
Hemiplegia laryngis	4	—	—	—	—	—
Bronchitis	244	46	—	7	49	49
Emphysema pulmonum	74	2	—	2	—	—
Pneumonia vel Pleuritis	52	11	—	7	11	11
Alii organorum respirationis morbi	28	11	11	—	3	3
Pericarditis	7	39	—	—	9	9
Thrombosis vel Embolia	11	5	—	—	—	—
Lymphangitis	200	2	—	—	—	—
Alii organorum circulationis morbi	77	13	2	1	5	5
Vitia dentium	1,023	14	—	2	14	14
Pharyngitis	290	6	—	13	22	22
Corpora extranea oesophagi	2	38	—	7	6	6
Gastroenteritis	415	186	1	70	82	82
Dyspepsia	386	292	—	60	7	7
Enteralgia	437	55	—	5	11	11
Tympanitis	7	148	5	—	—	—
Obstipatio	89	150	2	41	18	18
Hernia	72	18	—	21	4	4
Lithiasis apparatus digestionis	—	—	1	—	—	—
Helminthiasis apparatus digestionis	87	4	—	—	79	79
Icterus	1	3	13	—	2	2
Distomatosis	1	27	3	—	—	—
Alii organorum digestionis morbi	122	72	3	4	5	5
Morbi oculorum	291	55	—	—	66	66
Morbi aurium	7	1	—	2	64	64
Castratio	512	8	10	274	29	29
Prolapsus vaginæ vel uteri	5	53	—	6	5	5
Metritis	14	111	—	—	1	1
Retentio secundinarum	3	218	—	—	—	—
Dystochia	19	116	1	20	1	1
Mastitis	31	475	2	7	8	8
Alii organorum urogenitalium morbi	147	104	—	8	8	8
Rachitis vel Osteomalacia	114	34	—	211	8	8

Sjukdomens namn. Taudin nimi.	Histat. Hövosia.	Nö- kreaur. Raavus- elimit.	Lampaita.	Fär. Sivn. Sikojä.	Hundar. Koira.
Cachexia ossifraga	1	1	—	—	—
Alii morbi constitutionales	72	26	1	2	—
Morbi ossium	257	40	—	3	16
Morbi articulationum	749	52	1	3	17
Tendinitis et Tendovaginitis.....	847	24	—	—	1
Bursitis	145	29	—	—	—
Morbi ungularum	672	64	—	1	7
Alii organorum locomotionis morbi.....	497	76	—	7	12
Vulnus	697	113	1	4	81
Abscessus vel Phlegmone	327	57	—	4	26
Tumor benignus.....	202	55	—	4	3
Tumor malignus.....	40	7	—	—	9
Eczema	408	112	8	23	99
Dermatitis	279	24	—	—	15
Herpes tonsurans	27	209	—	—	—
Scabies	77	119	3	9	29
Parasiti pellis	49	56	2	—	11
Alii externarum partium morbi.....	50	18	2	2	2
Intoxicatio	8	33	1	21	12
Summa	12,282	4,535	80	1,157	1,116
S:t Michels län.					
Abortus infectiosus	—	109	—	—	—
Actinomycosis	—	6	—	—	—
Anthrax	—	4	—	—	—
Coryza maligna bovis.....	—	5	—	—	—
Emphysema infectiosum.....	—	6	—	—	—
Erysipelas malignum.....	—	—	—	62	—
Febris catarrhalis epizootica canis.....	—	—	—	—	12
Gastroenteritis infectiosa vituli	—	10	—	—	—
Hæmoglobinuria bovis.....	—	202	—	—	—
Influenza pectoralis	1	—	—	—	—
Morbus coitus benignus.....	—	4	—	—	—
Morbus maculosus	1	—	—	—	—
Pyæmia vel Septicæmia.....	15	—	—	2	—
Rhinitis streptococcica equi.....	1,195	—	—	—	—
Variolæ	—	13	—	—	—
Eclampsia puerperalis	—	9	—	—	—
Paraplegia post partum.....	—	24	—	—	—
Alii systematis nervosi morbi.....	5	5	—	—	2
Rhinitis catarrhalis.....	5	—	—	—	—
Laryngitis	61	3	—	—	3

Sjukdomens namn. Taudin nimi.	Hästar. Hevosia.	Nö- kreatur. Raivas- eläimiä.	Lampaita.	Fär. Sikoja.	Svin. Sikojia.	Hunder. Koiria.
Bronchitis	63	—	—	—	—	1
Emphysema pulmonum	20	—	—	—	—	—
Pneumonia vel Pleuritis	6	—	—	—	—	—
Alii organorum respirationis morbi	1	—	—	—	—	—
Pericarditis	1	1	—	—	—	—
Lymphangitis	3	—	—	—	—	—
Alii organorum circulationis morbi	7	—	—	—	—	—
Vitia dentium	87	4	—	—	—	1
Pharyngitis	25	2	—	1	—	—
Corpora extranea oesophagi	—	10	1	1	—	—
Gastroenteritis	84	15	—	22	1	—
Dyspepsia	141	134	—	10	—	—
Enteralgia	78	9	—	—	—	—
Tympanitis	6	24	—	—	—	—
Obstipatio	27	55	—	10	4	—
Hernia	12	2	—	4	1	—
Helminthiasis apparatus digestionis	59	—	—	—	5	—
Alii organorum digestionis morbi	9	2	—	1	1	—
Morbi oculorum	30	1	—	1	8	—
Morbi aurium	—	—	—	—	3	—
Castratio	104	2	2	71	—	—
Prolapsus vaginæ vel uteri	—	5	—	4	—	—
Metritis	3	11	—	1	—	—
Retentio secundinarum	1	26	—	—	—	—
Dystochia	1	15	1	5	—	—
Mastitis	5	51	—	—	—	—
Alii organorum urogenitalium morbi	34	16	—	4	—	—
Rachitis vel Osteomalacia	5	72	—	5	—	—
Cachexia ossifraga	4	—	—	—	—	—
Alii morbi constitutionales	1	—	7	—	—	—
Morbi ossium	62	6	—	—	1	—
Morbi articulationum	138	22	—	—	—	—
Tendinitis et Tendovaginitis	126	8	—	—	—	—
Bursitis	21	4	—	—	—	—
Morbi ungularum	75	14	—	—	—	—
Alii organorum locomotionis morbi	62	13	—	1	3	—
Vulnus	134	16	—	1	2	—
Abscessus vel Phlegmone	55	5	—	—	—	—
Tumor benignus	13	2	—	—	1	—
Tumor malignus	6	3	—	—	—	—
Eczema	90	42	—	—	12	—
Dermatitis	41	27	—	—	—	—

Sjukdomens namn. Taudin nimi.	Hästar. Hevosia.	Nö- kreatur. Rovvas- eläimiä.	Far. Lampaita.	Svin. Sikoja.	Hunder. Koiria.
Herpes tonsurans	6	150	—	—	—
Scabies	18	—	—	7	1
Parasiti pellis	5	1	—	—	3
Alii externarum partium morbi	40	7	—	1	—
Intoxicatio	1	9	—	9	1
Summa	2,993	1,186	11	223	66
Kuopio län.					
Abortus infectiosus	—	78	—	—	—
Actinomycosis	—	17	—	—	—
Anthrax	1	4	—	4	—
Coryza maligna bovis	—	12	—	—	—
Emphysema infectiosum	—	14	—	—	—
Erysipelas malignum	—	—	—	27	—
Febris catarrhalis epizootica canis	—	—	—	—	61
Gastroenteritis infectiosa vituli	—	13	—	—	—
Hæmoglobinuria bovis	—	243	—	—	—
Influenza erysipelatosä	—	38	—	—	—
Morbus coitus benignus	2	9	—	—	—
Morbus maculosus	4	—	—	—	—
Pyæmia vel Septicæmia	4	4	—	3	—
Rhinitis streptococcica equi	918	—	—	—	—
Stomatitis pustulosa contagiosa	1	—	—	—	—
Tetanus	2	—	—	—	—
Varicellæ	—	21	—	—	—
Variolæ	—	6	—	—	—
Eclampsia puerperalis	—	87	—	—	—
Hydrocephalus	—	1	—	—	—
Paraplegia post partum	—	9	—	—	—
Alii systematis nervosi morbi	17	4	1	2	15
Rhinitis catarrhalis	93	—	—	—	12
Laryngitis	103	—	—	—	1
Bronchitis	43	—	1	3	—
Emphysema pulmonum	17	1	—	—	—
Pneumonia vel Pleuritis	10	4	—	—	2
Alii organorum respirationis morbi	18	5	—	1	3
Pericarditis	—	9	—	—	—
Thrombosis vel Embolia	4	—	—	—	—
Lymphangitis	36	—	—	—	—
Alii organorum circulationis morbi	5	6	—	—	1
Vitia dentium	180	2	—	3	2
Pharyngitis	77	—	—	—	9

Sjukdomens namn. Taudin nimi.	Hästar. Hevosia.	Nö- kreatur. Rauvas- eläimiä.	Får. Lampaita.	Svin. Sikoja.	Handar. Koiria.
Corpora extranea cesophagi	—	20	—	3	2
Gastroenteritis	113	54	—	4	8
Dyspepsia	171	116	5	—	1
Enteralgia	170	24	—	—	—
Tympanitis	4	47	—	—	—
Obstipatio	41	12	—	9	6
Hernia	20	15	—	3	2
Lithiasis apparatus digestionis	5	—	—	—	—
Helminthiasis apparatus digestionis	64	—	—	—	10
Icterus	2	1	—	—	—
Distomatosis	—	7	9	—	—
Alii organorum digestionis morbi	71	49	—	18	—
Morbi oculorum	43	8	—	—	11
Morbi aurium	2	—	—	—	17
Castratio	122	2	23	157	3
Prolapsus vaginae vel uteri	12	8	—	—	—
Metritis	1	10	—	—	—
Retentio secundinarum	—	44	—	—	—
Dystochia	2	12	—	—	—
Mastitis	7	132	—	2	—
Alii organorum urogenitalium morbi	61	41	—	—	3
Rachitis vel Osteomalacia	11	166	—	6	5
Cachexia ossifraga	—	10	—	—	—
Alii morbi constitutionales	9	1	—	—	—
Morbi ossium	91	8	—	—	1
Morbi articulationum	184	7	—	1	2
Tendinitis et Tendovaginitis	145	3	—	—	—
Bursitis	113	17	—	—	1
Morbi ungularum	162	44	—	—	—
Alii organorum locomotionis morbi	72	1	—	1	—
Vulnus	187	16	—	4	11
Abscessus vel Phlegmone	183	9	—	—	3
Tumor benignus	81	25	—	—	5
Tumor malignus	—	—	—	—	—
Eczema	111	26	—	1	8
Dermatitis	97	—	—	—	11
Herpes tonsurans	7	516	—	—	—
Scabies	10	1	—	—	—
Parasiti pellis	20	40	—	—	3
Alii externarum partium morbi	17	5	1	—	1
Intoxicatio	7	26	—	17	6
Summa	3,953	2,110	40	269	226

Sjukdomens namn. Taudin nimi.	Hästar. Hevosia.	Nö. kreatur. Rauvas- eläimiä.	Lehmäpaja.	Är. Sika. Sikojia.	Svin. Korja.	Huomar. Huom.
Vasa län.						
Abortus infectiosus.....	—	20	—	—	—	—
Actinomycosis	—	33	—	—	—	—
Anthrax	—	19	—	—	—	—
Coryza maligna bovis.....	—	23	—	—	—	—
Emphysema infectiosum	1	2	—	—	—	—
Erysipelas malignum.....	—	—	—	41	—	—
Febris catarrhalis epizootica canis.....	—	—	—	—	—	120
Gastroenteritis infectiosa vituli	—	19	—	—	—	—
Hæmoglobinuria bovis.....	—	40	—	—	—	—
Morbus coitus benignus.....	2	5	—	—	—	—
Morbus maculosus	23	—	—	—	—	—
Pyæmia vel Septicæmia.....	11	6	—	2	—	1
Rhinitis streptococcica equi.....	1,600	—	—	—	—	—
Stomatitis pustulosa contagiosa.....	11	—	—	—	—	—
Tetanus	10	—	—	—	—	—
Varicellæ.....	—	40	—	—	—	—
Eclampsia puerperalis.....	—	155	—	—	—	—
Hydrocephalus	5	—	—	—	—	—
Paraplegia post partum.....	—	7	—	—	—	—
Alii systematis nervosi morbi.....	31	26	4	2	—	9
Rhinitis catarrhalis.....	77	23	—	9	—	6
Laryngitis	144	23	—	7	—	10
Hemiplegia laryngis.....	2	—	—	—	—	—
Bronchitis	205	91	—	—	—	13
Emphysema pulmonum.....	35	2	—	—	—	1
Pneumonia vel Pleuritis.....	44	16	4	—	—	2
Alii organorum respirationis morbi.....	19	6	—	—	—	—
Pericarditis	2	15	—	—	—	—
Thrombosis vel Embolia	1	—	—	—	—	—
Lymphangitis	90	4	—	—	—	2
Alii organorum circulationis morbi.....	35	20	—	—	—	—
Vitia dentium	422	18	—	2	—	8
Pharyngitis	153	14	—	18	—	5
Corpora extranea oesophagi.....	3	31	—	8	—	1
Gastroenteritis	542	89	—	47	—	20
Dyspepsia	183	179	—	6	—	4
Enteralgia	237	10	—	—	—	—
Tympanitis	10	97	4	—	—	—
Obstipatio	47	134	—	14	—	9
Hernia	40	10	—	6	—	2
Lithiasis apparatus digestionis.....	4	—	—	—	—	4

Sjukdomens namn. Taudin nimi.	Hästar. Hevosia.	Not- kreatur. Rauvas- eläimiä.	Fär. Lampaita.	Svin. Sikoja.	Hundar. Koira.
Helminthiasis apparatus digestionis	78	2	—	—	21
Icterus	—	7	20	1	—
Distomatosis	2	36	13	—	—
Alii organorum digestionis morbi	44	42	—	10	31
Morbi oculorum	112	18	—	—	23
Morbi aurium	4	9	—	—	26
Castratio	388	1	14	165	6
Prolapsus vaginæ vel uteri	3	42	—	1	—
Metritis	7	78	—	2	1
Retentio secundinarum	4	166	—	—	—
Dystochia	6	56	—	3	2
Mastitis	17	369	—	4	1
Alii organorum urogenitalium morbi	121	155	—	1	1
Rachitis vel Osteomalacia	23	152	—	83	5
Cachexia ossifraga	—	14	—	—	—
Alii morbi constitutionales	12	10	—	1	—
Morbi ossium	79	18	—	1	9
Morbi articulationum	585	44	—	1	3
Tendinitis et Tendovaginitis	253	1	—	—	2
Bursitis	87	6	—	—	—
Morbi ungularum	346	27	—	1	9
Alii organorum locomotionis morbi	114	6	—	—	3
Vulnus	310	58	—	—	32
Abscessus vel Phlegmone	351	21	—	—	4
Tumor benignus	100	18	—	—	4
Tumor malignus	14	1	5	—	1
Eczema	134	75	—	—	20
Dermatitis	269	25	—	—	2
Herpes tonsurans	8	45	—	—	—
Scabies	35	13	—	—	6
Parasiti pellis	42	118	12	1	14
Alii externarum partium morbi	137	21	—	1	5
Intoxicatio	7	16	3	3	14
Summa	7,681	2,847	79	441	462
Uleåborgs län.					
Abortus infectiosus	—	84	—	—	—
Actinomycosis	—	5	—	—	—
Anthrax	63	32	16	—	—
Coryza maligna bovis	—	11	—	—	—
Febris catarrhalis epizootica canis	—	—	—	—	71
Gastroenteritis infectiosa vituli	—	4	—	—	—

Sjukdomens namn. Taudin nimi.	Hästar. Hevosia.	Not- kreuter. Raakas- eläimiä.	Laampia.	Pär. Sikoja.	Svin. Korja.	Hundar. Korja.
Hæmoglobinuria bovis	—	1	—	—	—	—
Morbus maculosus	6	—	—	—	—	—
Pyæmia vel Septicæmia.....	1	—	—	1	—	—
Rhinitis streptococcica equi.....	1,498	—	—	—	—	—
Stomatitis pustulosa contagiosa	2	—	—	—	—	—
Tetanus	8	1	—	—	—	—
Variolæ	—	25	—	—	—	—
Eclampsia puerperalis	—	136	—	—	—	—
Hydrocephalus	2	—	—	—	—	—
Paraplegia post partum.....	—	10	—	—	—	—
Alii systematis nervosi morbi.....	36	13	—	—	—	6
Rhinitis catarrhalis	11	3	—	—	—	2
Laryngitis	103	—	—	—	—	1
Bronchitis	39	17	1	—	—	3
Emphysema pulmonum	23	—	—	—	—	—
Pneumonia vel Pleuritis	5	3	—	—	—	—
Alii organorum respirationis morbi.....	—	—	12	—	—	—
Pericarditis	—	7	—	—	—	—
Lymphangitis	94	6	—	1	—	—
Alii organorum circulationis morbi.....	8	1	—	—	—	1
Vitia dentium	424	—	—	—	—	3
Pharyngitis	21	1	—	1	—	—
Corpora extranea oesophagi	—	6	—	—	—	1
Gastroenteritis	203	108	—	21	—	14
Dyspepsia	76	108	—	2	—	2
Enteralgia	215	17	—	—	—	—
Tympanitis	—	27	—	—	—	1
Obstipatio	28	58	1	21	—	7
Hernia	6	3	—	—	—	1
Helminthiasis apparatus digestionis	18	—	—	—	—	7
Distomatosis	—	2	16	—	—	—
Alii organorum digestionis morbi.....	26	24	—	3	—	4
Morbi oculorum	32	6	—	—	—	11
Morbi aurium	8	1	—	—	—	13
Castratio	246	1	12	93	—	2
Prolapsus vaginæ vel uteri.....	1	9	—	—	—	—
Metritis	—	13	—	—	—	—
Retentio secundinarum.....	5	55	—	—	—	—
Dystochia	3	26	1	3	—	2
Mastitis	6	163	1	—	—	1
Alii organorum urogenitalium morbi.....	42	50	—	—	—	—
Rachitis vel Osteomalacia.....	6	60	—	3	—	—

Sjukdomens namn. Taudin nimi.	Histur. Hevosia.	Nö- kreatur. Raavus- eläimiä.	Fär. Lampaita.	Svin. Stoja.	Hundar. Koira.
Cachexia ossifraga	—	17	—	—	—
Alii morbi constitutionales	8	1	—	—	—
Morbi ossium	59	8	—	—	3
Morbi articulationum	376	24	—	—	3
Tendinitis et Tendovaginitis	150	8	—	—	—
Bursitis	88	2	—	—	—
Morbi ungularum	231	14	—	—	5
Alii organorum locomotionis morbi	54	5	—	—	1
Vulnus	239	24	1	—	17
Abscessus vel Phlegmone	88	11	1	—	5
Tumor benignus	26	16	—	—	—
Tumor malignus	4	1	—	—	1
Eczema	159	31	—	1	21
Dermatitis	108	6	—	—	2
Herpes tonsurans	3	1	—	—	—
Scabies	—	—	—	—	2
Parasiti pellis	3	30	—	2	3
Alii externarum partium morbi	25	5	—	1	4
Intoxicatio	2	10	—	1	1
Summa	4,888	1,311	62	154	221

Tabell öfver år 1909 iakttagna fall af infektionssjukdomar bland husdjuren.

Veterinärdistrikt.	Abortus infectiosus.	Actinomyces.	Anthrax.	Coryza maligna bovis.	Emphysema infectiosum.	Erysipelas malignum.	Febris catarrhalis epizootica canis.	Gastroenteritis infectiosa vituli.	Hæmoglobinuria bovis.	Influenza erysipelatos.	Influenza pectoralis.	Malleus humilis vel farcinosus.	Morbus coitus benignus.	Norbus maculosus.	Pyæmia vel Septicæmia.	Rabies.	Rhinitis streptococcica equi.	Stomatitis pustulosa contagiosa.	Tetanus.	Varicela et Varicella.
Ekenäs	10	9	11	—	2	9	4	—	14	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
Helsingfors	52	57	5	1	1	26	162	3	53	4	1	—	1	1	7	1	113	2	4	72
Borgå	80	11	4	—	—	8	8	—	25	—	—	—	—	—	9	—	70	—	—	—
Lovisa	3	10	3	1	—	9	8	—	14	2	—	—	—	—	—	5	56	—	—	1
Vichtis	27	1	4	—	—	—	1	—	4	—	—	—	—	—	1	—	29	—	1	—
Åbo	4	29	25	—	—	5	169	1	6	42	2	—	—	5	13	—	192	8	11	—
Björneborg	84	15	7	—	—	37	23	—	5	17	3	—	—	22	4	—	360	—	3	30
Letala	54	42	—	2	—	3	14	—	5	—	—	—	—	2	4	—	154	—	1	4
Salo	55	12	—	5	1	—	15	15	12	—	—	—	—	2	7	—	37	—	4	—
Ikalis	5	15	2	—	—	45	8	—	36	—	—	—	—	—	4	—	217	—	1	—
Hvittis	323	6	16	1	3	81	2	—	4	—	—	—	—	1	2	3	196	—	2	—
Godby	—	2	—	—	—	48	2	—	9	—	—	—	—	—	1	—	14	—	—	—
Loimijoki	931	1	—	—	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	51	—	2	—
Tavastehus	46	18	—	—	—	33	24	5	54	—	4	7	—	—	—	—	28	—	1	—
Tammerfors	6	26	—	—	—	2	61	19	55	—	3	—	—	—	18	—	29	6	4	—
Lahtis	—	8	—	—	—	19	15	—	20	—	—	—	—	—	1	6	45	—	—	—
Jämsä	—	—	—	12	—	7	—	13	15	9	—	—	—	—	7	—	21	—	—	—
Tammela	40	15	3	—	6	17	27	—	17	3	—	—	—	—	6	—	32	7	8	28
Filppula	3	4	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—	—
Viborg	83	15	8	—	—	23	60	—	81	2	2	4	—	5	6	26	214	2	3	76
Fredrikshamn	10	23	2	1	—	43	37	2	36	—	10	—	—	4	6	6	156	2	1	—
Nykyrka	24	5	3	—	—	46	5	3	22	—	—	—	—	—	5	22	37	5	—	17
Kexholm	—	6	3	—	—	15	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	53	—	1	—
Kronoborg	—	18	4	—	—	89	30	11	93	—	—	—	—	3	48	—	401	—	—	5
Sordavala	—	—	1	—	5	14	2	—	13	—	—	—	—	—	1	—	134	—	—	—
Villmanstrand	—	—	3	—	2	45	20	—	27	—	—	—	—	—	2	12	76	3	—	3
Pitkäranta	—	—	—	—	4	4	1	—	6	—	—	—	—	—	—	—	200	—	—	—
Suojärvi	—	1	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26	—	—	—
S:t Michel	—	2	—	5	6	45	4	—	22	—	—	—	—	1	4	—	369	—	—	—
Gustaf Adolfs	84	4	2	—	—	4	6	10	62	—	1	—	4	—	13	—	68	—	—	—
Nyslott	—	—	—	—	—	3	2	—	29	—	—	—	—	—	—	—	557	—	—	13
Pieksämäki	25	—	2	—	—	10	—	—	89	—	—	—	—	—	—	—	201	—	—	—
Kuopio	43	4	4	—	2	13	34	5	31	38	—	—	11	1	9	—	189	—	1	12
Joensuu	—	2	—	1	6	6	10	—	52	—	—	—	—	3	—	—	96	—	—	9

Veterinärdistrikt.	Abortus infectiosus.	Actinomycoosis.	Anthrax.	Coryza maligna bovis.	Empysema infectiosum.	Erysipelas malignum.	Febris castralis epizootica canis.	Gastroenteritis infectiosa vituli.	Haemoglobinuria bovis.	Influenza erysipelatos.	Influenza pectoralis.	Morbus coitus benignus.	Morbus maculosus.	Morbus humilis vel farci- minosus.	Pyæmia vel Septicæmia.	Rabies.	Rhinitis streptococcica equi.	Variole et Varicellæ.			
																		Tæanus.	Stomatitis pustulosa conta- giosa.		
Idensalmi	27	—	4	9	—	8	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	286	—	—	—	—
Nurmes	—	4	—	2	—	—	11	—	10	—	—	—	—	—	—	—	184	—	—	6	—
Suonenjoki	8	3	—	—	—	—	—	—	53	—	—	—	—	—	2	—	88	1	—	—	—
Tohmajärvi	—	4	1	—	6	—	5	8	97	—	—	—	—	—	—	—	75	1	—	—	—
Nikolaistad	4	3	2	—	—	5	47	—	3	—	—	—	11	—	—	—	103	11	2	1	—
Kristinestad	—	11	—	—	1	19	19	7	2	—	—	7	—	—	10	—	292	—	1	—	—
Seinäjäki	—	3	2	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	140	—	—	—	—
Gamlakarleby ...	16	8	12	23	1	13	40	7	1	—	—	—	5	7	—	—	703	—	1	39	—
Jyväskylä	—	3	—	—	—	—	8	3	27	—	—	—	3	—	—	—	64	—	5	—	—
Saarijärvi	—	5	—	—	—	—	2	2	7	—	—	—	—	—	3	—	201	—	1	—	—
Alavo	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	—	—	—
Vetil	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	82	—	—	—	—
Haapavesi	2	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	249	—	—	—	—
Ylivieska	41	3	—	7	—	—	11	4	—	—	—	—	4	1	—	—	398	—	4	—	—
Uleåborg	16	—	—	—	—	—	32	—	—	—	—	—	—	—	1	—	641	—	4	—	—
Kajana	—	—	1	—	—	—	6	—	—	—	—	—	2	—	—	—	162	—	—	—	—
Kemi	25	1	110	3	—	—	7	—	1	—	—	—	—	—	—	—	17	—	—	—	—
Rovaniemi	—	—	—	1	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	—	—	—
Pudasjärvi	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	—	—	—	—
Kittilä	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	1	25	—
Summa	2,131	410	248	74	47	761	969	118	1,120	117	26	11	23	79	203	81	8,174	49	68	341	—

Tabell öfver af distrikts- och kommunalveterinärerne år 1909 verkställda tjänsteresor.

Veterinärdistrikt.	Tjänsteresor för																Summa resor.	
	Ympning med antiphyntol.	Tuberkulinundersökning.	Besiktning, desinfektion m. m.	Sårskilda misstänkta sjukdomsfall.	Snittosam slaktare.	Rödsjuka.	Rots.	Rabies.	Miltbrand.	Kvarke.	Influensa.	Infektios kastning.	Förgiftning.	Frasbrand.	Elektrisk kutarrak-feber.	Blodstallning.		Aktinomykos.
Ekenäs	—	26	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	29
Helsingfors	—	71	4	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	78
Borgå	8	56	76	—	—	1	—	18	5	—	—	—	—	—	—	—	—	164
Lovisa	—	32	7	2	—	1	—	7	1	—	—	—	—	—	—	—	—	50
Vichtis	—	70	13	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1	—	—	87
Åbo	—	46	6	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	55
Björneborg	—	97	—	1	—	—	—	—	5	—	—	6	—	—	—	—	—	109
Letala	—	120	3	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	127
Salo	—	56	—	4	—	—	—	—	1	—	—	2	—	1	—	1	—	65
Ikalis	—	7	1	2	2	—	—	—	1	3	—	1	—	—	5	—	—	22
Hvittis	—	59	27	3	9	8	2	—	17	—	—	39	5	—	—	—	—	169
Godby	—	17	—	1	—	—	—	—	—	—	—	16	—	—	—	—	—	18
Loimijoki	—	36	3	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	58
Tavastehus	—	30	20	2	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
Tammerfors	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	16
Lahtis	—	36	15	1	—	—	—	9	2	—	—	—	—	—	—	—	—	63
Jämsä	—	25	6	4	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	6	—	45
Tammela	—	49	—	1	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1	—	—	54
Filppula	—	32	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	34
Viborg	—	35	5	28	7	—	51	7	7	—	—	—	—	—	5	—	—	138
Fredrikshamn	—	67	12	5	5	—	26	4	1	4	3	—	—	—	4	—	—	129
Nykyrka	—	8	4	6	—	3	16	3	2	3	—	1	—	—	3	—	—	46
Kexholm	—	15	2	15	—	—	—	—	7	2	—	—	—	—	1	—	—	42
Kronoborg	—	7	3	—	—	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
Sordavala	—	6	1	3	1	—	—	—	1	5	—	—	—	1	—	2	—	20
Villmanstrand	—	5	—	9	—	1	—	3	2	—	—	—	—	1	—	—	—	21
Pitkäranta	—	17	8	7	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1	—	—	36
Suojärvi	—	26	—	46	—	—	—	—	2	10	—	—	6	—	—	1	—	91
S:t Michel	—	14	7	12	—	4	—	—	—	31	—	—	—	2	1	5	—	77
Heinola	—	17	1	4	—	—	—	—	2	4	—	—	—	—	—	4	—	32
Nyslott	—	11	6	15	—	1	—	—	—	74	1	—	—	—	—	6	—	114
Pieksämäki	—	16	2	14	—	—	—	—	4	41	—	9	—	—	—	12	—	98
Kuopio	—	24	1	5	—	3	—	—	—	24	—	2	1	1	—	5	—	66
Joensuu	—	26	1	11	—	1	—	—	—	19	—	—	—	5	—	4	—	67
Idensalmi	—	18	5	12	—	3	—	—	5	44	—	—	—	—	3	—	—	90

Veterinärdistrikt.	Tjänsteresor för																Summa resor.		
	Actinomykos.	Blodställning.	Elaktarad katarral-feber.	Fräsprand.	Förgiftning.	Infektös kashning.	Influensa.	Kvarke.	Mjältbrand.	Rabies.	Rots.	Rödsjuka.	Smitosam sjukbakt.	Särskilda misstänkta sjukdomsfall.	Särskilda desinfektion m. m.	Taberkulin undersökning.		Ympning med antitymocol.	
Nurmes	—	4	—	—	—	—	—	49	—	—	—	—	—	9	3	6	—	71	
Suonenjoki	—	—	—	—	—	1	—	16	—	—	—	—	—	2	3	9	—	31	
Tohmajärvi	1	7	—	3	1	2	—	27	2	—	—	—	—	31	3	5	—	82	
Nikolaistad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	6	—	9	
Kristinestad	—	—	5	—	—	—	—	27	—	—	—	4	—	1	2	28	—	67	
Seinäjäki	—	—	1	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	4	25	49	—	84	
Gamlakarleby	—	—	1	2	—	—	—	1	14	—	—	—	—	1	15	—	—	34	
Jyväskylä	—	2	—	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	3	1	10	—	28	
Saarijärvi	—	—	—	—	3	—	—	12	—	—	—	—	—	3	—	7	—	25	
Alavo	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	6	—	10	
Vetil	—	—	—	—	—	—	—	6	3	—	—	—	—	8	—	14	—	31	
Haapavesi	—	—	1	—	—	—	—	13	—	—	—	—	—	—	1	12	—	27	
Ylivieska	3	—	1	—	—	2	—	17	—	—	—	1	—	9	1	21	—	55	
Uleåborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47	—	47	
Kajana	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	1	1	5	—	10	
Kemi	—	—	—	—	—	—	—	—	13	—	—	—	—	1	2	2	—	18	
Rovaniemi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	4	
Pudasjärvi	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	6	
Kittilä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	5	
Summa	7	78	23	20	14	85	1	145	7	112	135	3	49	11	279	313	1,429	8	3,024

Tabell öfver år 1909 verkställda undersökningar med tuberkulin.

Orten där undersökningen skett.	Antal undersökta kreatur.	Antal kreatur som reagerat.	Antal verkställda obduktioner.		Orten där undersökningen skett.	Antal undersökta kreatur.	Antal kreatur som reagerat.	Antal verkställda obduktioner.	
			Tuberkulosa.	Lokaltuberkulosa.				Tuberkulosa.	Lokaltuberkulosa.
Nylands län.					S:t Bertils	535	64	—	—
Anjala	823	9	—	—	Bjernå	680	57	—	2
Artsjö	127	1	1	—	Björneborgs landsförs.	113	1	—	1
Askola	187	8	—	—	Dragsfjärd	121	—	—	—
Borgnäs	333	5	2	—	Eura	442	72	—	—
Borgå landsförs.	2,317	125	86	23	Euraåminne	954	15	6	3
Ekenäs »	39	1	1	—	Finby	308	17	—	2
Elimä	1,358	53	10	10	Finström	164	2	1	—
Esbo	1,191	67	4	1	Geta	32	1	—	—
Helsinge	1,362	11	—	—	Gustafs	67	4	—	—
Helsingfors	12	—	—	—	Hälikko	550	22	—	—
Iittis	321	2	1	1	Hiittis	58	—	—	—
Ingå	742	10	4	4	Hinnerjoki	403	2	—	—
Karis	265	6	—	—	Honkajoki	1	—	—	—
Kyrkslätt	721	29	3	1	Honkilaks	14	5	—	—
Lappträsk	212	—	—	—	Hvittis	272	—	—	—
Liljendal	190	—	—	—	Hvittisbofjärd	72	2	—	—
Lojo	1,458	46	8	2	Ikalis	129	3	—	—
Mäntsälä	464	8	1	—	Kankaanpää	1	—	—	—
Mörskom	93	—	—	—	Karinais	20	—	—	—
Nummis	554	25	—	—	Karkku	63	1	—	—
Nurmijärvi	762	20	—	—	Karuna	72	—	—	—
Orimattila	427	10	—	—	Kauvatsa	71	3	—	—
Pernå	81	—	—	—	Kiikka	158	10	—	—
Pojo	672	6	33	3	Kimito	917	1	1	—
Pusula	100	—	—	—	Kiukais	172	1	—	—
Sammatti	168	3	—	—	Koskis	148	15	—	—
Sibbo	536	9	—	—	Kumo	94	6	—	—
Sjundeå	224	6	—	—	Kustö	18	9	3	—
Snappertuna	43	1	—	—	Kuusjoki	135	2	—	—
Strömfors	368	83	80	—	Lavia	27	—	—	—
Tenala	364	3	—	—	Letala	107	—	—	—
Thusby	400	7	—	—	Loimijoki	1,028	2	—	—
Vichtis	1,458	46	8	2	Lokalaks	40	—	—	—
Summa	18,372	600	242	47	Lundo	18	4	—	—
Åbo och Björneborgs län.					S:t Marie	211	14	2	—
Alastaro	80	—	—	—	Masku	434	53	4	—
Angelniemi	81	51	4	—	Metsämaa	171	—	—	—
					Mietois	443	33	10	—

Orten där undersökningen skett.	Antal undersökta kreatur.	Antal kreatur som reagerat.	Antal verkställda obduktioner.		Orten där undersökningen skett.	Antal undersökta kreatur.	Antal kreatur som reagerat.	Antal verkställda obduktioner.	
			Tuberku-lös.	Icke tuber-kulösa.				Tuberku-lös.	Icke tuber-kulösa.
Mouhijärvi	99	1	—	—	Jämsä	298	1	1	—
Nakkila	708	19	8	11	Kalvola	341	8	2	6
Norrmark	2	—	—	—	Kangasala	261	5	1	—
Nykyrko	129	1	—	—	Korpilaks	78	4	—	—
Pargas	109	6	—	—	Koskis	116	4	1	1
Pemar	31	14	—	1	Kuhmois	1,312	22	3	6
Piikkis	455	68	1	—	Kuorevesi	137	—	—	—
Punkalaitio	628	15	—	—	Kylmäkoski	121	21	—	—
Pöytis	212	—	—	—	Kärkölä	121	5	—	—
Raumo stad	48	1	—	—	Lampis	415	33	29	4
Reso	178	16	10	—	Lembois	93	—	—	—
Rusko	83	11	—	—	Loppis	173	—	—	—
Sagu	461	38	5	—	Messuby	183	33	—	—
Saltvik	30	—	—	—	Nastola	910	8	—	3
Siikais	1	—	—	—	Padasjoki	327	7	—	1
Suodenniemi	1	—	—	—	Pälkäne	152	2	—	—
Tavastkyrö	91	—	—	—	Ruovesi	651	2	1	—
Tyrvis	183	—	—	—	Somero	1,794	8	—	3
Töfsala	191	1	—	—	Sommarnäs	92	14	9	—
Ulfby	878	17	17	—	Sääksmäki	81	14	4	6
Uskela	375	75	—	2	Tammela	727	78	59	2
Vahto	31	3	—	—	Tavastehus landsförs..	219	55	44	6
Vampula	76	1	—	—	Tyrvändö	667	3	2	1
Vehmo	154	6	—	—	Urdiala	745	67	26	10
Vestanfjärd	33	—	—	—	Vänä	303	16	13	3
Villnäs	119	21	3	—	Ylöjärvi	245	14	—	—
Virmo	135	12	2	—	Ypäjä	285	5	—	—
Yläne	642	8	5	2	Summa	14,515	542	221	68
Åbo stad	25	—	—	—	Wiborgs län.				
Summa	15,532	806	82	24	S:t Andreae	183	—	—	—
Tavastehus län.					Heinjoki	36	17	10	1
Asikkala	232	2	—	—	Hiitola	142	1	—	—
Birkkala	181	1	—	—	Impilaks	103	2	—	—
Hattula	250	—	—	—	Jaakimvaara	95	5	—	—
Hauho	162	51	—	—	Joutseno	6	—	—	—
Hausjärvi	568	19	14	5	Jääskis	113	1	—	—
Hollola	214	—	—	—	Kaukola	39	—	—	—
Humppila	544	2	—	—	Kexholm	121	—	—	—
Janakkala	477	10	—	1	Kexholms landsförs...	10	—	—	—
Jokkis	1,040	28	12	10	Kivinebb	21	11	—	—

Orten där undersökningen skett.	Antal undersökta kreatur.	Antal kreatur som reagerat.	Antal verkställda obduktioner.		Orten där undersökningen skett.	Antal undersökta kreatur.	Antal kreatur som reagerat.	Antal verkställda obduktioner.	
			Tuberku-losa.	Icke tuber- kulösa.				Tuberku-losa.	Icke tuber- kulösa.
Klemis	9	—	—	—	Sysmä	684	14	—	—
Kotka	6	—	—	—	Sääminge	56	2	—	—
Kronoborg	274	8	—	—	Summa	2,850	38	6	6
Kymmene	539	9	2	3	Kuopio län.				
Lappvesi	136	11	8	1	Bräkylä	41	—	—	—
Miehikkälä	56	—	—	—	Eno	188	—	—	—
Nuijamaa	79	—	—	—	Hankasalmi	20	—	—	—
Nykyrka	80	9	3	—	Idensalmi landsförs. .	452	6	—	—
Parikkala	99	—	—	—	Juuga	94	4	—	—
Pyhäjärvi	273	3	3	—	Kaavi	56	1	—	—
Pyttis	345	13	—	2	Karttula	290	—	—	—
Rautus	20	7	—	—	Kiihtelysvaara	30	3	—	3
Ruokolaks	91	1	—	—	Kontiolaks	225	—	—	—
Ruskeala	41	1	1	—	Kuopio landsförs.	358	7	—	2
Räisälä	226	1	—	—	Lapinlaks	203	3	—	—
Sakkola	87	49	5	—	Leppävirta	336	15	1	—
Salmis	9	—	—	—	Libelits	94	—	—	—
Sippola	79	—	—	—	Maaninga	287	2	—	1
Sordavala landsförs. .	203	30	4	—	Muuruvesi	12	—	—	—
Suistamo	115	—	—	—	Nurmes	48	4	—	—
Suojärvi	270	5	2	—	Pielavesi	42	2	—	—
Taipalsaari	12	—	—	—	Pielisjärvi	33	—	—	—
Valkeala	35	—	—	—	Polvijärvi	278	—	—	—
Vederlaks	402	—	—	—	Rautalampi	257	5	1	1
Vekkelaks	147	—	—	—	Tohmajärvi	80	4	—	4
Viborgs landsförs.	1,814	89	18	34	Tuusniemi	151	2	—	—
Summa	6,316	273	56	41	Summa	3,575	58	2	11
S:t Michels län.					Wasa län.				
Gustaf Adolfs.	320	6	—	—	Alahärmä	37	1	—	—
Heinola	300	2	—	—	Alavo	118	—	—	—
Heinävesi	18	—	—	—	Bötom	24	—	—	—
Jokkas	222	11	1	1	Etseri	52	—	—	—
Jorois	418	1	4	5	Gamlakarleby	3	—	—	—
Kangaslampi	64	—	—	—	» landsf. .	18	12	—	—
Kerimäki	284	—	—	—	Ilmola	360	26	8	1
Kristina	51	—	—	—	Jakobstad	10	—	—	—
S:t Michel.	150	2	—	—	Jeppo	109	4	—	2
Pieksämäki	113	—	1	—	Jurva	107	4	3	—
Rantasalmi	130	—	—	—	Jyväskylä	60	1	—	—
Savonranta	40	—	—	—					

Orten där undersökningen skett.	Antal undersökta kreatur.	Antal kreatur som reagerat.	Antal verkställda obduktioner.		Orten där undersökningen skett.	Antal undersökta kreatur.	Antal kreatur som reagerat.	Antal verkställda obduktioner.	
			Tuberku-lösa.	Icke tuber-kulösa.				Tuberku-lösa.	Icke tuber-kulösa.
Karstula	11	—	—	—	Haapavesi	345	2	—	—
Kauhajoki	115	—	—	—	Haukipudas	109	—	—	—
Kaustby	69	—	—	—	Hyrynsalmi	4	—	—	—
Keuru	36	2	—	—	Ii	198	14	1	—
Korsnäs	10	—	—	—	Kalajoki	112	4	2	—
Laihela	55	—	—	—	Karungi	19	2	—	—
Lappfjärd	8	—	—	—	Kemiträsk	107	1	—	—
Lappo	1,166	181	98	—	Kempele	176	24	—	—
Laukas	128	4	—	—	Kittilä	79	—	—	—
Malaks	29	3	1	—	Kolari	8	—	—	—
Munsala	3	—	—	—	Kuolajärvi	25	—	—	—
Mustasaari	173	—	—	—	Limingo	2,438	180	21	1
Nurmo	154	5	1	—	Merijärvi	16	—	—	—
Närpes	22	—	—	—	Muonionniska	19	1	—	—
Peräseinäjoki	72	—	—	—	Muhos	1,348	42	28	2
Petäjävesi	5	—	—	—	Nedertorneå	10	1	—	—
Pihlajavesi	1	1	—	—	Nivala	143	—	—	—
Pihtipudas	327	—	—	—	Oulais	62	—	—	—
Saarijärvi	48	4	—	—	Paavola	86	2	—	—
Seinäjoki	298	31	4	—	Paldamo	159	2	—	2
Sideby	11	—	—	—	Pudasjärvi	85	—	—	—
Storkyro	93	—	—	—	Pulkkila	43	—	—	—
Storå	29	—	—	—	Pyhäjärvi	26	—	—	—
Terijärvi	17	1	1	—	Revolaks	76	1	—	—
Töysä	4	—	—	—	Rovaniemi	87	—	—	—
Wetil	362	1	1	—	Salo kapell	184	—	—	—
Wiitasaari	400	7	1	—	Sievi	56	—	—	—
Wörå	12	—	—	—	Siikajoki	168	—	—	—
Ylistaro	149	4	—	—	Sodankylä	7	—	—	—
Östermark	22	1	1	—	Uleåborg	35	5	2	3
Summa	4,729	293	119	3	Uleåborgs landsförs. .	1,572	75	17	—
Uleåborgs län.					Uleåsalö	329	38	—	—
Brahestad	17	—	—	—	Ylivieska	91	1	—	—
Frantsila	52	—	—	—	Summa	8,291	395	71	8

Tabell öfver år 1909 verkställd undersökning af importeradt amerikanskt fläsk.

Importorten.	Mängden importeradt fläsk.		Mängden trikinbemängdt fläsk.		
	Antal stycken.	Vikt i kilogram.	Antal stycken.	Vikt i kilogram.	%
Brahestad	2,763	13,715	—	—	—
Gamlakarleby	5,918	30,298	2	10	0,03
Hangö	162,619	878,524	272	1,432	0,16
Uleåborg	24,016	134,940	22	145	0,11
Wasa	43,132	240,283	56	318	0,13
Wiborg	23,950	96,103	24	124	0,13
Åbo	1,220	5,930	1	5	0,08
Summa	263,618	1,399,793	377	2,034	0,14

VIII. Läkarepersonalen.

Utnämningar och förordnanden 1909.

- Mars 8. Med. lic. Juho Emanuel Warpula utnämnd till distriktsläkare i Kuusamo.
- » 19. Med. lic. Emil Emanuel Enroth till bruksläkare vid Aktiebolaget Kaukas industriella inrättningar i Lappvesi socken.
- April 14. Med. lic. John Hugo Törnqvist till e. o. läkare vid Medicinalstyrelsen.
- » 23. Med. lic. Görgen Richard Zachariassen till läkare vid Forssa aktiebolags industriella inrättningar.
- Maj 10. Med. lic. Olavi Albin Kosonen till stadsläkare i Joensuu.
- » 10. Med. lic. Karl Gustaf Ahlström till stadsläkare i Nykarleby.
- » 10. Med. lic. Werner Edvard Duncker till stadsläkare i Borgå.
- » 10. Med. lic. Hans Söderling till stadsläkare i Nådendal.
- » 10. Med. o. kir. d:r Ernst Arnold Therman till förste underläkare vid Lappviks centralanstalt.
- » 10. Kontorschefen M. J. Hedström till syssloman vid länesjukhuset i Mustasaari.
- Juli 13. Med. lic. Karl Mauritz Hohenthal till stadsläkare i Jakobstad.
- Aug. 20. Med. lic. Hugo Wilhelm Palmgren till bruksläkare vid aktiebolaget Wärtsilä osakeyhtiös industriella inrättningar.
- Sept. 14. Stadsläkaren Med. lic. Otto Emanuel Appelberg utnämnd till provincialläkare i Lovisa distrikt.
- Okt. 6. Med. lic. Wäinö Bärlund till Stadsläkare i Heinola.
- » 8. Med. lic. Aksel Nathanael Arppe till e. o. läkare vid Medicinalstyrelsen.
- Nov. 18. Öfverläkaren vid Fagnäs centralanstalt Med. lic. Albert Björkman utnämnd till öfverläkare vid Pitkänieniemi centralanstalt.
- » 18. Med. lic. Karl Arthur Boström till stadsläkare i Brahestad.

Förordnade till kommunalläkare.

Jan.	15.	Med. lic.	Aarno Robert Holmqvist i Nivala.
Febr.	2.	» »	Juho Emanuel Warpula i Hankasalmi.
»	26.	» »	Bror August Henricsson i Sagu och Karuna.
Mars	9.	» »	Eino Samuli Kaila i Kumo.
»	16.	»	Laimi Lovisa Leidenius i Jokkas.
»	19.	» »	Johannes Soikkonen i Kauhajoki.
April	2.	» »	Herman Oksala i Storkyro.
»	2.	» »	Karl Johan Corell i Kauhava
»	30.	» »	Karl Erik Hartman i Leppävirta.
Maj	4.	» »	Karl Georg Löfström i Wederlaks.
»	25.	» »	Heikki William Kario i Kuhmois o. Padasjoki.
Juni	2.	» »	Oskar Johansson i Somero.
»	18.	» »	Ernst Lennart Holm i Pojo.
Juli	13.	» »	Bror Waldemar Söderlund i Lampis, Koskis o. Tuulois.
»	27.	» »	Kyösti Adolf Kartio i Hankasalmi.
Aug.	17.	» »	Thure Arthur Kumlin i Parikkala.
»	31.	» »	Hugo Gustaf Edvard Forssell i Kerimäki.
Sept.	3.	» »	Hulda Hakulinen i Kiuruvesi.
Okt.	5.	» »	Väinö Inberg i Parikkala.
Nov.	8.	» »	Eliel Nessling i Alajärvi, Soini och Lehtimäki kommuner.
»	16.	» »	Bertel Henrik Laurell i Jorois.
»	16.	» »	Adolf Emil Leander i Esbo.
»	23.	» »	Axel Viktor Aminoff i Maaninga.
Dec.	3.	» »	Onni Alfred Jaakko Sjölin i Pöytis, Yläne och Oripää.
»	7.	» »	Tyyni August Paulinus Backberg i Iittis.
»	7.	» »	Herman Oksala i Ikalis.

Legitimerade läkare.

Febr.	22.	Med. lic.	Gustaf Allon Svanljung.
Mars	3.	» »	Eino Samuli Kaila.
»	3.	» »	Tyyni August Paulinus Backberg.
»	27.	» »	Herman Oksala.
Maj	15.	» »	Thure Arthur Kumlin.
»	15.	» »	Bror Waldemar Söderlund.
»	15.	» »	Hugo Wilhelm Palmgren.
»	22.	» »	Gerhard Gudmund Renvall.
»	29.	» »	Paul Ruben von Bonsdorff.

- Sept. 25. Med. lic. Johan Erik Kananen.
 Nov. 13. » » Nikodemus Ensio Alho.
 » 13. » » Otto Erik Rytönen.
 Dec. 4. » » Arvid Kustaa Aleksanteri Wartiovaara.
 » 31. » » Einar Benjamin Heikel.

Legitimerade djurläkare.

- Jan. 8. Erik Gustaf Hildén.
 » 12. Kaarlo Fredrik Sjöholm.
 Mars 2. Gustaf Edvard Nybondas.
 » 19. Otto Iikka Härmä.
 Maj 11. Kaarlo Ilmari Jaakkola.
 Juli 6. Eino Hiilivirta.
 30. Karl Wilhelm Ekkvist.
 Aug. 6. Johan Karl Alexander Brünig.

Legitimerade tandläkare.

- Mars 18. Magnus Arvid Alopæus.
 Maj 4. Karl Harald Blomberg.
 » 11. Karl Bruno Markus Liljeqvist.
 » 25. Jörgen Wolmer Jörgensen.
 » 28. Maria Golowlschinski.
 » 28. Elisabeth Rubinson.
 Juni 5. Pehr Adolf von Bonsdorff.
 » 5. Anna Mintschin.
 » 16. Boruch Mjeschtschaninoff.
 Okt. 5. Elma Maria Aspelund.
 » 5. Lea Bergbom.
 » 12. Isak Jochelsson.

Erhållit afsked.

- Mars 12. Extra ordinarie läkaren vid Medicinalstyrelsen Med. lic. Verner Grönholm.
 » 19. Sysslomannen vid allm. sjukhuset i Sordavala W. Wegelius.
 » 30. E. o. läkaren vid Medicinalstyrelsen Med. lic. Karl Edvin Wikberg.
 Juni 22. Assessorn i Medicinalstyrelsen Filosofiedoktorn Eliel Walter Kalixtus Laurén.
 Nov. 18. Distriktsläkaren i Sodankylä Med. lic. Onni Alfred Jaakko Sjölin.

Aflidne.

- Mars 8. Provincialläkaren i Lovisa distrikt Med. lic. Torsten Leopold Calenius.
Maj 8. Förste stadsläkaren i Kuopio Med. lic. Karl Adolf Nordberg.
» 24. Öfverläkaren vid Pitkäniemi centralanstalt Professor Emil Hougberg.
Juni 3. Provincialläkaren i Helsingfors distrikt Hofrådet Oskar Walfrid Wennerström.
-

IX. Medicinalstyrelsen.

Medicinalstyrelsen har under år 1909 handlagdt ärenden till följande antal:

a) på kansliet:

Bref och remisser från Kejserliga Senaten.....	732
Skrifvelser från särskilda auktoriteter	729
Skrifvelser och rapporter från underlydande tjänstemän.....	2,878
Suppliker	934
Obduktionsattester	663
Utgångna expeditioner	4,582

b) på kammarkontoret:

Ankomna skrifvelser	6,426
Utgångna expeditioner	5,971

**TAULU-LIITTEITÄ.
TABELL-BILAGOR.**

Taulu I.

Suojelusrokotus Suomessa vuonna 1909.
Skyddskoppymplingen i Finland år 1909.

Läänit ja piirilääkäriin piirit. Län och provincialläkare- distrikt.	Rokottamattomien luku papiston luetteloiden mukaan. Antal vaccinationspligtige enligt presterskapets förteckningar.				Rokotettujen luku. Antal vaccinerade.				Rokotuksen seurauus. Ympningens resultat.								Tarkastuksesta poissul- letun lukumäärä. Antalet förvarande från granskningen.	Rokotettu 3 vuorokauden seurauksella. Vaccinerade 3 år & rad utan patolji.
	Alle 2 vuoden. Under 2 år.	2-10 vuotta. 2-10 år.	Yli 10 vuoden. Öfver 10 år.	Yhteensä. Summa.	Alle 2 vuoden. Under 2 år.	2-10 vuotta. 2-10 år.	Yli 10 vuoden. Öfver 10 år.	Yhteensä. Summa.	Alle 2 vuoden. Under 2 år.	2-10 v. 2-10 år.	Yli 10 vuotta. Öfver 10 år.	Vaihtamattomasti. Fullständigt.	Vaihtamattomasti. Fullständigt.	Vaihtamattomasti. Fullständigt.	Vaihtamattomasti. Fullständigt.	Vaihtamattomasti. Fullständigt.		
Nylands län.																		
Helsingfors.....	2,118	881	—	2,999	1,437	521	—	1,958	1,402	4	510	1	—	—	—	—	41	—
Lovisa.....	1,520	152	—	1,672	1,493	124	—	1,617	1,478	—	123	—	—	—	—	—	16	—
Ekenäs.....	1,507	256	5	1,768	1,088	128	—	1,216	1,088	—	127	1	—	—	—	—	—	1
Lojo.....	1,452	269	4	1,725	1,195	199	—	1,394	1,181	1	193	1	—	—	—	—	18	1
Summa	6,597	1,558	9	8,164	5,213	972	—	6,185	5,149	5	953	3	—	—	—	—	75	2
Åbo och Björneborgs län.																		
Åbo.....	2,432	535	20	2,987	1,887	390	—	2,277	1,864	3	324	65	—	—	—	—	21	—
Nystad.....	1,093	100	—	1,193	916	73	—	989	916	—	73	—	—	—	—	—	—	—
Rimito.....	344	24	2	370	257	4	—	261	248	1	4	—	—	—	—	—	8	—
Godby.....	496	70	14	580	413	40	—	453	413	—	40	—	—	—	—	—	—	—
Salo.....	1,417	150	6	1,573	1,251	100	—	1,351	1,247	4	100	—	—	—	—	—	—	—
Björneborg.....	3,278	645	13	3,936	1,832	396	6	2,234	1,821	11	396	—	6	—	—	—	—	—
Ikalis.....	1,615	238	10	1,863	1,225	126	1	1,352	1,169	17	118	1	—	—	—	—	47	—
Tyrvis.....	1,133	123	—	1,256	882	44	—	926	871	9	40	4	—	—	—	—	2	—
Hvittis.....	1,757	259	5	2,021	1,377	167	2	1,546	1,360	7	164	2	2	—	—	—	11	6
Summa	18,565	2,144	70	15,779	10,040	1,340	9	11,389	9,909	52	1,259	72	8	—	—	—	89	6
Tavastehus län.																		
Ruovesi.....	1,246	111	—	1,357	884	15	—	899	880	2	15	—	—	—	—	—	2	—
Tammerfors.....	2,651	192	2	2,845	1,874	54	2	1,930	1,873	1	52	2	2	—	—	—	—	2
Tammela.....	1,839	191	5	2,035	1,404	96	—	1,500	1,349	3	88	—	—	—	—	—	60	—
Tavastehus.....	1,346	134	—	1,480	1,227	121	—	1,348	1,227	—	121	—	—	—	—	—	—	—
Jämsä.....	1,483	205	1	1,689	1,173	25	—	1,198	1,164	9	25	—	—	—	—	—	—	1
Hollola.....	1,565	179	1	1,745	1,125	100	1	1,226	1,104	9	100	—	1	—	—	—	12	—
Summa	10,130	1,012	9	11,151	7,687	411	3	8,101	7,597	24	401	2	3	—	—	—	74	3
Viborgs län.																		
Viborg.....	4,169	936	5	5,110	2,561	312	4	2,877	2,537	2	301	1	4	—	—	—	32	—
Fredriksbamn.....	2,541	470	8	3,019	1,619	227	3	1,849	1,601	6	221	1	3	—	—	—	17	—
Villmanstrand.....	2,442	485	13	2,940	1,616	156	7	1,779	1,566	1	142	—	4	2	—	—	64	—
S:t Andreae.....	1,400	326	12	1,738	1,243	190	—	1,433	1,239	3	189	—	—	—	—	—	2	—
Mobla.....	2,314	528	28	2,870	1,508	207	4	1,719	1,423	51	186	19	4	—	—	—	36	14
Kexholm.....	1,440	182	—	1,622	1,075	113	—	1,188	1,055	10	110	—	—	—	—	—	13	—
Kronoborg.....	1,194	189	8	1,391	829	90	1	920	821	—	90	—	1	—	—	—	7	—
Sordavala.....	1,480	235	3	1,718	976	129	—	1,105	933	19	122	4	—	—	—	—	27	—
Salmis.....	1,338	117	—	1,455	1,114	111	—	1,225	961	81	76	31	—	—	—	—	76	—
Summa	18,318	3,468	77	21,863	12,541	1,535	19	14,095	12,136	174	1,437	56	16	2	—	—	274	17

Länit ja piirilääkärin piirit. Län och provincialläkare-distrikt.	Rokottamattomain luku papiston luetteloiden mukaan. Antal vaccinationspligtige enligt presterskåpet's förteckningar.				Rokotettujen luku. Antal vaccinerade.				Rokotuksen seurauks. Ympningens resultat.							Turkasutusta poisnoitet- den lukumäärä. Antalet ifrånvarande från granskningen.	Rokotettuja 3 vuotta perä- kättä ilman seurauksia. Vaccinerade 3 år & red utan påföljd.
	Alle 2 vuoden. Under 2 år.	2-10 vuotta. 2-10 år.	Yli 10 vuoden. Öfver 10 år.	Yhteensä. Summa.	Alle 2 vuoden. Under 2 år.	2-10 vuotta. 2-10 år.	Yli 10 vuoden. Öfver 10 år.	Summa.	Alle 2 vuoden. Under 2 år.	2-10 v. 2-10 år.	Yli 10 vuotta. Öfver 10 år.	Valinnaisesta. Fullständigt.	Valinnaisesta. Fullständigt.	Valinnaisesta. Fullständigt.	Valinnaisesta. Fullständigt.		
S:t Michels län.																	
S:t Michel	1,279	86	—	1,365	895	12	—	907	810	—	11	—	—	—	—	86	—
Heinola	1,592	500	23	2,115	990	252	2	1,244	956	13	248	—	2	—	—	25	—
Jorois	1,365	157	—	1,522	1,137	100	—	1,237	1,127	—	98	2	—	—	—	10	—
Nyslott	1,800	362	13	2,175	1,325	140	1	1,466	1,315	2	133	2	1	—	—	13	—
Summa	6,036	1,105	36	7,177	4,347	504	3	4,854	4,208	15	490	4	3	—	—	134	—
Kuopio län.																	
Kuopio	2,289	282	14	2,585	1,506	358	7	1,871	1,466	16	348	8	6	1	—	26	—
Rautalampi	1,263	73	—	1,336	1,153	36	2	1,191	1,112	13	30	—	2	—	—	34	—
Idensalmi	2,055	239	17	2,311	2,032	147	7	2,186	2,027	5	141	6	7	—	—	—	—
Pielisjärvi	1,790	236	18	2,044	1,280	94	2	1,376	1,171	51	80	4	2	—	—	68	—
Tohmajärvi	1,514	28	—	1,542	1,199	18	—	1,217	1,189	—	15	—	—	—	—	13	—
Joensuu	1,828	141	—	1,969	1,653	122	—	1,775	1,503	15	91	4	—	—	—	162	1
Summa	10,739	999	49	11,787	8,823	775	18	9,616	8,468	100	705	22	17	1	—	303	1
Vasa län.																	
Vasa	2,159	858	18	3,035	1,312	383	5	1,700	1,305	7	381	2	5	—	—	—	—
Kristinestad	3,511	641	39	4,191	2,614	278	8	2,900	2,581	1	266	2	8	—	—	42	—
Nykarleby	1,678	441	53	2,172	1,221	244	2	1,467	1,217	4	243	1	1	1	—	—	—
Gamlakarleby	2,182	393	76	2,651	1,597	237	8	1,842	1,560	7	229	2	8	—	—	36	—
Kuortane	2,490	269	3	2,762	2,050	125	2	2,177	2,030	9	124	1	2	—	—	11	—
Jyväskylä	2,364	534	30	2,928	1,668	204	3	1,875	1,582	60	197	7	3	—	—	26	—
Summa	14,384	3,136	219	17,739	10,462	1,471	28	11,961	10,275	88	1,440	15	27	1	—	115	—
Uleåborgs län.																	
Uleåborg	2,738	530	126	3,394	1,288	242	7	1,537	1,276	2	238	4	7	—	—	10	2
Brahestad	958	285	8	1,251	487	112	5	604	486	—	108	2	5	—	—	3	2
Kalajoki	1,305	373	34	1,712	659	130	7	796	644	1	124	—	7	—	—	20	—
Haapajarvi	1,903	566	83	2,552	1,041	270	26	1,337	1,038	1	261	8	25	—	—	4	5
Kajana	1,984	361	46	2,391	1,319	131	1	1,451	1,246	52	129	1	1	—	—	22	—
Pudasjärvi	1,089	308	3	1,400	758	176	3	937	754	4	175	1	3	—	—	—	—
Torneå	1,352	593	70	2,015	533	158	1	692	526	1	154	3	1	—	—	7	—
Rovaniemi	195	150	9	954	395	125	9	529	367	28	116	9	7	2	—	—	—
Kittilä	582	126	3	711	387	77	2	466	346	35	61	15	1	1	—	7	2
Summa	12,706	3,292	382	16,380	6,867	1,421	61	8,349	6,683	124	1,366	43	57	3	—	73	11
Vaccinepoten i H:fors	—	—	—	—	893	485	1	1,379	880	8	479	1	1	—	—	10	—
Summa för hela landet:	92,475	16,714	851	110,040	66,873	8,914	142	75,929	65,305	590	8,530	218	132	7	1,147	40	

Taulu II.

Suomen sairashoitolaitoksissa vuonna 1909 hoidetut sairaat.

	Sairasvuorokausen luku.	Vuodelta 1908 jätettiin.	Vuonna 1909 vastaan otettuja.	Hoidettujen kokonaisluku.	Uloskirjoitettu.					Vuoteen 1910. jätettiin.	Sairashoito- pöytäkirja luku.	Sairashoitopi- vien keskimäärä.	Keskimäärä sai- raitte pöytäkirjoit- ettujen keskimäärä.
					Terveenä.	Paremmaksi tulleena.	Parantuneena.	Kuolleena.	Hoitamatta.				
Helsinki:													
Yleisen sairashuoneen kirurgi- nen osasto.....	154	172	1,494	1,666	1,074	103	38	146	135	170	65,138	39,1	178,5
S:n s:n sisätautien osasto	90	83	862	945	129	366	224	107	33	86	28,941	30,6	79,3
S:n s:n pathol. anat. »	14	12	48	60	2	21	23	1	1	12	3,448	57,5	11,4
S:n s:n syfiliittinen »	150	106	786	892	707	—	51	9	—	125	38,583	43,3	105,7
S:n s:n silmätautien »	41	36	424	460	256	149	26	—	2	27	12,125	26,9	33,2
S:n s:n korvatautien »	20	—	251	251	188	11	8	10	23	11	5,161	20,6	14,1
S:n s:n lapsi »	35	31	286	317	119	45	30	85	4	34	12,546	39,6	34,4
S:n s:n lapsenpäästö »	50	41	2,532	2,573	2,348	5	3	7	159	51	16,477	6,4	45,1
S:n s:n naistautien »	25	20	577	597	313	124	21	16	102	21	7,552	12,6	20,7
S:n s:n » » lapsen- päästölaitoksella	—	3	120	123	102	16	4	1	—	—	1,980	16,1	5,4
Ylimääräinen veneerinen sairas- huone Gumtäckertissa	52	77	900	977	914	—	4	—	—	59	30,997	31,7	84,9
Hoitolaitos mielisairaita varten (Lapinlahti)	130	133	63	196	26	15	21	4	—	130	48,179	245,8	132,0
Läänin vankilan sairashuone..	—	7	106	113	47	32	27	3	3	1	2,723	24,1	7,5
Kuritus » » ..	10	7	222	229	177	28	12	3	—	9	4,094	17,9	11,2
Rautatien lasareti	14	5	132	137	75	28	6	5	13	10	2,882	21,0	7,9
Marian sairaalan sisätaut. osast.	214	117	1,111	1,228	317	377	123	214	—	197	50,528	41,1	138,4
» » kirurginen »	60	39	668	707	519	60	8	36	22	62	16,753	23,7	45,9
» » kulkutauti »	50	85	923	1,008	579	1	1	36	332	59	19,080	18,9	52,3
Humaliston sairaala ¹⁾	50	51	225	276	33	128	26	36	5	48	16,596	60,1	45,5
Kolerasairaala ²⁾	—	—	85	85	48	1	—	—	36	—	388	4,6	1,1
Prof. Laitisen »Lepokoti Tilkka»	48	26	304	330	75	177	35	7	7	29	13,251	40,2	36,3
Prof. Engström'in gynäkol.klin.	28	10	491	501	373	90	6	12	12	8	8,410	16,8	23,0
Tohtorien O. A. Boijen ja Wal- ter Parviaisen synnytyslaitos	25	21	625	646	623	—	—	3	7	13	6,191	9,6	17,0
Rouva Hulda Fröjdman'in yksi- tyinen sairaskoti	25	7	159	166	78	56	16	7	7	2	2,617	15,7	7,2
Tohtorien K. Eskelin'in ja G. A. Wetterstrand'in yksit. sair.	19	10	340	350	216	89	12	7	16	10	4,943	14,1	13,5
Eira	40	20	543	563	386	89	22	14	30	22	9,943	17,7	27,2
Diakonissalaitos	130	113	1,519	1,632	814	425	114	61	101	117	48,663	29,8	133,3
Tallbackan sairaskoti.	17	12	115	127	27	74	14	—	1	11	5,204	41,0	14,3

¹⁾ 1:stä p:stä kesäkuuta hoidettiin sairaalassa ainoastaan keuhkotautisia. — ²⁾ Ainoastaan yhdellä oli koleraa.

	Sairasvuoteiden luku.	Vuodelta 1908 jätneitä.	Vuonna 1909 vastaan otettiin.	Hoitettujen kokonaisluku.	Uloskirjoitettu.					Vuoteen 1910 jätneitä.	Sairashoito- pöytäkirjan luku.	Sairashoitopi- vien keskimäärä.	Keskimäärä sai- rata päivää koh- ti.
					Terveinä.	Paremmaksi tulleena.	Parantumat- ta.	Kuolleena.	Hoitamatta.				
Helsinki:													
Kammion sairaskoti hermo- ja mielisairaita varten	75	61	188	249	41	77	63	7	2	59	20,674	83,0	56,6
Parantumattomien sairashuone	40	43	9	52	—	—	2	6	—	44	16,209	311,7	44,4
Rouva A. B. Sweins'in yksityi- nen synnytyslaitos Herman- ninkaupungissa.	6	—	288	288	284	—	1	—	3	—	1,748	6,1	4,8
Työ- ja vaivaistalon sairashuone	90	96	145	241	26	37	54	36	—	88	30,351	125,9	83,2
Kunnallinen hoitolaitos mieli- sairaita varten	261	239	150	389	29	22	58	24	—	256	89,325	229,6	244,7
Sairastupa Sörnäsissä ¹⁾	10	5	32	37	17	14	1	5	—	—	916	24,7	2,5
Tuberkulosi sairaala Grejus ²⁾ .	26	26	7	33	—	21	10	2	—	—	3,591	108,8	23,8
Porvoo: Sairaskoti	30	12	246	258	187	31	12	15	3	10	5,476	21,2	15,0
Yksityinen lapsenpäästölaitos.	12	4	134	138	131	2	—	1	—	4	1,387	10,1	3,8
Malaaiskunnan sairastupa	13	10	222	232	176	28	5	8	2	13	4,104	17,7	11,2
Loviisa: Yleinen sairashuone	20	14	208	222	121	50	18	10	7	16	4,822	21,7	13,2
Vastaanottolaitos	4	—	10	10	—	5	3	—	—	2	482	48,2	1,3
Lapsenpäästölaitos	6	1	80	81	78	—	—	—	—	3	835	10,3	2,3
Kerava: Yhdistyksen kaatuva- tautisten hoitoa varten sai- raskoti	30	31	9	40	—	3	4	1	1	31	10,722	268,1	29,4
Hankoniemi: Kunnallis sairashuone	31	4	194	198	118	32	18	15	9	6	3,309	16,7	9,1
Lapsenpäästölaitos	9	4	123	127	124	—	—	—	—	3	1,054	8,3	2,9
Högsand sanatorio risatautisia lapsia varten	32	—	43	43	4	37	2	—	—	—	4,416	102,7	41,3
Tammisaari: Sairaskoti	20	5	144	149	95	30	3	10	2	9	3,802	25,5	10,4
Wihti: Sairastupa, lasaretti osasto	10	10	175	185	120	39	3	8	4	11	2,412	13,0	6,6
S:n s:n lapsenpäästölaitos	2	—	91	91	89	2	—	—	—	—	727	8,0	2,0
Fiskars'in tehtaan sairashuone ..	12	4	25	29	18	5	1	2	—	3	626	21,6	1,7
Orimattila: Sairastupa	16	8	347	355	242	56	19	13	13	12	4,096	11,5	11,2
Elimäki:	12	12	141	153	97	28	5	10	4	9	3,139	20,5	8,6
Kirkkonummi: sairastupa	12	3	88	91	68	11	4	3	—	5	1,043	11,5	2,9
Nummelan keuhkotauti parantola	60	60	201	261	31	112	51	7	—	60	25,562	97,9	70,0
Turku:													
Läänin yleisen sairashuoneen lasaretti osasto	60	67	1,059	1,126	832	69	27	90	31	77	28,542	25,3	78,2
S:n s:n syfilittinen osasto ...	60	15	232	247	211	8	5	—	2	21	7,054	28,6	19,3
Vastaanottolaitos mielisairaita varten ³⁾	20	17	6	23	3	10	9	1	—	—	1,540	67,0	17,1
Läänin vankilan sairashuone.	—	—	22	22	9	9	4	—	—	—	704	32,0	1

¹⁾ Suljettiin ³¹/₆. — ²⁾ Suljettiin ³¹/₆. — ³⁾ Suljettiin ¹/₄.

	Sairasvuoiteen luku.	Vuodelta 1908 jätneitä.	Vuonna 1909 vastaan otettuja.	Hoidettujen kokonaisluku.	Uloskirjoitettu.					Vuoteen 1910 jätneitä.	Sairashoito- pöytäkirjan luku.	Sairashoito- pöytäkirjan keskimäärä.	Keskimäärä sairashoito- pöytäkirjan kohd.
					Terveenk.	Paremmaksi tulleena.	Parantuneita.	Kuolleena.	Hoitamatta.				
Turku:													
Kuritusvankilan sairashuone.	20	7	313	320	290	18	2	4	—	6	3,736	11,7	10,2
Kunnallis sairashuoneen osasto													
ei tarttuvia tautia varten..	52	62	551	613	243	151	49	75	16	79	25,515	41,6	69,9
S:n s:n kulkutautia varten ..	24	23	319	342	233	—	—	16	92	1	5,531	16,2	15,1
S:n s:n mielisairaita » ..	30	29	46	75	12	13	17	5	1	27	9,235	123,1	25,3
T.ri C. v. Heideken'in lapsen- päästölaitos	19	14	835	849	831	—	—	4	—	14	6,853	8,1	18,8
Lääkärin Sairaskoti	20	—	79	79	42	18	2	1	5	11	996	12,6	8,3
Kolera sairashuone	—	—	13	13	3	—	—	1	9	—	47	3,6	0,1
Pori: Yleisen sairashuoneen lasa- reti osasto	12	15	276	291	211	39	4	17	2	18	7,849	27,0	21,5
S:n s:n syfiliittinen osasto....	38	10	109	119	101	—	1	1	—	16	3,851	32,4	10,6
Lapsenpäästöosasto	4	3	132	135	132	—	—	1	2	—	795	5,9	2,2
Kunnallis sairashuone	45	15	315	330	214	39	5	34	14	24	6,581	19,9	18,0
Yksityinen sairashuone	11	16	437	453	336	82	7	11	6	11	5,888	13,0	16,1
Uusikaupunki: Kunnallis sairas- huone	10	2	62	64	35	22	—	5	—	2	1,044	16,3	2,9
Rauma: Yksityinen sairashuone.	17	6	149	155	108	30	8	5	—	4	2,606	16,8	7,1
Lapsenpäästölaitos	3	1	63	64	60	—	1	1	1	1	576	9,0	1,6
Väliaikainen kuumesairaala ¹⁾ .	—	15	86	101	99	—	—	2	—	—	1,699	16,8	14,2
Ahvenanmaa: Yleisen sairashuo- neen lasareti osasto	4	2	43	45	18	11	6	5	2	3	1,211	26,9	3,3
S:n s:n syfiliittinen osasto	8	—	2	2	2	—	—	—	—	—	38	19,0	0,1
Marianhamina: Yksit. sairashuone	8	6	124	130	83	27	3	8	2	7	2,052	15,8	5,6
Kulkutautisairaala	10	—	4	4	4	—	—	—	—	—	103	25,3	0,3
Seili: Turvalaitos mielisairaita varten	53	67	4	71	—	—	3	3	—	65	24,153	340,2	66,2
Loimaa—Alastaro: Sairastupa..	16	4	134	138	101	22	1	5	2	7	2,992	21,7	8,2
Huittinen: Sairastupa	10	2	76	78	54	9	3	8	1	3	1,216	15,6	3,3
Harjavalta: Piirimielisairaala ...	32	59	38	97	2	6	11	9	1	68	2,343	24,2	6,4
Ikaalinen: Sairastupa	11	12	102	114	74	21	4	10	—	5	2,499	21,9	6,8
Taalintehdas: Sairastupa	12	—	20	20	14	4	1	—	1	—	95	4,8	0,3
Hämeenlinna:													
Läänin yleisen sairashuoneen lasareti osasto	50	37	534	571	383	72	25	34	24	33	14,879	26,1	40,8
S:n s:n syfiliittinen osasto....	36	23	210	233	206	—	1	—	3	23	6,151	26,4	17,1
Lapsenpäästölaitos	2	—	57	57	52	—	2	—	1	2	522	9,2	1,4
Läänin vankilan sairashuone..	—	4	36	40	15	14	6	—	—	5	110	2,3	0,3
Kuritus- ja työvankilan sairas- huone	17	3	110	113	86	15	2	4	—	6	2,500	22,1	6,9

¹⁾ Suljettiin 1/5.

	Sairasvuoteiden luku.	Vuodelta 1908 jätneitä.	Vuonna 1909 vastaan otettuja.	Hoidettujen kokonaishuku.	Uloskirjoitettu.					Vuoteen 1910 jätneitä.	Sairashoito-piirien luku.	Sairashoito-piirien keskimäärä.	Keskimääräinen sairaus-päivien luku.
					Terveinä.	Paremmaksi tulleena.	Parantuneina.	Kuolleina.	Hoitamatta.				
Hämeenlinna:													
Kunnallis sairashuone.....	19	8	104	112	70	15	6	15	—	6	3,410	30,4	9,3
Tampere:													
Yleisen sairashuoneen lasareti osasto.....	35	35	351	386	279	16	8	33	18	32	13,800	35,8	37,8
S:n s:n syfiliittinen osasto....	40	17	195	212	152	33	—	2	1	24	7,363	34,7	20,2
Lapsenpäästölaitos	18	6	495	501	484	—	4	1	2	10	3,871	7,7	10,6
Kunnallis sairashuoneen lasareti osasto.....	40	50	422	472	272	111	22	33	—	34	12,160	33,3	25,8
S:n s:n mielisairaitten osasto.	75	92	82	174	14	34	10	7	—	109	37,392	214,9	102,4
Sairashuone mielisairaita vart.	80	35	351	386	279	16	8	33	18	32	13,800	35,8	37,8
Kulkutauti sairaala	50	63	408	471	367	14	4	52	—	34	13,255	28,1	36,3
Väliaikainen lavantauti sairaala ¹⁾	—	—	260	260	238	11	4	7	—	—	4,766	18,3	40,0
Finlayson & K:nin sairashuone	24	17	111	123	98	9	4	9	3	5	3,376	26,4	9,2
Neiti F. Carlson'in yksityinen sairashuone	18	6	286	292	202	29	19	11	17	14	4,420	15,1	12,1
Tri Paul Wirzenius'en yksityinen silmäsaaraala	8	7	69	76	51	18	3	—	—	4	2,156	28,4	5,9
Lahti: Lapsenpäästölaitos	6	1	165	166	160	2	—	2	—	2	1,507	9,1	4,1
Pitkämäen keskuslaitos mielisairaita varten	480	380	244	624	65	30	34	15	—	480	158,343	253,8	433,8
Tammela: Sairastupa.....	10	4	202	206	148	27	10	15	—	6	2,922	14,2	8,0
Vaivaistalon mielisairala	10	24	6	30	1	1	2	1	—	25	9,138	304,6	25,0
Forssa: Osakeyhtiön sairashuone	12	16	299	315	260	24	4	10	9	8	3,285	10,4	9,0
Orihvesi: Lepra sairaala.....	40	26	8	34	—	—	2	1	—	31	10,129	297,9	27,7
Sairastupa	12	—	70	70	45	11	4	3	3	4	1,283	18,3	3,5
Ruovesi: Sairastupa.....	16	16	140	156	97	36	—	8	4	11	3,323	21,3	9,1
Kuhmoniemi—Padasjoki: Sairastupa	10	1	77	78	32	18	13	6	1	8	1,442	18,5	3,9
Korpilahti: Kunnan mielisairala	8	4	2	6	1	—	—	—	—	5	1,315	219,2	3,6
Jämsä: »	8	7	3	10	—	1	—	3	—	6	2,307	230,7	6,3
Loppi: Sairastupa	10	4	104	108	57	27	16	4	3	1	1,188	11,0	3,3
Janakkala »	14	—	149	149	110	19	3	1	4	12	2,070	13,9	5,7
Urjala: »	10	—	98	98	55	24	12	3	1	3	1,862	19,0	5,1
Viipuri:													
Läänin yleisen sairashuoneen lasareti osasto	70	74	2,006	2,080	1,338	425	48	120	59	90	34,231	16,5	93,8
S:n s:n s:n syfiliittinen osasto	60	57	747	804	689	—	23	38	—	54	19,396	24,1	53,1
Vastaanottolaitos mielisairaita varten	20	21	60	81	14	21	22	2	2	20	6,668	82,3	18,3

¹⁾ Avoimna ¹/₁—³¹/₆; ¹⁹/₁₁—³¹/₁₂.

	Sairasvuoteiden luku.	Vuodelta 1908 jäljelle.	Vuonna 1909 vastaan otettua.	Hoitettujen kokonaisluku.	Uloskirjoitettu.					Vuoteen 1910 jäljelle.	Sairashoito- päivien luku.	Sairashoitopi- vien keskimäärä.	Keskimääräi- sai- rata päivät kohti.
					Terveenä.	Parannuksi tulleena.	Parantunutta.	Kuolleena.	Hoitamatta.				
Viipuri:													
Ylimääräinen veneerinen sairas- huone N:o I.....	20	21	168	189	173	—	—	—	—	16	5,751	30,4	15,8
S:n s:n s:n N:o II.....	20	20	165	185	166	—	—	—	—	19	5,280	28,5	14,5
S:n s:n s:n N:o III ¹⁾	30	32	129	161	123	—	8	1	—	29	4,431	27,5	22,0
Lapsenpäästölaitos.....	18	18	467	485	465	—	6	5	—	9	4,510	9,3	12,4
Läänin vankilan sairashuone..	14	3	58	61	52	2	1	4	1	1	1,451	23,8	4,0
Kunnallis sairaalan osasto ei tarttuvia tautia varten....	32	24	388	412	202	89	31	61	—	29	8,917	21,6	24,4
S:n s:n s:n kulkutautia varten	20	6	214	220	184	—	—	26	—	10	4,178	19,0	11,4
S:n s:n s:n mielisairaita »	40	42	16	58	—	13	1	—	—	44	15,979	275,5	43,8
Diakonissalaitos.....	30	24	433	457	281	80	24	45	—	27	9,768	21,4	26,3
Prof. Strömborg'in yksityinen silmäklänikka.....	25	6	386	392	274	68	24	—	12	14	6,662	17,0	18,3
Sortavala:													
Yleisen sairashuoneen lasareti osasto.....	50	45	622	667	534	23	27	44	5	34	18,166	27,2	49,8
Ylimääräinen veneerinen sairas- huone N:o I.....	40	25	187	212	104	29	39	4	1	35	9,698	45,7	26,6
S:n s:n s:n N:o II.....	20	19	180	199	155	—	13	3	1	27	8,232	41,4	22,6
S:n s:n s:n N:o III.....	12	14	17	31	19	5	7	—	—	—	2,073	66,9	13,6
Lapsenpäästölaitos.....	6	6	97	103	99	—	3	—	—	1	1,022	9,9	2,8
Diakonissalaitos.....	65	51	515	566	242	107	82	52	17	66	23,934	42,3	65,6
Diakonaatti mielisair. varten..	40	28	32	60	6	5	7	4	—	38	12,649	210,8	34,7
Kuumesairaala.....	8	—	15	15	12	—	—	3	—	—	297	19,8	0,3
Käkisalmi:													
Turvalaitos mielisairaita varten	152	149	16	165	4	—	—	9	—	152	54,452	330,0	149,2
Kunnallis sairashuone.....	12	9	280	289	117	128	14	17	3	10	3,637	12,6	10,0
Lapsenpäästölaitos.....	3	—	55	55	41	9	1	1	3	—	513	9,3	1,4
Lappeenranta:													
Työväkylän sairashuone....	9	8	66	74	47	14	—	3	1	9	2,373	32,1	6,5
Kaupungin sairaala.....	20	21	362	383	251	68	6	21	14	23	8,036	21,0	22,0
Lapsenpäästölaitos.....	4	1	82	83	81	1	—	—	1	—	772	9,3	2,1
Hamina: Kunnallis sairashuone	13	5	119	124	72	14	11	19	1	7	2,277	18,4	6,2
Lapsenpäästölaitos.....	6	—	47	47	47	—	—	—	—	—	472	10,0	1,3
Kotka:													
Kunnallis sairashuoneen kirur- ginen osasto.....	14	10	209	219	154	35	10	9	—	11	4,736	21,6	13,0
S:n s:n sisätautien osasto....	18	11	241	252	137	46	10	41	—	18	5,925	23,5	16,2
Lapsenpäästölaitos.....	12	2	277	279	106	164	4	1	—	4	1,851	6,6	5,1
Vaivaistalon vastaanottolaitos	12	15	13	28	7	—	4	2	—	15	5,935	112,0	16,3

¹⁾ Avoinna 119 päivää.

	Sairasvuoiteen luku.	Vuodelta 1908 jätäneitä.	Vuonna 1909 vastaan otettuja.	Hoitettujen kokonaisluku.	Uloskirjoitettu.					Vuoteen 1910 jätäneitä.	Sairashoito- pöytä luku.	Sairashoitopi- vien keskimäärä.	Keskimäärä sai- rasta pöytä kohiti
					Terveinä.	Paremmaksi tulleina.	Parantuneita.	Kuolleina.	Hoitamatta.				
Viipurin pitäjän (kulkutautisai- raala)	17	6	109	115	88	2	—	17	—	8	2,951	25,7	8,1
Uusikirkko: Sairastupa	13	9	174	183	100	54	3	9	7	10	3,025	16,5	8,3
Kouvola: T:ri Gröhn'in lapsen- päästölaitos	4	7	200	207	204	—	—	1	—	2	1,639	7,9	4,5
Mikkeli:													
Läänin yleisen sairashuoneen lasareti osasto	38	35	599	634	429	111	22	35	6	31	12,287	19,4	33,7
S:n s:n s:n syfiliittinen osasto	40	13	111	124	114	—	—	—	—	10	3,152	25,4	8,6
Vastaanottolaitos	12	12	25	37	7	10	7	1	—	12	4,116	111,2	11,3
Lapsenpäästölaitos	3	1	72	73	71	—	1	—	1	—	766	10,5	2,1
Läänin vankilan sairashuone ..	4	—	3	3	3	—	—	—	—	—	62	20,7	0,2
Kuumetauti sairaala	8	—	73	73	53	4	4	5	7	—	1,213	16,6	3,3
Savonlinna:													
Yleisen sairashuoneen lasareti osasto	20	17	278	295	222	17	10	20	5	21	7,691	26,1	21,1
S:n s:n s:n syfiliittinen osasto ..	20	13	186	199	149	14	10	6	—	20	6,204	31,2	17,0
Ylimääräinen veneerinen sai- rashuone	15	5	97	102	66	12	2	5	7	10	2,918	28,6	8,0
Heinola: Kunnallis sairashuone ..	25	5	203	208	111	57	30	6	—	4	2,492	12,0	6,8
Lapsenpäästölaitos	2	—	66	66	61	—	3	—	—	2	605	9,2	1,7
Joroinen: Sairastupa	10	4	90	94	59	14	11	7	—	3	1,647	17,5	4,5
Juva: »	11	5	172	177	102	42	13	11	—	9	2,874	16,2	7,9
Heinävesi »	4	2	89	91	55	25	5	4	1	1	1,072	11,8	2,9
Puumala: »	12	9	113	122	85	27	—	6	2	2	1,463	12,0	4,0
Takaharju: Keuhkotauti parant.	96	65	317	332	104	95	52	5	51	75	30,840	80,7	84,5
Kuopio:													
Läänin yleisen sairashuoneen lasareti osasto	44	45	779	824	621	81	25	29	14	54	17,407	21,1	47,7
S:n s:n s:n syfiliittinen osasto ..	44	44	318	362	315	—	7	4	—	36	12,593	34,3	34,5
Ylimääräinen veneerinen sai- rashuone	20	19	135	154	133	—	—	—	—	21	8,391	54,5	23,0
Lapsenpäästölaitos	11	4	127	131	126	1	—	1	—	3	1,349	10,3	3,7
Läänin vankilan sairashuone ..	3	1	5	6	4	—	—	2	—	—	155	25,8	0,4
Kaupungin sairaala	34	15	285	300	158	50	5	29	25	33	5,714	19,0	15,7
Harjulan vaivaistalon osasto mielisairaita varten	32	39	57	96	18	21	8	8	—	41	15,386	160,3	42,1
Niuvanniemen keskuslaitos mieli- sairaita varten	330	312	80	392	18	6	33	12	—	323	113,507	289,6	311,0
Vaajasalon hoitola kaatuvataui- sia varten	50	50	6	56	1	1	5	1	—	48	18,223	325,4	49,9

	Sairasvuoteiden luku.	Vuodelta 1908 jätneitä.	Vuonna 1909 vastaan otettuja.	Hoidettujen kokonaisluku.	Uloskirjoitettu.					Vuoteen 1910 jätneitä.	Sairashoitopiirien keskimäär.	Sairashoitopiirien keskimäär.	Keskimäär. sairaite pätivän kohd.
					Terveen.	Parannuksi tulleena.	Parantamatta.	Kuolleena.	Hoitamatta.				
Joensuu:													
Yleisen sairashuoneen lasareti osasto.....	20	19	234	253	178	29	5	21	5	15	7,003	27,7	19,2
S:n s:n syfiliittinen osasto....	20	16	93	109	75	12	1	5	—	16	6,623	60,8	18,1
Lapsenpäästölaitos	2	5	148	153	151	—	—	—	1	1	1,515	9,9	4,2
Kaupungin sairaala	12	—	101	101	58	14	7	12	—	10	1,952	19,3	5,3
Tohmajärvi: Ylimääräinen veneerinen sairashuone.....	20	17	124	141	121	—	—	—	—	20	5,820	41,3	15,9
Nurmes: Yleisen sairashuoneen lasareti osasto	12	7	157	164	69	66	20	4	—	5	3,346	20,4	9,2
S:n s:n syfiliittinen osasto....	13	3	18	21	16	4	—	—	—	1	803	38,2	2,2
Lapsenpäästölaitos	3	—	52	52	45	1	2	—	1	3	518	9,9	1,4
Iisalmi: Kuumesairaala	10	—	9	9	7	—	—	1	1	—	159	17,7	0,4
Pielisjärvi: Sairastupa	10	4	153	157	81	44	14	8	—	10	3,238	20,6	8,9
Pielavesi: »	17	2	61	63	40	10	2	8	—	3	1,410	22,4	3,9
Ilomantsi: »	10	5	110	115	77	22	6	3	—	7	2,682	23,3	7,2
Rautalampi: »	13	10	273	283	228	23	3	13	4	12	4,270	15,1	11,7
Waasa:													
Läänin yleisen sairashuoneen lasareti osasto	40	37	532	569	425	24	30	36	13	41	15,825	27,8	43,4
S:n s:n s:n syfiliittinen osasto.	80	38	249	287	196	35	3	2	11	40	10,263	35,8	28,1
Vastaanottolaitos mielisairaita varten	20	18	4	22	1	5	16	—	—	—	1,533	69,7	4,2
Lapsenpäästölaitos	8	3	183	186	179	1	1	—	—	5	1,671	9,0	4,6
Läänin vankilan sairashuone..	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	365	365,0	1,0
Kunnallis sairashuoneen sisätautien osasto	38	34	318	352	164	103	25	22	8	30	9,402	26,7	25,8
S:n s:n kulkutautien osasto ..	26	5	131	136	80	11	3	12	10	20	4,920	36,2	13,5
Pmpulitehtaan sairashuone ...	6	5	58	63	28	25	4	2	—	4	1,522	24,2	4,2
Tohtori Hartman'in yksityinen sairash. silmätautia vart. ¹⁾ ..	3	—	34	34	29	5	—	—	—	—	412	12,1	1,5
Uusikaarlepyy: Lapsenpäästölait.	10	—	53	53	52	—	—	—	—	1	521	9,8	1,4
Kristiinankaupunki: Vai vaistalon sairastupa	10	5	79	84	59	13	5	1	—	6	1,370	16,3	3,8
Närpiö: Sairastupa	10	3	108	111	45	41	12	6	5	2	1,764	15,9	4,8
Kokkola: Libeck'in sairaskoti ..	25	10	96	106	54	20	2	18	2	10	4,084	38,5	11,2
Pietarsaari: Malm'in sairashuone, lasareti osasto	33	44	508	552	224	189	43	41	14	41	15,829	28,7	43,4
S:n s:n keuhkotauti osasto ..	25	—	56	56	1	24	20	10	1	—	3,421	9,4	61,1
S:n s:n kulkutauti » ..	10	—	72	72	41	—	—	9	5	17	1,160	16,1	3,2
Lapsenpäästölaitos	12	3	192	195	162	25	2	2	1	3	2,244	11,5	6,1

¹⁾ Suljettuna $\frac{15}{3}$ — $\frac{15}{6}$.

	Sairasvuoteiden luku.	Vuodelta 1908 jätettiin.	Vuonna 1909 vastaan otettiin.	Hoidettujen kokonaisluku.	Uloskirjoitettu.					Vuoden 1910 jätettiin.	Sairashoito- pölvien luku.	Sairashoito- pölvien keskimäärä.	Keskimääräinen sai- rashoito-pölvien koki.
					Terveen.	Paremmaksi tulleena.	Painuttuna ta.	Kuolleena.	Hoitamatta.				
Jyväskylä:													
Yleisen sairashuoneen las. osasto	25	31	354	385	282	20	13	22	7	41	12,422	32,3	34,0
S:n s:n syfiliittinen osasto ...	45	19	89	108	90	—	1	—	—	17	5,519	51,1	15,1
Lapsenpäästölaitos	8	4	185	189	185	—	—	1	—	3	2,028	10,7	5,6
Kuumetautisairaala	6	1	44	45	32	3	—	3	4	3	765	17,0	2,1
Keuruu: Sairastupa	13	2	134	136	72	38	9	11	2	4	2,178	16,0	6,0
Virrat: »	10	6	81	87	43	31	6	5	—	2	1,367	15,7	3,7
Viitasaari ¹⁾ »	14	—	104	104	57	27	9	4	—	7	2,529	24,3	7,5
Saarijärvi »	12	6	76	82	42	26	7	3	1	3	1,365	16,6	3,7
Ylistaro: »	12	2	70	72	48	10	6	7	—	1	1,083	15,0	3,0
Lappo: »	12	3	112	115	93	15	3	1	—	3	1,741	15,1	4,8
Kronoby: ²⁾ »	10	—	16	16	1	4	1	—	—	10	632	39,5	9,4
Oulu:													
Läänin yleisen sairashuoneen lasareti osasto	50	47	625	672	498	68	19	25	26	36	19,659	29,3	53,9
S:n s:n s:n syfiliittinen osasto	25	23	252	275	226	14	2	3	1	29	8,777	31,9	24,0
Vastaanottolaitos mielisairaita varten	20	20	17	37	4	8	5	—	—	20	7,195	194,5	19,7
Ylimääräinen veneerinen sai- rashuone	20	24	191	215	181	—	—	3	—	31	7,657	35,6	21,0
Lapsenpäästölaitos	5	3	124	127	122	1	1	1	—	2	1,251	9,9	3,4
Läänin vankilan sairashuone	—	1	15	16	8	3	3	1	—	1	309	19,3	0,8
S:n s:n s:n osasto mielisairaita varten	2	2	4	6	—	—	4	—	—	2	644	107,3	1,8
Diakonissalaitos	35	28	352	380	209	87	25	25	3	31	11,070	29,1	30,3
Kunnallissairaalan osasto ei tarttuvia tautia varten	24	21	197	218	111	44	23	16	4	20	7,664	35,2	21,0
S:n s:n s:n tarttuvia tautia v.	36	2	76	78	48	—	—	8	6	16	1,795	23,0	4,9
Sairaskoti	36	34	122	156	30	23	17	54	—	32	11,302	72,4	31,0
Vaivaistalon osasto mielisai- raita varten	16	20	22	42	1	5	7	3	—	26	8,987	214,0	24,6
Raahe: Gellman'in sairashuone	17	6	58	64	39	10	4	7	—	4	1,393	21,8	3,8
Kajaani:													
Yleisen sairashuoneen lasareti osasto	10	18	251	269	209	20	9	6	5	20	6,418	23,9	17,6
S:n s:n syfiliittinen osasto	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lapsenpäästölaitos	2	1	44	45	42	1	1	1	—	—	356	7,9	1,0
Kulkutautisairaala	—	—	73	73	71	—	—	2	—	—	1,493	20,5	4,1
Tornio:													
Yleisen sairashuoneen lasareti osasto	10	6	208	214	128	54	4	10	4	14	4,232	19,8	11,6

¹⁾ Avattiin 1/2 1909. — ²⁾ Avattiin 25/10 1909.

	Sairasvoimien luku.	Vuodelta 1908 jätneitä.	Vuonna 1909 vastuu otetuista.	Hoidettujen kokonaisluku.	Uloskirjoitettu.					Vaateen 1910 jätneitä.	Sairashoito- pöytä luku.	Sairashoitopi- vien keskimäärä.	Keskimäärä sa- ruttu pöytä kohd.
					Terveinä.	Paremmaksi tulleina.	Parantuneita.	Kuolleina.	Hoitamatta.				
Tornio:													
S:n s:n syfiliittinen osasto....	20	14	106	120	95	5	—	3	3	14	4,151	34,6	11,4
Ylimääräinen veneerinen sairas- huone.....	10	10	56	66	49	—	7	—	—	10	2,051	31,1	5,6
Lapsenpäästölaitos	2	1	70	71	70	—	—	—	—	1	636	9,0	1,7
Kemi:													
Karihaaran sairashuone ¹⁾	21	7	78	85	59	8	1	5	1	11	1,359	16,0	5,0
Kulkutautisairaala	6	2	25	27	22	1	—	2	1	1	548	20,3	1,5
Rovaniemi: Yleinen sairashuone	20	12	160	172	131	13	1	15	1	11	5,204	30,3	14,3
Lapsenpäästölaitos	2	1	70	71	64	—	—	—	7	—	703	9,9	1,9
Kuolajärvi: Sairastupa.....	10	—	70	70	36	20	7	2	1	4	915	13,1	2,5
Kuusamo: »	10	3	75	78	38	31	3	4	—	2	993	12,7	2,7
Ylivieska: »	10	7	99	106	79	15	2	5	4	1	1,920	18,1	5,3
Kalajoki: Rahkon keuhkotauti- koti	10	—	32	32	—	10	13	2	1	6	2,570	80,3	7,0
Pudasjärvi: Sairastupa	10	—	62	62	38	16	2	4	—	2	1,090	17,6	3,0
Yhteensä	7,071	5,435	52,954	58,389	37,409	7,755	2,736	2,907	1,814	5,763	2,069,240	35,4	5,669,9

¹⁾ Suljettuna $\frac{15}{5} - \frac{17}{8}$.

		Sairasvuoteitten lukumäärät.	Hoidettujen luku.	Hoitopäivät.	Palkkaus ja palkansaajain ruoka.			Ruuanpito sairaille.			Lääkkeet ja sideaineet.			Polttopuut ja valaistus.		
					Kokonaismenot.	Päivä kohd.		Kokonaismenot.	Päivä kohd.		Kokonaismenot.	Päivä kohd.		Kokonaismenot.	Päivä kohd.	
1	Helsinki: Yleinen sairaushuone (vanha ja uusi klinikka) ¹⁾	320	2,954	90,649	92,615	20	102,0	105,266	70	116,0	63,983	61	71,0	56,649	54	62,0
2	» Kirurginen sairaushuone ²⁾	154	1,666	65,138	71,886	—	110,4	72,056	11	110,6	*80,995	79	124,3	45,718	77	70,1
3	» Lapsenpäästölaitos ³⁾	50	2,696	18,457	50,944	88	276,9	18,826	12	102,0	9,500	—	51,0	15,000	—	81,0
4	» Lapsisairashuone ⁴⁾	35	317	12,546	26,361	50	210,0	15,304	—	121,0	6,000	—	47,0	12,800	—	102,0
5	» Otiatrinen sairaushuone ⁵⁾	20	251	5,161	11,754	10	228,0	5,681	34	110,0	6,101	75	118,0	4,577	05	89,0
	Yhteensä ⁶⁾	579	7,884	191,951	253,561	68	132,0	217,134	27	113,1	166,581	15	86,7	134,745	36	70,1
	Yleiset läänin sairaushuoneet:															
6	Turussa	140	1,396	37,136	27,290	40	73,5	34,468	57	92,1	8,952	80	24,1	13,189	47	35,5
7	Hämeenlinnassa	86	804	21,030	21,733	80	103,3	19,995	24	95,0	7,994	13	38,0	7,699	41	36,6
8	Viipurissa	150	2,965	60,295	41,443	19	68,7	65,199	97	108,1	31,993	13	53,0	26,541	38	44,0
9	Mikkelissä	90	795	19,555	20,985	08	107,3	20,976	04	107,3	5,498	63	28,1	7,144	23	36,5
10	Kuopiossa	88	1,186	28,026	21,211	50	75,6	30,371	78	108,3	14,568	76	51,9	12,839	67	45,8
11	Vaasassa	140	878	27,621	26,236	14	95,0	28,831	78	104,3	10,254	03	37,1	13,788	85	50,0
12	Oulussa	95	984	35,631	26,246	59	73,6	38,000	—	106,5	6,487	65	18,2	9,904	06	27,8
	Yhteensä	789	9,008	229,294	185,146	70	80,7	237,843	38	103,6	85,749	13	37,4	91,107	07	39,8
	Yleiset sairaushuoneet:															
13	Loviisassa	24	232	5,304	5,250	—	99,0	6,231	54	117,5	2,587	20	48,8	1,863	75	35,0
14	Porissa	54	545	12,495	10,034	—	80,3	13,452	11	107,6	3,327	54	26,6	2,996	18	23,9
15	Godbyssä	12	47	1,182	3,185	48	265,2	1,173	50	99,3	550	55	46,6	796	16	67,4
16	Tampereella ⁷⁾	75	598	21,163	16,206	65	76,5	20,480	37	96,7	7,447	89	35,1	3,097	92	14,6
17	Sortavalassa	50	664	18,166	20,644	01	113,3	19,499	87	107,0	5,999	91	32,9	14,247	11	78,1
18	Savonlinnassa	40	494	13,895	11,577	80	83,3	12,999	65	93,5	3,456	70	24,8	5,734	50	41,2
19	Joensuussa	40	362	13,626	10,935	—	80,6	10,970	97	80,5	3,020	10	22,2	4,539	30	33,3
20	Nurmeksessa	25	185	4,153	5,007	—	120,5	4,491	07	108,0	1,788	84	43,0	1,089	51	26,0
21	Jyväskylässä ⁸⁾															

²⁾ Jos leikkaussalin kuntoonpanemista varten myönnettyt Smk. 13,663: 59 luetaan mukaan on kokonaismeno päivää kohti 4: 80,s. —

³⁾ Jos internaatti- ja hoito-oppilaitten ruoka, Smk. 12,839: 88, joka on merkitty palkkauksiin, vedetään pois, on palkkaus päivän

⁴⁾ Jos vuokra, Smk. 1,000, vedetään pois, ovat sekalaiset menot päivää kohti 57,3 ja kokonaismeno 5: 66,8.

⁵⁾ " " " 8.000, " " " " " " " 79,9 " " 6: 53,7.

e) " " " 14.600, ja stipendit vedettään pois, ovat sekalaiset menot päivää kohti 41,5 ja kokonaismeno 4: 62,3.

7) " " " 14.000, vedetään pois, ovat sekalaiset menot päivää kohti 13,4 ja kokonaismeno 2: 50,8.

7)	"	"	"	14,000,	veetettiin pois, ovat sekalaiset menot palvelaa kohti 13,4 ja kokonaismeno 2: 50,8.
8)	"	"	"	13,920.	" " " " " " " " 13,7 " " " 2: 49,0.

8)	"	"	"	15,920,	"	"	"	"	"	15,7	"	"	2: 49,0.
9)	"	"	"	1.400.	"	"	"	"	"	18,6	"	"	2: 64,8.

9)	"	"	"	1,400,	"	"	"	"	"	"	18,8	"	"	2: 04,2.
10)	"	"	"	29.320.	"	"	"	"	"	"	17,8	"	"	2: 91,5.

leprasairaalan ja mielisairaslaitosten menot ja tulot vuonna 1909.

Tarvekalujen kunnossapito.			Sekalaisia menoja.			Yhteensä menot.				Vuosimääräraha.		Ylöskanto tulot.						Muistutuksia.		
Kokonaismenot.		Päivää kohti.	Kokonaismenot.		Päivää kohti.	Kokonaismenot.		Päivää kohti.	Sairasvuodemaksuja.			Muuta sairaushuoneelle lankeavia tuloja.		Yhteensä.		Prosentissa menojen kokonaisuudesta.	Kokonaismenoon on otettu huoneuston vuokra.			
Smk.	ptä.	ptä.	Smk.	ptä.	ptä.	Smk.	ptä.	Smk.	ptä.	Smk.	ptä.	Smk.	ptä.	Smk.	ptä.	%				
15,599	96	17,0	40,336	34	44,0	374,451	35	4	13,0	374,139	—	46,277	75	5,920	40	52,206	35	13,9	3,400:—	1
9,111	18	13,9	19,443	70	29,5	299,211	55	4	59,1	300,275	—	61,349	40	—	—	61,349	40	20,5	—	2
6,060	—	32,0	14,200	76	76,0	114,531	—	6	20,0	113,650	—	15,630	40	—	—	15,630	40	13,6	—	3
3,500	—	27,0	8,200	—	65,0	72,165	50	5	83,0	68,934	50	3,567	75	—	—	3,567	75	5,0	1,000:—	4
1,499	04	29,0	12,127	31	235,0	41,740	59	8	09,0	46,984	—	5 423	70	99	50	5,523	20	13,0	8,000:—	5
35,770	18	18,6	94 308	11	49,1	902,099	99	4	69,6	903,982	50	132,249	—	6,019	90	138,277	10	15,2		
5,599	37	15,0	7,298	62	19,6	96,799	23	2	60,0	92,721	—	29,616	30	—	—	29,616	30	30,5		6
3,969	34	18,8	2,997	26	14,2	64,389	18	3	06,1	62,800	—	14,801	25	—	—	14,801	25	22,9		7
8,752	12	14,5	12,992	45	21,5	186,922	24	3	09,9	161,450	—	51,920	50	1,682	16	53,602	66	29,0		8
3,303	71	16,8	3,404	22	17,4	61,311	91	3	13,0	60,654	—	14,722	25	—	—	14,722	25	24,0		9
4,741	33	16,9	3,074	39	10,9	86,807	43	3	09,7	73,930	—	21,306	40	—	—	21,306	40	24,5		10
4,936	20	17,9	3,599	20	13,0	87,646	20	3	17,3	91,541	75	19,230	05	—	—	19,230	05	21,9		11
4,462	86	13,5	4,485	98	12,5	89,587	14	2	51,0	95,400	—	26,908	25	255	90	27,164	15	33,9		12
35,764	93	15,9	37,852	12	16,6	673,463	33	2	93,7	638,496	75	178,505	—	1,938	06	180,443	06	26,8		
988	20	18,6	693	83	13,0	17,614	52	3	32,0	17,136	—	4,169	85	8	23	4,178	08	23,7		13
1,813	08	14,5	2,500	—	20,0	34,122	91	2	73,0	35,750	—	7,380	60	—	—	7,380	60	21,6		14
539	84	45,7	523	03	44,2	6,718	56	5	68,4	7,920	—	828	75	39	85	868	60	12,9		15
2,995	98	14,1	16,848	52	79,6	67,077	33	3	16,9	67,250	—	13,924	—	54	40	13,980	40	20,8	14,000:—	16
3,499	51	19,2	3,997	05	21,9	67,887	46	3	72,0	61,645	—	15,176	50	—	—	15,176	50	22,4		17
1,753	92	12,6	2,843	99	20,4	38,366	56	2	76,0	36,930	—	9,546	25	200	—	9,746	25	25,4		18
1,675	91	12,3	2,079	36	15,3	33,270	64	2	44,0	36,678	—	10,696	75	—	—	10,696	75	31,1		19
781	83	18,6	995	90	24,0	14,154	15	3	40,8	14,870	—	3,277	95	—	—	3,277	95	23,2		20
2,502	20	13,9	16,385	64	91,2	58,632	—	3	26,0	61,620	—	10,993	75	128	91	11,122	66	19,0	13,920:—	21
1,245	55	19,3	2,599	—	40,4	18,357	41	2	86,0	16,440	—	6,499	90	10	76	6,510	66	35,4	1,400:—	22
999	—	11,9	1,899	27	22,6	26,060	11	3	10,0	27,410	—	4,352	15	73	57	4,425	72	17,0		23
1,305	51	25,0	969	63	18,6	20,264	66	3	89,5	19,320	—	4,049	90	—	—	4,049	90	20,0		24
20,100	53	15,7	52,335	22	40,9	402,526	31	3	14,4	402,969	—	90,896	35	515	72	91,414	07	22,7		

Vanhan ja uuden klinikan ruuansapidon kalleuteen-vertattuna muihin osastoihin vaikuttaa suuresti se seikka että laitoksella on kaksi

*) Paitsi hoitopäiviä on 13,578 henkilöä saanut hoitoa polikliniikalla.

kohti 2: 06; jos stipendiraajat, Smk. 2,200, vedetään pois, on kokonaismeno päivää kohti 6: 08,7.

¹⁾ Jos Smk. 11,241: 09 (määrärahat uusien sairauspaikkojen kuntoonpanemista varten) luetaan mukaan on kokonaismeno päivän...

³⁾ Jos vuokra, Smk. 7.

^{a)} Jos vuokra, Smk. 7,000, vedetään pois, ovat sekalaiset menot päivää kohti 13,6 ja kokonaismeno 2: 32,5.

*)	"	"	2,200,	"	"	"	"	"	"	34,0	"	"	2: 68,4.
----	---	---	--------	---	---	---	---	---	---	------	---	---	----------

b)	"	"	1,800,	"	"	"	"	"	"	"	38,8	"	"	2: 85,7.
----	---	---	--------	---	---	---	---	---	---	---	------	---	---	----------

^{b)}	"	"	4,700,	"	"	"	"	"	"	"	14,2	"	"	2: 77,9.
---------------	---	---	--------	---	---	---	---	---	---	---	------	---	---	----------

7)	"	"	2,600,	"	"	"	"	"	"	19,9	"	"	2: 15,9.
----	---	---	--------	---	---	---	---	---	---	------	---	---	----------

8)	"	"	1,000,	"	"	"	"	"	"	10,2	"	"	1: 81,0.
----	---	---	--------	---	---	---	---	---	---	------	---	---	----------

9)	"	"	900,	"	"	"	"	"	"	18,4	"	"	2: 58,4.
----	---	---	------	---	---	---	---	---	---	------	---	---	----------

10)	"	"	1,000,	"	"	"	"	"	"	9,0	"	"	1: 88,7.
-----	---	---	--------	---	---	---	---	---	---	-----	---	---	----------

11)	"	"	3,800,	"	"	"	"	"	"	17,4	"	"	1: 74,8.
-----	---	---	--------	---	---	---	---	---	---	------	---	---	----------

			800,	"	"	"	"	"	"	17,7	"	"	2: 23,6.
--	--	--	------	---	---	---	---	---	---	------	---	---	----------

13)	"	"	25,800,	"	"	"	"	"	"	19,4	"	"	2: 34.9.
-----	---	---	---------	---	---	---	---	---	---	------	---	---	----------

14)	"	"	68,810: 49	"	"	"	"	"	20,5	"	"	3: 04,0.
-----	---	---	------------	---	---	---	---	---	------	---	---	----------

Journal of Management Education 36(10) 1179-1187

Tarvekalujen kunnossapito.						Sekalaisia menoja.						Yhteensä menot.						Vuosimäärä.		Ylöskanto tulot.								Muistutuksia.				
Kokonaismenot.			Päivä kohi.			Kokonaismenot.			Päivä kohi.			Kokonaismenot.			Päivä kohi.					Sairasvuodemaksuja.		Muuta sairaushuoneelle lankeavia tuloja.		Yhteensä.				Prosentissa menojen kokonaisuudesta.		Kokonaismenoon on otettu huoneuston vuokra.		
Smk.		ptä.		ptä.		Smk.		ptä.		ptä.		Smk.		ptä.		Smk.		ptä.		Smk.		ptä.		Smk.		ptä.		%				
16,390	78	34,2	10,057	88	21,0	168,902	63	3	55,0	157,948	—	49,504	55	—	—	49,504	55	29,0													25	
29,934	50	26,3	9,767	04	8,6	274,813	41	2	42,0	252,392	—	123,139	98	—	—	123,139	98	44,8													26	
38,498	39	24,3	29,259	22	17,7	425,394	20	2	68,0	433,628	—	171,894	50	—	—	171,894	50	40,4													27	
3,011	92	16,5	1,746	—	9,6	34,540	70	1	89,6	41,756	—	16,543	65	10,309	58	26,853	23	77,7													28	
9,994	89	18,4	3,142	25	6,0	101,444	90	1	86,3	102,270	—	42,212	05	174	83	42,386	88	41,7													29	
—	—	—	—	—	—	7,318	54	1	23,4	15,000	—	5,300	20	750	—	6,050	20	82,7													30	
97,830	48	24,8	53,972	39	13,2	1,012,414	38	2	54,1	1,002,994	—	408,594	41	11,234	41	419,829	34	41,4														
4,159	21	13,0	11,216	05	36,0	80,067	66	2	58,0	99,804	—	—	—	—	—	—	—	—														31
1,243	93	21,6	4,351	35	70,5	17,637	09	3	06,6	20,050	—	410	—	—	—	410	—	2,6														32
1,217	27	23,1	3,849	02	72,9	16,889	71	3	19,8	19,670	—	401	70	—	—	401	70	2,7														33
822	68	18,6	1,734	16	39,1	10,783	92	2	43,4	22,565	—	35	10	—	—	35	10	0,3														34
4,852	19	50,0	6,076	18	62,6	31,597	11	3	25,7	31,992	—	413	40	—	—	413	40	1,3														35
1,429	19	17,6	3,639	54	44,2	20,381	35	2	47,5	19,661	—	525	85	—	—	525	85	2,5														36
—	—	—	1,212	19	58,5	4,751	72	2	29,2	—	—	148	20	—	—	148	20	3,1														37
14	25	4,8	1,438	45	49,2	8,443	90	2	89,0	10,427	—	2,054	10	—	—	2,054	10	24,3														38
898	05	10,3	2,600	49	31,0	18,689	61	2	23,5	16,000	—	1,544	85	—	—	1,544	85	8,3														39
889	15	16,0	1,522	92	26,0	11,986	72	2	05,0	14,070	—	346	15	—	—	346	15	2,8														40
483	80	6,3	5,154	79	67,3	17,188	06	2	24,0	22,087	50	84	50	22	50	107	—	0,6														41
182	60	8,9	1,165	71	44,7	6,484	77	3	16,0	9,372	—	183	30	—	—	183	30	2,8														42
16,192	32	17,3	43,960	85	47,1	244,901	62	2	62,5	285,698	50	6,147	15	22	50	6,169	65	2,5														
1,692	91	18,0	1,801	28	20,0	26,645	16	2	89,0	37,290	—	—	—	—	—	—	—	—														43
207,351	35	19,6	284,229	90	27,0	3,262,050	79	3	10,3	3,271,430	75	816,392	43	19,740	79	836,133	22	25,6														68,810:49

kohti 2: 53,0.
2: 91,0.

Taulu IV.

Taulu osoittava kokonaismenot henkeä ja päivää kohti viimeisenä 10 vuotena.

	1900.		1901.		1902.		1903.		1904.		1905.		1906.		1907.		1908.		1909.	
	Sing.	712.	Sing.	712.	Sing.	712.	Sing.	712.	Sing.	712.	Sing.	712.	Sing.	712.	Sing.	712.	Sing.	712.	Sing.	712.
Yleiset läänin sairashuoneet (Lasareti- ja syfilittiset osastot sekä vastaanottolaitokset)	228,4		225,1		232,5		234,0		239,9		235,1		241,0		256,9		267,1		293,7	
Yleiset sairashuoneet	272,0		300,1		295,9		273,5		270,4		271,8		278,7		285,2		288,1		311,4	
Yleinen sairashuone Helsingissä	403,8		371,5		382,0		379,2		377,9		392,8		405,7		440,9		464,0		469,6	
Mielisairaalat	262,9		243,7		221,5		206,8		236,4		229,1		233,0		241,7		256,6		254,1	

Sairashuoneitten lasaretiosastoilla vuonna 1909 hoidetut taudit.

	Sairashuoneitten lasaretti- osastoilla yhteensä.						Hoidettujen lukumäärä.																			
	Uloskirjoitettuja.				Jääneitä.	Yleinen sairaushuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Göteborg.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.	
	Hoidettuja.	Terveitä ja toipuvia.	Paremmaksi tulleita.	Parantumattomia																						Hoitamattomia.
I. Muodostumisvikoja ja synnynnäisiä tauteja.																										
Cephalocele	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hydrocephalus	7	—	—	2	—	3	2	5	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Spina bifida	5	1	1	—	—	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	
Labium leporinum	19	17	—	1	1	—	—	5	1	—	2	—	2	2	1	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	
Palatum fissum et lab. lepor.	7	4	—	—	1	—	2	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Palatoschisis	10	5	2	1	—	—	2	2	2	—	—	—	1	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	2	—	
Torticollis	3	3	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Cryptorchismus	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Phimosis	8	8	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	
Hypospadia	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ectopia vesicae urinae....	3	1	—	—	1	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	
» testis Diverticul. Mec-																										
keli	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Testis supranumer.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Atresia ani	3	2	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
» ani et recti	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
Dislocatio renis	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Prolapsus total. intest. cong.	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
Megacolon congen.	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Atresia auricul.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Deformat. auric. cong.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Luxatio femoris congenita ..	9	2	3	—	2	—	2	7	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Pes varus vel eqvino-varus ..	17	8	3	2	—	—	4	5	4	1	—	4	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
Deformatio extremitatum ..	5	5	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
Spondactylia digitor. man. ..	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Syndactylia	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Fistula colli	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Tumor sacro-coccyg.	2	1	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Deformatio nasi	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
Makroglossia'	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Naevus vasculosus	3	2	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

	Sairashuoneitten lasaretti- osastoilla yhteensä.					Hoidettujen lukumäärä.																					
	Uloskirjoitettuja.					Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Göteborg.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.		
	Hoidettuja.	Terveyttä ja toipuvuutta.	Päämme- nukset tulleet.	Päämme- nukset tulleet.	Koollleita.																						
Hernia umbilicalis	3	3	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
Urethra triplex	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
Gynäkomastia	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Diastasis mm. recti abdom.	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Debilitas congen.	4	—	—	2	1	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Marasmus infantum	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
II. Konstitutsionellisia ja vanhuuden tauteja.																											
Rachitis	21	3	8	8	—	—	2	16	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—
Scrophulosis	15	7	2	1	3	—	2	4	3	—	6	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Anaemia	60	18	32	4	2	—	4	25	1	7	8	5	—	—	5	—	1	—	—	—	4	—	—	—	1	3	—
» perniciosa	30	13	13	—	—	2	2	7	—	16	2	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
» » botrioceph.	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Chlorosis	8	3	4	—	—	—	1	5	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Leuchaemia	10	—	3	5	—	1	1	6	2	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pseudoleuchaemia	2	—	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Scorbutus	2	—	—	—	1	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Morbus maculosus Werlhofii;																											
Purpura	6	4	1	1	—	—	—	3	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Haemophilia	5	1	3	—	—	1	—	2	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Diabete mellitus	29	—	19	1	—	6	3	18	—	1	3	—	2	—	1	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—
» insipidus	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Arthritis urica seu vera	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Marasmus senilis	3	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Gangraena senilis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
» » et spon-																											
tanea	32	18	1	—	1	8	4	8	7	1	—	—	6	—	—	5	—	—	2	—	—	1	—	—	2	—	—
» diabetica	2	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Myxoedema infant.	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III. Akuuttisia infektsioni tauteja.																											
Rheumatismus articularum																											
acut.	91	64	18	2	—	1	6	27	8	7	4	11	5	1	—	3	5	2	1	—	3	—	5	1	4	4	—
Rheumatismus musculorum																											
acut.	6	6	—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2

[illegible]

	Sairashuoneitten lasaretti- osastoilla yhteensä.					Hoidettajien lukumäärä.																					
	Uloskirjoitettuja.					Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Göteborg.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.		
	Hoidettuja.	Terveitä ja toipuvia.	Parantuneita tulleita.	Parantumatonta.	Hoitamattomia.																						
Intoxicatio e acidis et alkaliis	12	8	—	—	4	—	5	2	—	1	2	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
» » kreosot.	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
» » oxid. carbon. ..	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
» » ergotin	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
» » causa ignota ..	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Convalescent. p. intox. e spirit. denat.	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Hydrargyrosis	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Morsus serpentis	11	11	—	—	—	—	6	1	—	1	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
VII. Mielitauteja.																											
Idiotia	4	—	1	3	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—		
Imbecillitas	3	—	1	2	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Psychosis incipiens	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—		
» » alcoholica	3	1	—	2	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Amentia seu psychosis ex in- fectione	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Dementia praecox seu primar.	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Insania manico-depressiva ..	11	1	2	5	1	—	2	1	2	1	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Dementia senilis	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
» » paralytica	3	—	2	1	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Psychosis	10	2	2	1	4	—	1	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—		
Encephalopathia saturnina ..	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
VIII. Erityisten elinten tauteja.																											
1. Hermoston tauteja.																											
a) Aivo- selkäydin- ja niiden kalvojen tauteja.																											
Haemorrhagia cerebri et me- ningum. Hemiplegia	57	10	18	8	3	13	5	14	2	1	9	9	4	—	2	3	3	2	—	1	1	2	1	—	2	1	

	Sairashuoneitten lasaretti- osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																									
	Uloskirjoitetut						Hoidettuja.	Jätäneitä.	Kuolleita.	Hoitamattomia.	Parantumattomia.	Parannuksi tulleet.	Terveiksi toipuvina.	Vleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Göteborg.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaniemi.	Rovaniemi.
Abscessus cerebri	7	1	—	3	2	1	—	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Encephalitis	4	—	—	2	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Encephalopatia	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» congen.	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Thrombosis sinus lateral.	3	1	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Abscessus epiduralis	8	6	—	1	—	1	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—
Meningitis cerebialis	28	4	3	—	—	20	1	17	2	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
Lues cerebialis	7	1	5	1	—	—	—	4	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tumor cerebri	27	1	—	13	2	6	5	19	2	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» cerebelli	3	—	—	1	—	2	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Embolus cerebri	3	1	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Sclerosis amyotroph. lateral.	3	—	—	2	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paralysis glosso-labio laryn- gea	3	—	—	2	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Myelitis et meningitis spinalis	17	—	5	6	1	2	3	12	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Sclerosis multiplex	13	—	2	10	—	—	—	1	12	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» med. spin. combinat.	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tabes dorsalis	19	—	6	9	—	—	4	13	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Atrophia muscular. progres- siva	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Poliomyelitis anterior. acuta	10	—	5	4	—	—	1	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Syringomyelia	3	—	—	3	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haematomyelia	4	—	2	1	1	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lues medullae spinalis	6	—	4	—	—	—	2	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tumor medullae spinalis	6	—	1	2	1	1	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haemiplegia spast. infant.	3	—	—	2	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paraplegia spast. extrem. inf.	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paresia spast. post tumor.	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paralys. spin. spastica	2	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paresis extrem. inf. post. polyomyel.	4	—	1	2	—	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paresis extrem. sup.	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paralysis bulbaris progressiva	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Myoclonia	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tumor canalis vertebr. medul- lam. compr.	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Sairashuoneitten lasaretti- osastoilla yhteensä.					Hoidettujen lukumäärä.																							
	Uloskirjoitettuja.					Hoidettuja.	Vainen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Göteborg.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nämes.	Jyväskylä.	Tornio.	Keuruu.	Rovaniemi.			
	Perustutkimuksia.	Perustutkimuksia tulleita.	Terveitä ja toipuvia.	Kuolleita.	Hoidettuja.																								
b) Perifeeristen hermojen tautoja.																													
Neuritis	4	2	2	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Polyneuritis	5	1	3	1	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Neuralgia trigemini	5	3	2	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—		
» ischiadica	46	18	24	—	2	—	11	2	4	8	5	3	1	—	1	—	—	1	4	—	3	—	—	1	2	—	—		
» varia	5	4	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	—	—	—	—		
Cephalalgia	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Paralysis facialis	6	1	4	—	—	—	1	—	—	3	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—		
» radialis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
» extremitat. inf.	2	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
» n. peronei	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—		
» palat. moll.	2	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
» n. abducens'	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Paralysis brachii dextr. ob- stetr.	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Dystopia muscul. progressiva	2	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
c) Tautoja ilman määrättyä lo- kalisatiota.																													
Hemicrania	3	1	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1		
Epilepsia	47	1	23	16	2	—	5	23	—	5	—	—	—	—	1	—	1	—	14	1	—	—	—	2	—	—	—		
Ecclampsia	5	5	—	—	—	—	3	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Chorea	16	5	8	—	—	1	2	4	1	3	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	—		
» gravidarum	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Hysteria	58	7	33	9	3	1	5	32	2	1	9	2	—	4	1	—	—	—	—	—	2	4	1	—	—	—	—		
Neurasthenia	235	31	164	18	16	—	6	68	4	9	82	21	5	4	3	8	8	1	1	—	2	1	3	2	5	8	—		
Hysteroneurasthenia	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Hypochondria	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Neurosis traumatica	2	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Paralysis agitans	7	—	1	4	—	—	2	3	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—		
Incontinentia alvi	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Athetosis	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Hyperemesis gravidar.	8	6	2	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—		
d) Vasomotoris-trofisia neuroseja.																													
Morbus Basedowi	30	15	9	4	2	—	14	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	13	1	—	—	—	—	—	—	—		
Mikromelia	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		

	Sairashuoneitten lasaretti- osastoilla yhteensä.	Hoidettujen lukumäärä.
	Uloskirjoitettuja.	
	Järjellä. Kuoletta. Hoitamattomia. Parantuneita. Terveiksi ja toipuvia. Hoidettuina.	Yleinen sairaushuone Helsingistä. Turku. Hämehlinen. Viipuri. Mikkeli. Kuopio. Mastasaari. Oulu. Loviisa. Pori. Göteborg. Tampere. Sortavala. Savonlinna. Joensuu. Nurmes. Jyväskylä. Tornio. Rovaniemi.
2. Verenkiertoelinten tauteja.		
Pericarditis	2 — 1 — — — 1	2 — — — — —
Endocarditis	11 1 5 2 — — 2	4 — — — — — 2
Cor adiposum	1 — 1 — — — —	— — — — — —
Myocarditis	48 1 21 4 1 16	5 25 — — — —
Hypertrophia idiopathica cor- dis	9 — 5 1 — — 2	1 8 — — — —
Vitium organicum cordis	97 3 43 19 — — 23	9 36 — — — — 2
Myodegeneratio cordis	3 — 2 — — — —	— — — — — —
Paralysis cordis	2 — — — — — 2	— — — — — 2
Arhythmia »	1 — 1 — — — —	— — — — — 1
Vitium cordis congen.	1 — — 1 — — —	— — — — — 1
Arteriosclerosis	52 — 28 12 — 5	7 30 — — — —
Arteriosclerosis. Myodegenera- tio cordis	3 — 2 — — — 1	— — — — — 3
Endarteritis obliterans	5 2 1 — — — 1	— — — — — 4
Aneurysma aortae	1 — — 1 — — —	— — — — — 1
» aliarum arteriar. ...	2 2 — — — — —	— — — — — 1
» arterio-venosum ..	2 1 — — — — —	— — — — — 1
Varix	23 21 1 — — — 1	5 8 1 3 — —
Venectasia haemorrhoidales ..	47 43 — — — 3	1 9 — 1 9 1 2 6 5
Thrombosis, Embolia	8 3 3 — — — 2	5 1 — 1 — — 1
Phlebitis	9 8 — — — — 1	3 1 1 1 2 — —
Ischaemia pedum post traum. medull. spinal.	1 — 1 — — — —	— — — — — — 1
3. Lymfatiehyiden tauteja.		
Lymphangitis	35 28 1 — — — 3	2 4 3 1 5 — —
Lymphadenitis	38 34 3 — — — 1	3 5 1 4 — — 16
Oedema	2 1 1 — — — —	2 — — — — — 3
Abscessus multiplex	1 — — 1 — — —	1 — — — — —
Cancer gland. ingv. sin. me- tastat. post canc. uteri	1 — — 1 — — —	1 — — — — —
4. Hengityselinten tauteja.		
Epistaxis	3 3 — — — — —	3 — — — — —
Atresia seu defectus nasi post lupus	5 5 — — — — —	5 — — — — —

	Sairashuoneitten lasaretti- osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																							
	Uloskirjoitettuja.						Jätettiin.	Pienin sairashuone Helsingissä.	Turu.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mastasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Göteborg.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.				
	Hoidettuja.	Terveiksi ja toipuvia.	Parannuksi tulleet.	Parantumatonnia.	Hoitamatonnia.	Kuolleita.																									
Lues nasi	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Morbi cavitatis nasalis	19	17	1	1	—	—	—	7	2	—	—	—	2	2	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2			
Empyema cavitatum accessor. nasi	70	66	2	1	1	—	—	55	1	2	—	3	5	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—			
Vegetationes adenoideae	10	9	—	—	1	—	—	8	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Laryngotracheitis	9	7	1	—	1	—	—	7	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Stenosis laryngis	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Oedema laryngis, oedema glot- tidis	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Lues laryngis	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Stenosis tracheae	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Pleuritis serosa	113	78	24	3	1	1	6	26	6	4	29	3	2	3	3	5	2	2	2	6	3	3	1	4	4	4	1	—			
» sicca	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» seropurulenta	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Peripleuritis	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Empyema	139	91	4	5	2	19	18	24	24	2	21	4	6	11	6	—	2	1	5	11	6	3	1	5	4	1	2	—			
Pneumothorax	3	—	1	1	—	—	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Pyopneumothorax	2	—	—	—	—	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Bronchit. acuta	30	24	1	2	1	1	1	9	1	8	2	—	1	—	—	3	1	1	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—			
» chronica	46	11	21	3	1	3	7	12	4	1	11	3	—	1	1	3	—	—	—	2	8	—	—	—	—	—	—	—			
Emphysema pulmonum	19	1	9	4	—	2	3	16	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—			
Bronchiectasiae	5	4	1	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Pneumonia crouposa	185	144	9	—	1	26	5	78	8	15	33	1	2	1	1	8	3	—	—	—	3	3	5	3	5	3	13	—			
Pneumonia chronica	8	3	4	—	—	1	—	1	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Bronchopneumonia	64	29	10	4	—	20	1	37	4	3	7	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	—	—	1	—				
Resid. post pneumon. croupos.	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Gangraena pulmonum	6	—	—	—	—	6	—	3	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Infarct. pulmonum	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Asthma bronchiale	5	—	5	—	—	—	—	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Haemoptoe	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Abscessus mediastini	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
5. Ruoansulatuselinten tauteja.																															
Sialo-adenitis	2	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Stomatitis	2	2	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Leukoplakia	4	4	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			

	Sairashuoneitten lasarettiosastoilla yhteensä.					Hoidettujen lukumäärä.																			
	Uloskirjoitetut.					Väinöläinen sairaalassa.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Göteborg.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Närpes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaniemi.	Rovaniemi.	
	Hoidettuja.	Terveitä ja toipuvia.	Paremmaksi tulleita.	Parantumatonta.	Hoitamattomia.																				
Glossitis acuta. Abscessus linguae	4	4	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Hypertrophia tonsillarum ..	16	16	—	—	—	—	10	2	—	—	—	—	3	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Angina tonsillaris	8	8	—	—	—	—	1	2	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
» phlegmonosa	6	6	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Strictura oesophagi	18	5	8	1	1	3	8	3	1	—	1	—	2	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Gastritis acuta	16	13	1	—	1	1	—	2	1	3	1	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
» chronica	110	9	87	—	4	10	—	8	175	8	1	1	6	—	2	—	—	2	1	—	—	1	1	3	—
Achylia gastrica	21	4	13	3	1	—	7	1	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
Hypersecretio acida	35	2	30	—	3	—	20	2	11	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
Dyspepsia	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
» nervosa	22	7	10	1	3	—	1	4	—	4	1	1	5	—	—	—	—	1	—	—	—	2	2	2	—
Neuroses ventriculi	15	—	11	3	—	—	1	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cardiospasmus	2	1	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dilatatio ventriculi	17	6	6	—	4	—	1	1	3	—	1	2	4	—	—	1	—	3	—	—	—	2	—	—	—
» » & tetania ..	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Gastroptosis	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ulcus ventriculi	113	51	30	5	4	15	8	45	19	6	17	1	—	10	1	3	—	2	—	2	—	—	4	1	1
» » perfor.	16	8	—	—	1	6	1	11	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» duodeni	5	1	2	—	—	2	—	2	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » perfor.	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» pepticum p. G—E.	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Strictura pylori	21	8	4	3	3	2	1	14	2	—	—	—	2	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
Gastritis, enteritis acuta	74	46	8	4	—	11	5	36	1	14	4	—	—	—	5	2	—	—	—	—	7	1	1	1	2
» » chronica ..	76	19	18	18	1	9	11	61	—	—	1	2	—	—	5	1	1	—	—	3	—	—	1	—	—
Gastralgia	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Colitis acuta	13	9	1	—	—	3	—	10	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Enteritis chronica	11	1	5	2	—	—	3	7	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Obstipatio. Coprostasis	29	27	1	—	—	—	1	—	7	1	3	1	5	—	—	1	1	—	1	3	—	2	—	1	—
Appendicitis acuta	540	456	7	2	4	29	42	161	60	26	58	21	40	17	24	1	5	2	53	23	14	5	1	9	5
» chronica	350	325	2	2	8	3	10	59	20	3	43	7	1	17	42	13	—	—	7	17	8	—	—	6	5
» & periton. circumscr.	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
» & periton. diff.	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
Abscessus subphrenicus	11	3	1	1	3	2	1	7	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Abscessus pelvis	3	1	—	—	—	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stenosis intestini	7	2	1	1	2	1	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—

	Sairashuoneitten lasaret- tiosastoilla yhteensä.		Hoidettujen lukumäärä.																								
	Hoidettuja.	Uloskirjoitettuja.	Yleinen sairaus- huone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasalmi.	Oulu.	Iovisa.	Porv.	Göthy.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Närpes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajani.	Rovaniemi.					
																							Hoitamattomia.	Parantamattomia.	Parannuksi tulleet.	Järjestyk- seksi ja toipuviksi.	
Occlusio intestinum. Volvulus.																											
Invaginatio etc.	116	55	—	—	—	58	3	24	9	4	14	2	9	10	4	—	5	—	3	12	6	2	1	5	—	2	4
Fistula stercoralis. Anus prae- ternatur.	10	8	2	—	—	—	—	2	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	2	—	
Helminthiasis	118	110	7	1	—	—	—	9	1	2	54	5	1	—	—	—	—	—	4	16	9	2	1	4	5	—	
Hernia ingvinalis	917	877	—	2	17	4	17	99	84	36	145	16	132	77	64	—	20	—	41	69	15	37	—	36	7	39	
» » incarcerata	96	80	—	—	1	9	6	23	7	3	8	2	7	3	8	1	1	—	9	1	1	3	2	7	4	2	
» » cruralis	35	34	—	—	1	—	—	3	6	—	3	—	5	6	6	—	1	—	1	1	1	—	—	1	—	1	
» » » incarcerata	34	29	—	—	—	5	—	7	5	—	6	—	4	2	3	—	2	—	—	—	1	2	1	1	—	—	
» » » gangraen.	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» » umbilicalis	31	30	—	—	1	—	—	7	4	—	3	1	2	2	5	—	—	—	2	2	—	1	2	—	—	—	
» » » incarcerata	4	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» » lineae albae	21	20	—	—	1	—	—	3	2	—	7	—	1	1	1	—	—	—	2	1	2	—	—	—	—	1	
» » ventralis	23	20	—	—	1	1	1	5	3	—	4	—	3	2	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
» » epigastrica	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Peritonitis	98	38	6	2	1	47	4	27	8	9	19	3	—	—	—	4	—	2	—	2	7	6	—	2	1	8	
» » universal.	7	2	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» » perforativa in tyfo	3	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	
Adhesion. periton. p. ul.																											
» » ventr.	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Stricture recti	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Polyposis recti	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Fistula ani	12	11	—	1	—	—	—	—	5	—	3	—	—	1	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	
» » et recti	4	2	1	—	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Fissura »	18	18	—	—	—	—	—	2	5	—	6	1	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Condylomata ani	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Prolapsus recti vel ani	15	12	3	—	—	—	—	4	—	—	3	—	—	2	—	1	—	—	2	1	1	1	—	—	—	—	
Periproctitis	21	20	1	—	—	—	—	3	5	1	4	3	—	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	1	—	
Icterus	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» catarrhalis	11	9	1	—	—	1	4	—	—	—	3	1	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
» Ascites	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ascites	6	1	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	1	—	—	—	—	1	
Cholelithiasis	17	7	5	—	2	3	—	12	1	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	
Cholecystitis	13	7	3	—	1	—	2	5	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	4	—	—	—	1	—	—	—	
Cirrhosis hepatis	16	2	4	3	1	6	—	7	1	—	5	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—	
Lues hepatis	2	—	1	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Kysta hepatis	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

	Sairashuoneitten lasaretti- osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																				
	Uloskirjoitettuja.						Hoidettuja.	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikk. li.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovisa.	Pori.	Göteborg.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajani.	Rovaniemi.	
	Parantuneita.	Parantuneita tulleita.	Terveiksi ja toipuvia.	Hoitamattomia.	Kuolleita.	Jätettiin.																						
Abscessus hepatis	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	
» abdomin.	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	4	—	—		
Parotitis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Pylorospasmus	2	1	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Hepar mobilis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Coecum. mobile	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Fistula ductus choledoc.	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Ulcus jejuni pepticum perforat. post gastroenterostomiam	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—		
Synechiae intest.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
6. Virtsaelinten ja miesten siitinlinterin tauteja.																												
Nephritis acuta	92	52	20	4	2	10	4	15	3	8	25	6	3	1	1	3	2	—	—	—	—	1	2	1	5	2	8	6
» chronic. et degener. amyloid.	128	6	74	17	2	19	10	50	3	7	35	4	1	1	2	1	4	—	—	—	—	5	1	1	10	—	3	
» gravidarum	3	1	1	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Pyelitis. Pyelonephritis	16	4	6	3	1	1	1	14	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	
Pyonephrosis	5	1	—	—	1	1	2	2	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
Hydronephrosis	4	1	1	—	1	—	1	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Abscessus pararenalis	5	3	1	—	—	—	1	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	
Lithiasis renalis	19	10	5	1	3	—	—	11	2	—	2	1	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
Colica renalis	2	1	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Fistula renis	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ren mobilis	7	2	2	—	3	—	—	2	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
Cystitis acuta	55	41	11	—	—	—	3	21	3	2	1	6	4	—	4	1	1	—	1	1	3	—	—	3	1	2	1	
» chronica	29	13	10	—	2	—	4	5	—	—	8	6	1	3	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1	1	—	—	
Lithiasis vesicalis	7	5	—	—	—	1	1	2	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	
Paralysis vesicae	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Venectasiae vesicae urinar.	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Corp. alien. vesicae	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Bacteriuria	5	4	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	
Enuresis	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Hypertrophia prostatae	76	16	34	7	2	11	6	24	4	8	13	3	4	3	6	1	1	—	—	2	3	2	—	—	—	1	1	
Prostatitis ac. vel abscessus prostatae	14	10	3	—	1	—	—	7	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	

7. Naisten siitinelinten tauteja.

	Sairashuoneitten lasaretti- osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																				
	Uloskirjoitetut.						Hoidettuja.	Vainen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Göteborg.	Tampere.	Sortavala.	Sevonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.	
	Parantautonomi.	Paremmaksi tulleita.	Terveitä ja toipuvia.	Hoidettuja.	Kuolleita.	Jätettiin.																						
Prolapsus uteri	78	55	3	1	16	—	3	24	—	11	1	5	5	12	—	—	—	—	1	—	3	4	—	4	1	6	1	
» vaginae	28	27	—	—	1	—	—	4	—	—	—	—	8	—	—	—	2	—	1	12	—	—	—	—	—	1	—	
Condylomata port. vag. uteri	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Hypertrophia colli uteri	5	5	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» port. vag.	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Inversio uteri	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Subinvolutio uteri	6	5	1	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	
Salpingitis. Oophoritis. Oo- phorosalpingitis	83	48	25	—	3	1	6	52	1	6	6	—	4	—	1	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	4	
Hydrosalpinx	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Pyosalpinx	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	
Pyovarium	6	4	—	—	—	1	1	3	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Mola hydatidosa	7	5	1	—	—	—	1	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	
Pelvieo-peritonitis	4	2	2	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Cellulitis pelvica	5	1	2	1	—	—	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Abortus	218	209	1	—	1	1	6	129	—	2	38	15	1	—	1	2	2	1	1	—	—	6	5	7	6	1	1	
» disseminans	4	3	1	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» tubaria dextra	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Reciduae post. abortum	61	58	1	—	—	—	2	23	—	1	3	—	15	—	—	—	2	—	1	6	2	—	—	—	1	—	7	
» » partum	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
Graviditas	32	16	3	—	11	1	1	9	—	10	—	3	—	5	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	1	1	
» extrauterina	49	33	1	—	11	4	—	23	2	2	2	—	5	1	3	—	—	—	5	1	1	1	—	3	—	—	—	
Retentio placentae	3	3	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	
Ruptura perinei	12	11	—	—	1	—	—	3	—	3	—	—	2	1	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	
» uteri gravidi	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	
Fistula urogenitalis	8	4	1	1	—	—	2	5	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» rectovaginalis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	
Adnexitis	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Stenosis canalis cervicis	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Mastitis	34	30	3	—	—	—	1	4	5	8	1	—	—	—	2	4	—	—	1	3	2	—	—	—	2	2	—	
8. Luiden ja lihasten tautia.																												
Rheumatismus musculorum																												
chronic.	15	1	12	2	—	—	—	4	—	2	3	5	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dystrophia muscul. progress.	2	—	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Lumbago	9	4	4	1	—	—	—	1	2	1	—	3	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
Tendovaginitis	69	61	1	1	—	2	4	9	14	6	13	15	—	3	—	—	—	—	5	—	—	—	1	—	1	1	1	

	Sairashuoneitten lasaretti- osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																			
	Uloskirjoitettuja.							Vainen sairaus- huone Helsingissä.	Tarku. Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasalmi.	Oulu.	Joensuu.	Pori.	Göteborg.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaniemi.	Rovaniemi.	
	Hoidettuja.	Terveiksi ja toipuvia.	Parannuksi tulleet.	Puolustamattomia.	Hoidamattomia.	Kuolleita.	Jätettyä.																				
Bursitis. Hygroma	24	21	2	—	—	—	1	4	—	4	—	1	4	1	2	—	2	3	—	—	—	—	—	2	1	—	
Synovitis. Arthritis	98	69	7	5	2	—	15	14	11	7	13	10	9	—	2	1	1	—	3	22	—	—	—	1	1	2	
Mus articularis	2	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Rheumatismus articularum chrön.	51	3	45	—	1	—	2	22	1	12	—	2	—	—	3	—	1	1	—	—	5	2	1	—	—	1	
Arthritis deformans	10	3	3	3	—	—	1	7	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	
» gonorrh.	3	—	2	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Anchylrosis	4	3	1	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
Contractura	16	14	1	—	—	—	1	4	3	2	—	4	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
Pseudoarthrosis	7	6	—	—	—	—	1	3	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Osteomyelitis. Ostitis. Perio- stitis ac.	310	223	16	2	—	7	62	27	39	8	60	11	18	20	18	6	10	1	12	22	12	3	—	31	4	5	
Necrosis	59	38	4	2	2	1	12	33	3	5	—	—	—	—	1	—	4	—	7	4	—	—	1	—	1	—	
Scoliosis	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	
Lordosis	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
Kyphosis	8	4	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	3	—	—	—	—	2	
Coxitis	3	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	
Coxa vara	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Coxalgia	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Luxatio coxa congen.	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Genu valgum	2	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» varum	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Pes eqvinus	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» eqvino-varus acquisit.	5	2	1	—	—	—	2	3	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» valgus	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Hallux valgus	2	2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Gonitis	3	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	
» purulenta	4	1	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Myositis ossific.	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Cysta dental. maxill.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
Abscessus osteal. tibiae	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
9. Iho- ja ihon alaisen side- kudoksen tautia.																											
Eczema	63	55	5	—	2	—	1	—	18	4	5	8	1	1	—	2	2	1	1	1	3	6	4	2	2	—	2
Dermatitis acuta	7	7	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	
Prurigo	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

	Sairashuoneitten lasaretti- osastoilla yhteensä.					Hoidettujen lukumäärä.																					
	Hoidettuja.	Uloskirjoitettuja.				Jääneitä.	Yleisen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Göteborg.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Närpes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaniemi.	Rovaniemi.	
		Terveitä ja toipuvia.	Paremmaksi tulleita.	Purautuneet.	Kuolleita.																						
Pruritus senilis	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Psoriasis	3	2	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Scabies	10	9	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	1	3	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—
Herpes tonsurans	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» zoster	3	3	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Abscessus. Phlegmone	346	306	7	1	—	11	21	36	41	36	64	24	15	8	35	9	4	2	20	10	6	9	2	9	7	2	7
Furunculus	5	4	—	—	—	—	1	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Carbunculus	17	13	1	—	—	3	—	—	1	3	—	—	5	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Ulcus	63	50	6	1	—	6	3	21	4	4	1	1	—	3	6	3	—	2	9	—	1	1	2	—	1	1	—
Fistulae regionum variarum	40	34	1	—	2	1	2	1	13	—	9	—	—	3	—	—	—	5	—	—	7	—	—	—	—	—	—
Naevus	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Elephantiasis	4	—	1	—	—	1	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	
Cicatrix vitiosa	6	6	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Gangraena	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» cutis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Defectus »	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ichthyosis	2	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
Lupus erythematos. faciei	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Contract. fasciae palm.	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10. Silmätötejä.																											
Deformitates palpebrarum con- genitales et aqvisitae	17	15	1	—	1	—	—	—	—	2	—	5	3	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	4	—
Blepharitis	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Chalazion & hordeolum	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—
Pterygion	2	1	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Conjunctivitis catarrhalis	12	11	—	—	—	—	1	1	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	1	2	—
» phlyctaenulosa	107	81	18	1	—	—	7	47	10	—	7	3	7	—	10	—	4	—	—	—	9	1	6	2	—	1	—
» trachomatosa	114	49	59	2	1	—	3	41	—	2	6	9	—	1	13	—	6	—	—	—	10	—	8	11	6	1	—
» blenorragica	5	4	1	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cicatrices conj. post. enucl.	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Keratitis superficialis	12	11	1	—	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	3	—	—	—	—	1
» phlyctaenulosa	65	49	13	—	—	—	3	47	—	2	1	—	—	—	—	4	—	—	—	2	8	1	—	—	—	—	—
» parenchymatosa	25	10	14	1	—	—	—	11	—	—	4	6	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Ulcus corneae	29	24	3	—	—	—	2	—	—	2	1	6	3	—	2	1	—	—	—	1	7	1	2	—	1	2	—

[illegible]

	Sairashuoneitten lasaretti- osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																				
	Uloskirjoitettoja.						Hoidettu.	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikk. H.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovisa.	Pori.	Göbby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.	
	Hoidettu.	Terveitä ja toipuvia.	Paremmaksi tulleet.	Parantuneet.	Hoitamattomia.	Kuolleita.																						
Sinusitis cell. ethmoid.	3	—	1	1	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nihil	6	—	—	—	6	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11. Korvatauteja.																												
Otitis media suppurativa ..	154	129	5	4	3	1	12	124	4	3	3	2	1	1	6	—	—	—	2	—	3	2	1	—	—	1	1	—
» » c. ostit. process. mastoid. ..	172	150	2	4	—	9	7	48	44	3	14	1	5	19	10	—	3	—	6	5	4	—	1	3	3	2	1	
» interna	16	12	—	4	—	—	—	15	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	
» externa	2	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Cholesteatoma	36	33	—	3	—	—	—	26	5	—	2	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	
Labyrinthitis purul. ac.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
IX. Kasvannaisia.																												
Carcinoma faciei vel ulcus rod.	36	24	14	2	—	1	5	7	—	1	7	—	6	1	4	—	—	—	1	7	—	—	—	2	—	—	—	
» labiorum	139	127	1	1	4	1	5	22	15	6	25	11	4	12	6	—	1	—	4	15	5	3	—	6	2	1	1	
» buccae	2	—	—	—	1	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» lingvæ	10	5	2	3	—	—	—	3	—	3	1	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» tonsillae	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» cavitat. naso-pharyng.	2	—	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» maxillæ superioris ..	8	2	—	2	4	—	—	5	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» » inferioris ..	14	6	—	2	5	1	—	3	—	3	1	—	2	4	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
» secundar. glandular. lymph.	27	14	4	3	3	2	1	10	4	1	—	2	3	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	
» gland. lymph. ingv.	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» gl. thyreoid	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» mammæ	51	44	3	1	1	1	1	14	10	—	5	1	3	4	1	—	—	—	1	8	1	—	—	1	1	1	—	
» strumæ	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» laryngis	14	1	2	4	5	2	—	6	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	
» oesophagi et cardiae	21	—	5	6	7	3	—	6	1	—	10	—	2	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
» ventriculi	191	26	28	63	33	27	14	69	12	4	35	8	18	15	8	4	2	1	3	3	1	2	—	—	2	3	1	
» intestini	12	1	—	5	—	4	2	—	—	—	1	7	—	1	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	
» coeci et coli	11	3	1	3	—	4	—	7	1	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» appendicis	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» recti et ani	23	7	4	6	3	3	—	7	3	—	5	1	3	—	1	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	

	Sairashuoneitten lasaretti- osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																				
	Uloskirjoitettuja.							Vieimen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Göteborg.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.	
	Hoidettuja.	Terveiksi ja toipuvia.	Parannuksi tulleet.	Parannuttomia.	Hoitannutonia.	Kuolleita.	Jätäneitä.																					
Carcinoma peritonei secundar.	5	—	2	1	—	2	—	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
» hepatis	10	—	2	2	—	6	—	3	—	1	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	
» pancreat.	5	1	—	3	—	1	—	1	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
» renis	2	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	
» uteri	67	5	17	17	16	8	4	33	1	4	3	6	2	5	—	—	1	—	2	3	1	—	2	—	3	—	1	
» » & vaginæ ..	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» » » vaginæ, et vulvæ	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» ovarii	8	3	2	1	—	2	—	3	1	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» vaginæ & vulvæ	5	4	1	—	—	—	—	1	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
» vesicæ urin.	14	3	1	1	4	4	1	8	1	2	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» penis	2	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» cutan. regionum variarum	21	18	1	—	1	—	1	1	4	—	1	4	—	4	4	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	
» recidiv.	6	—	1	5	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Sarcoma oss. cranii	2	—	1	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» orbitæ	4	—	2	2	—	—	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» maxillæ superioris ..	6	3	—	—	1	1	1	2	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
» » inferioris ..	2	1	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» parotidis	5	2	—	2	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	
» colli	5	2	—	—	2	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	
» sterni et costarum ..	2	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» thoracis	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» mammae	2	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» strumæ	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
» cutis regionum variar.	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	
» glandular. lymphatic. variar.	8	6	1	—	1	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	1	—	
» musculorum varior.	4	3	—	—	1	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	
» ossium extremitatum	23	11	1	3	5	4	4	9	2	—	3	—	2	4	2	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	
» pleuræ et pulmonum	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
» peritonei	23	—	20	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	20	—	—	—	—	
» ventriculi	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» abdominis	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» hepatis	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» renis	2	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» testis	2	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

	Sairashuoneitten lasaretti- osastoilla yhteensä.					Hoidettujen lukumäärä.																				
	Uloskirjoitettuja.					Yleinen sairaushuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovisa.	Pori.	Göteborg.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaniemi.	Rovaniemi.	
	Hoidettuja.	Terveitä ja toipuvia.	Paremmaksi tulleita.	Parantuneet.	Kuolleita.																					
Sarcoma ovarii	3	3	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—
» uteri	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	
» pelvis	3	—	—	1	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	
» mesenterii	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
Endothelioma	3	3	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Melanosarcoma	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	
Neurosarcoma n. ichiadic.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	
Fibrosarcoma pendulæ penis .	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
Epulis	6	6	—	—	—	—	1	2	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Adenoma & adenofibroma ..	12	11	—	—	—	1	4	2	1	—	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
Fibroma. Fibroma mollusc. .	7	7	—	—	—	—	1	2	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	
Neuro-fibroma	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Myoma & fibromyoma	61	46	1	3	4	6	1	30	3	8	—	2	3	—	1	—	2	4	3	1	—	3	1	—	—	
» » » uteri ..	33	—	7	—	25	—	1	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Osteoma	7	7	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	
Enchondroma	2	2	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Lipoma	18	18	—	—	—	—	2	1	1	3	2	3	—	—	—	—	—	4	—	1	—	1	—	—	—	
Angioma	18	17	1	—	—	—	5	2	3	1	1	2	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	
Lymphangioma	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	
Glioma	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Teratoma	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
Neuroma	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	
Atheroma	17	17	—	—	—	—	—	1	5	1	5	2	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
Kystoma ovarii	103	73	1	1	22	2	4	43	3	1	6	1	12	4	13	1	2	5	—	2	1	—	2	4	3	
» proliferans	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
» dermoides	11	11	—	—	—	—	—	4	—	1	—	—	2	1	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	
Cystæ regionum variarum ..	32	31	—	—	—	—	1	4	6	—	6	—	7	—	—	—	1	3	—	—	—	—	1	3	1	
Papilloma	7	6	—	—	—	—	—	4	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» laryngis	2	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» urethræ	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» vesicæ urinariæ ..	2	1	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Polypi narium	7	7	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	
» meat. aud.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» naso-pharyng.	2	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» urethræ	3	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» vesicæ urinar.	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» uteri	15	15	—	—	—	—	—	2	—	—	6	1	2	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	

	Sairashuoneitten lasaretti- osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																				
	Uloskirjoitettuja.							Yleinen sairashuone Helsingistä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Göteborg.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.	
	Hoidettuja.	Terveitä ja toipuvia.	Parantuneita tulleita.	Parantuneita kalleita.	Hoitamattomia.	Kaolleita.	Jätkettä.																					
Polypi recti vel ani	5	5	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Struma	80	70	4	3	—	1	2	22	4	—	10	—	2	1	2	—	—	—	5	27	2	1	—	4	—	—	—	
Strumitis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
Ganglion	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Tumor. mixt.	2	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Tumores palpebrarum & con- junctiv.	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» laryngis	4	—	—	2	2	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» mediastini	2	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» abdominis	4	—	—	1	2	1	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	—	
» » ascites ..	12	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» parovarri	2	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» malign. renis	3	—	1	—	1	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» vesicæ urinar.	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Tumor lienis	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» cervicis	2	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» mixtus parotidis	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» malign. thoracis	2	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» malign. reg. lumbosae	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» man. sin.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
Condylom. vulv. et vag.	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
X. Ulkonaisten syiden aiheuttamia vammoja.																												
Contusiones	103	90	5	—	3	3	2	9	9	10	19	16	4	3	9	6	2	—	2	3	2	3	—	1	1	1	3	
» thoracis	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Commotio cerebri	28	22	—	—	—	1	5	8	4	—	3	2	4	1	—	2	—	—	1	1	—	—	—	1	—	1	—	
Vulnera incisa	189	173	4	—	—	3	9	21	14	15	38	16	5	4	10	7	9	—	6	12	3	6	1	4	5	5	8	
» » capitis, prolap- sus cerebri ..	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» » pharyng. penetr.	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» reg. sublingualis in ca- vitat. pharyngis pe- netr.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» contusa	88	82	1	2	1	—	2	16	15	8	5	3	3	3	8	4	3	3	1	6	3	—	—	1	—	1	5	
» lacerata	65	61	1	1	—	1	1	1	9	13	—	4	—	4	14	—	4	—	2	3	4	4	—	1	1	1	—	

	Sairashuoneitten lasaretti- osastoilla yhteensä.						Hoidettujen lukumäärä.																				
	Uloskirjoitettuja.					Jääneitä.	Hoidettuja.																				
	Kroollaita.	Hoitamattomia.	Parantumattomia.	Perimäksi tulleet.	Terveyttä ja toipuuta.		Vieinen sairaus Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Närpes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajani.	Rovaniemi.	
Vulnera scolopetaria	98	76	3	—	1	12	6	21	15	2	18	10	2	5	2	1	4	—	2	4	2	1	1	3	2	2	
» morsa	3	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	
» corneæ & scleræ	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» penetr. oculi	13	8	2	1	—	—	2	—	1	1	2	1	1	—	—	—	—	1	—	2	1	—	1	1	1	—	
» articulationis	31	26	—	—	—	—	5	3	—	1	5	4	—	—	1	1	2	—	2	1	1	—	5	1	4	—	
» thoracis	65	54	1	—	—	7	3	27	9	2	12	2	1	—	3	1	2	—	—	2	—	—	3	1	—	—	
» abdominis	33	24	—	1	—	7	1	7	2	—	6	—	2	2	2	1	4	—	2	2	—	1	1	1	—	—	
» medull. spinal.	3	2	1	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» dilacerat. artic. genu	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Distorsiones	9	9	—	—	—	—	—	1	3	1	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	
Luxatio clavicul.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» verterbrarum	3	—	—	1	1	1	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
» ulnæ & radii	10	9	—	—	—	—	1	4	2	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» dig. man.	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» humeri	8	8	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
» patellæ	4	3	1	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
» femoris	11	7	—	2	—	—	2	2	4	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	
» cruris	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» tal. crural.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
Impressio	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» nasi	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Fractura simplex cranii	8	7	—	—	—	1	—	1	—	—	2	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	
» basis cranii	32	15	1	—	2	13	1	10	6	3	5	1	1	1	1	—	—	2	—	—	—	—	1	1	—	—	
» maxill. inf.	2	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	
» vertebræ	18	1	2	2	—	11	2	9	—	2	2	—	1	1	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	
» costæ	19	18	—	—	—	—	1	1	2	—	4	4	—	—	1	4	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	
» claviculæ	8	8	—	—	—	—	—	2	—	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	
» humeri	29	26	—	—	1	—	2	5	—	6	5	2	2	—	1	—	1	—	1	4	—	—	2	—	—	—	
» radii	6	6	—	—	—	—	—	1	2	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» ulnæ	3	3	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	
» radii et ul- næ	12	9	—	—	—	—	3	1	1	3	—	2	—	—	2	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	
» oss. manus	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» pelvis	7	6	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	
» femoris	160	136	3	—	1	3	17	25	27	3	31	5	10	3	7	5	1	—	5	8	5	6	1	7	3	4	4
» patellæ	6	6	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» tibiæ	23	23	—	—	—	—	—	2	8	—	6	2	2	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	

	Sairashuoneitten lasaretti- osastoilla yhteensä.				Hoidettujen lukumäärä.																				
	Uloskirjoitettuja				Yleinen sairaushuone Helsingist.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Por.	Göbby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinn.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaniemi.	Rovaniemi.	
	Hoidettuja.	Perveitä ja toipuvia.	Parannuksi tulleet.	Parantumatomia.																					
Fractura simplex fibulae	12	11	1	—	—	—	—	1	5	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
» » tibiae et fi- bulae	82	71	—	—	1	—	10	7	10	5	20	8	1	—	6	4	—	2	8	1	5	—	4	—	1
» » malleoli ex- terni	7	6	—	—	—	—	1	1	—	—	3	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
» » oss. pedis ...	3	2	1	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» compl. cranii	47	39	1	1	—	4	2	14	10	—	7	—	1	3	1	—	3	—	1	2	2	2	—	1	—
» » frontis	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
» » nasi	2	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » maxill. su- perioris..	7	7	—	—	—	—	—	1	—	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » » infe- rioris	5	4	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
» » humeri	9	9	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	4	—	—	1
» » » & radii & ulnae ..	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » radii	2	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » » et ulnae	12	10	1	—	—	1	—	3	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	2	2	—	1
» » oss. manus	15	15	—	—	—	—	—	—	1	—	9	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2	—
» » femoris	7	3	—	—	—	2	2	2	—	1	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—
» » » & vul. dilacerat. gen. Gonitis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » septica	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
» » patellæ	3	3	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » tibiae	8	7	—	—	—	1	—	2	3	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » » et fibulae	42	32	1	1	1	2	5	14	7	4	6	3	—	2	—	1	2	—	1	—	—	1	—	—	1
» » oss. pedis ..	9	7	—	—	—	—	2	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	1	1
» deform. consolid. ...	7	6	—	—	1	—	—	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
» mandib.	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» malleol.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Amputatio traumatica	31	22	2	—	—	3	4	5	3	1	—	3	—	2	—	1	1	—	9	—	1	—	4	—	1
» femor. male curata	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Combustio	54	36	3	—	—	7	8	11	6	7	7	3	—	2	2	2	—	2	3	—	4	1	—	3	1
Congelatio	15	12	—	—	—	—	3	2	1	—	—	1	1	—	2	—	2	—	1	—	—	—	3	1	1
Gangraena post traumam	20	16	—	—	—	2	2	3	2	1	—	3	—	—	—	—	1	—	4	—	4	—	1	—	1
Ruptura intestinorum	9	2	—	—	—	7	—	3	3	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—

	Sairashuoneitten lasaretti- osastoilla yhteensä.		Hoidettujen lukumäärä.																								
	Uloskirjoitettuja.					Yleinen sairaushuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Göteborg.	Tampere.	Seinäjoki.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmijärvi.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaniemi.	Rovaniemi.		
	Hoidettuja.	Terveitä ja toipuvia.	Paremmaksi tulleita.	Punaantumatomia.	Hoitamattomia.																					Kuolleita.	Jääneitä.
Ruptura intestinorum traum. & periton. perfor.	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» hepatis	2	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» renis	9	6	1	—	—	1	1	2	—	4	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	
» vesicæ urinariæ	2	1	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» urethræ	10	6	2	—	—	1	—	1	3	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	
» vaginæ	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» perinei post partum	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» n. radial.	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» tendin. musc.	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Corpus alienum orbitæ	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
» » bulbi	23	17	3	1	—	—	2	19	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	
» » corneæ	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» » oesophagi	3	2	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» » vesicæ uri- nariæ	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» » regionum va- riarum	9	8	—	—	1	—	—	—	1	3	1	1	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Defectus arte fact.	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Dilaceratio	3	2	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Haematoma reg. glutealis	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Corrosio	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» pr. acid hydrochlor.	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Decubitus	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Verrucæ	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	
Aneurysma traumatica arter. femoralis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Conquassatio	4	—	—	—	—	3	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Cauterisatio oris e kalii caust.	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Mal perforant du pied.	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	
 XI. Varia.																											
Convalescentia	12	9	1	—	2	—	—	5	2	1	—	—	—	—	1	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» post laparot.	2	—	1	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» » choleram asiaticam	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

	Sairashuoneitten lasaretti- osastoilla yhteensä.		Hoidettujen lukumäärä.																										
	Hoidettuja.	Uloskirjoitettuja.	Jääneitä.	Kuolleita.	Hoitamattomia.	Parantamattomia.	Parannuksi tulleet.	Terveiksi ja toipuvia.	Vainajia Helsingistä.	Tarku.	Hämmentönnä.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Göteborg.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaniemi.	Rovaniemi.	
Simulatio	3	2	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Agone	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tentamen suicidii (Strangu- latio)	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sine diagnos.	85	39	—	—	46	—	—	—	16	14	10	15	—	—	—	—	8	6	3	—	3	1	—	—	1	4	—	—	—
Nihil.	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Taulu VI.

Yhteenveto veneeristen osastojen ja ylimääräisten

		Hoidettujen potilaiden luku.			Syfilis.	
		Edellisetä vuodelta jätneitä.	Vuoden kuluessa vastaanotetut.	Yhteensä.	Edellisetä vuodelta jätneitä.	Vuoden kuluessa vastaanotetut.
1	Helsinki: Yleisen sairashuoneen syfilittinen osasto..	106	786	892	40	222
2	Gumtåckt: Ylimääräinen vener. sairashuone.....	77	900	977	6	71
3	Turku: Yleisen sairashuoneen syfilittinen osasto	15	232	247	5	47
4	Pori: » » » »	10	109	119	3	51
5	Godby: » » » »	—	2	2	—	—
6	Hämeenlinna: » » » »	23	210	233	18	70
7	Tampere: » » » »	17	195	212	11	83
8	Viipuri: » » » »	57	747	804	15	127
9	» Ylimääräinen veneerinen sairashuone N ^o I	21	168	189	10	76
10	» » » » N ^o II	20	165	185	13	71
11	» » » » N ^o III	32	129	161	13	48
12	Sortavala: » » » » N ^o I	25	187	212	7	33
13	» » » » N ^o II	19	180	199	6	55
14	» » » » N ^o III	14	17	31	—	2
15	Mikkeli: Yleisen sairashuoneen syfilittinen osasto	13	111	124	9	58
16	Savonlinna: » » » »	13	186	199	6	65
17	» Ylimääräinen veneerinen sairashuone.....	5	97	102	2	21
18	Kuopio: Yleisen sairashuoneen syfilittinen osasto..	44	318	362	19	142
19	» Ylimääräinen veneerinen sairashuone.....	19	135	154	15	79
20	Joensuu: Yleisen sairashuoneen syfilittinen osasto..	16	93	109	1	11
21	Tohmajärvi: Ylimääräinen veneerinen sairashuone..	17	124	141	10	88
22	Nurmes: Yleisen sairashuoneen syfilittinen osasto..	3	18	21	—	3
23	Mustasaari: » » » » ..	38	249	287	15	112
24	Jyväskylä: » » » » ..	19	89	108	10	37
25	Oulu: » » » » ..	23	252	275	10	131
26	» Ylimääräinen veneerinen sairashuone.....	24	191	215	20	131
27	Kajaani: Yleisen sairashuoneen syfilittinen osasto..	—	—	—	—	—
28	Tornio: » » » » ..	14	106	120	4	56
29	» Ylimääräinen veneerinen sairashuone.....	10	56	66	8	34
Yhteensä		694	6,052	6,746	276	1,924

veneeristen sairashuoneitten sairaskirjoista vuonna 1909.

Ulcus molle.		Urethritis gonorrhoeica.		Ihotauti y. m.		Hoidon seuraus.					Sairashoitopiirien yhteinen lukumäärä.	
Edelliseltä vuodelta jätneitä.	Vuoden kuluessa vastaanotetut.	Edelliseltä vuodelta jätneitä.	Vuoden kuluessa vastaanotetut.	Edelliseltä vuodelta jätneitä.	Vuoden kuluessa vastaanotetut.	Terveeksi ja parantuneiksi tulleet.	Parantuneiksi ja hoitamattomat.	Kuolleet.	Seuraavaan vuoteen jätneitä.	Yhteensä.		
1	63	14	217	51	284	707	51	9	125	892	38,583	1
4	43	67	779	—	7	914	4	—	59	977	30,997	2
—	14	10	148	—	23	222	4	—	21	247	7,054	3
—	—	4	49	3	9	101	1	1	16	119	3,851	4
—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	2	38	5
—	23	3	107	2	10	209	1	—	23	233	6,151	6
—	16	5	82	1	14	186	—	2	24	212	7,363	7
—	16	8	118	34	486	689	23	38	54	804	19,396	8
2	9	9	79	—	4	173	—	—	16	189	5,751	9
—	12	7	77	—	5	166	—	—	19	185	5,280	10
2	6	13	64	4	11	123	8	1	29	161	4,431	11
1	5	17	70	—	79	134	39	4	35	212	9,698	12
1	7	3	82	9	36	156	13	3	27	190	8,232	13
—	—	—	—	14	15	24	7	—	—	31	2,073	14
—	1	3	29	1	23	114	—	—	10	124	3,152	15
—	1	3	49	4	71	163	10	6	20	199	6,204	16
—	—	—	18	3	58	85	2	5	10	102	2,918	17
—	2	16	103	9	71	315	7	4	36	362	12,593	18
—	—	3	30	1	26	133	—	—	21	154	8,391	19
—	—	2	8	13	74	87	1	5	16	109	6,623	20
—	2	4	14	3	20	121	—	—	20	141	5,820	21
—	—	3	15	—	—	20	—	—	1	21	803	22
—	3	18	113	5	21	242	3	2	40	287	10,263	23
—	1	4	32	5	19	90	1	—	17	108	5,519	24
1	9	10	85	2	27	241	2	3	29	275	8,777	25
—	3	1	34	3	23	181	—	3	31	215	7,657	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	10	36	—	14	100	3	3	14	120	4,151	28
1	1	1	20	—	1	49	7	—	10	66	2,051	29
13	237	238	2,460	167	1,431	5,747	187	89	723	6,746	233,820	

Taulu VII.

Valtion sairashuoneissa vuonna 1909

		Edelliseltä vuodelta jääneet. Oireet.					V u o -							
							Alle ½ vuotta.		½—2 vuotta.	2—10 vuotta.	10—15 vuotta.		15—20 vuotta.	
		Syphilis recens.	Syphilis secund. recidiv.	Syphilis tertiaria.	Syphilis hereditaria.	Yhteensä.					Miehiä.	Naisia.	Miehiä.	Naisia.
1	Helsinki: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto	18	12	9	1	40	12	2	4	—	3	10	15	
2	Gumtækt: Ylimääräinen veneer. sairash.	5	—	1	—	6	—	—	—	—	—	—	11	
3	Turku: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto	—	2	3	—	5	—	—	1	—	—	1	1	
4	Pori: » » » »	1	1	1	—	3	1	—	6	—	1	6	7	
5	Godby: » » » »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
6	Hämeenlinna: » » » »	9	5	3	1	18	1	1	3	—	—	4	6	
7	Tampere: » » » »	4	7	—	—	11	3	2	2	1	—	7	7	
8	Viipuri: » » » »	5	10	—	—	15	3	5	5	—	4	3	18	
9	» Ylimäär. veneer. sairash. N ^o I	5	4	1	—	10	—	—	—	—	—	6	—	
10	» » » » N ^o II	6	6	1	—	13	—	—	—	—	—	6	—	
11	» » » » N ^o III	2	7	4	—	13	—	—	—	—	—	3	—	
12	Sortavala: » » » » N ^o I	3	4	—	—	7	1	1	4	—	5	—	1	
13	» » » » N ^o II	1	5	—	—	6	1	—	2	—	1	4	2	
14	» » » » N ^o III	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	
15	Mikkeli: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto	2	5	2	—	9	—	1	1	—	—	6	8	
16	Savonlinna: » » » »	2	3	1	—	6	—	—	—	1	—	10	—	
17	» Ylimäär. veneer. sairashuone	2	—	—	—	2	—	1	1	—	—	—	2	
18	Kuopio: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto	10	2	7	—	19	—	—	—	—	—	24	—	
19	» Ylimäär. veneer. sairashuone	7	5	2	1	15	—	2	4	—	—	—	10	
20	Joensuu: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2	
21	Tobmajärvi: Ylimäär. veneer. sairashuone	7	1	2	—	10	—	3	2	—	—	5	3	
22	Nurmes: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
23	Mustasaari: » » » »	8	3	4	—	15	2	2	1	—	—	2	9	
24	Jyväskylä: » » » »	2	8	—	—	10	—	—	1	—	—	—	1	
25	Oulu: » » » »	2	6	2	—	10	—	—	—	—	—	5	—	
26	» Ylimäär. veneer. sairashuone	8	6	6	—	20	—	3	18	1	1	1	5	
27	Kajaani: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
28	Tornio: » » » »	1	2	1	—	4	—	—	—	1	—	2	3	
29	» Ylimäär. veneer. sairashuone	7	1	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	
Yhteensä		117	105	51	3	276	24	23	55	4	16	105	111	

hoidetut syfiliittiset potilaat.

den kullessa vastaanotetut.

20-30 vuotta.		30-50 vuotta.		Yli 50 vuotta.		Yhteensä.				Yhteensä hoidettuja.	Alkuroireet saatu.				Jälki- oireet.		Syphilis hereditaria.	
Miehiä.	Naisia.	Miehiä.	Naisia.	Miehiä.	Naisia.	Lapsia alle 10 vuotta.	Miehiä.	Naisia.	Vastaanotettujen yhteisluku.		Parittamisen kautta.	Imettämisen kautta.	Muun koskettelu- kautta.	Yhteensä.	Syphilis secund. recid.	Syphilis terci- aria.		
59	53	29	24	7	4	18	105	99	222	262	99	—	3	102	56	47	17	1
—	53	—	7	—	—	—	—	71	71	77	37	—	—	37	29	5	—	2
19	9	12	3	1	—	1	33	13	47	52	21	—	1	22	17	8	—	3
7	4	4	7	3	5	7	20	24	51	54	16	—	5	21	12	17	1	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
26	14	10	4	1	—	5	41	24	70	88	31	—	4	35	31	3	1	6
30	16	8	6	1	—	7	47	29	83	94	39	2	2	43	28	8	4	7
16	32	15	20	3	3	13	37	77	127	142	28	—	—	28	79	17	3	8
44	—	22	—	4	—	—	76	—	76	86	26	—	—	26	37	13	—	9
46	—	17	—	2	—	—	71	—	71	84	25	—	—	25	35	11	—	10
30	—	12	—	3	—	—	48	—	48	61	16	—	—	16	23	9	—	11
8	—	3	6	1	3	6	12	15	33	40	4	—	4	8	13	10	2	12
27	2	11	3	2	—	3	44	8	55	61	20	—	1	21	28	5	1	13
—	—	—	1	—	—	—	—	2	2	2	—	—	—	—	—	2	—	14
16	14	1	9	1	1	2	24	32	58	67	19	—	—	19	32	7	—	15
34	—	16	—	4	—	—	65	—	65	71	28	—	—	28	31	5	1	16
1	5	1	5	1	4	2	3	16	21	23	8	1	—	9	6	6	—	17
87	—	27	—	4	—	—	142	—	142	161	70	—	—	70	57	14	1	18
—	35	—	19	—	9	6	—	73	79	94	30	2	4	36	30	11	2	19
2	—	5	2	—	—	—	7	4	11	12	8	—	—	8	1	2	—	20
22	2	25	11	12	3	5	64	19	88	98	46	2	1	49	19	20	—	21
1	—	1	1	—	—	—	2	1	3	3	1	—	—	1	1	1	—	22
33	24	14	19	3	3	5	52	55	112	127	49	2	—	51	41	18	2	23
11	11	7	2	3	1	1	21	15	37	47	15	—	2	17	20	—	—	24
82	—	39	—	5	—	—	131	—	131	141	46	—	—	46	63	22	—	25
10	46	10	19	5	12	21	27	83	131	151	35	2	19	56	55	20	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
17	8	14	7	—	4	—	34	22	56	60	4	—	—	4	19	31	2	28
19	—	15	—	—	—	—	34	—	34	42	6	—	1	7	15	12	—	29
647	328	318	175	66	52	102	1,140	682	1,924	2,200	727	11	47	785	778	324	37	

Taulu VIII.

Hoidon tulos sekä syfilittisten potilaiden keskimäärä valtion sairashuoneissa vuonna 1909.

	Vuoden kuluessa hoidettujen luku.	Uloskirjoitetta.				Seurattavaan vuoteen jätneitä.	Hoitopäivien lukumäärä potilaitten vastaanottamisesta niitten uloskirjoittamiseen saakka.						
		Terveiksi ja parantuneiksi tulleena.	Parantumatonta.	Kuolleena.	Yhteensä.		Uloskirjoitetun potilaiden koko hoitopäivien lukumäärä.	Keskimäärä.	Hoidettujen keskimäärä oireella:				
									Syphilis recens.	Syphilis secund. recidiv.	Syphilis tertiaria.	Syphilis hereditaria.	Syphilis
Helsinki: Yleisen sairash. syfilitt. osasto	262	209	3	2	214	48	12,202	57,0	60,7	45,8	88,1	45,0	
Gumtäckt: Ylimäär. veneerinen sairashuone	77	67	—	—	67	10	3,441	51,4	65,7	36,5	32,1	—	
Turku: Yleisen sairash. syfilitt. osasto	52	46	—	—	46	6	1,631	35,5	32,7	36,3	38,4	—	
Pori: » » » »	54	46	1	—	47	7	2,301	49,0	52,6	44,0	48,2	58,0	
Godby: » » » »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Hämeenlinna: » » » »	88	82	—	—	82	6	3,389	41,3	44,8	35,0	47,1	56,0	
Tampere: » » » »	94	82	—	2	84	10	3,933	46,8	53,0	43,6	31,7	37,8	
Viipuri: » » » »	142	116	2	3	121	21	4,972	41,1	43,6	42,2	31,0	47,0	
» Ylimäär. veneer. sairash. N ^o I..	86	76	—	—	76	10	3,246	42,7	51,3	36,6	45,2	—	
» » » » N ^o II..	84	72	—	—	72	12	3,037	42,2	51,3	37,1	35,6	—	
» » » » N ^o III..	61	47	2	—	49	12	1,860	37,9	34,1	42,1	34,3	—	
Sortavala: » » » » N ^o I..	40	28	3	1	32	8	1,563	48,8	55,7	51,7	35,1	65,0	
» » » » N ^o II..	61	48	5	1	54	7	2,966	54,9	51,9	60,1	45,0	11,0	
» » » » N ^o III..	2	1	1	—	2	—	203	101,5	—	—	101,5	—	
Mikkeli: Yleisen sairash. syfilitt. osasto	67	62	—	—	62	5	2,362	38,1	41,3	35,0	43,4	—	
Savonlinna: » » » »	71	55	—	—	55	16	2,712	49,3	54,4	42,8	52,8	40,0	
» Ylimäär. veneer. sairashuone	23	17	—	—	17	6	764	44,9	45,8	57,5	17,5	—	
Kuopio: Yleisen sairash. syfilitt. osasto	161	140	—	—	140	21	6,185	44,2	43,9	39,0	57,6	74,0	
» Ylimäär. veneerinen sairashuone	94	81	—	—	81	13	5,413	66,8	66,2	60,8	65,6	277,0	
Joensuu: Yleisen sairash. syfilitt. osasto	12	9	—	—	9	3	605	67,2	72,8	29,0	69,5	—	
Tohmajärvi: Ylimäär. veneer. sairashuone	98	81	—	—	81	17	4,361	53,1	53,7	32,8	55,1	—	
Nurmes: Yleisen sairash. syfilitt. osasto	3	2	—	—	2	1	153	76,5	—	87,0	66,0	—	
Mustasaari: » » » »	127	106	1	—	107	20	5,673	53,0	63,8	38,3	59,6	37,5	
Jyväskylä: » » » »	47	37	—	—	37	10	2,406	65,0	58,8	69,6	—	—	
Oulu: » » » »	141	126	—	2	128	13	5,027	39,8	40,8	37,0	43,9	—	
» Ylimäär. veneer. sairashuone	151	128	—	3	131	20	6,160	47,0	50,2	41,6	52,8	—	
Kajaani: Yleinen sairash. syfilitt. osasto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Tornio: » » » »	60	52	1	1	54	6	1,893	35,1	34,4	34,1	35,2	20,5	
» Ylimäär. veneerinen sairashuone	42	35	2	—	37	5	1,402	37,9	46,8	32,9	34,9	—	
Yhteensä	2,200	1,851	21	15	1,887	313	89,860	47,6	—	—	—	—	

Taulu IX.

Yhteenveto yleisten synnytyslaitosten päiväkirjoista vuonna 1909.

A i t e j k.										L a p s i a.																
Hoidettuja.				Uloskirjoitettuja.						Uloskirjoitettuja.																
Sisänotettuja vuonna 1909.		Yhteensä.		Synnyttäneitä.			Päästämättömiä.			Hoitopäivien luku.			Hoitopäivien keskimäärä.			Kuolleita ennen synnytystä.			Kuolleita synnytyksen kestäessä tai heti sen jälkeen.							
Jäljelle jääneitä edelliseltä vuodelta.		Ensisynnyttäjiä.		Myötäsynnyttäjiä.		Yhteensä.			Sairaita.			Paranevia.			Terveitä.			Yhteensä.			Kuolleita.			Terveitä.		
Jäljelle jääneitä edelliseltä vuodelta.		Ensisynnyttäjiä.		Myötäsynnyttäjiä.		Yhteensä.			Sairaita.			Paranevia.			Terveitä.			Yhteensä.			Kuolleita.			Terveitä.		
Lapsenpäästölaitos	41	1,054	1,478	2,573	2,348	5	3	2,356	159	7	2,522	51	16,477	6,4	35	85	2,253	130	2,373							
»	4	56	78	138	131	2	—	133	—	1	134	4	1,387	10,0	5	1	127	6	133							
»	4	44	79	127	124	—	—	124	—	—	124	3	1,054	8,3	1	1	123	—	123							
»	1	32	48	81	78	—	—	78	—	—	78	3	885	10,3	2	2	76	—	76							
»	14	316	519	849	831	—	—	831	—	—	835	14	6,853	8,1	13	23	808	15	823							
Lapsenpäästöosasto	3	56	76	135	132	—	—	132	—	—	135	1	795	5,9	6	2	126	—	126							
Lapsenpäästölaitos	1	24	39	64	60	—	—	61	—	—	63	—	576	9,0	3	2	57	—	57							
»	—	22	35	57	52	—	—	54	—	—	55	2	522	9,2	—	5	49	—	49							
»	6	199	296	501	484	—	—	488	—	—	491	10	3,871	7,7	11	8	433	8	441							
»	1	54	91	146	143	—	—	143	—	—	145	1	1,310	9,3	8	12	119	2	121							
»	18	210	257	485	465	—	—	471	—	—	476	9	4,510	9,9	18	12	447	6	453							
»	6	47	50	103	99	—	—	102	—	—	102	1	1,022	9,9	5	7	86	—	86							
»	—	24	31	55	51	—	—	51	—	—	55	2	1,639	7,9	8	3	43	2	45							
»	7	88	112	207	204	—	—	204	—	—	205	2	1,639	7,9	8	—	194	—	194							
»	1	37	41	79	77	1	—	78	—	—	79	—	772	9,8	4	1	73	—	73							
»	—	17	30	47	47	—	—	47	—	—	47	—	472	10,0	1	—	46	—	46							
»	—	33	39	73	71	—	—	72	—	—	73	—	766	10,5	5	4	64	1	65							
»	—	30	36	66	61	—	—	61	—	—	64	2	605	9,2	—	—	63	1	64							
»	4	56	71	131	126	—	—	126	—	—	128	3	1,349	10,3	13	10	108	—	108							
»	5	53	95	153	151	—	—	151	—	—	152	1	1,515	9,9	3	6	146	—	146							
»	—	19	33	52	45	—	—	45	—	—	49	3	518	9,9	3	7	44	—	44							
»	3	77	106	186	179	1	1	181	—	—	181	5	1,671	9,0	8	3	176	—	176							
»	4	74	111	189	185	—	—	185	—	—	186	3	2,028	10,7	5	1	177	4	181							
»	3	66	85	154	149	—	—	149	—	—	151	3	1,570	10,2	9	1	140	2	142							
»	—	17	35	52	51	—	—	51	—	—	51	1	521	10,0	4	1	50	—	50							
»	3	50	70	123	119	—	—	120	—	—	121	2	1,244	10,1	8	3	113	1	114							
»	1	17	27	45	42	1	1	44	—	—	45	—	356	7,9	4	3	39	—	39							
»	1	23	47	71	70	—	—	70	—	—	70	1	636	9,0	7	1	65	—	65							
»	1	21	49	71	64	—	—	64	—	—	71	—	703	9,9	2	—	61	—	63							
Yhteensä	133	2,816	4,064	7,013	6,629	20	26	6,675	183	30	6,888	125	56,090	8,0	93	195	6,306	170	6,476							

Taulu X.

Taulu osoittava kaikkien vuonna 1909 mielisairaslaitoksissa hoidettujen potilaitten lukumäärän.
Öfversigt öfver antalet vårdade å samtliga anstalter för sinnessjukas behandling år 1909.

Hoitolaitos. Anstalt.	Sairasvuoteitten luku. Antalet sjukplatser.		Vuodelta 1908 jääneitä. Kvarliggande från år 1908.		Vuonna 1909 vastaan otettuja. Intagna år 1909.		Hoidettujen kokomäärä vuonna 1909. Summa vårdade år 1909.		Vuonna 1909 uloskirjoitettuja. Utskrifna år 1909.		Vuoteen 1910 jättäneitä. Kvarliggande till år 1910.	
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.
Lapinlahden keskuslaitos — Lappviks centralanstalt	130	70	63	133	37	26	63	89	37	29	70	60
Niuvanniemen keskuslaitos — Fager- näs centralanstalt	330	189	123	312	51	29	80	152	50	19	190	133
Pitkämäen keskuslaitos — Pitkä- niemi centralanstalt	480	220	160	380	133	111	244	271	93	51	260	220
Seilin turvalaitos — Sjöblö asyl	52	11	56	67	1	3	4	59	3	3	9	56
Käkisalmen turvalaitos — Kexholmis asyl	152	91	58	149	7	9	16	67	7	6	91	61
Vastaanottolaitos Turussa — Upp- tagningsanstalten i Åbo	20	9	8	17	2	4	6	12	11	12	—	—
Vastaanottolaitos Viipurissa — Upp- tagningsanstalten i Wiborg	20	10	11	21	36	24	60	35	35	26	11	9
Vastaanottolaitos Mustasaarella — Upp-tagningsanstalten i Wasa	20	10	8	18	—	4	4	12	10	12	—	—
Vastaanottolaitos Oulussa — Upp- tagningsanstalten i Uleåborg	20	10	10	20	11	6	17	16	37	11	10	10
Vastaanottolaitos Mikkelissä — Upp- tagningsanstalten i S:t Michel	12	6	6	12	13	12	25	18	37	13	6	12
Yhteensä — Summa	1,236	626	503	1,129	291	228	519	731	1,648	270	446	555
												1,202

Taulu XI.

Taulu osottava vuonna 1909 mielisairaslaitoksiin hoidettaviksi vastaanotettujen potilaitten sairauden muodot.
Öfversigt öfver sjukdomsformerna hvilka förekommit bland de år 1909 i anstalterna för sinnessjukas behandling intagna.

Hoitolaitos: Anstalt.	Insania simplex.												Dementia paralytica.		Dementia postapoplectica.		Insania epileptica.		Insania hyster. et neurasthen.		Imbecillitas.		Idiotia.		Ei mielisairaita.		Yhteensä. Summa summarum.															
	Melancholia.			Amentia.			Mania.			Paranoia.			Dementia.			Psychosis ex intoxicatio.			M. N.		M. N.		M. N.		M. N.		M. N.		M. N.													
	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.												
Lapinlahden keskuslaitos— Lappviks centralanstalt..	—	—	3	3	17	13	30	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
Niuvanniemen keskuslaitos — Fageriäs centralanstalt	—	—	—	—	5	2	7	5	—	5	36	26	62	—	—	—	—	—	—	3	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
Pikaniemen keskuslaitos — Pitkaniemi centralanstalt	3	3	6	9	2	11	43	29	72	8	—	8	50	66	116	—	2	2	8	1	9	—	2	2	3	—	—	—	—	—	—											
Seilin turvalaitos — Sjöblö asyl	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
Käkisämen turvalaitos — Kexholms asyl.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	9	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
Vastaanottoi. Turussa—Upp- tagningsanstalten i Åbo	—	—	—	1	1	1	3	4	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
Vastaanottoi. Viipurissa — Uppagningsanstalten i Viborg.....	13	7	20	—	—	—	8	8	16	—	1	1	9	6	15	4	—	4	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
Vastaanottoi. Mustasaarella — Uppagningsanstalten i Vasa.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
Vastaanottoi. Oulussa— Uppagningsanstalten i Uleåborg	2	2	4	2	—	2	1	—	1	2	1	3	4	2	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
Vastaanottoi. Mikkelissä — Uppagningsanstalten i S:t Michel	4	4	8	—	1	1	4	5	9	1	—	1	1	2	3	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
Yhteensä	22	18	40	11	7	18	79	60	139	17	6	23	114	116	230	4	2	6	16	2	18	—	2	2	8	2	10	8	10	18	5	1	6	2	—	2	5	2	7	291	228	519

Taulu XII.

Taulu osoittava kaikkiin mielisairaslaitoksiin vuonna 1909 vastaanotettujen hoidokkaitten lukumäärän ja iän.
Översigt öfver de i samtliga anstalter för sinnessjukas behandling år 1909 intagna jämte uppgift å deras ålder.

T a u t i. S j u k d o m.	Hoitolaitos. — Anstalt.												Vastaan- otettujen kokonais- luku. Summa. intagna.				Ikä vastaanotetuissa. Ålder vid intagningen.						Tuntematon.																								
	Lapinlahti. Lappviks.		Niuvanniemi. Fagnärs.		Pitkämäki. Pitkämäki.		Seili. Sjahlö.		Käkisalmen. Kexholm.		Tarku. Åbo.		Viipuri. Viborg.		Mustasaari. Vasa.		Oulu. Uleåborg.		Mikkeli. St Michel.		M.		N.		Yhte.		M.		N.		Alle 21 v. Under 21 år.		21—30 v. 21—30 år.		31—40 v. 31—40 år.		41—50 v. 41—50 år.		Yli 50 v. Öfver 50 år.		M.		N.				
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.			
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.			
Isania simplex	24	20	46	28	113	102	1	3	6	9	2	4	34	22	—	4	11	5	10	12	247	209	456	21	24	97	72	80	64	29	30	20	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Dementia paralytica.....	2	—	3	1	8	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	16	2	18	—	—	1	—	9	1	4	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» postoplectica	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Insania epileptica.....	5	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	8	2	10	2	1	4	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» hysterica et neurasth.	2	4	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	10	18	—	2	4	3	3	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Imbecillitas	1	1	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	6	—	1	1	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Idiotia	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ei mielisairaat — Icke sinnessjuka	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	5	2	7	—	—	2	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	37	26	51	29	133	111	1	3	7	9	2	4	36	24	—	4	11	6	13	12	291	228	519	24	28	110	77	97	69	37	34	23	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Taulu XIII.

Taulu osottava kaikkiin mielisairaslaitoksiin v. 1909 vastaanotettujen hoidokkaitten kotipaikan.
Öfversigt öfver i samtliga anstalter för sinnessjukas behandling år 1909 intagnas boningsort.

Tauti. Sjukdom.	Yhteensä. Summa.			K o t i p a i k k a . — B o n i n g s o r t .																							
				L ä ä n i . — L ä n .																Maalaiskunta. Länd.		Kaupunki. Stad.					
				Uudenmaan. Nyland.	Turun. Åbo.	Hämeen. Tavastehus.	Viipurin. Viborgs.	Wiihurin. St. Michels.	Kuopio. Kuopio.	Vaasan. Vasa.	Uleborgs. Uleborgs.	Oulun. Ulundet.	Ulkomailla.														
				M.	N.	Yht.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	
Insania simplex	247	209	456	21	35	31	28	33	28	54	35	21	15	25	19	36	34	25	13	1	2	201	166	46	43		
Dementia paralytica.....	16	2	18	2	—	3	—	2	—	2	—	3	—	2	1	1	1	1	—	—	—	9	2	7	—		
» postapoplectica ...	—	2	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—		
Insania epileptica.....	8	2	10	5	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	1	—	—	8	2	—	—		
» hyster. et neurasth...	8	10	18	1	5	1	2	1	1	2	—	—	1	1	—	1	1	1	—	—	—	6	5	2	5		
Imbecillitas	5	1	6	1	1	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	1	2	—		
Idiotia	2	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—		
Ei mielisairaat — Icke sinness.	5	2	7	3	—	—	—	—	—	1	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	2	3	—		
Yhteensä	291	228	519	33	42	35	30	40	29	60	38	25	16	29	20	40	37	28	14	1	2	231	180	60	48		

Taulu XIV.

Taulu osottava kaikista mielisairaslaitoksista vuonna 1909 uloskirjoitetut hoidokkaat.
Öfversigt öfver från samtliga anstalter för sinnessjukas behandling år 1909 utskrifna.

T a u t i. S j u k d o m.	Terveet. Friska.		Parannuksi tulleet. Förbättrade.		Parantumat- tonat. Obotade.		Kuolleet. Döda.		Yhteensä. Summa.		Yhteensä. Summa.
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	
Insania simplex	74	48	58	44	81	56	12	19	225	167	392
Dementia paralytica	—	—	3	—	3	—	15	—	21	—	21
» postapoplectica	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
Insania epileptica	4	—	2	—	1	—	2	—	9	—	9
» hyster et neurasth.	4	2	1	1	—	1	—	—	5	4	9
Imbecillitas	—	—	1	—	3	2	—	—	4	2	6
Idiotia	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
Ei mielisairaat — Icke sinnessjuka	5	2	—	—	—	—	—	—	5	2	7
Yhteensä	87	52	65	45	89	60	29	19	270	176	446

Taulu osoittava kaikissa mielisairaslaetoksissa v. 1909 parantuneet hoidokkaat.

[illegible]

Taulu XVI.

Taulu osottava maassa 31 päivä
Summarisk uppgift öfver sinnessjuka i

Lääni. L ä n.	Mielisairaitten lukumäärä. Antal sinnes- sjuka.			Sivilisääty. — Civilstånd.														
				Naineita. Giftna.			Naimattomia. Ogiftna.			Leskiä. Enklingar eller enkor.			Erötet- tuja. Från- skilda.			Tunte- maton. Ej upp- gifvet.		
	M.	N. K.	Yht. S.a.	M.	N. K.	Yht. S.a.	M.	N. K.	Yht. S.a.	M.	N. K.	Yht. S.a.	M.	N. K.	Yht. S.a.	M.	N. K.	Yht. S.a.
Uudenmaan — Ny- lands.....	409	436	845	62	58	120	338	357	695	9	21	30	—	—	—	—	—	—
Turun ja Porin — Åbo och Björneborgs.	707	636	1,343	93	104	197	596	475	1,071	17	56	73	—	—	—	1	1	2
Hämeen — Tavastehus.....	449	359	808	51	55	106	385	273	658	13	31	44	—	—	—	—	—	—
Viipurin — Viborgs.	568	421	989	101	86	187	449	279	728	17	52	69	—	2	2	1	2	3
Mikkelin — S:t Michels	303	293	596	39	43	82	258	230	488	6	20	26	—	—	—	—	—	—
Kuopion — Kuopio	413	396	809	73	67	140	323	304	627	17	25	42	—	—	—	—	—	—
Vaasan — Vasa ...	869	757	1,626	164	116	280	659	569	1,228	46	72	118	—	—	—	—	—	—
Oulun — Uleåborgs.	533	418	951	64	81	145	449	301	750	20	36	56	—	—	—	—	—	—
Summa	4,251	3,716	7,967	647	610	1,257	3,457	2,788	6,245	145	313	458	—	2	2	2	3	5

Joulukuuta 1909 löytyvät mielisairaat.

landet den 31 December 1909.

Sairastuneita. Insjunkte såsom.						Hoidetaan. — Vårdas inom.											
Lapsena. Barn.			Vanhempana. Äldre.			Yleisissä mie- hisairaslaitok- sissa. Allmänt sinnes- sjukhus.			Yksityisissä mielisairas- laitoksissa. Enskildt sinnes- sjukhus.			Vaivais- taloissa. Fattig- gård.			Yksityisissä kodeissa. Enskildt hus.		
M.	N. K.	Yht. S.a.	M.	N. K.	Yht. S.a.	M.	N. K.	Yht. S.a.	M.	N. K.	Yht. S.a.	M.	N. K.	Yht. S.a.	M.	N. K.	Yht. S.a.
102	89	191	307	347	654	157	213	370	4	7	11	56	59	115	192	157	349
255	223	478	452	413	865	87	70	157	27	13	40	132	89	221	461	464	925
156	101	257	293	258	551	74	57	131	—	—	—	93	74	167	282	228	510
176	119	295	392	302	694	68	47	115	21	21	42	94	82	176	385	271	656
79	79	158	224	214	438	42	34	76	2	5	7	48	57	105	211	197	408
141	129	270	272	267	539	51	39	90	10	8	18	108	123	231	244	226	470
218	201	419	651	556	1,207	96	59	155	10	9	19	104	118	222	659	571	1,230
146	130	276	387	288	675	72	36	108	5	1	6	67	56	123	389	325	714
1,273	1,071	2,344	2,978	2,645	5,623	647	555	1,202	79	64	143	702	658	1,360	2,823	2,439	5,262

Tabell XVII.

Spetälska i Finland 1909.

Hemort, län, stad och socken.		Tillkomna nya fall.		Afädda				Vid årets slut befäddtliga.			
				i hemmen.		å Orivesi.		i hemmen.		å Orivesi.	
M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.		
Nylands län:	Helsingfors	1 ¹	1	—	—	—	—	4	4	1	4
	Ekenäs landsförsamling	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
	Tusby	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—
	Mäntsälä	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
Åbo län:	Tenala	2 ¹	1	—	—	—	—	—	2	—	—
	Åbo stad	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
	Nystads landsförsamling	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
	Raumo stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
	Björneborgs stad	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
	S:t Marie	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
	Piikkis	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
	Masku	—	3 ¹	1	—	—	—	1	—	—	1
	Rimito	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
	Hvittis	—	1	—	—	—	—	—	3	1	—
	Oripää	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—
	Punkalaitio	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
	Tyrvis	—	2	—	—	—	—	1	2	—	—
	Kiikka	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
	Kiikoinen	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
	Tavastkyrö	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
	Kankaanpää	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
	Jämijärvi	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
	Karvia	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—
	Merikarvia (Sastmola)	—	—	2	—	—	—	1	1	—	—
	Kulla	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
	Euraåminne	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
Kjulo	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	
Honkilampi	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	
Tavastehus län:	Tammerfors stad	2	—	—	—	—	—	1	—	3	2
	Vesilaks	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—

¹⁾ Inflyttad som sjuk från Jämsä. En leprös man, flyttade under året från Helsinges socken till Estland, derifrån han var hemma.

²⁾ Inflyttad som sjuk från Pojo.

³⁾ Inflyttad som sjuk från S:t. Karins.

Hemort, län, stad och socken.	Tillkomna nya fall.		Aflidna						Vid årets slut befintliga.			
			i hemmen.		å Orivesi.				i hemmen.		å Orivesi.	
	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.
Tammela	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Akkas	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Rengo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Janakkala	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Lampis	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Sääksmäki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Kärkölä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
Hollola	1	1	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—
Hauho	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Orivesi	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Kuhmalahti	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Lahtis stad	¹⁾ 1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Viborgs län: Björkö	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
S:t Michels län: Jorois	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Kuopio län: Kuopio stad	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Nilsjä	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vasa län: Ilmola	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Östermark (Teuva)	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Storå (Isojoki)	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—
Kauhava	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Pihtipudas	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Uleåborgs län: Kuusamo	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Summa	7	8	11	3	1	—	28	23	18	18		
	²⁾ 15		³⁾ 15						82			

¹⁾ Inflyttad som sjuk från Kotka.

²⁾ Af dessa hafva 4 endast ombytt boningsort.

³⁾ Dessutom har en leprös man utflyttat ur landet.

KARTA

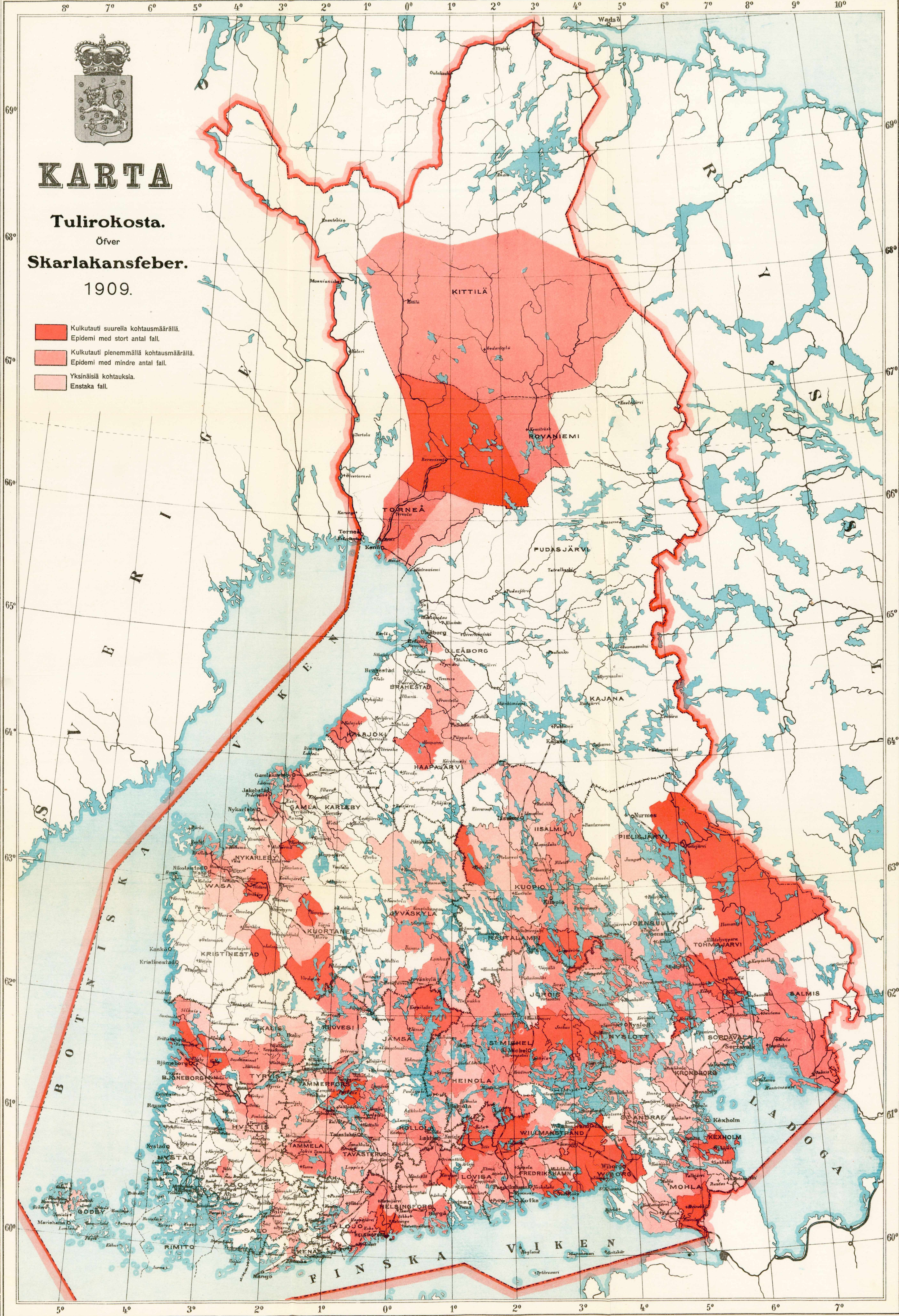
Tulirokosta.

Öfver

Skarlakansfeber.

1909.

- Kulkutauti suurella kohtausmäärällä.
Epidemi med stort antal fall.
- Kulkutauti pienemmällä kohtausmäärällä.
Epidemi med mindre antal fall.
- Yksinäisiä kohtauksia.
Enstaka fall.

KARTA

Kurkkumädästä

ja

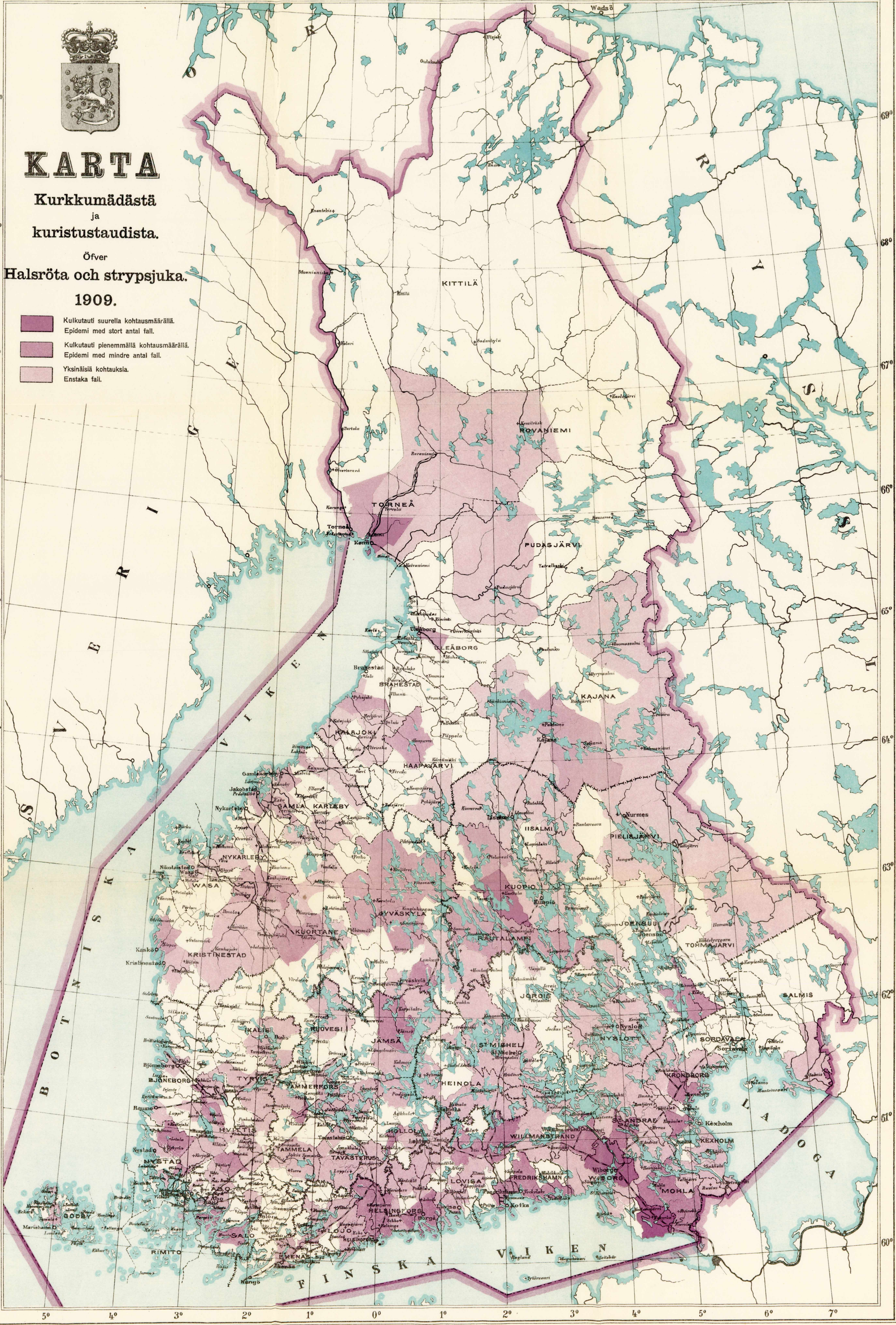
kuristustaudista.

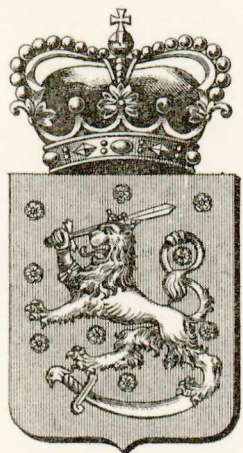
Öfver

Halsröta och strypsjuke.

1909.

- Kulkutauti suurella kohtausmäärällä.
Epidemi med stort antal fall.
- Kulkutauti pienemmällä kohtausmäärällä.
Epidemi med mindre antal fall.
- Yksinäisiä kohtauksia.
Enstaka fall.

KARTA

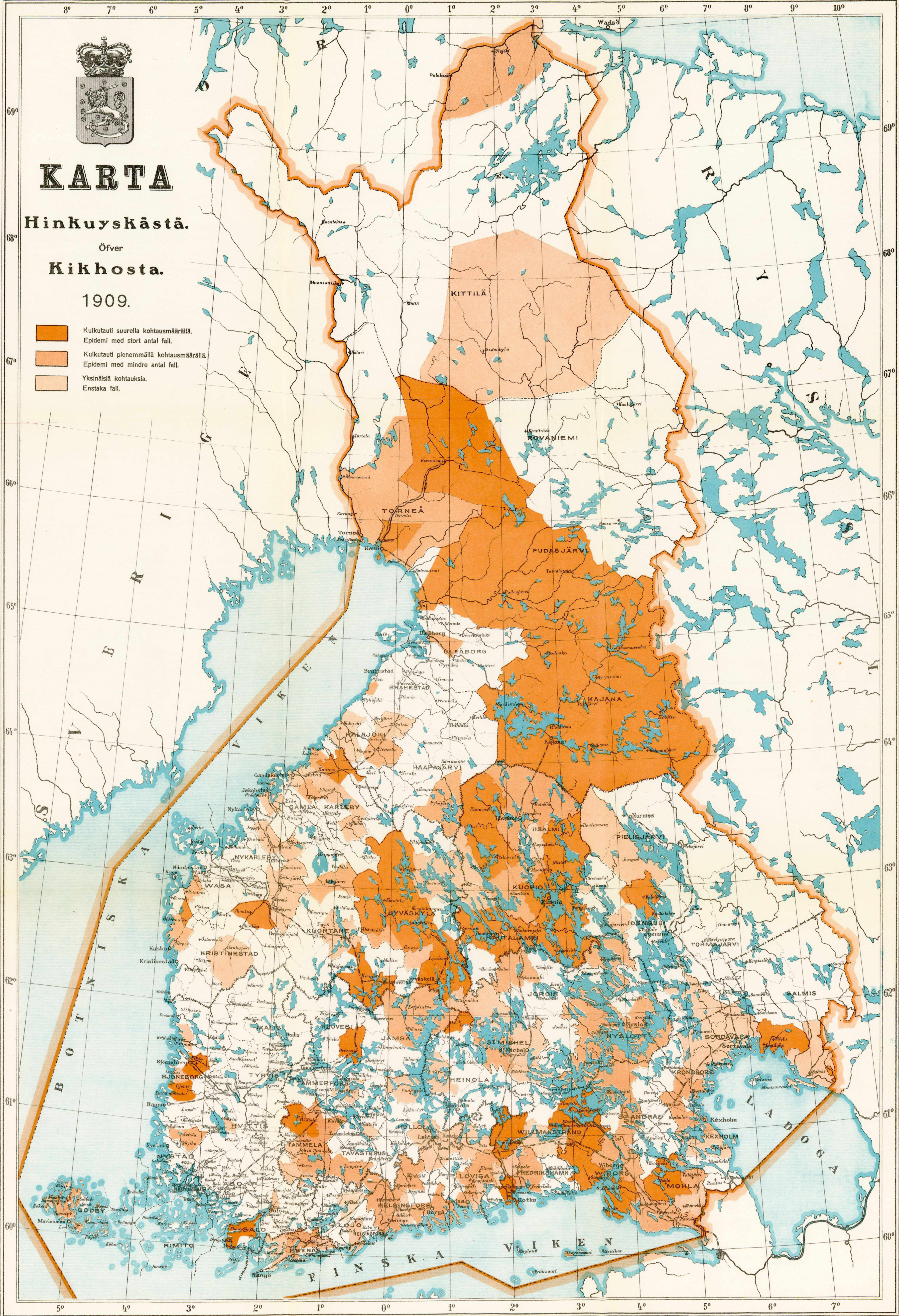
Hinkuyskästä.

Öfver

Kikhosta.

1909.

- Kulkutauti suurella kohtausmäärällä.
Epidemi med stort antal fall.
- Kulkutauti pienemmällä kohtausmäärällä.
Epidemi med mindre antal fall.
- Yksinäisiä kohtauksia.
Enstaka fall.

KARTA

Tulirokosta.
Öfver
Skarlakansfeber.
1909.

- Kulkutauti suurella kohtausmäärällä.
Epidemi med stort antal fall.
- Kulkutauti pienemmällä kohtausmäärällä.
Epidemi med mindre antal fall.
- Yksinäisiä kohtauksia.
Enstaka fall.

